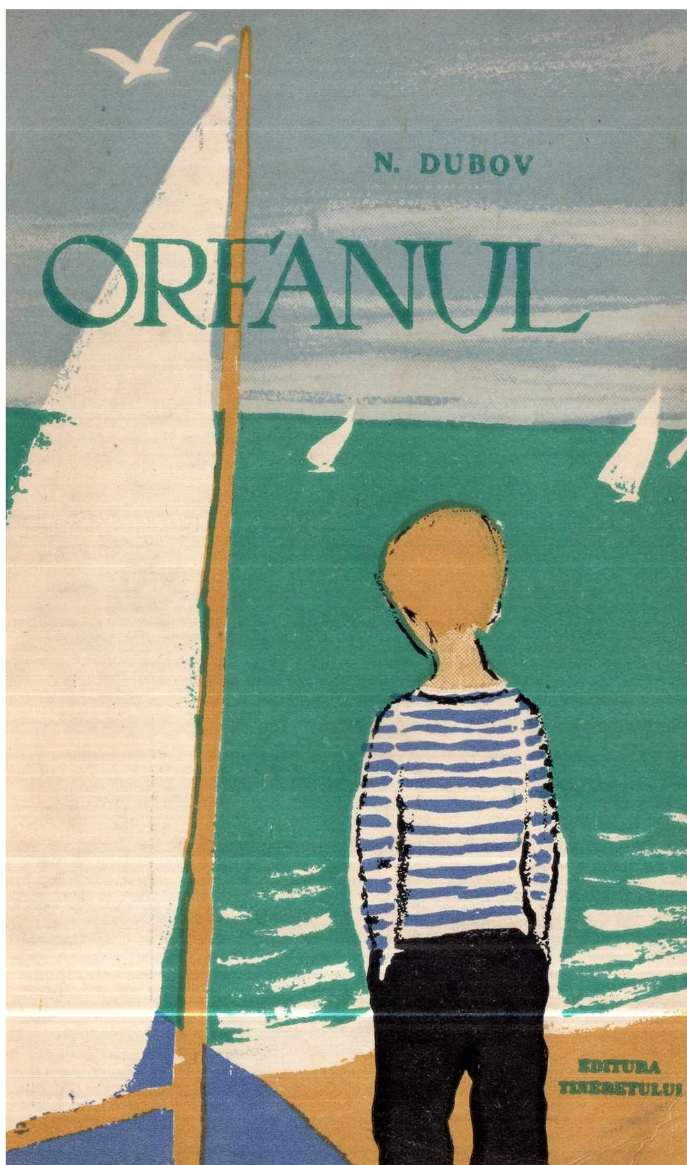

N. DUBOV
ORFANUL
EDITURA
TINERETULUI

20
4

N. DUBOV

ORFANUL

ROMAN

1958
EDITURA TINERETULUI

În romînește de
O. Constantinescu și E. Bandrabur

Coperta de **Eug. Mihăescu**

Ilustrații de **V. Losin**

НИКОЛАЙ ДУБОВ

СИРОТА

Детгиз 1955

PARTEA ÎNTÎI

FUGA

1

Leoşka se hotărî să-şi ia lumea în cap.

Singurul vinovat de toate cele întîmplate era unchiu'. De fapt, nici nu-i era unchi, ci soţul unei mătuşi, verişoară cu mama lui, dar pretindea să-i spună unchiu' Troşa. Aşa îl şi numea Leoşa cînd vorbea cu el, în gînd însă îi zicea Buhai.

Unchiu' era ras în cap, avea un grumaz gros şi o gură lăbărţată, cu buze subţiri, ce semăna cu gura unei broaşte. Scund şi îndesat, şedea deseori puţin aplecat

înainte, cu palmele proptite pe genunchi, cu coatele în lături și atunci părea într-adevăr o broască, ce se pregătea să sară.

Fusese pe la ei, împreună cu mătușa, o dată sau de două ori, pe vremea cînd maică-sa mai trăia încă, dar după ce dînsa se prăpădise, pătrunsese cu tot dinadinsul și pe veci în viața lui Leoșka.

Năucit de atîta cît plînsese, de foame și de oboseală, Leoșka ședea chircit pe un scăunel și se uita la maică-sa. Parcă se făcuse mai lungă, dintr-o dată, cum stătea așa întinsă pe masă și învelită cu un cearceaf, și fața ei, care timp de două săptămîni dogorîse ca para focului, acum era vineție, rece și străină. Leoșka se temea s-o privească, dar și mai tare se temea să-și întoarcă ochii de la ea și să se uite într-altă parte. Chipul mamei, ca de altminteri totul în jur, se vedea ca printr-o perdea scînteietoare de lacrimi, glasurile zumzuiau înfundat, nedeslușit. S-ar fi zis că în minte n-o să-i rămînă decît perdeaua aceea scînteietoare și o bolboroseală nelămurită. Lui Leoșka îi fusese dat însă, precum se dovedi mai tîrziu, să vadă și să-și întipărească în minte și alte lucruri.

Își amintea de vecina lor și de mătușa Lidia Kuzminicina, cum stătuseră deoparte, cu buzele încrețite, tot șoptind între ele și cătînd ba spre maică-sa, ba spre el. Între timp unchiul Troșa umbla de colo-colo prin cameră, cîntărind din ochi lucrurile și pipăindu-le pe furiș. Se așezase în cele din urmă cu palmele proptite pe genunchi, cu coatele în lături, murmurînd:

— Mda, firește, lucrurile nu fac prea multe parale, totuși . . . nici de lepădat nu sînt.

— Cum or fi, nu pot să țină locul maică-si, suspinase vecina. Ce facem cu el? Îl ducem la un cămin de copii?

— Adicătelea la orfelinat? întrebase unchiul Troșa și mătușa se uitase la el, așteptînd parcă un răspuns.

— Acum nu mai sînt orfelinate; îs numai cămine de copii.

— Tot aia e —ce mi-e baba Rada, ce mi-e Rada baba — spusese unchiu' și își mai rotise o dată privirea prin încăpere. Dă-l încolo de orfelinat.

— Chiar așa, ce, n-avem și noi oare rostul nostru? îi ținuse isonul mătușa. O să-l creștem noi cum se cuvine, că doar nu sîntem niște străini ...

Vecina îl luase pe Leoșa la ea, îi dăduse să mănînce și-l culcase.

A doua zi fusese înmormîntarea maică-si. În curte era trasă o căruță ca toate căruțele, în care urcaseră sicriul. Vecina îi spusese ceva unchiului Troșa.

— Cum, protestase el dînd din mîini, eu, cogeamite funcționarul, să mă duc după popă? Și la ce trebuie muzică, doar nu sîntem la nuntă. Tromboniștii ăștia suflă o juma' de oră și după aia îți cer cît dracul pe tat-su.

În urma sicriului venea mătușa Lidia, vecina, și două colege de serviciu ale maică-si. Vecina și colegele își ștergeau mereu lacrimile, iar mătușa Lidia își freca și ea din cînd în cînd ochii cu batista. Unchiul Troșa, cu șapca mototolită în pumn și cu mîinile la spate, pășea grav, ceva mai la o parte. Chirigiul, cu șapca trasă peste urechi, mergea și el pe lîngă căruță și, neavînd ce face, încerca să curețe, din mers, cu biciul, noroiul uscat de pe obezile roților. Unchiul Troșa își pipăise grijuliu chelia, de teamă să nu-l bată soarele, și-și pusese șapca în cap.

Toate astea îl amărîseră pînă în adîncul sufletului pe Leoșka — îi era atît de milă de maică-sa, de el — încît își simțea din nou ochii împăienjeniți de lacrimi. Nu mai vedea nimic în față și se ținea de chilna căruții, ca să nu se poticnească, mergînd așa tot drumul.

La cimitir unchiul Troșa se luase la harță cu chirigiul care nu voia să umple groapa. Nici unchiul Troșa nu avea chef s-o facă. Pînă la urmă îl adusese pe paznicul cimitirului și, după ce aruncase solemn un pumn de țărînă peste coșciug, stătuse să se uite la omul care,

cu nepăsarea unuia obişnuit cu astfel de treburi, se apucase să astupe groapa.

— Ce să-i faci, — îi spusese unchiu' băieţaşului, care se pornise să plîngă cu sughiţuri. Vezi tu, de aci încolo începe o viaţă nouă pentru tine. Trebuie să te deprinzi!

Viaţa nouă începuse prin aceea că unchiul şi mătuşa renunţaseră la camera unde stătuseră cu chirie pînă atunci, mutîndu-se la Leoşka.

— E cam micuţă casa, ce-i drept, dar — nu-i aşa? — are nevoie de ochiul unui gospodar. Puteai, oare, s-o laşi pe mîna lui? căuta să-i explice unchiul Troşa vecinei care venise să-i vadă cum se rostuiseră.

Era într-adevăr o casă destul de mică, o cameră doar, şi o bucătărie. Mama dormise într-un pat iar Leoşka pe o canapeluţă. Acum patul îl ocupaseră unchiu' şi mătuşa, iar canapeluţa pe care mătuşa o acoperise cu un covor se numea sofa. Pentru Leoşka puseseră un pat de campanie în bucătărie. Băiatului îi păruse bine; n-o să stea tot timpul în ochii lor şi pe urmă o să se simtă şi el mai în largul lui, mai slobod.

De vreo două, trei ori veniseră colegele mamei să-l vadă. Îl întrebau cum trăia, dacă unchiu' şi mătuşa se purtaseră cumva rău cu el, dacă-şi mai amintea de măicuţa, şi, de obicei, cînd spuneau asta lăcrămau. Unchiul Troşa intra în bucătărie, îi mîngîia creştetul, zicînd c-o să facă om din puştiul ăsta şi stătea acolo pînă ce plecau. De la o vreme însă colegele încetaseră să mai dea pe la el.

Îndeobşte vorbeau despre Leoşka, lăudîndu-se că vor neapărat să facă om din el, ori de cîte ori le venea în casă vreo cunoştinţă şi-i întreba ce era cu băieţaşul acela.

— E orfan, — strîngea din buze, compătimitoare, mătuşa Lidia. Băiatul unei verişoare. N-am vrut să-l dăm la cămin. Om fi şi noi în stare să-l ţinem, — spunea ea mereu. L-om creşte ca şi cum ar fi al nostru...

— Da, mi-e neam — cam de-a zecea spiță... — adăugă unchiu. L-am luat totuși la noi. Vrem să-l facem om. De pildă — contabil. Nu trebuie nici să-și tocească prea mult cartea și pe urmă e și o meserie bună. Un contabil, dacă are minte, poate să facă multe învîrteli. Prin mîna lui trec atîția bani. Nici nu bagi de seamă cum ți se lipesc de degete...

Unchiul Troșa nu era contabil, dar avea niște mîini de care, își spunea Leoșka în sinea lui, trebuia neapărat să se lipească orice. Lătărețe, dar sprintene, acoperite pînă la încheieturile degetelor cu peri roșcați, cîlțoși, mîinile lui n-aveau o clipă astîmpăr, pipăind sau netezind un obiect ori altul, iar dacă nu se afla nimic pe aproape unchiu' începea să-și frece degetele, ca și cum ar fi numărat bani.

Despre bani unchiul Troșa vorbea totdeauna ca despre un lucru sfînt în a cărui atotputernicie credea cu tot dinadinsul. „Banul n-o fi cît roata carului, dar cît o jumătate din ea tot o fi", — spunea el deseori și singura însușire pe care o prețuia în oameni era dibăcia și iscusința de a cîștiga bani. Numai asemenea inși însemnau ceva în ochii lui; pe ceilalți îi privea cu dispreț, socotindu-i niște zevzeci, deși despre treburile astea vorbea numai acasă; față de oameni străini făcea pe slujbașul dezinteresat, a cărui muncă nu e apreciată cum se cuvine. În totul, de altfel, era un prefăcut. Purta o tunică militară și pantaloni civili, ca și cum ar fi avut cine știe ce post important, cînd de fapt nu era decît responsabilul unei cantine. Zîmbea dulceag și lingușea pe toată lumea, iar acasă îi înjura pe toți de mama focului.

„De ce să te scumpești la vorbe, că doar nu te costă bani — spunea el. Înainte vreme, cine avea bani, era la mare cinste; azi ca să-ți încapă banii pe mînă trebuie să te bucuri de încredere. Și încrederea cum se cîștigă? Cu vorbe. Înseamnă, așadar, că nu trebuie să le precupețești".

Și, într-adevăr, nu-și precupețea deloc vorbele. Îi

curgeau din gură ca meiul dintr-un sac spart. Turna mereu la snoave și zicale și deși toate erau proaste și fără sare, lui i se păreau pline de duh și le repeta oricînd și oricui, încîntat că-i atît de mucalit.

Unchiul Troșa era ocupat cu cantina și pe lîngă asta mai avea și alte treburi, despre care vorbea în șoaptă cu prietenii săi, după ce-l trimitea pe Leoșa la bucătărie. Mătușa Lidia era ocupată cu propria ei persoană. Cu toate că urma diferite tratamente cu diferiți medici în același timp, se îngrășa văzînd cu ochii și mereu era nevoită să-și prefacă rochiile sau să-și coasă altele noi. Și cum avea o mulțime de bani, și rochii tot cam atîtea, nu-și mai vedea capul de treburi, de dimineață pînă seara. În septembrie se dusese la băi la Soci, dar se vede că vilegiatura mai mult îi stricase, deoarece la întoarcere n-o mai încăpea nici o rochie, așa că se văzu nevoită să-și facă altele noi.

Cîteodată unchiul Troșa îi spunea:

— Ai o spinare, Liduha, ca de cal. Parcă te văd c-o să ajungi mai mult lată decît lungă.

— Doar știi foarte bine că sufăr de inimă!... se oțăra, mînioasă, mătușa Lidia, apăsînd pe „i".

— Inima ca inima, dar, zău, ai face bine să mănînci mai puțin. Ia seama să nu plesnești într-o zi!...

De Leoșka nu se ocupa nimeni. Băiatul se simțea cum nu se poate mai bine; trăia de capul lui, fără griji. Vara se ducea cu băieții pe malul Donului, sau afară din oraș, unde se mai vedeau încă urmele șerpuitoare ale vechilor tranșee și unde se spunea că un ștrengar avusese baftă să dea peste un revolver ruginit, fără trăgaci, dar — în stare bună; tuburi de cartușe, înverzite de cocleală, găseai acolo berechet, ba chiar și gloanțe, uneori. Iarna Leoșka mergea la școală. Învăța așa și așa — nici prea bine, dar nici prea rău — atîta cît să nu-i cheme la școală pe unchiu', sau pe mătușa, și să aibă de furcă, pe urmă, cu ei. Băieții dintr-a cincea s-au nimerit să fie toți de treabă; împreună se duceau la plimbare și tot împreună o ștergeau la ci-

nema. Leoşka se deprinsese repede să ceară de la trecători bani pentru bilet. Treaba mergea ca pe roate: era destul să se apropie de cîte un fost combatant, sau de vreun tînăr întovărăşit de o fată şi să-i spună de la obraz, cu ochii la însoţitoarea lui:

— Nene, dă-mi douăzeci de copeici, nu-mi ajunge să-mi iau bilet.

Tinerii nu voiau să se arate zgîrciţi faţă de fete şi băgau mîna în buzunar. Cu foştii combatanţi era şi mai lesne. Războiul se terminase de mai bine de un an, dar cei ce luptaseră pe front nu se îndurau să se despartă încă de haina militară şi de medaliile lor. Leoşka îi dibuia numaidecît, de la prima ochire. Ăstora nu le părea rău de bani, ba uneori se întîmpla să-i dea în loc de mărunţiş o hîrtie întreagă.

Şi aşa, peste zi, ajungea să strîngă bani nu numai pentru costul unui bilet, ci şi pentru un bulz alb şi dulce de gheaţă, căruia i se spunea îngheţată. De fetele sau de tinerii care treceau singuri nu era chip să te apropii — fetele te făceau de două parale, iar tinerii, în loc de douăzeci de copeici erau în stare să-ţi dea şi una la ceafă.

Leoşka, ce-i drept, se sfia să cerşească, dar n-avea încotro: de la mătuşa Lidia rareori, şi atunci cu chiu, cu vai, reuşea să capete bani pentru cinema, iar de la unchiu' Troşa nici atît.

— N-am parale pentru asemenea fleacuri. Ai numai gărgăuni în cap. La vîrsta ta, eu puneam ban peste ban. Nu ceream de la alţii, dimpotrivă, veneau să-mi ceară mie . . .

Leoşka nu şi-l putea închipui pe unchiu' Troşa copil, deşi îşi dădea seama că şi el fusese cîndva, ca toţi oamenii, prunc. Leoşka îl vedea doar ceva mai mic de stat, dar tot aşa de gras, cu ceafa roşie, sîngeroasă, ras în cap, cu aceleaşi degete păroase, roşcovane, care apucau, lacome, banii, punînd copeică peste copeică. De cîte ori şi-l închipuia astfel — mic şi chel, adunînd copeici — Leoşka simţea că-l umflă rîsul.

— Ce te hlizești așa? se încrunta unchiu'. Așa începe omul — cu cîte o copeică. Trebuie să știi cum să faci din ea o rublă! Da, da. Pe cînd tu, nici în zi de tîrg nu ești în stare să aduci în casă măcar o para chioară. Nici o procopseală de pe urma ta, dimpotrivă, cheltuieli — berechet. Ia te uită cum s-au căscat ghetele, de parc-ar cere demîncare. Dracu' știe pe unde umbli cu ele, parc-ai călca numai pe cuie, sau poate c-o faci într-adins?

Leoșka își ascundea sub masă ghetele ponosite și nu mai îndrăznea să ceară bani de cinema.

De altfel, nici nu prea avea timp s-o șteargă la cinema. Unchiul Troșa avea toată ziua treabă iar mătușa Lidia niciodată nu se simțea bine; așa că Leoșka trebuia să stea la coadă la pîine și la alimentara ca să nu se piardă bonurile din cartele. Produsele ce se dădeau pe cartele erau în cantități mici: rația pe o lună încăpea lesne într-un coș. Femeile de la cozi se plîngeau de responsabilii de magazine, de cartele, de seceta ce bîntuise cu un an înainte, chibzuind cum va ieși recolta anul acela și dacă nu va fi cumva foamete. Acasă totuși nu duceau lipsă de nimic. Mai în fiecare seară unchiu' Troșa scotea din tașca lui de pînză cîteva pachete învelite cu grijă, pe care le dădea mătușii Lidia. Pîine le mai și rămînea încă, ba, uneori, Leoșka apuca să-i ducă vreun colțuc și lui Mitka, veșnic flămînd.

Mitka avea o droaie de surori mai mici, un nas cîrn, pistruiat și era dîrz din fire. Nu se temea de nimeni și de nimic, înafară de taică-său, „tăicuțu", după cum îl numea el. Tot ce spunea tăicuțu era sfînt, tot ce făcea el era bun și drept și nici nu putea să fie altfel. Tatăl lui Mitka, un om aspru, cu mustățile pe oală, care te privea drept în ochi, lucra ca lăcătuș la depoul de locomotive, hrănind o spuză de plozi, dintre care cel mai mărișor era Mitka, prietenul lui Leoșka. Leoșka știa că nu le ajungea pîinea și că toată nădejdea lor era la cartofi.

De cîte ori Leoșka îi aducea vreun codru de pîine,

Mitka rupea o bucată mai mare pe care o băga în buzunar — pentru surioarele lui — și abia după aceea se îndura să mănînce restul.

— Are mînă lungă, unchiu'-tău — spunea el — fără să se înțeleagă dacă era o întrebare sau dacă afirma acest lucru. (Neștiind ce să răspundă, Leoșka tăcea din gură). Altfel de unde aveți atîta pîine? Are mîna lungă — asta e. Tăicuțu zice că la cantină le dă numai lături și că alimentele parcă le înghite pămîntul. Ai să vezi că au să-l înhațe odată pe unchiu-tău și atunci o să dea de dracu'...

Pe vremea cînd mai trăia încă mama lui Leoșka, și ea se plîngea că nu le ajunge mîncarea, ba, cîteodată, chiar, îi dădeau lacrimile, dar totdeauna spunea:

— Ce să-i faci? Cum trăiesc ceilalți om trăi și noi...

Leoșka încercă o dată să aducă vorba acasă, de felul cum trăiesc alții, dar unchiul Troșa i-o reteză scurt:

— Ce mă privește pe mine cum o duc alții? Dacă ei crapă de foame, înseamnă să crăp și eu? Doar n-oi fi chiar așa nătărău.

Unchiul Troșa însă nu dădu de dracu, nici nu veni să-l înhațe nimeni. Totuși se văicărea într-una: ba că-s cheltuielile prea mari, ba că are greutăți, ba că treburile merg prost. Avea mai ales bătaie de cap cu cantina, al cărei responsabil era.

— Asta-i viață, zău, cu cartele? Fiecare lucrușor trebuie cîntărit de cîte zece ori. Să vezi alții ce afaceri învîrtesc...

Îi plăcea să povestească cu admirație și chiar cu invidie despre afacerile altora și despre iscusința cu care le învîrtesc pe degete. Se vedea însă că nici treburile lui nu mergeau chiar atît de prost fiindcă tunica lui simplă, de culoare kaki, făcea din ce în ce mai puține cute, iar el umbla tot mai țanțoș și mai sigur de sine.

O singură dată doar, unchiul Troșa își pierdu de tot cumpătul. Veni acasă într-un suflet, ascunse nu știu ce în scrin și în dulap, și plecă iar, tot în fugă. În casă începură să apară fel de fel de obiecte arătoase, cum Leoș-

ka nu mai văzuse pînă atunci — saci noi cu lucruri puse la naftalină, haine bărbătești, care se vedea că nu-s pe măsura lui unchiu'. În sfîrșit, pe-nserate, acesta aduse înfășurat într-un cearceaf vechi un obiect ce părea să aibă o mulțime de brațe. Unchiu' se căzni cu el la intrare o bucată de vreme, înjurînd, fiindcă nu încăpea pe ușă. Îl sucea și răsucea în fel și chip. Obiectul acela crăcănat scotea un clinchet subțire ca de sticlă; de intrat însă nu intra pe ușă. Pînă la urmă a reușit să-l vîre înăuntru și l-a așezat pe sofa cu o mînie stăpînită.

— Dar asta ce mai e? se miră mătușa Lidia.

— Un candelabru!... Și unchiul Troșa trase o înjurătură. Patru ruble și jumătate mă costă drăcovenia asta...

— Da' unde vrei să-l atîrnăm? Nu vezi că nu e loc?

— Acu' ce te mai jelești și tu! O să ți-l atîrn de gît! Crezi că eu sînt singurul deștept pe lume? S-a vîndut tot, tot, la consignație — n-a mai rămas decît candelabrul ăsta. E drept, n-am ce face cu el, dar oricum, e un lucru. O să se găsească vreun neghiob să-l cumpere. Acum mi-am golit buzunarele. Poate să vină reforma. Nu mai mi-e teamă.

Cearceaful se desfăcu puțin într-o parte și Leoșka trase cu ochiul. Dedesubt se zăreau niște țurțuri de sticlă care făceau ape și niște țevi aurii.

— E de aur, unchiu' Troșa?

— A stat lîngă aur — zîmbi cu dispreț unchiu'. E de bronz, cu cristale...

A doua zi, în locul banilor obișnuiți, Leoșka văzu la unchiu-său niște bancnote noi. Erau mai mari, arătoase și, fiind noi, foșneau ca pergamentul.

— Acum, că s-au desființat cartelele, o să mai putem răsufla și noi, destul ne-am chinuit cu ele. De aci încolo singurul meu dumnezeu e banul! rosti unchiul Troșa.

Cantina unde se afla în slujbă se închise și atunci intră bufetier într-un restaurant. Nu trecu mult și —

fie că se închina prea cu osîrdie dumnezeului său, fie că nu se prea înțelegea cu tovarășii săi de muncă — îl dădură afară de la restaurant și ajunse responsabil la o ceainărie. Unchiu' era cît se poate de mulțumit cu noul serviciu, dar după o bucată de vreme îl mătrășiră și de acolo. Unchiul Troșa intră atunci la un bufet așa numit „pavilion", dar de la un timp începură să-l frămînte gîndurile; toată ziua era numai pe drumuri ca să intervină ba ici, ba colo, să dea lămuriri, să se apere și chiar începuse să slăbească. Mătușa Lidia își vedea mai departe de tratamentele ei și-și făcea rochii noi, pînă cînd într-o zi unchiul Troșa se burzului la ea:

— Mai stai pe acasă, neroado! Te-ai împopoțonat ca la iarmaroc și bați mereu străzile! Trebuie să-ți dai seama cînd poți să te grozăvești și cînd nu!

Mătușa Lidia nu-și mai făcu rochii noi, ba chiar o lăsase mai moale cu tratamentele, dar tot degeaba, fiindcă unchiul Troșa fu iarăși scos din serviciu.

— Bine că-i așa, putea să fie și mai rău, — spuse unchiul. Dar să știi că aici nu mai e de trăit, trebuie să ne luăm calabalîcul și să ne mutăm în altă parte.

Și unchiul Troșa plecă. Acum în casă era liniște și pace, doar candelabrul de bronz, pe care nu apucaseră încă să-l vîndă, scotea un clinchet răsunător, la fiece pas. Leoșka rămăsese de capul lui. Mătușa Lidia, frămîntată de grijile unchiului Troșa și de beteșugurile ei, nici măcar nu-l lua în seamă pe Leoșka, care mergea mai departe la școală și învăța doar atîta cît să nu rămînă repetent și să nu fie silit deci să se despartă de băieți.

Unchiul Troșa se întoarse acasă vesel, mulțumit; povestea încîntat ce minune de oraș e Krasnodarul și cît de ușor poți să-ți găsești un rost acolo.

Leoșka începu să tînjească. Nu-i venea să plece din Rostov, deși Mitka îi spusese că și la Krasnodar e o apă, Kuban, mult mai mare ca Donul. Aici se afla printre băieții lui, și deși cîteodată se mai ciondăneau ei, ba uneori se mai și încăierau, totuși, se obișnuise

cu ei, erau băieţi de treabă, pe cînd acolo unde aveau să se mute, cine ştie cum o mai fi. Pe urmă, aici trăise lîngă maică-sa, aici fusese ea înmormîntată şi tot aici se afla casa în care se născuse şi crescuse pînă la doisprezece ani. Unchiul Troşa însă chibzuise să vîndă casa. Leoşka îl auzise spunîndu-i mătuşii Lidia:

— Căsuţa nu face multe parale, n-o să luăm cine ştie ce pe ea, dar, vorba 'aia, pic cu pic creşte un maldăr din nimic... Iar eu nu pot să mă duc într-un oraş străin cu mîinile goale: ban la ban trage, gologanul nu se lipeşte de palma goală...

Leoşka declară că el nu pleacă nicăieri, că vrea să rămînă pe loc. Unchiul Troşa uluit căscă gura-i lăbărţată, apoi o închise la loc şi înghiţi în sec.

— I-auzi, cică nu vrea! Dar cin' te întreabă pe tine? Tu să-ţi dai cu părerea cînd oi fi om întreg, nu o ciosvîrtă cum eşti acuma... Ai înţeles?

Leoşka şi Mitka chibzuiră timp îndelungat cam ce ar fi de făcut şi în cele din urmă Mitka îl sfătui aşa:

— Ştii ce? Du-te la un cămin de copii. O să stai acolo, iar de învăţat o să înveţi mai departe la noi, la şcoală. Şi gata. Să vezi cum o să rămînă unchiu-tău cu buza umflată!

Şi făcu cu tifla.

Căminul de copii se afla aproape, cam pe a patra stradă. Ştiau unde este. O dată, chiar, se bătuseră cu băieţii de acolo care erau curajoşi nevoie mare şi se aveau ca fraţii. Leoşka, Mitka şi prietenii lor mîncaseră atuncea o papară zdravănă. S-ar fi putut ca, văzîndu-l acum, cei de la cămin să-i amintească lui Leoşka toate astea.

— Nu-i nimica — îl linişti Mitka — atunci erai un străin pentru ei, iar acum o să fii dintr-ai lor. La urma urmei o să te buşească şi ei niţel — şi gata!

Ca să nu-i fie teamă lui Leoşka, merseră împreună, dar în curte nu intră decît Leoşka. Mitka rămase afară, în stradă. Erau două corpuri de case. Dintr-unul din

ele, din cel din față, ieși un tînăr cu pantaloni bufanți și cu o pufoaică albastră, descheiată. Tînărul vîntura în mînă un dosar și vorbea supărat cu cineva dinăuntru:

— Nu, dacă nu-mi dați un cîine, să știți că nu răspund de nimic. Ei, poftim, ați văzut? adăugă el și arătă spre Leoșka, apoi întorcîndu-se către acesta: Ce cauți aici, puștiule?

— Nene, dumneata ești director aici?

— Da, eu.

— Directorul căminului?

— Directorul administrativ. Dar ce dorești?

Directorul administrativ era o namilă de om și Leoșka nu se putea uita la el decît dînd capul pe spate.

— Primiți-mă aici, la dumneavoastră.

— Cum adică să te primim? Ai vreo adresă?...

Leoșka nu pricepu întrebarea; se uita mai departe la el, fără un cuvînt, cu capul dat pe spate, mutîndu-se de pe un picior, pe altul.

— Cine te-a trimis? Ai vreo hîrtie?

— Nimeni, am venit singur.

— A-a, singur! Păi, nu merge așa! Nu putem primi pe nimeni fără adresă. Dacă secția învățămînt îți dă o adresă, atunci se schimbă socoteala. Acum, hai, șterge-o de aici!

Leoșka puse capul în pămînt și-și luă tălpășița.

— Nu te-au primit? se dumiri cum îl văzu Mitka.

Leoșka îi povesti totul.

— Ei și? Ne ducem la secția de învățămînt — merg eu cu tine! Să vezi că-ți dă hîrtia pe loc, cît ai zice pește. Ce, nu crezi? Ești ori nu orfan? Ești. Atunci?

Luară tramvaiul pînă în centru și rătăciră o bucată de vreme pe străzi, pînă se hotărîră să întrebe un milițian.

Într-unul din birourile secției învățămînt — o încăpere mare înțesată cu mese — fură îndreptați spre o femeie uscățivă ce ședea într-un colț. Aplecată deasupra mesei, funcționara citea niște hîrtii. Părul țeapăn și rar era tuns scurt, atîrnîndu-i de-a lungul obra-

jilor ca două scîndurele; purta nişte ochelari cu sticle groase, iar deasupra buzei de sus îi creşteau tuleie negre. Fuma o ţigară din care trăgea cu nesaţ, sugîndu-şi obrajii, din care pricină figura-i prelungă parcă se lungea şi mai mult; pe urmă împrăştia cu mîna fumul de la ţigară, care unduia leneş deasupra capului ei în vălătuci albaştri.

—Ce-i cu voi, băieţi? întrebă ea cu o voce joasă şi-şi scoase ochelarii. De după sticlele lor ieşiră la iveală nişte ochi obosiţi — aşa cel puţin i se păru lui Leoşka — care nu vedeau nimic. Aţi venit cu vreo plîngere? De la ce cămin sînteţi?

— Da, cu o plîngere. Numai că nu stă la cămin, ci acasă. Directorul nu vrea să-l primească — spuse repede Mitka.

— Şi tu?

— Eu? Am venit cu dînsul.

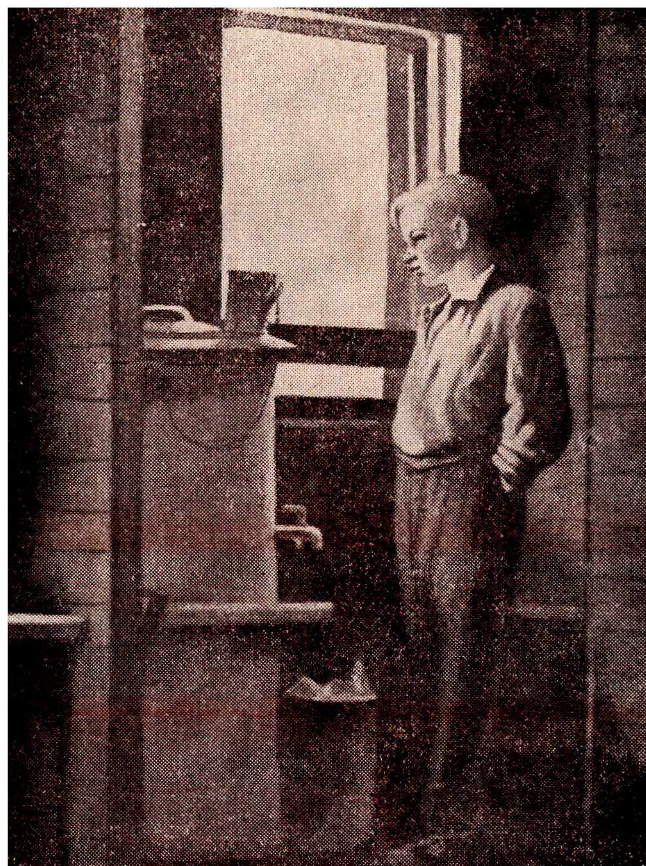
— Atunci fă bine şi taci — rosti şi mai apăsat femeia, cu o voce şi mai groasă, punîndu-şi ochelarii. Ia spune ce doreşti, — i se adresă apoi lui Leoşka.

Băiatul îi povesti că taică-său murise pe front, că mama lui se prăpădise şi ea, şi că directorul nu vrea să-l primească în cămin pentru că nu avea nici o hîrtie la mînă.

— Prin urmare nu stai acolo, ci doreşti să-ţi dăm o adresă către cămin? Dar acum unde stai şi cu cine?... Cu unchiu' şi cu mătuşa? Atunci, nu înţeleg, ce nevoie mai ai de cămin? Căminul e pentru copiii care n-au pe nimeni. Tu însă, cum văd, ai rude care te hrănesc, te îmbracă, te-au dat la şcoală. Ce-ţi mai lipseşte? Eşti băiat mare acum şi trebuie să înţelegi că nu putem primi toată lumea în cămin. Dacă te primim pe tine, s-ar putea ca vreun alt băiat, care nu are pe nimeni, să rămînă pe dinafară. Pricepi?

— Dar dacă unchiul lui e un nemernic? se amestecă în vorbă Mitka. Un nemernic şi atîta tot!

— De ce vorbeşti urît, băiete? îl luă la rost funcţionara. Ce, rudele se poartă rău cu tine? i se adresă din nou lui Leoşka.

— Vor să plece și eu nu vreau să mă duc cu dînșii.

— Bine, — oftă ea, obosită. Dă-mi adresa, o să verificăm.

— Să vezi că mustăcioasa asta ne minte, — îi spuse Mitka, ieșind în stradă.

Mustăcioasa însă nu mințise. Cîteva zile mai tîrziu Leoșka o zări pe geam îndreptîndu-se spre casa lor; ducea în mînă o servietă doldora și pufăia din țigară. Leoșka se grăbi să-i iasă înainte și apucă să-i șoptească:

— Mătușico, vezi să nu le pomenești nimic despre mine, că-i vai de capul meu...

— Fii pe pace, băiete, știu eu ce trebuie să fac, — rosti ea cu vocea-i groasă și intră în casă.

De la el, din bucătărie, Leoșka o auzea întrebînd de părinții lui, cum trăiește, dacă învață bine. Unchiul Troșa și mătușa Lidia căutau s-o convingă cu glas mieros că Leoșka nu ducea lipsă de nimic, că îl creșteau ca pe copilul lor și că voiau să facă om din el. După ce funcționara plecă, Leoșka mai așteptă puțin, apoi fugi pe stradă după ea.

— A, tu erai? se întoarse ea supărată, cînd Leoșka o strigă din urmă. Vezi ce rău e să induci în eroare oamenii? Din cauza ta am pierdut o oră întreagă în care aș fi putut să-mi văd de altele. Să-ți fie rușine!... Unchiul și mătușa ta sînt niște oameni de ispravă; mulți copii ar rîvni să trăiască așa cum trăiești tu...

Și plecă mai departe, în timp ce Leoșka se întorcea plouat acasă. „Oamenii de ispravă“ tocmai discutau despre venirea funcționarei și Leoșka îl auzi pe unchiul Troșa spunînd:

— Nu mai avem încotro, trebuie să luăm pacostea asta de copil cu noi. Mă gîndeam tocmai să-l dau într-un cămin, dar acum s-ar putea agăța de faptul că are casă, avere, moștenire... Moștenire, cît păr în palmă, dar bătaie de cap cît vrei. Nu-i nimic, să vină. N-o să-l las să taie frunză la cîini. Am să-l pun eu la treabă.

Cei mari parcă totdeauna sînt înțeleși între ei. Pe copii îi ascultă doar cu o ureche și pe urmă fac tot ce vor ei și nu ce vor copiii. Și n-ai încotro!

După ce candelabrul clinchetitor, casa și mobila fuseseră vîndute, în timp ce se pregăteau geamantanele, Leoșka își strînse și el lucrușoarele: „Insula misterioasă", cărțile de școală, o curea veche de la taică-său cu cataramă de alamă pe care ieșea în relief o ancoră, o călimară din care nu se vărsa cerneala și un briceag — primit în dar de la Mitka — cu plăsele tărcate din material plastic. Briceagul îl băgă în buzunar, „Insula misterioasă" o puse deoparte pentru Mitka, iar celelalte le duse mătușii Lidia.

— Puneți-le și pe astea în geamantan.

— Ce ai acolo? întrebă unchiul Troșa întorcîndu-se și apropiindu-se de el. Scotoci printre cărți, apoi luă în mînă cureaua, o pipăi și o aruncă într-un colț:

— Dă-o încolo, nu mai face parale.

— E cureaua tatii!

— Ei și? Dacă m-aș fi apucat să car cu mine tot ce mi-a rămas de la tata, nu mi-ar fi încăput nici într-un vagon, pe cînd eu, uite, am băgat totul în cîteva geamantane.

— Bine, dar e o amintire!

— Mare procopseală! De ... Nu ți-a lăsat prea multe lucruri, bietul taică-tău.

— De ce bietul? A murit pentru patrie!

— Aha, a murit, s-a acoperit de glorie ... Numai că gloria asta nu e nici o pereche de cizme, nici gologani, nu poți nici s-o încalți, nici să-ți cumperi pîine cu ea ... Numai vorbe. Pac! și gata, asta-i toată gloria. Ascultă-mă pe mine.

— Nu-i adevărat! strigă Leoșka și luînd de jos cureaua o zbughi afară în stradă.

Cuvintele unchiului aveau ceva adevărat în ele — gloria tatălui său care căzuse pe front nu lăsase, ce-i drept, urme vădite. Leoșka simțea, știa, că există un alt adevăr — un adevăr mare, pe care însă nu știa

să-l tălmăcească în cuvinte și, ștergîndu-și lacrimile amare de pe obraz, strîngînd pumnii, repeta mereu, cu ură:

— Buhai! Uf, buhai scîrbos!

Mitka tocmai ieșea pe portiță și, zărindu-l pe Leoșka, se duse la el:

— Pleci, va să zică?

Leoșka dădu din cap, în semn că da, oftă sacadat și-i întinse „Insula misteroasă".

— Ia-o ca amintire.

— Spune, ai să mergi mai departe la școală acolo? întrebă Mitka, vîrînd cartea sub curea.

— Nu știu.

— Să am un unchi ca ăsta, în locul tău mi-aș lua cîmpii. Uite așa, mi-aș lua cîmpii și gata!

— Da, îți iei cîmpii și pe urmă ce te faci? Crapi de foame.

— Așa crezi tu? Da' de unde! Știi cîtă grijă are statul de copii, la noi.

Leoșka dădu din cap. Profesoara le povestise multe în legătură cu asta. Totuși statul era ceva prea mare și prea departe, în timp ce aici era vorba de directorul administrativ cu pantaloni bufanți și de funcționara aceea mustăcioasă de la secția de învățămînt, cărora puțin le păsa de Leoșka. Nu, era limpede că va trebui să plece cu unchiu'.

— Să ne vedem cu bine, atunci! îi spuse Mitka și-i întinse mîna.

Leoșka îi întinse și el mîna și palmele lor încordate, țepene se atinseră. Niciodată pînă atunci nu-și dăduseră mîna și se simțeau acum puțintel stingheriți, ca niște fetițe care s-ar fi îmbrățișat.

Mitka își băgă mîinile în buzunar și, făcînd vînt cu piciorul unui țurțure de gheață, se duse pe ici încolo, iar Leoșka rămase locului, petrecîndu-l cu privirea pînă ce mătușa Lidia îl strigă.

În vagon mătușa Lidia și unchiul se așezară lîngă măsuță, iar Leoșka mai spre ușă. Băiatul ieși pe cu-

loar. Gara lunecă prin fața geamului, pe urmă se auzi duruind din greu podul ce se întindea peste Donul înghețat, văluros. Perdeluit de dîrele de fum și aburi și de praful stîrnit în vîrtejuri, se topea în urmă, într-o pîclă liliachie, tot ce cunoștea Leoșka, tot ce-i era drag: casa, școala, băieții. N-o să-l mai vadă niciodată pe Mitka, nici n-o să se mai ducă vreodată cu el să pescuiască în Don, deși Leoșka în viața lui nu reușise să prindă nici măcar un ciortan, cît de mic... Legănîndu-se și țăcănind din roți la intersecții, vagonul îl purta pe Leoșka spre amurgul ce se lăsa și spre viitorul, despre care știa doar atît, că îl cuprindea și pe unchiul Troșa, și că, prin urmare, nu-i putea făgădui nimic bun lui Leoșka.

În vagon unchiul Troșa rupea cu mîna, făcînd-o să troznească, o găină fiartă și înșira hartanele pe un ziar; se pregătea împreună cu mătușa Lidia să îmbuce cîte ceva. Leoșka rămase însă mai departe la fereastră, cu fruntea și nasul lipite de geam, ținîndu-se de cureaua lui taică-său, cu care se încinsese de-a dreptul pe piele, sub cămașă. Prin fața lui treceau degrabă șiruri de hățișuri retezate, perdele de protecție care nu văzuseră încă zăpada. Mai apoi în vagon se aprinse lumina. Geamul se întunecă deodată și întunericul acesta mistui și hățișurile și perdelele de protecție și primele stele ce licăreau sfioase.

2

În pofida socotelilor pe care și le făcuse unchiul Troșa, nu stătură prea mult la Krasnodar. Unchiu' își găsise un post de colector la un oficiu; se plimba cu mîinile la spate, frecîndu-și mulțumit degetele mari de arătătoare. Leoșka însă nici nu apucă bine să se înscrie la școală, că unchiu-său se și pomeni mătrășit. Îl înjura de mama focului pe șeful cadrelor, căruia îi trăsnise prin minte să ceară de la Rostov referințe asupra lui și tot încerca zadarnic să se căpătuiască

într-un alt post, pînă ce în sfîrșit se hotărî să plece la Armavir.

— Nu-i nimic, o să arătăm noi ce putem! Acum e mai bine la periferie, — căuta să-și facă singur curaj unchiul Troșa. Nu mai ai atîția șefi pe cap și-n schimb sînt mai mulți proști. Numai acolo-i de trăit acum...

Se vede însă că la Armavir erau mult mai puțini proști decît se așteptase unchiul Troșa, deoarece nu trecu mult și se văzu nevoit să-și ia și de aici tălpășița.

Pe la sfîrșitul lui mai, se aflau la Batum.

Umblară zadarnic după o cameră în oraș, așa că pînă la urmă se statorniciră în suburbia Mahingiauri. Odaia nu era prea mare, dar fiind goală, glasurile răsunau înăbușite, ca într-un butoi gol. Prin singura fereastră ce o aveau năvăleau înăuntru ramurile încărcate de frunze verzi-închise, lucioase, ale unui copac necunoscut de Leoșka; în spatele casei tălăzuia marea. Leoșka nu se mai ducea la școală — mai putea fi vorba de învățătură, cu atîtea perindări! Și în timp ce unchiul Troșa „pipăia terenul", cum spunea el, Leoșka hoinărea fără nici un căpătîi.

Nu se simțea în largul lui aici. Foarte aproape, dincolo de casele din marginea orașului, pămîntul se gîrbovea, ridicînd pînă la cer niște munți, aproape negri din pricina vegetației verzi închise. Culoarea lor întunecată, mohorîtă era tot timpul perdeluită de o ceață sură ce se ridica, învîrtejindu-se. Zdrențuită, pînza asta de ceață se scurgea șuvițe, șuvițe în jos, lăsînd să se cearnă o bură de ploaie ce pătrundea peste tot, umezind totul, încît lui Leoșka i se părea că făcuse o baie rece, îmbrăcat, și că nu putea de loc să-și zvînte hainele.

Nu-l trăgea inima să șadă acasă, nici să privească munții posomorîți, învăluiți în nori, ce-l înfioreau, de aceea se ducea pe țărmul mării. Marea se afla aproape de tot — peste drum de calea ferată — nețărmurită,

depănîndu-şi egal valurile-i de smarald, ca şi cum ar fi respirat.

Cu totul altfel i se înfăţişase prima oară. La început o auzise doar. Sosiseră noaptea şi coborîseră chiar pe terasamentul liniei ferate. Trenul plecase, lăsîndu-i acolo, în ploaie, pe nisipul umed. Jur împrejur nu se vedea zare de lumină, nu era ţipenie de om. Aproape de tot, la o palmă de loc, după cum i se părea lui din pricina întunericului şi a fricii, se mişca huruind ceva nevăzut, fioros, greoi.

— Ce-i asta? întrebase Leoşka.

— Marea — îi răspunsese unchiu'. Vezi, nu căsca gura, ai grijă de geamantane...

Marea se zbuciumase toată noaptea. Dimineaţa, fără să se mai spele pe faţă, Leoşka alergase s-o vadă. Ploaia încetase, dar în aer stăruia încă o pulbere măruntă. Leoşka îşi lingea buzele: erau sărate. Vuietul venea de peste linia ferată. Leoşka trecuse dincolo de terasament şi deodată i se tăiase suflarea.

Cît vedea cu ochii, risipindu-se într-o parte şi într-alta, de departe, de la poalele cerului alergau nişte căluţi negri cu coamele albe, ce dispăreau şi ieşeau iar la iveală, scuturîndu-şi coamele înspumate şi venind în goană spre mal. Lîngă ţărm căpătau o culoare galbenă-murdară şi înălţîndu-se deodată ca un zid spumegător de apă, se surpau. Spuma îşi lua zborul în aer, amestecîndu-se cu bura de ploaie, dar un alt zid înghiţea horhotind ruinele celuilalt, pentru a se nărui la rîndul lui.

Pe mal se auzea un huruit ca de fiare, ce se înteţea parcă pe fiece clipă, ca şi cum un tren uriaş ar fi traversat neîncetat un pod fără sfîrşit. Valurile nu erau toate la fel: la început veneau mai mărunte, apoi creşteau din ce în ce, ca în cele din urmă să răsară unul mătăhălos care îşi prăvălea icnind pe ţărm coama-i înspumată.

Leoşka se uită cum se fugăresc valurile, fără să-şi poată lua ochii de la ele, fără să simtă bura de ploaie.

Ghicind apropierea matahalei începea să dea din mîini, cu pumnii strînşi, ca şi cum ar fi îmboldit-o, spunîndu-i:

— Dă-i înainte! Dă-i!

Şi marea „înainta" mereu. Valurile se izbeau de mal, cu un huruit de fiare, aruncînd spre cer mănunchi de stropi şi de spumă...

Cînd era frumos afară marea nu mai părea deloc fioroasă. Valurile mici, străvezii, plescăiau domol şi gingaş lîngă mal. Mai încolo căpătau o culoare verde, luminoasă, ca a frunzei de arţar, cînd te uiţi la ea în zare. Departe de tot, doar, acolo unde stăteau pitite matahalele cu coame, băteau în negru din pricina adîncurilor albastre.

În zilele senine, pe ţărm în partea stîngă, se vedeau înşiruindu-se nişte cuburi albe — casele din Batum. Adeseori casele erau dosite de cîte o perdea de ploaie şi atunci se auzea zvonind în ceaţă un geamăt prelung şi jalnic:

— U-u-u-! U-u-u-!...

Prima oară cînd îi izbise urechea, Leoşka se dusese fuga la un cantonier care-şi făcea tocmai rondul de noapte, păşind peste traverse şi uitîndu-se tot în jos.

— Nene, cine strigă aşa?

— Unde strigă? A-a, asta? E farul. Vesteşte vapoarele. Nu vezi ce negură e?

Cantonierul pusese din nou capul în pămînt şi plecase mai departe, în timp ce Leoşka se apropia şi mai mult de ţărm. Valuri mărunte se rostogoleau alene spre el şi se trăgeau înapoi, tîrînd cu ele pietrişul mărunt. Spuma albă se topea foşnind molcom. Apoi, o clipă mai tîrziu o vedeai clăbucind iar pe creasta altui val. Leoşka stătu o mulţime să asculte plescăitul monoton şi foşnetul valurilor şi glasul neliniştit al farului, gîndindu-se la vapoarele care călătoreau pe mare, la marinarii care ciuleau urechea la strigătele acelea de alarmă, la mecanicul Ivan Gorbaciov, care n-avea să le mai audă niciodată, deoarece mecanicul Ivan Gorbaciov

era tatăl lui Leoşka şi se prăpădise cu prilejul unei debarcări în apropiere de Mariupol, pe vremea cînd Leoşka era numai de o şchioapă...

Leoşka venea deseori să privească marea şi să asculte glasul farului. Aici îşi depăna în minte, trăind din nou, ca aievea, toate umilinţele îndurate şi se gîndea cum ar fi fost dacă părinţii lui ar fi fost în viaţă. De bună seamă că Leoşka s-ar fi făcut şi el marinar, ca taică-său şi nu pe un cuter, ci pe un vapor uriaş, alb, ca neaua, şi ar fi ciulit urechea la chemarea farului trimisă călătorilor de pe mare. Cîteodată i se părea că urletul acela nu venea de la far, ci era însăşi marea care îl striga, pe el, pe Leoşka, îmbiindu-l. Şi-n clipa aceea simţea ca un fior de bucurie şi de teamă în acelaşi timp.

Aici îl lăsa toată lumea în pace. Unchiul Troşa şi mătuşa Lidia, care răsufla ca un peşte pe uscat, stăteau acasă: marea îi plictisea — ori, poate, se temeau de ea. Băieţii de prin partea locului aveau gaşca lor şi se ţineau deoparte, iar Leoşka nu căuta să se apropie de ei.

Nici Leoşka însă nu mai era băieţaşul de odinioară, care cu lacrimile în ochi îşi sucea gîtul mai, mai să şi-l frîngă, doar o mai zări o dată din goana trenului Rostovul ce se mistuia în urmă. Lumea nu i se înfăţişase chiar sub cel mai îmbietor chip al ei, şi Leoşka n-o mai privea nici el ca mai înainte — cu ochii lui cenuşii, luminoşi, mari deschişi — ci încruntat, pe sub sprîncene, fără să aştepte nimic bun de la ea. Tot ce-i era drag lui Leoşka rămăsese la Rostov; aici nu-l avea decît pe unchiul Troşa şi pe mătuşa Lidia. Leoşka purta încă hainele făcute de maică-sa, dar între timp crescuse şi îmbrăcămintea abia îl mai încăpea şi de aceea băieţii îl luau mereu peste picior; cît priveşte pe mătuşa Lidia nu se îngrijea nici acum decît de propria ei persoană. Unchiul Troşa nu-şi precupeţea deloc ghionturile şi palmele. Dar asta încă n-ar fi fost nimic; mai rău era că trăncănea toată ziulica, muştruluindu-l pe Leoşka cum trebuie să trăiască. Deschizînd larg gura-i cu buze subţiri, se lăuda că e isteţ nevoie mare, că ştie

să-și croiască viața și că poate să pătrundă în sufletul omului, pînă în fund. În ceilalți nu vedea decît ceea ce simțea mocnind în el, de aceea pentru el toți erau niște pehlivani, singura deosebire dintre ei fiind aceea că unii erau pehlivani mai mari și mai iscusiți, iar alții mai de mîna a doua și mai puțin iscusiți.

Leoșka n-avea cum să-i țină piept unchiului Troșa, în schimb era de ajuns ca băieții să se lege de el, ca fără să mai socotească cine și cîți sînt, să sară la bătaie. Se întîmpla uneori să iasă cotonogit zdravăn, dar nu șovăia niciodată și nici nu plîngea.

Lumea celor mari era largă, experiența lor întinsă: ei știau că în viață e și bine și rău, și bucurii și tristețe. Experiența de viață a lui Leoșka era puțintică de tot iar lumea lui s› mărginea la camera igrasioasă, la mătușa Lidia, la oamenii beți de prin bodegile unde se afla în serviciu unchiul Troșa și mai cu seamă la unchiul Troșa însuși, la Buhaiul nesuferit, care cu gura lui lacomă ce clămpănea într-una umbrea totul în jur.

Chiar acolo, pe malul mării, în timp ce asculta plescăitul valurilor, foșnetul nisipului și glasul îmbietor al farului, Leoșka stătea tot posac și încordat. Nu striga, nici nu scotea chiote, cînd se bălăcea în valuri, nu zburda și nu se lua cu joaca. Doar, uneori, cînd se lăsa ceață și nu se afla nimeni în preajmă, răspundea încetișor la chemarea farului:

— U-u-u . . .

Hăulitul ăsta scurt, semănînd cu un urlet, era singurul lui mijloc de a-și alunga urîtul.

Unchiul Troșa își tot căuta o slujbă și mereu se întorcea supărat acasă și din ce în ce mai îndîrjit.

— Să-i vezi cum fac pe cinstiții! își vărsa el focul povestindu-i mătușii pățaniile. Le dau prea puțin și atunci, mă rog, sînt cinstiți. N-avea grijă, că dacă aș deschide mai mult punga, toată cinstea lor s-ar scurge prin găurile buzunarelor! . . .

Într-o bună zi veni încîntat și, frecîndu-și mîinile, o înștiință pe mătușa Lidia:

— Însfîrșit s-a prins unul în undiță, o să pice chiar azi. Vezi să ne pregătești pe diseară o gustărică, așa, pe cinste. Votca înmoaie cerbicia omului, poate că mai lasă ceva...

Cel care „se prinsese în undiță" semăna grozav cu unchiul Troșa, era tot așa scund și îndesat, și umbla și el îmbrăcat cu haină militară și pantaloni civili, numai că tunica lui unchiu' era kaki, iar a lui gri deschis. Spre deosebire de unchiu' însă, musafirul avea sub șapca lui albă, în locul cheliei, o chică neagră, purta mustața deasă, ca o periuță, iar ochii lui erau mari, negri, nu albaștri, și atît de lucioși, de parcă înotau în ulei. Nu voia să bea votcă, așa că Leoșka trebui să dea o fugă pînă la bufetul gării și să cumpere trei sticle de vin de Kahetia. Unchiul Troșa era plictisit; lui nu prea îi plăcea vinul, pe care-l socotea o zeamă goală, dar nu spuse nimic și, zîmbind mieros, îi turnă musafirului vin, iar el bău votcă.

— Pentru plăcerea de a ne fi cunoscut!

Leoșka se culcă pe jos într-un ungher și-și trase pătura peste cap, dar nu reuși să adoarmă.

Musafirul și cu unchiul Troșa stătură o mulțime de vorbă despre greutățile vieții, despre cartele, cum era cînd existau cartele și cum e acum; spuneau că viața nici acum nu e ușoară, dar că omul dacă e isteț nu piere. Se vede că unchiul Troșa își umplea de zor paharul pentru că de la o vreme începuse să vorbească mai tărăgănat, apăsînd pe fiecare cuvînt, iar mătușa Lidia se pomeni așa, din senin, cîntînd „Cînd eram mai tinerică"...

— Zît! se stropși unchiu' Troșa, lovind cu palma în masă.

Musafirul, al cărui glas suna la fel ca mai înainte, spuse că mătușa Lidia nu numai că fusese frumoasă, dar că se ținea încă bine și acum, adăugînd încă ceva

care o făcu pe mătuşa Lidia să se hlizească puţin nedumerită, iar pe bărbaţi să rîdă cu poftă.

Pe urmă începură să discute despre treburile lor. Musafirul se întrecea povestindu-i cît de minunat e magazinul pe care avea să-l capete unchiu' şi cum o să-i meargă toate din plin dacă va şti să rămînă prieten cu oamenii de care are nevoie. Şi mai la fiece propoziţie scotea un sunet curios din gît, ceva între „e" şi „a", semănînd cu o întrebare, ca şi cum ar fi aşteptat să i se întărească spusele. Unchiul Troşa înjura de mama focului bufetul care trebuia să i se dea în primire (Leoşka ştia că numai acolo i-e gîndul), sub cuvînt că, atunci cînd ai un bufet ca ăsta, n-ar strica să-ţi comanzi din vreme şi un sicriu cît mai ieftin, deoarece nu ai nimic de cîştigat ci numai de pierdut.

— Deh! făcu oaspetele. Ia spune, ai fost la muzeu? ... Ai văzut acolo femeia aceea de piatră? Îi zice Afrodita. Eu n-am văzut-o, însă feciorul-meu a citit într-o carte şi mă întreba pe mine ... Femeia asta de piatră cică ar fi ieşit din apă, adică din spuma mării... Ei, ce zici?

— Aş, din păcătoasa asta de mare nu ies decît peşti morţi, — îi răspunse unchiul Troşa.

— Da' cine-ţi vorbeşte de mare? Să vezi că din spuma de bere, nu o femeie, ci o „Pobeda" ai să scoţi. Ai? spuse musafirul şi începu să rîdă.

— Fugi încolo! Parcă nu ştii cum sînt oamenii acuma? Cumpără de un ban şi-ţi cer să le dai restul o rublă ... Da, da. Prin urmare ne-am înţeles: îmi iau serviciul în primire, lucrez o lună, două, văd cum stau lucrurile şi după aia îţi dau toţi banii. Cuvîntul e mai scump ca banul!

— Nu, dacă vrei să ştii, banul e mai scump decît cuvîntul! i-o tăie musafirul. Banii înainte. Trebuie şi eu să mănînc, nu-i aşa? Dar şeful serviciului comercial nu trebuie şi el să mănînce? Ai? Doar n-o să ne apucăm de furat! Nu, sigur că nu ...

Se aşternu o pauză lungă, unchiul Troşa număra pesemne banii, iar oaspetele se uita la el.

— Acum putem sta altfel de vorbă, — rosti musafirul într-un tîrziu. Vino mîine să facem formele. Şi să fie cu noroc!

— Ai văzut porcul, fără nici o ruşine! izbucni unchiul Troşa, după plecarea musafirului. Şi începu să-l maimuţărească: „Dumneata — nouă, iar noi — dumitale". M-a jumulit ca pe o găină... Nu-i nimic! Îmi scot eu pîrleala cu bufetul ăsta...

Bufetul nu era, de fapt, decît un chioşc de scînduri, vopsit într-un verde ţipător. Abia dacă încăpeau înăuntru tejgheaua, două mese şi patru scaune şontoroage şi aproape desfundate. Unchiul Troşa şedea la tejghea şi vindea vin acru, votcă, nişte turte cu mentă, tari ca piatra, pe care nimeni nu le cumpăra, şi bere. Marfa cea mai căutată era berea. Nu degeaba, se vede, îi promisese oaspetele cu şapcă albă din noaptea aceea c-o să-l aibă în vedere, deoarece la bufetul gării berea se găsea doar cînd şi cînd, în timp ce la bufetul unchiului Troşa era berechet.

Munţii îşi scuturau mereu peste suburbia Mahingiauri norii de ploaie, dar în oraş era zăpuşeală mare. Zăpuşeala umedă a verii subtropicale ce se apropia stîrnea o sete cumplită şi muşteriii se adunau buluc toată ziua la bufet, dornici să şi-o astîmpere cu un pahar de bere. Unchiul Troşa avea muşteriii lui statornici cu care discuta, zornăind mărunţişul. Ţinea halbele sub şipotul spumegător, cît mai departe de robinet, lăsîndu-le apoi cu zgomot pe tejghea, cînd gulerele de spumă foşnitoare începeau să crească.

Leoşka îi dădea ajutor. Strîngea halbele goale şi le spăla într-o căldare cu apă. Trebuia să nu scape din ochi lampa cu gaz pe care se afla cratiţa cu crenvurşti, stropea cu un ceainic podelele şi le mătura. Unchiul Troşa nu-l lăsa să se apropie de tejghea, unde se aflau banii, şi în fiecare seară, la plecare, îl punea pe Leoşka

să-și întoarcă buzunarele pe dos, să vadă dacă n-a luat cumva vreun gologan.

Leoșka însă numai la bani nu se gîndea. Către seară abia dacă se mai ținea pe picioare, și i se învîrtea capul din pricina mirosului de alcool. Acum nu numai că n-avea răgaz să dea o fugă pînă la mare, dar nu apuca să șadă și el jos, măcar o clipă, să se odihnească. Abia se așeza, că unchiul Troșa îl lua în primire:

— Iar stai degeaba? Ia, fă cutare...

Și de fiecare dată îi găsea cîte ceva de lucru.

Chiar dacă n-ar fi trudit atîta, și chiar dacă unchiul Troșa nu l-ar fi ținut din scurt, Leoșka tot n-ar fi pus mîna nici măcar pe o copeică. Ar fi însemnat să ajungă și el un pehlivan ca unchiu-său.

Unchiul Troșa nu se lăsa de potlogării. Umbla cu ciupeli, dînd lipsă mușteriilor, strîngea berea rămasă pe fundul halbelor și o servea din nou, iar dacă i se cerea restul, se socotea jignit. Totdeauna ducea lipsă de mărunțiș, deși avea întotdeauna, dar îl ținea în sertar, în timp ce pe tejghea zăceau aruncate într-o băltoacă de bere băncuțe de două, trei copeici. De cîte ori cineva îi cerea restul, unchiul Troșa, morocănos, pregeta, trudindu-se o mulțime să desprindă băncuțele lipite de tejgheaua udă, ca, după ce le număra de nu știu cîte ori să le întindă, încruntat, mușteriului dacă nu cumva acesta se plictisea și pleca. Și totuși, nu se putea să nu-i oprească măcar cîteva copeici.

Leoșka nu scăpa nimic din ochi. Ura ce o simțea față de unchiu-său și față de toate faptele acestuia stătea gata să izbucnească. Leoșka urzea tot felul de planuri de cruntă răzbunare atît de năzdrăvane însă și de încîlcite, încît nu era chip să le poată aduce la îndeplinire. Curînd reuși totuși să găsească mijlocul de a se răzbuna pe neștiute și cît mai crîncen cu putință pe unchiu-său.

Văzînd că Leoșka nu șterpelește gologani, nu mănîncă din turte și nici nu se atinge de bere, unchiu' începu să-l învețe „meserie". Cînd nu se îmbulzeau muș-

teriii și unchiul Troșa avea de mers undeva, îl lăsa în locul lui pe Leoșka.

— Numai, vezi, ia seama, că eu știu rostul fiecărui lucrușor, — îi atrăgea el atenția lui Leoșka.

Leoșka însă nu punea mîna pe nimic. În schimb umplea halba pînă mai sus de semn, măsura totul la țanc și dădea rest pînă la ultima copeică. Și de fiecare dată își spunea în sinea lui cu o mulțumire răutăcioasă:

„Aha, ți-am făcut-o, Buhaiul dracului! Sîc!"

Leoșka putu să guste această dulce răzbunare destul de multă vreme, pînă cînd într-o bună zi se dădu de gol. O dată, pe la amiază, cînd mușteriii se mai răriseră și unchiul Troșa plecase pe aci încolo, intră în prăvălie un bătrîn georgian cu o glugă pe cap. Omul bău un pahar de vin, puse banii pe masă și ieși fără să mai aștepte restul. Leoșka luă la repezeală patruzeci de copeici și fugi după el.

— Nene, ai uitat restul! îi strigă el.

— Să trăiești, flăcăule, — îi mulțumi bătrînul blajin.

Leoșka dădu să se întoarcă la bufet, cînd se pomeni cu unchiul Troșa că-i aține calea.

— Ia vino încoace, — spuse el amenințător, luîndu-l de ureche pe Leoșka. Ce te-a apucat? continuă, închizînd ușa bufetului. Ce înseamnă asta, pui de cățea, vrei cumva să calci pe urmele lui Hristos?

Și repezind pumnul, îl pocni zdravăn pe Leoșka drept în față. Băiatul fu azvîrlit cît colo, se izbi cu capul de perete și căzu jos. Îl podidi sîngele pe nas și începu să dîrdîie, ca scuturat de friguri. Unchiul Troșa îl ridică și-l pocni iarăși.

— Să piei de aici! Așteaptă tu, pui de lele, că ți-arăt eu ție acasă, să-l pomenești pe Hristos din cer și pe toți sfinții!...

Leoșka dădu ușa de perete și o rupse la fugă. Nu simțea nici o durere, doar o ură aprigă, chinuitoare. Luă de jos o piatră și o azvîrli pe ușa deschisă. Din goană auzi în urmă un zăngănit de sticlă spartă și

un ţipăt. Piatra nu-l nimerise pe unchiu' ci butelca cu votcă. Cu atît mai bine. Asta-l ustura mai tare pe unchiu-său decît o julitură.

Unchiul Troşa se năpusti afară. Leoşka se zărea în capul străzii alergînd spre mare. Bufetierul se repezi să caute lacătul, închise de bine, de rău, prăvălia şi o întinse după Leoşka.

Băiatul îl văzu. Fugea mai departe, fiindcă trebuia să fugă undeva şi nu cunoştea alt drum decît cel spre mare. Leoşka sări peste linia ferată şi aruncă o privire înapoi. Unchiu' se afla cam la jumătatea drumului. În aceeaşi clipă, şuierînd prelung, se ivi de după cotitură un tren de marfă care îl ascunse vederii pe Leoşka. Trenul însă avea să treacă şi ori încotro ar fi tulit-o Leoşka, unchiu' tot avea să pună mîna pe el. Nu-i rămînea decît să se arunce în mare, sau sub roţile trenului.

Trenul mergea încet. Tocmai atunci trecea pe lîngă el scara platformei din spate. Leoşka o luă la goană, se agăţă de bară şi, făcîndu-şi vînt, reuşi să se caţăre pe platformă. Trenul, care între timp trecuse de curbă, îşi spori din nou viteza. Unchiul Troşa îl ameninţa de departe, furios, cu pumnul.

De întors, acum nu se mai putea întoarce acasă. Leoşka abia în momentul acela îşi dădu seama de ceea ce făcuse şi ce o să păţească dacă s-ar întîmpla ca unchiu' să-i iasă în cale. Nu-i rămînea altceva decît să caute să nu mai dea ochi cu el, s-o şteargă cît mai departe de Buhaiul ăsta nesuferit. Aşa că, de-abia atunci, după ce făcuse isprava, Leoşka îşi puse în gînd să-şi ia lumea în cap; nu se deosebea cu nimic în privinţa asta de oamenii mari, care, tot aşa, încearcă să judece un lucru, după ce l-au şi săvîrşit.

3

Trenul se opri în dreptul unui șir întreg de vagoane cisterne. Leoșka stătu ce stătu pe platformă, apoi, după o clipă de șovăire, sări jos. Nasul lovit era umflat și fața năclăită de sînge, ca și cămașa. Între liniile ferate se vedea un butoi roșu, de tinichea, cu apă stătută. Leoșka dădu la o parte verdeața de deasupra, se spălă pe obraz, își curăță cum putu cămașa și o porni de-a lungul garniturii. În răstimpuri cisternele își ciocneau tampoanele, smucindu-se cînd înainte, cînd înapoi. Și de fiecare dată Leoșka tresărea, trăgîndu-se speriat în lături. Ulicioara îngustă dintre șiragurile de vagoane părea fără de sfîrșit. Leoșka își luă inima în dinți și trecu pe sub un vagon, dar nimeri într-o altă ulicioară tot atît de lungă. Și oriunde s-ar fi uitat pe dedesubt nu se vedeau decît șine, roți și cisterne.

În sfîrșit, dădu de capătul ulicioarei; aici însă era și mai și. Ori încotro își întorcea ochii, pe întinderea pustie ce se deschidea în fața lui nu zărea decît șine de fier ce se întretăiau, se împleteau în dreptul macazurilor și iarăși se desfăceau, îndreptîndu-se care încotro. Și toate păreau să vină spre el, ca niște șerpi lucioși. Șuierînd ascuțit, locomotivele lunecau pe ele încolo și încoace, vagoanele cisterne uruiau și toate parcă se năpusteau asupra lui Leoșka. Băiatul își vîrî capul între umeri și o rupse la fugă spre marginea terasamentului, de-a lungul căruia se depăna o cărăruie.

Mergînd așa, pe lîngă linia ferată, ajunse la gară, pe peron. Umblă de colo-colo în nădejdea că va izbuti să se urce în vreun tren, dar fu luat la goană și se văzu silit să intre în sala de așteptare care era înțesată de lume. Oamenii ședeau care pe bănci cu geamantanele la picioare, care chiar pe geamantane. Prunci de țîță dormeau cu mînuțele desfăcute în brațele mamelor, iar copiii mai mărișori se foiau printre bănci și, bușindu-se de dușumeaua de mozaic, se așterneau pe urlete pînă

ce mamele se aplecau să-i ridice de jos. Unii călători încercau zadarnic să tragă un pui de somn, fiindcă prin sală umbla o femeie cu părul negru, îmbrăcată în uniforma feroviarilor și-i zgîlțiia de umeri:

— Tovarășe, nu-i voie de dormit aici.

Alta cu o brasardă roșie stătea la ușă și le spunea celor ce intrau:

— Biletele, vă rog! Biletul dumneavoastră!

Dacă vreun ștrengar încerca să intre în sală așa, de capul lui, ea, fără nicio vorbă, îl întorcea frumușel cu spatele și pe tăcute îi făcea vînt afară în stradă.

Ferindu-se de femeia în uniformă, Leoșka se strecură într-un ungher și se chinci jos după o bancă. Unchiu' anunțase probabil miliția că el, Leoșka, făcuse zob sticla cu votcă, și mai știi cîte i-o fi pus la socoteală! Poate că umblau acum după el, să-l aresteze. De aceea, cu mai multă frică decît pe femeia în uniformă, îl pîndea pe milițianul cu mustață neagră, tunsă scurt. Milițianul era un flăcău tînăr, cu dinți albi, frumoși și, știind acest lucru, de cîte ori cineva îl întreba cîte ceva, zîmbea cu toată gura. Pe Leoșka însă nici nu-l băga în seamă.

De sus, dintr-o cutie spînzurată de tavan răsuna cînd și cînd un glas plictisit, care vestea sosirea și plecarea trenurilor. Călătorii săreau atunci de pe bancă, înșfăcau geamantanele și se îngrămădeau la ieșire. Milițianul cu dinți albi, zbierînd de parc-ar fi luat foc ceva, reușea în sfîrșit să alcătuiască din mulțimea strînsă buluc o coadă șerpuitoare. În răstimpuri, glasul din cutie anunța că e interzis cutare sau cutare lucru, adăugînd și amenzile prevăzute pentru infractori.

Trenurile veneau și plecau, iar Leoșka ședea mai departe ghemuit în colțișorul lui. Nu putea să iasă afară pe peron decît cu bilet, și nici în tren nu se putea sui decît cu bilet. Iar Leoșka n-avea nici o lețcaie. De dimineață nu mîncase nimic și-și simțea stomacul gol.

Pe banca liberă din fața lui Leoșka se așeză o femeie cu o fetiță. Bălăbănindu-și picioarele, copila se uita în jur, mușcînd dintr-un sandviș cu salam. Nu-i era foame și atunci căuta să complice cît mai mult această îndeletnicire: mușca alene din pîine, împingea dumicatul sub falcă, își umfla obrazul, îl apăsa după aceea cu palma și începea să mestece deschizînd gura mare. Deodată fetița îl zări pe Leoșka și se opri din mestecat; rămase cu ochii zgîiți la el, uitînd să mai închidă gura. Băiatului i se lipiseră privirile de sandviș și înghițea mereu în sec. Luînd aminte unde se uită fetița, maică-sa șovăi o clipă, apoi băgă mîna în coș, scotoci puțin și-i întinse lui Leoșka un sandviș la fel.

— Ți-e foame, băiețaș? Ia de mănîncă.

Abia după ce înfulecă, hămesit, sadvișul, Leoșka își aduse aminte să spună „mulțumesc".

— Unde mergi?

— Acasă, la Rostov.

— La Rostov? Așa, singurel? Da' pe cine ai acolo?

Leoșka se gîndi o clipă și spuse:

— Pe Mitka.

— Frate?

— Nu, prieten.

— Da' tata și mama unde sînt?

— Tata a murit în război, iar mama s-a prăpădit și dînsa.

— O, doamne, mult rău a mai făcut și blestematul de Hitler! rosti cu mîhnire adîncă femeia și-și strînse fetița la piept. Și cum ai să te duci acolo? Gîndesc că n-ai bani — nu-i așa?

Leoșka nu-i răspunse.

— Fără bilet nu poți merge cu trenul. Chiar dacă apuci să te sui în vagon, la prima stație au să te dea jos.

— Măcar să ajung pînă la tren, dar fără bilet nu te lasă nici pe peron.

Femeia tăcu un răstimp, privindu-l pe Leoșka cu milă, apoi spuse:

— Îmi pare rău că nu-ți pot lua un bilet, n-am atîția bani. De scos însă am să te scot eu pînă la tren, zicînd că ești cu mine; pe urmă o să vezi cum te descurci.

Cînd glasul din cutie anunță plecarea trenului pe linia Batum-Moscova, ținînd cu o mînă copila, femeia luă cu cealaltă de jos geamantanul și coșul.

— Pune și tu mîna, fă-te că mă ajuți, — îl îndemnă ea.

Leoșka apucă geamantanul de toartă. La ușă se pomeni prins în îmbulzeală, cineva îl lovi cu o lădiță de lemn, dar băiatul nu-și descleștă degetele de pe toartă și, ținîndu-se așa de femeie, reuși să ajungă pe peron. În dreptul vagonului al patrulea, luat de mulțime, Leoșka o pierdu din ochi. Femeia cu fetița se și urcase în tren, iar cînd Leoșka dădu să se strecoare și el înăuntru, însoțitoarea vagonului îl înșfăcă de umăr:

— Încotro? Cu cine ești?

— Cu mătușa ... Uite-o colo, mătușa aceea cu fetița.

— De ce nu te-ai urcat cu dînsa? O să controlez eu acuși, pînă atunci dă-te la o parte.

Călătorii se înghesuiau să se urce în vagon. Peste tot, în uși, stăteau proțăpiți însoțitorii sau însoțitoarele și Leoșka nu trăgea nădejde să-i poată amăgi sau îndupleca.

Merse așa, pe lîngă vagoane, începînd cu cel de bagaje și pînă la cel din coadă. Băieții îi povestiseră că, înainte, vagabonzii călătoreau sub vagoane, în cutiile pentru cărbuni. Aici însă nici pomeneală de asemenea cutii, dacă nu cumva erau încuiate.

Locomotiva fu însfîrșit atașată la garnitură, făcînd să ciocnească ușor tampoanele. Toată lumea se urcase, pe peron nu mai rămăseseră decît însoțitorii și cîțiva oameni care veniseră să petreacă pe cîte cineva. Glasul din difuzor anunță plecarea trenului peste cinci minute. Leoșka se uită în jur și o zbughi sub un vagon. În partea cealaltă nu se afla nimeni și ușile vagoanelor erau închise. Leoșka sări pe scară și agățîndu-se cu

amîndouă mîinile de bară se așeză pe treapta de sus. De teamă să nu-l zărească însoțitorul, stătea cu capul dat pe spate, uitîndu-se în sus.

— Unde mergem? Departe? îl întrebă un glas sonor și o mînă mare, caldă îl prinse pe Leoșka de braț.

În fața lui stătea milițianul pe care-l văzuse mai înainte în sală și zîmbea cu toată gura, arătîndu-și dinții nesuferit de frumoși. Leoșka încercă să-și smucească mîna. Încetînd să mai zîmbească, milițianul îi descleștă degetele de pe bară și-l dădu jos. În clipa aceea locomotiva șuieră și trenul se puse în mișcare; Leoșka se smuci iar, vrînd să scape, dar tot fără niciun folos.

— Măi, băiete — îi spuse milițianul — nu căuta să fugi: îți bați picioarele degeaba și ne silești și pe noi să ni le batem degeaba. Și așa, de scăpat tot nu scapi. Hai cu mine.

Îl duse pe Leoșka la postul de miliție din gară, se așeză la o masă și-l pofti pe un scaun:

— Șezi acolo, să vorbim. Unde voiai să pleci? Ai părinți?

Leoșka nu-i răspunse.

— Ești de aici, din oraș? Unde stai?

Leoșka tăcea mai departe.

— Ei, să știi că nu-mi place: eu îți vorbesc frumos și tu taci chitic. De ce nu-mi răspunzi? Nu trebuie să-ți fie frică. Noi o să cercetăm, să vedem cum stau lucrurile, și o să fie bine.

Leoșka se uită la el pe sub sprîncene și nici de astă dată nu deschise gura. Milițianul ridică receptorul telefonului, îl ținu la ureche, apoi suflă în el și începu a bate în furcă:

— Ce faci acolo, fetițo, ai amuțit, de ce nu răspunzi? Dă-mi te rog casa copilului. Alo, casa copilului? Aici milițianul de servici, din gară. Am mai dat jos unul din tren. E năucit, nu-i chip să scoți nimic de la el. O să cercetăm mai tîrziu ce-i cu el. Deocamdată trimite să-l ia de aici, te rog...

Milițianul agăță receptorul la loc, se întoarse către Leoșka și zîmbi, vrînd parcă să-i spună ceva, dar tocmai atunci ușa se dădu de perete și în cameră intră valvîrtej o georgiană bătrînă, trăgînd de mînă după ea pe alta mai tînără. Femeia se apropie de masă și, proțăpindu-se pe picioare, începu să boscorodească în gura mare, mînioasă, pe limba ei, pe urmă cealaltă dădu și ea drumul la un iureș de vorbe și mai gălăgioase decît prima, pînă ce în sfîrșit milițianul se răsti la ele, întrerupîndu-le. Leoșka își aruncă ochii spre ușa ce rămăsese întredeschisă. Cum stăteau așa în fața milițianului, femeile îl ascundeau cu totul. Leoșka o zbughi deodată pe ușă, străbătu în goană sala de așteptare, strecurîndu-se tiptil pe lîngă funcționara în uniformă cu brasardă roșie, care stătea la intrare, traversă o piață mică și dădu primul colț, apoi mai coti încă o dată. Nu se luase nimeni după el. Leoșka se așeză pe treptele unei case, să-și mai tragă suflarea, apoi plecă mai departe.

Mergea așa, la întîmplare, trecînd dintr-o stradă într-alta. Toate erau la fel de necunoscute pentru el, de aceea nici nu putea să le deosebească una de alta. Cu cît se îndepărta mai mult de centrul orașului, cu atît străzile erau mai pustii, se înfundau, și printre pietrele caldarîmului creștea iarbă verde, proaspătă. Cu mîinile în buzunare, cu capul în pămînt, Leoșka abia mai putea să-și urnească picioarele; cînd și cînd se oprea locului, adulmecînd aburii calzi și mirosul de friptură ce adiau dinspre geamurile deschise. Aromele astea făceau să-i lase gura apă. Băiatul scuipa și-și vedea de drum.

Se înserase și trecătorii începuseră să se rărească, așa că Leoșka o porni înapoi. Și în centru lumea se mai rărise. Băiatul era lihnit de foame și începuse să-l doară și capul; în cele din urmă își luă inima în dinți: întinse mîna și ceru murmurînd unui trecător:

— Nene, dă-mi să iau și eu o bucată de pîine...

Nenea se prefăcu însă că n-aude și-și văzu de drum. Leoșka mai încercă o dată, și încă o dată, dar nimeni

nu-i dădea niciun gologan. În sfîrşit, se luă după un bărbat cu pas hotărît. Era îmbrăcat cu un veston militar fără trese şi ţinea în mînă un port-hart doldora de hîrtii.

— Nene, dă-mi să iau şi eu o bucată de pîine! Mi-e foame...

Nenea întoarse capul; era un tînăr chipeş cu o chică deasă. Se opri, se uită atent la Leoşka şi, băgînd mîna în buzunar, scoase o rublă, nouă-nouţă:

— Uite. Ia-o, că nu te muşcă. N-ai pe nimeni? Tata a murit în război, nu-i aşa? Aha, am înţeles. Şi de mult eşti vagabond? Pe cît se pare nu prea de mult. Şi-ţi place?

— Nu, — răspunse Leoşka încet.

— Sigur că da! Cum să-ţi placă! N-ai vrea să trăieşti şi tu ca lumea, să fii în rîndul oamenilor? Stai că-ţi dau chiar acum un bilet. Mergi pe strada asta înapoi şi la al treilea colţ de stradă o iei la stînga şi acolo, pe partea dreaptă, ai să vezi o firmă: „Comitetul orăşenesc al Comsomolului". Ştii să citeşti?... Ai făcut cinci clase? Atunci eşti bun de profesor!... Întreabă acolo de Veriko Mosaşvili. O fată frumoasă cu nişte cozi mari... Ai să ţii minte? Dă-i ei biletul şi ea o să aibă grijă de toate. Aş merge chiar eu cu tine, dar mi-e că întîrzii la şedinţă. Scoase apoi din servietă un carnet şi începu să scrie, vorbind mai departe cu Leoşka: Probabil că n-ai nici un fel de acte, nu-i aşa? Nu-i nimic, dăm noi de ele, o să cercetăm...

Dacă n-ar fi rostit ultimele cuvinte, Leoşka s-ar fi dus desigur să caute comitetul Consomolului şi pe fata cea frumoasă pe care o chema Veriko şi purta cozi, dar la auzul lor, băiatul se trase cîţiva paşi îndărăt, făcu stînga împrejur, şi o rupse la fugă.

— Încotro? Stai! strigă mirat după el tînărul, ţinînd biletul în mînă.

Leoşka fugea mîncînd pămîntul, fără să mai privească înapoi. Tînărul se uită la ceas, dădu amărît din mînă şi-şi căută de drum.

Se înnoptase. O boare răcoroasă cobora de pe culmi și începuse să cearnă o ploaie măruntă. Cu rubla primită, Leoşka îşi cumpără un pateu cu carne. Pateul era mic şi uscat şi după ce-l înfulecă băiatul simţi şi mai aprig chinurile foamei.

Ploaia alungase lumea de pe străzi. Geamurile se închideau, perdelele erau lăsate în jos şi se aprindeau lămpile din case. Acolo, înăuntru, era cald şi nu ploua. Îndărătul perdelelor se aflau oameni necunoscuţi şi toţi îşi aveau viaţa lor, de care Leoşka era străin.

Pe trotuarul celălalt, cam pe la jumătatea străzii, se vedea lumină la cele două ferestre şi la uşa cu geamuri a unui bufet. Poate că erau niscai beţivi înăuntru. Leoşka însă nu se temea de oamenii beţi: erau mai blajini decît cei treji şi, la o adică, puteai să scapi mai uşor de ei. Leoşka urcă treptele şi crăpă uşa. Înăuntru nu era decît un bărbat cu şapca pe cap, care şedea la tejghea şi făcea socoteli cu abacul.

— E închis! spuse el ridicînd capul, cînd auzi scîrţîitul uşii.

Leoşka se dădu înapoi. Bufetierul încuie uşa pe dinăuntru şi trase obloanele.

Leoşka se aşeză pe treptele ude de la intrare. Se întîmplase întocmai cum îi spusese el lui Mitka: o să fugă şi după aia o să crape de foame. Pe semne că aşa începe omul să crape de foame. Leoşka însă nu voia să crape de foame. Şi simţi cum i se rupe inima de mila lui. Îşi lăsă capul pe genunchi şi începu să plîngă.

— Ce-i cu tine, voinicule, de ce plîngi?

Leoşka tresări speriat. În faţa lui stăteau doi inşi cu mantale negre, lucioase. Ploaia răpăia pe mantale, lăsînd să se prelingă stropii, în şiraguri, ca nişte mărgele. Leoşka tăcu din gură. Unul din ei îşi vîrî mîna în buzunar şi deodată lumina unei lanterne îl izbi în ochi pe Leoşka.

— Cine te-a bătut?

— Nimeni. Mi-e foame!

— Ți-e foame? Pentru așa ceva se găsește ușor leacul.

Cel mai scund dintre ei urcă treptele și bătu în ușă.

— E închis, tovarăși — se auzi dinăuntru.

— Asta-i bună! rosti înciudat cel care ciocănise în ușă. Dumneata, Alexei Erofeevici, n-ai nimic prin buzunare? Ei, da, firește! Ce facem acuma, ai? Să-i dăm bani? E tîrziu și peste tot s-a închis...

— Unde stai, flăcăule?

— Nicăieri.

— N-ai rude?

— N-am.

— M-d-a! rosti tărăgănat Alexei Erofeevici.

Tăcură o clipă, apoi Alexei Erofeevici puse mîna pe umărul lui Leoșka.

— Hai cu noi. Îți dăm noi să mănînci.

— Unde? se zgribuli Leoșka, bănuitor.

— Pe vapor.

— Adevărat? răsări băiatul. Nu mă min... nu mă amăgiți?

Amîndoi începură a rîde.

— Nu-ți fie frică, nu te mințim.

Leoșka se sculă îndată și o porni înainte, aproape alergînd și sărind peste băltoace.

Matrozul de cart se uită chiorîș la Leoșka dar nu spuse nimic. Trecură pe lîngă niște clădiri, pe urmă printre vagoane, stive de baloturi, butoaie și lăzi și se urcară pe parapetul de piatră al cheiului. Se vedea silueta albă, impunătoare a vaporului tras la chei. Se urcară pe scara de bordaj sus, pe punte.

— Cheam-o te rog pe cantinieră, — îi spuse Alexei Erofeevici unui matroz care stătea pe punte, lîngă scară.

Poticnindu-se de pragurile înalte de metal, lovindu-se de ușile înguste, ținîndu-se de barele scărilor aproape verticale, Leoșka mergea tîrîș-grăpiș după Alexei Erofeevici.

Îl duseră într-o cabină mare, luminoasă. Înăuntru, de-a lungul pereților se întindea o masă în formă de „T“ trunchiat, acoperită cu o față albă. Jur împrejurul mesei se înșirau fotoliile cu huse albe, iar pe jos era așternut un covor. Totul aici era atît de curat, încît Leoșka se opri lîngă ușă, neîncumetîndu-se să mai facă vreun pas. Apa ce se scurgea de pe pantalonii și ghetuțele lui formase o băltoacă mică pe jos. Leoșka se uită la ea cu groază.

— Ce ai rămas aici? auzi în spate glasul lui Alexei Erofeevici, și Leoșka se pomeni împins spre masă. Stai jos.

Leoșka se așeză binișor pe marginea unui fotoliu. Alexei Erofeevici luă și el loc în fața lui. Fără manta și fără șapcă, i se păru mai tînăr ca adineaori, pe stradă, și abia în clipa aceea băgă de seamă băiatul că Alexei era slab și de aceea făcea impresia că-i mai înalt. Avea ochii duși în fundul capului și gura mare și dîrză. Pe mîneca hainei albastre se vedeau niște trese din fir.

— Ce te zgîiești așa la mine? zîmbi cu scumpătate Alexei Erofeevici.

Leoșka dădu să-i răspundă, dar tocmai atunci intră în cabină o femeie tînără, somnoroasă, cu părul blond, numai cîrlionți.

— Dașa — i se adresă Alexei Erofeevici — dă-ne degrabă să mîncăm ceva.

— Bine, dar mîncarea-i rece, Alexei Erofeevici, — răspunse Dașa, stăpînindu-și un căscat. Bucătarul s-a culcat de mult.

— Nu-i nimic, ad-o așa, rece. Numai fă-ne cîte un ceai fierbinte. Beau și eu unul... Da' ia spune, cu ce parfum te dai? Trebuie să fie un parfum de o sută cai putere...

— Cu liliac, — îi răspunse Dașa ieșind și-i zîmbi măgulită.

Aduse apoi niște pîine, chiftele reci și cașă.

— Hai, dă-i drumul, — îl îndemnă scurt Alexei Erofeevici, împingînd mîncarea spre Leoşka.

Băiatul începu să înfulece de zor, pe nemestecate aproape. Dus pe gînduri, Alexei Erofeevici învîrtea linguriţa în paharul cu ceai, aruncîndu-şi cînd şi cînd ochii spre Leoşka.

— Ei, te-ai săturat? îl întrebă el cînd, abia mai suflînd, băiatul dădu farfuria la o parte. Bea-ţi ceaiul acuma.

Ceaiul era fierbinte şi dulce de tot, cum nu mai băuse de cînd trăia maică-sa. Leoşka închise ochii fericit, dar se grăbi să-i deschidă îndată, de teamă ca nu cumva ceaiul şi cabina luminoasă, curată ca un pahar, să se mistuie fără veste.

— Ce, ţi-e somn?

Leoşka clătină din cap.

În clipa aceea intră şi marinarul care, împreună cu Alexei Erofeevici, îl adusese pe Leoşka. Avea o faţă bucălată, cu bujori în obraji şi o gropiţă în bărbie, ochii cenuşii, bulbucaţi.

— Ei, acum putem face prezentările, — spuse Alexei Erofeevici. Cum te cheamă?... Leoşka? Tizul meu care va să zică? Bravo. Apoi arătînd spre tovarăşul său: Anatoli Dimitrievici, ofiţer întîi.

— Şi dumneata eşti căpitanul? întrebă Leoşka.

— Nu — zîmbi înveselit acesta — eu sînt secundul. Acuma ia să ne spui tu cum ai ajuns în halul ăsta?

Leoşka le povesti cum taică-său căzuse pe front, iar maică-sa murise şi ea. Rămăsese deci singur pe lume.

— Dar ce-ai aici? întrebă ofiţerul întîi şi-i trase în sus cămaşa udă, ce se lipise de catarama curelei; dedesubt se văzu sclipind ancora de pe catarama. Nu cumva ai şterpelit-o?

— Da' de unde! răspunse Leoşka supărat, băgîndu-şi cămaşa în pantaloni. E a tatii.

— Cum, tatăl tău a fost marinar? întrebă Anatoli

Dimitrievici și schimbă o privire cu ofițerul întîi. Dar ce căutai la bufet? Cum ai ajuns acolo?

Leoșka le istorisi cum își pusese în gînd să plece la Rostov, cum îl dăduse jos din tren milițianul, cum izbutise apoi s-o șteargă și cum fugise de tînărul cu servietă.

— Nu cumva și de aici vrei să-ți iei tălpășița?

Leoșka lăsă capul în jos și răspunse în șoaptă:

— Nu.

— Ai fugit de pomană, îl dojeni secundul. Doar nu-ți făcea nimic omul.

Leoșka tăcu din gură. Nu degeaba fugise, știa el ce știa.

— Ei, ce facem acuma, tovarășe? întrebă Anatoli Dimitrievici.

— Ce să facem? Ne culcăm. Și mîine, înainte de plecare, îl ducem la căpitănia portului, la comitetul Comsomolului, sau la comitetul de partid al marinei. O să-i găsească ei vreun rost.

— Păcat!... exclamă ofițerul întîi. Alexei Erofeevici se uită la el, așteptînd să mai spună ceva. Păcat că de astă dată plecăm peste hotare. Altfel ar fi rămas cu noi și gata. Să zicem ca elev de marină. Ce marinar am scoate din el!

— Nu vorbi prostii, Anatoli! La noi pe bord nu există elevi. Și pe urmă cred că nici căpitanul nu s-ar învoi. Băiatul trebuie să învețe, nu să cutreiere mările. O să se facă mai tîrziu marinar, dacă o vrea... Dașa — îi spuse apoi cantinierei care intrase ca să strîngă masa — descuie cabina doctorului, du-te cu băiatul acolo și fă-i patul.

Urmînd-o pe Dașa, băiatul coborî pe punte, se îndreptă spre pupă și se pomeni în sfîrșit într-o cabină mică.

— Ia spune, ești ceva rudă cu secundul sau vreo cunoștință de-a lui? întrebă Dașa căscînd și se apucă să-i facă patul.

— Nu.

— Atunci de ce-ți poartă atîta de grijă și nu ne dă pace să dormim? Hai, culcă-te. Dacă ai nevoie de ceva, ia-o pe coridor la dreapta. Și vezi să nu pui mîna pe nimic aici în cabină, să nu te prind că-mi faci vre-o poznă.

— Spune-mi, te rog, căpitanul vostru e un om rău? întrebă Leoșka.

— E la fel ca toți căpitanii, — îi răspunse Dașa în doi peri și ieși.

Leoșka se așeză pe pat. În peretele din dreapta se afla o ferestruică rotundă cu pervaz de alamă. Prin geamul gros nu se vedea nimic afară. Sub ferestruică se afla o masă și un scaun, iar în stînga, la perete, un dulap îngust și o chiuvetă. Ce bine ar fi ca mîine dimineață să nu mai fie nevoit să plece nicăieri și să rămînă pentru totdeauna aici? De vreme ce secundul însă hotărîse așa, firește că toată lumea o să-l asculte pe el; nimeni n-o să-i ceară părerea lui Leoșka. Oftînd, băiatul se întinse în pat.

Îi pierise somnul. Prea multe năvăliseră pe capul său deodată. Nu trecuseră nici douăzeci și patru de ore de cînd îl bătuse unchiu-său și de cînd Leoșka își luase cîmpii și, totuși, băiatului i se părea că era foarte mult de atunci. Atîtea i se întîmplaseră în acest răstimp, și atîtea îndurase! A doua zi avea să-l ducă la nu știu care comitet de partid al marinei și cine știe ce-o să mai iasă după aceea. Iarăși o să i se întîmple sau o să se schimbe ceva, iarăși o să mai pățească ceva și Leoșka era sătul de atîtea schimbări. Se sculă din pat și deschise binișor ușa. Coridorul, ai cărui pereți erau zugrăviți în ulei, lucea. De o parte și de alta, numai uși, probabil de la cabine. În capăt se zărea o ușiță îngustă de fier. Leoșka apăsă pe clanță, ușița se deschise și prin crăpătură năvăli înăuntru o bură de ploaie. Pe punte, la lumina felinarului, se cerneau ca printr-o ceață gălbuie, stropi mărunți. Matrozul de cart, într-o manta de ploaie, umbla de-a lungul bordului, cînd ieșind la lumină, cînd afun-

dîndu-se în întuneric. Leoşka puse piciorul pe scara ce cobora spre parapetul de piatră al cheiului. Matrozul întoarse o clipă capul spre el apoi se îndreptă spre proră.

Nimeni n-ar fi spus că Alexei Erofeevici Smirnov ar putea fi un om prea sentimental. Prietenii îl socoteau un om cam închis, camarazii spuneau că are o inimă de gheaţă, iar cantiniera că e de-a dreptul nesimţit. El era întotdeauna acelaşi, un om liniştit, pe care nu-l auzeai niciodată ridicînd glasul.

Nu tot aşa fusese însă şi în copilărie, dar vremurile acelea erau îndepărtate. Pe atunci Alexei Erofeevici voia să se vadă şi chiar se şi vedea sub înfăţişarea pe care o avea acum. Şi asta numai datorită tatălui său, care fusese timonier, căpitan de cursă lungă şi care venea doar din cînd în cînd pe acasă şi atunci pentru puţin timp. Micul Aleoşa îşi dădea toată osteneala să semene în toate cu el. De cîte ori tatăl nu-i spusese feciorului său:

— Toţi oamenii îşi au bucuriile şi necazurile lor. Nu mai au nevoie să le afle şi pe ale noastre. Îţi face silă să priveşti un om despuiat, dar goliciunea morală îţi face şi mai mare silă. Caută să te respecţi pe tine şi să-i respecţi şi pe ceilalţi. Încheie-te la toţi nasturii. Numai aceia care n-au de lucru trăncănesc despre sentimente; ceilalţi, adică oamenii ocupaţi, cu treburi, schimbă între ei cîte o părere. Fireşte, dacă o au — adăuga el.

Micul Aleoşa, aşa dar, se încheia la nasturi cu multă grijă. Imitaţia devine cu timpul obişnuinţă, iar obişnuinţa la rîndul său o trăsătură de caracter. Băiatul începuse să semene cu părintele lui, nu numai ca înfăţişare ci, îmbrăţişînd aceeaşi îndeletnicire, ajunsese să fie la fel de stăpîn pe sine şi nepăsător în orice împrejurare din viaţă, aşa cum îi rămăsese în minte tatăl lui.

În zilele de adîncă restrişte, în toiul blocadei Lenin-

gradului, grav rănit, Alexei Erofeevici zăcuse timp îndelungat în spital. Pe urmă, împreună cu alţi răniţi, a căror însănătoşire se afla în mare cumpănă, din Leningradul înfometat fusese evacuat pe Pămîntul Mare, trecînd pe drumul nou construit, ce trecea peste lacul Ladoga. Pînă a fi urcaţi în maşină, fuseseră nevoiţi să aştepte o bucată de vreme într-o baracă lungă şi întunecoasă, ca un antrepozit. Îi căraseră acolo pe toţi răniţii; de la un timp însă lui Alexei Erofeevici i se păruse că începuseră să aducă brancarde goale. Şi totuşi nu erau goale. Trupşoare de copii erau ridicate de pe tărgi şi puse unul lîngă altul pe nişte bănci alăturate.

— Sînt morţi? întrebase cineva.

Unul dintre brancardieri dădu din mînă şi zise oftînd:

— Aproape.

— Unde-i duceţi?

— Pe Pămîntul Mare. Poate că s-or întrema acolo dacă nu cumva s-or prăpădi pe drum.

Apoi, pe uşă intraseră, abia tîrîndu-şi picioarele, copii, înfofoliţi în fel de fel de haine, şi se îndreptaseră spre bănci. Intraseră înăuntru tăcuţi şi tot aşa tăcuţi se aşezaseră. Avuseseră mult de aşteptat. Şi tot timpul nu se clintiseră şi nu li se auzise deloc glăsciorul. Lîngă ei, tot aşa nemişcată ca şi ei, şedea o fată subţiratecă, străvezie la faţă.

Alexei Erofeevici se uita la ochii duşi în fundul capului, la feţişoarele zbîrcite şi mici cît pumnul ale acestor prichindei bătrîni şi simţea cum îl trec fiorii. Sanitarii scoseseră apoi afară tărgile cu copii, iar fata îi aşezase pe ceilalţi mai răsăriţi în rînd şi-i pornise spre uşă. Şi plecaseră tot aşa pe tăcute, ca nişte umbre.

Ieşind din spital, Alexei Erofeevici continuase să-şi facă serviciul în flota de pe Baltica, pe un torpilor, iar la sfîrşitul războiului se întorsese în flota comercială, fiind numit pe vasul „Căpitan Gastello". De atunci,

ori de cîte ori i se întîmpla să întîlnească pe uscat vreun copil de pripas, fără niciun căpătîi, simțea o strîngere de inimă. Știa că se înființase o întinsă rețea de cămine, anume destinate copiilor orfani sau celor care își pierduseră părinții: cu toate acestea îi întîlnea mereu bătînd străzile. Îi ghicea dintr-o ochire, cum punea piciorul pe țărm și făcea tot ce-i stătea în putință ea să fie adunați și trimiși la un cămin.

Dacă ar fi dat ceva mai devreme peste Leoșka Gorbaciov, s-ar fi dus pe loc la căpitănia portului și n-ar fi plecat de acolo, pînă ce nu s-ar fi încredințat că băiatul încăpuse pe mîini bune. Acum nu avea încotro, trebuia să-l lase în seama ofițerului întîi fiindcă el nu putea să părăsească nici o clipă vasul. Cu toată ordinea severă ce, datorită lui, domnea pe bord, Alexei Erofeevici mai avea încă de pus la cale, acum în preajma plecării, o sumedenie de lucruri ce nu îngăduiau nici o zăbavă. Totuși, cît timp verificase actele ce însoțeau încărcăturile și cît discutase cu oamenii îl avusese mereu în fața ochilor pe Leoșka. După ce isprăvi treburile cele mai grabnice, tocmai cînd se gîndea să-l cheme pe ofițerul întîi, acesta intră în cabină.

— Ei, ce-ai făcut cu băiatul, l-ai expediat?

— Nu, Alexei Erofeevici, — răspunse cu un aer vinovat ofițerul întîi. Nu l-am mai găsit.

— Cum nu l-ai găsit?

— N-a fost chip să-i dau de urmă. Nu e nici în cabină, nici pe vas. L-am căutat chiar eu peste tot. Se vede că și-a luat tălpășița.

— L-ai întrebat pe matrozul de cart? Cheamă-l încoace.

Omul însă nu putu să-i spună nimic.

— De văzut, l-am văzut, dar nu știam că nu trebuie scăpat din ochi. O fi șters-o, pesemne... Era întuneric și ploua.

— Decît să stai de pază, mai bine ai împleti cio-

rapi! îi spuse cu asprime Alexei Erofeevici. Poţi pleca!

Sosi şi momentul plecării. Alexei Erofeevici se duse ca de obicei la proră, iar ajutorul său, la cîrmă. Sirena de deasupra punţii de comandă a vaporului scoase un şuierat, ancorele de la pupă şi de la proră fură ridicate şi „Căpitan Gastello" se desprinse încet, încet, de chei, îndreptîndu-se spre ieşirea din rada portului.

Spre dimineaţă ploaia se înteţise şi farul îşi buciuma neostoit în văzduh strigătele-i prelungi de alarmă. Îndată ce trecură de capătul digului, un val năprasnic lovi peretele vasului. „Gastello" tresări deodată, urcă greoi peste val şi, cufundîndu-şi prora în apă, începu să alunece în jos. Valurile se perindau necontenit, spărgîndu-şi crestele înspumate de etravă şi împroşcînd teuga. Făcînd mereu temenele vaporul se lăsa greoi în jos şi iarăşi se sălta deasupra. Farul rămăsese departe în urmă, glasul lui răzbătea tot mai stins prin urzeala ploii.

Căpitanul, care stătea pe puntea de comandă, la babord, spuse, zgribulindu-se de frig:

— Eu am să cobor, Alexei Erofeevici. Aş vrea să mă schimb şi, pe urmă, cred că i s-o fi urît şi lui Cernîş. Vizibilitatea-i proastă, mi-e cam teamă să nu ne pupăm în bot cu cineva. Daţi drumul la sirenă.

Căpitanul plecă. Rămas singur pe puntea de comandă, Alexei Erofeevici se apropie de cîrmaci, se uită la compas verificînd direcţia, apoi se duse iarăşi în faţă, aţintind urechea şi căutînd parcă să străbată cu ochiul prin urzitura ploii. Cînd şi cînd, deasupra punţii, sirena slobozea un urlet. Buciumările ei acopereau răpăitul ploii şi plescăitul valurilor.

Alexei Erofeevici era nemulţumit în sinea lui. Trebuia totuşi să-şi fi făcut timp şi să se fi dus chiar el cu băiatul. Ce-o fi făcînd el acum la Batum, în ploaie? Pe urmă începu a se gîndi la ale lui şi la căpitanul cel nou. Nikolai Feodorovici luase în primire comanda

vaporului doar de vreo cinci zile și încă nu apucaseră să se cunoască mai bine. Căpitanul era și el un om închis, ca și Alexei Erofeevici. Pîcîia din pipă și tăcea. Deocamdată nu se arătase în nici un fel nemulțumit, dar de, putea el să vadă ce se petrece în scăfîrlia lui?...

Auzind un zgomot de pași Alexei Erofeevici se întoarse. Căpitanul urca scara ce lega puntea vaporului cu puntea de comandă. Alexei Erofeevici observă cu plăcere că, deși era o hulă puternică, el nu se ținea de bară.

— Minunat vas, — rosti ca pentru sine căpitanul, privind drept înainte. Prefer îndeobște vapoarele cu motoare Diesel — sînt mai sigure ca cele cu aburi, și mai curate. Dealtminteri aici, la dumneata, e o curățenie — cum spun medicii — de parcă totul ar fi sterilizat. O ordine exemplară. Dar nu știam că în afară de minereu avem și călători pe bord...

. — Călători? Alexei Erofeevici se întoarse spre el: Ce vreți să spuneți?

— Exact ce am spus. Adineauri chiar am făcut cunoștință cu unul din ei.

Căpitanul scoase pipa din gură și arătă cu ciubucul peste umăr. Alexei Erofeevici se aplecă peste balustradă. Jos, pe punte, țintîndu-se cu mîna de straja scării, cu capul dat pe spate, Leoșka se uita la el.

— Ia vino încoace, — îl chemă răstit Alexei Erofeevici.

Leoșka privi în jur, cuprins de sfială, bătu pasul pe loc și în sfîrșit puse piciorul pe scară. Cu cît urca însă treptele, cu atît simțea cum i se îngreunează picioarele și cum se moaie la inimă. Nu-i era teamă c-o să-l bată sau c-o să-i facă cine știe ce, însă murea de rușine. Ajungînd pe puntea de comandă, băiatul nu apucă să ridice ochii mai sus de brîul lui Alexei Erofeevici și, văzînd bumbii cu ancoră, puse capul în pămînt și privi într-o parte.

— Cum ai putut să faci una ca asta? răsună deasupra lui glasul lui Alexei Erofeevici.

Leoşka însă nu spuse nici pîs.

4

Nici el nu ştia cum se întîmplase. De fapt nu s-ar fi putut spune că e vinovat; toate au venit aşa, de la sine, lui nici prin gînd nu i-ar fi trecut să facă asta.

După ce ocolise puntea vaporului, Leoşka se înapoiase în cabină. Ce caldă şi luminoasă i se părea, acum, după ceaţa umedă şi rece de afară!

Se urcase din nou în pat şi, adunînd picioarele sub el, simţi sub călcîie o scîndură. Se aplecase să se uite dedesubt. Patul era făcut în chip de ladă. Băiatul împinsese aşternutul la perete şi încercase scîndura de deasupra. Se ridica în sus ca un capac. Începuse să-i ticăie inima. Leoşka lăsase capacul şi aşternutul venise la loc. Stătuse un timp ghemuit cu mîinile între genunchi, fără să facă o mişcare, apoi ridicase din nou scîndura. Lada era goală, doar într-un colţ se vedea o centură de salvare îmbrăcată în pînză.

Leoşka stinsese lumina, se vîrîse în ladă şi lăsase capacul în jos. Înăuntru era zăpuşeală, mirosea tare a vopsea de ulei şi se auzea zvîcnind ceva cu putere. Pusese capul pe centura de salvare şi îşi aţintise urechea. Îi zvîcneau tîmplele.

Din clipă în clipă tot aştepta să intre cineva în cabină şi nevăzîndu-l pe Leoşka, să ghicească de îndată unde e, să ridice capacul şi să se oţărască: „Hai, ieşi din ladă!“ — ca pe urmă să-l ia la ocară şi să-l alunge de pe vapor. Nimeni însă nu intra înăuntru şi nimeni nu se gîndea să ridice capacul. Se gîndise atunci în sinea lui că n-o să apuce să numere pînă la o sută şi au să înceapă să-l caute. Numărase pînă la o sută dar nimeni nu venise. Numărase din nou dar nici de

astă dată nu se arătase nimeni. Leoşka hotărîse atunci să numere pînă la cinci sute, dar nu apucase să termine, fiindcă aţipise.

O lovitură în moalele capului îl făcuse să se trezească. Era cald de te înăbuşeai şi întuneric beznă. În aceeaşi clipă simţise cum se apleacă mai întîi puţin apoi din ce în ce mai mult şi începuse a aluneca la vale, pînă dăduse cu picioarele de o scîndură. În clipa următoare însă, picioarele prinseseră a se înălţa treptat, treptat în timp ce capul i se lăsa în jos; iarăşi pornise să lunece cu viteză înapoi şi se izbi din nou vîrtos în creştet. Leoşka întinse speriat mîinile în lături, le ridică în sus — peste tot scînduri netede, lucii, doar sub el, centura de salvare, ce i se înfipsese în coaste. Leoşka o pipăise şi deodată îşi adusese aminte că el era în ladă şi cum de ajunsese acolo. Săltase atunci capacul şi ieşise afară.

Duşumeaua cabinei se înclinase brusc. Azvîrlit cît colo, băiatul nimerise peste chiuvetă şi se agăţase de ea cu amîndouă mîinile. Chiuveta, duşumeaua cabinei tremurau încet, iar deasupra capului său zăngănea nu se ştie ce. Nu se mai auzea chemarea bine cunoscută a farului. În schimb, sus, cînd şi cînd se înălţa strigătul de alarmă al sirenei. Îndărătul geamului aburit se zbuciuma o mogîldeaţă sură, izbind în răstimpuri fereastra atît de năprasnic că se cutremura tot vasul. Cabina se apleca într-o parte şi într-alta iar duşumeaua ba se ridica în sus, ba îi fugea de sub picioare. Leoşka se dumirise numaidecît: se aflau desigur în largul mării bîntuite de furtună, vaporul stătea gata să se scufunde, iar sirena urla desperată, cerînd ajutor...

Scîncind de frică şi de milă pentru soarta lui, Leoşka o zbughise pe uşă afară, o întinsese pe coridorul pustiu, împinsese la perete uşiţa de fier, se năpustise pe punte şi... dăduse cu capul drept în burta cuiva. Icnind, omul îl apucase pe Leoşka de umeri. Băiatul se agăţase de mantaua udă şi lunecoasă şi se uitase în sus.

Sub glugă mijeau, încruntați, niște ochi căprui iar de sub mustața retezată scurt ieșea la iveală o pipă neagră cu ciubucul drept.

— Ia-mă, nene... Ia-mă și pe mine... abia putuse să îngîne Leoșka.

Omul scoase pipa din gură.

— Unde să te iau?

— Uite, că ne scufundăm!...

Celălalt mijise ochii și mai tare.

— Ne scufundăm? îl îngînase el. N-am băgat de seamă. Și se uitase roată în jur.

Leoșka privise și el în jur. Puntea începuse să se ridice în sus în timp ce puntea de comandă se înclina spre ei iar dincolo de bord creșteau talazuri spumegătoare, gonind unul după altul. Puntea vaporului revenise la loc, apoi se lăsase în jos și iarăși revenise la loc. Un marinar pășea grăbit spre proră cu o bucată de odgon în mînă. Cu toată vijelia de afară, matrozul fluiera ceva.

Omul cu manta de ploaie pîcîia mai departe din pipă și nu părea cine știe ce supărat că Leoșka îl izbise în burtă.

— Nene, matale îl cunoști pe căpitan?

— M-da... îl cunosc.

— Să nu mă spui. Zău, nene! Nu mă spui, nu-i așa? Mă ascund iar și n-o să afle nimeni nimic.

— Dar de unde ai răsărit aici?

— M-a adus secundul și cu încă cineva, un om așa vesel. Mi-au dat să mănînc... Și pe urmă m-am ascuns...

— Așa-a! Hai cu mine, — spuse omul, întorcîndu-se spre puntea de comandă.

Leoșka se dădu îndărăt:

— Nu merg, acolo-i căpitanul.

— Nu, în momentul ăsta căpitanul nu-i acolo. Și pe urmă — zîmbise cel ce stătea de vorbă cu Leoșka — după cîte știu eu căpitanul nu tabără asupra oa-

menilor și pînă în clipa de față n-a mușcat încă pe nimeni... Hai cu mine, nu-ți fie frică!

Și iată-l acuma pe Leoșka stînd în fața lui Alexei Erofeevici, mai, mai să intre în pămînt de rușine. Și colac peste pupăză Leoșka se simți deodată îmbrîncit din spate. Se întoarse și văzu înapoia sa un dulău negru. Băiatul se feri speriat în lături. Tocmai atunci vaporul se lăsă într-o rînă și încercînd să-și păstreze echilibrul dulăul începu a da repede din picioare; ghearele îi lunecau pe puntea udă și cîinele se duse de-a dura în partea cealaltă, lovindu-se de parmalîc.

— Nu-ți fie frică, băiețaș, — îl liniști omul cu pipa. Cernîș, aici!

Prinzînd momentul cînd puntea se cumpăni iar, Cernîș se repezi spre dînsul și se opri între picioarele lui. Puntea se aplecă din nou pe o coastă, dar cîinele avea acum în ce să se proptească și, lovind puntea cu coada-i ciuntă, se uita la cei din jur ca și cum i-ar fi poftit să vadă cît de bine se instalase.

— E isteț, — spuse Alexei Erofeevici.

— S-a obișnuit așa, — răspunse stăpînul lui Cernîș, apucîndu-l de urechi. A învățat să facă asta, cînd ne aflam în golful Biscaia. La început era cît pe ce să-și rupă coastele, pînă ce a găsit poziția asta. A stat așa, lîngă mine, de cîte ori a fost vreo furtună... Dar, uite, de urechile tale mi-e milă — spuse el întorcîndu-se spre Leoșka — să vezi ce o să ți le mai lungească ăi de acasă cînd ai să te întorci din călătorie!

— Eu n-am casă, — murmură Leoșka, plecînd capul.

Alexei Erofeevici povesti cum îl culesese de pe drumuri pe Leoșka, cu o noapte înainte, și cum îi dăduse demîncare, ca, după aceea, el să le joace renghiul ăsta.

— Și acum ce facem cu el? întrebă omul cu pipă. Doar n-o să-l aruncăm în mare... Dacă ar afla căpitanul, cu siguranță că l-ar coborî undeva, pe o insulă pustie. (Leoșka se uită la el înfricoșat, apoi lăsă iar

capul în jos.) Dar noi, știi ce, nu-i spunem nimic căpitanului... Ce zici, Alexei Erofeevici?

— Și eu zic să nu-i spunem nimic căpitanului! zîmbi secundul.

— S-a făcut! Spune să-i dea ceva demîncare... turistului nostru.

Leoșka se afla din nou în sala cea mare a vaporului. Anatoli Dimitrievici tocmai ședea la masă, grăbindu-se să-și termine micul dejun. Văzîndu-l pe Leoșka, căscă ochii mari, apoi se porni pe rîs:

— Ai stat ascuns? Ei, bravo! Și eu, frate, cînd eram ca tine am încercat să fug de-acasă, de la noi din Eisk. Dar n-am apucat să ajung mai departe de Berdeansk că m-au întors din drum. Valeu, ce chelfăneală am mîncat atunci! Și astăzi parcă mai simt cum mă ustură pielea acolo... Ei, la revedere, sînt de cart.

— Dar ăla cu pipă cine e? întrebă Leoșka. Unu' cu un dulău negru ca tăciunele.

— Ăla? Cin' să fie decît Nikolai Fedorovici, căpitanul nostru.

Leoșka simți cum i se oprește mîncarea în gît. Nu era destul că înșelase pe toată lumea, rămînînd clandestin pe vapor, dar pe deasupra îl mai și izbise pe căpitan — chiar pe el — cu capul în burtă... Băiatul se întristă. I se tăiase pofta de mîncare; se sculă de la masă și ieși pe punte.

Ploaia încetase. Sirena nu mai urla. Valuri după valuri se rostogoleau din depărtare în calea lui „Gastello". Vîntul le învolbura crestele, spulberîndu-le; valurile însă începeau din nou a forfoti și cînd ajungeau în dreptul vaporului îl împroșcau cu spumă foșnitoare; vasul sălta în loc și făcea temenele. Dunga zării, cînd se înălța pînă la puntea de comandă, cînd se cufunda sub linia de plutire. Lipit de balustradă Leoșka privea iureșul valurilor și norii ce împînzeau cerul.

— Ei, ce zici, voinice, nu ți-e frică? îi strigă Ana-

toli Dimitrievici. Ofițerul întîi se uită la el zîmbitor, de pe puntea de comandă.

— Nu-u... — surîse în chip de răspuns Leoșka. Cernîș, care zburda pe punte, se opri în fața lui Leoșka și-l împinse cu botul. Leoșka se feri speriat, dar înfățișarea cîinelui și coada ciuntă care se mișca într-una păreau destul de prietenoase. Leoșka plescăi din limbă. Cernîș ciuli urechile, dar în aceeași clipă vaporul se înclină pe o coastă și, zgîriind puntea cu ghearele, dobitocul lunecă la vale și prinse a scheuna încet. Cînd vasul reveni la poziția normală, cîinele veni iar lîngă Leoșka și-l împinse cu botul. Leoșka se dumiri în sfîrșit: ridică piciorul, Cernîș se vîrî sub el și, privindu-l mulțumit pe Leoșka, se porni să dea mai abitir din coadă. Cum însă Cernîș era coșcogea dulăul, Leoșka nu mai putu pune piciorul de loc pe covertă. Rămase deci așa, într-un picior, ținîndu-l strîns cu celălalt pe Cernîș. Vaporul se aplecă iar și Leoșka, nemaiputînd să se cumpănească, dădu drumul parîmei din mînă și se duse de-a dura cu cîine cu tot pe coverta metalică. De sus se auziră rîsete. Pe puntea de comandă se afla căpitanul, Alexei Erofeevici și ofițerul întîi care priviseră scena și văzîndu-i acum pe amîndoi — pe Leoșka și pe Cernîș dîndu-se de-a rostogolul pe covertă, se prăpădeau de rîs.

Leoșka începu să rîdă și el. De vreme ce rîdeau, însemna că nu mai avea de ce să se teamă... Se ridică deci de jos, îl fluieră pe Cernîș și începu să alerge pe punte. Cernîș venea în galop după el.

— Va să zică așa! spuse căpitanul. Marile puteri au semnat pactul de prietenie...

Două zile Leoșka se simți într-al nouălea cer. Dacă băiatul s-ar fi priceput să-și tălmăcească în cuvinte simțămintele, ar fi spus că era fericit. Trecutul fusese acoperit de perdeaua de ploaie din Batum; viitorul — băiatul nu-l cunoștea și era încă departe, iar prezentul se dovedea a fi atît de plăcut, cum numai traiul de acasă, de la Rostov, fusese, atunci cînd hoinărea

zile întregi cu copiii de prin oraș sau pe malurile Donului. Poate că aici era și mai interesant. Acolo încercaseră zadarnic să pună piciorul măcar pe un remorcher cît de mic, să arunce barem o privire, în timp ce aici putea să umble cît poftea pe ditai vaporul și să se uite la toate; nimeni nu-l gonea, dimpotrivă, îi arătau fiece lucru și-i dădeau deslușiri. Și Cernîș îl urma pas cu pas. Cernîș, cîinele cel mai negru și mai minunat din cîți avusese prilejul Leoșka să vadă pînă atunci. Nu avea nici o pată mai deschisă, fie ea cît de mică: pînă și labele, dedesubt, în loc să fie trandafirii ori sure, erau tot negre. Părul lui scurt și neted lucea de parcă l-ar fi dat cu vax. Cînd marea era frămîntată Cernîș cu chiu, cu vai reușea să se țină pe picioare pe puntea udă, ceea ce însă nu-l împiedica să zburde și să alerge, hămăind vesel, după Leoșka. Nici treptele nu erau o piedică pentru el. Ca să nu cadă, Leoșka nu lăsa bara din mînă, în timp ce cîinele tropăind repede cu labele ajungea sus într-o clipă. Numai cu coborîtul nu se prea împăca și dacă nu se afla la înălțime prea mare, prefera să sară. Ori de cîte ori trebuia să coboare, el se oprea în dreptul tambuchiului și începea să schelălăie, de-ți spărgea urechile.

— Fii cuminte! se răsti la el Leoșka, întocmai ca și căpitanul.

Cernîș se potolea și-și dădea drumul cu capul în jos.

Leoșka încercă să-l învețe a coborî de-andărătelea, dar Cernîș nu voia de loc să-i dea ascultare și-și dădea drumul tot așa, cu capul în jos; de aceea de multe ori i se întîmplase să alunece și să vină în bot. Și atunci Leoșka îl dojenea, însă cu milă:

— Fii cuminte!

Spre sfîrșitul celei de-a doua zile se ivi în zare o dungă cenușie care se îngroșa cu încetul, căpătînd un contur neregulat.

— Uscatul — îl lămuri Anatoli Dimitrievici pe Leoșka — peninsula Kerci. Îndată o să dăm de geaman-

dură, pe urmă intrăm în canal și de acolo luăm un pilot.

Cum trecură de promontoriu valurile se mai potoliră; deodată le ieși înainte un cuter mic. „Gastello“ opri mașinile, cuterul se apropie de bordul vaporului și i se aruncă de sus scara de pisică, o scară de frînghie cu trepte de lemn, pe care se urcă pe bord pilotul, un marinar mărunțel cu ghiocei la tîmple. Pilotul îl salută pe Anatoli Dimitrievici și puse temeinic piciorul pe puntea de comandă. Cuterul fu remorcat cu ajutorul unui odgon gros și „Gastello“ porni mai departe; de astă dată însă comenzile nu le mai dădea Anatoli Dimitrievici care era ofițer de cart, ci pilotul. În urma vaporului venea cuterul remorcat, legănîndu-se în dîra de spumă lăsată de „Gastello“.

La stînga, hăt departe, se vedeau țărmurile stîncoase ale peninsulei Kerci iar la dreapta, întinsurile liniștite ale mării. Oricît își încordă privirea Leoșka, nu reuși să deosebească țărmul neted al peninsulei Taman. Lui Leoșka i se părea că pe asemenea noian de ape poți naviga în orice parte vrei, fără să ai nevoie de un pilot. Totuși echipajul asculta de pilot fără să crîcnească. Pilotul îi comanda timonierului, cînd pe un ton calm, cînd răstit.

— Jumătate la stînga! Ține așa! Trei grade la dreapta! Încă două la dreapta!

Timonierul repeta comanda și învîrtea de zor roata cîrmei. Leoșka își împărtăși părerile în șoaptă lui Anatoli Dimitrievici, care pufni în rîs.

— Golful e larg, ce-i drept, dar canalul navigabil e destul de îngust. Peste tot numai bancuri de nisip... și pe urmă gîndește-te, cîte epave au rămas pe fund de pe urma războiului. Vezi semnele acelea puse de o parte și de alta? Canalul a fost curățat, vasele trec numai pe aici. Cum cîrmești puțin într-o parte, nimerești într-un banc de nisip, ori cine știe peste ce dracu' mai dai!

Se-noptase. Obosit, Leoșka se duse la culcare.

Se trezi cînd noaptea începea să se îngîne cu ziua. Marea era liniștită. Luna se zărea spînzurînd în cer, deasupra vaporului. O pîrtie triunghiulară, văluroasă, de lumină rece se desfășura din fundul zării pînă în dreptul vasului. Leoșka se urcă pe puntea de comandă. Alexei Erofeevici era de cart. Drept înainte, departe de tot, se vedea scăpărînd în răstimpuri o licărire ce scotea din întuneric un petec de cer. Licărirea aceea nestatornică de lumină avea ceva neliniștitor.

— Uite și farul din Belosaraisk; curînd ajungem și noi la destinație.

Fericirea se risipea. Ținuse mult prea puțin, la fel de nestatornică pe cît era lumina argintie tremurătoare ce se așternea pe fața mării, iar viitorul se arăta tot atît de împîclit și neliniștitor, ca și întunericul nopții înainte de a miji zorii, întuneric prin care în zadar încearcă să răzbată lumina plăpîndă a farului.

Alexei Erofeevici se uita cînd și cînd la Leoșka, gîndindu-se la viitorul lui și spunîndu-și că greșeala de la Batum nu mai trebuia în nici un caz să se repete, pentru că astfel, într-adevăr, nu se alegea nimic de capul băiatului.

— Du-te, băiete, și te culcă, — îi spuse el lui Leoșka, punîndu-i mîna pe umăr. Rămîn eu singur de cart, tu trebuie să dormi, să-ți faci somnul.

— Lăsați-mă să mai stau, — se rugă Leoșka. Numai puțin.

Cum putea să-i explice că el, Leoșka, își lua rămas bun de la toate cîte se întîmplaseră în răstimp de două zile, cele mai fericite din viața lui? Cine știe dacă mai tîrziu, în viitor se va mai simți vreodată atît de bine; aici, însă, se simțise cu adevărat fericit și nu se îndura să se despartă de toate astea.

Alexei Erofeevici nu-i răspunse nimic și Leoșka rămase mai departe pe punte.

Drept înainte, la început cețoasă, apoi din ce în ce mai vie, se aprinse o lumină roșietică. O lumină care nu mai scăpăra în răstimpuri ca a farului, nici nu se

stingea, ci creștea treptat, tot mai învăpăiată, cotropind cerul cu vîlvoarea ei și risipind scînteieri trandafirii în apă.

— Ce-i asta? întrebă Leoșka.

— „Ordjonikidzestal". O uzină. Curînd au să deschidă cuptoarele.

Și cuptoarele se deschiseră: două vîlvătăi alburii, una deasupra celeilalte și sus de tot o vîlvătaie roșie. Sirena de pe „Gastello" începu să urle; drept răspuns se auzi șuierul ascuțit al unui cuter ce-i ieși în cale. Din nou pe scara de pisică se urcă un pilot care conduse vasul spre port. O puzderie de luminițe ce licăreau, risipite, indicau poziția portului. În sfîrșit, căpitanul puse piciorul pe puntea de comandă și atunci Alexei Erofeevici îl împinse din spate pe Leoșka spre scară. Băiatul coborî. Deasupra uzinei „Ordjonikidzestal" se înălța vîlvoarea portocalie ce se ințețea din ce în ce, făcînd să pălească lumina palidă, înghețată a lunii.

Îmbrăcat cu o tunică proaspăt spălată, cu o șapcă strălucitor de albă pe cap, Alexei Erofeevici se duse chiar el să-l trezească pe Leoșka ca să-și ia ceaiul și se urcară împreună pe punte.

Deasupra calei deschise stătea aplecat brațul uriaș al unei macarale; la capătul acestuia lunecau pe un scripete niște cabluri de oțel de care spînzura, legănîndu-se, botul căscat al graiferului. Botul se afundă în cală și începu să miște scrîșnind din fălci și să adune minereul. Fălcile se încleștară și, ridicîndu-se deasupra punții, graiferul trecu plutind prin aer spre șirul de vagoane de pe chei. Ajungînd în dreptul vagoanelor deschise, fără acoperiș, fălcile se descleștară și minereul se prăvăli huruind pe platformă. Vagonul se clătină și se lăsă puțin în jos. În clipa aceea locomotiva scoase un șuierat, trenul se urni din loc ciocnindu-și tampoanele și în dreptul macaralei se opri un alt vagon basculant, gol. Leoșka se întoarse să privească marea. Soarele risipise pe unde mii de cio-

buri care străluceau de-ți luau ochii. Un vapor se pierdea în depărtare, lăsînd pe cer o dîră ușoară de fum. La stînga, deasupra orașului, plutea fumul uzinei „Ordjonikidzestal". Pitit după un promotoriu, orașul își răsfirase pe țărm verdeața întunecată a livezilor și mulțimea scînteietoare a caselor de la periferie.

— Îți place? întrebă Alexei Erofeevici.

În alte împrejurări, fără doar și poate, Leoșka ar fi răspuns cu încîntare „Îhî, grozav!", sau cam așa ceva; în momentul acela însă nu era nicidecum încîntat și tăcu din gură. Inima lui tremura în așteptarea unor noi interogatorii și „controluri", de care acum cu siguranță nu va mai putea scăpa.

Îi pierise chiar și pofta de mîncare, așa încît la masă se mulțumi să răscolească în farfurie cu furculița cartofii prăjiți, pînă ce Anatoli Dimitrievici îi dădu ghes:

— Mănîncă, măi băiete, mănîncă! Cine știe peste ce fel de hrană o să dai acolo. Mai bine să fii sătul, așa pentru orice caz.

Alexei Erofeevici îi făcu semn din sprînceană și ofițerul întîi se grăbi să schimbe vorba și se apucă să vorbească despre călătoria la Poti, apoi despre o altă călătorie de-a lungul coastelor Europei spre nord.

Leoșka uită cu totul de mîncare, ascultînd cu jind. În aceste două zile, începuse să îndrăgească vaporul și oamenii aceia în toată firea, aspri la fire și totuși puși pe veselie; și tot ce se lega de ei, îi privea îndeaproape. Acum toate aveau să se sfîrșească, între ei și Leoșka se afla o graniță. Și granița aceea fusese trasă de Alexei Erofeevici. El era cel ce-i deschisese porțile lumii fermecate și fără de seamăn a mării și tot el era acela care îl îndepărta din ea. Și uite, parcă puțin îi păsa: stătea liniștit la masă și-și bea ceaiul... Leoșka sări de la locul lui și o zbughi afară din salonul ofițerilor.

— Te pomenești că iar o șterge puștiul, — spuse ofițerul întîi.

— N-o mai șterge el, îl liniști Alexei Erofeevici; i-am atras atenția matrozului de cart.

Leoșka într-adevăr se gîndise dacă n-ar fi mai bine să-și ia tălpășița și să încerce să ajungă singur la Rostov. Îl avea acolo pe Mitka și pe ceilalți băieți; poate îl vor căpătui într-un fel...

Deodată îi ieși înainte Cernîș. Dînd cu ochii de el, cîinele se opri, sări-n loc ca un țap și o rupse la fugă, întorcînd mereu capul, ca și cum l-ar fi înfruntat pe Leoșka. Acesta o luă la goană după el. Se fugăriră așa jur împrejurul punții. La pupă, lîngă timona auxiliară Cernîș se încurcă în maldărul de parîme de cînepă. Leoșka îl ajunse din urmă și-și încolăci brațele în jurul grumazului. Stătură așa cîtva timp, să-și mai tragă sufletul, apoi Leoșka îl strînse la piept pe Cernîș, murmurîndu-i:

— Plec, Cernîș. Înțelegi tu? Plec...

Scăpînd de strînsoare, Cernîș începu a bate podeaua cu coada lui trunchiată, pregătindu-se s-o tulească iarăși.

— Nu înțelegi nimic! oftă Leoșka.

Nu mai avea nici un chef de zbânțuială. Leoșka se îndreptă spre scara de bordaj. Matrozul de cart stătea de vorbă cu cantiniera Dașa tăindu-i drumul. Băiatul căută totuși să treacă, dar matrozul de cart îi puse degetul pe frunte, dîndu-i capul pe spate.

— Ai bilet de voie? Ia te uită — coșcogea marinar și nu cunoști regulamentul? Nimeni nu poate coborî pe țărm fără bilet de voie, — spuse matrozul făcîndu-i semn din ochi Dașei.

Alexei Erofeevici și ofițerul întîi ieșiră pe punte.

— Ei, voinice, bate laba aici, — rosti Anatoli Dimitrievici. Ia vezi, nu intra în derivă. Știi ce înseamnă „derivă"? Cînd un vas nu mai poate să meargă înainte, atunci se spune că e în derivă. Un vas poate să fie în derivă, omul însă nu are voie, el trebuie să meargă tot înainte. Înțelegi? Asta e! Așa că înainte marș în pas alergător, să-ți șuiere vîntul la ureche!...

Alexei Erofeevici începu să coboare schela de debarcare. Leoşka simţi cum i se pune un nod în gît; mai aruncă o privire spre punte şi o porni după el. În clipa aceea îl auzi schelălăind, în spatele lui, pe Cernîş.

— Fii cuminte! răzbătu pînă la el glasul căpitanului.

Cernîş îşi puse labele pe balustradă şi se aplecă peste bord. Căpitanul stătea alături. Văzînd că băiatul se uita înapoi, căpitanul îi făcu semn cu mîna. Leoşka îi răspunse şi întoarse capul de teamă să nu înceapă a scînci şi el ca Cernîş.

Trecură pe lîngă vagoanele de cale ferată şi mormanele negre-cenuşii de minereu, pe lîngă un şir de clădiri, apoi pe lîngă santinela de la intrare în port şi o apucară pe o stradă prăfuită, de-a lungul unui zid de beton ce despărţea portul de oraş, pe urmă aşteptară o bucată de vreme tramvaiul pe o stradă îngustă. În staţie aştepta o mulţime de lume: femei cu coşuri, marinari, băieţi cu undiţa, aproape vineţi de atîta cît stătuseră în apă.

Guvizi negricioşi ce semănau cu nişte mormoloci uriaşi se zbăteau în cîrligele undiţelor.

Un vagon mic de tramvai se apropie uruind şi clinchetind. Gălăgioşi, ştrengarii tăbărîră pe el, agăţîndu-se care pe unde apuca, fără să intre înăuntru. Tramvaiul înţesat de lume se urni din loc. Dracii de copii stăteau atîrnaţi de pervazele geamurilor deschise, de bare, de o parte şi de alta a vagonului, ca nişte ciorchini. Leoşka se uita la ei cu jind, fiindcă înăuntru era zăduf şi înghesuială. Unul din micuţii pescari, aninat chiar de geamul în dreptul căruia se afla Leoşka, văzîndu-l atît de bosumflat începu să-l maimuţărească: îşi încreţi fruntea şi-şi lăsă colţurile gurii în jos, de parcă ar fi fost gata să plîngă. Leoşka îl ameninţă cu pumnul şi întoarse capul într-altă parte.

Uruind şi ţăcănind, tramvaiul alerga pe strada lungă, aşteptînd la răspîntii să treacă vagonul care mergea

în sus. Din mers se zăreau pe colnice case mari, arătoase, înconjurate de verdeață. La dreapta, scînteia marea ce părea că se unește cu cerul la fel de întins ca și ea. Pe plaja netedă și puțin înclinată se vedeau umbrele mari, viu colorate și oameni care stăteau la soare, în capul oaselor sau întinși pe nisip.

Curînd plaja fu ascunsă de case și de grădini; marea însă strălucea mai departe, dincolo de ele și deasupra lor, ca o perdea ce cuprindea întreg cartierul. Lui Leoșka i se părea că toate casele sînt aidoma una cu alta: scunde, date cu var și colbuite, împrejmuite cu garduri de lut sau de cărămidă; în schimb, porțile sau portițele erau mai toate de fier și vopsite în verde. Acoperișurile de țiglă roșie-cărămizie păreau încinse de arșița soarelui de iulie, atît de cumplită era zăpușeala ce se lăsase asupra orașului.

Tramvaiul trecu dincolo de gară, oprindu-se în larga piață de pește a portului. O adiere de vînt strecură în vagon odată cu mireasma dulceagă a florilor de salcîm un miros pătrunzător de pește afumat, de zgură și de mare. Departe de tot se înălțau niște turle cafenii-roșcate, înconjurate de grinzi, de coșuri, deasupra cărora plutea un fel de pîclă și nu-ți puteai da seama dacă era colb sau fum. Alături țîșneau spre cer, încolăcindu-se, flăcări mari.

— A luat foc ceva? întrebă neliniștit Leoșka.

— Nu — îi răspunse Alexei Erofeevici — sînt furnalele. Să mergem în față, că o să coborîm acum.

Scîrțîind, tramvaiul sui dealul, lăsînd în urmă larma din piață, pe urmă un șir întreg de uriașe coșuri de cărămidă și, urcînd pe o stradă străjuită de salcîmi și arțari, se opri în cele din urmă în dreptul unui mic scuar. Coborînd, Alexei Erofeevici întrebă un milițian cum se poate ajunge la secția învățămînt a orașului. Aflase că era destul de aproape de acolo, pe o stradă paralelă, într-o clădire nu prea mare. Alexei Erofeevici bătu la o ușă după ce mai întîi citise ce scria pe tăbliță și, lăsîndu-l pe Leoșka să treacă înainte, intră

după el. O femeie tînără, plăpîndă, îmbrăcată într-o rochie vișinie ședea la un birou și discuta cu cineva la telefon. Funcționara îi pofti cu un gest să ia loc și bătînd cu creionul în masă continuă să-i explice supărată, o bună bucată de vreme, unui anume Serghei Ivanovici că ea nu e în măsură să facă nimic, neavînd mijloace, nici posibilități și că dumnealui, Serghei Ivanovici, era dator să se ocupe de lucrul pentru care o ruga pe ea. După ce lăsă receptorul, îi aruncă o privire lui Leoșka și se întoarse către Alexei Erofeevici.

— Vă ascult.

Alexei Erofeevici se recomandă și-i spuse că o roagă să găsească pentru băiatul ăsta, Alexei Gorbaciov, un loc în vreun cămin de copii. Șefa secției învățămînt desfăcu brațele, pe urmă le lăsă în jos și după ce se gîndi o clipă întrebă:

— Aveți acte?

Alexei Erofeevici și le scoase pe ale lui și i le întinse.

— Nu, n-am ce face cu ale dumitale! V-am cerut actele băiatului.

— De unde acte? L-am cules de pe străzi la Batum... Alexei, fii bun și du-te alături de așteaptă!...

Alături era o cămăruță ticsită cu mese. Cine trecea pe acolo se împiedica de el, atingîndu-l cînd cu cotul, cînd cu vreun dosar. Ar fi putut foarte bine s-o șteargă afară și să cotească după colț... Leoșka însă nu-și luă tălpășița. Dacă n-au să-l primească, cu atît mai bine! Alexei Erofeevici nu putea să-l lase așa în voia soartei și dacă nu-i găsea loc nicăieri, cine știe dacă n-o să-l ia cu el înapoi. Așteptă deci răbdător, în timp ce îndărătul ușii nu mai isprăveau de vorbit; Leoșka se gîndi cu mirare că, în cele două zile cît stătuse el pe vapor, Alexei Erofeevici nu rostise atîtea cuvinte cîte spusese acuma, dintr-o dată.

În sfîrșit ușa se deschise și șefa secției de învățămînt care se dovedi a fi tare înaltă, întrebă răstit:

— Rusakova încă n-a plecat? Să se ducă cineva s-o caute și s-o roage să vină la mine.

Uşa se închise. Puţin mai apoi trecu pe lîngă Leoşka o femeie durdulie, nu prea înaltă, cu părul tuns, care intră alături, în birou. Prin crăpătura uşii băiatul o auzi spunînd mirată:

— Dar cum să-l iau, Olga Vasilievna? Ştii foarte bine şi dumneata că la mine-i arhiplin!

Şefa răspunse ceva ce Leoşka nu desluşi, la care Rusakova rosti, obosită:

— Bine. Unde-i băiatul?

Alexei Erofeevici îl chemă pe Leoşka.

— Vino încoace, Gorbaciov, — îl îmbie şefa secţiei. Te duci cu Liudmila Sergheevna la căminul de copii şi rămîi acolo — înţelegi? Actele tale le căutăm noi. Ai să fii cuminte, nu-i aşa?

Funcţionara aşteptă un răspuns, dar Leoşka se uita pieziş la telefon şi tăcea.

— Hai, băieţaş, — spuse Liudmila Sergheevna şi se îndreptă spre uşă.

Alexei Erofeevici îi mulţumi şefei de secţie şi ieşi după Leoşka. Merseră aşa, fără să schimbe niciun cuvînt, pînă în colţ, unde Alexei Erofeevici se opri:

— Ei, tizule, a sosit momentul să ne luăm rămas bun, trebuie să mă întorc pe vapor. Ce stai aşa cu ochii în pămînt? Şi apucîndu-l uşurel de bărbie îi ridică în sus faţa încruntată. Vezi să înveţi bine, să munceşti, ca să te faci om. Să te cinstească lumea... (Alexei Erofeevici zîmbi: în clipa aceea repeta cuvînt cu cuvînt ceea ce-i spusese cîndva tatăl lui). Dacă o mai avea drum pe aici „Gastello" ne-om mai vedea, dacă nu, am să-ţi trimit adresa. Şi tu ai să ne scrii cum îţi merge. E bine?

— Bine, — abia putu să îngîne Leoşka.

Alexei Erofeevici îşi notă adresa căminului de copii, îşi luă rămas bun de la Liudmila Sergheevna apoi cuprinse cu mîinile umerii băiatului, strîngîndu-i uşor.

— Rămîi sănătos!

— La revedere, — spuse Leoşka şi buzele începură să-i tremure.

Își dădea seama că vorbele lui n-aveau nici o noimă: cine putea să știe cînd se vor vedea sau dacă se vor mai vedea vreodată...

Liudmila Sergheevna mergea repede, repede. Leoșka fu nevoit să întindă pasul ca să nu rămînă în urmă. Cînd să dea colțul mai aruncă o privire îndărăt. Alexei Erofeevici stătea tot acolo unde-l lăsase și-și flutura șapca. Leoșka flutură și el mîna în chip de rămas bun și se grăbi s-o ajungă din urmă pe Liudmila Sergheevna.

— Cum te cheamă? Aleoșa? Ia spune ce-i cu tine?

Leoșka îi povesti că taică-său murise în război și maică-sa se prăpădise și ea, așa că n-avea nici un suflet de om pe lume și nici de stat n-avea unde să stea.

— Dar cînd s-a prăpădit mama ta?

Leoșka îi spuse.

— Și de atunci ai rămas așa, fără căpătîi?... Nu s-ar zice. Nu-i nimic, o să lămurim noi și asta. Iată și casa noastră care de aici încolo va fi și a ta.

Trecură printr-un scuar și se opriră în fața unei porți larg deschise cu zăbrele de fier.

Clădirea lungă, cu un singur cat, începea chiar din stradă iar în curte se vedeau alte două pavilioane mai mici.

— De aici încolo e și casa ta, — repetă Liudmila Sergheevna. Ia spune ai de gînd să fugi?

Leoșka tăcea.

— Treaba ta. Nimeni n-o să te țină cu sila. N-avem paznici aici. Ar fi însă bine să nu te pripești, că de fugit poți fugi oricînd.

5

Ajungînd în spatele magaziei Leoșka se lungi, punîndu-și brațele căpătîi, în mijlocul brusturilor cu miros reavăn, pătrunzător și a beldiilor de lobodă

sălbatică. Pe cer se perindeau scame de nori, la fel de încîlcite ca și gîndurile băiatului.

Pînă seara, în ajun, lucrurile, de bine de rău, merseseră. Întîi și-ntîi îl puseseră să se spale. Sala de dușuri fiind în reparație fusese nevoit să se îmbăieze la bucătărie, într-o cadă rotundă ca un butoi retezat la mijloc. Îi ziceau ciubăr. Bucătăreasa Efimovna, o femeie înaltă, slabă, de parcă s-ar fi posmăgit stînd toată ziua în dogoarea mașinii de gătit, îi turnase în cadă apă fierbinte, lăsîndu-i alături o căldare cu apă rece.

— Poți să te speli și singur, că nu ești copil mic.

Leoșka se săpunise cu grijă, dar cînd îi intrase clăbuc în ochi, îi pierise orice chef de săpuneală.

— Ce te răsfeți așa? îl luase în primire Efimovna. Spală-te bine, nu te juca.

Și, lăsînd polonicul din mînă, înșfăcase buretele și se apucase să-l jupoaie de piele pe Leoșka. Rumen tot, de ziceai că-i opărit, băiatul reușise cu chiu cu vai să scape din mîinile ca niște gheare ale Efimovnei, să îmbrace izmănuțele și cămășuța curată aduse de supraveghetoare și să pornească în cutreierarea acestei lumi noi.

O lume care se dovedi destul de mică. Jumătate din casa cu fațada la stradă era ocupată de sufragerie, alături de care se afla bucătăria. În cealaltă jumătate erau sălile de clasă, acuma goale. Paturile azurii, proaspăt vopsite, stăteau grămadă în mijlocul curții. În încăperi mirosea a zugrăveală încă umedă, dușumeaua era murdară de var și de humă. Și aici se făceau reparații. În pavilionul din dreapta, lîngă poartă, se afla cancelaria, care îi slujea totodată de birou Liudmilei Sergheevna. Alături era o încăpere mare, cu ferestrele larg deschise spre a se svînta pereții proaspăt văruiți. Băiatul aruncă o privire înăuntru pe fereastră. În mijlocul camerei goale o femeie voinică, cu ochelari cu ramă de baga, ședea în fața unei mașini de cusut. Avea o țigară aprinsă în gură. Clipind

din ochi, din cauza fumului, femeia se uita atentă la o rochiță de copil, un sarafan de stambă, și cînta cu voce groasă:

Unde, unde sînteți voi, zile senine,
Zile de aur ale primăverii mele[1] ...

Potrivi apoi sarafanul sub piciorușul mașinii, puse în mișcare roata și mașina începu să țăcăne. În jurul ei patru fetițe se uitau ca fermecate cum svîcnea piciorușul ce trăgea tighelul.

— Ei, uite că am isprăvit, pitulicelor, — rosti cu un aer grav femeia, ridicînd sarafanul de umerași, ca și cum ar fi fost o rochiță de bal. Cine vrea s-o încerce? Toate vreți? Ei, atunci pe rînd, cîte una. Liusia, vino încoace ...

În fundul curții se aflau dormitoarele și cămara. Cămara era încuiată, iar dormitoarele pustii. Mai la o parte, în dreapta, în fața grajdului cu porțile deschise, o căruță goală, iar lîngă ea un cal sur, care-și vîntura coada, scuturînd în răstimpuri din cap. Un bondocel de băiat, așa cam cît Leoșka, se apropie de cal și, luîndu-l de căpăstru, îl puse între hulube și începu să-i lege hamurile. Surul dădea să-l apuce de mîini.

— Ce te răzgîi așa? se răsti la el băiatul: vîrî însă mîna în buzunar și scoase o bucată de pîine.

Calul hîrș, o și prinse cu buzele-i moi. Bondocul îl lăsă pînă își mîncă pîinea și după aceea îi puse hamurile. Toată treaba asta o făcu pe îndelete și cu îndemînare. O singură dată doar își aruncă ochii asupra lui Leoșka, într-o doară, după care nici nu mai întoarse capul spre el.

— De unde ești tu, de aici, de la cămin? îl întrebă Leoșka.

— Ce spui? Sigur că de-aici, de la cămin, — îi ră-

---

[1] Aria lui Lenski din opera „Evgheni Oneghin“ de Ceaikovski (n. t.).

spunse băiatul, după ce stătu în cumpănă o clipă, și se apucă să strîngă chinga.

Cum nu putea să ajungă cu genunchiul pînă la șleau se înălța în vîrful degetelor, silindu-se să-și ridice piciorul cît mai sus.

— Cum trăiți pe aici? îl întrebă iarăși Leoșka.

Băiețandrul strînse chinga, legă hățurile și abia după aceea îi răspunse:

— Cum să trăim? Ca toată lumea. Da' ce, ești nou aicea?

— Nou.

Băiețandrul bombăni ceva nedeslușit și trase de hățuri.

Leoșka plecă mai departe. După casă, îndărătul grajdului, se afla o magazie neterminată, din blocuri de zgură, iar mai încolo un maidan năpădit de brusturi, lobodă sălbatecă și urzici. Pesemne că înainte aici fusese curtea: lîngă gard se vedea încă o grămadă de moloz, rămasă de pe urma clădirii ruinate, iar alături, acoperită de ierburi, o groapă în formă de pîlnie, în locul unde căzuse o bombă. Întorcîndu-se înapoi în curte, Leoșka zări lipit de grajd un coteț pe care pînă atunci nu-l băgase în seamă. Un dulău cu blana gălbuie stătea întins în coteț unde se refugiase, să scape de arșița soarelui. În clipa cînd Leoșka trecu pe lîngă el, dulăul se uită la el piezis, apoi închise iarăși leneș ochii.

Prin curte zburdau, lărmuind, niște zgîmboi, care răsăriseră acolo ca din pămînt. În momentul acela, ieși din bucătărie o fetiță mai mărișoară cu brasardă roșie și începu să tolocănească lovind cu un băț într-o bucată de șină. Pitcocii dădură năvală, gălăgioși, spre sufragerie. Fetița cu brasardă rămase în ușă. Trecînd pe lîngă ea micuții îi arătau palmele, privind-o țintă să vadă: o să-i lase să intre sau o să-i ia la goană? Vreo trei cărora nu le dădu voie înăuntru o tuliră spre spălătorul din curte, își spălară mîinile și veniră în fugă înapoi.

Leoşka se apropie şi el de uşă.

— Eşti nou? îl luă în primire fetiţa ticluindu-şi o mutră aspră. Gorbaciov? Ia să-ţi văd mîinile.

Leoşka i le întinse.

— Dar asta ce-i — doliu după împărăteasa Chinei? îl zeflemisi fetiţa, arătîndu-i negreala de sub unghii. Se vedea că repetă nişte cuvinte auzite de la alţii. Nu ţi-e ruşine? Chiar dacă nu eşti băiat mare — urmă ea, privindu-l de sus — eşti mai mare totuşi decît copilaşii ăştia, şi uite ce mîini curate au ei! Acu' că-i prima oară, te iert, dar să ştii că alt' dată nu te mai las, auzi?

Leoşka se bosumflă; tare ar fi vrut să nu mai intre de loc în sufragerie, dar după ce curtea se goli, îşi curăţă unghiile cu o aşchie şi intră înăuntru, fiindcă îl răzbise foamea.

În sufragerie trebăluiau alte două fetiţe mai răsărite. Astea nu mai luau pe nimeni la rost, ci aduceau mîncarea la masă fără să scoată un cuvînt. Leoşka a auzit însă pe fetiţa cu brasardă spunîndu-le că venise unu' nou, ăla de colo, că îl chema Gorbaciov şi că primise o săpuneală fiindcă era neglijent. În clipa aceea Leoşka îşi spuse că, după unchiul Troşa, nu era fiinţă mai urîcioasă pe lume ca fetiţa asta cu nasul în vînt, care se ţinea atît de grozavă.

După masă, prichindeii o porniră fuguţa spre dormitor, iar Leoşka se aşeză la umbră, pe nişte butuci. Fetiţa cu brasardă începu a tolocăni din nou în şină şi, dînd cu ochii de Leoşka, se duse întins la el.

— De ce nu treci la dormitor? N-ai auzit sunînd? Sau eşti surd! îl luă ea din nou în primire.

— Du-te de unde ai venit! se înfurie Leoşka.

— Bine, — îi răspunse fetiţa ameninţător şi plecă alergînd spre cancelarie.

Cîteva clipe mai apoi ieşi afară Liudmila Sergheevna împreună cu Caţa, cum o poreclise în sinea lui Leoşka pe cicălitoarea aceea de fetiţă, care mînioasă foc turuia din gură, mergînd:

— Dinspre partea mea, puţin îmi pasă, dar vedeţi, sînt de serviciu! Nu pot să-l las aşa...

— Bine, du-te. Las' că vorbesc eu cu el... De ce ai înjurat-o pe Kira? îl luă la rost Liudmila Sergheevna, apropiindu-se.

— Ce zor am eu s-o înjur!... Da' de ce se pune aşa, caţă, pe capul omului?

— Ba nu e caţă de loc, vrea doar să te supui întocmai regulilor noastre. Deocamdată e adevărat, nu le cunoşti încă, dar cu timpul ai să te obişnuieşti cu ele. La noi după masă, asta-i sfînt, toată lumea trebuie să se culce, să se odihnească. Da' mi se pare că nici nu ştii care ţi-e patul? Hai să ţi-l arăt.

În dormitor se auzea o larmă de glasuri şi rîsete înfundate, dar în momentul cînd Liudmila Sergheevna intră cu Leoşka, toată lumea stătea întinsă în pat, cu ochii închişi. În patul de lîngă uşă un grăsun sforăia de zor, strîngînd ochii din răsputeri.

— Slava, nu mai sforăi! îi spuse Liudmila Sergheevna. Las' că ştim noi că te prefaci.

Sforăitul încetă din senin şi în colţ se auzi un chicotit.

— Uite, ăsta e patul tău, deocamdată; culcă-te acum, — îl îndemnă Liudmila Sergheevna şi ieşi.

În aceeaşi clipă toate capetele se ridicară de pe perne, întorcîndu-se către Leoşka. Deşi îl mai văzuseră şi înainte, în sufragerie, pitcocii se uitau la el de parcă abia atunci l-ar fi văzut prima oară.

— Eu ştiu: eşti ăla nou — spuse Slava, cel de lîngă uşă.

— Da, sînt nou. Şi ce pofteşti? se răsti Leoşka la dînsul.

— Nimic, da' eşti mai mare şi o să te dea într-altă grupă, la Xenia Petrovna.

— Da' asta cine mai e?

— Educatoarea. Dînsa-i educatoare la ăia mari.

Şi deodată, care mai de care avea cîte ceva de spus:

— La noi e Lina Borisovna.

— Da' e-n concediu acum...

— Şi ce? Pîn-atunci o avem pe Anastasia Feodorovna. Ai văzut-o? Aia cu ochelari... Ea le învaţă pe fete să coasă, acum însă-i ţine locul Linei Borisovna.

Uşa se deschise de perete şi în prag răsări femeia cu ochelari pe care Leoşka o văzuse lucrînd la maşină.

— Ce-i hărmălaia asta, copii? Păi aşa ne-a fost vorba? Parcă ziceaţi c-o să fiţi cuminţi.

— Sîntem cuminţi, Anastasia Feodorovna. Stăteam doar de vorbă cu băiatul ăl' nou.

Anastasia Feodorovna ridică mîna:

— Linişte. Lasă c-o să vorbiţi pe urmă. Acum să nu mai aud nici pîs! Tu eşti mai mare decît ei — urmă ea întorcîndu-se către Leoşka — şi ar trebui să le dai exemplu.

Leoşka n-avea însă de loc poftă să le dea exemplu, aşa că, îndată ce Anastasia Feodorovna închise uşa, începu să-i descoasă pe copii în şoaptă, întrebîndu-i cum e viaţa aici în cămin, iar ei îi răspunseră tot în şoapte, sărind cu gura şi tăindu-şi unul altuia vorba. Duceau o viaţă veselă aici. Se plimbau, plecau în excursii şi cîteodată mergeau şi la cinema. Educatoarea lor era o femeie bună. De altfel şi Anastasia Feodorovna era bună. Directoarea şi ea era bună, însă nu-i plăcea cînd îşi luau nasul la purtare. Atunci îi „ţinea din scurt". Cum? Foarte simplu: îi chema la ea în birou şi-i punea să şadă acolo, să nu-i scape din ochi. Nici nu ştii ce rău e aşa... Aveau un cal — îl chema Meteor. Taras Gorovet îngrijea de el. Mai aveau şi un cîine, Asalt. Era un cîine blînd, însă nu-i plăceau haidamacii...

A doua zi, după ceaiul de dimineaţă, prichindeii se ţinură scai de Liudmila Sergheevna; o pîndeau mereu la uşa biroului şi n-o mai slăbeau cu rugămințile:

— Veniţi cu noi, zău, veniţi!...

— Nu pot! N-am timp, — căută să se descotorosească de ei Liudmila Sergheevna. Duceţi-vă cu Anastasia Feodorovna.

Fuga, fuguţa, silindu-se s-o ia înaintea directoarei, zgîmboii alergară spre Anastasia Feodorovna. Educa-

toarea tocmai ieşise afară. Îşi pusese o pălărie de paie şi ţinea în mînă coşcogea umbrela. Fetiţele mai mari îi aşezaseră pe copilaşi doi cîte doi, la rînd.

— Aleoşa, du-te şi tu să te scalzi. De ce să stai acasă? îl îndemnă Liudmila Sergheevna.

— Tu rămîi la urmă — spuse Anastasia Feodorovna apăsat — şi ia seama să nu se răzleţească vreunul.

Se aşeză apoi în fruntea şirului de ştrengari, care fremătau de neastîmpăr şi, deschizînd cu un pocnet ca de puşcă umbrela deasupra capului, aruncă o privire peste umăr şi dădu comanda cu o voce groasă:

— După mine, copii!

Mişcîndu-şi de zor piciorușele, fără să ţină pasul, prichindeii o porniră pe urmele măreţei lor educatoare. Fetiţele mai răsărite mergeau pe marginea şirului, care însă mereu se destrăma. Leoşka încheia coloana, cu mutra unuia care n-avea nici în clin nici în mînecă cu şirul de copii. Cînd şi cînd Anastasia Feodorovna se oprea în loc, întrebînd cu glasul ei bubuitor:

— Sînteţi cuminţi, copii?

De cîte ori trebuia să treacă drumul, Anastasia Feodorovna se proţăpea în mijlocul străzii, închidea umbrela cu un pocnet şi se uita ca o cloşcă ba într-o parte, ba într-alta. Dacă le ieşea înainte vreo maşină, ridica mîna, ameninţîndu-l pe şofer cu umbrela. Şi maşina îşi încetinea mersul.

După ce au străbătut aleile neadumbrite ale parcului cu copăceii tineri, alaiul de copii se îndreptă spre calea ferată, coborînd pe Calea Mării, şi trecu peste linii sub privegherea grijulie a Anastasiei Feodorovna.

Dincolo de limba îngustă de nisip se întindea marea. Coloana se fărîmă şi ştrengarii o porniră buluc spre apă.

— Copii! strigă Anastasia Feodorovna, acoperind cu glasul ei gros larma din jur. Staţi pe loc. Aşteptaţi să intru eu întîi în apă. Să ştiţi că numai pînă acolo unde am să fiu eu aveţi voie să mergeţi!

Se dezbrăcă apoi, rămînînd într-un costum de baie, roșu ca un drapel, cu un pește alb brodat pe șold. La orice mișcare de-a ei, peștele ba se încrețea, ba se lungea, de parcă ar fi plutit pe undele unei mări roșii, ciudate. Anastasia Feodorovna intră în apă pînă la brîu, fără să-și scoată ochelarii, și comandă:

— După mine, copii!

Puștimea năvăli în valuri, împroșcînd cu apă în jur și făcînd atîta larmă, încît Leoșka se trase mai la o parte. Anastasia Feodorovna stătea în mijlocul acestei gloate zgomotoase și-i ținea din scurt pe toți cei ce încercau să intre mai adînc în mare, strigîndu-le să se întoarcă numaidecît pe țărm.

După ce se scăldă, Leoșka dădu deoparte nisipul încins de deasupra și se întinse pe plajă. Copiii se bălăciră ce se bălăciră în apă și se trîntiră și ei pe plajă, sau prinseră a se zbengui, bătîndu-se cu nisip. Încredințată că de aci încolo nu mai are nevoie să le poarte de grijă, Anastasia Feodorovna o porni înot de-a lungul malului. Inota cu aceeași măreție cu care mergea; umerii i se afundau rînd pe rînd în apă și-n urma ei rămînea o dîră cum ar fi aceea lăsată de cîrma unui vas. Kira împreună cu alte fete mai răsărite se scăldau și ele. Se luau la întrecere, se stropeau și țipau, aruncîndu-i cînd și cînd ochiade lui Leoșka. Băiatul însă nici nu le lua în seamă.

În stînga se înălțau ca niște uriașe columne fumul oțelăriilor „Ordjonikidzestal". Sus de tot, în vîrf, columnele de fum se răsfirau, pierzîndu-se în cerul palid, încins de ogoare. Departe, în dreapta, se zăreau turlele zăbrelite ale macaralelor. Acolo se afla portul și tot acolo acostase și „Castello". Acum vaporul plecase. Alexei Erofeevici spusese că spre seară aveau să termine de încărcat vasul și că îndată după aceea aveau să iasă în larg. Înseamnă că porniseră încă din ajun și că în clipa aceea pluteau pe Marea Neagră. Pesemne că era iarăși hulă pe mare și că Cerniș se afla undeva pe puntea de comandă, sau sburda pe covertă, gudu-

rîndu-se ori lătrînd întărîtat, fiindcă îl stropeau valurile. Sigur că nimeni în momentul acela nu-și mai amintea de Leoșka.

Să fi căutat cu tot dinadinsul și n-ar fi găsit prilej mai nepotrivit pentru o discuție serioasă. De altfel ceea ce urmase nici nu s-ar putea numi o discuție. Dînsa vorbea într-una și-l tot întreba, iar Leoșka stătea cu ochii pironiți în dușumele și nu scotea un cuvînt. La început, după ce Liudmila Sergheevna îl chemase la dînsa, băiatul îi povestise din nou ceea ce-i mai spusese o dată, dar cînd îl întrebase unde și cum trăise după moartea maică-si, Leoșka se uitase la ea încruntat fără să-i răspundă. Liudmila Sergheevna căutase să-i explice că avea nevoie de actele lui, că trebuie să le ceară, deoarece fără ele nu putea să-l înscrie la școală, iar de învățat — nu-i așa? — Leoșka trebuia și el să învețe ca toți copiii. Leoșka tăcea. De teamă să nu scape vreo vorbă, își pusese în gînd să tacă chitic și tot zgîria mereu cu degetul muchia mesei. O bucățică de placaj se deslipise și de cîte ori trăgea de ea, se auzea cum zbîrnîie. Leoșka o sgîndărea mereu cu degetul și se uita cum tremură.

— Poți pleca, — îi spusese în cele din urmă Liudmila Sergheevna. O să aflăm noi și singuri ce trebuie să știm. Ai putea foarte bine să ne ușurezi treaba asta și să ne dai o mînă de ajutor, dar dacă nu vrei, o să scriem la Rostov și o să așteptăm răspunsul.

Bucățica de placaj se desprinsese în sfîrșit. Leoșka se lăsase să lunece jos de pe scaun și ieșise din birou. Simțea el că așa o să se întîmple: oamenii mari reușesc întotdeauna să se înțeleagă între ei, trecînd peste dorințele celor de seama lui Leoșka.

Iar acum, în dimineața asta, Leoșka se aciuise printre bălării ca să chibzuiască pe îndelete ce să facă. Dar n-avea nici un rost să mai stea în cumpănă. Pînă la urmă au să dea de unchiu-său și au să-l trimită înapoi

acasă. Firește că ar putea foarte bine s-o șteargă pe drum, dar de ce n-ar face-o de pe acum?

Leoșka se ridică din bălării și ieși afară pe stradă. Se urcă într-un tramvai. Vagonul însă era gol și taxatorul ochindu-l numaidecît, îl dădu jos. De unde or fi ghicind, oare, totdeauna taxatorii cînd un băiat are sau nu bani pentru bilet? Nu apucă nici să se agațe de tramvai, fiindcă milițianul din post, de pe bulevard, fluieră după el și o porni întins spre vagon. Tramvaiul se opri și ștrengarii ce se atîrnaseră de el se risipiră care încotro. La urma urmei, putea foarte bine să ajungă la gară călăuzindu-se după șinele de tramvai. O iei pe bulevard în jos, traversezi scuarul și dai în piață.

Leoșka trecu pe lîngă grămezile de mere văratice și de zarzavat, pe lîngă tarabele cu șalău sărat și plevușcă afumată ce scînteia ca aurul în soare. Din piață puteai coborî în stradă pe o scară de beton. Pe trepte erau întinse la uscat, de-a latul, atît cît să rămînă doar un loc îngust de trecere, năvoadele. Miroseau a catran, a nămol și a mare.

In capul străzii, chiar în spatele caselor, parcă se înălțau furnalele oțelăriilor „Ordjonikidzestal". Deasupra lor plutea un nor trandafiriu. Leoșka o porni cu pas apăsat de-a lungul străzii. Avea timp berechet să ajungă la gară, deocamdată însă ținea să vadă furnalele mai de aproape.

Se înșelase însă, crezînd că nu sînt chiar atît de departe. Leoșka rătăci o mulțime pe străzi și ulicioare necunoscute pînă ce ieși pe un cîmp plin de mușuroaie, pe unde curgea o gîrlă. Un podeț ducea pe malul celălalt. Furnalele se aflau în dreapta, peste apă. Pete multicolore de păcură pluteau pe undele murdare. Pe țărm ședea un moșneag cu capul pleșuv în bătaia soarelui. O prăjină lungă și groasă, cufundată în apă, se proptea la picioarele lui în malul rîpos, dar nu prea înalt. De celălalt capăt al prăjinii era legată o frînghie. Terminîndu-și de fumat țigara făcută dintr-un

petec de ziar, moşneagul se opinti şi trase de frînghie. Capătul prăjinii cufundat în apă ieşi la iveală. Două bețe erau țintuite cruciş în vîrf, ca nişte picioare de păianjen, iar de bețe era prinsă o plasă dreptunghiulară. În plasă se zvîrcolea un broscoi. Moşneagul cufundă iarăşi plasa în apă. Băiatul mai zăbovi un timp în spatele lui, aşteptînd s-o scoată iar afară. Cînd se ivi însă a doua oară din unde, plasa era tot goală, aşa că Leoşka îşi văzu mai departe de drum.

Pe măsură ce se apropiau, furnalele creşteau tot mai mari. Conductele, unele mai groase, altele mai subțiri, care se încolăceau în jurul furnalelor, se desluşeau din ce în ce mai lămurit şi flăcările, în bătaia vîntului, se înălțau tot mai mari. În fața cuptoarelor se ridicau mormane întregi de minereu cafeniu roşcat; pe lîngă furnale, vagoanele de cale ferată păreau nişte jucării. Întorcîndu-şi privirea, băiatul rămase deodată locului, ca împietrit; ceva mai departe pe gîrlă se vedeau puntea de comandă, catargul şi coşul unui vapor. Un vapor adevărat, coşcogea vasul! Nu-şi putea închipui cum de încape în albia unui rîu atît de mic, de îngust. Leoşka o luă la fugă într-acolo.

Apa gîrlei se revărsa dintr-o dată într-un bazin dreptunghiular. Malul stîng, pe care se aflau mormanele de minereu şi furnalele, era întărit cu grinzi. Pe țărmul pustiu şi scund nu se zărea nimic altceva decît o căsuță, ca un canton de cale ferată. În dreptul ei, proptindu-se aproape cu pupa în mal şi cu prora lăsată într-o rînă, stătea un vapor. Cu pupa înecată în apă, povîrnit spre babord, vaporul zăcea cufundat în bazin pînă la marginea punții.

Leoşka făcu ocolul căsuței. Uşa era închisă cu lacăt. Între țărm şi pupa vasului se afla aruncată o conductă groasă de fontă. Leoşka stătu o clipă pe gînduri, apoi păşi pe ea cu mîinile întinse în lături, cumpănindu-se. Vergelele de fier ale balustradei erau îndoite şi pe alocuri rupte. Pe puntea ce răsuna la fiece pas zăceau claie peste grămadă țevi răsucite, pîlnii de venti-

latoare prăvălite, chepenguri. Leoşka se aplecă deasupra unui tambuchi. Dinăuntru răbufni un iz puternic de putregai şi de ulei de maşină. Apa verzuie se ridicase pînă aproape de gura tambuchiului. În timonerie găsi, azvîrlit pe jos, un habitaclu gol iar ceva mai încolo resturile unei timone cu cavila. Uşile cabinelor, acolo unde mai existau, erau deschise larg, iar bordajul de lemn, mistuit de foc, lăsă să se vadă rugina ce se scorojea de pe pereţii transversali de fier. Într-o singură cabină doar rămăseseră nişte cioburi de sticla topită în hublou.

Era o matahală de vapor, de două ori mai mare decît „Gastello". Atît de mare că nici nu ajunsese să se cufunde cu totul în bazin; în schimb „Gastello" era un vapor plin de viaţă, în timp ce aici se afla doar un morman de fiare mîncate de rugină şi acoperite de praful de minereu ce scîrţîia sub picioare. Leoşka se căţără spre babord, pe puntea povîrnită. V[illegible]l sufla dinspre mare, încreţind mărunt apa. Tot uitîndu-se cum se desprind de bord, cute, cute, undele, la un moment dat băiatului i se păru că de fapt apa stătea locului iar vaporul se pusese în mişcare, lin, fără nici o smucitură şi o pornise înainte, sporindu-şi clipă de clipă viteza ... Leoşka îşi întoarse privirea spre mal şi deodată nălucirea se spulberă. Valurile se perindau mereu în timp ce vasul, ca o maşină uriaşă de călcat, rămăsese priponit de ancora sa moartă. Leoşka ciuli urechea. De sub puntea vaporului răzbătea un zgomot şi sunetul înăbuşit al unui glas.

Leoşka alergă spre proră de unde venea glasul. Lîngă deschizătura pătrată a unui tambuchi stăteau părăsite două undiţe; o scăriţă îngustă de fier cobora înăuntru. Leoşka se aplecă peste marginea tambuchiului. Cam la vreun metru distanţă de apa verde, stătută, scăriţa era ruptă, iar sub ciotul ei se vedea plutind o scăfîrlie cu chica neagră. În aceeaşi clipă scăfîrlia se lăsă pe spate şi Leoşka desluşi faţa învineţită de frig şi murdară de păcură a unui băieţaş.

— Ce cauţi acolo? îl întrebă Leoşka.

— D-dă-mi mîna, — îi răspunse băiatul clănțănind din dinți.

Leoşka coborî scara şi, îndoindu-se din şale, îi întinse mîna. Băiatul îl apucă cu nădejde cu o mînă, îşi făcu vînt şi reuşi să se agaţe cu cealaltă de scară, apoi cu ajutorul lui Leoşka se căţără pe trepte.

— Poţi ieşi, că acum mă descurc eu şi singur, — îi spuse el.

Cel scăpat de la înec se urcă pe punte după Leoşka. Era de aceeaşi statură cu el, doar ceva mai îndesat şi mai ciolănos.

— C-cum te cheamă? întrebă el scuturînd mîzga verzuie ce i se lipise de cămaşă şi pantaloni.

— Leoşka.

— Şi pe mine V-vitka. Era cît pe ce să mă înec. Sînt rebegit de frig, — îi spuse el serios.

— Dezbracă-te.

Vitka îşi lepădă îmbrăcămintea şi începu să alerge pe punte, dînd din mîini, apoi se opri şi se lăsă pe vine lîngă hainele lui.

— Ia uite! spuse el privind cămaşa murdară.

Acum pe lîngă petele de mîzgă şi de ulei mai apăruseră şi nişte pete roşcate de rugină.

— Poate or ieşi cu nisip? îl sfătui Leoşka într-o doară. Ar trebui şi tu să te speli.

— Îhî, — răspunse Vitka luînd de jos îmbrăcămintea şi undiţele. M-mergi şi tu?

Pe plajă dădură peste un ochi de apă. Vitka se apucă să-şi spele cămaşa. Petele de ulei se întinseră şi mai mult şi cămaşa în loc să se spele, parcă se murdări şi mai tare. Vitka o privi înciudat, o azvîrli cît colo şi se aruncă în apă. Leoşka se dezbrăcă şi intră în apă să se scalde. Pe urmă se întinseră pe iarba care-i gîdila şi-i înţepa uşor. Vitka se încălzise în sfîrşit, nu mai dîrdîia.

— Ce-ai căutat acolo? îl luă Leoşka din nou la rost.

— Scăpasem înăuntru cutia cu viermişori. Avea ca-

pac așa că nu s-a scufundat. Credeam că pot să ajung pîn' la ea de pe scară și cînd colo am căzut în apă. Am înotat o grămadă. Eu cred că am bătut recordul, ce zici? spuse el și începu să rîdă.

— Mai știi? zîmbi Leoșka.

Îi era drag Vitka. Altul să fi fost în locul lui ar fi tras o spaimă cumplită, ba poate că s-ar fi și înecat, și el, ia uite, nici nu se sinchisește: rîde. Vitka avea un rîs simpatic, buzele groase i se răsfrîngeau, lăsînd să i se vadă dinții mari, albi. Deasupra nasului bont se îmbinau sprîncenele negre, bogate. De cîte ori se încrunta, sprîncenele i se lăsau ca o streașină peste ochi.

— Să vezi ce ai să pățești acasă, — spuse Leoșka.

— Îhî, — încuviință liniștit Vitka. Numai de n-ar afla tata, adăugă el după un răstimp.

6

Ziua începuse ca toate celelalte zile. Trezindu-se, Vitka deschise un ochi. Lîngă pat, ca niște stane de piatră stăteau unul lîngă altul Grom și Lovki[1]. Intraseră în odaie pe geamul deschis și rămaseră acolo, cu privirile ațintite spre el, așteptîndu-l să se scoale. Băiatul deschise de tot ochii și în aceeași clipă două cozi prinseră a bate vesel darabana pe podele. Vitka se mișcă în pat. Ca împinși de un arc, Grom și Lovki tăbărîră pe el în așternut. Se iscă un tărăboi întreg, încît Sonia împinse ușa și, plesnindu-și mîinile indignată, se duse glonț să ia peria cu coadă. Știind ce-i așteaptă din momentul în care Sonia intrase în odaie, Grom și Lovki o zbughiră dintr-un salt pe fereastră afară.

Sonia începu să-l boscorodească. Vitka tăcea chitic și-și vedea de mîncare, dar pînă la urmă tot nu putu să-și țină gura și-i spuse de la obraz că asta nu era

---

[1] Grom — tunet, Lovki — agerul (nume de cîini). (n.r.)

treaba ei și că ar face bine să nu-și vîre nasul unde nu-i fierbe oala.

— Stai tu — se oțărî Sonia — că te spun mamei!

— Ei și, n-ai decît! Crezi că mă sperii?...

Vitka, firește, nu se temea — parcă avea de ce?! — atîta numai că asta îi stricase tot cheful. Să vezi că acum maică-sa o să înceapă iar să scormonească trecutul și să-i scoată pe nas toate năzbîtiile ce le făcuse, și cum acestea erau cu duiumul, să te ții discuție lungă și plicticoasă! O discuție și nimic mai mult, dar cui îi place să audă că e așa și pe dincolo și că ar trebui să fie nu așa, ci altminteri, mai ales cînd ești silit să auzi asemenea cuvinte mai des! Și Vitka le auzea destul de des.

Întotdeauna lucrurile ieșeau așa ca și cum băiatul ar fi vrut anume să facă o boroboață, cînd Vitka nici că se gîndea la una ca asta. Firește că are și el cusururile lui. De pildă e tare curios. Totdeauna ține morțiș să vadă cum și ce fel e alcătuit cutare obiect. Din păcate nici un șofer nu-ți da voie să te apropii de o mașină adevărată, iar cînd Vitka primise în dar o jucărie mecanică, un automobil — pe atunci Vitka era încă mic — băiatul îi dăduse drumul să meargă de cîteva ori pe podea, iar mai pe urmă, meșterindu-l cu un cuțit și o furculiță, se apucase să-i scoată afară măruntaiele. Mecanismul era destul de simplu, dar după aceea mașina nu mai voise să se urnească din loc. Drept care Vitka fusese dojenit. Dar pe nedrept: automobilul fusese doar cumpărat anume ca Vitka să se joace cu el și de vreme ce îi venise cheful să-i scoată măruntaiele, n-avea niciun rost ca maică-sa și cu Sonia să-l dojenească atîta, de parcă jucăria ar fi fost a lor.

Cu păpușa însă o făcuse fiartă. Mai întîi păpușa era a Milkăi, al doilea, el se chema că e mai mare ca ea. Păpușa era în așa fel făcută încît ochii ei albaștri, rotunzi și nătîngi se închideau cum o aplecai în jos și se deschideau iar, cînd o ridicai. Nici mama, nici

Sonia nu se pricepuseră să-i explice de ce se întîmplă așa, iar tata era în delegație. Și Vitka nu se putu stăpîni: o dată, în timp ce Milka dormea, făcuse o gaură în capul păpușii. Și aici mecanismul era foarte simplu: legați cu o sîrmă, ochii se întorceau în partea unde îi trăgeau greutățile atîrnate de ei. Deși lucrase cu multă băgare de seamă, sîrma sărise de la locul ei iar ochii căzuseră înăuntru și hodorogeau în capul păpușii. Văzîndu-și odorul orb, Milka începu să urle desperată, și deși nimeni nu-l văzuse cercetînd mecanismul, păcatul căzuse pe el. Păpușa fusese dată la reparat, dar fiind reparată prost, i se înțepeneau mereu ochii și ca să-i poată închide sau deschide, Milka trebuia s-o bată în cap de cîteva ori.

Vitka avea destule năzbîtii de felul acesta pe răboj. Mai erau însă altele și mai grozave, dar în privința asta el n-avea nici o vină; de vină era numai firea lui. Ce era el vinovat dacă, auzind ceva, îi căşuna să facă aidoma și el, mai ales dacă era vorba de un lucru care cerea curaj și dîrzenie.

Citind „Povestea unui om adevărat" Vitka mai că se îmbolnăvise de atîta înflăcărare. Bine ar fi fost ca toate cărțile să scrie despre oameni adevărați și despre vitejiile lor. În sinea lui, Vitka se socotea un om adevărat, în stare să înfăptuiască vitejii. De aceea cînd băieții încinseseră o discuție aprinsă, întrebîndu-se dacă vreunul dintre ei ar putea să se tîrască nu chiar pe o distanță atît de mare ca Meresiev, măcar un kilometru, Vitka venise îndată cu ideea ca toată lumea să se arunce la pămînt și să meargă de-a bușilea. Băieții începuseră să rîdă și să dea înapoi. Vitka își legase atunci picioarele cu o curea, ca și cum ar fi fost rănit, și o pornise tîrîș pe Morskoi Spusk în jos. Băieții se țineau după el, numărînd pașii. Vitka mersese așa pe brînci pînă în capul străzii și s-ar fi dus și mai departe, dacă n-ar fi trecut niște camioane care-l siliseră să se scoale în picioare.

Așadar ieșise biruitor; în schimb își julise rău de

tot mîinile și genunchii, iar pantalonii și cămașa erau într-un hal fără hal, așa încît bucuria victoriei pălise deodată. Discuția pe care o avusese cu taică-său, după aceea, il făcuse să pună însă la îndoială temeinicia biruinței dobîndite. Văzînd halul în care venise acasă, maică-sa strigase înspăimîntată:

— Cine te-a tărbăcit așa?

Vitka îi răspunse că nimeni alt decît el însuși, vrînd să se pună la încercare. Cei mari însă au un fel de a judeca destul de curios. Maică-sa care o clipă mai înainte era gata să sară ca să-l apere, se mîniase foc și, înșfăcîndu-l de mînă îl dusese în fața lui taică-său, care tocmai se odihnea după masă.

— Poftim, uite-te în ce hal e! i se plînsese ea. Astăzi chiar s-a primenit!... Nu mai știu, zău, ce să mă fac cu el! Ăsta nu mai e copil ci drac împielițat...

Tatăl ascultase încruntat lămuririle lui Vitka, apoi rostise liniștit — și ceea ce era și mai rău — zeflemitor:

— Prostule! Fapta lui Meresiev e o vitejie, în timp ce ceea ce ai făcut tu nu e decît o nerozie. Nu cumva îți închipui că imitîndu-l pe Meresiev devii și tu, așa, cît ai bate din palme, un om adevărat? Nu, băiatule, așa nu ești decît o maimuță, nicidecum un om adevărat... Să nu-i dai alte haine — îi spusese apoi maică-si — n-are decît să și le spele singur, dacă nu vrea să umble murdar...

Vitka își spălase, deci, singur hainele. E drept că pe urmă Sonia le mai luase și ea la frecat, dar la început fusese nevoit să le spele cu mîna lui, vărsînd, în clăbucul din albie, lacrimi amare. Vitka nu era supărat pe tatăl său. Era supărat mai degrabă pe faptul că oricît s-ar fi străduit, lumea nu voia să recunoască fățiș puterea, curajul și tăria lui de caracter. Totdeauna se întîmpla să aibă de partea lui fie pe băieți, fie pe oamenii mari, niciodată însă pe toți o dată.

Pe urmă mai fusese și tărășenia cu Șarik. Vitka nu

putea să-și amintească de ea fără să se posomorască sau să scuture din cap ca să-i alunge amintirea.

Citind o carte despre circ și animale dresate, Vitka își pusese în minte să se facă și el îmblînzitor. Cum n-avea de unde să ia fiare sălbatice, se gîndise să înceapă cu Vaska, motanul maică-si. Motanul era dolofan și leneș; era destul să încerci a-l urni din loc, că se pornea să miorlăie ca un besmetic și să te zgîrie. Atunci Vitka dădu cuiva două cărți și un rînd de creioane colorate, primindu-l în schimb pe Șarik. Era un cățel de curte ca mulți alții, foarte zglobiu și blînd, roșcat și cu coada încovrigată. Nici pe el însă nu reușise să-l dreseze. Șarik învățase doar să aducă înapoi obiectele aruncate, în schimb se atașase de el atît de mult, încît de dimineață și pînă seara se ținea scai de Vitka. Iar cînd începu anul școlar, îl petrecea în fiecare zi pînă la școală, ba a încercat chiar să intre și în clasă. Peste vară se făcuse mare și cînd se întîlnea cu alți cîini nu se mai chircea la picioarele lui Vitka ci, prinzînd curaj, începea să latre la ei.

Temîndu-se să nu i-l fure cineva sau să nu-l scarmene vreun dulău, Vitka îl gonea acasă. Cu coada între picioare, Șarik își lua tălpășița, plouat; cum o pornea însă din loc Vitka, cățelul făcea calea întoarsă și din cîteva salturi îl ajungea din urmă, ținîndu-se după el fără să-l simtă. Ba în cîteva rînduri, în recreații, intrase și în clasă, luîndu-se după Vitka, așa încît cunoștea foarte bine banca în care stăpînu-său stătea atîtea ceasuri. În timpul orelor Vitka n-avea nevoie să se uite pe geam ca să știe că Șarik îl așteaptă afară în stradă. Uneori mai dădea cîte o raită pentru vreuna din treburile lui cîinești, apoi se întorcea la loc și-l aștepta mai departe, răbdător.

Toată boroboața se întîmplase numai din pricina lui. Liudmila Sergheevna le povestea tocmai războiul Troian și povestea cu atîta farmec, încît Vitka nici n-ar fi prins de veste, dacă Sereojka nu i-ar fi dat cu cotul, făcîndu-i semn din ochi spre ușă care se deschisese

binişor, fără zgomot, lăsînd să se strecoare prin crăpătură mai întîi botul, pe urmă căpşorul lui Şarik. Aruncînd o privire piezişă spre Liudmila Sergheevna, cîinele aşteptă puţin, apoi, fără s-o scape o clipă din ochi, se tîrî încetişor pe burtă spre banca lui Vitka. Liudmila Sergheevna, care tocmai le arăta ceva pe hartă, nu observă nimic. Şarik o zbughi sub bancă şi începu să dea din coadă lovind podeaua.

— Cine bate? se întoarse spre ei Liudmila Sergheevna.

Vitka îi dădu un picior, dar Şarik, bucuros, gata să suporte orice din partea lui stăpînu-său, începu a bate şi mai tare darabana cu coada.

Liudmila Sergheevna se apropie de el şi se uită sub bancă:

— Al cui e cîinele? Marş cu el afară!

Vitka îl luă în braţe pe Şarik, se duse la uşă şi-l aruncă pe sală, supărat. Şarik începu să chelălăie, nu atît fiindcă l-ar fi durut, cît pentru că fusese alungat. Clasa începu să rîdă. Vitka se înveseli şi el, şi, ducîndu-se la locul lui, le făcu băieţilor cu ochiul. Văzîndu-l, Liudmila Sergheevna se gîndise pesemne că toată povestea cu cîinele fusese pusă dinainte la cale. Profesoara lăsă din mînă beţigaşul cu care arăta pe hartă şi-şi şterse degetele cu batista. Era palidă la faţă.

— Guşcin, ieşi afară din clasă! rosti dînsa cu o voce ascuţită ce parcă nu era a ei.

— De ce să ies? N-am făcut nimic, — spuse Vitka şi se aşeză în bancă.

— Ieşi imediat, n-auzi?

Clasa tăcea mîlc, aşteptînd.

— Ce aveţi cu mine? Nu vreau să plec.

— Ba ai să pleci! Şi lecţia viitoare să vii cu tatăl tău.

— Cum de nu — îi întoarse vorba Vitka în zeflemea — o să vină imediat! Parcă n-are altă treabă decît să bată drumurile pentru orice fleac!

Liudmila Sergheevna îngălbenise atît de tare, încît ţi-era şi frică s-o priveşti, dar Vitka, întărîtat, nu mai vedea nimic.

— Să ieşi chiar acum din clasă — auzi? — şi să nu te prind că mai vii aici fără tatăl tău.

— Ba n-am să ies. Şi dacă o să afle tata, tot dumneavoastră o să vă pară rău.

— Ce, mă ameninţi?

Liudmila Sergheevna apucă catalogul şi ieşi din clasă valvîrtej.

Băieţii o petrecură din ochi fără să scoată un cuvînt şi apoi se întoarseră către Vitka. El se simţea viteazul vitejilor; nu se temuse de ea, nici nu dăduse bir cu fugiţii. Să poftească numai să-i facă ceva! Ea nu-i de multă vreme aici, în şcoală, şi nu ştie încă cine-i tatăl lui, de aceea îi caută pricină.

— Ascultă, Vitka, asta-i prea de tot... e o ... — spuse Senea, clătinînd din cap.

— ... porcărie! îi sfîrşi gîndul Tolea Krutilin, responsabilul clasei. O adevărată porcărie!

— Ce, nu ţi-e bine, Tolea? strigă Vladik Miheev, ticluindu-şi o mutră comică, plină de spaimă. Vezi că te pîrăşte lui taică-său! Şi pe urmă, uite ce-o să-ţi facă! Şi răşchirînd degetele făcu o mişcare prin care arătă ce o să-i facă lui Tolea tatăl lui Vitka.

Toţi pufniră în rîs. Vitka se uită în jur nedumirit. Se aşteptase ca băieţii să ţină cu el, de vreme ce o pusese atît de bine „la punct“ pe profesoară, şi cînd colo, se întîmplase tocmai pe dos: erau cu toţii de partea Liudmilei Sergheevna şi în loc să rîdă de ea, îl luau pe el la vale.

— Grozav mai eşti, barosanule! îi trase un bobîrnac Sereoja Lomanov.

Vitka simţi cum i se aprind urechile, obrajii, apoi toată faţa. De la oricine s-ar fi aşteptat la una ca asta, dar nu de la Sereoja. El, prietenul lui, care nu ştia ce-i frica, tartorul năzbîtiilor. Mereu o chemau pe maică-sa la şcoală şi pe cît se pare încercase nu numai o

dată pe pielea lui cureaua lui taică-său; totuși Sereojka nu pierdea curajul, fiind gata oricînd să mai facă o șotie. Și ia uite-l acum și pe el că-i stă împotrivă...

Și la urma urmei, ce mare grozăvie spusese, mă rog? Nimic alt decît adevărul adevărat! Toată lumea știa doar, că tatăl lui Vitka era secretarul comitetului orășenesc de partid și că nu era nimeni în localitate mai mare ca el.

Vitka vedea cum vine mașina să-l ia pe taică-său, în timp ce după tații celorlalți băieți nu venea nici o mașină. Acasă, taică-său avea telefon în birou, în timp ce băieții pe care-i cunoștea n-aveau. Toată lumea asculta de taică-său. Vitka îl auzise deseori spunînd răstit la telefon că „va ridica problema în ședința comitetului". Comitetul orășenesc de partid, după cum știa Vitka, era cea mai de seamă organizație, iar taică-său fiind secretarul acestui comitet era, prin urmare, cel mai de seamă om din partea locului.

Încetul cu încetul băiatul începuse să creadă că ei — adică taică-său și el — sînt mai acătării decît ceilalți, că toată lumea trebuie să-i asculte și să-i știe de frică. Adică să-i știe de frică lui taică-său și, deci, să nu se atingă de băiat. Nici vorbă că profesoara de istorie, aflînd că el era însuși fiul vestitului Gușcin, va căuta să treacă cu vederea totul.

Liudmila Serghevna însă nici nu se gîndea la așa ceva. La ora următoare, în locul ei, intră în clasă Vikenti Pavlovici, care se uită încruntat la Vitka, își puse ochelarii și-i spuse:

— Gușcin, du-te la cancelarie.

Niciodată pînă atunci Vitka nu fusese chemat la cancelarie și deși mergea tacticos, ca și cum nici nu i-ar fi păsat, începea să se căiască totuși că nu se domolise cînd a trebuit, silind-o pe profesoară să iasă din clasă. În fața cancelariei se opri o clipă, să mai prindă curaj. De după ușă răzbătea glasul supărat al Galinei Feodorovna:

— Da' ce-ți închipui dumneata, Liudmila Serghe-

evna, că secretarul comitetului orășenesc o să vină aici să se explice cu dumneata și să te asculte cum îl dăscălești?

— Și de ce nu? E părinte sau numai secretarul comitetului orășenesc? Și pe urmă, nu-mi închipui și nici nu vreau să-mi închipui nimic! Liudmilei Sergheevna îi tremura vocea de indignare. Eu știu numai atît: că e revoltător și că trebuie să punem capăt unor asemenea lucruri!

— Da, dumitale îți vine ușor... Dar să vedem ce-o să-mi spună la secția învățămînt!

— Să spună ce-or pofti! Mă duc chiar eu să le vorbesc...

— Dar tot în capul meu are să se spargă! Nu trebuie să fii chiar atît de principială...

— Dar nici lipsit de principialitate nu se poate să fii.

— Ei poftim — acum văd că vrei să mă jignești pe mine.

— Ce înseamnă „acum"? Adică eu l-am jignit pe băiat?

— Ei asta-i acum, trebuie să înțelegi...

— Ce să înțeleg? Gîndește-te și dumneata ce-o să se aleagă mai tîrziu de băiatul ăsta? Va fi un om pierdut!...

„Un om pierdut"! Cuvintele acestea îl făcură pe Vitka să-și iasă din sărite, așa încît apăsă îndată pe clanță. În timp ce intră în cancelarie, o auzi pe Liudmila Sergheevna rostind:

— Cum doriți, Galina Feodorovna, dar așa nu se poate lucra. Sau îi chemați imediat pe părinții lui Gușcin, sau îmi dau demisia chiar azi. Și n-au decît să mă cheme unde-or pofti...

Vitka se opri lîngă ușă. Liudmila Sergheevna își luă servieta și ieși.

— Vino mai aproape, — îl îndemnă Galina Feodorovna. Se poate să faci una ca asta? Spune! Ai tulburat lecția și ai supărat-o rău pe Liudmila Sergheevna.

Nu-i frumos. Da, da. Nu m-aş fi aşteptat la una ca asta din partea ta...

Directoarea îi explică pe îndelete că nu făcuse bine ce făcuse, că el ar trebui să dea exemplu celorlalţi, să fie un elev model şi cînd colo, poftim, se întîmplase tocmai pe dos: nu numai că nu dădea nici un exemplu şi nu era un şcolar model, dar se mai purta şi urît. Ascultînd dojana asta molatică, lui Vitka îi veni inima la loc: îşi dădea seama că Galina Feodorovna se temea şi ea, şi că n-o să păţească nimic; directoarea încerca să găsească un mijloc de a şterge cu buretele cele întîmplate.

— Aşa. Prin urmare... — rosti în sfîrşit directoarea — tata de sigur n-are timp să vină... Să-i spui mamei să treacă dînsa pe la şcoală...

Vitka se întoarse şi ieşi.

— Ei, ţi-au tras o săpuneală bună, barosane? îi şopti Sereojka cînd Vitka se aşeză la locul lui.

Vitka îi arătă pumnul şi cum sună de plecare, îşi luă tălpăşiţa ca să scape de întrebări.

Şarik, care purta toată vina celor întîmplate, fără a fi totuşi vinovat, credinciosul lui Şarik, îi sări înainte şi începu să se gudure pe lîngă el. Vitka îşi simţi parcă inima mai uşoară. Pe urmă soarele răspîndea o căldură atît de plăcută, încît nici n-ai fi zis că e toamnă, iar cerul adînc era atît de albastru, încît toate gîndurile negre i se spulberară. La masă — taică-său lua masa mai tîrziu, către seară — el povesti cu haz pocinogul pe care i-l făcuse în ziua aceea Şarik. Mama şi Sonia rîseră, apoi Vitka, aşa în treacăt, o înştiinţă pe maică-sa că directoarea o roagă să vină pe la şcoală.

— De ce? întrebă mama îngrijorată.

— Nu ştiu, — răspunse Vitka, ca şi cum nici nu s-ar fi sinchisit.

Nu învăţase încă să dea piept cu necazurile, ca să treacă peste ele cît mai repede, socotind că-i mai bine să caute pe cît îi stătea în putinţă să le ocolească.

Mama îi spuse că tot trebuia să se ducă la poştă aşa că se va abate şi pe la şcoală. Vitka îl fluieră pe Şarik şi o porni în hoinăreală; a doua zi era duminică, aşa că nu avea nici un zor să-şi facă lecţiile. Se întoarse abia către seară şi după felul cum se uită la el Sonia, înţelese imediat că aflaseră totul acasă. Vitka se posomorî la faţă şi încruntă din sprîncene, aşteptînd ca maică-sa să-l dojenească, dar maică-sa nu-i spuse nimic. Ieşind din biroul lui taică-său, necăjită, rostise doar atît, fără să-l privească:

— Du-te la tata.

Vitka nu-l văzuse niciodată pe taică-său în asemenea hal. I se întîmpla uneori să fie supărat, nemulţumit, enervat. De astă dată însă îşi ieşise din fire. Era roşu la faţă în momentul cînd Vitka intră în birou, sprîncenele sale stufoase erau încruntate, şi ţinea în mînă cioturile unui creion gros pe care îl rupsese.

— Ia să aud şi eu cum m-ai făcut de rîs! spuse taică-său, silindu-se din răsputeri să se stăpînească.

Vitka trase adînc aer în piept şi tăcu.

Tatăl apucă cureaua şi însfăcîndu-l pe Vitka de braţ îl croi ceva mai jos de spinare, apoi svîrli cît colo cureaua, şi-i dădu un brînci lui Vitka. Fără să-şi dea seama, băiatul simţi cum îi picură lacrimi din ochi. Nu-l durea nimic, însă era pentru prima oară cînd păţea una ca asta. Şi era cuprins de groază şi de ruşine în acelaşi timp. Pesemne că şi lui taică-său i se făcuse ruşine, pentru că se întoarse cu spatele şi, apucînd un alt creion, îl rupse şi pe ăsta în pumn.

— Vorbeşte — se oţărî taică-său, aruncînd pe jos cioturile creionului.

Cu glas întretăiat, abia îngăimînd, băiatul izbuti să îndruge: „A zis dînsa“, „i-am spus eu“, „şi pe urmă dînsa a spus“...

Cînd Vitka repetă vorbele pe care le rostise că „dacă o să-i spună lui tata, tot ei o să-i pară rău“, taică-său sări în sus, dar rămase deodată cu gura căscată şi începu să răsufle din ce în ce mai des, ca

și cum n-ar fi avut destul aer, ca in cele din urmă să cadă moale ca un sac pe divan. Lucrul ăsta i se păru lui Vitka atît de groaznic, de uluitor, încît se porni să urle, ca ieșit din minți, și o sbughi afară. Numaidecît maică-sa intră ca o furtună în birou și, scoțînd un țipăt, se repezi la telefon. Tot timpul cît Sonia și mama alergară de colo pînă colo cu ștergare ude și cît stătu doctorul, nimeni nu-l luă în seamă pe Vitka. Băiatul se ghemuise în colțul unui divan din sufragerie și îndruga mereu, tremurînd tot: „Nu, nu se poate!... Nu se poate!..." Speriată de zarva din casă Milka se urcă și ea pe divan și, căutîndu-și un locșor cît mai aproape de Vitka, începu a scînci și ea. Se temea parcă să plîngă mai tare.

Maică-sa, cu fața răvășită și îmbătrînită dintr-o dată, îl petrecu pe doctor în antreu și stătu o mulțime de vorbă cu el, apoi se întoarse la tata în birou. Sonia ieși afară în vîrful picioarelor, închise binișor ușa în urma ei și, luînd-o în brațe pe Milka, îi spuse lui Vitka:

— Du-te la culcare, banditule! Nu știu cu cine oi fi semănînd de ai ieșit așa? Ai să-l bagi în groapă pe taică-tău...

A doua zi Vitka umbla în vîrful picioarelor, silindu-se să nu-l bage nimeni în seamă și încercînd să citească pe fața Soniei ce mai era cu taică-său. Sonia însă avea o mutră posomorîtă și ferecată. Maică-sa, după o noapte de veghe, avea cearcăne la ochi. Vitka auzi în birou svon de glasuri și desluși vocea mamei:

— Nu-i bine! Lasă acum, mai pe urmă...

Apoi deschise ușa și-l chemă pe Vitka. Băiatul intră înăuntru ținîndu-și suflarea. Taică-său ședea rezemat de perini. Era tras la față și palid. Mama stătea lîngă el și se uita îngrijorată, cînd la el, cînd la Vitka.

— Spune-mi tu, ce ne facem acuma, Viktor?

Glasul lui taică-său, de obicei puternic, răsunător, abia de se auzea. Și asta îl sperie mai mult pe Vitka decît dacă ar fi strigat la el ca în ajun.

— Va să zică tu aşa gîndeşti. „Tata e om mare, deci toată lumea trebuie să-i ştie de frică şi nu numai lui dar şi mie!..." Nu cumva ţi-oi fi închipuit c-ai să moşteneşti şi postul meu?... Respectul şi încrederea oamenilor nu se moştenesc, trebuie să le cîştigi singur. Ia seama, Vitka: dacă nu te schimbi, viaţa o să-ţi dea cu piciorul şi cu asta o să te alegi!... Nu mă aşteptam ca băiatul meu să ajungă un laş...

Vitka tresări, jignit:

— Sigur că da, — stărui taică-său. Ai ameninţat-o pe profesoară că ai să te duci să te plîngi, s-o reclami! Da' cine eşti tu, la urma urmei, măi băiete? Din moment ce nu te simţi în stare să răspunzi pentru faptele tale şi te ascunzi în spatele meu, înseamnă că eşti un laş...

Vitka îşi pregătise o sumedenie de făgăduieli „pe cuvînt de onoare", dar de îndată ce încercase să le rostească taică-său îl opri:

— Lasă, lasă asta! Cînd vînturi prea multe cuvinte, ele nu mai au nici o valoare... Un lucru vreau să te întreb: îţi dai seama că te-ai făcut de rîs şi că m-ai făcut de rîs şi pe mine?

— Îmi dau seama, — spuse Vitka şi lăsă capul în jos.

— Bine că ai priceput măcar atîta. Şi dacă ai priceput, ştii ce ai de făcut acum? Să recunoşti cinstit şi făţiş că ai greşit, să-ţi ceri iertare şi să promiţi că n-ai să mai faci altă dată aşa ceva.

— Mă duc chiar acum. Ştiu unde şade Liudmila Sergheevna, — sări Vitka.

— Stai, măi frăţioare! Ai jignit-o în clasă, de faţă cu toată lumea şi acum vrei să-i ceri iertare numai aşa, între patru ochi? Păi, nu merge aşa! Te-ai purtat ca un bădăran de faţă cu toţi, şi tot aşa în faţa tuturor se cade să-i ceri iertare. Ai înţeles?

Vitka tăcea mîlc.

— Ce, ţi-e ruşine? Nu-i nimic, altă dată n-o să mai îndrăzneşti ... Dacă nu faci aşa nu te mai întorci acasă, — ridică tonul taică-său, în timp ce maică-sa, neliniştită, se sculă de pe scaun. Şi ia seama: să nu te prind că mă minţi!

Nici că putea născoci o pedeapsă mai grea. Vitka se zgribulea tot, numai cînd se gîndea cum o să-şi bată joc de el băieţii, cum o să-l ia peste picior şi cum o să-şi piardă pe veci respectul lor şi faima de om neînfricat care nu ştie ce înseamnă a da bir cu fugiţii... Nu, îi era cu neputinţă să facă lucrul ăsta!

Dar cu neputinţă era şi să nu-l facă. Pe taică-său veniseră mai adineaori să-l vadă trei doctori dintr-o-dată. Se spălaseră pe-ndelete cu un aer grav pe mîini. Vitka pregătise un ştergar curat; pe urmă se închiseseră la taică-său în birou, iar după aceea ţinuseră sfat în sufragerie, cu jumătate glas, folosind tot felul de cuvinte neînţelese. Din cele ce-i spuseseră apoi mamei pricepuse doar atît: că taică-său avusese un atac de inimă. Boala purta un nume străin, din care pricină i se părea şi mai cumplită.

Nici vorbă nu putea fi, aşadar, să ocolească discuţia cu Liudmila Sergheevna sau s-o amîne. Taică-său trebuia cruţat de orice supărare. Nu avea voie nici să facă vreo mişcare sau să lucreze. Telefonul fusese scos din priză. Toţi umblau prin casă în vîrful picioarelor; pînă şi Milka scîncea încetişor sau vorbea pe şoptite iar dacă păpuşa n-avea astîmpăr se ducea cu ea afară ca s-o bată ori s-o dojenească.

Luni, Vitka se duse la şcoală cu inima cît un purice, cu urechile aprinse, gîndindu-se că poate Liudmila Sergheevna nu va veni la lecţie, că o va înlocui altcineva sau că va lua foc şcoala şi atunci n-au să mai aibă unde învăţa, ori că-l va călca o maşină, aşa, puţintel, ca să nu-l doară prea rău, dar în acelaşi timp ca să zacă cît mai mult în pat şi să nu mai trebuiască să meargă la şcoală.

Nu-l călcă însă nici o mașină și nu izbucni niciun foc, iar Liudmila Sergheevna veni la lecție: prima oră era chiar a ei. Toți elevii se ridicară de pe bănci ca s-o întîmpine, apoi se așezară la locurile lor; singur Vitka rămase în picioare. Toate capetele se întoarseră în aceeași clipă spre el. Liudmila Sergheevna îl privea înstrăinată, așteptînd. Vitka își simți gura ca iasca și după ce își drese glasul, rosti cu o voce răgușită, ca dintr-un butoi:

— Liudmila Sergheevna... data trecută, știți, nu v-am lăsat să țineți lecția și am fost obraznic cu dumneavoastră... Adică m-am lăudat, ca un mincinos, că tata o să-mi ia apărarea... Chiar așa. Vă rog să mă iertați, vă promit că n-o să mai fac altădată.

Pînă atunci Vitka stătuse cu ochii pironiți în pupitrul scrijelit cu briceagul, dar cînd rosti ultimele cuvinte își luă inima în dinți și-și ridică privirile spre profesoară. Fața ei rămăsese neschimbată, doar ochii parcă i se mai îmblînziseră, înviorîndu-se. Clasa prinse a fremăta, dar se potoli numaidecît.

— Bine, Gușcin, te cred. Stai jos, — spuse Liudmila Sergheevna. Unde am rămas, băieți?...

Vitka n-auzea nimic din ceea ce povestea ea. În sinea lui depăna pentru a nu știu cîta oară cele întîmplate, frămîntîndu-se la gîndul batjocurilor ce aveau să se abată asupra lui, îndată ce va suna de recreație, și urechile i se aprinseră și mai tare. Sereojka Lomanov, folosindu-se de un moment în care Liudmila Sergheevna stătea întoarsă spre hartă, îi atinse urechea cu mîna și-o trase îndată înapoi, scuturînd-o cu tot felul de strîmbături și suflînd în degete de parcă s-ar fi fript. Băieții din jur pufniră în rîs, dar sub privirea mustrătoare a profesoarei, se cumințiră numaidecît.

Și cu asta totul se isprăvi. Împotriva așteptărilor lui Vitka, nici taică-său căruia îi povesti scena din fir a păr, nici Liudmila Sergheevna, nici băieții nu căutară

să-i scoată pe nas niciodată această pățanie rușinoasă, nici măcar nu-i pomeniră de ea.

Vitka însă n-o putea uita chiar atît de ușor. Trecuseră aproape doi ani de atunci. Liudmila Sergheevna nu mai era de mult la ei, la școală. Șarik se prăpădise răpus de jigodie și în locul lui veniseră Grom și Lovki; dar de cîte ori își amintea de tărășenia asta i se strica tot cheful.

7

Tot așa i se stricase cheful și în dimineața aceea. Se jucase cît se jucase cu Grom și Lovki, pe urmă îi gonise și intrase la el în odaie. N-avea ce face. Toți prietenii și tovarășii lui de joacă se aflau într-o tabără de pionieri. Cu un an înainte Vitka fusese și el în tabără, însă anul acesta nu mai voise să plece fiindcă i se urîse acolo.

De fapt nu era ceea ce se numea o tabără ci o casă ca toate celelalte, clădită din piatră, cu paturi de fier așezate unul lîngă altul, unde totul era întocmai ca la el acasă. Numai că acasă nimeni nu-l ținea din scurt, nici nu-i păzea drumurile toată ziulica. Pe cînd în tabără nu puteai face nici un pas singur, peste tot trebuia să mergi în grup cu instructorul. Și unde se duceau? Mergeau așa vreun kilometru, doi, și pe urmă haide îndărăt: nu cumva să întîrzie la masă, sau la ceai. Cei mici culegeau ierburi, adunau tot felul de gîngănii. Pe Vitka însă nu-l interesau nici buruienile, nici gîzele. Ar fi vrut mai degrabă să se ducă la o cherhana, să vadă cum se prinde peștele cu năvodul și să pescuiască și el o leacă, sau la ocolul silvic. Ei și ce dacă era departe? Doar nu erau niște plozi! Ehei, și Vitka și prietenii lui ar fi fost în stare să bată un drum de douăzeci de kilometri, numai să aibă ce vedea! Să zicem că nu chiar într-o singură zi, ci făcînd un popas

peste noapte — gîndiți-vă numai ce straşnic ar fi să dormi o noapte sub cerul liber!

Pe urmă scăldatul era un adevărat chin. Marea se afla la doi paşi: putea să înoate, să se afunde în apă cît poftea, dar de scăldat nu avea voie să se scalde decît pe o palmă de loc, un pătrat însemnat cu geamandure. Acolo se bălăceau cu toții, de-a valma, ca niște oi în țarc. Poftim de te scaldă cînd apa îți vine abia pînă la brîu! El care putea să înoate fără întrerupere timp de două ore!

Pînă și focul de tabără nu era ce trebuia să fie. Îl făceau cu lemne tăiate, peste care, ca să ardă mai bine, turnau gaz. Parcă ar fi făcut focul în sobă, acasă, nicidecum un foc de tabără. Vitka îi dăduse instructorului ideea să alcătuiască o echipă de băieți care să adune de pe țărm iarbă de mare — tot ar fi fost ceva mai deosebit — însă acesta nu se învoise, sub cuvînt că băieții ar obosi prea tare...

Nu, lui Vitka nu-i părea rău de loc că nu plecase în tabără. Numai că din păcate nu mai rămăsese niciunul dintre prietenii lui aici. Pe dulap la Vitka stătea de vreo săptămînă o rachetă interplanetară construită cu mîna lui. Vitka o plăsmuise în gînd încă din primăvară, după ce citise în cartea lui Perelman despre Țiolkovski. Făcuse, așadar, rost de pe la băieți, dîndu-le în schimb altceva, de filme fotografice stricate și de pelicule vechi de cinema. Și tot așa făcuse rost de niște praf de pușcă, puțin de tot, însă; în schimb filmele ardeau de minune și după socoteala lui Vitka puteau foarte bine să înlocuiască praful de pușcă trebuincios pentru rachetă. E adevărat că racheta nu era de metal. Vitka încercase s-o confecționeze din tablă de acoperiș, dar așa cum o meșterise el părea a fi mai degrabă un coș de samovar și oricît își dăduse osteneala s-o facă să semene cu o rachetă, nu izbutise decît să-și taie mîinile de pomană. Vitka înjghebase atunci scheletul din niște scîndurele de lemn peste care lipise bucăți

de carton și ziare. Racheta părea a fi adevărată, era destul de grea și lungă de o jumătate de metru. Vitka o vopsise în roșu, zugrăvindu-i în vîrf o stea de bronz, apoi scrisese de-a lungul ei de la un capăt la altul „Fără escală în lună“.

Vitka dădu jos de pe dulap racheta, o puse pe masă și, scoțînd vopselele, se apucă să migălească după cuvîntul „lună“ un semn de exclamare. Racheta era gata, încărcată cu praf de pușcă și bucăți de film, dar el nu voia s-o lanseze. N-avea de ce să lanseze asemenea rachetă așa, de unul singur, fără să-l vadă nimeni dintre băieți. Doar nu era să i-o arate Milkăi...

Dar iat-o și pe Milka. Ținînd păpușa subsuoară, fetița se apropie tiptil de masă și începu a se uita cu luare-aminte la ceea ce făcea Vitka, ținîndu-și răsuflarea și scoțînd limba de parcă ar fi zugrăvit ea și nu Vitka. De mult ardea de curiozitate să afle ce poate fi drăcovenia aceea la care robotește de atîta vreme fratele ei și pe care dînsul o tot ferea de ea, punînd-o sus, pe dulap, unde Milka nu putea să ajungă.

— Vitea, ce-i asta? întrebă ea cu glăsciorul ei dulce și atinse racheta cu degetul.

— Nu pune mîna! E un obuz, — îi răspunse grav Vitka.

Milocika stătu o clipă pe gînduri, apoi îl iscodi îngrijorată:

— Vitea, auzi tu, Vitea, ce fel de obuz e? Să tragi cu el?

— Și da și nu. Vreau să trag cu el în lună.

Milocika se dădu înfricoșată la o parte; cum însă curiozitatea era mai tare decît teama, îl întrebă iarăși:

— Vitka, da' de ce vrei tu să tragi în lună?

— Lasă-mă în pace! Tot n-ai să înțelegi.

Semnul de exclamare ieșise gros, ca un morcov. Totul era gata acum; după scăpătatul soarelui, cînd avea să răsară secera subțire a lunii, ar fi fost timpul cel mai potrivit pentru a lansa racheta, numai că din pă-

cate n-avea cu cine s-o facă. Racheta fu așezată din nou pe dulap și Vitka se hotărî să meargă la pescuit. Rîmele, acoperite cu foi de ceai opărite, se aflau într-o cutie, sub hîrdăul cu apă de ploaie. Vitka își luă undițele, cutia, îi strigă Soniei „am plecat“ și ieși fuga în stradă.

Locul cel mai bun pentru pescuit era pe dig, dar pînă acolo era o bucată bună de drum, iar pe țărm Vitka nu pusese încă niciodată undițele — n-avea niciun rost — așa că se gîndi să se ducă pe un petrolier scufundat de nemți, care naufragiase în bazinul de lîngă „Ordjonikidzestal“. Cutreierînd puntea, se poticni însă de o vergea de fier și scăpă cutia cu rîme în cală — și iată-l acum, după ce făcuse o baie pe negîndite, privindu-și amărît pantalonii și cămașa, terfelite într-un hal fără hal. Ar fi putut să se dea bine pe lîngă Sonia, s-o ajute să pliveasă straturile, și atunci, poate că i-ar fi trecut cu vederea, dar lui Vitka nu-i plăcea să se lingușească și nici n-avea chef de plivit. Și apoi, la urma urmei, tot aia era. Văzîndu-l în halul ăsta, Sonia avea să sară îndată cu gura pe el și abia după ce se va fi potolit avea să poată sta de vorbă cu dînsa despre straturi. Nu, mai bine să aștepte pînă se va întoarce mama și să-i povestească ei toată pățania. De fapt chiar tot, tot nu-i putea istorisi: căci dacă n-ar fi venit băiatul ăsta, nu încape nici o îndoială că s-ar fi înecat... Se vede că-i un băiat de treabă, cu care face să te împrietenești.

— Unde stai? îl întrebă Vitka.

— La un cămin de copii. Adică de abia am intrat acolo... nici nu știu dacă am să mai stau, mă gîndeam s-o șterg...

— Ce, e rău acolo?

— Nu, nu de asta. Numai că directoarea mă tot iscodește cine sînt și de unde viu... Destul să deschid gura și știu c-o să mă ia imediat să mă trimită înapoi Buhaiului plocon.

— Cine-i Buhaiul?

— Unchiu'. Un ticălos, uf! un ticălos, cum nu s-a mai pomenit.

Şi Leoşka îi destăinui totul.

Vitka tăcu un timp, meşteeînd în dinţi un fir de iarbă şi încruntîndu-şi sprîncenele negre şi groase.

— Uite ce e — spuse el în cele din urmă — nu trebuie să-ţi fie frică. Hai la noi, şi cînd o veni acasă tata o să-i spunem tot. Şi el o să-ţi arate ce trebuie să faci ca să nu te trimită înapoi la unchiu-tău, sau poate, cine ştie, va da ordin să te lase-n pace. Ei, dacă unchiu-tău ar fi fost aici i-ar fi arătat el lui! Nu mă crezi?! Lasă c-ai să vezi singur!

Leoşka nu punea prea mare temei pe vorbele lui, dar nici aşa să-şi ia lumea în cap şi să umble iar hoinar nu prea îl trăgea inima, cu atît mai mult cu cît la Rostov nu-l aştepta cine ştie ce viitor fericit. Aşa stînd lucrurile se agăţă îndată de speranţa de a-l ocoli.

Grom şi Lovki adulmecară picioarele lui Leoşka, întrebîndu-l parcă din ochi pe stăpîn ce să facă, şi hotărîră pe loc să-l socotească printre ai casei.

Oricît se feri Vitka să dea ochi cu Sonia, nu reuşi, totuşi lucrurile luară o întorsătură mult mai bună decît îşi închipuise el.

— Vai de mine! exclamă Sonia, ridicînd mîinile desnădăjduită, cînd îl văzu pe Vitka. Ce-i cu tine?

— Am căzut, tanti Sonia, — spuse Vitka liniştit. Zău, am căzut, fără să vreau...

— Ai căzut!... Porcul totdeauna găseşte smîrcul în drum. Du-te şi te schimbă şi vino la masă. Mereu trebuie să încălzesc mîncarea pentru tine!...

Leoşka fu şi el poftit la masă, dar cum nu se simţea de loc în largul lui, aproape că nu se atinse de nimic, rămînînd flămînd. Din toate cîte-i povestise Leoşka, ceea ce îl zgîndărise mai mult pe Vitka fusese călătoria cu vaporul. Se gîndea cu jind la ea şi-l tot întreba mereu pe Leoşka ba una, ba alta, mustrîndu-l că nu se ascunsese iar; ce n-ar fi dat să facă şi el o asemenea

călătorie! Îl luă apoi cu el pe Leoşka să-i arate lucrurile lui.

— Oho, ce de cărţi! se miră Leoşka. Şi toate sînt ale tale?

— Sigur, — răspunse Vitka, mîndru nevoie mare. Îţi place să citeşti?

— Îmi place, — spuse Leoşka într-o doară.

În ultimul an nu pusese mîna pe nici o carte; nici la Rostov nu prea citise. Îi plăceau numai cărţile cu lupte, cu războaie, sau cele de aventuri, care din păcate se găseau rar. Totuşi, chiar şi acolo erau numeroase pagini în care se vorbea despre dragoste sau care cuprindeau descrieri de natură. Leoşka sărea însă peste pasajele despre natură sau despre dragoste.

— Ştii cu ce mă ocup acuma? Cu sborurile interplanetare. Ai citit „Astronomia distractivă"? O carte grozavă! Mi-am şi construit o rachetă, vreau s-o trimit în lună...

— Chiar în lună? rîse Leoşka. Şi ce-ţi închipui, c-o să ajungă pînă acolo?

— Nu mă crezi? Nici nu mă mir, fiindcă n-ai cunoştinţele necesare... Uite-o... Vitka luă racheta şi o puse pe masă. Ştii cum funcţionează?... Pleacă de-aici! se răsti el la Milocika, văzînd-o că-şi vîră căpşorul pe uşa întredeschisă. Ascultă aici!

Şi se apucă să-i explice lui Leoşka legea gravităţii universale, principiul pe care se baza mişcarea rachetei şi faptul că, vrînd, nevrînd, aceasta trebuia să ajungă în lună.

Leoşka nu pricepea multe lucruri şi avea unele îndoieli. Vitka era îndreptăţit poate să spună că nu avea cunoştinţele necesare deoarece el abia începuse clasa a şasea şi fusese silit să părăsească şcoala, în timp ce la toamnă Vitka avea să intre într-a şaptea. Şi sigur că ştia mai multe ca el dar cu toate astea i se părea o adevărată parascovenie ca găluşca asta pîntecoasă să poată zbura în lună.

— Nu mă crezi, așa-i că nu mă crezi? se frămînta Vitka. Uite, peste puțin o să se însereze, o să răsară luna — și atunci ai să vezi!...

...După Milocika, lumea era prost alcătuită și îngust. În fiece zi trebuia să te speli pe mîini și pe față, să bei lapte dimineața și să mănînci supă la prînz iar cînd te îmbolnăveai să înghiți doctorii amare. Pe urmă nu era chip să te atingi de cărțile tatii. E drept că pe Milocika nici n-o prea interesau; voia doar să vadă dacă n-aveau poze. Cărțile lui Vitka erau cu poze, dar cum încerca să pună mîna pe ele, frate-său o alunga fără milă. Vînzătorul de la chioșc îți dădea înghețată numai cu parale, iar Milocika n-avea nici o lețcaie, toți banii erau la mama și la Sonia. Banii îi aducea tata din lumea celor mari, în care Milocika nu putea răzbate; ori de cîte ori fetița căuta să pătrundă în ea, i se spunea că e încă micuță și n-o să înțeleagă nimic. Lumea celor mari era încîlcită și de neînțeles, în timp ce lumea lui Vitka era mai atrăgătoare și mai apropiată, dar și de acolo Milocika era izgonită cu ghionturi și cu cîte una după ceafă.

În lumea dreaptă și bună pe care și-o închipuia Milocika era cu totul altă rînduială. Acolo nu era nici pomeneală de lapte sau de doctorii, înghețata o căpătai pe de geaba și puteai s-o mănînci pe săturate fără să te amenințe nimeni cu vorba aceea grozavă „amigdalită". De fapt amigdalita era grozavă mai mult pentru mama, nicidecum pentru Milocika. Amigdalita înseamnă că te doare puțin în gît, că toată lumea se îngrijește de tine și-ți face toate chefurile, de pildă dacă vrei dulceață ți-o aduce imediat, fără să mai fie nevoie să aștepți să vină musafiri. În lumea asta Milocika se visa deseori bolnavă și pentru mult timp, cît îi poftea inima, dar fără doctorii. Acolo erau niște cărți groase de tot și foarte, foarte interesante. Dar mai ales, acolo, nimeni n-o lua la goană, fetița avea voie să facă orice-i trăsnea

prin cap și căpăta explicații și i se arăta orice lucru. Acolo Vitea nu rîdea de ea poreclind-o „Milka pitica-scîndurica“, nici n-o alunga de lîngă el, dimpotrivă, o primea pe Milocika să se joace cu el și făceau tot felul de năzdrăvănii împreună ... Ce lume minunată! Avea doar un singur cusur: în lumea asta nu puteai trăi cu adevărat, fiind în schimb nevoită să trăiești în cealaltă, care era atît de prost alcătuită.

În fiecare dimineață Milocika parcă intra în pămînt, băgînd-o în sperieți pe Sonia: „Unde-i Milocika?“. În vremea asta Milocika ședea chircită între roțile unui camion care se oprise-n loc, uitîndu-se sub caroserie să vadă ce are acolo în „burtică“ sau încerca, a nu știu cîta oară, zadarnic, să înnoade legături pașnice cu Mașka, o capră din vecini, care de fiecare dată se repezea s-o împungă cu coarnele. Sau dintr-un îndemn drăgăstos îl lua pe Vaska în grădină, înfofolindu-l într-o broboadă de lînă de-a maică-si și strîngîndu-l la piept din răsputeri, cu duioșie. Vaska își apăra însă dreptul lui de a umbla neînfășat și mieuna sfîșietor, zgîriind-o.

Lumea era plină de taine care te copleșeau. La fiecare pas te întîmpinau altele pe care trebuia cît mai repede să le descoperi. Și Milocika, arzînd de nerăbdare, făcea investigații, nesățioasă, de dimineață și pînă seara și căuta să descopere pe seama ei lumea necuprinsă, minunata lume din preajmă, care se numea „viață“.

Milocika se pitulă așadar după ușă și trase cu urechea: înăuntru vorbeau despre zborul în lună și despre încă ceva ce nu înțelegea, și atunci se duse fuguța la Mișka, prietenul său, băiețașul unei vecine. Mișka era un dolofan blînd și mocăit. Adeseori, aducînd la îndeplinire vreuna din poruncile Milocikăi, i se întîmplase să intre în încurcături destul de neplăcute și pleca bosumflat și mînios, cu hotărîrea de a nu mai avea nici în clin nici în mînecă cu ea, dar puțin după aceea îi trecea supărarea și era gata iarăși să se supună năzuroasei făpturi cu fundă în păr și cu genunchii zgîriați.

Se cunoscuseră amîndoi chiar în ziua cînd Guşcinii se mutaseră aici în casă. Pornind în cercetarea acelui domeniu necunoscut, Milocika dăduse o raită prin grădină şi se strecurase apoi printr-o gaură din gard pe maidanul de alături, şi acolo, apucînd-o pe o potecuţă ce abia se mai zărea de mulţimea brusturilor şi urzicilor ce o năpădiseră, dăduse peste o capră. Dobitocul stătea locului la cîţiva paşi în faţa ei, mestecînd ceva şi scuturînd din barbă, şi se uita ţintă la Milocika. Ochii lui bulbucaţi aveau o lucire sfruntată şi vicleană. Nu era chip să treacă pe de lături, fiindcă şi într-o parte şi într-alta creşteau urzici dese şi înalte. Milocika făcuse un pas înainte; capra se oprise din mestecat şi, aplecîndu-şi capul, îi arătase coarnele-i lungi şi răsucite.

— Nu-ţi fac nimic, — rostise împăciuitoare şi plină de bunăvoinţă Milocika.

Capra, însă, pusese capul în pămînt şi pornise spre ea. Milocika se dăduse înapoi, se poticnise de ceva, şi căzuse jos. Dar tocmai cînd se pregătea să ţipe cît o ţinea gura, se auzise o buşitură înfundată, un trosnet. Capra se făcu nevăzută şi în aceeaşi clipă deasupra Milocikăi se aplecase obrazul trandafiriu al unui băiat grăsan care mesteca nu ştiu ce. Băiatul se uitase îndeaproape la Milocika şi o întrebase cu gura plină:

— Te-a lovit rău?

— De loc! îi răspunse din vîrful buzelor Milocika, scuturîndu-şi rochiţa. Eu singură m-am împiedicat şi am căzut.

— Da, da, sigur... s-o fi văzut mai deunăzi cum a tăbărît pe bunica. I-a risipit toţi cartofii din poală, — spusese grăsanul, pufnind în rîs. Nu trebuie să-ţi fie frică de ea, că-i a noastră, — adăogase el, scoţînd din buzunar o bucată de plăcintă. Şi aruncîndu-i o privire Milocikăi, rupsese plăcinta în două şi după o clipă de şovăială îi întinsese bucăţica mai mică:

— Na, vrei?

— Mulţumesc, băiatule, nu mănînc, — îi răspunsese politicos Milocika.

Băiatul răsuflase adînc, apoi băgase în gură şi bucăţica pe care voise să i-o dea mai înainte. Mestecа uitîndu-se la Milocika. Fetiţa se simţea stingherită, trebuia să spună ceva.

— Băiatule, ascultă, băiatule, de ce eşti aşa de gras? îl întrebase ea la fel de politicos.

Grăsanul holbase ochii la ea, se opintise să înghită dumicatul din gură, apoi rostise cu un aer grav:

— Doctorul spune că la mine nu merge inima cum trebuie. Şi mai sufăr de ceva: asimilez — adăugase el cu ifos, muşcînd din a doua bucată de plăcintă.

— Nu cumva eşti prea lacom şi mănînci toată ziua?

— Nu-i adevărat, nu sînt lacom, — clătinase el din cap. Dar mănînc fiindcă mama zice că trebuie să cresc ...

— Unde staţi? Chiar aici?

— Îhî.

— Cum te cheamă?

— Mişka, — bolborosise el, cu gura plină.

Acesta era Mişka Lomanov la care alergă acum Milocika. Mişka stătea cocoţat pe un scăunaş sub un salcîm înflorit şi se îndopa cu florile albe, înmiresmate, mestecîndu-le cu un zîmbet fericit, fiindcă erau dulci. Auzind că fratele Milocikăi avea de gînd să lanseze o rachetă în lună, Mişka clipi din ochi şi rămase cu gura căscată, apoi se mai uită o dată în sus, la salcîm, şi după ce rupse cîţiva ciorchini de flori — aşa, ca să fie — coborî numaidecît de pe scăunel.

Legăturile lui Mişka cu fratele său Serghei şi cu prietenul acestuia Viktor Guşcin erau cu totul speciale. Serghei era obiectul unei adoraţii depline, fără de margini şi neprecupeţite din partea lui Mişka. Serghei ştia tot şi putea orice, el avea o mulţime de lucruri minunate şi ispititoare, fel de fel de cărţi şi de aparate, ca nimeni altul. Mişka era gata să facă orice numai ca să fie de folos lui Serghei sau ca să stea lîngă el. Serghei era mai presus de oricine, cuvîntul lui, lege,

iar dorințele sale, drepturi ce nu puteau fi puse la îndoială. Fiind prietenul lui Serghei, strălucirea prestigiului neasemuit de care se bucura acesta se răsfrîngea și asupra lui Viktor. Cu toate astea, atît Serghei cît și Viktor răsplăteau devotamentul micuțului cu cea mai cruntă nerecunoștință. Nu pregetau să se folosească de Mișka ori de cîte ori trebuia să-l trimită undeva, să aducă ori să țină ceva, pentru ca de îndată ce nu mai aveau nevoie de el, să-l gonească fără nici o milă și fără pic de căință. Mișka însă trecea peste toate, numai ca data următoare, cînd aveau să simtă lipsa unui ajutor, să-l cheme din nou.

Milocika și Mișka se pitulară în iarba din grădină, cît mai aproape de casă, așa ca să nu scape o clipă din ochi ușa și ferestrele odăii lui Vitka, iar atunci cînd Vitka și băiatul acela încruntat ieșiră cu racheta în grădină, îndreptîndu-se spre maidan, se ținură pas cu pas după ei. Se vede că racheta nu era pusă la punct, fiindcă Vitka se întoarse, de vreo două ori acasă. Mișka isprăvise de mestecat florile de salcîm. Ar fi vrut să se repeadă puțin pînă la el acasă doar o găsi ceva mai acătării de mîncat, dar Milocika nu-l lăsă.

Într-adevăr racheta le dăduse de furcă băieților. Vitka înfipsese în pămînt un bețigoi subțire cu un inel de sîrmă, în care vîrîse racheta, dar oricum o așeza, drăcovenia nu voia să stea drept în sus. Trebui, deci, să tragă o fugă pîn-acasă și să mai ia niște sîrmă pentru un al doilea inel ca să-i țină coada. Pe urmă, fiind primejdios să aprindă cu chibritul ruloul de film ce ieșea din coadă, se văzu silit să mai facă un drum și să aducă o serpentină. În sfîrșit panglica de hîrtie fu prinsă de rulou și desfășurată pe o lungime de cîțiva metri, și după ce băieții se întinseră la celălalt capăt al ei, Vitka îi dădu foc cu o mînă tremurătoare. Hîrtia era groasă și ardea încet; flacăra mistuia molcom panglica, apropiindu-se de rachetă.

Ruloul se aprinse, făcînd să țîșnească flacără sfîrîitoare din coada rachetei, care se smuci din loc, ridi-

cîndu-se cu băț cu tot în sus, apoi o cîrmi într-o parte și căzu în bălării. Din locul unde căzuse racheta începu să iasă fum, izbucni o vîlvătaie și în aceeași clipă un vaier amarnic, sfîșietor, pe două glasuri se înălță în văzduh. Viktor și Leoșka fugiră într-acolo.

Nava interplanetară căzuse la vreo trei pași de Mișka. Sfîrîind și împrăștiind în jur un fum puturos, racheta se învîrti puțin pe loc apoi făcu explozie. Mișka și Milocika se porniră să urle ca din gură de șarpe și se îndepărtară de-a bușilea de urgia aceea, uitînd și de urzici și de tot. O clipă mai tîrziu, învăluite într-un nor de fum ce mirosea a pieptene ars, se iviră, cu spaima în suflet, Sonia și mama lui Mișka.

— Doamne, dumnezeule! Ce s-a întîmplat? strigară ele.

Mișka se opri o clipă din urlet și îngăimă, înecat de plîns:

— Vitka — m-a aruncat în aer!

Și ține-te drăcăială!

De fapt, nu pățise nimic de pe urma exploziei, dar cuprins de frică se vîrîse în urzici și-și bășicase pielea, iar acum urla nu numai din pricina spaimei pe care o trăsese, dar și din pricina usturimii.

A doua zi după ce-i trecuse spaima cu totul, se lăuda față de băieții de pe strada lor, povestindu-le cum făcuse explozie din pricina lui Vitka, așa că de aci încolo ștrengarii nu-l mai strigară „Trustul de untură", scoțîndu-i porecla de „Mișka explodatul". Și Mișka era mîndru nevoie mare de noua lui poreclă. Asta însă avea să se întîmple de-abia în ziua următoare, deocamdată Mișka o ținea numai într-un urlet răgușit, din fundul bojocilor, oprindu-se doar ca să-și mai tragă suflarea, după care prindea iar a rage ca un apucat. Cît despre Milocika nici ea nu se lăsa mai prejos.

Spaima Soniei și a Tatianei Vasilievna se preschimbă pe loc în indignare, și amîndouă tăbărîră cu gura pe Vitka. Băiatul tăcea chitic, cu capul în piept, ascultînd toate ocările ce curgeau potop asupra lui.

Leoşka încercă să-i ia apărarea spunînd că Vitka n-are nici o vină, dar Sonia şi Tatiana Vasilievna se repeziră în el amîndouă, bodogănindu-l că n-are niciun rost să sprijine asemenea blestemăţii şi că mai bine ar face să se cărăbănească cît mai e încă vreme, după care începură iar să-l beştelească pe Vitka. Leoşka ieşi în stradă, petrecut de ţipetele răsunătoare ale Milkăi şi de răgetul lui Mişka. Acum nu mai avea de aşteptat nici un ajutor din partea tatălui lui Vitka.

Leoşka se gîndea îngrijorat ce au să spună la cămin că lipsise atîta; întinse pasul, străbătînd în grabă două străzi, şi abia atunci îşi dădu seama că nu ştia încotro s-o apuce. Se întunecase de tot, stelele începuseră a răsări pe cer, secera subţire a lunii se ridica în înalt şi casele şi copacii aruncau o umbră palidă pe jos. Becuri electrice ardeau în dreptul tăbliţelor pe care erau scrise numele străzilor şi numărul fiecărei case, răspîndind o lumină gălbuie, slabă. Trecătorii se răreau cu cît trecea timpul şi nici ei habar n-aveau unde se află căminul. Leoşka se gîndi atunci să iasă în bulevardul ce trecea prin mijlocul oraşului şi de-acolo să pornească în căutarea căminului. Bulevardul era la cîţiva paşi: tot timpul Leoşka umblase numai pe străzi lăturalnice. Localnicii care se plimbau prin centru începuseră şi ei să se împuţineze. Coteau mereu, perechi, perechi sau grupuri intregi, pe străzile laterale şi pe ulicioare; şuvoiul de oameni ce înţesa trotuarele scădea văzînd cu ochii. Nici aici nu cunoştea nimeni drumul spre cămin. Un miliţian pe care-l oprise Leoşka se uită la el bănuitor şi-i spuse:

— Aici avem mai multe cămine. Nu ştii strada? Numărul?

Leoşka nu ştia decît atît: că pe directoare o chema Liudmila Sergheevna.

— Nu cunosc nici o Sergheevna. Şterge-o, nu mă mai bate la cap, — se răsti la el miliţianul.

Leoşka îşi puse în gînd să caute secţia învăţămînt şi să întrebe acolo adresa. Clădirea în care se afla secţia

învățămînt era însă închisă. Leoșka încercă să-și amintească pe unde mersese cu Liudmila Sergheevna, dar străzile, noaptea, nu mai semănau de loc cu cele pe care le văzuse el. Dădu colțul. Părîndu-i-se însă că o luase greșit, se întoarse înapoi. Îi făcea impresia că nimerise pe o stradă cu desăvîrșire necunoscută. Nici țipenie de om. Putea să se aciuiască undeva pe o bancă lîngă o poartă și să aștepte pînă dimineața, dar simțea cum îl chinuie tot mai mult foamea și pe deasupra începuse să adie din spre mare un vînt rece. Parcă, totuși, se mai încălzea umblînd, așa că Leoșka o porni pe străzi la întîmplare.

8

Nu degeaba Liudmila Sergheevna se temea de reparații. Era cufundată pînă-n gît într-un noian de griji și mai mari și mai mărunte. Zidarii, tencuitorii, zugravii trebuiau tot timpul supravegheați. Trebuia apoi să ridice bani de la bancă din care pricină era nevoită să alerge ba la secția învățămînt, ba la comitetul executiv al orașului. Unde mai puneți, că tocmai acum căzuse la pat și Xenia Petrovna, singura educatoare care mai rămăsese în oraș, așa încît fusese silită s-o treacă pe Anastasia Feodorovna la „prichindei". Anastasia Feodorovna era meșteră neîntrecută în ale croitoriei, dar ca educatoare nu făcea nici o scofală. Noroc c-o mai ajutau fetele mai răsărite. Și pe urmă darea de seamă. Cine dracu' mai născocise atîtea formalități și atîtea formulare, ce rost aveau? Of, birocrații ăștia, de i-ar încăpea o dată în mînă să le spună verde în față ce crede despre ei.

Ziua întreagă și-o irosise numai cu alergături. Nici nu avusese timp să se ducă pînă acasă, așa că Liubocika veni după ea, neliniștită. Liudmila Sergheevna o trimise îndărăt: nu i se întîmplase nimic și nici n-avea ce să i se întîmple; să aibă grijă numai să-i dea demîncare

lui taică-său, cînd s-o întoarce de la lucru și să vadă de surioara ei mai mică. Liuba era doar o fată mare, putea să se bizuie pe ea. Ce mare a crescut în ultimul an! Uite așa te trezești într-o bună zi că a trecut și tinerețea fetei. A fetei... Dar a ei? Cum o mai fi arătînd?

Liudmila Sergheevna aruncă o privire în oglindă și-și întoarse îndată ochii. Mai bine să nu se vadă. Se îngrășase, umbla neîngrijit îmbrăcată. Rochia asta cădea pe ea ca un capot. Și cînd te gîndești că odinioară fusese subțire ca o trestie, așa cum era fata ei acum. Și zglobie, zglobie. Vai, cum mai rîdea ca o proastă! ...Trebuie totuși să se îngrijească, doar n-avea șaizeci de ani! Dacă te lași așa o să i se facă și lui bărbatu-tău lehamite de tine ... Altele la vîrsta ta, să vezi cum arată ... Dar toate astea după aceea, după! ... Numai de-ar isprăvi reparațiile pînă nu s-or întoarce copiii ... Cu destulă bătaie de cap, ce-i drept, dar totul, slava domnului, merge bine ... Ce-ar fi să plece și ea acasă?

Sima Pavlova, care era de serviciu, veni să-i raporteze că toți copiii se culcaseră.

— Bravo! Poți să te duci și tu la culcare, — îi spuse Liudmila Sergheevna.

Sima rămase locului, muncită parcă de un gînd.

— Liudmila Sergheevna, l-ai trimis dumneata undeva pe băiatul cel nou? Pe Gorbaciov?

— Nu, unde era să-l trimit?

— Știți că nu-i aici, Liudmila Sergheevna?

— Cum — nu este? încremeni Liudmila Sergheevna.

— Nu-i nicăieri. A lipsit toată ziua. N-a fost nici la plimbare și nici la masă n-a venit.

Liudmila Sergheevna își aminti că într-adevăr peste zi nu-l văzuse de loc pe „sălbatecul“ acela, cum îi spunea în sinea ei lui Aleoșa Gorbaciov.

— Bine, poți să pleci.

Așteptă pînă ce Sima străbătu curtea și abia pe urmă intră în dormitorul băieților. Într-adevăr patul lui Gorbaciov era gol, nici nu mai era nevoie să-l caute. Se întoarse înapoi în birou și deschise fereas-

tra. Un vînt răcoros adia dinspre mare şi totuşi ei îi era cald. La bucătărie şi la dormitor, deasupra uşilor, ardeau becuri electrice. Razele lor firave de lumină nu reuşeau să împrăştie întunericul. Răsărise luna şi curtea era tărcată de umbre. Cînd vîntul se potolea şi plopii încetau să mai freamăte, îl auzea pe Naliot zăngănindu-şi lanţul şi clănţănind din dinţi, în luptă cu puricii.

„Va să zică aşa!"

Cînd spre sfîrşitul anului 1946 Liudmila Sergheevna fusese chemată la secţia învăţămînt ca să ia direcţia căminului de copii, făcuse un gest cu mîna că nu vrea să primească şi spusese rîzînd:

— M-aţi şi găsit pe mine să fac pe Makarenko! Eu nu pot s-o scot la capăt nici cu ai mei.

Zadarnic însă încercase să glumească. După o discuţie îndelungată i se comunicase că propunerea venea din partea tovarăşului Guşcin, secretar al comitetului orăşenesc de partid.

— Ştiu eu dacă am să fiu în stare? căutase să se apere Liudmila Sergheevna. Copiii o să mi se urce în cap!

— N-o să ţi se urce. Tovarăşul Guşcin spune că eşti un om de nădejde. Aşa că ne bizuim pe dumneata.

Liudmila Sergheevna se îmbujorase, amintindu-şi de păţania cu băiatul lui Guşcin şi se străduise a le dovedi că nu era pregătită pentru asemenea post, că n-avea destulă experienţă. Şi ca de obicei în asemenea împrejurări, i se răspunsese că nimeni nu se naşte cu o experienţă gata cîştigată şi că nu există şcoli pregătitoare pentru directori.

Pînă la urmă n-avusese încotro şi primise. De cîte ori nu se căise mai apoi din pricina asta, cîte lacrimi nu vărsase!

I se încredinţaseră treizeci şi cinci de copii, care mai pe urmă se făcuseră patruzeci şi şapte, pe urmă şaizeci şi patru. Veneau flămînzi, păduchioşi şi în-

tr-un hal de murdărie !... Şi ea n-avea cu ce să-i îmbrace, nici măcar pantalonaşi. Noroc că făcuse rost de nişte chiloţi femeieşti, portocalii, cu care băieţii umblaseră o lună întreagă. Tot timpul ăsta nu-i lăsase să iasă pe stradă, dar şi lor le era ruşine... toate astea au trecut: acum aveau şi haine şi încălţăminte şi provizii.

Greutăţile materiale îi prilejuiseră fireşte destule griji, dar şi mai multe griji avea cu copiii. Cei mai mulţi se dădeau repede pe brazdă, ascultau şi îndeplineau totul aşa cum li se cerea ; uneori însă, avea de a face cu nişte pramatii, că-i venea să-şi ia lumea în cap... Dar oricît ar fi avut de luptat, pînă la urmă totul ieşea bine. Tartorii relelor se potoleau, iar cei nărăviţi se îndreptau şi ei; aceştia la drept vorbind îi erau mai dragi decît toţi fiindcă pe ei îi salvase. Era un lucru pe care Liudmila Sergheevna nu l-ar fi mărturisit nimănui ; în sinea ei însă îşi spunea cu mîndrie: „Bravo, Liudmila! Halal să-ţi fie, n-ai dat greş!..."

Şi uite că de astă dată se întîmplase să dea greş! Liudmila Sergheevna se gîndea acum cu amărăciune că va trebui să dea explicaţii la secţia învăţămînt a oraşului şi a regiunii cum de n-a izbutit să atragă şi să păstreze un copil ca ăsta, puţin sălbăticit...

De ce fugise oare? Unde s-o fi dus? Ar fi bine să-l adune mai degrabă de pe drumuri, dar dacă nu-i vor da de urmă ? Şi uitînd pe loc mustrările pe care s-ar putea să le primească, Liudmila Sergheevna nu se mai gîndea acum decît la ceea ce i se va fi întîmplat sau i s-ar putea întîmpla lui Leoşka Gorbaciov. Şi-l închipuia pe Leoşka lungit pe jos undeva pe podelele pline de scuipat ale gării, printre mucuri de ţigări, sau buşit de speculanţii din piaţă, fiindcă, lihnit de foame, şterpelise poate un prăpădit de morcov. Dar dacă s-o fi înecat ? Sau l-o fi călcat vreo maşină ?

Liudmila Sergheevna sări de la locul ei şi se

repezi afară. Creștetele plopilor fremătau în bătaia vîntului răcoros, cornul palid al lunii spînzura stingher pe cerul întunecat. Intră iar înăuntru. Ar fi trebuit de mult să plece acasă, dar nu se îndura. N-avea nici un rost să mai spere și să mai aștepte și totuși mai trăgea nădejde și mai aștepta încă. Prin fața ochilor ei năluceau toate nenorocirile ce i s-ar fi putut întîmpla lui Gorbaciov și se mustra amarnic. Se decise să plece și totuși nu pleca.

Hotărîndu-se să se ducă în sfîrșit acasă, dădu să închidă geamul și se opri: i se păruse că se mișcase ceva, ca o umbră, lîngă poartă.

— Cine-i acolo? strigă ea, aplecîndu-se peste pervaz.

Umbra se urni din loc și Leoșka ieși la iveală în bătaia lunii. Liudmilei Sergheevna îi zvîcni inima și începu să-i bată cu putere.

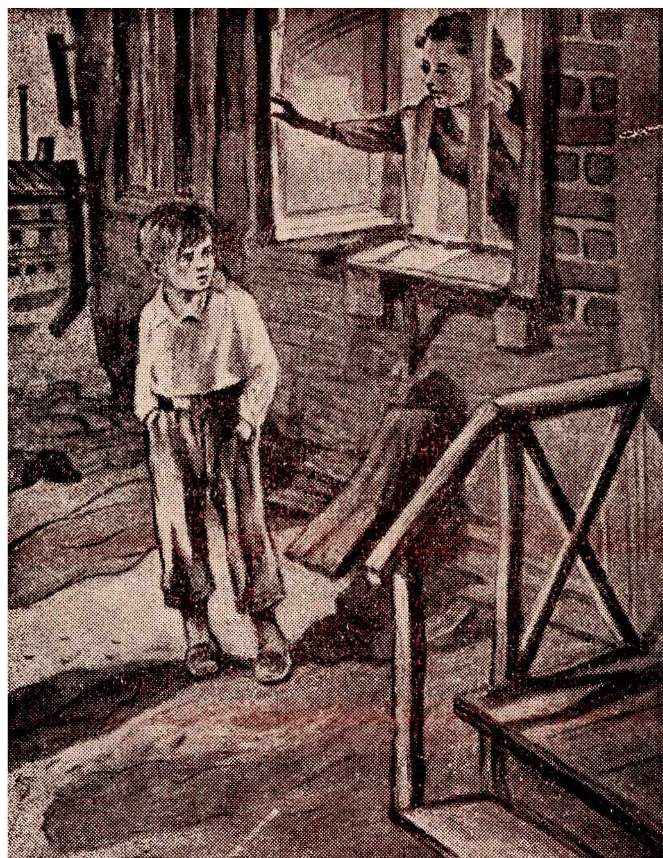
— Vino încoace, — îl chemă ea, stăpînindu-se.

În clipa însă cînd Leoșka intră stînjenit în birou și-și înălță ochii spre ea, răzbită de oboseală și de toate nenorocirile pe care și le închipuise, Liudmila Sergheevna se muie dintr-o dată și o podidiră lacrimile. Băiatul se uita la ea nedumerit. În loc să-l ia la trei păzește, cum ar fi trebuit, să-l amenințe sau să-l pedepsească, directoarea se apucase să plîngă, întocmai ca maică-sa, cînd Leoșka se întorcea acasă, după ce lipsise multă vreme, fără să spună unde se duce. Și, amintindu-și de ea, Leoșka simți cum i se pune un nod în gît.

— Spune, spune unde ai hoinărit, copil rău ce ești ! îl întrebă în cele din urmă Liudmila Sergheevna și-l apucă de bărbie, dîndu-i capul pe spate. Ia uite, ești sloi de gheață...

— M-m-am rătăcit, — îngînă Leoșka.

Ea îi cuprinse grumazul și Leoșka își afundă fața în umărul ei moale și cald. Nodul din gît se învîrtoșă, astupîndu-i beregata, și începu să tremure

și deodată, băiatul care uitase de mult să mai plîngă, fu zguduit de un plîns înăbușit.

— Lasă, ajunge, ajunge, — îl potoli Liudmila Sergheevna cu un glas liniștit. Ți-o fi foame, nu-i așa !

— Îhî !

Cămara era închisă, iar la bucătărie nu găsi decît niște ceapă verde și un codru de pîine de secară. Liudmila Sergheevna îl aduse și rupînd din el o bucată i-o întinse lui Leoșka : „Mănîncă !"

În momentul acela o răzbi și pe ea o foame cumplită și, amintindu-și că nu mîncase nimic la prînz, rupse și ea un colț de pîine. Ședeau așa unul în fața celuilalt, întinzînd ceapa verde în farfuria cu sare și făcînd-o să trozească în dinți.

— Vorbește-mi despre măicuța ta, — îl îmbie Liudmila Sergheevna.

Leoșka îi istorisi cum trăiau amîndoi laolaltă și cum pe urmă maică-sa căzuse la pat și murise.

— Și după aceea? îl întrebă ea cu blîndețe.

Leoșka șovăi o clipă, apoi începu să-i povestească viața pe care o ducea cu unchiul Troșa și mătușa Lidia, mărturisindu-i totul, pînă la urmă.

— Of, prostuțule, prostuțule, — suspină Liudmila Sergheevna. Cum ți-ai închipuit c-o să te trimitem înapoi la un om atît de hain ? Bine, acum du-te și te culcă.

Liudmila Sergheevna îl petrecu pînă la dormitor. Anastasia Feodorovna, care se trezise din somn, nu se dumiri ce se întîmplase și adormi la loc imediat. Leoșka intră în așternut și se ghemui, fericit, sub plapumă. În dormitor nu se auzea decît răsuflarea domoală a copiilor.

„Au obosit, mititeii de ei. Le-ajunge cît au zburdat" se gîndi Liudmila Sergheevna.

Cei mărunței de tot, „prichindeii", dormeau cu brațele desfăcute. Taras Goroveț, „mujicul cel mic", stăpînul lui Meteor, răsufla regulat, liniștit, ca tot

ce făcea el. Pînă și sălbatecul de Aleoșa începuse să respire ca un om biruit de somn... Oare cum se va împăca cu copiii ceilalți ?

Liudmila Sergheevna oftă și se întoarse la ea, în birou. Era timpul să se odihnească și ea, măcar cît de puțin. La răsărit mijeau zorii, o nouă zi era pe cale să înceapă și orice ar fi adus cu ea — bucurii sau necazuri — trebuia să fie gata s-o întîmpine.

PARTEA A DOUA

CASA NOUĂ

9

Leoşka se pomenise deodată cu o mulţime de îndatoriri, deşi nimeni nu-l silise să le facă. Îi ajuta de pildă Efimovnei să care lemne şi cărbuni, Nastasiei Feodorovna să-i ducă pe „prichindei“ la plimbare, mai mult chiar, voise să le fie de folos şi zugravilor, dar cînd Liudmila Sergheevna îl văzuse plin de vopsele, îl trimisese la spălat, oprindu-l să se mai vîre altădată printre meşteri.

I-ar fi plăcut mai ales să-i poarte de grijă lui Meteor, dar Taras Goroveţ se uita cu ochi răi, bur-

zulindu-se la oricine s-ar fi apropiat de cal ; orice lucru făcut de altul, se apuca să-l facă din nou, așa cum socotea el că-i mai bine, și nu intra cu nimeni în vorbă.

— Nu vrei să-ți ajut? — îl întrebă Leoșka pe Taras care tocmai îl scosese afară pe Meteor și se apucase să-l țesale.

— Ce să-mi ajuți? Pot să fac și singur, — mormăi Taras.

— Măcar ceva.

— Du-te și rînește bălegarul dacă vrei.

Nu era cine știe cît bălegar în grajd. Leoșka îl rîni la repezeală și-l puse peste mormanul din curte. Între timp, Taras îl netezea drăgăstos pe Meteor cu țesala. Meteor întindea grumazul și dădea să-l apuce de mînă.

— Ce te rîzgîi? îl dojeni Taras și, băgînd mîna în buzunar, scoase o bucată de zahăr pe care i-o întinse calului. Na, mîncăciosule, na...

— Ce-l tot îndopi cu zahăr? îl luă la vale Kira, care răsărise lîngă el.

Taras se uită la ea dar n-o învrednici cu niciun răspuns.

— Ce, crezi că eu n-am văzut? Știi — urmă Kira, întorcîndu-se către Leoșka — îi dă aproape toată rația de zahăr lui Meteor... Iar la 1 Mai, i-a dat toată turta dulce pe care a căpătat-o... Zi că nu-i așa ? !

— Ei și ce, i-am dat de la tine?

— Da' ce, am spus eu că de la mine?

— Atunci ce te amesteci? Cară-te de aici!

— Mă duc, mă duc, ce crezi tu? — se bosumflă Kira și o și întinse de acolo.

— A dracului cață; credeam că se ține numai de capul meu, dar văd că nimeni nu poate avea pace cu ea.

Kira le dădea tîrcoale tuturor, căuta mereu să intre în vorbă sau să te zgîndăre, se amesteca oriunde

nu-i fierbea oala. Leoşka încă nu uitase cum îşi luase nasul la purtare faţă de el, de cînd se văzuseră prima oară. Ceea ce îl scotea mai ales din fire erau ochii Kiiei, cu scînteierea lor batjocoritoare, şi gura veşnic întredeschisă, pusă parcă mereu pe rîs. Leoşka de multe ori ar fi avut cheful s-o pocnească, aşa, ca să nu se mai vîre în sufletul omului, dar îi era teamă să nu-l pîrască Liudmilei Sergheevna.

Taras însă nu-i mai răspunse nimic, văzîndu-şi mai departe de treabă, pe tăcute.

Semăna într-adevăr cu un pui de mujic: se mişca încet, vorbea potolit, apăsînd pe cuvinte şi nu putea niciodată să stea cu mîinile în sîn. Venise la cămin dintr-un cătun. Nu mai fusese în viaţa lui la oraş şi, în primele zile, Taras tînjea după satul lui. Se ţinea deoparte de copiii de seama lui, nu-i plăcea să se zbînţuie şi să ţipe, aşa cum făceau ei numai ca să simtă că trăiesc, sau ca să-şi audă glasul trîmbiţînd.

Privea tăcut şi încruntat la forfota lor gălăgioasă şi, cînd şi cînd, spunea, aşa ca pentru sine :

„Parcă stă să plouă. Asta-i bine pentru grîne..."
sau :

„Acum, pesemne, băieţii s-au dus cu caii la adăpat..."

Aici, la cămin, nu erau cai, holdele nu se ridicau în faţa ta ca un zid tălăzuitor de spice, pîinea era adusă de-a gata de la brutărie, nu se afla nimic din ceea ce i-ar fi putut aduce aminte de viaţa lui de acasă şi de aceea îi era urît.

Se mai înviorase puţin o dată cu venirea lui Meteor. Slab, costeliv, cu rosături la greabăn şi pe coaste, cu copitele crăpate, Meteor stătea în mijlocul curţii, cu capul în pămînt, fără să se sinchisească nici de copii, nici de muştele ce-i năpădiseră rănile. Fusese, pesemne, cîndva, un cal sprinten foc, că doară nu degeaba îl chema Meteor ; acum însă nu mai era decît o biată gloabă scoasă din inventarul „Aftoguj-

trans"-ului, nemaifiind în stare să urnească ceva din loc, înafară de propriile-i picioare. Copiii stăteau la oarecare depărtare de el ; gloabă — gloabă, dar dacă te mușcă, sau îți scapă vreo copită ? Taras își făcu loc printre ei, se apropie de Meteor și-i netezi grumazul. Calul ridică o clipă capul și iar îl lăsă în jos, obosit. Taras îi pipăi coastele, îi cercetă rănile și cu un nemăsurat dispreț în glas rosti :

— Halal stăpîni! Cum și-au bătut joc de bietul cal !...

Cine fuseseră „stăpînii" dinainte nu știa, acum însă stăpînul deplin, singurul stăpîn al lui Meteor, era Taras. Băiatul nu se mai dezlipea de lîngă el, îi dădea demîncare, îl adăpa, îl curăța, îi ungea rănile cu niște dohot pe care cine știe unde-l dibuise și dacă i s-ar fi îngăduit, ar fi fost în stare să doarmă cu el în grajd. Pentru ca Meteor să se întremeze mai curînd, încercase să șterpelească pîine de la bucătărie; fusese însă prins și dojenit. De atunci nu mai căutase să șterpelească pîine de la bucătărie, rămăsese însă la părerea lui, deoarece după ce primise mustrare, bodogănise ceva despre „sărmanul dobitoc beteag" căruia nu se îndură nimeni să-i dea măcar „o fărîmă de pîine". Totuși și după aceea prin buzunarele lui Taras se putea găsi nu numai „o fărîmă de pîine" pentru Meteor, dar și cîte o bucată de zahăr, uneori.

Meteor începea să se pună pe picioare. Rănile i se închiseră, nu-i mai numărai coastele și nici nu mai arăta ca o gloabă, bună numai să iei pielea de pe ea. Calul căra toate cele de trebuință pentru cămin, muncea la grădina de zarzavat a școlii, nu zvîrlea din copite, lăsîndu-i pe toți să se apropie de el și să-l mîngîie, drept care „prichindeii", mai ales, nu mai puteau de dragul lui. Îl iubeau toți, dar singurul lui stăpîn era Taras. Băiatul s-ar fi lipsit și de școală numai să aibă răgaz să îngrijească de Meteor, și la în-

ceput bombănea cînd îi aducea aminte cineva de lecţii.

— Păi da, lecţiile! Şi cînd să mai muncească, omul, atunci?

„A roboti", a munci, era, după el, singura îndeletnicire temeinică; celelalte — vreme pierdută în zadar. Totuşi, după ce căpătă în două rînduri cîte un doi la limba rusă şi Liudmila Sergheevna îi puse în vedere că la cel de-al treilea nu-i mai dă voie să se apropie de Meteor, băiatul se puse pe carte, cu tot dinadinsul.

Acum, de cînd la cămin îl aveau pe Meteor şi pe deasupra şi o căruţă, precum şi o grădină la marginea oraşului, viaţa lui Taras îşi aflase un rost, era plină şi braţele sale aveau mereu cîte ceva de făcut, fiindcă după asta tînjea băiatul. Iar o dată cu venirea lui Ustin Zaharovici, Taras dobîndise şi un profesor cu neîndoielnică autoritate şi un om desăvîrşit, fără pereche, vrednic a fi urmat în toate. Taras îi spunea „moş Ustin" — oricît căutase Liudmila Sergheevna să-l dezveţe de asta — fiindcă aşa i se părea lui că-i mai respectos decît să-l numească simplu Ustin Zaharovici.

Leoşka avu prilejul să-l cunoască pe Ustin Zaharovici cîteva zile mai apoi cînd se duse cu Taras şi cu fetele mai mari la grădina de zarzavat a căminului, după cartofi.

După ce ascultă ce-i spunea Liudmila Sergheevna, Taras stătu o clipă în cumpănă, apoi rosti apăsat:

— La întoarcere să vină cum or putea: cu maşina sau pe jos...

— De ce?

— Vreau să rămîn peste noapte acolo: să mai apuce Meteor să pască şi iarbă, nu numai fîn şi iar fîn... După aia vin şi eu cu cartofii. Altminteri ar în-

semna să care şi fetele o dată cu cartofii. Păi ce-i el: maşină ori cal?

— Ca mîine — se amestecă şi Kira — o să-l vedem cărîndu-l el în cîrcă pe Meteor.

— Of, Taras, Taras! zîmbi Liudmila Sergheevna. Îmi vine să cred că Kira are dreptate. Dacă le va ieşi vreun camion în drum, să meargă cu el — dacă nu, te întorci cu ele chiar astăzi...

Taras se posomorî şi tăcu din gură.

Ieşind din oraş, părăsiră şoseaua, luînd-o pe un şleau de ţară. De o parte şi de alta, grădinile de zarzavat se ţineau lanţ. Se vedeau tulpini înfrunzite de cartofi; răsucite pe araci, rînduri, rînduri, ca la paradă, se înşirau tufele de roşii; vrejurile bostanilor îşi resfirau foile late pe jos. În spatele grădinilor se întindeau holdele ce dădeau în pîrg.

Roţile cînd intrau în hîrtoape, cînd treceau huruind peste bulgării de noroi, şi căruţa hodorogea şi se hurduca de zor. Fetele intonară cîteva cîntece pe rînd: despre oraşul iubit, cîntecul armonicii, al băsmăluţei albastre, dar se văzură silite să tacă. Totuşi, erau vesele nevoie mare ori de cîte ori căruţa se apleca într-o parte şi veneau toate de-a valma: se agăţau una de alta, ţipau şi rîdeau în hohote. Leoşka privea cu drag totul, îi plăceau cîmpiile înverzite din preajmă şi soarele ce dogorea, ba chiar şi şleaul de ţară, mîncat de hîrtoape, din pricina cărora fetele rîdeau într-una. Taras şedea pe capră, de parcă era lipit acolo, cu picioarele goale spînzurînd în gol, ţinînd hăţurile în mîna stîngă. Cînd şi cînd doar, se uita peste umăr la gălăgioşii din spate.

— Rîd de toate nerozile! îl auzi bodogănind Leoşka.

— Mai e mult? îl întrebă el.

— Nu-u... Încă o ţîră.

„Ţîra“ aceea însă ţinu aproape un ceas. Pe urmă, Taras coti pe un drumeag năpădit de iarbă şi arătă înainte:

— Uite, se vede și coliba moșului. A lui moș Ustin.

La marginea bostănăriei se zărea o colibă încropită din nuiele și hlujeni de floarea soarelui.

— Acolo stă tot anul?

— Numai acum, cît trebuie să păzească. Pînă ce culegem roadele.

Căruța trase în dreptul colibei. Ustin Zaharovici ieși afară. Era un om înalt, slab, puțin adus din spete. Ai fi zis că-i este rușine că e prea înalt, ori că se teme că s-ar putea lovi de tocul ușii, chiar atunci cînd se afla sub cerul liber. Privea tot timpul mijind ochii din pricina luminii orbitoare a soarelui de stepă. Obrazul era năpădit pînă sub pleoape de o barbă neagră, presărată cu fire cărunte, și care părea atît de aspră că, numai privind-o, lui Leoșka îi venea să se scarpine.

— Bună ziua, Ustin Zaharovici! strigă Kira, sărind din căruță. Ne-a trimis Liudmila Sergheevna după cartofi. Știi, Ustin Zaharovici, ne-a venit unu' nou, ăsta de aici, — îl arătă ea pe Leoșka Gorbaciov.

Ustin Zaharovici se apucă să-l deshame pe Meteor. Fetele dădură jos lopețile și căldările. Taras scoase un pachet, pe care îl ascunsese în chichița de sub capră, și-l duse în colibă.

— Ți-am adus pîine, moș Ustin, — spuse el. Și sare.

— Aha, — făcu omul.

— De unde începem, Ustin Zaharovici? strigă Kira îndreptîndu-se spre tufele de cartofi din apropiere. De aici ?

— Nu, nu de acolo, — îi răspunse Ustin Zaharovici și o porni peste cîmp. Uite, tocmai de aici — le arătă el, oprindu-se locului — aici sînt cartofi timpurii.

— Jana o să lucreze cu Sima și noi doi împreună, da ? spuse Kira. Ai să vezi c-o să le-o luăm înainte.

Jana, o fată năltuță, cu ochi negri, zîmbea. Era o fire tăcută și avea întotdeauna un zîmbet pe buze, zîmbetul oamenilor buni și miopi. Din pricina staturii și a felului ei de a fi, după cîte aflase Leoșka, fusese poreclită „Mutuloanca“. În schimb Sima, mică și bondoacă, cu ochii parcă boboșați de somn, știa să răspundă pentru amîndouă, întorcîndu-se de fiecare dată spre Jana, ca și cum ar fi așteptat să-i întărească vorbele. Sima spuse :

— Vai, Kira! Mereu te ia gura pe dinainte! Ce te faci dacă o să vă întrecem noi ! Ce zici, Jana ?

Leoșka n-ar fi vrut să lucreze cu Kira. S-ar fi împăcat mai bine cu Jana cea tăcută, sau chiar cu limbuta de Sima, fără a mai pomeni pe Taras, dar cele două prietene erau nedespărțite, iar Taras avea treabă : cosea iarbă pentru Meteor pe marginea drumului. Leoșka înfipse fără un cuvînt lopata în pămînt și răsturnă dintr-o dată o tufă. Cartofii mici, roșcați începură a se rostogoli duruind în găleată.

Kira scormonea cu sîrg țărîna, apoi alerga cu găleata în mînă la sacul de pe hat și cîntărea mereu din ochi cam cît scosese fiecare, dîndu-i raportul lui Leoșka.

Soarele luneca spre scăpătat. Ustin Zaharovici tîrî pînă la căruță cei doi saci cu cartofi.

— Ajunge, — spuse Taras. Acum puteți porni spre casă...

— Cum adică, spre casă? răbufni Kira. Cu ce?

— Nu v-am spus că astăzi nu mă întorc cu voi acasă ? Uite, mașini berechet...

În depărtare, pe șleahul de țară se zăreau cînd și cînd nori de praf, stîrniți de camioanele în trecere.

— Și dacă n-or vrea să ne ia? Să știi că te spunem Liudmilei Sergheevna, — tăbărîră cu gura pe el Kira și Sima.

Taras însă le întoarse spatele și se duse la Meteor care ronțăia lacom iarba proaspăt cosită. Fetele

știau că nimeni nu poate s-o scoată la capăt cu Taras cînd i se năzare lui cîte ceva.

— Fie și așa! spuse Kira. Las' că-i arată acasă lui, Liudmila Sergheevna. Să mergem, fetelor. La revedere, Ustin Zaharovici!

Leoșka o porni după ele, apoi se opri locului, cumpănind, și se uită la Ustin Zaharovici, la fața lui aspră cu buzele încleștate.

— N-aș putea să rămîn și eu?

Ustin Zaharovici dădu din cap:

— Ba da.

Fetele plecaseră. Rochițele lor pestrițe se mai vedeau încă pe marginea șleahului. Pe urmă, cînd norul de praf ce tocmai se stîrnise pe drum se astîmpără o clipă, îi zăriră pe cei dintr-un camion ce se oprise întinzîndu-le mîinile să se urce, apoi norul de praf se învolbură iar, dispărînd spre oraș.

— Vino încoace, — îi spuse Taras lui Leoșka, întinzîndu-i o gamelă afumată. Tu du-te de adu apă — uite, acolo în vîlcică-i un izvor — în timp ce eu strîng vreascuri pentru foc.

La marginea cîmpului se afla o vîlcea. Taras rămăsese pe colină să culeagă de pe jos băligar și găteje, iar Leoșka se lăsă la vale să caute izvorul. Văzu o scufundătură năpădită de ierburi dese, plină cu apă rece și limpede în care înota o broscuță. Leoșka deșertă apa din gamelă și se uită în jur, încurcat. Ceva mai sus zări o crăpătură în pămînt din care țîșnea o vinișoară de apă. Leoșka puse gamela în dreptul ei și așteptă o mulțime pînă se umplu.

— Ce făcuși pîn-acum, te-ai scăldat? îl întrebă Taras pe buzele căruia miji pentru prima oară un zîmbet, cînd Leoșka se întoarse.

— E acolo o broască, — căută să-i explice băiatul fîstîcit.

— Și ce, te-ai speriat? rosti cu viclenie Taras.

Aprinsese între timp un foc de găteje care ar-

deau cu flacără și animase deasupra gamela, punînd în spuză cartofii la copt.

— Încă puțin și gata și cina, — spuse el mulțumit, isprăvind treaba.

Spre asfințit cerul era învîlvorat de soarele ce scăpăta.

Norii de praf, ce se învolburau tot mai rar pe drum, se rumeneau ca fumul unor îndepărtate incendii. Culorile vii începură însă a păli curînd, lăsînd să se aștearnă în loc apele viorii ale amurgului. Doar sus, în înaltul cerului, norii albi ca de seamă mai purtau pe margini un tiv trandafiriu.

Taras luă de pe foc gamela cu apa clocotită și aruncă înăuntru cîteva fire de ceai, apoi dădu la o parte cu o surcică jăraticul și scoase din cenușă cartofii scorojiți. Pe urmă luînd în mînă un cartof fierbinte și suflînd în el fiindcă-l frigea, îl rupse în două și îl mirosi.

— E copt!

Ustin Zaharovici și Leoșka se așezară lîngă ștergarul pe care se afla pîinea și sarea.

Ce-i drept e drept: Leoșka niciodată nu se simțise atît de bine; și pentru că mîncau cu mîna cartofii ce i se păreau nespus de gustoși, și pentru că brațele și mijlocul îi erau frînte de oboseală, și pentru că ceaiul mirosea plăcut a fum și era mai aromat, așa cum îl beau ei, fără zahăr, trecînd din mînă în mînă cana de aluminiu; pentru că tăceau din gură în timp ce sus pe boltă, deasupra lor, începeau a licări stelele, pentru că focul lor părea și el o stea gălbuie roșiatică ce pîlpîia în întunericul nemărginit al cîmpiei. Umbrele nopții îi împresurară din toate părțile și o dată cu ele și tăcerea. Numai pentru cîtva timp, însă. Undeva prinse a țîrîi sfios un greier, apoi altul îi răspunse și deodată se întinse peste tot un țîrîit și un zumzet de ziceai că tot văzduhul, împînzit de aroma amăruie a pelinului de cîmp și lumina molcomă a stelelor licăritoare, fremăta și el.

Leoşka se culcă lîngă foc. Dacă ar fi mereu aşa — şi focul, şi Taras lîngă el, şi chiar şi încruntatul „moş Ustin"... Să stai întins aşa, în fiecare noapte, pînă în zori, să te tot uiţi la stelele îndepărtate şi să asculţi zvonul greierilor, ce umple văzduhul.

— Hai să ne culcăm, — îi spuse Taras, adunînd la un loc jeraticul risipit. Mîine pornim cum s-o crăpa de ziuă.

Se tolăniră într-o căpiţă de fîn, proaspăt cosit. Ustin Zaharovici rămase lîngă focul peste care mai punea cînd şi cînd vreascuri, uitîndu-se cum sînt mistuite de flăcări. Şi atunci o lumină roşietică-i învăluia chipul.

— De ce tace mereu? întrebă Leoşka în şoaptă.

— Ştiu eu? îi răspunse tot în şoaptă Taras. Aşa face el. Crezi c-o să-ţi spună de ce ? S-o fi gîndind la ceva.. Dormi !

Furaţi de somn, băieţii nici nu simţiră cînd Ustin Zaharovici îi înveli cu o ţoală adusă din colibă. Omul stătu puţin lîngă ei, cocîrjat, apoi se aşeză iar lîngă foc.

10

Ustin Zaharovici era trecut în ştatele căminului de copii în postul de instructor de lucru manual, post în care se trezise tam nesam, fără să ştie cum, nici el, nici cei din jur.

Cu un an în urmă Liudmila Sergheevna primise aprobarea să ia pentru cămin nişte paturi de fier cu somiere. Paturile vechi de lemn se hodorogiseră de tot. Degeaba le repara mereu, că nu ţineau. În dormitoare, spre spaima fetelor şi hazul ştrengarilor de băieţi, se întîmpla destul de des ca vreunul dintre paturi să se desfacă din încheieturi, buşindu-l pe podele pe cel care avea bafta să doarmă în el.

Prima serie de paturi noi fusese adusă cu căruţa

încărcată pînă-n vîrf. Transportul era însoțit de băieții mai mari și de Liudmila Sergheevna. Taras mergea pe lîngă Meteor, iar ceilalți după căruță, admirînd maldărul înalt, azuriu, ce hodorogea pe caldarîmul de piatră, înclinîndu-se din cînd în cînd într-o parte. De cîte ori Meteor se oprea, paturile o luau razna, mai, mai să cadă din căruță. Cu vreo trei străzi înainte de a ajunge la cămin roțile dădură într-un hîrtop și paturile se năruiră toate — grămadă. Băieții săriră să le ridice de jos. Un trecător înalt, puțin adus din spate, se uita la ei, tăcut, de pe trotuar, cum se osteneau fără nici un spor. Într-un tîrziu, omul se apropie de căruță și le spuse :

— Nu-i bine așa.

Dădu jos spetezele paturilor culcate pe podul căruței și începu să le așeze în picioare. Băieții primiră cu bucurie ajutorul acesta, picat din senin, și se apucară să adune paturile împrăștiate pe jos. După ce le rîndui cum trebuia în căruță, omul le legă cu o frînghie. Meteor porni mai departe. Paturile hodorogeau și acum, dar nu se mai prăvăleau. Omul mergea după ele, fără să-i răspundă nimic Liudmilei Sergheevna, care-i mulțumea. În dreptul porții rămase locului să se uite cum le descărcau.

— Vă mulțumesc foarte mult! spuse Liudmila Sergheevna și-i întinse mîna.

El se uită la mîna ei, apoi întoarse privirea spre poartă :

— N-aveți cumva un topor și niște cuie? grăi el. Uite, balamaua-i ruptă. Nu e bine.

Balamaua de jos se desprinsese de mult și poarta se închidea cu greu acum, lăsînd o dîră în semicerc pe pămînt. Liudmila Sergheevna, puțin descumpănită, îi aduse toporul și cuiele. Pe urmă se luă cu treburile. Își aminti de-abia după vreo zece minute de necunoscutul acela ciudat și o cuprinse îngrijorarea cînd își dădu seama că nu se mai aude nici o pocnitură la poartă.

„Doamne, te pomenești că a plecat și a luat cu el și toporul“ se gîndi Liudmila Sergheevna.

Toporul era agățat de gard, balamaua dreasă, dar necunoscutul nu se mai vedea pe nicăieri.

„Curios om“, — se gîndi Liudmila Sergheevna luînd toporul și puțin după aceea uită cu totul de el.

A doua zi spre seară însă omul acela ciudat se arătă din nou. Liudmila Sergheevna îl văzu ridicînd căruța cu ajutorul unui drug de fier, în timp ce Taras scotea roțile din față ca să le ungă osiile. Amîndoi tăceau. Directoarea îi dădu bună ziua și el îi răspunse clătinînd doar din cap.

— Îl cunoști? îl întrebă pe Taras Liudmila Sergheevna, după ce omul plecase.

— Pe cine? Pe moș Ustin? Nu...

— Dar de ce a venit?

— Să ne dea ajutor, — o lămuri Taras, mirat de întrebarea ei, ca și cum ar fi fost cît se poate de firesc ca necunoscutul să le dea ajutor și n-ar mai fi nevoie de nici o explicație.

De atunci, Ustin Zaharovici venea zi de zi pe la ei. Și de fiecare dată își găsea cîte ceva de meșterit plecînd fără să ia în seamă mulțumirile cu care era răsplătit. Educatoarele dădeau din umeri, nedumerite. Efimovna însă n-avea ochi să-l vadă și mereu îi atrăgea atenția Liudmilei Sergheevna cu o voce de sibilă, prevestitoare de nenorociri :

— Iarăși a venit sarsailă! Nu știu de ce ne tot dă tîrcoale; într-o bună zi să vedeți c-o să ne curățe cămara... uitați-vă numai la mutra lui — te bagă în sperieți!

Într-adevăr, obrazul posomorit și veșnic nebărbierit al lui Ustin Zaharovici nu-i trezea nici un fel de încredere Liudmilei Sergheevna. Nu știa ce fel de om e, de ce venea atît de des la cămin și dacă nu cumva ar fi fost cazul să-l oprească de-a le mai călca pragul. În schimb, el, pe zi ce trecea, se dovedea a fi de mai mare ajutor, făcînd treburi pe care nimeni altcineva

din cămin nu era în stare să le îndeplinească; și nu aștepta pentru asta nici plată, nici mulțumiri. Nu-i venea să-l jignească dîndu-și pe față neîncrederea ei. Cu toate că părea atît de posac, de crunt, copiii nu se temeau de loc de moș Ustin. Găseau mereu de lucru și pentru el și pentru dînșii, bucuroși să-l ajute. O singură dată omul nu voi să le facă pe plac: cînd îl rugară să așeze bara de gimnastică.

— O să vă faceți de cap — rosti el hotărît. Treabă-i asta să stați așa, răsturnați, cu picioarele în sus?

Totuși, după ce băieții o așezară cu mîna lor, moș Ustin fu acela care întări proptelele ca nu cumva vreunul din ei, făcînd „roata", să se prăvălească cu bară cu tot.

Încetul cu încetul se obișnuiră cu el. Pînă și Efimovna, care se chinuia mereu cu ușița stricată de la vatră, își schimbă purtarea față de el, după ce moș Ustin, ca un adevărat sobar, legă ușița cu sîrmă și astupă găurile cu lut. Acum nu se mai temea c-o să-i prade cămara; totuși, clătina din cap cu îndoială: „N-o fi el om rău, dar de ce-i așa ursuz? Nu se poate să taci așa mereu. Înseamnă că se gîndește la ceva... Dar la ce, știe unul dumnezeu!" Și strîngea din buze cu înțeles.

Dinspre partea ei, Efimovna nu știa să tacă, de aceea nu putea să se împace de loc cu felul de a fi al lui moș Ustin.

Liudmila Sergheevna încercă „să-l tragă de limbă", dar nu reuși să afle decît că îl cheamă Ustin Zaharovici Prihodko și că mai înainte lucrase în colhozul „Zorile" iar acum s-a mutat la oraș și muncește pe unde se întîmplă. Despre viața lui de odinioară se mulțumise să-i spună cam în doi peri:

— Ce-a fost, a fost... Ce rost are să mai scormonești?

Liudmila Sergheevna se interesă. Spusele lui Ustin Zaharovici se dovediră adevărate. Așa era, lucrase înainte de război în colhozul „Zorile" iar după ce se

întorsese de pe front nu mai voise să rămînă acolo. Era un om harnic, cinstit, şi aşa fusese totdeauna.

Ustin Zaharovici se obişnui cu rosturile vieţii din cămin. Lucra mai departe ici şi colo, iar seara şi duminicile dis-de-dimineaţă se înfiinţa la căminul de copii, ca să robotească sau să repare cîte ceva. Se pricepea să facă de toate, în orice caz tot ce era de trebuinţă în gospodăria cam sărăcăcioasă a căminului. Tot ce ieşea din mîna lui era butucănos, cam din topor, dar foarte trainic, amintind cumva de făptura lui Ustin Zaharovici. Copiii ascultau de el cu dragă inimă, iar Taras Goroveţ se uita în ochii lui şi-l imita în toate. Luase pînă şi mersul tacticos şi legănat al lui „moş Ustin".

Pe vremea aceea Anastasia Feodorovna ocupa unul din cele două posturi de instructori pentru lucru manual, învăţînd fetele să coasă şi să brodeze, iar celălalt post era liber. Liudmila Sergheevna nu găsise încă un om de meserie, aşa că după ce cumpăni puţin se gîndi să i-l încredinţeze lui Ustin Zaharovici.

Omul tăcu o clipă, apoi spuse răspicat:

— Nu, nu se poate! Eu sînt muncitor de meserie, nu dascăl.

După multă bătaie de cap Liudmila Sergheevna reuşise să-l convingă, explicîndu-i că de fapt era instructor, doar că nu primea leafă şi că venea numai seara, pe cînd aşa va trebui să vină în timpul orelor de lucru. Va face exact ceea ce făcea şi acum, nimeni n-o să-i ceară mai mult. La urma urmei, dacă nu vrea să primească de tot postul, să-l ocupe măcar vremelnic pînă vor găsi un om mai potrivit. Ustin Zaharovici se învoi în sfîrşit.

Acum venea dis-de-dimineaţă şi pleca seara tîrziu, după ce copiii se culcau. În tot căminul nu era om mai harnic decît el, şi Liudmila Sergheevna îşi spunea în sinea ei că de fapt omul era cu trup şi suflet al căminului, mai mult chiar decît dînsa, care mai avea şi

familia ei, în timp ce Ustin Zaharovici n-avea pe nimeni și nimic în afară de muncă.

Un singur lucru o scotea din fire pe Liudmila Sergheevna. Ustin Zaharovici avea un fel al lui de a preda și anume: dădea cîte ceva de făcut unui elev și dacă acesta nu era dibaci, îi lua din mînă ciocanul sau lopata, îi arăta tăcut cum să umble cu ele, apoi îi înapoia elevului unealta.

— Nu înțeleg, Ustin Zaharovici, de ce ești așa scump la vorbă? se necăjea Liudmila Sergheevna.

— Nu v-am spus că eu nu-s dascăl? răspundea Ustin Zaharovici. Ce vreți să le spun?

După părerea lui se cuvenea să deschizi gura doar atunci cînd un lucru putea sau trebuia să fie făcut, și o dată ce era stabilit, nu mai rămînea decît să te apuci de el — ce rost avea să mai trăncănești? Dacă îl întreba careva ceva, răspundea după un răstimp doar „se poate“ sau „nu se poate“, fără să mai întindă vorba.

Așa cum se războia cu muțenia lui Ustin Zaharovici, Liudmila Sergheevna ducea o luptă tot atît de zadarnică și împotriva bărbii lui ce te băga în sperieți.

— Ustin Zaharovici, — îl lua ea în primire. Cum se poate ca un om de treabă și atît de destoinic ca dumneata să poarte o barbă ca de tîlhar? Ia gîndește-te: vine pe aici vreun inspector și găsește copiii strînși în jurul dumitale și dumneata, poftim, ce mutră de om! Chiar așa de greu ți-este să te bărbierești?

Ustin Zaharovici, fără să scoată o vorbă, se ducea întins la frizerie de unde se întorcea cu obrazul albăstriu, numai tăieturi. Iar pînă-n seară, fața îi era toată acoperită de țepi, pentru ca în ziua următoare Ustin Zaharovici să arate iar ca de obicei. În cele din urmă, plictisit de cîte ori i se făcea observație sau se aducea vorba despre inspecția ce ar fi putut să vină, se burzuluia:

— Doar nu-s fată, să mă sărute...

Ustin Zaharovici muncea fără să se gîndească niciodată la răsplată. Cînd văzuse maldărul de paturi răs-

turnat jos și pe copii în impas, cum l-ar fi lăsat inima să nu le sară în ajutor? Cum ar fi putut să stea cu mîinile în sîn, cînd un lucru nu era la locul lui!? Cine era să repare poarta căzută, cînd în cămin nu se aflau decît ţînci şi femei!? De aceea se şi apucase s-o dreagă. Înainte de asta însă băgase de seamă că roţile căruţii nu erau unse şi de aceea venise a doua zi ca să le ungă. Mereu descoperea alte lipsuri și, rînd pe rînd, căuta să le înlăture. Şi toate astea nu le făcea cu gîndul la bani sau ca să primească mulţumiri, ci numai pentru că, isprăvind lucrul, vedea că şi aici era destulă treabă; iar cînd braţele şi mintea au cu ce se îndeletnici, nu te mai chinuie gîndurile şi aşteptarea e mai uşoară. Şi el aştepta de atîta vreme, încît obosise.

La început aşteptase veşti de la feciorul lui care luptase pe front chiar din prima zi a războiului. Şi iată că în loc de scrisoare îi venise vestea morţii lui. Ustin Zaharovici rămăsese ca pironit în mijlocul curţii, în timp ce nora lui începuse să urle ca ieșită din minţi, năpustindu-se în casă. Ustin Zaharovici o petrecuse cu privirea pe Froska, poştăriţa, care se grăbea să se îndepărteze de locuinţa unde adusese o veste atît de cumplită, apoi o pornise spre magazie şi se întorsese pe prispă.

— Va să zică aşa ... — rostise el privind plopul de lîngă pîrleaz.

Plopul îl sădise după însurătoare. Era încă tînăr copacul atunci cînd Andrei se căţărase pe el şi rupsese o cracă. Ustin Zaharovici îl dăduse jos din plop şi-i trăsese o chelfăneală. Acum copacul crescuse mare şi drept ca lumînarea. Andrei crescuse şi el. Plopul rămăsese pe loc, în schimb Andrei nu mai era ... Un pui de om, doar atîtica, şi deodată se făcuse mare, mare, ajungîndu-l pe Ustin Zaharovici; cine ştie, poate dacă ar mai fi trăit s-ar fi înălţat şi mai mult ... Prin capul lui Ustin Zaharovici se perindau gînduri mărunte, fără şir, dar în adîncul său se lăsase ca o povară grea,

colțuroasă; de aceea se și gîndea numai la lucruri mărunte ca să nu stîrnească, să nu miște din loc povara aceea cumplită, tot mai greu de îndurat... Bine că baba lui nu apucase ziua asta. Oare cum ar fi suportat nenorocirea?... Uite Galka... cum bocește. Se dă de ceasul morții — se gîndise cu răceală Ustin Zaharovici — ca să afle lumea ce foc e pe sufletul ei... O să jelească ce o să jelească și o să-i treacă. Și după aia o să uite...

Știa că n-avea dreptate să-și închipuie așa ceva despre noră-sa, de aceea căuta, parcă anume, să-și zgîndăre neîncrederea pe care o avusese totdeauna față de ea și care se mai risipise întrucîtva de cînd veniseră pe lume nepoții. Bătrînului i se părea că Andrei al lui e vrednic de cea mai bună fată din sat. Și asta, ce scofală era de ea? Atîta doar că rîdea și cînta mai abitir ca toate. Și, ce-i drept, era și harnică. De fapt, poți să știi dacă n-o fi fost tocmai ea cea mai bună fată din sat, numai că, vedeți, Ustin Zaharovici îl socotea pe Andrei al lui vrednic de una și mai bună.

Și uite că rămăsese cu ea, în timp ce Andrei se prăpădise... Ei ce-i păsa? O să bocească și ea cît o să bocească și o să-i treacă. El însă ce-o să se facă? Dar nu, nu trebuia să se gîndească la asta, n-avea voie, fiindcă povara aceea grea, colțuroasă, se urnea din loc și atunci era nevoit să-și mute gîndul la altceva mai puțin îngrozitor. Vezi, feciorul lui Iuhimov fusese doar rănit și acum era în spital. Poate că pînă s-o face el bine, nemții au să fie biruiți și băiatul o să vină acasă. Chiar fără o mînă. Parcă nu poate omul să trăiască și fără o mînă? S-ar putea totuși să scape cu mîna teafără... Dar cum e de închipuit așa ceva? El să trăiască și Andrei al lui să se fi prăpădit?... Oricît ar urla el, de înviat nu-l mai învie...

Printre bocetele Galkăi se deslușeau acum și alte glasuri. Bătrînul se opinti să se scoale de jos și intră în casă. Galka plîngea în hohote într-un capăt al laviței, iar Sașka, un țînc de un an, și Vașka de doi anișori

se uitau cu ochii holbați la mama... și urlau cît îi ținea gura. Băieții lui Andrei, nepoțeii lui!

— Ajunge! și Ustin Zaharovici bătuse cu pumnul în masă. Ce, vrei să omori copiii?

Galka sărise în sus speriată și se oprise din bocit. Niciodată pînă atunci socru-său nu strigase la ea. Femeia se dusese îndată lîngă copii și cu fața scăldată în lacrimi se silise să-i potolească.

Nepoțeii lui! Feciorii lui Andrei! Pentru ei trebuie să-și înăbușe durerea. Și Ustin Zaharovici și-o înăbușise. Nici un strop nu-i umezi ochii, nici chiar atunci cînd fusese singur, nici un hohot de plîns nu-l zguduise. Durerea împietri în el, fără să izbucnească afară; atîta numai că omul deveni și mai posac și mai tăcut decît înainte.

În noaptea aceea, în curtea Fermei de produse lactate unde Ustin Zaharovici stătea de veghe, pentru cazul cînd fasciștii ar fi aruncat bombe incendiare, președintele Ivan Romanovici venise în goana calului și dăduse ordin ca vitele să fie scoase și mînate în interiorul țării, ca să nu poată pune mîna pe ele fasciștii dacă aveau să intre în sat.

Ustin Zaharovici pornise împreună cu două mulgătoare; dusese vitele în toiul nopții prin stepă, uitîndu-se mereu îndărăt, la cireada care răgea. În urma lui cerul roșu era luminat de văpăile unui foc. Și cum se uita așa, Ustin Zaharovici vedea parcă flăcările ințetindu-se pe fiece clipă și apropiindu-se de satul în care Galka rămăsese singură cu nepoțeii.

Nu mai avusese timp să se înapoieze să-i ia cu el. Frontul se afla în spate și se apropia din ce în ce, iar vitele trebuiau mînate mai departe, aproape fără popasuri. Negru la față de dogoarea soarelui, de oboseală și de supărare, Ustin Zaharovici gonea mereu vitele spre răsărit, îndepărtîndu-se de primejdie, dar în același timp apropiindu-se din ce în ce de hotarul răbdării sale.

Cînd să ajungă la Ulianovsk omul era la capătul

răbdării. Ustin Zaharovici încredințase vitele unui sovhoz și intrase în armată. Din pricina vîrstei nu fusese primit în rîndurile combatanților, fiind repartizat la o unitate de aprovizionare.

Caii se prăpădeau, căruțele hodorogeau, iar el căra mai departe, căra nesfîrșitele poveri ale războiului. Și tot aștepta să ajungă o dată, printr-o întîmplare, în preajma satului său de baștină. Și cu toate că prilejul acesta nu se ivise, nu pierduse încă nădejdea.

Abia în apropiere de Stettin lăsase din mîini hățurile căruței și se urcase în primul tren cu demobilizați. În gara centrului raional se pomenise cu un ostaș mustăcios, fără epoleți, că se repede spre el. Omul avea mîneca stîngă a tunicii îndoită cu grijă și prinsă cu un ac de siguranță.

— Ustin! ... îl strigase și de-abia în clipa aceea Ustin Zaharovici îl recunoscuse pe Gherasimciuk, un om de la el din sat. Trăiești?

— Trăiesc! îi răspunse Ustin Zaharovici.

— Uite, pe mine m-a ciumpăvit, — rostise aprig Gherasimciuk, scuipînd.

Ieșiseră din mijlocul șuvoiului de oameni și începuseră să vorbească de una și de alta. Aflase astfel că Gherasimciuk luptase prin părțile Lublinului.

— Dar pe la noi prin sat ce mai e? Ivan Romanovici s-a întors?

Gherasimciuk făcuse un gest plin de mîhnire:

— Ivan Romanovici a fost omorît. Mai bine de jumătate din sat a fost pîrjolit ... I-au dat nemții foc. Și casa mea a ars ... Gherasimciuk stătuse o clipă în cumpănă, apoi adăogase: Și a dumitale.

— Da' ei ... începuse să spună Ustin Zaharovici și se oprise.

Gherasimciuk se scormonise o bucată de vreme prin buzunare, căutînd o țigară pe care abia reușise s-o scoată cu o mînă. Țigara se rupsese în două. O strivise în pumn și, ferindu-se să se uite în ochii lui Ustin Zaharovici:

— Nu mai sînt, Ustin. I-au luat fiarele. Au luat mai mulţi. Şi cu ei şi pe Galka dumitale.

— Şi copiii?

— Şi ... Am auzit că unii s-ar fi întors. Poate că s-or întoarce şi ai tăi ...

Tăcuseră amîndoi.

— Rămîi cu bine! murmurase Ustin Zaharovici şi se întorsese să plece.

— Un'te duci? Stai! Poate om găsi vreo maşină să ne ia, — îi strigase din urmă Gherasimciuk.

Ustin Zaharovici însă o luase la picior, fără să se mai uite îndărăt şi fără să-i mai răspundă.

Şleaul era la fel ca mai înainte, cu aceleaşi tufişuri pe margini, strivite de roţile căruţelor, şi tot aşa acoperit cu un strat cenuşiu, pufos de colb, cum fusese şi cu patru ani în urmă. Tot aşa neschimbat era şi locul unde şleaul răspundea în şosea, numai că şoseaua nu mai fusese de mult reparată şi căzuse în paragină, începînd să semene şi ea cu un şleau de ţară.

Trecuse prin sat cu capul în pămînt, fără să privească nici într-o parte nici într-alta. La ferestrele caselor ce mai rămăseseră în picioare se arătau chipuri de femei. Recunoscîndu-l, sătencele clătinau cu jale din cap şi îşi ştergeau pe furiş cîte o lacrimă. Ustin Zaharovici mergea întins spre casa lui, fără să mai cate înapoi.

Vedea copaci mistuiţi de foc, vetre surpate, mormane de moloz peste care creşteau urzici şi brusturi. Ustin Zaharovici trecea din morman în morman, regăsind parcă locurile unde se înălţau cîndva casele vecinilor. Uite, acolo fusese a lui Sidorenko, alături a lui Lucikov. Iar aici a lui ...

Plopul ars pe jumătate se uscase. Crengile-i despuiate se încovoiau ca nuielele, vîjîind în bătaia vîntului. Vatra se năruise şi era năpădită de buruieni. Ustin Zaharovici se apropiase şi dăduse bălăriile la o parte. Încă se mai vedeau tăciuni pe jos; aveau un iz de pămînt şi de umezeală. Lui Ustin Zaharovici i se păru

însă că răspîndeau un miros amărui de fum. Stătuse puțin pe gînduri, apoi se apucase să adune grămadă cu cizma tăciunii și se îndreptase spre casele care mai rămăseseră întregi. Trebuia să trăiască și a trăi înseamnă să muncești.

Președintele colhozului se întîmplase să fie tocmai băiatul lui Iuhimov, cel care fusese rănit chiar la începutul războiului. Mai căpătase și după aceea cîteva răni, dar scăpase cu viață, ieșind din spital puțin înainte de a se fi înapoiat acasă Ustin Zaharovici. Era om în toată firea acum, lat în spete și mustăcios. Nimeni nu-i mai spunea pe numele mic, Steopka ori Stepan, ci Stepan Efimovici. Stepan Efimovici întîmpinase cu strigăte de bucurie întoarcerea celor din „vechea gardă colhoznică“ după cum zicea el, și-i porunci nevestei să sărbătorească „evenimentul“. Îndată, pe masă se ivise o sticlă cu rachiu de sfeclă. Bucatele erau încă pe sponci, în schimb, se găsea rachiu de sfeclă.

Zăngănindu-și medaliile și dîndu-i mereu ghies cu paharul, Stepan îi împărtășise planurile lui în privința colhozului „Zorile“, pe care voia să-l pună iar pe picioare. Ustin Zaharovici închina pahar după pahar, dar nu se îmbăta de loc. Atîta doar că strîngea din buze tot mai tare. După un răstimp îl întrebase pe Stepan ce crede el — Galka și nepoțeii or mai fi, oare, în viață? Tot ce se poate, îi spusese Stepan, cine știe, poate c-or fi ajuns în Germania; se mai întîmplase și cu alții așa, iar dacă vor fi apucat să ajungă, nici vorbă c-au să le dea drumul la toți și au să-i repatrieze, adică au să-i trimită înapoi acasă — îl lămurise el. Trebuie să se informeze, numai. Uite, peste cîteva zile o să meargă la oraș și poate c-o să afle ceva.

Ustin Zaharovici însă se dusese chiar el la oraș. Fusese pe la comandamentul militar, pe la comitetul executiv raional, pe urmă, nu se știe de ce, la primărie, nimerind în sfîrșit la biroul de cercetări. Un locotenent tînăr, bălan, care-și tot potrivea mereu pe el tunica, își însemnase toate datele și încercase să-l îmbărbăteze:

— Nu-ţi face sînge rău, moşule! Las' că dăm noi de urma nepoţilor — fii fără grijă.

Ustin Zaharovici plecase înapoi acasă şi se pusese să aştepte. În fiecare săptămînă însă se ducea la oraş la locotenentul cel bălan.

— N-avem nici o ştire pîn-acum, — îi răspundea acesta.

Ustin Zaharovici se frămînta mereu. I se părea că în timp ce el şedea aici „tihnit, pe cuptor" nepoţii „trăiau ca vai de ei, cine ştie pe unde". De găsit o să-i găsească, fireşte, numai că pînă să afle el mai va. Ar trebui să fie tot timpul în preajma biroului de cercetări de la miliţie, să i se poată da de ştire numaidecît, ca să purceadă la drum după nepoţi. Stepan nici nu voia să audă de plecarea unui om ca el, atît de vrednic, şi căuta să-l înduplece, îl tot ruga, îl certa, ba umblase chiar cu ameninţări, dar Ustin Zaharovici nu voia cu niciun chip să rămînă.

— Înţelege o dată — îi spunea el — că nu mă sperie munca, dar tu nu ştii ce foc e pe mine.

În cele din urmă preşedintele se dăduse bătut:

— Crezi că nu te înţeleg?... Fireşte, e o treabă foarte importantă... Dar vezi nu te aciui într-altă parte, ştii doar că avem nevoie de cadre.

Ustin Zaharovici n-avea de gînd să se aciuiască nicăieri. Şederea sa în oraş, pentru el era vremelnică; închiriase un cotlon şi era bucuros să muncească orice, numai să aibă din ce trăi. Lucrurile astea n-aveau nici o însemnătate, totul era să primească veşti despre nepoţii lui. Cum avea puţin răgaz se ducea la biroul de cercetări şi, ca „să nu bată la ochi", se aşeza mai la o parte şi aştepta pînă ce locotenentul cel bălan îl băga în seamă. Văzîndu-l, acesta clătina din cap în semn că n-a venit încă nimic. Vizitele astea sfioase ale moşneagului erau pentru locotenent ca un fel de mustrare adusă biroului de cercetări, în acelaşi timp şi lui însuşi, pentru că nu reuşise încă să dea de urma

nepoților; și cum mustrarea era îndreptățită, venirea bătrînului începuse să-l scoată din fire:

— De ce bați mereu drumul, moșule? îl luă el la zor, o dată, supărat. Dacă o să aflăm ceva, avem noi grijă să te înștiințăm, nu-i nevoie să vii mereu...

Ustin Zaharovici mișcase buzele, fără să spună nimic și ieșise. Își dădea seama că locotenentul avea dreptate și începuse să se abată mai rar pe acolo.

Pe stradă se uita tot timpul cu luare-aminte la copii, în nădejdea naivă că doar, doar va da peste nepoții lui, deși știa prea bine că n-aveau cum să fie acolo și chiar de-ar fi fost, nu i-ar fi recunoscut, deoarece îi lăsase micuți de tot, cînd abia mergeau copăcel, iar acum dacă mai trăiau, Sașa trebuia să fi împlinit șapte ani, iar Vasea opt.

De aceea se simțea în largul său la cămin. Acolo erau atîția copii care-i aminteau de nepoțeii lui. La început se temuse de asta, dar acum simțea că nu mai poate trăi fără ei. Ustin Zaharovici niciodată nu fusese prea blînd din fire, nici cine știe ce prietenos; cei din jur nu se prea arătau încîntați văzîndu-l, în schimb el nu se mai putea lipsi acum de prezența copiilor. Era însetat de această scînteie de bucurie, dăruită cu scumpătate, care-i sfîșia inima — aceea de a auzi glasurile vesele, lărmuitoare ale ștrengarilor, rîsul și zarva lor și de a-i privi cum zburdau. Le dăruia, în schimb, singurul lucru ce-i mai rămăsese — mîinile lui pururea neobosite.

11

Înainte de a intra pe poartă, Taras și Leoșka auziră gălăgie în curte.

— Se vede c-au sosit ai noștri din tabără, — spuse Taras.

O mulțime de copii arși de soare și desculți stăteau strînși roată în jurul Liudmilei Sergheevna, Anastasiei

Feodorovna și a Efimovnei. Vorbeau și rîdeau toți deodată. Cînd dădură cu ochii de Taras și de Meteor, tărăboiul spori.

— Taras! Noroc, grăjdarule!

— Cît zahăr i-ai mai dat lui Meteor?...

Taras zîmbi și în aceeași clipă încetă de a mai fi un „pui de țăran", devenind ceea ce era de fapt — un băiețaș; îndată însă încruntă din sprîncene:

— La o parte!

Copiii însă îi aținură calea și-l siliră să coboare din căruță. Leoșka se dădu singur jos și se trase deoparte. Copiii vorbeau pe întrecute, căutînd fiecare să acopere glasurile celorlalți și să povestească totul dintr-o dată. Rîzînd, Liudmila Sergheevna își astupase urechile.

— Tăcere! porunci o fetiță sveltă, chipeșă și în același timp foarte serioasă.

Copiii pesemne erau obișnuiți să asculte de ea, deoarece îndată sgomotul se potoli.

— Bravo. Alla! Cît ai bate din palme ai și făcut ordine, — o lăudă Liudmila Sergheevna. Ei acum, hai, arătați-mi trofeele.

Alla deschise larg brațele și copiii se dădură în lături, lăsînd un loc gol în fața Liudmilei Sergheevna.

Un băiețaș tuns chilug, cu o frunte înaltă, lăsă jos din spinare un rucsac, din care scoase afară un borcan mare de sticlă. Înăuntru stătea încolăcit un șarpe de casă.

— Mușcă? întrebă speriată micuța Liusia, pe care Leoșka o ținu minte pentru că era tot timpul cu cîntecul pe buze.

— Nu. Șarpele de casă nu-i veninos, — rosti apăsat băiețașul cel tuns.

Două fetițe dezlegară binișor un alt rucsac și scoaseră un ghemotoc cenușiu, numai țepi. Ghemotocul se desfăcu și ridicînd în sus boțișorul ascuțit începu a mușlui.

— Un arici! Un arici! se porniră să strige în culmea fericirii micuții.

Din cel de al treilea rucsac ieşi la iveală o broască testoasă. Broasca stătu un timp locului, încremenită, apoi îşi strecură afară picioarele şi capul şi, uitîndu-se în jur chiondorîş, cu ochii ei de băbuţă, o porni iavaş, iavaş, lăsînd în urmă o pată de umezeală. Fetiţele se uitară stingherite una la alta, în timp ce băieţii făceau haz.

Leoşka se simţea înconjurat de priviri curioase. Băgînd de seamă că băiatul se uita ca un străin la ceilalţi, Liudmila Sergheevna îl chemă lîngă ea.

— Copii — rosti dînsa ţinîndu-l în faţa ei, cu mîinile pe umerii lui — aveţi un nou coleg. Îl cheamă Aleoşa Gorbaciov.

Acum toată lumea se uita la el cu o curiozitate făţişă şi Leoşka se gîndi cu jind la broasca ţestoasă care se putea ascunde în carapacea ei. În momentul acela cîteva fetiţe veniră fuga, aproape plîngînd, la directoare.

— Liudmila Sergheevna, unde sînt pisicile noastre? începură a se tîngui ele de departe.

— Pisicile? Cum, nu mai sînt? Se vede c-or fi fugit.

— Cum să fugă? De ce să fugă?

— Vai de mine, ce nenorocire, au fugit pisicile! rosti Efimovna în zeflemea. Lasă c-o să găsiţi altele...

Deşi ştia că spunea o minciună, Liudmila Sergheevna nu simţea nici un pic de remuşcare. Pisicile ajunseseră o adevărată pacoste. Cotropiseră toată casa. Toţi copiii îndeobşte iubesc animalele, dar cei de aici mai cu osebire; ei care înduraseră atîtea necazuri, culegeau de pe stradă pisoii lepădaţi sau bolnavi şi-i îngrijeau cu toată dragostea. Mîţele se făceau bine, creşteau şi nu mai plecau de acolo din casă; între timp numărul lor sporea necontenit. Mişunau toată ziua prin curte, intrau prin dormitoare, ba uneori chiar în sufragerie, luînd mereu cu asalt bucătăria şi cămara. Herghelia aceea pestriţă de pisici care mieunau într-una trăiau din ce apucau, ca toate pisicile; şi deşi copiii căutau să le

muștruluiască, ele șterpeleau tot ce le cădea în gheare. Liudmila Sergheevna privea cu teamă gloata de mîțe, așteptîndu-se în fiecare zi să izbucnească printre copii vreo epidemie de scabie, sau cine știe ce altă molimă, iar Efimovna dădea de-a azvîrlita în ele cu ce nimerea.

— Mare pacoste cu pisicile astea! Parcă n-ar fi cămin de copii ci de mîțe...

Cînd cei mai vajnici ocrotitori ai pisicilor plecaseră în tabără, Efimovna se grăbise să înfăptuiască un plan urzit mai de mult: împreună cu Ustin Zaharovici cărase pisicile undeva departe, așa ca să nu se mai întoarcă. Liudmila Sergheevna nu se împotrivise: se săturase și ea de ele, și pe urmă i se părea că toată gloata aceea patrupedă era primejdioasă.

Liudmila Sergheevna încercă să le împace pe cele mai înfocate dintre ocrotitoarele mîțelor. Apoi, copiii se împrăștiară să vadă cum arată camerele după reparații. Leoșka se duse la grajd, unde Taras începuse să deshame calul. Acolo, lîngă el se simțea mai în largul său. Neliniștea care-l părăsise în ultimele zile, îl cuprinse din nou, mai aprigă ca înainte. De cînd plecase de la Rostov, de cîte ori avusese de-a face cu băieții, dacă erau mai mulți la număr, niciodată nu ieșise bine.

După masă, Leoșka o șterse ca de obicei, ca să scape de ora de odihnă din dormitor și se duse pe maidanul din spatele grajdului. Mai erau cîțiva băieți acolo. Leoșka se așeză ceva mai la o parte — nici prea departe, ca să nu se izoleze, dar nici prea aproape, ca nu cumva băieții să-și închipuie că vrea să li se bage pe sub piele. Păstrînd încă proaspete în minte întîmplările vieții din tabără, puștimea rîdea povestind despre o oarecare Larisa, ce nu se mai sătura mîncînd, deși era grasă ca un pepene, despre un anume Kostea care mereu se scula tîrziu și răsărea la ora de gimnastică nespălat și ciufulit, despre Vadim care în toiul nopții începea să strige ca o buhă sub geamul fetelor; acestea trezeau toată lumea cu țipetele lor, drept care a

doua zi Vadim primea „votul de blam" al întregii tabere.

Un băiețaș palid la față și slab se apropie de Leoșka și se așeză lîngă el. Leoșka îl băgase în seamă încă de dimineață, fiindcă avea niște ochelari cu sticle groase și-i auzise pe băieți strigîndu-l „academicianul".

— Pe mine mă cheamă Iașa Bruk, — îi spuse băiatul cu ochelari. De mult ai venit la noi?

— Nu, nu de mult.

— De unde ești?

— Din Batum. Adică am stat mai înainte la Rostov, pe urmă ne-am mutat la Batum. Și de acolo am fugit...

— Ai fugit?

— Îhî. De la unchiu-meu...

Tocmai atunci trecu pe lîngă ei un ștrengar roșcovan, pistruiat. Pehlivanul se prefăcu că se poticnește și dădu din mînă mai, mai să-l pocnească pe Leoșka peste față. Băiatul se feri. Roșcovanul lăsă mîna în jos și începu să-și scarpine genunchiul, de parcă numai pentru asta ridicase brațul, făcîndu-le cu ochiul celorlalți. Drăcușorii pufniră în rîs. Leoșka se îngălbeni la față, încordîndu-se tot...

— Lasă-l în pace, Valet... — se răsti la el Iașa, mînios. Da' de ce ai fugit? O duceai prost? Lasă că la noi e bine, ai să vezi...

Leoșka însă nu vedea nimic bun în momentul acela; nu avea ochi decît pentru roșcovanul de Valet. Încurajat de succesul lui, acesta se gîndi să repete figura și făcîndu-le iar cu ochiul tovarășilor de joacă, o porni întins spre Leoșka. De astă dată însă nu-i mai merse. Nici nu apucă bine să-și avînte mîna, ca și cum ar fi vrut să se scarpine la ceafă, că o și trase înapoi. Leoșka îi lipise una cu dosul palmei peste umăr, în timp ce mîna cealaltă îl pocni zdravăn în piept, de-l făcu pe Valet să se clatine pe picioare și să se ducă de-a rostogolul în urzici.

— D... dai în mine? rosti el, cum ședea așa lungit pe jos, abia trăgîndu-și suflarea.

— Cin' te-a pus, n-am început eu, — îi întoarse vorba Leoșka, încruntat, aruncînd o privire peste umăr.

Băieții se adunară buluc în jurul lor. Nimeni însă n-avea de gînd să-l lovească pe la spate.

— Da' ce, eu m-am legat de tine? începu să urle Valet sărind în picioare.

— Astîmpărați-vă, mă! Astîmpărați-vă! se repezi Iașa între ei să-i despartă.

Valet îl dădu la o parte și se năpusti asupra lui Leoșka. Leoșka primi un pumn drept în nas, dar și el apucă să-și pocnească potrivnicul peste ureche. Se încleștară între ei. Valet încerca să-l lovească pe Leoșka cu capul, dar văzînd că nu reușește, ridică piciorul să dea în el; băieții, însă, observînd mișcarea, se porniră să strige mînios:

— Jos piciorul! Jos! Nu merge așa!...

Valet era mai voinic, ce-i drept; Leoșka, însă, care trecuse prin atîtea, era mai sprinten. Prinzînd momentul cînd Valet ridicase piciorul, Leoșka îl îmbrînci cît colo, silindu-l să-i dea drumul din încleștare. Valet se rostogoli din nou în urzici. Băieții pufniră iarăși în rîs; de astă dată însă făceau haz pe socoteala lui Valet.

— Nu vă mai bateți! Gata, să nu vă mai prind că vă bateți, — se auzi fără veste glasul Kirei.

Tocmai atunci însă Valet tăbărî iarăși asupra lui Leoșka și se prăvăliră amîndoi jos.

— Polundra! strigă unul dintre băieți, și gloata se împrăștie cît ai clipi.

Leoșka sări în picioare, gata să înfrunte un nou atac. De astă dată însă nu se mai pomeni atacat; în schimb se pomeni cu Liudmila Sergheevna care venea în grabă spre ei, urmată de Kira; fetița purta iarăși brasarda roșie a elevului de serviciu. Valet ședea în capul oaselor pe jos și își scutura colbul și firele de

iarbă lipite de genunchi; băieții se uitau la Liudmila Sergheevna, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

— Cu cine te-ai bătut, Gorbaciov? A, eram sigură; nu se putea ca Belous să nu-și dea arama pe față... Hai, scoală-te de acolo!

Valet se ridică de jos în silă.

— De ce v-ați bătut? Ți-a spus ceva Belous sau ți-a făcut ceva? îl întrebă Liudmila Sergheevna pe Leoșka.

Valet era într-adevăr o secătură, numai că Leoșka n-avea obiceiul să pîrască. Băiatul își pipăi nasul umflat și se uită dacă nu cumva curge sînge. Nasul nu sîngera.

— De ce taci? Hai, spune, de ce v-ați bătut? Și nu te mai uita în pămînt!...

Leoșka ridică spre ea o privire încruntată în care directoarea citi limpede că băiatul n-avea să scoată o vorbă.

În adîncul inimii ei Liudmila Sergheevna era mulțumită. Nu putea să sufere „periuțele“ și pîrîtorii, care le dădeau mereu tîrcoale celor mari, gata să se plîngă de cîte ceva.

— E mai mult ca sigur că Valet i-a căutat pricină, — răsună în spatele ei glasul Kirei.

Liudmila Sergheevna se întoarse:

— Iarăși? De cîte ori v-am spus să terminați o dată cu „Valet“ și cu toate poreclele astea!... Uite ce e, cocoșeilor, dacă nu vreți să-mi spuneți mie nimic, o să dați socoteală în fața colectivului de conducere al detașamentului. Și acum, marș la culcare.

— Te doare nasul? îl întreba Iașa milos, în timp ce băieții se îndreptau spre dormitoare.

— Nu prea. Numai că s-a umflat, — îi răspunse Leoșka.

— Strașnic l-ai mai pocnit prima dată! se minună Iașa. Zău, eu n-aș putea. De altfel, nici nu știu să mă bat, — îi mărturisi el, amărît.

— Atunci înseamnă că mănînci mereu trînteală?

— Nu. Cine să dea în mine? Mie niciodată nu-mi place să mă bat.

— Nu mai spune, — rosti cu îndoială Leoşka. Cum adică — niciodată?

Paturile noi erau aşezate altfel acum, şi al lui Leoşka se nimeri să fie chiar lîngă patul lui Iaşa.

— Spune, ce-o să fie la adunarea asta a colectivului de conducere? întrebă Leoşka după ce se culcară.

— Prea bine n-o să fie, în orice caz, — îi răspunse în doi peri şi totodată cu înţeles Iaşa, băgîndu-şi nasul într-o carte.

Adunarea colectivului de conducere al detaşamentului avu loc seara, înainte de cină. În sala de studii şedeau la o masă lungă Alla, Kira, Taras, Mitea Erşov, băiatul cel serios cu frunte înaltă care adusese un şarpe de casă şi Iaşa. Leoşka începu să prindă curaj: Taras îl cunoştea, cît despre Iaşa, era oarecum de partea lui, dar cu toate străduinţele sale nu reuşi să le întîlnească privirea. Taras şi Iaşa nici nu se uitau la el. Pe scaunele înşirate de-a lungul pereţilor se aşezaseră ceilalţi copii din cămin. Cei mici, care fuseseră primiţi numai după ce făgăduiseră că vor fi cuminţi şi nu vor face gălăgie, se strînseseră grămadă în jurul Liudmilei Sergheevna şi nu-şi mai luau ochii de la cei doi împricinaţi: Leoşka şi Valeri Belous.

Alla bătu cu creionul în masă:

— Declar deschisă adunarea colectivului de conducere al detaşamentului. Kira Rojkova ne va povesti cum s-au petrecut lucrurile în timp ce ea era de serviciu.

Kira se ridică numaidecît şi sări cu gura, roşie ca focul în obraji:

— Uite, aşa începi tu totdeauna, Alla! Ce vină am eu că le-a venit chef să se încaiere tocmai cînd eram de serviciu? Şi dacă s-ar fi bătut altă dată, cînd ai fi fost tu? . . .

— Vorbeşte fără să te depărtezi de subiect.

— Păi, asta şi fac . . . Cum zic, mergeam aşa şi mă

gîndeam: nu s-o fi dus careva după grajd, pe maidan? Că băieții toată ziua, bună ziua dau cîte o raită pe acolo de parc-ar avea un club al lor — și ce să vezi: Gorbaciov și Belous se luaseră la bătaie iar ceilalți stăteau și se uitau, așteptînd să se aleagă, care pe care?... Nimeni nu sărea să-i despartă, stăteau cu mîinile în sîn și priveau... Eu, cum am dat cu ochii de ei, le-am strigat să se oprească, da' ei își cărau mai departe la pumni și nu s-au potolit decît atunci cînd am chemat-o pe Liudmila Sergheevna. După mine, au făcut foarte rău și cred că numai Belous e vinovat, fiindcă el...

— O să ne spui pe urmă ce crezi! Acum stai jos, — îi tăie vorba Alla. Gorbaciov și Belous, ia veniți încoace, la masă!

Valet se ridică și se apropie de masă, legănîndu-se. Leoșka, care se tot sucea pe loc, se simți împins de cineva din spate:

— Du-te!

Leoșka se opri la capătul celălalt al mesei, în fața lui Belous; privirile celor din sală, ațintite asupră-i, parcă-l împungeau. Alla îl măsură din cap pînă în picioare cu căutătura aspră și rece a ochilor ei frumoși, apoi se uită la Valet.

— Poate că vrei să-ți aducem un fotoliu? Mi se pare că te dor șalele, văd că nu poți să stai drept, — îl luă ea peste picior pe Valet, care stătea într-o rînă. Băiatul se îndreptă din mijloc. Ia spune, cine a sărit la bătaie?

— N-oi fi eu ăla? Ce crezi că dacă s-a găsit Kirka să mă pîrască e chiar adevărat?

— Mai întîi n-o cheamă Kirka ci Kira și pe urmă nu te pîrăște nimeni, a spus doar ce avea de spus! îl repezi Alla.

— Nu mă pîrăște? N-a văzut nimic și vorbește așa în vînt... Ce, eu m-am legat de el? Întrebați-i pe băieți... El a dat în mine mai întîi.

— Și de ce a dat?

— De un' să știu de ce? Am vrut să mă scarpin la

ceafă și el m-a pocnit... Întrebați-l pe el de ce m-a pocnit.

— Am să-l întreb, dar pînă una, alta, spune tu.

— Ce să spun? Dacă vine cineva și dă în mine ce vrei să fac, să stau și să mă uit la el? Nu, i-am ars și eu vreo două...

— Va să zică ai vrut să te scarpini la ceafă?

— Da, nici n-am apucat bine să ridic mîna...

— ...și el te-a și scărmănat! — rosti fără un zîmbet pe față Taras, luîndu-i vorba din gură.

Cei de față pufniră în rîs.

— Liniște! Alla bătu cu creionul în masă. Taras, trebuie să fii mai serios.

— Da' eu vorbesc serios! Cum vine asta: dacă pe mine mă mănîncă spinarea, tu, Alla, o să te apuci să mă cotonogești?

Valet se hlizi.

— Stai, stai, nu rîde încă, — se răsti la el Taras. Mai bine spune adevărul.

— Ce adevăr?

— Adevărul adevărat! rosti și mai apăsat Mitea Erșov. Pe cine vrei să duci de nas? Doar noi te știm!

— Spune — sări și Alla cu gura — voiai să-l lovești pe Gorbaciov?

— Și ce dacă? Doar așa, în glumă! Ce, nici să glumești nu e voie, hai?

— A dracului glumă, uite cum i s-a umflat nasul cît un cartof! i-o întoarse Taras, cu cea mai serioasă mutră din lume.

— Eu cred că totul e lămurit! încheie Alla, uitîndu-se întrebător la întreg colectivul. Belous, ia spune, cînd ai venit aici, pe tine te-a bătut cineva?

Belous ridică ochii în tavan fără să scoată o vorbă.

— Răspunde!

— Ei — nu!

— Fără „ei“ ci numai atît „nu“... A glumit cineva cu tine așa cum ai făcut tu azi?

— Nu.

— Atunci de ce te-ai purtat așa? N-ai nimic de spus? Bine, atunci am să răspund eu în locul tău!... Ai făcut-o, pentru că ți-ai închipuit că Gorbaciov e mai slab decît tine. Ești laș — auzi tu? — totdeauna te dai la cei mai slabi... Te-ai purtat așa, crezînd că ceilalți o să-ți țină parte; ai vrut să te ascunzi după ei. Va să zică ești de două ori laș! (Alla făcu roată ochii în jur, ca să vadă răsunetul pe care-l aveau vorbele ei). Te-ai purtat așa fiindcă voiai să-i faci pe ceilalți să rîdă... Și au și rîs într-adevăr, rușine să le fie! (Alla aruncă o privire celor ce o ascultau). Totdeauna vrei să fii mai mucalit decît alții, să le dai prilej să rîdă. Îți place să faci pe paiața... Spune, ce-ai cîștigat cu asta? Pentru moment au rîs de șotia ta și acum, uite, că toți te osîndesc. Așa crezi tu că se cuvine să fie primit în mijlocul nostru un tovarăș nou? Așa te-am primit noi pe tine? Oare și noi am „glumit" așa cu tine — îl îngînă Alla în bătaie de joc. Mai degrabă am fi putut rîde de tine, decît de Gorbaciov! De ce te maimuțărești, de ce te legi de alții? Zău, nu înțeleg de loc de ce ții tu morțiș să semeni cu un golan? Tu — golan? Da' de unde, nu ești decît un băiat rău și prost!...

Leoșka ascultă încîntat toată pologhia asta. Uitaseră de el; toți erau cu ochii la Valet. În cele din urmă însă Alla se întoarse și către el:

— Și nici tu nu ești mai cumsecade, Gorbaciov! Doar abia te-a atins. De ce ai sărit la bătaie? Ce, crezi că numai cu pumnii îți dovedești dreptatea? Numai aceia la care creierul lucrează încet, lucrează mai vîrtos cu pumnii. (Aici făcu iarăși o pauză, dîndu-le răgaz ascultătorilor să se pătrundă de spusele ei). Așa vrei tu, Gorbaciov, să-ți faci drum în viață, cu pumnii?... Tu n-ai apucat încă să cunoști regulile noastre și fiindcă-i pentru prima oară, poate c-o să te iertăm, nu știu sigur; un lucru trebuie să știi însă: zurbagiii și bătăușii n-au ce căuta între noi! Dacă ții să trăiești în mijlocul nostru, trebuie să lași pumnii deoparte. Îmbujorată, mulțumită de felul cum vorbise, Alla își plimbă

privirea peste capetele ascultătorilor: Mai are cineva de spus ceva?

— Ce s-o mai lungim, — rosti Mitea Erşov. Totul e limpede.

— Şi ce propuneţi?

— Să facă de două ori de serviciu la curăţatul cartofilor, — spuse Taras.

— Asta nu-i drept! sări de colo Kira, uitîndu-se cu înţeles spre Leoşka. De ce să fie pedepsit şi Gorbaciov? N-a ştiut, băiatul, abia a venit! Singurul vinovat e Valet... adică Belous — el trebuie să facă de două ori de serviciu.

— Eu aş zice — îşi dădu Alla cu părerea — ca Gorbaciov să facă o dată, iar Belous de două ori. Şi amîndurora să li se dea un avertisment. E cineva împotrivă?

— Da!

Toată lumea întoarse capul, mirată, spre Liudmila Sergheevna — propunerea era cît se poate de la locul ei, ce putea să aibă oare de spus?

— Îmi pare bine — începu Liudmila Sergheevna — că toată lumea într-un glas osîndeşte fapta lui Belous şi a lui Gorbaciov. Şi Alla în linii mari are dreptate în ce a spus, deşi mi se pare că a vorbit cu un pic de necaz. Iar cînd omul e supărat, cu greu reuşeşte să fie drept. Asta însă e altă poveste... Cu un singur lucru totuşi nu pot fi de acord. Voi vreţi să-i pedepsiţi prin muncă. Nu e drept! Voi vă daţi osteneala şi învăţaţi ca mai pe urmă să munciţi cot la cot cu alţii şi pentru alţii. Atunci cînd i se încredinţează cuiva, cînd i se dă cuiva să facă o treabă — asta nu e nici o pedeapsă, nici o ruşine, ci o bucurie, o cinste. O să-mi spuneţi poate că nu e cine ştie ce fericire să cureţi cartofi?....

— Şi ce, nu-i aşa? se auzi un glas.

— Da, nu e ceva prea plăcut, ce-i drept. Atunci însă cînd daţi ajutor la bucătărie, voi ştiţi că dacă astăzi faceţi asta pentru alţii, mîine alţii vor face aceeaşi treabă pentru voi, în timp ce voi o să vă îndeletniciţi cu alte lucruri mai îmbietoare... Dar ce se întîmplă cînd

silești pe cineva să muncească mai mult decît se cuvine? Omul acela o să se scîrbească de muncă. Mai tîrziu o să caute să tragă chiulul și în felul ăsta o să ajungă să trăiască pe socoteala celor din jur, ca un parazit. Nu, munca nu poate fi o pedeapsă pentru cineva! Aș zice, mai bine, să facem tocmai pe dos: să-i pedepsim oprindu-i să lucreze...

— Da, cum de nu! — se auzi un glas nemulțumit. Noi o să muncim și ei să stea cu burta la soare...

— Chiar așa. Și o să vedeți că-i mult mai rău pentru ei. Eu zic să nu le mai dăm voie să muncească timp de trei zile.

— Să votăm atunci? întrebă nedumerită Alla.

— Da. Să votați cu toții.

Copiii își dădură votul cam în silă; nu puteau totuși să n-o facă, de vreme ce propunerea venea din partea Liudmilei Sergheevna.

Cînd să iasă, Leoșka îl auzi pe Iașa spunîndu-i Allei:

— Ai vorbit ca un Cicero în carne și oase!

— Ce Cicero! Ar putea să-i dea o mînă de ajutor lui Vîșinski la Organizația Națiunilor Unite. S-o auzi acolo ce-ar mai turui din gură, — întări Mitea Erșov.

— Ce tot vorbiți! se sclifosea Alla cu fața scăldată în zîmbete, măgulită.

Curios lucru și fără nici o noimă: de ce atunci cînd un om, de pildă el, Leoșka, dă de vreun bucluc, pățania lui, pentru altul e un prilej de a ieși în vileag, de a fi ridicat în slavă. Drept este, oare, ca unuia să-i fie bine, pentru că ție îți merge rău?

— Cine mai e și Alla asta? îl întrebă Leoșka pe Iașa.

— Alla Jukova? E președinta colectivului de conducere. A terminat clasa a șaptea și a intrat acum la o școală medie tehnică. E o fată foarte deșteaptă.

— Da, deșteaptă. Cînd e vorba să caute nod în papură altora...

— Crezi că n-avea dreptate? După mine a făcut ce

trebuia să facă. Ai scăpat totuși ieftin, alții au pățit-o mai rău!

Nu, Iașa nu putea să înțeleagă ce simțea în clipa aceea Leoșka, iar el nu era în stare să-i explice. Se duse deci la Taras. Acesta însă tăcea mai abitir ca niciodată, de parc-ar fi fost supărat că vorbise prea mult la adunare. Kira Rojkova, în schimb, ar fi stat bucuroasă de vorbă cu Leoșka și poate s-ar fi întîmplat chiar ca părerile lor să se potrivească, numai că băiatul nu prea avea ce face cu mila ei și nici n-o lua în seamă deși tot încerca să intre în vorbă cu el. N-o rugase nimeni să-i ia apărarea și să-l dezvinovățească, și ea de colo, hop! „eu cred că așa și pe dincolo".

Leoșka își închipuise că pedeapsa pe care se gîndise Liudmila Sergheevna să le-o dea era nimica toată. Băieții mai mari plecaseră să lucreze la grădina de zarzavat a căminului; nu rămăseseră acasă decît cei de serviciu și prichindeii. Pe Leoșka îl durea un singur lucru: faptul că se duseseră la cîmp la Ustin Zaharovici, unde se simțise atît de bine, dar căuta să se mîngîie singur, spunîndu-și că e prea cald și că și așa te obosea destul zăpușeala, iar acolo mai trebuia să și muncești...

Anastasia Feodorovna îi luase pe cei mici la plimbare în parc. Leoșka voise să meargă și el ca să-i supravegheze din urmă, dar Sima, care purta brasarda elevului de serviciu, îl opri spunîndu-i că și asta-i tot muncă și că de vreme ce fusese scutit să muncească o să-i însoțească ea pe copii.

Valet roșcovanul se hlizea, tîndălind prin curte ca și cînd nici n-ar fi putut să fie pe lume o îndeletnicire mai plăcută.

Spre seară veniră și băieții de la „grădină". Alla îi dădu raportul Liudmilei Sergheevna. Apoi se duseră cu toții, veseli, să se spele și să se curețe, și tăbărîră cu atîta lăcomie pe mîncare, încît toate argumentele cu căldura și oboseala pe care le găsise Leoșka mai înainte pentru a se mîngîia se spulberară. Cît despre Belous,

care venise și el la masă, îl întîmpinară cu un potop întreg de zeflemeli. Nu cumva îl răzbise oboseala? S-o fi ostenit prea mult săracul? Nu vrea să-i mai aducă niște pîine? Sau încă o farfurie de ciorbă? Bietul băiat, ia uite cum s-a tras la față de atîta trudă. Te trec fiorii numai cînd îl vezi!...

Belous însă rîdea.

— Ei și, cu atît mai bine pentru mine! Stau și mă prăjesc la soare!

De fapt însă nu se prea simțea în apele lui. Leoșka se aștepta să fie și el dat în tărbacă, dar îl lăsară în pace.

A doua zi, din îndemnul Liudmilei Sergheevna, se apucară cu toții să care molozul rămas în urma reparațiilor. Nu era chiar atît de lesne să cari amestecătura aceea de așchii de lemn, var și ciment. În cîteva clipe toți erau plini de var ca niște tencuitori și se prăpădeau cu toții de rîs. Privindu-i, Leoșka se simți cotropit de amărăciune. Chiar și cei mititei începură să care capete de scînduri și șindrile vechi, pînă ce Liudmila Sergheevna și Anastasia Feodorovna îi luară la goană, punîndu-i să-și curețe hăinuțele și să se spele. Toată lumea muncea, numai Belous și Leoșka stăteau de pomană. Dolofanul de Slava cu ochișorii lui albaștri se așezase pe pragul dormitorului și se căznea să meșterească un camion dintr-o cutie de chibrituri și din niște mosorele goale. Camionul era aproape gata, numai că roțile prinse cu ață nu se învîrteau iar caroseria nu se putea ridica în sus. Slava sufla din greu, legînd mereu, cînd mai strîns, cînd mai larg, roțile care însă nu voiau de loc să se învîrtească.

Leoșka se uita cu drag la țîncul ăsta domol și bun, care privea cu ochi atît de blînzi și de curioși ca și cum tot ce se afla în jur fusese anume făcut ca să-i placă și să-l îmbie pe el, pe Slava.

— Nu merge? îl întrebă Leoșka, așezîndu-se lîngă el.

— Îhî, nu se învîrtește, — oftă Slava.

— Hai să încercăm împreună.

Slava îi întinse bucuros jucăria. Leoşka străpunse cutia cu nişte bucăţele de sîrmă de care prinse mosorelele. Acum roţile camionului se învîrteau de jurai că-s adevărate. Mult mai greu era să facă aşa ca să se mişte în sus şi-n jos caroseria, şi pentru asta Leoşka născoci un sistem întreg de pîrghii şi cîrlige. Slava între timp însă pierduse orice interes pentru jucărie; dorinţa lui era să şi-o meşterească singur, nu s-o primească de-a gata. Copilul se uită la camion, apoi la Leoşka adîncit în lucru şi, înţelegînd treaba asta în felul său, îi spuse:

— Joacă-te tu, că eu mă duc să dau demîncare ariciului.

Ariciul, şarpele de casă şi broasca ţestoasă erau daţi în grija celor mici.

Slava o şterse. Leoşka azvîrli cît colo jucăria închegată cu stîngăcie, de care i se făcuse lehamite, şi ieşi afară pe poartă. Nimeni nu putea să plece din cămin fără voie, dar Leoşka îşi spuse că nu mai avea nimic de pierdut. Se aşeză pe o bancă în grădiniţa din faţa căminului şi se uită la nişte vrăbii care se sfădeau pentru o coajă de pîine. Vrăbiile îşi luară zborul care încotro iar Leoşka o porni mai departe, uitîndu-se în toate părţile. Deodată, se opri: cum de putuse să-l uite pe Vitka, băieţaşul acela drăguţ, buzat şi sprîncenat pe care-l găsise înotînd în apa clocită din cala vaporului scufundat şi care mai apoi încercase să trimită o rachetă în lună... Da, pe Vitka! Cine ştie ce o mai fi născocit de atunci...

Leoşka ocoli grădiniţa, trecu pe lîngă policlinica de copii şi ieşi în bulevard. Merse aşa cam pînă la jumătatea lui, pe urmă coti la dreapta; parcă aceea era strada pe care umblase atunci, noaptea. O străbătu pînă la capătul ei, apoi mai coti o dată şi încă o dată. Casa lui Vitka tot nu se vedea. Leoşka se căznea să-şi amintească numărul ei, dar nu mai ţinea minte nimic altceva decît că avea curte şi că în spatele casei era o grădiniţă nu prea mare. Leoşka se uită atent peste garduri, ciocănind încetişor ca să asmuţă cîinii şi cercetă atent

toate fetițele care se jucau prin curți sau pe stradă. Cîinii săreau la garduri hămăind, dar niciunul dintre ei nu era Grom sau Lovki, iar dintre fetițe nici una nu semăna cu surioara lui Vitka. Nici de întrebat nu avea cum să întrebe, fiindcă nu știa numele de familie al lui Vitka. De-atîta umblet începuseră să-l usture călcîiele și Leoșka, obosit, făcu cale întoarsă spre cămin.

A doua zi copiii mai mari plecară din nou la grădină. Leoșka îi auzea pe băieți luîndu-l peste picior pe Valet:

— Vezi să nu te ostenești prea mult! Trebuie să-ți cruți sănătatea!

Valeri Belous nu se arătase niciodată prea harnic. Dacă i se dădea cîte ceva de făcut, căuta să scape, iar dacă muncea cot la cot cu toți, pînă la urmă tot trăgea chiulul. Cum spunea Efimovna: era bun doar să care fumul cu sacul. În schimb se obișnuise să fie luat în seamă de toți. Uneori copiii făceau haz de șotiile și giumbușlucurile lui, alteori le întîmpinau în tăcere; niciodată însă nu simțise, ca în momentul acela, înstrăinarea ce-l despărțea de ceilalți. Pe Valeri îl sîcîia nepăsarea asta, și îi tot dădea tîrcoale lui Taras care așeza în căruță coșurile pentru roșii, pînă ce, într-un tîrziu, puse mîna pe furcă și se apucă să adune gunoiul de lîngă grajd. Taras îl privi mirat, se apropie de el și-i luă furca din mîini.

— Nu-i voie! rosti el apăsat, apoi adăugă încruntat: altminteri te pomenești c-o să ajungi chiar un parazit...

Prichindeii, care de obicei se strîngeau roată în jurul căruței, de cîte ori pleca Meteor, se porniră pe rîs, iar Valeri, roșu ca sfecla, se îndreptă spre maidan.

Liudmila Sergheevna, care în zilele acelea fusese tot timpul cu ochii pe Leoșka și pe Valeri, fără ca ei să bage de seamă, începu să șovăie. Pentru Belous, care era un leneș fără pereche, pedeapsa se dovedea folositoare, dar pentru Gorbaciov era mult prea aspră.

— Mă duc la învățămînt, — îi spuse ea lui Leoșka. Ai grijă să nu-și facă de lucru ăi mici prin birou. Mi-e

teamă să nu scotocească prin ierbare, să se uite la lucruri și să răvășească tot.

— Bine, — îi răspunse Leoșka, bucuros.

Firește nu era ceea ce se numește o muncă adevărată, totuși, Leoșka și-o îndeplini cu atîta sîrguință încît nu lăsă puștimea nici măcar să se apropie de birou, dar' mite să intre înăuntru. Valeri veni și el întins într-acolo, dar Leoșka îi ațînu calea.

— Nu-i voie!

— Cum, nu-i voie? Mă duc la directoare.

— A plecat și mi-a spus să nu las pe nimeni înăuntru.

— De ce minți? Cînd ți-oi lipi...

Jana îi zări de departe, cum stăteau proțăpiți unul în fața celuilalt, gata să se încaiere, și strigă:

— Valeri! Iarăși?

Belous aruncă o privire peste umăr și-și descleștă pumnii.

După vreo două-trei ore, Liudmila Sergheevna se întoarse însoțită de o femeie înaltă, necunoscută.

12

Privirea și strîngerea de mînă a Elisavetei Ivanovna erau sigure și hotărîte, ca de bărbat. Liudmila Sergheevna își spuse că erau fără doar și poate semnele unei firi statornice, pline de energie, bărbătești. În sinea ei socotea că la educația copiilor era neapărată nevoie de o supraveghere bărbătească, altminteri aceștia vor deveni prea sensibili și prea sentimentali. Educatoarele erau bune, dar prea îngăduitoare, și sosirea unui pedagog cu un caracter ferm era cît se poate de bine venită. Liudmilei Sergheevna i se părea că ea nu avea ceea ce se numește un caracter în înțelesul deplin al cuvîntului.

Elisaveta Ivanovna era îmbrăcată simplu și corect: o rochie albastră cu picățele albe și guleraș alb. Singurul lucru care nu se potrivea deloc cu înfățișarea noii edu-

catoare erau codițele ei. Spălăcite și subțiri, cele două codițe ca de fetiță erau strînse la spate într-un coc mic, ce se desfăcea mereu. Rareori o vedeai zîmbind și atunci numai din vîrful buzelor, în timp ce fața-i prelungă rămînea încremenită. De altfel, Liudmila Sergheevna nici nu era sigură că zîmbea, atît de scurtă, de imperceptibilă era mișcarea buzelor ei. Merseră împreună din cameră în cameră. Elisaveta Ivanovna îi punea cînd și cînd cîte o întrebare și din întrebările ei se vedea că rînduielile căminului nu prea-i erau pe plac. Se miră, de pildă, că dormitoarele fetelor și băieților se aflau în aceeași clădire și drept răspuns la nedumerirea pe care o arătă Liudmila Sergheevna ridică din sprîncene:

— Bine, dar se poate așa ceva?... și tăcu apoi, cu înțeles.

Pe urmă cînd se întoarseră în cancelarie, luînd în mînă catalogul copiilor din cămin, îi ceru să-i spună crimele și infracțiunile pe care le săvîrșise fiecare înainte de a fi intrat aici.

— Cum — crime? rămase uluită Liudmila Sergheevna. Doar nu-s decît niște copii!

— Da, desigur. Dar pînă să fie internați în cămin au umblat un timp de capul lor și în acest timp se prea poate să fi căpătat apucături rele. Ca să le poți stîrpi, trebuie mai întîi să le cunoști.

Vorbea puțin pe nas și atît de lămurit, de precis, încît semnele de punctuație din vorbirea ei păreau niște stîlpi de piatră între ostrețele unui gard de lemn.

Liudmila Sergheevna se gîndi ce fel de apucături criminale vor fi avut Liusia ori Slavka și se cutremură indignată.

Cei mari poate să fi săvîrșit mai înainte vreo abatere; ea însă nu-i întrebase nimic, socotind că unui om cu cît te ferești să-i zgîndări trecutul, cu atît mai curînd îl uită.

— Să mergem să vedeți și copiii și atunci o să vă puteți da seama cum sînt ei; v-aș ruga să le puneți cît

mai puține întrebări. Copiilor, știți, nu prea le place să fie descusuți, și pe urmă, n-are nici un rost.

Cei mai mari se și întorseseră de la grădină, ba chiar și mîncaseră; în dormitoare însă nu erau decît prichindeii.

— Sigur că s-au dus la „club“, — spuse Liudmila Sergheevna. Să mergem în spatele grajdului.

— În spatele grajdului? ridică mirată din sprîncene Elisaveta Ivanovna.

— Da, e un maidan acolo — clubul lor. Ce să-i faci, deocamdată n-avem altul mai bun.

— Și dumneata admiți așa ceva?

Liudmila Sergheevna se uită la ea pieziș și după ce stătu o clipă în cumpănă îi răspunse:

— Nu. Dar asta nu schimbă nimic.

Lîngă grajd, Taras ședea pe o buturugă și cosea șleaul de la hamuri cu o curelușă subțire.

— Ăsta-i unul din grup — Taras Goroveț, — o lămuri Liudmila Sergheevna. Da' tu de ce lucrezi în loc să te odihnești? îl întrebă ea pe Taras.

Acesta ridică mirat capul.

— Păi, nu mă odihnesc? Ce, asta-i lucru? îi arătă el șleaul.

— Cine se poate înțelege cu tine? zîmbi Liudmila Sergheevna și coti după grajd.

În capătul celălalt al maidanului, unde bălăriile erau mai dese, Lașa Bruk și Mitea Erșov stăteau întinși pe burtă și citeau. Ceva mai încolo se lungise și Leoșka în iarbă. N-avea nici o carte; culcat pe spate, privea norișorii ce se perindau pe cer. Ceilalți băieți, care tolăniți, care stînd în capul oaselor, se aciuiseră toți pe o fîșie îngustă de umbră aruncată de zidul dărăpănat al grajdului și se puseseră la taifas.

Zărind-o pe Liudmila Sergheevna și pe femeia aceea slabă, necunoscută, amuțiră cu toții.

— Băieți — le spuse Liudmila Sergheevna — iată noua voastră educatoare, care va ține locul Xeniei Petrovna.

— Bună ziua, copii. Sper că o să ne împrietenim, — rosti noua educatoare.

Copiii îi răspunseră la salut, nu însă toţi într-un glas.

— Pe mine mă cheamă Elisaveta Ivanovna. Curînd cred că am să aflu şi numele voastre.

— Eu vă las, — spuse Liudmila Sergheevna, pregătindu-se să plece. După cîte ştiu nu sînteţi o începătoare.

— Bineînţeles, — întări Elisaveta Ivanovna.

Liudmila Sergheevna se duse. Elisaveta Ivanovna se uită împrejur, căutînd ceva pe care să şadă, dar negăsind nimic, cum nu avea chef să se aşeze pe iarbă, rămase în picioare în bătaia soarelui.

— Şedeţi aici, la umbră, — o îmbie Tolea Savcenko şi-i făcu un loc lîngă zid.

— Nu obişnuiesc să şed pe jos şi sper să vă dezbăr şi pe voi de obiceiul ăsta.

Băieţii se priviră unii pe alţii, nedumeriţi. Xenia Petrovna stătuse doar cu ei de atîtea ori aici, în dosul magaziei, fără să strîmbe din nas.

— Aţi putea să-mi spuneţi şi mie, vă rog, de ce v-aţi adunat aici printre gunoaie? întrebă ea şi se uită la grămada de moloz şi dărîmăturile ce zăceau mai încolo.

— De ce? E destul de curat aici, — îi răspunse Tolea, făcînd ochii roată, ca şi cum ar fi vrut să vadă dacă într-adevăr era aşa.

— Să zicem, — rosti pe un ton batjocoritor Elisaveta Ivanovna. Dar ce rost are să staţi aici în dosul grajdului printre dărîmături?

— Ce, nu e bine? Aici e răcoare. Doar n-o să ne închidem în casă! spuse Valeri Belous.

— Mi se pare că e ora de repaus acum şi că ar trebui să fiţi în dormitor — nu?

— Prea e zăpuşeală acolo, — o lămuri Mitea Erşov.

— Şi pe urmă, ştiţi, sîntem în întrecere . . . Ar trebui să ne spălăm pe picioare . . . adăugă Tolea.

— Pe picioare? Ce întrecere? ridică nedumerită din sprîncene Elisaveta Ivanovna. Sînteți în întrecere la spălatul picioarelor?

— Aș! Sîntem în întrecere cu fetele la curățenia dormitoarelor. Și ca să păstrăm cît mai bine curățenia, de cîte ori intrăm în dormitor, ne spălăm mai întîi pe picioare. Și zău, ce rost are atîta spălat?

— Prin urmare nu intrați în dormitor numai ca să nu vă spălați pe picioare? Cine a mai născocit și nerozia asta? Educatorii?

— Nu, noi singuri.

— Se poate oare să nu vă fi învățat nimeni ce înseamnă o adevărată întrecere? Ceea ce ați pus voi la cale nu se mai cheamă întrecere, nu e decît o maimuțăreală. Rostul unei astfel de întreceri este să păstrați curățenia în dormitoare, folosindu-le, nicidecum ținîndu-le închise cu lacăt.

Și Elisaveta Ivanovna se apucă să le explice pe îndelete ce înseamnă o întrecere în adevăratul înțeles al cuvîntului, ce trebuie să faci și cum pentru a ieși victorios și cît de absurd era ceea ce ticluiseră ei. Băieții ascultau fără să spună un cuvînt. Iașa Bruk, care ridicase o clipă nasul din carte, își plecă iarăși capul.

— Cum te cheamă, băiete? îl întrebă Elisaveta Ivanovna.

— Pe mine? Bruk.

— Uite ce e, Bruk: atunci cînd un om mai în vîrstă îți vorbește se cade să-l asculți.

— Păi, ascult.

— Mă îndoiesc.

— Stăteam cu capul în jos, doar nu ascult cu ochii.

Belous pufni în rîs. Elisaveta Ivanovna se întoarse, dar Belous stătea ca o stană de piatră, „sorbind-o din ochi“ pe noua educatoare.

— Bruk, lasă spiritele. Văd eu bine cine mă ascultă și cine nu. De aci încolo, copii, să știți, nu vreau să mai văd că vă adunați aici, la „clubul“ vostru, cum îi

ziceți voi! N-aveți ce căuta aici! Să nu vă mai prind! Și acum să mergem!

Elisaveta Ivanovna se întoarse și o luă înainte spre curte. Băieții se ridicară alene și porniră după ea.

— Ei, ce zici, academicianule? întrebă în șoaptă Mitea, arătînd din ochi spinarea țeapănă a educatoarei.

Iașa își țuguie buzele și miji ochii.

— Are dreptate în privința întrecerilor, sigur că da... Numai că e prea pisăloagă.

— Asta da, — oftă Mitea.

În curtea dogorîtă de soare nu găseai un locșor să te așezi. Se aciuiră deci cu toții sub ferestrele sufrageriei.

— Ce să facem, bre, aici? bodogăni Tolea, bosumflat. Nu ședeam acolo mai bine?

— În primul rînd dezbară-te de cuvîntul „bre", — îl muștrului Elisaveta Ivanovna. Ce tot „bre, bre"? Nici nu-i frumos și pe urmă numai un om fără educație vorbește așa. Am să-i spun directoarei ca de azi înainte să ne pună la dispoziție o încăpere unde fiecare să se poată îndeletnici cu cîte ceva. Să nu vă mai văd hoinărind așa prin curte. Și acum...

— Acum ar fi bine să ne băgăm în apă, — propuse Valeri.

— Ce urît vorbești! „Să facem o baie", — așa se spune. Ora de odihnă s-a terminat, și dacă ne dă voie directoarea, mergem. Așteptați puțin.

Elisaveta Ivanovna se îndreptă spre biroul Liudmilei Sergheevna. Copiii o petrecură cu ochii, apoi se uitară unul la altul.

— Da-a-a!... rosti Iașa clătinînd din cap.

Țeapăn, cu brațele atîrnate în jos, ca niște curelușe de bici, Valeri Belous făcu cîțiva pași, drept ca o prăjină. Băieții se porniră pe rîs fiindcă imita de minune mersul Elisavetei Ivanovna.

— Astîmpără-te, Valet — îi spuse Mitea — să nu te vadă cumva.

— Unde vă duceți, băieți? îi întrebă Kira venind într-un suflet.

— S-ar putea să mergem la scăldat.

— Și noi? Vrem și noi! Fe-te-lor! începu să strige Kira, rupînd-o la fugă, îndărăt, spre dormitor.

După cîteva clipe fetele se năpustiră pe ușă afară, aranjîndu-și din mers părul, bluzele.

— Da' ce, noi de ce să nu mergem? Vrem și noi. Haidem la Liudmila Sergheevna.

Ajunseră în fața biroului, tocmai cînd directoarea ieșea în curte împreună cu noua educatoare.

— Liudmila Sergheevna, de ce să meargă numai ei și noi nu? Vrem și noi.

— Duceți-vă, duceți-vă! începu să rîdă Liudmila Sergheevna, ridicînd mîinile ca și cum ar fi vrut să se apere de larma pe care o făceau. Lasă că Elisaveta Ivanovna vă ia și pe voi. Elisaveta Ivanovna Drozdiuk e noua voastră educatoare.

Fetițele se potoliră. Elisaveta Ivanovna le măsură cu privirea, apoi se întoarse către Liudmila Sergheevna.

— Au costume de baie?

— Chiloței și maiouri. Ce nevoie mai au de costume?

— La rînd, cîte doi! porunci Elisaveta Ivanovna. Fetele înainte, băieții la urmă.

Copiii se așezară doi cîte doi.

— Acum, luați-vă de mînă!

— Ei, na! De ce să ne luăm de mînă? Ce, sîntem copii mici? săriră cu gura băieții.

— Fără discuție! se răsti Elisaveta Ivanovna, curmînd gălăgia. Cine nu vrea, să iasă din rînd. Acela nu merge la scăldat.

Copiii rămaseră locului, fără să se ia totuși de mîini. Elisaveta Ivanovna își plimbă privirea peste rînduri, umflîndu-și nările.

— Dacă nu vă luați de mînă chiar acum — rosti ea și mai apăsat — stați acasă, nu mergeți la scăldat nici azi, nici mîine!

Copiii se prinseră stîngaci de mîini, fără să se uite unul la altul.

— Ce înseamnă asta? Elisaveta Ivanovna se apropie de grupul fetelor, arătînd nemulțumită spre Sima și Jana. Eu v-am spus să vă luați de mînă, nu să mergeți la braț! Nu-i de nasul vostru!

Sima se îmbujoră la față și-și trase mîna de sub brațul Janei. Coloana se îndreptă spre țărmul mării într-o tăcere apăsătoare. Nici măcar lui Valeri Belous nu-i mai ardea de năzbîtii și nu mai căuta să-i facă pe băieți să rîdă. Valurile mărunte și limpezi plescăiau însă atît de molcom, de îmbietor, pe nisipul ce părea tot netezit cu fierul de călcat, soarele strălucea atît de vesel, tremurînd pe undele line, încît toată supărarea lor se risipi. Copiii rupseră rîndurile, împrăștiindu-se. Băieții își trăgeau din mers cămășile peste cap, alergînd spre apă.

— Stați, copii! îi opri Elisaveta Ivanovna. Întîi să ne alegem un loc.

Merseră așa, o bucată de vreme, înnotînd prin nisipul încins, căutînd zadarnic un loc liber.

Cu capetele adăpostite sub umbrele sau sub pălării de paie cît roata carului, ori înfășurate în prosoape în chip de turban, ca beduinii, sau descoperite, mulțimea cafenie a celor ce făceau plajă stătea întinsă pe nisipul fierbinte. De fapt niciunul dintre ei nu venise să se scalde. În apă se bălăceau doar copiii. Cei mari se prăjeau la soare, veneau aici în zilele lor libere, dis-de-dimineață, încărcați cu coșuri ori sacoșe și stăteau pînă la asfințit. Aici citeau, aici dormeau, coseau, jucau cărți, beau din termosuri ceai cu miros de mătură opărită, mîncau. Mîncau din niște hîrtii unsuroase, roșii, tăvălite prin nisip, chiftele tari ca guma, cu scame de ziar pe ele, pîine vîrtoasă ca piatra, uscată de arșița cumplită a soarelui și presărată cu grăunțe de nisip. Toate astea însă nu însemnau nimic: oamenii voiau să se bronzeze.

Și acum, deși trecuse de mult de amiază, totuși plaja era ticsită. Degeaba căuta Elisaveta Ivanovna un loc

liber, cu cît mergeau mai departe, spre sanatorii, cu atît era mai multă lume.

— Așa o să ajungem curînd la Berdeansk, — rosti Iașa cu melancolie.

Elisaveta Ivanovna se uită îndărăt, dar nu-l putu dibui pe cel ce vorbise. Mai făcură cîțiva pași, după care educatoarea se întoarse înapoi și, oprindu-se într-un loc unde nu era chiar atîta îmbulzeală, spuse:

— Băieții rămîn să facă baie aici. Aveți grijă să nu înotați prea departe! Iar voi, fetelor, mergeți cu mine.

— Ce-o fi apucat-o? întrebă în șoaptă Mitea.

— Dă-o naibii, — îi răspunse Valet și o sbughi în apă.

Ceilalți se năpustiră după el.

La vreo treizeci de pași mai încolo, Elisaveta Ivanovna se opri din nou și le spuse fetelor să se dezbrace. Mirate de noua rînduială, fiindcă pînă atunci obișnuiseră să se scalde toți laolaltă, fetele își scoaseră hainele pe tăcute și intrară în apă.

— Și dumneavoastră, Elisaveta Ivanovna? strigă Kira.

— Eu niciodată nu fac baie la plajă, cu atîta lume, — spuse educatoarea, ca și cum scăldatul laolaltă ar fi fost un lucru cît se poate de rușinos.

— Se vede că-i numai oase, ca baba hîrca, — le șopti fetelor Sima.

Toate pufniră în rîs. Felul cum se purta cu ele noua educatoare le tăia tot cheful și le umilea; măcar cu atîta să se răzbune dacă nu puteau altfel, rîzînd pe socoteala ei.

Elisaveta Ivanovna rămase de pază pe mal, la mijlocul distanței dintre fete și băieți, așa ca să nu-i scape din ochi, nici pe unii, nici pe ceilalți.

Leoșka înotă puțin, apoi ieși afară și se întinse pe nisip. Băieții se luau la trîntă, se cufundau în apă, se cățărau unii pe umerii altora și, strigînd ca niște besmetici, se asvîrleau în valuri. Fetele înotau „cîinește", dînd din picioare, se împroșcau cu apă, țipau și arun-

cau mereu ochiade spre băieți. Se plictiseau. Pînă atunci se scăldaseră împreună cu ei, luînd parte la toată zbînțuiala lor; acum însă între ele și zarva veselă din apă se afla un crîmpei de mare și statura Elisavetei Ivanovna, ce se înălța ca un monument pe plajă. Treptat, treptat însă distanța se micșora. Nimeni n-o făcea anume, totuși crîmpeiul de mare se îngusta pe fiece clipă.

Elisaveta Ivanovna ridică brațul și strigă ceva, dar nimeni n-o auzi. Începu atunci să dea din mîini pe mal, spunînd ceva cu glas tare, mînioasă, dar cuvintele se pierdeau în vînt; nimeni de altfel nu se ostenea să le asculte. O vedeau doar trăgîndu-se mereu îndărăt pe plajă, de teamă probabil ca valurile ce se prelingeau pe țărm să nu-i ude pantofii; copiii însă erau în apă și atîta timp cît stăteau acolo, n-avea ce să le facă. Leoșka îl zări pe Valet roșcovanul dîndu-se de-a berbeleaca în apă, apoi auzi țipete și larmă în grupul fetelor, care se risipiră care încotro, fiindcă se pomeniră cu el ieșind din valuri chiar în mijlocul lor.

— Ei, băiete, n-auzi tu? Băiete! porni să strige Elisaveta Ivanovna. Pleacă de acolo!

Valet se făcea că nu aude, stînd întors cu spatele spre mal. Fetele se strînseră roată în jurul lui și începură să-l împroște cu apă. Băiatul se cufundă din nou și ele se risipiră iarăși, rîzînd cu hohote. Kira rîdea mai tare decît toate și tot căta mereu spre Leoșka. Acesta însă se suci cu spatele la ea.

Băgase el de seamă mai de mult că fata îi dădea tîrcoale; cum îl vedea, începea să rîdă și să vorbească în gura mare cu prietenele ei, de parcă ar fi fost surde, într-un cuvînt se străduia pe cît putea să-i atragă atenția. Leoșka se făcea că n-aude și n-o vede. Îi părea rău numai că în locul Kirei nu era Alla! De cîte ori nu-și închipuise pe frumoasa și semeața Alla încercînd să se dea bine pe lîngă el, să intre în vorbă cu el, încercînd să șteargă amintirea rechizitoriului ei de procuror, în timp ce el îi întorcea spatele, uitîndu-se la ea cu dis-

preț, căutînd să-i arate prin purtarea lui că nici nu se sinchisește de ea. Și-o închipuia pe Alla făcîndu-se roșie ca focul d· necaz... începînd să plîngă cu sughițuri...

Toate astea însă se petreceau doar în închipuirea lui Leoșka. Alla nici gînd n-avea să se dea bine pe lîngă el și cu atît mai puțin să roșească ori să se smiorcăie. Nici măcar nu-l băga în seamă. Degeaba o urmărea Leoșka de departe, cu nădejdea că va descoperi măcar o umbră de interes față de el. Se întîmpla tocmai pe dos. De cîte ori privirea liniștită și nepăsătoare a fetei o întîlnea pe a lui, nu Alla, ci Leoșka se făcea roșu ca focul și se grăbea să-și întoarcă ochii, fără nici un fel de mîndrie sau dispreț.

De cîte ori Leoșka nu-și făgăduise să nu se mai uite la ea, nici măcar să n-o bage în seamă, așa cum Alla nu-l băga în seamă pe el; dorea cu aprindere să fie mai tare, să-i arate că prea puțin îi pasă de ea, dar niciodată nu reușise să-și țină făgăduiala.

Ceva mai încolo, pe plajă, fetițele mai mici se jucau cu scoici, șoptind între ele ceva tainic; tot scormonind în nisipul zvîntat de deasupra dădură de stratul de nisip umed și se apucară să construiască un oraș întreg, cu străzi, case, ba chiar cu un rîu la mijloc. E drept că pînă una, alta, clădirile păreau a fi mai degrabă niște plăcinte, dar după ce pe de margini fură înfipte firicele de iarbă și crenguțe, începură să semene a case înconjurate de copaci. În orice caz un băiețaș de doi ani, care se uita cum se înalță încetul cu încetul construcția, părea pe deplin convins de asta. Era un dolofan de copil, cu pielea arsă de soare, de culoarea ciocolatei, gol pușcă. Băiețașul grozav ar mai fi vrut să ia și el parte la zidirea acestui oraș fără pereche, dar se mulțumea doar să se frămînte pe loc, mutîndu-se de pe un picior pe altul, în spatele fetițelor. De cîte ori încerca să se apropie de ele, acestea îl alungau, burzuluindu-se:

— Pleacă de aci! Ce te bagi? Vrei să strici tot?

Priculiciul de culoarea ciocolatei se dădea îndărăt ca racul și-și umfla buzele, gata să orăcăie, dar nu orăcăia ci se uita doar la maică-sa, care stătea culcată pe plajă la cîțiva pași, sub o umbrelă tărcată.

Fetițele, după ce isprăviră cetatea și stătură în fața ei s-o admire, îl goniră de acolo pe băiețaș, amenințîndu-l cu pumnul, și intrară în apă să se scalde. Cu burtica scoasă înainte, țîncul le petrecu din ochi, uitîndu-se pe sub sprîncene, apoi aruncă o privire spre zidirea de nisip. Simțea ceva ce-l atrăgea din răsputeri acolo. Dădu să facă un pas și se răzgîndi îndată. Nu mai era nimeni în preajma cetății de nisip, putea să se apropie nestingherit de ea și să se joace în voie, dar frica îl țintuia locului. Prichindelul se uită la maică-sa. Stătea întinsă pe burtă, cu spinarea lată întoarsă spre el. Fetițele se bălăceau în apă, fără să se mai gîndească nici la cetate, nici la prichindelul de ciocolată.

Îmboldit de dorință și pironit de frică, băiatul se tot frămînta pe loc. În cele din urmă, aruncînd o privire în jur, făcu un pas spre clădirea de nisip. Nu se întîmplă nimic. Mai făcu un pas și încă unul. Fetițele lărmuiau vesele și se împroșcau cu apă. Bondocelul de ciocolată se repezi spre cetate și din fugă țîncul intră cu piciorul drept în mijlocul ei. O jumătate de stradă se clinti din loc, năruindu-se. Băiețelul măsură din ochi, îngrozit, catastrofa. Deodată, începu să gîfîie și să calce în picioare jucăria oprită. Cetatea pieri de pe fața pămîntului. Și o dată cu ea îi pieri și lui curajul. Isprava n-avea să rămînă nepedepsită. Pedeapsa se apropia, neînduplecată, cu pași repezi. Presimțind-o, prichindelul de ciocolată începu să urle cît îl ținea gura și se duse fuguța la maică-sa.

— Ce e? Cine te-a necăjit? sări ea speriată.

Drept răspuns băiețașul începu să chiraie mai vîrtos. Plîngea de mila lui, de mila minunatei cetăți nimicite, era cutremurat de groază și de rușine. Nevăzînd pe nimeni în apropiere care să-l fi putut necăji, maică-sa

îi trase o palmă la poponeață și-l puse să șadă lîngă ea sub umbrelă. Cu fața vîrîtă în coșul cu mîncare, copilul plîngea acum înăbușit, dar mai cu foc. De astă dată pentru că nu se afla un suflet de om care să înțeleagă ce simțea el și de ce lăcrăma.

Leoșka se uitase tot timpul, zîmbind, la băiat; deodată însă zîmbetul îi pieri de pe buze ca prin farmec. O pereche de picioare, svelte, pîrlite de soare, trecuseră pe lîngă el. Leoșka înălță capul și își dădu numaidecît seama că era Alla, deși acum o vedea din spate. Valet fusese izgonit dintre fete. Elisaveta Ivanovna ședea din nou neclintită pe țărm. Alla se duse la dînsa și-i spuse ceva, apoi, primind încuviințarea educatoarei, se îndreptă spre grupul fetelor și începu să se dezbrace.

Leoșka o petrecu din ochi, încruntat, întrebîndu-se în sinea lui, cu ciudă, de ce oare oamenii răi și nesuferiți sînt de obicei mai frumoși decît ceilalți. De fapt nu cunoscuse, nici nu întîlnise vreodată asemenea oameni, deși i se părea că văzuse și avusese de-a face cu o mulțime de inși de soiul ăsta. Și cea mai nesuferită dintre ei, dar și cea mai frumoasă era Alla. Totul era fermecător la ea, ființa ei subțiratecă și mlădioasă. fața serioasă cu trăsături regulate, părul bălai, unduios. Pînă și panglica roșie cu care și-l lega, la fel cu cea pe care o purta Kira, părea o flacără vie în părul ei, în timp ce la Kira semăna cu un șnur. Pe deasupra Alla avea și curaj: nu țipa cînd se arunca în valuri și imediat se ducea unde apa era mai adîncă, să înoate.

Leoșka era mînios pe sine că putea să se gîndească atîta la ea și sărind deodată în sus, se aruncă în apă. Vîntul care începuse să adie după amiază se întețise, stîrnind valuri. Bărcile ancorate departe de țărm se legănau pe fața mării, aplecîndu-și catargele goale de parcă ar fi făcut temenele talazurilor.

Leoșka intră tot mai adînc în mare, pînă ce apa îi ajunse la bărbie și o porni înot. Zgomotul de pe plajă

începu să se îndepărteze, bărcile ancorate care se legănau în bătaia valurilor rămaseră în urmă și Leoșka înota mereu, înota. La un moment dat scoțînd capul din apă ca să tragă aer în piept, zări pe sub braț în spatele lui un alt cap, în părul căruia scînteia ca o flacără o panglică roșie. Leoșka porni și mai vîrtos să înoate, fără să se mai uite înapoi. Să încerce numai să-l ajungă! Ei, asta-i nițeluș mai greu decît să ții cuvîntări la o adunare!

Obosind, aruncă o privire îndărăt și nemaivăzînd pe nimeni făcu pluta ca să se odihnească. Valurile îl săltau ușor și tot atît de ușor îl lăsau în jos; soarele-i strecura printre genele întredeschise razele-i trandafirii. Leoșka se așeză mai bine, punîndu-și brațele încolăcite sub cap și încrucișînd picioarele. Deodată auzi plescăind apa în apropiere și se întoarse pe burtă. Gîfîind, ostenită, dar victorioasă, Kira venea spre el.

— Vai, cum m-am speriat, nu te mai vedeam. Cînd stai întins așa pe apă, te acoperă valurile. Mă înveți și pe mine să fac pluta? îi strigă ea de departe.

Dezămăgirea pe care o simți în primul moment Leoșka se preschimbă în supărare. Se gîndea tocmai să-i dea peste nas îngîmfatei ăleia și, cînd colo, se pomenise iarăși cu „cața“ ...

Kira înota acum lîngă el și turuia mereu din gură, căutînd să se ferească de valurile care-i ieșeau în față:

— Vai, ce departe sîntem! Nu-i așa? E greu să faci pluta? Ce zici, Gorbaciov? Ai să mă înveți și pe mine? Eu niciodată n-am reușit, de cîte ori încercam mi se lăsau picioarele în jos. Acum ajunge cu pluta, ne întoarcem?

Leoșka se răsuci cu fața în jos.

— N-ai decît. Te-am chemat eu?

Kira se uită spre mal și în ochi i se zugrăvi spaima.

— Mi-e teamă să mă întorc singură, — murmură ea.

— Cine te-a pus? răbufni Leoșka, scos din fire. Vrei să faci pe campioana și acum uite la ea — „mi-e teamă“!

Cînd își întumă însă și el ochii spre țărm, simți o strîngere de inimă. Era mult mai departe decît își închipuia. Oamenii se zăreau ca niște gîgîlice iar bărcile ancorate la oarecare distanță de plajă păreau niște jucării. Niciodată nu se avîntase atît de mult în larg. Se depărtase atîta numai așa ca să-și dea ifose față de Alla, trecînd peste oprelistea Elisavetei Ivanovna. Leoșka își spuse că iarăși au să-l cheme în fața colectivului de conducere și că Alla îl va șfichiui din nou cu vorbe usturătoare, tăioase.

— Ei, înoată ca lumea — ce te bălăcești? se răsti el supărat și o porni spre țărm.

Kira începu să vînture de zor apa cu palmele. Nu-i mai ardea nici de palavre, nici de rîs acum, se căznea doar să nu rămînă în urma lui Leoșka. Înotau mereu, dar malul rămînea tot departe și oamenii se vedeau tot așa, ca niște gîgîlice. Vîntul, pe care pînă atunci Leoșka nici nu-l băgase în seamă, se întețí, valurile crescură, se învolburară, era din ce în ce mai greu de înotat.

Dacă fata nu s-ar fi luat după el, el nu s-ar fi avîntat atît de mult în larg, și acum poftim, întoarce-te dacă mai poți... Începu să-l cuprindă oboseala și țărmul nu se apropia de loc.

— Leoșka, — strigă deodată Kira. Leoșka, mi se pare că n-am să mai pot... Nu mai sînt în stare să mișc brațele...

Leoșka îi zări fața palidă, buzele învinețite și ochii mari deschiși în care se citea groaza. Și în aceeași clipă îl trecu și pe el un fior de spaimă. Simți cu tot trupul adîncul acela de apă tulbure, verzuie, la care înainte nu se gîndise și parcă o și vedea pe Kira gata să se înece, agățîndu-se de el; va trebui firește s-o scape, el care pînă atunci nu scăpase încă pe nimeni de la înec; nici nu știa ce să facă în asemenea împrejurări. Își închipui cum aveau să se ducă amîndoi la fund, în vîltoarea tulbure, verzuie, care-i sorbea în

adîncul ei, cu trupurile zgîrcite ca înecatul acela pe care-l văzuse cîndva la Rostov ... Și cîrmi, înot, într-o parte.

— Leoșka! îl strigă fata.

Leoșka o privi peste umăr. Pe chipul Kirei se citea atîta deznădejde încît el se întoarse înapoi.

— Ce, te-ai speriat? M-am uitat dacă nu se vede vreo geamandură ... îi spuse Leoșka simțind în aceeași clipă cum, deși obosit și înspăimîntat, i se rumenise obrazul.

— Credeam că ... Vai, nu mai pot ... Mi-e frică, Leoșka! Kira vorbea cu un glas întretăiat de lacrimi; de osteneală, abia dacă-și mai putea mișca brațele și ochii ei măriți de groază nu se mai deslipeau de Leoșka.

— Agață-te de umărul meu, — îi porunci Leoșka. Numai, vezi, să nu mă apuci de braț, că te pocnesc! o amenință el, trîntindu-i anume o mojicie.

— Nu, n-am să te apuc ... Nu te iau de braț, — repetă Kira aninîndu-se de umărul lui. Picioarele încă le mai pot mișca dar brațele mi-au amorțit ...

— Taci, — se răsti la ea Leoșka, mînios. Mai bine odihnește-te! Să vezi ce-o să-ți facă Elisaveta Ivanovna! Și dacă o mai afla și Liudmila Sergheevna ... Să te înveți minte altă dată să te mai ții scai după oameni!...

Simțea că se mai ușurează dojenind-o pe Kira și căuta anume să-și ațîțe supărarea, ca să-și alunge frica. Kira tăcea supusă. Puțin mai apoi amuți și Leoșka; obosise și nu mai avea putere să ocărască în gura mare. Deodată simți mîna Kirei lunecînd de pe umărul lui.

— Ce e? se întoarse Leoșka spre ea.

— Să mai încerc ... Văd că ți-e greu ... Leoșka începu să înoate lîngă ea. Făcea mișcări încete, măsurate, ca să-și cruțe forțele. Din păcate acestea se împuținau mereu și țărmul era încă departe. Cîteodată valurile chiar îl ascundeau cu totul. Kira îl apucă iar de umăr și din clipa aceea Leoșka începu să înainteze mult mai încet.

— Eu am să fac pluta, să mă odihnesc puțin, iar tu ține-te de mine, — spuse Leoșka, sleit de puteri.

Nu apucă să se odihnească însă nici un minut măcar. Valurile îl purtau încolo și încoace. Kira îl trăgea la fund, iar vîntul spulbera spuma talazurilor, împroșcîndu-i obrazul. Cerul părea pustiu, sur din pricina arșiței și amenințător, parcă. Leoșka înghiți de vreo cîteva ori apă, gîfîind mai abitir ca înainte.

— Mergem, — spuse el făcîndu-și curaj.

Curajul însă i se irosise. Dădea în neștire din mîini și din picioare, fără să simtă că înainta. Uite așa au să tot vînture apa în zadar pînă or ajunge la capătul puterilor și au să-i înghită valurile. Gîndul ăsta însă nu i se mai părea acum chiar atît de îngrozitor; oboseala îl răzbise cu desăvîrșire, alungîndu-i pînă și spaima. Înota totuși mai departe. Kira se zbătea lîngă el, ținîndu-l de umăr și gîfîind din greu, cu suflarea șuierătoare.

Malul era acum mai aproape decît ar fi crezut. Și bărcile și mai aproape. Leoșka își spunea că nu va fi în stare să se urce într-o barcă și s-o tragă apoi și pe Kira după el.

Copiii se strînseseră buluc în jurul Elisavetei Ivanovna și se frămîntau neputincioși pe țărm, arătînd cu mîna spre înotători, apoi ceva mai încolo, Leoșka se uită înapoi și zări venind spre ei o barcă cu doi vîslași care lopătau din răsputeri, în timp ce Tolea și Mitea alergau prin apă să le dea ajutor.

Nici ei, însă nici luntrea nu mai puteau să ajungă la timp. Leoșka simți în aceeași clipă că se îneacă. Nu mai era în stare să facă pluta. Picioarele i se lăsau în jos fără voie; băiatul încetă să le mai miște și... dădu de nisip. Atinse cu tălpile fundul și se opri în loc. Inima îi bătea să se spargă, o simțea zvîcnind în tîmple, sub pleoape, în tot trupul. I se muiaseră genunchii și nu mai era în stare să facă un pas; stătea așa, în picioare, cu gura căscată, gîfîind. În spatele

lui, ținîndu-l încă de umăr, se afla Kira. Copiii de pe mal răcneau și dădeau din mîini, în timp ce Mitea și Tolea alergau prin apă spre ei. Leoșka își smulse cu o mișcare bruscă umărul din mîna Kirei și se îndreptară amîndoi spre țărm.

Pe fața galbenă ca ceara a Elisavetei Ivanovna apăruseră pete roșii. Copiii îi strigară ceva în ureche lui Leoșka, dar băiatul nu mai auzea nimic; cum ieși pe mal se și trînti în nisip.

Fetele se strînseră în jurul Kirei vrînd care mai de care s-o sărute și s-o șteargă cu prosopul. Palidă, Kira avea un zîmbet năuc și parcă melancolic și îl tot căuta din ochi pe Leoșka. Acesta, însă, îi întoarse spatele, supărat. Buzele Kirei începuseră să tremure și, lăsîndu-se jos, în nisip, fata își prinse fața în palme și izbucni într-un plîns cu sughițuri.

Leoșka se gîndi că plîngea întocmai ca băiețașul de culoarea ciocolatei, dar îndată îi și fugi gîndul într-altă parte; se întreba ce o să se întîmple acum, ce o să zică Liudmila Sergheevna și ce logos o să mai țină Alla la adunare. În aceeași clipă întorcîndu-se, îi întîlni privirea. De astă dată însă nu mai citi în ochii Allei ostilitatea aceea mîndră și disprețuitoare cu care era obișnuit. Fata îl privea cu atenție, parcă puțin mirată, ca și cum atunci l-ar fi văzut pentru prima oară. Leoșka se îmbujoră, își plecă privirea și începu să-și îmbrace cămașa.

Pe drum, la întoarcere, toată lumea mergea tăcută. Elisaveta Ivanovna nu le mai ceru să se țină de mînă și nu-i spuse nimic, nici lui Leoșka, nici Kirei. Petele roșii din obraz însă stăruiau mai departe.

Ajungînd acasă, Elisaveta Ivanovna, așa cum se și așteptase Leoșka, se duse glonț la Liudmila Sergheevna.

— Să vedeți ce o să vă mai scarmene, — spuse Valet și se porni pe rîs.

Nimeni însă nu-i ținu isonul. De altfel, ca și Leoșka, toți erau convinși că într-adevăr au să fie „scărmănați".

Discuţia ţinu mult de tot. În cele din urmă Elisaveta Ivanovna se duse acasă. Kira fu însfîrşit chemată în birou, unde se înfăţişă însoţită de Alla. Leoşka aştepta neliniştit să-i vină rîndul, gîndindu-se în fel şi chip ce o să păţească. Într-un tîrziu, Kira şi Alla ieşiră afară. Amîndouă zîmbeau, atîta doar că cea dintîi avea ochii umezi de lacrimi.

— Gorbaciov! strigă Alla. Te cheamă Liudmila Sergheevna.

Leoşka intră în birou cu capul în jos şi se aşeză pe acelaşi scaun pe care stătuse prima oară cînd venise aici în cămin. Simţea fără să ridice ochii privirea Liudmilei Sergheevna aţintită asupra lui. Căută pe muchea mesei bucăţica de placaj deslipită, pe care o zgîndărise cîndva, dar în locul acela descoperi o mică ştirbitură şi în clipa aceea îşi aduse aminte că o rupsese încă de data trecută.

Liudmila Sergheevna se ridică, veni lîngă el şi-i puse mîna pe umăr:

— Bravo, Aleoşa, îţi spun drept că nu m-am aşteptat, nu-mi închipuiam că eşti atît de curajos.

Leoşka se uită la ea şi parcă nu-i venea să creadă.

— Da, într-adevăr, ai dat dovadă de mare curaj! repetă dînsa şi se aşeză pe un scaun din faţa lui. Cînd un om îşi vede semenul în primejdie şi nu pregetă să-i sară în ajutor, nu înseamnă că omul acela a dat cea mai bună dovadă de caracter? Ei, tu ai trecut cu succes prin această încercare.

Leoşka îşi aminti cum de frică era cît pe ce s-o ia într-altă parte ca să scape de Kira şi se făcu roşu ca racul.

— Ar trebui totuşi să te pedepsesc. Ştii doar că e strict interzis să înoţi prea departe în larg — şi tu ai călcat regula asta a noastră care e atît de aspră; n-ar trebui să facem nici o excepţie.

Leoşka puse capul în pămînt.

— Din fericire totul s-a terminat cu bine, dar vezi tu, lucrurile ar fi putut să iasă și altfel. Dacă s-ar fi înecat Kira, dacă v-ați fi dus la fund amîndoi?...

În loc să ridice capul, Leoșka îl apleacă și mai tare.

— Eu însă nu vreau să te pedepsesc. Pot să mă încred în cuvîntul tău. Nu-i așa? Ești un minunat înotător, e adevărat, dar nu-ți cunoști încă bine forțele, și mi-e teamă să nu te bizui prea mult pe ele. Și, pe urmă, exemplul tău poate fi molipsitor; dacă s-ar mai lua și alții după tine, așa cum s-a luat Kira? Cine știe ce nenorocire se mai poate întîmpla! Promite-mi că n-ai să te mai încumeți niciodată să înoți mai departe decît e permis și n-ai să lași nici pe alții. Îmi promiți?

— Vă promit! îi răspunse Leoșka cu glas răgușit și parcă sugrumat.

— Bravo! Ei, acum te poți duce la masă — a sunat.

Băieții, care aflaseră totul de la Kira, nu încercară să-l descoasă pe Leoșka, purtîndu-se cu el așa, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic; dar prichindeii șușoteau între ei, privindu-l cu niște ochi mari, ca pe o minune. După masă copiii se strînseră în jurul trapezului și se tot agățau de el, căznindu-se să facă „roata". La un moment dat cînd trapezul rămase liber, Valeri se cocoță pe el și atîrnîndu-se cu un picior de bară începu să se legene cu capul în jos, strigînd ca un năuc:

— Cad, cad! Ajutor! Gorbaciov! Unde-i Gorbaciov? Scăpați-mă...

Nimeni însă nu făcu haz; doar Mitea Erșov se duse la el și-l izbi cu muchea palmei peste genunchi. Valet scăpă bara din strînsoare și căzu grămadă jos, în praf.

— Ce te-a apucat? se rățoi el.

— Nimic, îi răspunse Mitea. Ce te prostești așa?

Nimeni n-avea chef să rîdă pe socoteala lui Leoșka: îl primiseră din toată inima și pe veci în mijlocul lor.

Ca la toți oamenii care în adîncul sufletului lor sînt niște lași, spaima pe care o încercase Elisaveta Ivanovna se preschimbă într-o pornire dușmănoasă împotriva celor ce i-o pricinuiseră. Zărind în largul mării capetele celor doi copii, trăsese o spaimă grozavă. În fiecare clipă se aștepta să-i vadă cufundîndu-se în apă fără să mai iasă la suprafață, înecîndu-se, și pe urmă cine alt avea să fie tras la răspundere decît ea, Elisaveta Ivanovna? Pe nimeni n-avea să-l ducă mintea, nimeni n-avea să se gîndească la un lucru: că nu ea era vinovată, ci educatoarea dinaintea ei și că felul cum era organizat căminul, sau mai bine zis lipsa de organizare... Totuși, ea fusese aceea care venise cu ei pe plajă, ea nu luase seama și nu avusese grijă să preîntîmpine asemenea nenorocire, de aceea nu încăpea nici o îndoială că răspunderea avea să cadă asupra ei. Oricînd din pricina unor mucoși de copii, reputația ei fără nici o pată putea fi distrusă.

Nu le spusese nici un cuvînt copiilor. Pedeapsa trebuia neapărat să fie pe măsura faptei săvîrșite: nimic nu putea fi mai primejdios decît un exemplu rău. Tot drumul Elisaveta Ivanovna se gîndise cum pot strica și pe alții astfel de exemple, dacă nu erau zăgăzuite la timp, și petele roșii de pe obraz nu-și stingeau dogoarea.

Povestindu-i Liudmilei Sergheevna pătărania, Elisaveta Ivanovna nu se îndoise o clipă că fapta nemaipomenită pe care o făcuseră Gorbaciov și Rojkova avea s-o umple de mînie pe directoare, îndemnînd-o să ia în sfîrșit măsuri foarte drastice, cît se poate de drastice. Acum chiar parcă se bucura că se întîmplase așa: totdeauna e bine să începi cu măsuri severe. Acum că pășise pragul căminului, toată gloata asta de fete și băieți zănatici avea să simtă asupra ei o mînă de fier. De altfel, n-ar strica să cerceteze lucrurile mai de a-

proape. De pildă, educatorii. Se pare că erau prea din cale afară...

Bănuielile Elisavetei se adeveriră chiar a doua zi. Înconjurată de o droaie de pitcoace Anastasia Feodorovna cosea în camera de lucru la mașină un petecel colorat la o rochiță și le tot descînta ceva copiilor cu vocea ei groasă și domolă. Ajungînd în dreptul geamului deschis, Elisaveta Ivanovna încetini pasul și ciuli urechea.

— Uite, așa, puicuțelor — vorbea Anastasia Feodorovna — întîi îl însăilăm și pe urmă îl dăm la mașină. Cînd te uiți așa la el — ce-i decît, acolo, un petecel, dar cusut aici, pe rochiță, ajunge un buzunăraș. Atîta doar că trebuie potrivit cu gust. Deschideți ochii, să vă formați și voi gustul. Acum sînteți încă copilițe, dar mai încolo o să creșteți și voi și o să vă faceți fete mari. Mai mare dragul să te uiți la o fetișcană bine îmbrăcată. Chiar dacă-i mai urîțică, e destul să se îmbrace cu gust ca să pară mai altfel, mai drăguță. Băieții nu se prea pricep ei la toalete, dar și lor li-e drag să privească o fată îmbrăcată fercheș... Cînd eram și eu mai tînără și bărbatu-meu îmi făcea ochi dulci...

— Fii bună, te rog, și poftește un moment încoace — o chemă Elisaveta Ivanovna, nemaiputînd să se stăpînească.

— Eu? Îndată.

Anastasia Feodorovna lăsă lucrul din mînă și se apropie de geam.

— Dumneata îți dai seama ce spui? îi vorbi în șoaptă Elisaveta Ivanovna, clocotind de indignare.

— Ce-am spus? N-am spus nimic, se neliniști Anastasia Feodorovna.

— Va să zică asta-i nimic, după dumneata, să le vorbești de băieți și să le spui c-o să se facă fete mari?

— Doamne sfinte, bine, dar nu-i adevărat c-o să se facă și ele fete mari?! rosti nedumerită Anastasia Feodorovna.

— Asta o să se întîmple mai încolo, cîndva, deocamdată nu e pe-da-gogic să discuți cu ele asemenea lucruri! spuse apăsat Elisaveta Ivanovna. Să știi că am să pun chestiunea la consiliul pedagogic.

Anastasiei Feodorovna i se îmbrobonă fața de sudoare. Habar n-avea cine putea să fie femeia asta țeapănă care se îndepărta de fereastră, și se uita după ea speriată, gîndindu-se ce o să pățească la consiliul pedagogic pentru flecăreala ei. Pînă la urmă, tot nu se dumirise ce grozăvii spusese, dar era pe deplin încredințată c-o să fie vai de ea la consiliul pedagogic.

— Și pe urmă? Ce-a fost pe urmă? Hai, povestiți-ne, Anastasia Feodorovna, — se rugau fetițele înconjurînd-o iar pe educatoare, după ce o văzură pe străină pleeînd.

— Alt' dată, gîgîlicelor, vă spun ce-a mai fost. Acum, la lucru, — le îndemnă Anastasia Feodorovna, și oftînd adînc, luă în mînă rochița neterminată.

Elisaveta Ivanovna se simți mulțumită. Era într-adevăr indignată, dar indignarea ei se împletea cu acea mulțumire ascunsă pe care o încearcă un om văzînd că bănuielile lui s-au adeverit, chiar dacă lucrurile pe care le așteaptă sau le bănuiește sînt rele și urîte.

În ajun vorbise cu directoarea că de îndată ce se vor zvînta pereții celei de-a doua camere de lucru aflate în reparație, să-i lase pe copii să se joace acolo. După ceai, Elisaveta Ivanovna își adună grupa ei în încăperea pustie ce răsuna ca un butoi gol. Prichindeii se strecurară și ei înăuntru, după copiii mai mari, să vadă ce-au să facă. Elisaveta Ivanovna era încîntată. În primul rînd n-aveau să mai caște gura la palavrele grăsanei aceleia ce seamănă mai degrabă cu o femeie de servici, în al doilea rînd era foarte bine dacă putea dintru început să-și întindă autoritatea asupra copiilor de toate vîrstele.

— Ei, și-acum, copii, să ne jucăm, — îi vesti Elisaveta Ivanovna. Cei mititei se vor prinde în horă. Știți cum? ...

— Ştim! strigară într-un glas prichindeii.

— Bravo! Aşezaţi-vă în cerc şi luaţi-vă de mînă. Ei, să vă aud ce cîntaţi? Dacă nu ştiţi nici un cîntec, vă învăţ eu unul. Un cîntec frumos de tot. Ascultaţi. Şi cu o voce hîrîită, începu să cînte:

Hai, copii, vă adunaţi,
Roată-n jurul meu să staţi,
Roată-n jur,
Roată-n jur...

— A fost odată un gîndac bătrîn! urmară plini de entuziasm prichindeii.

Cunoşteau toţi cîntecul. În primăvară fuseseră la cinema, la „Cenuşăreasa", unde văzuseră un rege neghiob şi caraghios nevoie mare şi unde Cenuşăreasa îi învăţa pe curteni să cînte cîntecul despre gîndac.

Băieţii mai mari se uitau cu un zîmbet zeflemitor la educatoarea care se apucase să cînte cu puştimea.

Cei care stăteau lîngă uşă puteau să plece mai uşor: prindeau momentul cînd educatoarea se întorcea spre ei cu spatele şi o ştergeau afară. Mitea Erşov, Leoşka şi Iaşa Bruk se aflau lîngă fereastră. Creştetele plopilor fluturau uşor în aerul fierbinte, încins, iar la poalele lor se aşterneau pete de umbră deasă. Pe geam venea din curte aroma frunzelor dogorite de soare, în timp ce înăuntru mirosea a văruială încă umedă şi a sacîz. Valeri Bellous căutase o bucată de vreme să-şi omoare urîtul cum se pricepuse şi el, zgîriind cu unghia peretele să vadă dacă nu se ia varul şi trăgîndu-le cu îndemînare puştilor bobîrnace pe la ceafă. Pînă la urmă însă se plictisi şi, ticluindu-şi o mutră de om suferind, spuse:

— Elisaveta Ivanovna, mă doare burta!

Drăcuşorii începură să rîdă.

— Ieşi afară, nu mai face iarmaroc aici! îl repezi Elisaveta Ivanovna.

Străduindu-se să-și păstreze mutra îndurerată, Valeri dădu să iasă afară, dar în ușă făcu o tumbă și trecu pragul în mîini și cu picioarele în sus. Prichindeii se porniră să chiuie de bucurie. Elisaveta Ivanovna, care nu văzuse pozna, își dădu seama totuși că i se jucase un renghi și obrazul i se acoperi îndată de pete roșii.

Luîndu-și inima în dinți Iașa Bruk se dezlipi de perete și se îndreptă spre ușă. Leoșka și Mitea se luară după el.

— Încotro?

— La Liudmila Sergheevna, să-i cerem un ziar. De obicei, la ora asta citeam ziarul cu Xenia Petrovna, — îi explică Iașa.

Mitea întări spusele lui, dînd din cap.

Elisaveta Ivanovna îi privi printre gene, și petele de roșeață din obraji i se aprinseră și mai tare. În cele din urmă îl ochi pe Leoșka.

— Gorbaciov, ai fost la cancelarie?

— Am fost.

Mititeii se potoliră ca prin farmec.

— Și ce ți-a spus?

— Să nu mai înot așa departe altă dată.

— Și altceva nimic?

— Nimic.

— Bi-ne! — Elisaveta Ivanovna simțea că se înăbușă. Năpîrstocii așteptau cu sufletul la gură să vadă ce o să facă.

— Să nu te mai prind la mine în grupă — rosti ea mai răspicat de cum vorbea de obicei — pînă ce directoarea n-o să te cheme din nou.

Leoșka se uită la ea posac, pe sub sprîncene, și se duse după tovarășii săi. Valeri făcea exerciții la bară. Văzîndu-l, sări jos.

— Ați văzut, mă, ce scorpie! Hai, copii... — o îngînă el, lungind peste măsură gîtul și începu să cînte fals: „A fost odată un gîndac bătrîn“...

— Astîmpără-te, Valet! se stropși la el Mitea. De unde o mai fi venit pacostea asta pe capul nostru!...

— De s-ar face mai repede bine Xenia Petrovna!

— Da... întări Iaşa pe gînduri, şi după o clipă de tăcere spuse deodată cu tărie: Nu ne-ar fi ruşine! Da, ruşine să ne fie, — repetă din nou întîlnind privirile nedumerite ale colegilor săi — Xenia Petrovna e bolnavă de atîta timp şi noi nu ne-am dus s-o vedem măcar o dată.

— Bine, dar nu-ţi aduci aminte că nu ne-au dat voie să intrăm la spital?

— Asta a fost la spital; acum însă-i acasă. Hai să mergem! Te pomeneşti că Elisaveta Ivanovna ne pune să ne jucăm cu nisip...

Băieţii începură să rîdă, dar fără nici un chef.

— Duceţi-vă voi, eu nu pot să merg, — zise Leoşka.

— De ce?

— Fiindcă pe voi vă cunoaşte şi pe mine nu.

— Nu-i nimic, o să te cunoască acuma. Nu-i tot aia? Doar eşti în grupa noastră.

Leoşka se simţea stingherit în faţa unui om necunoscut, se fîstîcea, şi se temea să nu se întîmple la fel şi de data asta, dar după ce stătu puţin în cumpănă se învoi.

— Dar adresa? Tu o cunoşti?... Eu habar n-am... Trebuie s-o ştie Kira, fiindcă a fost cu fetele la ea...

Kira ştia adresa, dar nu voia să le-o dea.

— De ce vă trebuie adresa? Vreţi să vă duceţi pe la dînsa? Staţi, că merg şi eu.

— Bine, da' tu ai mai fost!

— Ei şi ce? Mă mai duc o dată... Ceilalţi se uitau întrebător unul la altul... Ar fi vrut să meargă numai ei, băieţii, să stea de vorbă serios de una şi de alta. Dacă o luau pe Kira cu ei, pas de mai discută serios!

— Dacă nu vreţi, treaba voastră! Nu vă dau nici eu adresa şi mă duc singură.

— Bine, să mergem.

Kira zîmbi, dar îndată chipul ei luă o expresie gînditoare.

— Numai că, vedeţi voi, ar trebui să-i ducem un cadou.

— Ce cadou? N-avem ee.

— Ce-ar fi să-i ducem niște flori? Ce ziceți? Așa se și cade să-i ducem flori! Florile sînt totdeauna cel mai frumos cadou pentru un bolnav.

— O fi! Da' de unde le luăm? Din piață? Cu ce bani?

Bani, tufă, și nici de unde să împrumute n-aveau.

— Dacă rupem flori din grădina publică te pomenești că mai ajungem și pe la miliție, — spuse Mitea pe gînduri.

— Eu știu de unde, — spuse Kira cu un aer tainic. Numai dacă nu vi-e frică, fiindcă e un cîine acolo.

Kira îi duse pe o ulicioară îngustă, deasupra căreia copacii se bolteau împreunîndu-și crengile, și o luă înainte, îndrăzneață, ducîndu-se „în recunoaștere" — după cum îi lămuri ea în șoaptă — ca în cele din urmă să se oprească în dreptul unei îngrădiri făcute din matrițe ruginite. Ici și colo, unde plăcile de metal găurite lipseau, ele fuseseră înlocuite cu sîrmă ghimpată. În curte se zăreau printre meri și peri, în iarbă deasă, garoafe roșii și gura leului iar de-a lungul gardului creșteau ferigi. Kira dădu în lături sîrma ghimpată, făcînd loc să se poată strecura cineva ușor înăuntru.

— Gata, — spuse ea.

— Bine, dar astea sînt florile proprietarului, — își arătă Iașa nedumerirea.

— Ei și? Are berechet!

— Nu, eu nu mă duc, — rosti Iașa răspicat.

— Nici eu, —îi ținu isonul Mitea.

— Ia te uită! De ce nu spuneți mai bine că vi-e frică? Asta e! le asvîrli Kira cu dispreț. Băieți sînteți voi?

Leoșka nu prea avea chef să intre așa într-o grădină străină, dar nici nu voia să creadă ea că i-e frică.

— Ridică sîrma, — îi porunci Kirei.

Leoșka o sbughi, pitulîndu-se printre copaci, și începu să rupă flori, cu iarbă cu tot. Era o caznă să

smulgă iarba ce-i luneca printre degete, în timp ce greierii țîșneau care încotro. Deodată se auzi în preajma casei un hămăit gros de cîine.

— Înapoi, — îl chemă în șoaptă Kira.

Leoșka își făcu vînt spre pîrleaz.

— Rupe și niște ferigi! Auzi, niște ferigi!

Leoșka apucă în grabă cîteva frunze gingașe și se strecură pe sub sîrmă. O bătrînică venea în fugă prin grădină, dînd din mîini desperată.

— Ce faceți aici, haimanalelor! Stați, că pun acuși cîinele pe voi!

Drept răspuns îi răsună în urechi tropotul „haimanalelor", care nu se opriră decît în strada următoare.

— Asta-i o porcărie, să știți, ce mai încolo încoace! izbucni Iașa, abia trăgîndu-și suflarea. Să intri așa tam-nesam într-o curte străină și să rupi flori...

— Nu e nici o porcărie! i-o tăie Kira. Dacă le-am fi rupt pentru noi era altceva, dar așa, le-am luat pentru cineva bolnav. De unde să luăm flori dacă la noi în curte nu sînt? Și pe urmă, dînsa o să se bucure... Vai, ia uite cum le-ai strivit!

— Pentru mine, unul, e tot aia. — se amestecă și Mitea. N-are a face pentru cine le-am furat, tot de furat sînt. Dacă ar ști Xenia Petrovna...

— Să nu te prind că-i spui ceva!...

Kira începu să așeze cu dichis din mers smocul de ierburi și frunze pe care i-l dăduse Leoșka și care în mîna ei se preschimbă într-un buchet frumos de flori înconjurat de frunze de ferigă. Fata admiră buchetul, lăudîndu-se singură.

— Ia uitați-vă! Să zici că-s de la florărie!

Căsuța de pe strada Lipatov stătea pitită în fundul unei curți, ca și cum s-ar fi adăpostit de arșiță, sub tufele de liliac. Curtea era toată numai straturi îngrijite iar aleia din mijloc, bine întreținută, măturată. În schimb, lîngă terasa spre care se îndreptau copiii nu mai era aceeași ordine. Proptită cu farul într-o tufă de liliac, zăcea o motocicletă căreia îi lipsea o roată

din spate. Lîngă chichineața folosită ca bucătărie de vară, sub un șopron, se zărea un ataș lung. În fața treptelor terasei presărate cu țăndări și așchii se afla scheletul unui ataș nou, deasupra căruia stătea aplecat un om în trening fără bluză, numai cu un maiou pe el. Copiii nu vedeau decît fundul pantalonilor cafenii de flanelă și coatele goale care se mișcau.

— Bună ziua, — spuse Kira.

Printre genunchi se ivi un ochi mijit, apoi omul se ridică din șale și se suci spre copii:

— La dispoziția dumneavoastră.

Avea buzele groase, un nas lătăreț ca un cioc de rățoi și era chel ca-n palmă. Chelia lucioasă, ca un abajur de sticlă, era îmbrobonată de sudoare. Omul își șterse nădușeala cu palma și privi întrebător, mijind ochiul stîng și deschizîndu-l pe cel drept și mai tare.

— Noi ... am venit la Xenia Petrovna, — îl lămuri Kira.

— Uhu! Xenicika! strigă omul spre terasă. Au venit să te vadă irochezii tăi. Înainte, marș! porunci el, dînd la o parte scheletul atașului, iar îndată după aceea îi opri. Numai o clipă. Uite, aici — le arătă el terasa și locul din preajmă — puteți să faceți ce vreți; acolo însă — și întinse mîna spre straturile din curte — nu e voie. Sînt ale proprietăresei — îi lămuri el în șoaptă, aruncînd o privire piezișă, ca și cum ar fi uneltit ceva.

— Nici nu ne-am fi gîndit ... Doar n-am venit pentru asta ...

— Ei, da' spune o dată cine-i acolo? ... se auzi pe terasă un glas de femeie. Vadim, ce șotie vrei să mai faci?

— Da' de unde! Dimpotrivă! ... protestă chelul. Un trib de piei roșii get beget care atacă bungalowul nostru. Au venit înarmați cu garofe și verdeață, dar trebuie să aibă dosit undeva și un tomahavk. Să mă chemi — auzi? dacă s-or apuca să te scalpeze. Mie nu mi-e

frică, n-au ce să-mi ia, — şi chelul făcu copiilor cu ochiul.

Ştrengarii începuseră să rîdă şi se urcară pe terasă. O femeie mărunţică, rotundă la faţă, ridică nerăbdătoare capul de pe perină. Văzîndu-i pe copii, zîmbi bucuroasă şi pe obrajii ei bucălaţi, dar palizi, se iviră două gropiţe.

— Voi eraţi! Ce bine îmi pare că aţi venit! Bună ziua. Mi-aţi adus şi flori?... Mulţumesc!... Vadim Vasilievici, fii bun şi adu nişte scaune!

Vadim Vasilievici urcă treptele terasei şi aruncă o privire în cameră: toate scaunele erau ocupate cu fel de fel de unelte şi piese de motocicletă.

— Scaune? repetă el. Ca să şedeţi? Şi pentru asta aveţi nevoie de scaune? Şi făcînd un gest larg spre balustrada terasei: Poftiţi scaune!

Kira care pusese buchetul de flori într-o cană cu apă se şi cocoţă voioasă pe balustradă.

— Vă rog nu vă deranjaţi; nu sîntem obosiţi, — protestă cuviincios Iaşa.

Leoşka îl invidia pe Iaşa că era atît de sigur pe el şi putea să lege vorbele cu atîta uşurinţă. Pe cînd el, în aşteptarea unor întrebări ce trebuiau neapărat să vină, nu ştia ce să facă cu mîinile şi picioarele şi simţea cum i se usucă gura. Şi totuşi nimeni nu-l întrebă nimic. Copiii îi povesteau Xeniei Petrovna cum petrecuseră în tabără peste vară şi ea rîdea din toată inima. Jos, Vadim Vasilievici se tot chinuia să înşurubeze la ataş un colţar de metal, dar cum n-avea la îndemînă ceva să-l fixeze, colţarul se învîrtea o dată cu şurubul. Gîfîind, Vadim Vasilievici aruncă şurubelniţa şi-şi trecu palma peste cap, de la ceafă spre frunte, zburlîndu-şi părul pe care nu-l avea. Leoşka se dădu jos de pe terasă.

— Îmi daţi voie să vă ajut?

— Perfect. Ia cheia franceză.

După cîteva smucituri colţarul buclucaş se potoli, înţepenindu-se în locul cuvenit.

— Bravissimo! se bucură Vadim Vasilievici. Încă puțin și ai să ajungi mecanic de bord. Cum te cheamă? Alexei Gorbaciov? Dar după tată?... Perfect! Atunci Alexei Ivanovici, mai înșurubăm un colțar? N-ai nimic împotrivă?... Minunat!

— Da' ce faceți cu asta?

— Cu copaia asta? După ce o să fie capitonată și pusă pe roată o să devină un ataș de motocicletă.

— Și roata unde-i?

— Hm! N-are roată! Și roata din spate a motocicletei lipsește. Așa am cumpărat-o. S-a făcut praf după lupta inegală pe care a trebuit s-o poarte cu străzile noastre. Cred însă că undeva pe lumea asta trebuie să existe cineva care să aibă o roată de vînzare și abia așteaptă să-i pice un mușteriu.

— N-ar fi fost mai bine poate să fi cumpărat de la început o motocicletă nouă?

— Mai bine? Vadim Vasilievici își băgă nasul în pumn și fornăi îngîndurat. Tot ce se poate! Da, tot ce se poate! Întîi și-ntîi, însă, n-am bani. Dumneata ce zici, Alexei Ivanovici, nu-i așa că-i un motiv destul de serios?

— Cum de nu, — rîse Leoșka.

— Și eu tot așa zic. În al doilea rînd ce haz are să iei ceva de-a gata? În timp ce rabla asta — cum îi spune scumpa mea nevastă atunci cînd motocicleta pornește cu un zgomot infernal, lăsînd în urmă o dîră de cumplită duhoare — va scutura și sufletul din mine, o să mi se pară mai de preț ca un Rolls Royce. Și știi de ce? Fiindcă din tot ce a născocit omul de cînd se află el pe pămînt nu există ceva mai grozav decît să facă un lucru cu mîinile sale. Meseria cealaltă, destul de puțin onorabilă, și anume aceea de a face zile fripte aproapelui său, omul a învățat-o mult mai tîrziu...

În atîta amar de vreme de cînd trăia pe lume — cel puțin așa i se părea lui — Leoșka nu ajunsese încă să facă nimic singur, cu mîinile lui. Dar închi-

puindu-și cu ce jind s-ar uita ceilalți dacă le-ar spune, de pildă, că motocicleta asta a meșterit-o el însuși, se gîndi în sinea lui că e într-adevăr grozav să poți face un lucru cu mîinile tale.

— Vadim, fii bun și adu merele.

Vadim Vasilievici urcă treptele terasei.

— Și pentru dumnezeu, nu te mai ține așa cu mîna de nas.

— Senicika, — protestă desperat Vadim Vasilievici. Dar nasul este partea cea mai importantă a fizionomiei mele! Cînd îl țin așa mă simt crescînd, parcă, în ochii mei...

Toată lumea de pe terasă pufni în rîs. Leoșka începuse a-l îndrăgi pe omul acesta cu o față atît de urîtă, în veșnică mișcare, și care spunea o seamă de lucruri neînțelese. Vadim Vasilievici se întoarse spre el și-l întrebă răstit:

— Dar noi ce, sîntem deochiați? Ține! și-i întinse coșcogea mărul.

— E prea mare, nu știu dacă am să-l pot mînca, — se codi Leoșka.

— Nici chiar dacă o să te căznești? îl întrebă serios Vadim Vasilievici. Atunci căznește-te. Uite așa, ca mine.

Vadim mușcă din măr și în aceeași clipă duse mîna la falcă, strîmbîndu-se de durere.

— Ce, dinții? îl întrebă Leoșka, milos. Și pe mine m-a durut un dinte, dar mi l-a scos Mitka.

— Mitka, zici? Cum? îl privi Vadim Vasilievici, interesat.

— Cu o ață.

— Ei, frățioare — oftă amărît Vadim Vasilievici — pentru mine nu ajunge o ață. Mi-ar trebui un odgon. Dar nici de tratat nu-mi vine să-l tratez. Îmi plac mie mașinile, ce-i drept, dar de mașina aia de sfredelit dinții mi-e o teamă de moarte... Va trebui să recurg la un paleativ — apa de colonie a nevestei-mi.

Și ținîndu-se de falcă, urcă în fugă treptele terasei.

— Ce, iarăşi dinţii? exclamă Xenia Petrovna. Zău, cum nu ţi-e ruşine, coşcogea omul, să-i fie frică să meargă la dentist.

— Senicika! spuse rugător Vadim Vasilievici. Ce vrei, ştii doar că nu sînt o fiinţă desăvîrşită! Pînă şi criticii au recunoscut că eroii pozitivi trebuie să aibă şi unele mici slăbiciuni... Pe onoarea mea, sînt un ins pozitiv; atunci de ce nu-mi dai voie să am şi eu o slăbiciune nevinovată?! Aoleo! şi o zbughi înăuntru.

Leoşka se urcă şi el pe terasă. Iaşa tocmai îi povestea Xeniei Petrovna despre noua educatoare, spunîndu-i cum nimeni dintre copii n-o iubea, fiindcă era nedreaptă şi cicălitoare. Atît le era de nesuferită tuturor, încît orice făcea şi orice cuvînt ar fi rostit li se părea că-i nedreptăţeşte. Xenia Petrovna ascultă posomorîtă mărturisirile lui Iaşa, întrerupte mereu de izbucnirile furtunoase ale Kirei care avea cîte ceva de adăugat. Mitea dădea din cap, tăcut, întărind vorbele lor.

— Mă tem — spuse cîntărindu-şi cuvintele Xenia Petrovna — că aţi judecat-o prea repede. E un om nou pentru voi, care eraţi obişnuiţi cu altcineva, cu mine de pildă, de aceea nu cred că aveţi întru totul dreptate.

— Bine, să zicem că noi eram obişnuiţi cu dumneavoastră — sări cu gura Kira, dar, uite, e aici Gorbaciov care nu era obişnuit cu nimeni, fiindcă deabia a venit la noi. Să spună el. Se cade, oare, ca dumneaei să ţină morţiş să-l pedepsească pentru că m-a scăpat cînd era să mă înec?

— Oho, ce papară aţi fi mîncat şi de la mine pentru asta, n-aveţi grijă! rosti Xenia Petrovna, mijind ochii înveselită şi făcînd gropiţe în obraji. Copiii începură să rîdă. Pare-mi-se mie că vă cam plictisiţi — asta e! De aia şi aveţi atîtea năbădăi...

— Sigur că ne plictisim! se grăbi să întărească fata.

Vadim Vasilievici ieşi în uşă şi o dată cu el un val înecăcios de colonie năpădi terasa.

— Ai turnat toată colonia pe tine? spuse Xenia Petrovna, deschizînd braţele, desperată.

— Nu, doar aşa, o picătură. Acum însă mi-a trecut durerea, aşa că nu-mi rămîne decît să delectez nasurile onoratei adunări. Ca să vedeţi ce înseamnă a te jertfi — şi le făcu copiilor cu ochiul.

— Du-te mai încolo, victimă ce eşti, altminteri onorata adunare va fi nevoită să caute nişte măşti contra gazelor. Suspinînd cu tristeţe, Vadim Vasilievici se aşeză pe balustradă. Ia să-mi spuneţi voi cum vă petreceţi timpul?

— Ne ducem la grădina de zarzavat... Şi pînă mai adineaori ne-am jucat „de-a gîndacul", — rîse cu tîlc Mitka.

— Atîta tot? se miră Vadim Vasilievici.

— La întîi septembrie începem şcoala.

— Da' acum, acum ce faceţi?

Copiii se uitară nedumeriţi unul la altul.

— Acum, nimic.

— Troglodiţilor! Vadim Vasilievici sări jos de pe balustradă. Şi nu v-aţi păruit încă de plictiseală? Nu v-aţi căţărat încă pe pereţi? Cîţi ani veţi fi avînd? Doisprezece, paisprezece? Nu se poate! Sînteţi nişte hodorogi bătrîni, puşi pe tînjeală! Se poate oare ca nici un avion construit de voi să nu-şi fi luat zborul spre cer, făcîndu-i să se uite cu jind pe băieţii din vecini? Se poate oare să nu fi încercat niciunul din voi să pună în mişcare cu dopuri arse un tren mecanic? Ce-s astea? Mîini? Aş, da' de unde, jucării! Da' astea ce credeţi că sînt — scăfîrlii? Nu, doar suporturi pentru frizură!... Măi, voinicilor, măi! La vîrsta voastră am fost primul la noi în oraş care a construit un aparat de recepţie şi chiţcăiturile pe care le scotea au umplut de uimire şi de admiraţie tot tîrgul... Cu morişca de vînt băieţii n-au avut infarct — pe vremea aceea nici nu se ştia ce-i aia... Motorul meu producea totuşi

energie electrică, fiind în stare — auziți voi? să aprindă lampa unei lanterne! Aveam numai bătături în palmă și arsuri și mai știu eu ce metehne că nu se mai termina niciodată ... Ia arătați-mi mîinile voastre. Voinici sînteți voi? Nu, niște păpuși de ceară sau de carton? ...

— Vadim, Vadim! îi tăie vorba Xenia Petrovna. Ce ai cu ei? Doar ei nu știu!

— Dar cum poate să învețe un om fără să pună mîna și să lucreze? Nu, zău, mi se face rău cînd mă uit la voi. Ce-o să iasă din voi? Niște trîntori! Niște filfizoni. Vadim Vasilievici dădu din mînă și coborî degrabă spre rămășițele motocicletei.

— Să nu fiți supărați pe el, copii — le spuse încet Xenia Petrovna — are gură mare, încolo-i om cumsecade ...

— De ce să ne supărăm? ... spuse Iașa. Are dreptate ... Ne ducem acum, Xenia Petrovna, să nu pățim ceva.

— Ce să pățiți? Nu cumva ați plecat fără voie? Atunci ștergeți-o imediat și să nu vă mai prind că veniți altă dată pe aici fără să fi cerut voie! ...

Copiii își luară apoi rămas bun de la Vadim Vasilievici, care bombăni ceva în chip de răspuns fără să se întoarcă, și o porniră.

— E un om bun, nu-i așa? întrebă Kira, cînd ajunseră la poartă și se uitară înapoi. E atît de mucalit!

— Îhî, — întări Leoșka. Da' de ce o fi așa de bătrîn? Xenia Petrovna e tînără doar.

— Unde vezi tu că-i bătrîn! E chel, atîta tot; cine știe ce boală o fi avut de-a chelit ...

— Hai mai repede, băieți — le dădu ghes Iașa — altminteri să știți că o pățim. Te pomenești că Liudmila Sergheevna o fi prins de veste c-am plecat.

14

Liudmila Sergheevna numai grija lor n-o avea în momentul acela. Răspunzînd fetelor anapoda, Anastasia Feodorovna se tot gîndea cu ce anume păcătuise atît de grozav împotriva pedagogiei, precum spusese femeia aceea străină. Frămîntată de acest gînd, Anastasia Feodorovna fusese cuprinsă de o spaimă atît de straşnică, încît începuseră să-i tremure mîinile şi să-i dea junghiuri prin inimă. Îşi lăsase, deci, elevele să coasă butonierele şi alergase la directoare. Mutînd de colo, colo, nervoasă la culme, boldurile şi acele înfipte în reverele rochiei, Anastasia Feodorovna încercă să-i povestească cele întîmplate, ca pînă la urmă să înceapă a se smiorcăi şi s-o podidească plînsul.

Fără să vrea, Liudmila Sergheevna prinse a zîmbi — nu ştia nici ea de ce, dar totdeauna oamenii graşi au ceva comic cînd suferă — din care pricină se simţi destul de încurcată. Femeia aceea grasă şi ridicolă era singură pe lume. Toată viaţa ei fusese închinată devotamentului, nu dragostei, fiindcă nu ăsta e cuvîntul — ci pur şi simplu devotamentului, mai întîi faţă de bărbatul, pe urmă faţă de fiul ei. Bărbatu-său, tehnician metalurgist de meserie şi căpitan în rezervă, căzuse undeva lîngă Lozova, într-o noapte cu viscol, comandînd un detaşament care acoperea retragerea ultimelor unităţi. Băiatul — care nu semăna aproape de loc cu maică-sa, fiind plăpînd, aşa că de multe ori femeia se prefăcuse că-i sătulă numai ca să-i poată da lui raţia neînsemnată de pîine pe care o primeau evacuaţii — nu apucase să-şi termine şcoala şi se angajase fără ştirea ei voluntar în armată, dispărînd fără urmă, undeva în luptele de lîngă Iaşi. Anastasia Feodorovna nădăjduia că vor veni şi timpuri mai bune pentru ea şi tot aştepta mereu. Timpul însă îi măcinase nădejdile, spulberîndu-i-le cu desăvîrşire.

Anastasia Feodorovna se înapoiase în oraşul ei natal, dar nu-şi mai putea găsi nici un rost în viaţă: n-avea

cui să-i poarte de grijă, n-avea asupra cui să-şi reverse nesecatul ei izvor de dragoste. De altfel nu se pricepea să facă prea multe lucruri — doar să coasă şi să gătească. Nici nu mai era la vîrsta cînd ar mai fi fost în stare să înveţe altceva; chiar dacă ar fi încercat n-ar mai fi putut intra nimic în mintea ei înnegurată de durere. Prietenii bărbatului ei vorbiseră atunci la secţia învăţămînt şi reuşiseră să-i găsească un serviciu la cămin, unde ea fusese numită îndrumătoare la lucru manual. Adeseori, la început, Anastasiei Feodorovna i se întîmplase ca, în timp ce croia o cămăşuţă, s-o podidească deodată plînsul. Micuţele habar n-aveau de ce plîngea îndrumătoarea lor, cu toate acestea îi ţineau isonul cu dragă inimă. De multe ori Liudmila Sergheevna fusese nevoită să intervină ca să pună capăt acestor bocete pe atîtea glasuri, ba chiar se întrebase dacă n-ar fi cumva mai bine s-o schimbe pe educatoare cea plîngăreaţă fiindcă şi aşa copiii erau destul de nervoşi.

Cu timpul însă ciripitul vesel al gîgilicelor, bucuria ce scînteia în ochişorii lor şi dragostea ei de viaţă biruiseră. Anastasia Feodorovna îşi găsise alinarea, începuse a se obişnui şi se legase cu toată duioşia de „puicuţele" ei. Grasă cum era revărsa asupra lor un puhoi de dragoste şi grijă. Copiii niciodată nu greşesc cînd e vorba să ghicească ce simt cei mari în adîncul inimii lor pentru ei. Şi-o răsplăteau cu aceleaşi simţăminte.

Anastasia Feodorovna nu se amăgea cîtuşi de puţin în privinţa lucrurilor pe care le ştia. Le învăţa pe fetiţe să coasă, să brodeze şi le făcea educaţia aşa cum se pricepea. Uneori Liudmila Sergheevna asculta îngrijorată poveştile spuse de ea; pînă la urmă însă totul ieşea bine. Nici nu s-ar fi putut altfel: o femeie cumsecade, o mamă, chiar dacă nu era tobă de carte, putea oare să-i înveţe pe copii ceva rău?

Şi acum, uite, femeia asta grasă şi ciufulită îi spunea smiorcăindu-se caraghios, cu spaima în suflet, abia

îngăimînd cuvintele, nu știu ce poveste în care era vorba de consiliul pedagogic, de faptul că ea n-are nici o vină și despre o oarecare inspectoare, care nu știa de ce o luase la trei păzește. Liudmila Sergheevna îi dădu un pahar cu apă, o puse să-și netezească părul și cînd era gata să afle din gura ei despre ce era vorba, o văzu pe educatoare că rămîne deodată cu ochii zgîiți și-și pierde din nou graiul. În birou intrase Elisaveta Ivanovna.

— Dumneata va să zică ai băgat-o în sperieți pe Anastasia Feodorovna? se dumiri în sfîrșit Liudmila Sergheevna.

— Eu? Da' de unde. I-am făcut doar o simplă observație foarte la locul ei, dar dacă asta poate să bage pe cineva în sperieți...

Și Elisaveta Ivanovna deschise larg brațele. Era mînioasă foc și n-avea de gînd să cruțe pe nimeni.

— Bine, o să ne lămurim noi. Anastasia Feodorovna, poți pleca, și te rog, liniștește-te. Sînt sigură că n-ai nici un motiv să fii îngrijorată.

— Dumneavoastră, în schimb, cred că aveți, — rosti Elisaveta Ivanovna.

Liudmila Sergheevna o însoți pe Anastasia Feodorovna pînă la ușă, apoi se întoarse către Elisaveta Ivanovna:

— La ce te referi?

— Știți dumneavoastră ce le spunea femeia asta elevelor? Că au să se facă fete mari și că trebuie să învețe cum să se îmbrace ca să placă.

— E cam de vreme, ce-i drept, dar gustul și dorința de a fi îngrijit trebuie desvoltate încă din copilărie. La patruzeci de ani e prea tîrziu pentru așa ceva.

— Bine, dar în felul ăsta vulgar! Are ceva de burgheză în ea.

— N-ai dreptate! E o ființă muncitoare și conștiincioasă și o femeie tare de treabă.

— Şi dumneavoastră socotiţi că e destul? Sînt mai mult ca sigură că n-are nici un fel de studii de specialitate.

— Numai oamenii care în afară de diplomă nu mai au alte calităţi cred în puterea magică a unei diplome. . .

— Ce vorbiţi? Ministerul Învăţămîntului este de cu totul altă părere!.

— Eu însă nu sînt minister... zîmbi Liudmila Sergheevna. De unde să iei oameni cu diplomă, cînd nu-i găseşti?

— Dar cum puteţi tolera nişte inşi care habar n-au ce-i aia pedagogie? Educaţia tinerei generaţii e o sarcină ce cade în primul rînd în seama noastră, a pedagogilor.

Clocotind de indignare, Elisaveta Ivanovna începu să explice cu aprindere cît este de importantă sarcina asta şi cum trebuie să şi-o îndeplinească pedagogii sovietici.

Liudmila Sergheevna asculta plictisită puhoiul acela neistovit de fraze lungi şi cît se poate de banale, pe care le mai auzise de nenumărate ori, încît la un moment dat începu să picoteze, gata, gata să aţipească.

„Doamne, dar femeia asta poate să te năucească de cap — se gîndi Liudmila Sergheevna, scuturîndu-se ca să-şi alunge toropeala ce-o biruise. — Văd că la vorbă e meşteră, dar nu-i în stare s-o scoată la capăt cu o mînă de ştrengari".

Aflase de la eleva de serviciu că băieţii mai mari îşi luaseră tălpăşiţa ca să scape de noua educatoare şi că nu mai rămăseseră cu ea decît cei mici de tot, care îl preamăreau de zor pe bătrînul gîndac... Şi-şi aduse aminte de un cunoscut al ei căruia îi plăcea grozav să arate amatorilor cum trebuie să înoate, dînd îndrumări de pe mal, sfătuindu-i şi făcîndu-le observaţii, dar care nu se scălda niciodată, nici nu ştia măcar să înoate, ba chiar se temea de apă... Liudmila Sergheevna începu să zîmbească.

— E atît de comic ce spun eu? se întrerupse brusc scandalizată Elisaveta Ivanovna.

— Iartă-mă, te rog, dar mă gîndeam la altceva și de aia am zîmbit... E așa cum spui dumneata, ai perfectă dreptate, dar... să vorbim puțin despre grupa dumitale. Liudmila Sergheevna surîse cît putu mai dulce, ca să șteargă impresia neplăcută, pricinuită de veselia fără rost ce-o cuprinsese așa, tam-nesam, în timp ce discuta cu Elisaveta Ivanovna. Ce, au luat-o razna ștrengarii?

— Da. Și numai dumneavoastră sînteți de vină!

Petele din obrajii Elisavetei Ivanovna se rumeniră iarăși.

— Eu? De ce?

— L-ați pedepsit pe Gorbaciov? Nu! Și acum, iată rezultatul: grupa care și așa lăsa mult de dorit în privința disciplinei a început să-și facă de cap. Poftim, vedeți ce-ați făcut! De ce nu l-ați pedepsit?

— Gorbaciov e nou venit aici. E un copil care a îndurat destule necazuri pînă acum, o fire închisă, bănuitoare. Dacă o să-l sîcîim prea mult, nu facem nici o scofală, băiatul pur și simplu o să-și ia cîmpii. Trebuie să se mai dezghețe puțin; a și început, de altfel. În momentul de față o simplă mustrare, cît de blîndă, e cea mai grea pedeapsă pentru el. Odată cînd a fost chemat în fața colectivului de conducere a detașamentului a suferit cumplit și abia și-a revenit.

— Cum vine asta? Ca-n Makarenko, adică? S-a cam învechit.

— Nu mai spune? Mai de grabă cred că ne-nvechim noi!

— Acum sînt alte timpuri și alte metode... Dar nu despre asta e vorba! Dumneavoastră văd că vă gîndiți la toți, numai la mine nu. Ce autoritate mai pot avea eu, dacă din primele zile nu admiteți nimic din ceea ce eu cer copiilor.

— Nu cumva crezi că pentru a sprijini autoritatea

dumitale o să mă apuc să iau pe toată lumea la rost şi să împart în dreapta şi în stînga palme?

— Eu nu vă cer decît să nu-mi clintiți autoritatea, căci de cîştigat, ştiu eu să mi-o cîștig și singură.

— Caută mai bine să cîștigi dragostea și respectul copiilor şi cu asta ai dobîndit şi autoritatea necesară. Ei și doresc asta. Au nevoie de un exemplu, de cineva care ştie mai mult decît ei şi în stare să facă lucrurile mai bine, un om cu spirit inventiv care nu dă nimic peste cap, ci stă și chibzuiește pe îndelete înainte de a lua o hotărîre. Caută să le trezești însuflețirea și se vor supune cu dragă inimă, urmîndu-te ca pe un adevărat profet!...

— N-am pretenții să joc rolul de profet, — rosti înțepată Elisaveta Ivanovna. Sînt mulțumită să ştiu că mă bucur de stima şi de prețuirea organelor de conducere de la Ministerul Învățămîntului. Sînt un pedagog sovietic şi-mi dau perfect de bine seama de răspunderea ce-o am și de însemnătatea muncii mele. Și rostul acestei munci nu e cîtuşi de puțin să mă potrivesc tuturor dorințelor copiilor și să-i las să-și facă de cap. Copiii trebuiesc educați! Vă întreb aşadar dacă vreți să-mi dați concursul sau nu şi dacă noi, pedagogii, vom acționa într-un front unit.

Liudmila Sergheevna își ieși din fire.

— Atîta timp cît am să lucrez aici, la cămin, n-o să existe nici un fel de „front" şi nici opoziție între pedagogi şi copii. Să nu-ți închipui dumneata că am să recurg vreodată la măsuri de constrîngere. Noi sîntem puse aici ca să netezim drumul copiilor, nu să le facem zile fripte.

— Sigur! Liniştea sufletească şi ambiția unui mucos, a unui vagabond, fac mai mult decît meritele unui pedagog!

— Aici în cămin n-avem vagabonzi, tovarăşă Drozdiuk! îi tăie vorba pe un ton răstit Liudmila Sergheevna, ridicîndu-se. Iar dacă meritele unui profesor

sînt puse la îndoială, singurul vinovat e numai el însuşi.

— Din fericire, sper că problema asta va fi rezolvată de secţia de învăţămînt şi nu de dumneavoastră. Vă atrag atenţia că voi aduce cazul de faţă la cunoştinţa Olgăi Vasilievna.

— Mă rog.

— Din moment ce dumneavoastră înţelegeţi să aveţi asemenea atitudini faţă de pedagogi, mă tem că n-am să mai pot rămîne în post aici .

— Şi eu mă tem de acelaşi lucru. Şi ... cred că n-ar mai fi nevoie să aşteptăm termenul fixat pentru probă. Ne descurcăm noi şi fără dumneata.

Pe chipul Elisavetei Ivanovna trecu o tresărire; educatoarea dădu să spună ceva, dar îşi luă seama şi, dînd capul pe spate, mînioasă, ieşi.

„Ce comoară! se gîndi Liudmila Sergheevna, deschizînd larg fereastra, ca şi cum aerul din încăpere ar fi fost îmbîcsit de prezenţa Elisavetei Ivanovna. O fi avînd ea mîna de fier, dar căpăţîna e sigur de tuci. Acum să vezi c-o să se ducă glonţ la secţia învăţămînt să mă pîrască. O să îndruge verzi şi uscate şi după aia ... poftim încearcă de te apără ... Naiba s-o ia, n-are decît să se ducă“.

Liudmila Sergheevna nu mai voia să se gîndească la asta, dar nu-şi putea găsi de loc liniştea. Mereu depăna în minte discuţia dintre ele. De cîte ori avea vreo discuţie i se părea că răspunsurile ei fuseseră prea slabe, prea puţin convingătoare şi abia atunci îi veneau în cap tot felul de cuvinte şi de replici tăioase, zdrobitoare ca însuşi adevărul. În momentul acela cineva bătu la uşă şi Liudmila Sergheevna căută să alunge cît mai departe răspunsurile-i şfichiuitoare ce veneau mult prea tîrziu.

— Da! A, Iaşa? Intră!

Îi plăcea băieţaşul ăsta atît de cuviincios şi pururea gînditor, care avea cu totul altă fire decît maică-sa. Liudmila Sergheevna o cunoscuse. Era o inimă des-

chisă căreia îi plăcea să rîdă și să vorbească în gura mare, așa încît toată lumea începea să zîmbească numai cînd îi auzea glăsciorul.

— Stai jos. Vrei să-mi spui ceva?

— Deocamdată, Liudmila Sergheevna, mai bine rămîn în picioare, — rosti Iașa, potrivindu-și ochelarii. Știți, am plecat cu băieții, fără să vă cerem voie.

— Aha, și acum ai venit să te pocăiești? Cine a plecat și pe unde ați hoinărit?

— Rojkova, Erșov, Gorbaciov și eu. Voiam să vă spun însă că eu i-am îndemnat să plece, ceilalți n-au nici o vină. Și, știți cum? Le-am spus doar atît că nu ne-am dus nici pînă acum s-o vedem de Xenia Petrovna și că nu-i frumos din partea noastră. Și atunci am plecat. Ne a ieșit din minte că trebuia să cerem voie. Dar mă gîndesc... că n-am fost cine știe unde!

— Acuma că te-ai pocăit poți să te așezi. Foarte bine ați făcut că v-ați dus s-o vedeți pe Xenia Petrovna și foarte rău că n-ați cerut voie. Îți dai seama, nu-i așa?

— Îmi dau seama, — răspunse grav Iașa, privind-o drept în ochi.

— Să fi știut Xenia Petrovna v-ar fi luat la goană.

— Păi, chiar că ne-a și luat, — zîmbi Iașa.

— Ei vezi!... Cum se mai simte?

— E foarte slăbită. Stă culcată, zîmbește, dar e foarte palidă. Doctorii i-au spus că trebuie să mai stea în pat cel puțin două săptămîni. A avut doar peritonită și asta nu-i glumă.

— Sigur că nu-i glumă, — întări Liudmila Sergheevna.

Boala celei mai de frunte dintre educatoare o pusese într-o mare încurcătură. Noroc că asta s-a întîmplat tocmai în timpul cînd cei mai mulți copii erau plecați în tabere de vară. Ea însăși avusese atîta lucru că toată vremea cît educatoarea zăcuse la pat nu fusese s-o vadă decît în două rînduri. Mai mare rușinea și față de copii, că uite, ei, cît sînt de mici, totuși s-au gîndit

să se ducă. Iașa o privi întrebător pe Liudmila Sergheevna.

— Aș vrea să vă mai spun ceva. Soțul Xeniei Petrovna... L-am cunoscut acum. E... e un om interesant. Și cred că-i foarte bună ideea pe care ne-a dat-o. Zicea că să facem aici la noi ceva, să nu stăm degeaba.

— Ce să faceți? Nu aveți destul de lucru la grădină? Ce mai vreți?

— Cu grădina-i altă socoteală! Acolo lucrăm fiindcă e nevoie. Ne-ar trebui un loc unde băieții să poată lucra ceva după inima lor, să construiască, să inventeze... ca să nu ne plictisim...

— Dar ce, tu te plictisești?

— Eu? se miră Iașa. Nu. Vorbeam de ceilalți.

— Prin urmare zici că ne-ar trebui un atelier? Unde vrei să-l facem. Și nici n-ar avea rost. Peste un an sau chiar mai curînd o să terminați clasa șaptea și după aceea cei mai mulți dintre voi o să intrați în școli profesionale sau în școlile rezervelor de muncă. Și atunci la ce ne-ar mai folosi acum atelierul? Și pe urmă, n-avem nici bani. Nu, Iașa, cred că nu-i nimic de făcut.

Bruk plecă. Prinsă de treburile zilnice Liudmila Sergheevna nici nu se mai gîndi la discuția asta, amintindu-și de ea doar în treacăt, cînd îi văzu pe băieți din nou adunați la „club", în spatele grajdului, deși fuseseră opriți să mai meargă acolo. Mai tîrziu însă, pe înserate, în timp ce se îndrepta spre casă agale, depănînd în sinea ei întîmplările de peste zi, discuția avută cu Bruk puse cu totul stăpînire pe ea.

Avea dreptate Iașa — băieții se plictiseau. Iarna ce-i drept, abia pridideau cu lecțiile, că te apuca și mila cîteodată văzîndu-i cum stăteau aplecați peste cărți și caiete ceasuri întregi, în timp ce vara pînă și Xenia Petrovna care născocea cîte în lună și-n stele, de nu știai de unde le mai scoate, se dădea bătută. Tare era rău fără dînsa. Nu-i vorbă, copiii lucrează la grădina de zarzavat, dar cîți dintre ei o făceau cu tragere de

inimă? Lucrau numai așa, din datorie, iar pentru inimioara lor te miri ce parascovenie le mai trăznea prin cap, uneori, de nu știai pe urmă ce să faci. Așa, de pildă, cu un an înainte tărășenia cu porumbeii.

În primăvara anului trecut Tolea Savcenko și Mitea Erșov ceruseră voie să crească doi porumbei — alții cum țineau pisici? Și li se îngădui. Tot căminul îngrijea de ei și îi ocrotea de mîțe. Și deodată din doi iată că se făcuseră cinci; copiii ademeniseră alții cu ajutorul primilor doi și puseseră mîna pe ei. Ca după aceea numărul lor să crească la zece. Așa că fusese nevoie să meșterească o hulubărie — cum și de unde luaseră materialele directoarea nici pînă acum nu aflase — deasupra căreia amenajaseră un fel de teren de aterizare, în chip de elice, ca niște adevărați crescători de porumbei. Liudmila Sergheevna intrase în panică abia cînd porumbeii sporiseră la patruzeci și cînd toți băieții, în afară de Bruk și Goroveț, dăduseră în patima asta.

În curte toată ziua nu se auzea decît fîlfîit de aripi, fluierături și țipete. De cîte ori un porumbel își lua zborul, copiii stăteau cu sufletul la gură iar dacă se pierdea cîte unul sau nimerea în vecini era o adevărată nenorocire. Toate astea încă n-ar fi fost nimic, dacă de la o vreme nu s-ar fi abătut pe la ei prin curte niște haidamaci cu mucul de țigară lipită în colțul gurii și cu cămașa umflată la piept. Haimanalele se aciuiau la umbră și se uitau printre gene la băieții din cămin. Porumbeii, pe care-i țineau în sîn, gîngureau gingaș. Haidamacii își aruncau unul altuia cuvinte golănești și firește tot felul de înjurături. Curînd copiii din cămin începuseră să-i imite, umblînd legănat ca ei, mijind ochii și vorbind printre dinți. Liudmila Sergheevna era înspăimîntată. Să păstreze mai departe hulubăria ar fi însemnat să primejduiască însăși existența căminului; s-o desființeze ar fi stîrnit o nemulțumire cumplită. Vine însă o nenorocire ce rezolvă totul.

Într-o noapte, hulubăria luase foc. Copiii săriseră

numaidecît din paturi, căznindu-se să înăbușe flăcările cu palmele, dar construcția din scînduri, veche, stropită din belșug cu benzină și gaz, se făcuse scrum. Cît privește porumbeii, nici urmă. Și iată că toți băieții se făcuseră nevăzuți. Lina Borisovna, care tocmai era de serviciu la dormitoare, alergase într-un suflet la Liudmila Sergheevna. Plecaseră amîndouă să-i caute dar ia-i de unde nu-s! Cum să găsească în toiul nopții, într-un oraș cu străzile prost luminate, o ceată de băieți care se ascundeau?

Se înapoiaseră singuri în faptul zilei, posomorîți, murdari și zdrobiți de durere. Îi puseseră să se spele și le dăduseră să mănînce, ferindu-se să-i întrebe ceva. Abia mai încolo aflase Liudmila Sergheevna toată pățania, din fir a păr.

Văzînd că în hulubăria mistuită de flăcări nu era nici urmă de porumbei, băieții înțeleseseră că focul nu izbucnise așa, din senin, ci fusese anume pus, după ce făptașii șterpeliseră păsările.

— Ăsta-i Senka Bugai — e mîna lui!

Senka Bugai era un găligan care umbla tot încruntat, nu avea nici o meserie și trăia fără de griji, nu se știe prin ce mijloace. De altminteri, de mai multe ori pînă atunci, cînd unii dintre porumbeii lui se înnădiseră la cămin, îi amenințase pe copii că „o să le aprindă o țigară".

— Haideți, băieți!

Ceata întreagă numai în chiloți ieșise val vîrtej afară, în stradă, lăsînd să ardă mai departe tezaurul năruit. Pe drum cei mai chibzuiți la minte reușiseră să se facă ascultați și în locul unei răzbunări plăcute dar cu rezultat nesigur, adică a unei bătăi strașnice cu Bugai, se gîndiseră la alta, mai sigură și legală. Un pîlc de băieți, uzi leoarcă și plini de funingine, dăduseră buzna la circumscripția de miliție, cerînd să stea de vorbă cu comandantul. Acesta ascultase cuvintele ștrengarilor murdari și ciufuliți, supărați foc și clocotind de indignare, stătuse cîtva timp în cumpănă și în cele

din urmă le dăduse un milițian și un cîine polițist. Senca Bugai nu era acasă, în schimb găsiseră într-o magazie părăsită, lîngă un maidan, stîrvurile jumulite de pene ale cîtorva porumbei. Cruzimea aceasta fără nici un rost ațîțase atît de mult furia păgubașilor, încît, dacă n-ar fi fost lîngă ei milițianul, cine știe ce ar fi fost în stare să facă. Liudmila Sergheevna se temea ca nu cumva băieții să-l pîndească pe Bugai și să se întîmple vreun bucluc mare. De aceea vorbise cu comandantul circumscripției de miliție. Cîteva zile mai tîrziu acesta o înștiințase că Bugai fusese reținut, avînd alte isprăvi mult mai grave în seama lui, și că n-o să se mai arate prin oraș...

Nu, la ce bun asemenea distracții! Măcar să fi folosit la ceva, dar așa nu făcuseră decît să trezească niște patimi josnice.

Trebuia să găsească altceva pentru copii, care să-i ocupe și să-i atragă în același timp. O muncă adevărată, la care și mîinile și mintea să lucreze. Erau doar copiii epocii lor, copii cari nu pregetau cînd era vorbă să se apuce de o treabă și care se plictiseau să stea așa, cu mîinile în sîn.

Să organizeze ceva cum fusese lucrul manual în școală, în vremurile acelea tulburi, de demult, cînd se aplica învățămîntul complex și metoda muncii în brigadă? Se socotea că asta îi ajută pe elevi să perceapă mai bine și într-adevăr îi și ajuta, deoarece pe atunci nu aveau atîtea de învățat... și nu existau nici manuale, nimic. Învățau ca graurii, după ureche...

Liudmila Sergheevna deschise ușa și se îndreptă spre bucătărie fără să aprindă lumina. Bravo! Liubocika pregătise cina pentru mămica ei. Și ce curat și frumos aranjase totul... Tare-i bună, fetița asta! Liudmila mîncă la repezeală, apoi intră în vîrful picioarelor în dormitor și se culcă. Somnul însă nu se lipea de ea. Simțea iar ca un ghimpe în inimă... Din fericire doctorii spuneau că totul era de natură nervoasă și

că nu era vorba de nici un beteşug. O zi întreagă de oboseală, şi pe urmă se şi enervase cu Drozdiuk asta...

Se sculă. Auzind clinchetul sticluţelor, bărbatu-său mormăi supărat!

— Iarăşi ai început cu doctoriile? Crezi tu că picăturile alea îţi sînt de vreun folos? Cînd oare au să se termine odată toate astea, Liuda?

— Taci, vrei să trezeşti copiii?

— Da, că multă grijă ai de copiii tăi. Nici nu mai ştiu, bieţii de ei, cum arăţi. O să ajungem să-ţi punem fotografia pe masă, la locul tău ... Ai lăsat toate grijile pe capul fetei şi acu' ce-ţi mai pasă?

— Vasea, cum nu ţi-e ruşine? Ştii doar în ce situaţie se află căminul în momentul de faţă ...

— Cum se poate că tu totdeauna dai numai peste situaţii încurcate? Ştii cum se cheamă asta? Să te istoveşti muncind. Cum ai lua, de pildă, un strung vechi, care n-are rost să mai fie reparat, şi l-ai pune să lucreze pînă ce se strică tot ... Numai că tu, gîndeşte-te, nu eşti maşină! Dacă nu vrei să te gîndeşti la tine, gîndeşte-te măcar la copii sau la mine, în definitiv ...

— De ce să mă gîndesc la tine? Coşcogea omul cît muntele ... Şi ce băiat subţirel şi plăpînd erai odinioară ... Mai ţii minte, la şcoala de şapte ani, cînd făceam împreună taburete?

— Poftim, uite ce prostii îţi mai trec prin cap! Mai bine dormi, că mîine parcă te văd c-o porneşti iar cu noaptea-n cap ...

Da, într-adevăr părea un fleac. Intenţia fusese bună, numai că nu ştia nimeni ce şi cum anume trebuie făcut. Uzina care-i patrona le trimisese nişte scule de lăcătuşerie şi tejghele de tîmplar. Descărcaseră o căruţă de bîrne şi scînduri şi începuseră ucenicia. Egor Ivanovici, un moşnegel cu mustăţile gălbejite, mai mult picotea şi-şi tot depăna amintiri. Iar atunci cînd aciuit lîngă plita pe care fierbea cleiul nu se lăsa biruit de prima lui slăbiciune şi nici nu le povestea cum pe vremuri meşterul îl „lua la refec" pentru nimica toată,

și cum, într-o bună zi, fiind cherchelit, îl opărise cu niște clei clocotit, îi învăța să dea la rîndea stinghii și scîndurele pentru taburete și să pilească niște piese de metal care nu se știa la ce foloseau. Cele cîteva taburete înjghebate zăceau colbuite și murdare într-un colț al magaziei, iar piesele de metal se rătăceau ori erau azvîrlite, fără ca nimeni să se supere. Ea nu apucase să isprăvească de pilit piesa pe care o primise. Dar de asta îi mai ardea ei oare, cînd se străduia să aplice formula magică pentru aruncat ochiade, formulă auzită de la fetele mai mari: „spre coada ochiului, la rădăcina nasului și pe urmă la țintă". Își însușise destul de repede metoda care o încercase de nenumărate ori asupra „țintei" sale, adică asupra lui Vaska. Făcut praf de întreita formulă, Vaska se apucase să termine de pilit în locul ei placa buclucașă. Și uite că acum el nu-și mai amintea nimic din cele petrecute! În schimb ea le avea proaspăt în minte, de parcă ar fi fost ieri... În camera de alături dormea fetița, care avea tocmai vîrsta ei de atunci, și ea, vezi, doamne, se mai gîndea și acum la acele copilării!

Nu, n-aveau nevoie de asemenea ucenicie. Dar Makarenko? Acolo era altă situație, băieții din colonie erau obligați să lucreze ca niște muncitori adevărați, fiindcă le lipseau mijloacele. Acum însă la ce bun așa ceva cînd statul le purta de grijă?

Și totuși, Iașa avea dreptate: le trebuia un atelier. Fără obligația de a se duce la lecții, fără norme de lucru, fără goană după cîștig și plan de îndeplinit. Un atelier unde mîinile și mintea copiilor să fie deopotrivă ocupate... Și ce-o să iasă de aici? O să se joace de-a atelierul? Ei și? Copiii nu-și încep oare viața în joacă? Jucîndu-se cu o păpușă, fetița repetă întocmai gesturile pe care maică-sa le are față de ea iar băiețașul își imită tatăl. N-au să ajungă oare mai tîrziu strungari și lăcătuși? Nu-i nimic: Ei înșiși au să-și strîngă materialul, au să se înjghebeze și să-și clădească atelierul. Și chiar dacă n-au să învețe cine știe ce, așa ca să-și

facă o meserie, au să îndrăgească totuşi lucrul în care cot la cot toţi se ajută între ei, se îndeamnă unul pe altul, se stimulează. Lasă-i să cunoască aşa, copilăreşte, şi să se apropie cu drag de uneltele de muncă, în aşa fel ca atunci cînd se vor întîlni iar cu ele, mai tîrziu, să le întîmpine ca pe nişte vechi şi încercate ajutoare, strîngînd în palmă ciocanul, cum ar strînge mîna hotărîtă şi dătătoare de încredere a unui prieten!...

15

Dis-de-dimineaţă, în timp ce oraşul era împînzit de sunetele sirenelor de la uzine, cel mai adînc şi mai puternic dintre toate fiind glasul sirenei de la „Ordjonikidzestal", căminul de copii fu sculat din somn de un uruit vijelios. Ştrengarii săriră din paturile lor, năvălind la ferestrele deschise. În mijlocul curţii se stîrnise un nor albăstrui. Se auzi apoi un ţăcănit ca de mitralieră şi norul se înteţi, înnegrindu-se. Pe urmă încă două trei detunături, după care tărăboiul se potoli. Din pîcla ce se risipea treptat ieşi la iveală o motocicletă pe şeaua căreia şedea Vadim Vasilievici cu Xenia Petrovna alături, în ataşul care încă se mai zgîlţîna, lăsat într-o rînă. Zărind printre copiii care ieşiseră buluc în curte cîţiva pe care-i cunoscuse de curînd, Vadim Vasilievici miji ochii şi-i strigă:

— Ei, ce mai faceţi troglodiţilor, tot aşa staţi cu mîinile în sîn?

— Nu, lucrăm! Veniţi să vedeţi!

— Altă dată, acum mi-e teamă să nu întîrzii la uzină... Ei, cum rămîne atunci, viu să te iau după lucru? o întrebă apoi pe nevastă-sa.

— Nu, scuteşte-mă, te rog! Dacă ai de gînd să mă omori, fă bine şi găseşte un mijloc mai simplu...

Vadim Vasilievici oftă şi le făcu şmechereşte băieţilor cu ochiul:

— Asta-i soarta tuturor operelor geniale — nu sînt apreciate!

Băieţii însă ştiau să aprecieze opera genială: căscau gura la motocicletă ca-n faţa unei minuni. Vadim Vasilievici apăsă pe accelerator; înăuntrul motocicletei hîrîi ceva o clipă şi amuţi. Începu atunci să umble la fel de fel de manete, mai răsuci nu ştiu ce, dar motocicleta rămase înţepenită. Vadim Vasilievici se făcu roşu de ciudă; motocicleta însă tot nu voia să se urnească din loc. Fetele începură a zîmbi, în timp ce Xenia Petrovna rîdea să se prăpădească. Mînioşi, băieţii le ţiştuiau pe fete. Ce găsiseră de rîs? O mică pană. Oricine poate să păţească aşa ceva, nu?

— Urcaţi-vă dumneavoastră că vă împingem noi de la spate, propuse Mitea. Hai, băieţi!

Taras Goroveţ zîmbea îngăduitor. Tehnica, de, ca tehnica, dar vezi că pe Meteor nu e nevoie să-l împingă nimeni ca să-l pună în mişcare.

Băieţii tăbărîră cu toţii asupra motocicletei, care se clinti din loc şi o luă, sporindu-şi mereu viteza, spre poartă. Se auzi din nou un hîrîit înăuntru şi, în sfîrşit, zguduindu-se toată şi ţăcănind ca o mitralieră, reuşi să iasă pe poartă, învăluită într-un nor negru. Băieţii alergară după ea. Săltînd peste pietrele caldarîmului şi făcînd să se dea de ceasul morţii cîinii din cartier, motocicleta dispăru după colţ. Copiii se înapoiară plini de însufleţire şi încîntaţi. În mintea lor parcă se vedeau construind la ei în atelier o motocicletă la fel ca asta, cu nimic mai prejos decît ea, dacă nu şi mai bună. Au să crape băieţii ceilalţi de necaz cînd i-or vedea plimbîndu-se cu ea prin oraş şi toată lumea, chiar şi miliţienii, o să le facă loc să treacă, în timp ce cîinii, ca loviţi de streche, au să latre din răsputeri la garduri.

Băieţii întîmpinaseră fără prea multă tragere de inimă propunerea Liudmilei Sergheevna de a înjgheba un atelier. Să mai şi lucreze acum... De ce? Dar grădina de zarzavat? Dar lecţiile? Se liniştiră doar cînd li se spuse că nu lucrează decît cine vrea în atelier, nimeni nu e obligat. Şi ce-or să facă? Scaune, mese?

Au să învețe oare să construiască un aparat de radio? Sau diferite modele? Poate chiar înzestrate cu motoare? Au să aibă cumva și un aparat de fotografiat? Ori au să monteze un motor întreg? De ce nu și un automobil? Ce, nu s-ar putea, oare? Să le aducă de undeva un „Gaz", să-l repare. Nu? Atunci nici n-au să mai aibă ce face cu Meteor! ... Iar ca să scoată permisul, e un fleac! ...

Stîrnită de născocirile tuturor laolaltă închipuirea copiilor și începuse să vadă viitorul în asemenea culori și atît de înfloritor, încît, dacă nu i-ar fi ținut în frîu Liudmila Sergheevna, atelierul căminului ar fi ajuns să întreacă toate construcțiile din noul plan cincinal postbelic. Fără să spulbere cu desăvîrșire visurile copiilor care năzuiau să aibă o mașină a lor, Liudmila Sergheevna căută să-i coboare pe pămînt din înălțimile spre care-i avîntase imaginația. N-aveau nici măcar o încăpere pentru așa ceva. Nu exista nici o cameră liberă. Erau dormitoarele, sălile de lectură — și astea destul de puține — sufrageria și biroul Liudmilei Sergheevna — o încăpere mică, slujind totodată drept cancelarie, sală de primire și, la nevoie, drept refugiu. Și atîta tot. N-aveau unde să se întindă. Și nici să construiască n-aveau cum. Bani nu erau, materiale tot așa. Dar dacă s-ar apuca să termine magazia?

Întrebat dacă socotește că așa ceva ar fi cu putință, Ustin Zaharovici tăcuse un timp, morfolind din buze, apoi dăduse din cap:

— Da, este.

Tot el fusese acela care le atrăsese atenția asupra sursei principale de materiale de construcție: mormanele de cărămidă năpădite de bălării — jalnicele urme ale bombardamentelor din anii trecuți. Lutul și nisipul pentru tencuială aveau să fie cărate, oricît s-ar fi împotrivit Taras, de Meteor, singurul cal-putere care trebuia să înlesnească astfel venirea pe lume a altor caiputere împlătoșați în oțel. Targa de mortar pe care o

uitaseră tencuitorii și pe care o pusese deoparte Ustin Zaharovici, „așa ca să fie", se afla tot în magazie și ea.

Băieții se apucaseră de lucru dis-de-dimineață, ca spre sfîrșitul zilei să fie toți într-un hal fără hal. Noroc că era cald și se puteau spăla afară la cișmea sau să dea o fugă pînă la plajă. Grămezi de nisip și de lut și teancuri de cărămidă se înălțau acum pe maidanul din spatele căminului. Unele cărămizi erau ciuntite, altele pline de moloz, totuși mai puteau fi încă folosite.

Aveau tot timpul să termine pînă în septembrie zidurile ridicate pînă la jumătate și acoperișul; cu toate astea, Liudmila Sergheevna, pe zi ce trecea, se întuneca mai mult la față. Povestea asta cu atelierul, ca multe alte lucruri bune, nu era de ajuns de bine chibzuită și prin urmare nu avea destulă temeinicie. Liudmila Sergheevna se căia din ce în ce mai mult că se lăsase atît de ușor convinsă de utilitatea atelierului. Ce să lucreze acolo și cu ce! Cu bricegele lor și cu singurul ciocan pe care-l avea Ustin Zaharovici? Vestea înființării atelierului fusese primită la secția învățămînt cu mirare. Și totodată i se pusese în vedere foarte serios că devizul e deviz și fanteziile, fantezii. Cînd există un deviz la mijloc, atunci secția învățămînt e datoare să se ocupe de el, dar cînd e vorba de niște simple fantezii, n-are decît să-și bată capul cel căruia i s-au năzărit.

Liudmila Sergheevna trăgea nădejde că va găsi un sprijin în diferite întreprinderi care vor găsi cu cale să răspundă la rugămintea căminului. Ce puteau să însemne pentru ele, care umblau cu milioane, ia acolo, niscaiva materiale și cîteva unelte!

Se dovedi însă că însemnau destul de mult. Directoarea se duse la fabrica de conducte, la șantierul naval și pretutindeni, ca și cum s-ar fi înțeles cu toții, i se vorbi despre aceleași lucruri: despre hozrasciot, despre scăderea prețului de cost al producției, despre rezervele interne pe care nu puteau cu nici un preț să le înstrăineze. La birourile șantierului naval, aruncîndu-și

ochii pe fereastra încăperii unde avea loc discuția, Liudmila Sergheevna zări în curte suluri întregi de sîrmă ruginită, grămezi de fiare vechi, șindrilă și capete de scînduri mîncate de vreme și, supărată, îi arătase omului cu care vorbea acele „rezerve interne". Acesta desfăcu larg brațele și spuse:

— Da, zac degeaba acolo, e adevărat, dar de dat, nu le putem da.

Liudmila Sergheevna se duse iar la secția învățămînt să stea de vorbă cu șefa; nu ca să-i ceară bani — știa că nu sînt — ci ca s-o roage să-i dea sprijinul ei, să nu mai fie chiar atît de singură în lupta pe care o ducea cu funcționarii și birocrații fricoși — cum îi socotea în sinea ei pe apărătorii prea zeloși ai legalității.

Așteptînd s-o primească șefa secției învățămînt, Liudmila Sergheevna se abătu pe la planificare să-și vadă o fostă colegă. Tocmai atunci în camera de alături sună telefonul și prin ușa întredeschisă auzi un glas ce vorbea puțin cam pe nas și care i se păru cunoscut. Fiece cuvînt era pronunțat atît de apăsat, încît parcă simțeai și punctuația. Liudmila Sergheevna aruncă o privire în odaia vecină și o zări la telefon pe Elisaveta Ivanovna. Dînd cu ochii de Liudmila Sergheevna, educatoarea se făcu că n-o cunoaște și-i întoarse spatele.

— Ce, acum e la voi? — o întrebă Liudmila Sergheevna pe colega ei.

— Cine, Drozdiuk? Da, de trei zile lucrează la noi.

Liudmila Sergheevna simți un fior rece în inimă. Ea o dăduse afară și uite că aici o primiseră. Nu prea cădea bine treaba asta. Sigur c-o să aibă neplăceri.

Bănuielile ei se adeveriră îndată.

Șefa secției o primi destul de rece, mulțumindu-se să dea din cap, fără să-i întindă mîna.

— Vă ascult.

Liudmila Sergheevna îi povesti cum se născuse ideea unui atelier la ei la cămin, cu cîtă bucurie o întîmpinaseră copiii care lucrau acum de zor și cum toată munca

asta s-ar putea irosi din pricină că nişte conţopişti se încăpăţînau să nu-i dea nici o mînă de ajutor. Şefa secţiei o asculta cu ochii la creionul de pe masă, cu care se tot juca.

— Şi ce doriţi acum? rosti ea, ridicînd privirea după ce Liudmila Sergheevna isprăvi ce avea de spus.

— Vă rog să ne ajutaţi, Olga Vasilievna. Vă daţi seama, cred, ce important este pentru noi lucrul ăsta...

— Da, îmi dau seama. E important ... făcu ea mijindu-şi ochii — numai că-i absolut inutil!

— Cum? De ce?

— Un cămin de copii nu e nici instituţie de învăţămînt, nici şcoală a rezervelor de muncă. Copiii stau la cămin pînă la vîrsta de paisprezece ani. E prea devreme să înceapă de pe acum să muncească. Trebuie să termine mai întîi şcoala de şapte ani şi abia după aceea se vor califica într-altă parte. Atîta timp cît se află în grija dumitale nu au altceva de făcut decît să înveţe, atît şi nimic mai mult.

— Bine, dar asta nu dăunează în nici un fel învăţăturii. Nu credeţi că-i mai bine să cunoască măcar cît de cît anumite lucruri, să fie pregătiţi din vreme?!

— Sigur, să lucreze în atelier şi să aducă de la şcoală note proaste! Cum poţi dumneata, ca pedagog, să vii cu asemenea propuneri? Cunoşti prea bine, cred, situaţia şcolară a copiilor?

— Niciunul din copiii noştri n-are note proaste.

— În schimb au la alte cămine. Şi n-aş vrea să se întîmple acelaşi lucru şi la dumneata. Sîntem aproape ultimii pe regiune.

— Dar nu se poate să procedăm aşa ... — Liudmila Sergheevna tăcu o clipă — copiii să stea tot timpul cu nasul în carte şi atîta tot. Sînt doar copii, trebuie să se desvolte ...

— Şi aşa au un program prea încărcat la şcoală, mai vrei şi dumneata să-i pui la treabă?

— Dimpotrivă! O să le vină mai uşor aşa. Va fi o distracţie pentru ei şi în acelaşi timp o îndeletni-

cire practică. Programele noastre de învățămînt sînt pur teoretice, copiii ies din școală fără nici-o bază practică, fără să-și poată pune în aplicare cunoștințele . . . .

— Programele nu sînt întocmite de noi, singurul lucru pe care-l avem de făcut este să le executăm! Și ar fi bine să învățăm mai întîi să le executăm așa cum trebuie . . .

— De ce „mai întîi"? Pînă să învățăm noi ba una, ba alta, copiii au să crească mari și n-o să mai aibă nevoie nici de priceperea, nici de inițiativa noastră.

— Și mie îmi place inițiativa, numai că inițiativele sînt și ele de mai multe feluri, — rosti enervată șefa secției, mijind iarăși ochii, mînioasă. De ce am fi noi mai deștepți decît ministerul? El a întocmit programele și tot el a aprobat regulamentele de funcționare ale căminelor . . . Noi n-avem altceva de făcut decît să le executăm, iar nu să complicăm lucrurile . . .

— Prin urmare ne interziceți să punem în funcțiune atelierul? întrebă răstit Liudmila Sergheevna.

— Cine spune că vă interzic? își ieși de-a binelea din fire șefa secției. Dar nici să nu vă așteptați la vreun sprijin din partea mea. Și ține minte un lucru: dacă se întîmplă cumva ca situația școlară a elevilor de la dumneata din cămin să fie mai proastă — și noi, să știi că o să controlăm asta — să nu te superi, dar vina o s-o porți numai dumneata . . .

— Olga Vasilievna, nu înțeleg de ce astăzi îmi vorbești așa?

— Am motivele mele. Ar fi trebuit să-mi ceri mie părerea în chestiunea Drozdiuk.

„În sfîrșit, acum mai vii de acasă!" se gîndi cu amărăciune Liudmila Sergheevna.

— Cînd secția învățămînt îți recomandă un om, înseamnă că știe ce face.

— Dar ce, dumneata o socotești om? izbucni Liudmila Sergheevna. E un gardian de închisoare

sadea. Dacă ai lăsa-o de capul ei, ar fi în stare să bage toți copiii la carceră...

— Tovarăşa Drozdiuk e un pedagog cu experiență, un om care munceşte şi care gîndeşte, iar dumneata n-ai ştiut s-o apreciezi.

Liudmila Sergheevna ieşi din birou. Ce păcat! Olga Vasilievna este doar un om cu scaun la cap şi acum poftim... A făcut-o numai din ambiție. Dînsa-i aceea care a recomandat-o pe Drozdiuk şi eu m-am găsit s-o dau afară. E încă tînără şi a fost numită de curînd în postul ăsta, de aceea în orice lucru e înclinată să vadă o încercare de a-i ştirbi autoritatea. De altfel cine ştie ce i-o mai fi cîntat şi Drozdiuk... Doamne! Ce mă fac eu cu atelierul ăsta? Mi-a trebuit belea pe cap!

16

Iaşa Bruk nici nu se gîndea să lucreze în atelier, deoarece voia cu tot dinadinsul să se facă profesor, ca şi mama lui. Aşa că întrebarea dacă pînă la urmă avea să se înființeze sau nu atelierul îl lăsa destul de indiferent; nu tot aşa îl lăsau însă frămîntările tovarăşilor săi. Cîteva zile în şir băieții îşi bătură capul fără nici un folos să născocească ceva, să găsească o ieşire şi atunci Iaşa, aşa, într-o doară, propuse:

— Ce-ar fi să mergem la Şerşnev?

Erau tustrei împreună — Leoşka, Iaşa şi Mitka. Leoşka se uită nedumerit la Iaşa, iar Mişa clătină din cap în semn că n-are rost.

— Să mergem la directorul uzinei „Ordjonikidzestal"? Crezi c-o să ne dea ceva?

— Bine, dar e deputat, — stărui Iaşa.

În preajma alegerilor ce avuseseră de curînd loc, pe toate zidurile fuseseră lipite nişte afişe, de pe care se uita la trecători un om slab, cu fața brăzdată de două cute adînci, ce coborau de la nas spre colțurile gurii. Omul avea o privire încruntată.

Mitea clătină din cap.

— Crezi tu că un deputat o să-şi piardă vremea cu nişte puşti? O să ne ia la goană, atîta tot!

Iaşa se temea de un singur lucru, că secretarul care stătea în sala de aşteptare n-o să-i lase să intre în biroul deputatului.

Nu dădură însă peste nici un secretar. La primul etaj al sfatului orăşenesc, pe coridor, în faţa unei uşi se aflau două bănci. Pe una din ele şedea o mătuşă cu un coş, care îi povestea suspinînd unei femei tinere, cu buzele vopsite, ce rău se poartă cu ea feciorusău şi noră-sa şi cum vor amîndoi s-o alunge din căsuţa ei. Tînăra de lîngă ea dădea mereu din cap încuviinţînd, fără s-o asculte, fiindcă trăgea cu urechea la ceea ce se auzea prin uşa întredeschisă.

În dreptul uşii stătea mutîndu-se de pe un picior pe altul un flăcău cu o hăinuţă scurtă pe el şi cu pantaloni de ski. Tînărul îşi tot netezea părul şi îşi aprindea ţigara ce i se stingea mereu. Băieţii se aşezară încetişor şi cu fereală pe cealaltă bancă. În momentul acela tocmai ieşea din birou un muncitor bătrîn care-şi îndesa şapca pe cap cu amîndouă mîinile şi rosti aşa ca pentru sine:

— Bine. Vom vedea noi.

Flăcăul intră înăuntru. Se auziră nişte cuvinte bolmojite la repezeală, apoi cineva se răsti mînios:

— Nu vreau să-i acopăr pe cei care trag chiulul. Ai lipsit nemotivat — te priveşte. Şi să nu mai îmi vii cu asemenea lucruri.

Tînărul ieşi îmbrobonat de sudoare şi roşu ca racul la faţă, aruncă jos înciudat mucul de ţigară şi se îndreptă spre ieşire. Femeia cu buzele vopsite, care îşi ticluise din vreme un zîmbet forţat, dispăru în dosul uşii. Stătu mult înăuntru, iar mătuşica şi mai mult. Băieţii citiră de nenumărate ori anunţul de pe uşă — în care se arăta că deputatul în Sovietul Suprem al R.S.S.U., tov. M. H. Şerşnev, primeşte marţea de la 6 pînă la 8 seara — şi afişul îngălbenit pe care era

desenată o muscă mare cît o găină; dedesubt scria că musca e un agent ce răspîndește o mulțime de molime și că de aceea nimeni nu trebuie să bea apă nefiartă. Cînd și cînd schimbau între ei cîte o vorbă în șoaptă. În cele din urmă mătușica ieși afară, smiorcăindu-se și ștergîndu-și ochii. Băieții se uitară unul la altul și se sculară de pe bancă.

În fundul încăperii ședea la birou un om voinic, îmbrăcat într-o haină albastră și scria ceva într-un bloc-notes. Auzind scîrțîitul ușii, omul înălță capul:

— Ce-i cu voi, băieți?

— Am venit la dumneavoastră. În audiență, — spuse Iașa.

— La mine? se miră Șerșnev. Intrați atunci și luați loc. Numai închideți ușa că-i curent, — adăugă el, întorcîndu-se îngrijorat spre geamul deschis din spate.

Șerșnev era altfel decît îl arătau afișele din preajma alegerilor. Acolo părea mai tînăr și mai dichisit. Iar acum aveau în fața lor un om în vîrstă, puțin adus din spate, cu o față pămîntie, bolnăvicioasă. Părul cărunt era tuns scurt. Numai cutele adînci ce coborau dinspre nas către colțurile gurii și privirea încruntată și atentă erau aceleași.

— Ce vreți să-mi spuneți? Împinse bloc-notesul la o parte și sprijinindu-și bărbia în pumnii puși unul peste altul își aținti ochii asupra lui Mitka.

Băiatul se fîstîci. Se înțeleseseră mai înainte să ia cuvîntul Iașa care era mai învățat decît ei, dar Șerșnev se uita la Mitka, așa că el trebuia să vorbească. Mitka își plecă fruntea de parcă ar fi vrut să ia pe cineva în coarne și rosti:

— Am venit fiindcă nimeni nu vrea să ne dea o mînă de ajutor și noi credem că ni se face o nedreptate!

— Cine nu vrea să vă dea ajutor? Ce-ar fi s-o luăm de la cap nu de la coadă?

Mitka, pe care îl mai ajuta din cînd în cînd și Iașa, începu a-i povesti despre atelierul căminului, despre

magazie, despre băieţii doritici să lucreze şi care ţineau să aibă un loc unde să poată lucra, şi cum nimeni nu voia să le dea nici un capăt de aţă. Leoşka se uita la deputat şi la bloc-notesul de pe biroul îmbrăcat cu hîrtie verde. Hîrtia era pătată de cerneală, iar pe bloc-notesul cu scoarţe roşii se putea citi o inscripţie cu litere de aur „Deputat în Sovietul Suprem al R.S.S.U.“. Judecînd după figura deputatului, s-ar fi zis că nu făcuseră nici o scofală.

— Prin urmare directorii nu vor să dea nimic? întrebă din nou Şerşnev, îndreptîndu-şi spinarea. Uitaţi ce e, şi eu sînt director şi tot aşa n-am să vă dau nimic. N-am dreptul s-o fac. Iar dacă aş afla că aţi căpătat ceva de la cutare sau cutare din uzină, l-aş da imediat în judecată.

Mitka se uită neliniştit la Iaşa.

— Dar dacă ne-ar patrona cineva? întrebă acesta.

— A patrona e una şi a trăi pe spinarea cuiva e alta. Înainte instituţiile astea care patronau pe altele erau nişte vaci de muls. Ar fi timpul să înceteze o dată povestea asta: trebuie să avem grijă de averea statului . . .

— Bine dar nu sîntem şi noi tot ai statului? sări cu gura Iaşa.

— Voi? Deputatul ridică sprîncenele în sus apoi le coborî. M-da. Cam aşa ceva. Tăcu o clipă, frecîndu-şi bărbia. Uitaţi ce e, băieţi: de la noi, de la uzină, nu vă pot da nimic, n-am dreptul, dar o să mă mai gîndesc! Cine spuneţi că-i directorul căminului vostru? Şi îşi însemnă numele în bloc-notes.

Băieţii se ridicară.

— Cînd să mai venim? întrebă Iaşa.

— Nu mai e nevoie. Vă înştiinţez eu.

Uitînd să mai spună bună ziua, copiii o luară repejor spre uşă şi după ce ieşiră toţi buluc afară, o închiseră cu grijă după ei.

— Ei, aţi văzut că nu ne-a dat nimic? pufni Mitka. Mi-e teamă să n-aibă cine ştie ce neplăceri Liudmila

Sergheevna din pricina asta... Halal să-ți fie, academicianule! Ce ți-o fi venit cu deputatul? Că mult îi pasă lui dacă n-o să avem atelier!

Iașa tăcea mîlc.

Chibzuiră ca, deocamdată, să nu-i spună nimic Liudmilei Sergheevna: poate că, totuși, lucrurile au să rămînă baltă, deputatul o să uite și gata...

Șerșnev îi petrecu din ochi pe băieții care ieșeau pe ușă zgribuliți și după ce stătu o clipă în cumpănă începu să-și frece obrazul cu palmele, ca și cum s-ar fi spălat ori ar fi vrut să alunge oboseala, și ridică receptorul telefonului :

— Școala profesională numărul trei? Da... Cu tovarășul Eremenko, vă rog... Tovarășul Eremenko? Bună ziua. Aici Șerșnev. Da. Nu știu dacă îți mai aduci aminte că m-ai invitat odată să-ți vizitez expoziția? Îți amintești? Mai există încă oare? Aha. Perfect. Mîine sau poimîine am să trec s-o văd. Pe la douăsprezece. Toate cele bune!

Primind de la șoferul lui Șerșnev biletul prin care o poftea să vină la el, Liudmila Sergheevna căzu pe gînduri. Biletul era scris pe o hîrtie cu antet „Deputat în Sovietul Suprem al R.S.S.U.“. O fi primit cumva vreo plîngere împotriva ei? Tot drumul pînă la uzină Liudmila Sergheevna depănă în minte toate întîmplările din urmă care ar fi putut prilejui o reclamație și nu găsea nimic.

Secretara se strecură pe o ușă înaltă, capitonată cu mușama neagră și se întoarse numaidecît ca să-i spună că tovarășul Șerșnev o roagă să aștepte cîteva clipe. Liudmila Sergheevna cercetă cu luare-aminte floarea ciudată a ținteior înfipte în mușamaua ușii, chinuindu-se în van să descopere care putea fi motivul reclamației. În sfîrșit ușa capitonată a biroului se deschise și Șerșnev apăru în sala de așteptare, uitîndu-se — cel puțin așa i se păru Liudmilei Sergheevna — chiondărîș la ea.

— Tovarăşa Rusakova? Bună ziua. Şerşnev — şi-i întinse mîna. Poate c-ar fi mai bine să mergem şi să stăm de vorbă chiar la faţa locului?

— ... Unde mergem, Mihail Haritonovici? întrebă şoferul punînd în funcţie motorul.

— La şcoala profesională numărul trei.

Nici anvelopele, nici arcurile nu te scuteau de hurducături cînd treceai pe străzile pietruite cu bolovani de granit. Ţinîndu-se cu mîna de spătarul canapelei din faţă, Liudmila Sergheevna se căznea mai departe, fără nici un folos, să ghicească de ce fusese chemată.

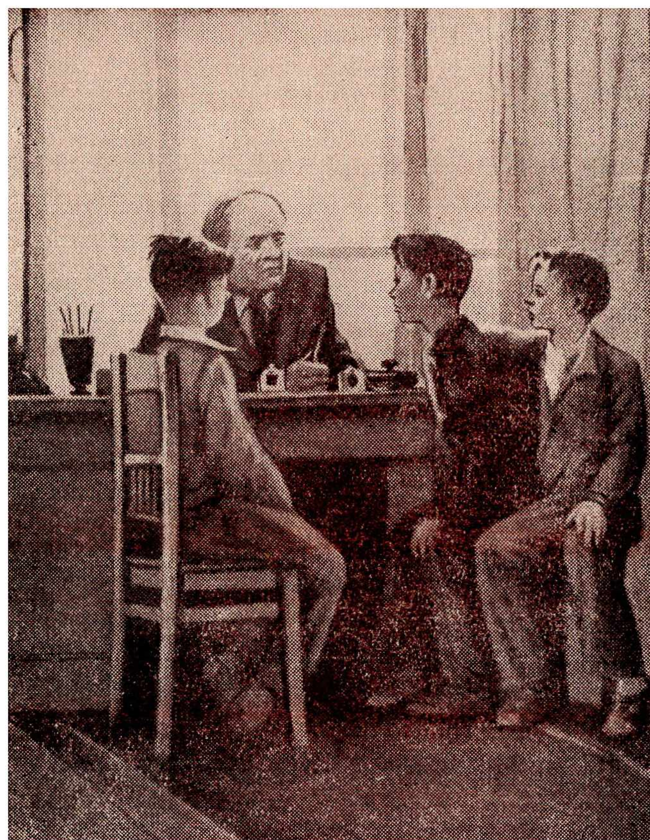
— Despre ce-i vorba, tovarăşe Şerşnev, vreo comisie?

— Cam aşa ceva, — dădu el din cap fără să se întoarcă spre ea.

Şcoala profesională se afla într-o clădire veche cu un singur cat şi data de pe vremea primelor cincinale, cînd arhitecţii, zeloşi, se străduiau în proiectele lor să îmbine o seră cu o magazie. Construcţia, deşi avea o mulţime de geamuri, semăna mai degrabă cu o magazie. Şerşnev se uită încruntat la zidurile mohorîte de beton şi pomeni ceva de ducă-se pe pustii.

— Cu ce-or fi zugrăvit-o, nătărăii — cu cărbuni?

Cum însă întrebarea nu-i fusese pusă ei, Liudmila Sergheevna se mulţumi să tacă. De sus, de la etaj, coborau tropăind pe scara de piatră doi băietani îmbrăcaţi în cămăşi negre. Ajungîndu-şi din urmă tovarăşul, unul din ei îi dădu un bobîrnac în ceafă. Celălalt se pregătea tocmai să i-l întoarcă, dar deodată, băgînd de seamă că mai era lume străină, se astîmpărară îndată, trecură cuminţi pe de lături şi-o zbughiră apoi pe uşă afară. Liudmila Sergheevna se uita cu luare-aminte la elevi, gîndindu-se că peste un an vor intra şi băieţii ei aici, în şcoală... Arătau destul de bine. Puţin cam palizi, totuşi. O fi mîncarea proastă? Sau duc lipsă de aer curat? Altminteri voioşi. În balustrada scării, de sus şi pînă jos, erau înfipte un fel de ţepuşe de lemn.

— Văzuşi? i le arătă Şerşnev. Le-au pus ca să nu se dea băieţii de-a lunecuşul pe bară. De cîte ori directorul nu şi-o fi rupt pantalonii lăsîndu-se aşa, la vale, pe balustradă şi acum, uite ce-a inventat pentru alţii... e genial!

— Era mai bine atunci să-i fi lăsat să se dea jos de-a lunecuşul pe bară? întrebă Liudmila Sergheevna, stăpînindu-şi un zîmbet.

— De, ştiu şi eu?... În orice caz n-avea rost să strice bunătate de scară!

Coridorul pustiu, unde paşii trezeau ecouri, avea un perete întreg de sticlă, în timp ce în peretele celălalt se deschideau o mulţime de uşi, toate la fel. Între uşi, sus de tot, aproape de tavan, erau atîrnate nişte panouri cu piese de maşini şi unelte şlefuite cu migală.

Un om scurt şi gros, îmbrăcat cu o cămaşă brodată, cu mînecile suflecate, tocmai venea spre ei, grăbindu-se să le iasă în întîmpinare.

— Vă cunoaşteţi? întrebă Şerşnev: dînsul este Eremenko, cel mai de seamă făurar de cadre de aici.

Liudmila Sergheevna îşi spuse numele. Ştergîndu-şi sudoarea de pe frunte „făurarul de cadre" ridică nedumerit din sprînceană şi, cu un zîmbet îngrijorat, îi întinse mîna.

— Să trecem în birou, — îi pofti el cu un glas de tenor asmatic.

— Ce să facem acolo, sîntem sătui de atîta stat în birou, — îi răspunse Şerşnev. Arată-ne mai bine isprăvile dumitale.

— Uitaţi-vă, — rosti Eremenko, îmbrăţişînd cu un gest larg panourile. S-o luăm de la început.

Şi se întoarseră înapoi cu toţii spre capătul coridorului.

— Mă mir că nu le-aţi agăţat de tavan, — îi spuse Şerşnev. Nu ţi-e frică cumva să nu ţi le ia cineva?

— Vai de mine, nici nu m-am gîndit... — se apără

el zîmbind ușor. Dar, știți — cine singur se ferește și dumnezeu îl păzește.

— Las'că dumneata nu mai ai nevoie de dumnezeu. Te pricepi să le păzești mai bine.

— Aici sînt lucrările executate de grupa întîi de lăcătuși, — căută să schimbe vorba Eremenko. Lucrări mai ușoare. Diferite reglete, șuruburi, ciocane făcute de elevi. Apoi lacăte, chei, unelte mai simple...

— Îți plac? o întrebă Șerșnev pe Liudmila Sergheevna.

— Da, e destul de bine — își precupeți laudele Liudmila Sergheevna, căutînd să-și ascundă ciuda ce pusese stăpînire pe ea. De ce o fi adus-o aici, ca s-o ațîțe și mai tare?

— Cum destul de bine? se miră Șerșnev cu un zîmbet abia deslușit. Eu aș spune că-i chiar bine.

Eremenko le dădea explicații în legătură cu obiectele expuse, uitîndu-se din cînd în cînd la ea. Nu putea să se dumirească cine putea să fie femeia asta și de ce Șerșnev venise aici cu ea. Să fie din partea locului sau de la Kiev? Se vedea că era cineva, de vreme ce însuși Șerșnev ținuse s-o însoțească. Zău, tare-i prost să nu știi cu cine ai de-a face! Cum e mai bine: să scoți toată marfa la iveală sau să te arăți sărac?

Intrară apoi în atelierul de prelucrare la rece a metalelor. Aici se afla strîns tot ce aveau mai de preț: truse întregi de lăcătușerie, tot felul de freze, cuțite, spirale. Șerșnev trecea de la un panou la altul, îndemnînd-o pe Liudmila Sergheevna să admire obiectele expuse; în cele din urmă se așeză într-o bancă de școală, scoase o țigară și trase fumul cu desfătare în piep:

— Ziceai așadar că ați luat premiul doi la expoziția regională? Perfect! Și acum ce ai de gînd să faci?

— Ne prezentăm la expoziția republicană.

— Și pe urmă?

— Pe urmă, poate dacă om avea noroc, mai de-

parte... Deocamdată, n-am auzit încă de o expoziție școlară mondială a rezervelor de muncă, — spuse rîzînd Eremenko.

— Ei, și pe urmă?

— Pe urmă ce? Eremenko deveni serios și rămase în așteptare. Pe urmă, o să le aducem iarăși acasă și o să le atîrnăm de pereți pentru ca elevii noi să se uite cu jind la lucrările făcute de înaintașii lor și să învețe.

— Așa. Adică un fel de pene?

— Ce pene?

— De struț. Mai înainte cucoanele se împodobeau cu pene de struț, așa cum voi vă împăunați cu astea. Șerșnev desprinse de pe un panou un micrometru nichelat și-l cîntări în palmă. Care cu pene, care cu belciuge în nas, iar voi cu marafeturi de astea.

— Marafeturi? Un micrometru? protestă indignat Eremenko. Doamne sfinte! Dar bine, cu asta poți măsura miimi dintr-un milimetru.

— Da, dar aici se îmbîcsește numai de praf. Șerșnev își trecu degetul peste clemă făcînd să iasă la iveală nichelul lucitor. Ai văzut? Și asta nu din vina femeilor de serviciu. Dacă instrumentul ar fi întrebuințat, n-ar avea cînd să se prăfuiască, pe cînd aici, la dumneata, nu e decît un obiect fără nici un folos — marafeturi, cum spuneam. Au să vină alți băieți și au să lucreze altele, noi; ce-ai să faci atunci, ai să le atîrni și pe alea de pereți?...

— Dar ce vreți dumneavoastră, Mihail Haritonovici, — Eremenko începu să-și frece cu batista scăfîrlia tunsă chilug — să mă apuc să fac comerț cu ele?

— De ce să faci comerț? Încearcă să le găsești întrebuințare. Dacă nu știi cum, sînt alții care știu mai bine. Uite dînsa, de pildă, ar avea nevoie de ele și n-are de unde să și le procure — și arătă spre Liudmila Sergheevna —pe cînd la dumneata stau degeaba. În locul dînșii aș pleca de aici cu buzunarul plin, deși dumneata ți-ai atîrnat comorile de pereți...

Liudmila Sergheevna se apleacă înainte, simțind cum îi năvălește tot sîngele în obraji. Eremenko ridică din sprîncene făcînd o mutră nedumerită.

— Și cui ați vrea să i le dăm?

— Căminului de copii.

— Să le dau unui cămin de copii?

— Nu să le dai, ci să le dăruiești! Nimeni n-are nevoie de pomana dumitale; dacă-i vorba însă de un dar, toată lumea o să-ți mulțumească.

— Și ce să fac cu mulțumirile? Să le atîrn pe pereți în locul panourilor?

— Ai văzut arpagonul? se întoarce Șerșnev spre Liudmila Sergheevna. Nici el nu le folosește, dar nici altuia nu vrea să le dea...

— Bine, Mihail Haritonovici, dar n-am dreptul să fac așa ceva!

— Ai să-l capeți. Îți impunem să le dai și atunci ai să ai tot dreptul. Gîndește-te că-ți facem și un bine: îți lăsăm locul liber pentru alte standuri, — rosti zîmbind Șerșnev.

— Dumneavoastră vă vine a rîde, dar ce-au să spună băieții cînd or afla că lucrările lor au ajuns la un cămin de copii?... O să-mi facă un tărăboi!

— N-o să-ți facă! Băieții sînt înțelegători. Numai noi, ăștia vîrstnicii, ne temem că tot n-avem de ajuns. Atunci ne-am înțeles? urmă el întorcîndu-se către Liudmila Sergheevna, și după ochii ei scînteietori de bucurie își dădu seama că într-adevăr înțelesese. Putem pleca deci, nu e nevoie să ne conduci, acaparatorule!

Eremenko se ținu totuși după ei.

— Cum, numai pentru atîta ați venit?

— Da, numai pentru atîta! Dacă venea dînsa singură, crezi că i-ai fi dat ceva? Nu te-am văzut cum ai sărit în sus? „Nu avem dreptul, nu-i legal!..." Tare ne mai place să ridicăm din umeri, sub cuvînt că așa spune legea! În felul ăsta legea e ca un paravan. Ne ascundem după el și dăm cu tifla — de, ce vreți,

mă rog, nu se poate... Şi aşa trăim în linişte şi pace!... Nu, zău, de ce eşti amărît? îl întrebă apoi pe Eremenko. Te-ai obişnuit cu ele şi-ţi vine greu să te desparţi? Gîndeşte-te însă că băieţii de la dînsa din cămin sînt elevii dumitale de mîine şi mai apoi muncitorii de la noi din uzină. Pricepi?

— Aveţi dreptate, — oftă resemnat Eremenko.

— Prin urmare ne-am înţeles. Cu bine! Vezi să nu-mi tragi chiulul cumva, să ştii că am o memorie straşnică!

Abia cînd ajunseră în vestibul, Şerşnev se întoarse către director care rămăsese pe scară.

— Ascultă, Eremenko, ar fi bine să zugrăveşti clădirea într-altă culoare, mai deschisă. Aşa parc-ar fi un lădoi sau un sicriu... Şi scoate dracului cloambele alea de pe balustradă! Ai pocit scara. Că altfel, să ştii că am să vin aici şi te pun să te dai de-a lunecuşul pe balustradă! îl ameninţă Şerşnev, luînd o figură serioasă.

— N-am cuvinte să vă mulţumesc! îi spuse Liudmila Sergheevna cînd ieşiră afară în stradă. Nu ştiam ce să mai fac şi către cine să mă îndrept...

— Lasă, lasă, nu te mai preface, — zîmbi Şerşnev. Demersul dumitale...

— Ce demers?

— Păi cine i-a trimis pe băieţi la mine?

— Băieţii? N-am trimis nici un băiat, tovarăşe Şerşnev. Vă dau cuvîntul meu că n-am trimis pe nimeni.

— Ce vorbeşti?... Şerşnev se uită la ea mijind ochii, cu un zîmbet pe faţă, şi dădu din cap. Bine, fie cum zici dumneata, nu i-ai trimis... Apoi către şofer: Mergem la comitetul orăşenesc de partid şi de acolo te duci mai departe cu tovarăşa...

Maşina se opri în faţa comitetului orăşenesc de partid. Şerşnev îi ură Liudmilei Sergheevna succes, îi strînse mîna şi plecă. Judecînd după zîmbetul lui şi ochii mijiţi, Liudmila Sergheevna îşi dădu seama că n-o crezuse cîtuşi de puţin.

Micuţului Slavka îi intrase în ochi nişte praf de cărămidă. Spălătura ce i se făcuse nu-i ajutase la nimic: ochiul i se înroşise, pleoapa începuse să se umfle şi tot timpul lăcrima. Sofia Naumovna, medicul căminului de copii, văzîndu-l pe Slava cu ochiul boboşat, se făcuse foc, poruncind să fie trimis îndată la policlinica de copii, să-l consulte un specialist. Bolnavul urma să fie însoţit de Leoşka, în grija căruia fu lăsat. Cuminte ca un mieluşel, Slavka îl luă de mînă pe băiat şi poticnindu-se mereu, fiindcă nu era obişnuit să se uite cu un singur ochi, o porni spre policlinică. Acolo îi întoarseră pleoapa pe dos, îi spălară ochiul, punîndu-i apoi nişte picături şi în sfîrşit i-l bandajară; copilul tot timpul se ţinu bine, să nu plîngă, doar să nu-l piardă pe Leoşka din vedere. După ce făcură pansamentul, Slavka se mai învioră parcă: durerea i se astîmpărase, iar bandajul îi acoperea jumătate din faţă şi toată lumea se uita la el, compătimindu-l, lucru de care prichindelul era grozav de încîntat.

La întoarcere, trecînd prin scuar, Slavka se smuci deodată din mîna lui Leoşka şi aplecîndu-şi capul într-un fel comic, ca să poată vedea cu ochiul liber, se repezi drept înainte: sub o tufă, tremurînd tot, slab că de-abia se ţinea pe picioare, se pitise un pisic, ud leoarcă şi zbîrlit. Slavka îl luă în mînă şi începu să-l mîngîie, alintîndu-l cu vorbe duioase. Pisoiul îşi scoase gheruţele ascuţite, se smulse din mîna lui şi, încovoindu-şi spinarea, o luă la fugă. Slavka se ţinu după el. Un băietan cu mîinile în buzunare, palid la faţă şi cu părul spălăcit, dat peste cap, îi ieşi înainte. Ajungînd în dreptul pisicului, băietanul îl ridică de jos cu piciorul, săltîndu-l în aer, şi-l asvîrli cît colo, peste un strat de flori. Slavka se opri locului, zăpăcit, începu să tremure şi ridicînd pumnişorii se năpusti asupra ticălosului care brutaluise bietul dobitoc...

Băietanul, care aştepta atacul cu un zîmbet dispreţuitor pe buzele-i subţiri, îi dădu micuţului un ghiont, de-l întinse în mijlocul aleei. Pe urmă îşi băgă la loc mîinile în buzunare, ca să le scoată numaidecît afară, cînd îl văzu pe Leoşka tăbărînd asupră-i.

Haidamacul cu păr spălăcit îl pocni zdravăn cu pumnul, drept în obraz; Leoşka însă nici nu se sinchisi şi începu să-i îndesească la ghionţi, atît de vîrtos, încît îl făcu să se tragă deoparte şi să se aplece din şale. Leoşka sări iar la bătaie şi făcîndu-şi vînt se izbi deodată cu capul de ceva tare; în aceeaşi clipă simţi cum i se învîrteşte totul în faţa ochilor şi se clătină. De undeva de departe îi veni la ureche un strigăt mînios: „Dai cu piatra, ticălosule!?" Apoi nişte bufnituri înfundate şi, din ce în ce mai stins, un tropot de picioare. Se sprijini în cot şi înălţă capul, care-i vîjîia. Lîngă el şedeau pe vine Slavka, speriat, şi un băieţandru cu buze groase şi sprîncenele dese şi îmbinate.

— Vitka?

— O! făcu acesta, zîmbind — extraordinar! Credeam că nu mai eşti aici...

Leoşka se aşeză în capul oaselor; simţea pe obraz ceva cald. Din sprînceana crestată se prelingea o dîră de sînge.

— A dat cu piatra, ticălosul... îl lămuri Vitka. Cum l-am văzut i-am croit una... Măgădăul dracului! M-am mai bătut cu el.

— Nu mai spune!

— Tot aşa mă pocnise şi pe mine. Mai de mult... Îl cheamă Vitkovski. Leoşka pipăi locul cu pricina şi dădu peste un cucui zdravăn.

— Du-te la o cişmea şi spală-te, — îl sfătui Vitka.

Sîngele se oprise. Leoşka se spălă în bazinul fîntînii arteziene. Umflătura parcă crescuse şi mai mult. Vitka rupse o frunză lată dintr-un copac.

— Pune-o pe cucui.

— Crezi c-o să-mi ajute la ceva? oftă Leoşka, dar totuşi o puse.

Pe el nu-l supăra cucuiul, se gîndea numai la colectivul de conducere al detaşamentului şi la avertismentul plin de ameninţări pe care i-l dăduse Alla. Să vezi ce-o să păţească!

— Ce să păţeşti, mă rog? Ce, tu ai început?... Am văzut doar cu ochii mei!... Las' că merg cu tine şi le spun tot... Puştiul e de la voi? Şi el a văzut...

— Nu-ţi fie frică, — îl asigură liniştit Slavka. Le spun eu că nu eşti vinovat. N-ai făcut decît să mă aperi pe mine.

Frunza se încălzise şi Leoşka o lepădă. Degeaba, cum să ascunzi coşcogea cucuiul cu o biată frunză? Crescuse cît un cartof...

— Bine, haidem atunci, — îşi luă inima în dinţi Leoşka, şi apucîndu-l de mînă pe Slavka o porni.

Vitka păşea lîngă el.

— Ştii că te-am căutat? spuse băiatul.

— Şi eu... Ai încasat-o atunci, cu racheta?

— Nu, nu prea.

— Ei, văzuşi că n-a zburat pînă la lună? zîmbi Leoşka. Ai mai încercat?

— M-am lăsat păgubaş. Prostii!... Tu ce vrei să te faci? îl întrebă el din senin oprindu-se în loc.

— Eu? Habar n-am!

— Eu mă fac marinar. Dacă n-ar fi părinţii la mijloc, aş pleca, uite, chiar acum. M-aş duce la o şcoală navală, — adăugă el, întîlnind privirea întrebătoare a lui Leoşka. Nu vreau să-i necăjesc... Pînă una, alta însă am şi început să învăţ. Nu vrei să vii şi tu cu mine? S-ar putea să te primească...

— Unde să mă primească?

— Cum unde? Nu ţi-am spus? La debarcader. E acolo o şcoală pentru cei care vor să se facă marinari.

În mintea lui Leoşka, aşa ca pe un ecran, apăru deodată întinsul mării, „Gastello", vaporul alb la care visase în Mahingiauri, semnalizările farului, apoi totul

se mistui într-o clipă. Simți sub picioare trotuarul de cărămidă cu gropi, ici și colo, văzu trunchiurile scorojite de salcîmi din jur, iar alături de el capul bandajat al lui Slavka. Și oftă.

— Crezi c-o să-mi dea voie? Nu mă lasă directoarea.

— Cum, adică, să nu te lase? Uite să mergem chiar acum la dînsa să-i spunem.

Curajul lui Vitka scăzu deodată cînd află că directoarea lui Leoșka nu era nimeni alta decît Liudmila Sergheevna, cu care avusese cîndva ciocnirea aceea buclucașă. Toate astea erau însă lucruri vechi; acum nu mai aveau nici în clin, nici în mînecă unul cu altul și totuși băiatul se fîstîci.

Liudmila Sergheevna îl ascultă pe Leoșka povestindu-i, cam poticnit — ce-i drept, toată dandanaua cu băiatul acela cu păr spălăcit și, împotriva așteptărilor lui, în loc să se supere, ea căzu pe gînduri. Directoarea îl lăudă pe Vitka pentru că-i sărise în ajutor și ștrengarul se simți mîndru nevoie mare. I se părea însă că felul cum Leoșka istorisise întîmplarea era prea sec și prea scurt și căută să adauge el o seamă de amănunte pitorești: „Cînd îl croise o dată Vitkovski! Leoșka buf, jos ... Și unde mă înfig în el și-l pocnesc de-i merg fulgii ..." Ar fi vrut să-i mai spună apoi ce pramatie era acest Vitkovski, dar Liudmila Sergheevna îi tăie vorba, zicînd că se lămurise.

Deși se arătase destul de binevoitoare, nu voi să-i dea drumul lui Leoșka să meargă chiar atunci la debarcader.

— Lasă c-ai să mergi altă dată, acum du-te la Xenia Petrovna să te panseze.

Vitka își însoți prietenul și stătu lîngă el să se uite cum se strîmba în timp ce educatoarea îl tampona cu tinctură de iod. Pe urmă Leoșka îl petrecu pînă afară, în stradă.

— Așa fac ei totdeauna! rosti Vitka amărît, fără să mai adauge nimic. Leoșka însă înțelese îndată că „ei" înseamnă cei mari. Niciodată nu țin seama de nimic...

Își închipuie că numai ce gîndesc ei e important... cînd poate sînt alte lucruri de o sută de ori mai importante...

— Să nu uiți să vii! Da?

— Da, da... Numai dacă n-om fi plecați pe mare — adause cu înțeles Vitka și se roși: la debarcader nu se anunțase nici o plecare.

Într-o dimineață Vitka veni într-un suflet. După ce stătu puțin în cumpănă, Liudmila Sergheevna îl lăsă pe Leoșka să meargă cu el, amintindu-i că-i făgăduise să nu se avînte prea departe în larg.

— Da' nici nu intrăm în apă, — o încredință Vitka.

La debarcader era liniște, pe nisipul netezit, de curînd greblat, nu se găsea nici o urmă lăsată de tălpile viitorilor marinari. Ușa căsuței albe era închisă cu lacăt. Și tot așa și ușa magaziei unde se păstrau lopețile, pînzele și restul inventarului. O băbuță căruntă, cu o față blîndă, brăzdată de zbîrcituri, ședea în fața casei la umbra unui copac și lucra o împletitură mare din lînă roșie, cu ochiuri largi, mișcînd repede, repede mîinile. Bătrîna ridică ochii spre noii veniți:

— Nu mai aveți răbdare! îi luă ea în primire. De ce n-ați venit mai bine de aseară?...

— Bună ziua, mătușă Fenia! spuse Vitka. Înadins am venit mai devreme... Am vrea să ne plimbăm cu barca. Nu ne ducem departe... Ne dai niște lopeți, mătușă Fenia?

— Nu, nu dau nimic, — răspunse cu blîndețe mătușa.

— De ce nu vrei? Doar mă cunoști — nu? Sînt elev, învăț aici, la școală.

— Las' că vă cunosc eu pe toți, nu e niciunul mai breaz dintre voi. Degeaba încerci să mă înduplеci, că tot nu-ți dau, — rosti și mai blînd mătușa Fenia. Cînd o veni Piotr Petrovici sau tovarășul Lujin puteți să vă plimbați cît poftiți. Pînă atunci plecați de aici, cine știe ce pocinog îmi mai faceți...

— Numai puțin, zău... stărui Vitka încercînd un nou „clenci".

Nici această smerită rugăminte nu folosi însă la nimic: mătuşa Fenia nu-i mai răspunse nimic; doar andreaua cu care împletea începu să se mişte şi mai repede.

— Afurisită băbuşcă! pufni Vitka după ce se îndepărtară. Parcă ar da de la ea... Matroz, Matroz, aici! strigă el lovindu-se cu palma peste coapsă.

Un căţel cu urechi mari, clăpăuge, care stătea încovrigat la umbra unei lăzi de tinichea pentru gunoi, înălţă capul şi începu să dea din coadă, dar nu se îndură să-şi părăsească adăpostul şi să înfrunte arşiţa soarelui.

Nisipul frigea de nu te puteai aşeza jos. Băieţii îşi găsiră locul pe puntea de scînduri ce se întindea între debarcaderul copiilor şi cel pentru vase. Dedesubt roiau cîrduri de peştişori. Scîndurile încinse miroseau a smoală şi a nămol şi undele, plescăind încet, se loveau de parii de lîngă mal, pe care se jucau razele soarelui.

— Uite acela e vasul nostru, — îi arătă Vitka. Se numeşte „Marinar" şi are un tonaj de şase tone.

La vreo cincizeci de metri de la ţărm era ancorată o navă cu bordajul vopsit în negru şi cu un catarg gros.

— Ce-i aia tonaj?

— Încap în el şase tone.

— De apă?

— Nu... Adică, aşa... de încărcătură... Vitka se înroşi puţin şi-şi încruntă sprîncenele groase. Aşa se spune.

Leoşka îşi dădu seama că nici Vitka nu e prea „lămurit" şi căută să schimbe vorba cu dibăcie.

— Dar ăla de colo tot al vostru este?

Ceva mai aproape de mal, legănîndu-se pe apă tot timpul, chiar atunci cînd marea era liniştită, se afla un vas, semipuntat, cu hublouri mici într-o parte şi într-alta.

— Ăla e un iaht. Merge încet dar cînd se întețește vîntul să vezi cum o ia înaintea tuturor. Uite și iahtul uzinei „Ordjonikidzestal".

O pînză albă, înclinată, se avînta de la debarcader în largul mării. Părea un fluture alb, uriaș, cu aripile strînse, mînat ușor pe luciul apei nu de vînt, ci de razele soarelui.

— A ieșit din port ... Ce-ai zice s-o pornești în jurul lumii cu o corabie ca asta? Ar fi grozav, nu?

În clipa aceea, Leoșka parcă văzu înaintea ochilor, ca aievea, globul pămîntesc cu oceanele albastre brăzdate de meridiane. Ieșind de după cercul polar fluturele se aciui în locul unde scria cu litere cursive „Oceanul Pacific"; o clipă mai tîrziu literele și meridianele se făcură nevăzute. Triunghiul alb, înclinat, de pînză, luneca, pe valurile albastre, înspumate, lăsînd în urmă pescărușii care scoteau țipete tînguitoare. Și încolo nu mai era nimic decît vîntul, marea, soarele arzător și zborul acela vijelios ce-i îngreuna pieptul și-i tăia răsuflarea ...

— Ce crezi, o să mă primească? întrebă Leoșka.

— Sigur! ... Vorbesc eu cu Piotr Petrovici, cum o sosi. Dînsul e instructorul nostru.

Pînă să sosească însă Piotr Petrovici mai aveau încă de așteptat. Vitka și Leoșka lepădară hainele de pe ei și săriră în apă. Cîrdurile de peștișori se risipiră cît ai clipi și petele luminoase de pe parii și de pe scîndurile debarcaderului tresăriră deodată ca și cum ar fi vrut să-și ia și ele zborul.

— Să te vedem ce poți, — îi strigă Vitka și o porni înot spre țărm.

Leoșka îi arătă „ce poate", sosind înaintea lui.

— Înoți bine, — trebui să recunoască Vitka puțin rușinat. Te-aș fi ajuns dacă nu mi-ar fi intrat apă în gură.

În momentul acela răsări pe mal o fetiță, într-o rochie cu picățele și cu niște pantofi scîlciați în picioare. Fetița se îndreptă spre o cutie albă cu zăbrele, agățată

de un stîlp, se urcă pe o scară mică și deschise ușcioara cu o cheiță. Termometrele dinăuntru sclipeau ca niște țurțuri de gheață.

— Ia uite, a venit „zîna timpului probabil"! strigă Vitka.

Fetița se mulțumi să le arunce o privire și începu a scrie ceva într-un carnețel. Băieții se apropiară de ea.

— Ce zici, vine furtuna? o întrebă în zeflemea Vitka.

Fetița nu-i răspunse nimic, numai genele îi tresăriră. Avea niște gene neobișnuit de lungi și dese și ochi mari catifelați. Natașa nu era ceea ce se cheamă o frumusețe: slabă, cu o figură colțuroasă, cu umerii obrajilor ieșiți în afară și gură mare. Părul tuns scurt, numai cîrlionți, îi cădea pe frunte, pe obraji, și încadrată astfel de bucle fața ei părea din această pricină și mai slabă.

Închizînd la loc ușița, se îndreptă, fără să-i învrednicească măcar cu o privire pe băieți, spre un alt stîlp pe care era atîrnată o găleată — un pluviometru.

— Ei da, sigur, măsoară precipitațiile atmosferice, — pufni în rîs Vitka. N-ai văzut ce potop a fost adineauri?...

Fetița se urcă pe scăriță și se uită în căldare.

— Ia uite ce ifose își dă, — spuse Vitka. Pentru ea toți băieții sînt niște nătărăi...

— De ce toți? îi răspunse Natașa apăsînd pe cuvinte. Ajunge că ești tu.

— Ia vezi, că... se burzului Vitka.

— Ce să văd? i-o întoarse Natașa cu un zîmbet batjocoritor, înfruntîndu-l. Ai chef să te bați? Încearcă numai! și strîngînd pumnii făcu un pas spre el.

— Am și găsit cu cine!...

— Așa va să zică, viteazule, — izbucni în rîs Natașa. Apoi alergă pe punte și aruncă în apă un termometru într-un toc de lemn legat cu o sfoară.

— Să fi fost într-altă parte i-aș fi arătat eu, — făcu pe grozavul Vitka.

— Ai fi în stare să te bați cu o fată?

— Oho, s-o vezi numai pe ea cum se încaieră cu băieții — să te ții. E iute foc și are o mînă grea. Mică, mică, dar cînd te pocnește o dată...

— Ce, te-a pocnit și pe tine? zîmbi Leoșka.

— Pe mine?... Vorbeam de alții. Da' mai dă-o încolo! spuse Vitka. Hai să mergem, că uite au venit băieții.

Într-adevăr băieții începuseră să se adune. Pînă și Matroz ieși din umbra lăzii de gunoi, se întinse și dădu din coadă.

În sfîrșit sosi și Piotr Petrovici. Nu era nici bătrîn, nici cărunt, cum se aștepta Leoșka. Pe fața lui bucălată și arsă de soare nu se vedea nici o cută, în afară de niște crețuri mărunte la ochi, din pricină că se uita mereu printre gene. Sub mustăcioara neagră, retezată scurt, sclipeau dinții albi, sănătoși. Purta în chip de haină de lucru un veston albastru, pe care rămăseseră încă bentițele de la epoleți.

Instructorul intră împreună cu copiii într-o încăpere în care se aflau așezate în ordine modele de vapoare ori de iahturi, terminate sau în lucru.

Mătușa Fenia descuie lacătul de la ușa magaziei și băieții începură să scoată afară vîsle și centuri de plută.

Instructorul ieși din atelierul de modelaj: Vitka și Leoșka se apropiară de Piotr Petrovici, care stătea în mijlocul băieților, ca să-i vorbească despre înscrierea lui Leoșka în rîndurile viitorilor marinari.

Un băiat cu umerii obrajilor ieșiți în afară se ținea de capul lui:

— Ne dați voie, Piotr Petrovici, să ne plimbăm cu barca? Mie și lui Davîdov...

— Marinarii nu se plimbă cu barca, ci merg cu ea pe mare! Ai înțeles? Numai vilegiaturiștii se plimbă...

— Ne lăsați să mergem cu barca pe mare?... Numai puțin!

— Bine, dar ai învățat să semnalizezi?

— Am învățat.

— N-avem pavilioane... Nu-i nimic, poţi face asta şi cu braţele. „Un matelot din marina militară trebuie să ştie pe de rost semnalizarea".

Băiatul se dădu un pas înapoi, îşi înfipse aprig dinţii în buza de jos şi desfăcînd larg braţele începu să le mişte în fel şi chip, în sus şi-n jos. Sfîrşind, îşi şterse broboanele de sudoare de deasupra gurii şi zîmbi în aşteptarea laudelor.

— Prost, — rosti Piotr Petrovici. Eşti iute de mînă, dar habar n-ai de gramatică. Păi, ce fel de semnalizator o să fii!? „Înainte se scrie cu un singur „n" iar bază se scrie cu „z" nu cu „s". În loc de barcă, azi o să capeţi un doi la gramatică.

Băieţii se porniră pe rîs, iar cel cu pricina se făcu roşu ca focul şi punînd capul în pămînt îşi luă tălpăşiţa.

— Piotr Petrovici, — spuse Vitka. Nu s-ar putea să vină şi el — şi arătă spre Leoşka — aici la noi la debarcader? Acum e la căminul de copii, dar tatăl lui a fost marinar şi vrea şi el să ajungă...

Piotr Petrovici se întoarse spre ei:

— Foarte bine! Îi dă voie directorul? Să-mi aducă o dovadă din partea directorului că-i dă voie şi carnetul de note. Ce note ai?

— Eu... eu n-am carnet de note — se bîlbîi Leoşka. Nu merg încă la şcoală.

— Ce vorbeşti? spuse Piotr Petrovici fluierînd a mirare. Păi atunci nu se poate. Înscrie-te întîi la şcoală, adu-mi carnetul de note şi după aceea om vedea...

Leoşka plecă.

— Nu-ţi face inimă rea, — încercă să-l mîngîie Vitka. Nu trebuie să pierzi curajul, asta-i principalul... Mare scofală un carnet! O să-l aduci după primul pătrar şi gata, să vezi c-o să te primească...

Dar cînd oare avea să fie asta?... Oricît se căzni Vitka să-l îmbărbăteze la întoarcere, Leoşka nu scoase un cuvînt tot drumul, gîndindu-se la ghinionul care-l urmărea şi la felul sucit cum erau alcătuite toate. Nici-

odată nu poţi dobîndi de la început şi fără bătaie de cap un lucru pe care-l doreşti, ci trebuie să ai răbdare şi să te zbaţi pînă pui mîna pe el.

Faptul că tot ce ţi-e la îndemînă n-are nici un preţ, şi că numai ce dobîndeşti cu trudă are valoare — adevărul acesta simplu, care nu întotdeauna poate fi o mîngîiere pentru un om în toată firea, cu atît mai puţin putea să fie pentru Leoşka.

18

Eremenko se ţinu de cuvînt. Într-o bună zi, pe la amiază, în curtea căminului de copii se opri o camionetă. Înăuntru se aflau trei elevi de la şcoala profesională, care sprijineau grijulii un obiect acoperit cu o rogojină, iar în cabină şedea Eremenko. Acesta coborî din maşină, dădu mîna cu Liudmila Sergheevna, apoi îşi şterse chelia cu o batistă.

— Poftim, vi le-am adus, să vă folosiţi de ele. Unde aveţi atelierul? . . . Ăsta e? făcu el, gata-gata să se sufoce cînd dădu cu ochii de magazie. Bine, dar aici o să ruginească! Nu plouă înăuntru?

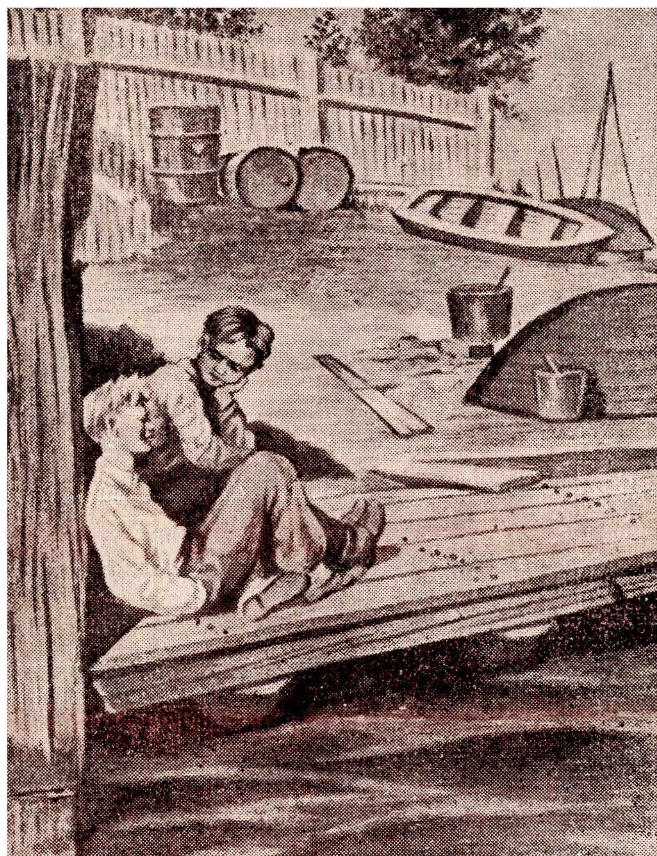
Liudmila Sergheevna îi spuse că înveliseră de curînd magazia cu carton gudronat şi prin urmare n-avea dece să plouă înăuntru.

— O să plouă, ascultaţi-mă pe mine, — căută s-o încredinţeze Eremenko. Dar lacătul? Cum se face că n-are lacăt?

— Deocamdată n-am avut ce încuia.

— Cum adică „deocamdată"? Uite că aveţi acum ce. Hai băieţi, daţi-i drumul.

„Băieţii", printre care se afla şi o fată, se uitau curioşi cum se strînseseră roată în jurul maşinii copiii din cămin şi cum se zgîiau la rîndul lor la uniformele albastre cu nasturi de metal pe care se vedeau în relief un ciocan şi o cheie franceză. La ordinul lui Eremenko, elevii coborîră oblonul maşinii şi dădură jos din camio-

netă două lăzi pline cu fierărie, judecînd după zăngănit. Eremenko le deschise și arătă cu un gest larg uneltele.

— Poftim!

Copiii se strînseseră buluc în jurul lor, dar Eremenko se grăbi să acopere lăzile, grijuliu, cu mîinile.

— Hai, dați-vă la o parte, flăcăilor, lăsați mai pe urmă... Aici stăpînă ești dumneata, așa că ia-le în primire!

Scoase apoi din buzunar două foi de hîrtie, dintre care una o întinse Liudmilei Sergheevna, iar de pe cealaltă începu să citească:

— O cheie franceză.

Unul dintre elevi, un băiat tuns chilug, cu ochii albaștri, luă cheia din ladă și o puse jos pe iarbă.

— Ferăstrău pentru metale și trei bucăți pînză de ferăstrău.

Ferăstrăul și pînzele fură și ele întinse pe iarbă. Eremenko citi mai departe lista pînă la capăt.

— E în ordine? Ei și acum... Se întoarse spre mașină și făcu un gest ușor cu mîna: Gata, Olia!

Fata care rămăsese în mașină dădu la o parte rogojina și în fața copiilor, înmărmuriți de mirare, se arătă un strung adevărat... Kira începu să bată din palme iar ceilalți se luară după ea, ținîndu-i hangul, în timp ce Valeri Belous, cuprins de înflăcărare, striga ca un besmetic: Ura-a! Un zîmbet se întinse pe figura lui Eremenko; omul duse o mînă la inimă, în timp ce cu cealaltă își ștergea de zor chelia asudată. Liudmila Sergheevna îi mulțumi, silindu-se să acopere larma din jur.

Elevii școlii profesionale zîmbeau îngăduitori: știau ei cîte parale făcea strungul ăsta pe care ei îl porecliseră „țapul“ sau „hodoroaga“. Adus din timpuri străvechi de undeva din Anglia sau Belgia, își pierduse de mult nu numai pașaportul și marca, dar și orice alt indiciu sortit să-i desvăluie originea. Înafară de cadrul înalt și curbat, nu era în toată mașinăria piesă care

să nu fi fost schimbată de zeci de ori pînă atunci. Încă înaintea primului plan cincinal strungul fusese declarat invalid și scos din inventarul întreprinderii, pentru a fi trecut apoi unei școli profesionale, unde fusese reparat — sau mai bine zis refăcut piesă cu piesă — suportînd răbdător toate stîngăciile viitorilor muncitori fruntași la strungurile originale „DIP"... Între timp la școlile profesionale veniseră strunguri mai noi, și cu toate astea „țapul" își vedea de treabă mai departe, țăcănind și huruind de zor. Strungul era pus în mișcare nu de un motor ci cu ajutorul unei curele de transmisie; așa încît de cîte ori trebuia schimbată viteza, trebuia să schimbe și roata de curea; nu puteai lucra la el nici o piesă mai fină sau mai complicată, nu era bun decît pentru o fasonare butucănoasă a unor piese cît se poate de simple. Îi înlocuiseră păpușile mobile, rotițele cu dinții tociți, sania mîncată de vreme, dar bătrînul veteran ținea piept mai departe, dîrz, elevilor începători care se străduiau să-l scoată din uz. Cîteodată, ca un adevărat țap îndărătnic și năzuros — cu care și semăna de-altminteri la înfățișare — nu mai voia să meargă. Eremenko însă chema îndată un meșter de la atelierul de reparații.

— Ia vezi, ce are, — îi spunea el. Iar face mofturi...

Răsucindu-și o țigară, meșterul se uita pieziș la strungul nărăvaș și-l liniștea pe Eremenko.

— Las' pe mine!

După multe dibuiri și după ce fuseseră schimbate o seamă de piese, huruind și țăcănind, strungul se punea iar în mișcare. Cîteodată vreun elev scos din sărite azvîrlea cît colo cuțitele și cheile, ocărînd: „Hodoroaga dracului! Să vină directorul să lucreze cu el!" Eremenko sosea și îl bătea blînd pe umăr pe cîrtitor:

— Nu-i nimica, băiețele! Lucrează, lucrează... Ascultă-mă pe mine, strung ca ăsta nu mai găsești! Nu numai că te învață strungăria dar te ajută totodată să-ți întărești caracterul.

— N-am nevoie să-mi întăresc caracterul, eu vreau să-mi îndeplinesc norma! protesta în gura mare elevul.

— Nu-i nimica! căuta să-l împace „băiețelul", cum îl porecliseră elevii pe Eremenko. Să vezi c-o să te obișnuiești...

Toate astea însă se întîmplaseră mai de mult. Atelierul școlii profesionale nu mai fusese reparat după război. La uzina „Ordjonikidzestal" se amenajase altul nou, cu strunguri bune. „Țapul" fusese definitiv scos din inventar. Eremenko însă nu se îndurase să-l arunce la fiare vechi, lăsîndu-l să ruginească în localul școlii profesionale. Un timp, strungul rămăsese mai departe în fostul atelier; apoi, cînd acesta fusese transformat în sală de gimnastică, îl coborîseră jos la subsol, ca de aici să ajungă în cele din urmă în magazie, unde-l acoperise praful și rugina.

Luat peste picior de Șerșnev, Eremenko pusese deoparte cîteva unelte mai proaste, că — își zicea el — tot aveau să le strice, — gîndindu-se să le trimită numai atîta, cînd își adusese aminte deodată de „țap". După ce-l scoseseră din magazie, îl curățaseră și-l unseseră, strungul legat de atîtea amintiri din tinerețe i se păruse atît de ferches și de trebuincios lui Eremenko, încît nu-i mai venea să-l dea. Nu mai putea să-și ia însă vorba îndărăt: îl chemase doar la telefon pe Șerșnev ca să-i ceară chipurile, și lui sfatul, de fapt ca să se laude cu darul său atît de prețios. Șerșnev îl felicitase și probabil că nu uitase de acest dar. Avea o memorie strașnică...

Șoferul împreună cu Ustin Zaharovici și cu elevii școlii profesionale dădură jos binișor „țapul" din mașină, ajutîndu-se cu niște drugi de fier, și îl băgară în magazie.

— Dar unde-l puneți? Cum, așa, pe pămîntul gol? începu iar să se neliniștească Eremenko. Nu se poate, trebuie să-l așezați pe un postament! Treaba voastră, să nu spuneți că nu v-am atras atenția. Mergem să fa-

cem formele? o întrebă el apoi pe Liudmila Sergheevna. E totuși un strung, nu o sfeclă...

Eremenko și Liudmila Sergheevna se duseră în cancelarie. Fetele intrară în vorbă, curioase, cu eleva de la școala profesională, pe urmă o luară cu ele și începură să șușotească. Cu băieții însă mergea mai greu. Se uitau cu simpatie și curiozitate la elevii școlii profesionale, așa cum și aceștia se uitau la ei, dar și unii și alții tăceau.

— Ce zici, aprindem cîte o țigară? întrebă în sfîrșit unul dintre elevi, un băiat înalt cu părul negru. Serghei, tu ai țigări?

Serghei, un flăcăiandru bălan, rotund la față și zîmbitor, cam de statura lui Leoșka, dar ceva mai mare ca ani, scoase un pachet de țigări „Prima". Fiecare luă cîte o țigară. Serghei întinse apoi pachetul și băieților de la cămin.

— Vă dă voie?

— Nu, nu ne dă voie.

— Se înțelege. Dar cum o duceți aici?

— Bine.

Nu mai găsiră nimic de spus. Amîndoi elevii pufăiau de zor din țigări, slobozind fum după fum.

— Sînteți strungari? întrebă Mitea.

— Nu, el e strungar — și Serghei arătă spre tovarășul său — eu sînt topitor oțelar.

— Topitor? pufni Leoșka. Da' ce, oțelul se topește?

— Tu crezi că numai untul se topește? Și cei doi se porniră să rîdă, dar fără nici o răutate. Să vezi cum se mai topește.

— Dar cum?

— Ar fi prea lung să-ți explic... și pe urmă tot n-ai să pricepi. Veniți la noi, să vă arătăm. Să vedeți că nu seamănă de loc cu untul, — rîse din nou Serghei.

— E greu de lucrat cu el? întrebă Mitea arătînd cu mîna strungul.

— Cu „țapul"?... Aș, de unde! răspunse cel cu părul negru. Dar dacă vreți să vedeți niște strunguri

faine, să veniți la noi la atelier. Iar alea de la uzină sînt o grozăvie... Deodată însă își luă seama: Da' și „țapul" e bun, se poate lucra cu el...

— Lomanov, aruncă țigara! Vine „băiețelul" — spuse printre dinți cel cu părul negru.

Serghei se grăbi să azvîrle țigara și s-o strivească cu piciorul.

— Da' vouă vă dă voie să fumați? întrebă Iașa, hlizindu-se. Se înțelege!

Lomanov zîmbi, făcîndu-i cu ochiul.

— Nu-i nimic, nu ne plîngem!

— Așadar, băiețași, — începu a cuvînta Eremenko apropiindu-se — folosiți-le, învățați... și păstrați-le! Vi le dăruim din tot sufletul și cu inima deschisă vă spunem: cînd o să vă faceți ceva mai mărișori, veniți la noi! Să vă învățați să făuriți tot felul de unelte și cîte mai cîte... Succes!

— Vă mulțumim, — rosti Liudmila Sergheevna. Numai că uite ce zic eu, tovarăși... De vreme ce ne-am împrietenit, să rămînem prieteni mai departe. Nu-i așa, copii?

— Așa! Așa! întăriră aceștia.

Eremenko își ștergea chelia și asculta îngrijorat, ridicînd din sprînceană: Unde o fi vrînd oare să ajungă?

— Ce bine ar fi dacă școala dumneavoastră ar lua sub patronajul ei căminul nostru, ajutîndu-i pe copii să-și facă ucenicia? Noi n-avem nici un specialist, în timp ce dumneavoastră aveți o armată întreagă. Și Liudmila Sergheevna învălui într-o privire blîndă pe elevii școlii profesionale.

„I-auzi, hoțomana". Eremenko era încredințat că venirea lui Șerșnev la ei la școală și toată istoria cu uneltele fuseseră puse la cale de dînsa. Să vezi acum ce-o să mai tragă de noi.

— Bună idee și foarte sănătoasă, — răspunse el. Numai că nu depinde numai de mine, o să pun în discuție chestiunea... și acum rămîneți cu bine, la revedere! Hai, băieți, s-o pornim și noi!

Elevii școlii profesionale se urcară în mașină și ridicară la loc oblonul. Eremenko își luă rămas bun de la Rusakova, se sui în cabină și mașina se urni din loc, petrecută cu alai de întregul cămin. Șoferul schimbă viteza, dar cînd să iasă pe poartă frînă brusc. Ușa cabinei se deschise și Eremenko strigă cu glasul lui pițigăiat:

— Aveți grijă să le ungeți, să le ungeți neapărat. Altminteri ruginesc dracului, toate!

— Lăsați că le ungem! îl liniștiră copiii în gura mare, rîzînd și dînd din mîini.

Băieții cercetară de zeci de ori și pipăiră uneltele, tăbărînd asupra lui Ustin Zaharovici cu un potop de întrebări. Morocănos și încruntat, acesta le răspundea într-una „nu știu" iar pînă la urmă plecă de tot.

Ustin Zaharovici nu se împăca de loc cu mașinile. Prea aveau multe marafeturi, de nu era chip să te descurci, și oricînd puteau să se defecteze, ba chiar să se strice de-a binelea; trebuiau unse mereu, aveau nevoie de curent electric și cîte și mai cîte. Ustin Zaharovici își dădea seama că mașinile înlesnesc munca omului, dar în același timp, credea el, îl făceau să fie mai superficial, să se pripească; vezi dumneata, cum poate fi un om serios cînd munca lui e floare la ureche? Cît despre el, niciodată nu pusese mîna să lucreze la un strung: era o treabă prea lesnicioasă, nu colea, muncă în lege; pe muncitorii calificați îi numea în sinea lui „boieri"... De fapt dintre toate uneltele de pe lume singurele pe care punea într-adevăr preț erau brațele sale. Ele niciodată n-aveau nevoie de nimic, fiind gata oricînd să se apuce de orișice treabă. Din punctul său de vedere valoarea și însemnătatea muncii se măsura numai după osteneală și credea cu tot dinadinsul că singurul care trudește cu adevărat este cel ce lucrează pămîntul.

Pînă atunci copiii de la cămin îi dăduseră cu dragă inimă ajutor la grădina de zarzavat. Ustin Zaharovici

se temea că o dată cu înființarea atelierului, grădina va rămîne pe planul al doilea și că toată lumea va avea ochi numai pentru „marafeturi“, cum numise el înciudat darul pe care școala profesională îl făcuse căminului.

Copiii ardeau de nerăbdare să înceapă a se folosi de lucrurile primite, dar mai ales să vadă cum merge strungul. Ceea ce nu era chiar atît de simplu. Strungul trebuia așezat pe un postament și nimeni n-avea habar de așa ceva; pe urmă era nevoie de un motor care trebuia și el instalat și nimeni nu știa cum. Așa că „țapul“ zăcea într-un colț al atelierului, făcîndu-le inimă rea copiilor. Încercările Liudmilei Sergheevna de a căpăta un ajutor din partea școlii profesionale se dovediră zadarnice: Eremenko spunea că lucrul ăsta putea fi hotărît numai într-o plenară, și pînă nu începea iar școala ar fi fost greu de ținut o plenară, deoarece mai toată lumea era plecată... Dezlegarea o găsi Xenia Petròvna. I-o dezvălui uruitul și păcăniturile „rablei“.

Vadim Vasilievici intră în atelier, cu copiii buluc după el. Văzîndu-l pe „țap“, făcu ochi mari și murmură extaziat:

— Oameni buni, dar astea sînt niște moaște! La strungul ăsta cred că tata Noe și-a făcut catargul corabiei lui.

Copiii se uitau la el nedumeriți, neînțelegînd nimic.

— Bun! Ei, unde îl așezăm?

Dădu ocol atelierului cu privirea, luă măsura postamentului și le arătă un loc.

— Săpați aici o groapă! Am nevoie de cărămizi, ciment și șuruburi de fundație...

Pe urmă se văzu că mai are nevoie de un motor și de o curea de transmisie, de un grilaj de protecție, de un întrerupător, de cablu electric, în sfîrșit, de atîtea și atîtea lucruri, încît Liudmila Sergheevna, în-

grozită, îl întrebă dacă n-ar fi mai bine să-i înapoieze lui Eremenko nepreţuitul său dar. Vadim Vasilievici fosăi îngîndurat în pumnul cu care îşi astupase nasul şi răspunse că de înapoiat putea să-l înapoieze oricînd, însă el ar fi de părere să caute mai degrabă să facă rost de lucrurile ce lipseau. „Rabla“ o porni cu toată viteza, ducîndu-şi stăpînul la treburile lui, ca după cîteva zile să aducă vestea primei biruinţe, cu un tărăboi nemaipomenit şi un ţăcănit de mitralieră: în ataş se aflau o bucată de curea de transmisie împreună cu roata de transmisie. Mai pe urmă, ieşi la iveală şi un întrerupător. Încolţit, Eremenko se apucă să caute printre vechiturile ce rugineau în magazie şi descoperi în cele din urmă un mic motor...

Uruitul şi răpăiturile de mitralieră deveniră pentru copiii de la cămin un adevărat semnal: auzindu-l lăsau totul baltă şi o zbugheau în întîmpinarea motocicletei, învăluite într-un nor cenuşiu. Fără să lase din mînă ghidonul maşinii lui buclucaşe, Vadim Vasilievici le arăta, mîndru nevoie mare, ataşul. Şi un nou trofeu era scos dinăuntru în urale de bucurie.

Încă din primele zile, după instalarea „ţapului“ şi a motorului, se dezvăluiră înclinaţiile şi vocaţia fiecăruia. Mitea Erşov se simţea din toată inima atras spre electrotehnică. Nu se mai despărţea de manualul pe care îl adusese Vadim Vasilievici, fiind mîna lui dreaptă la „electromontare“, cum zicea el, şi nu visa altceva decît să intre într-o şcoală tehnică. Cei mai înfocaţi strungari se dovediră a fi Kira şi Tolea Savcenko. Ba chiar începuseră de pe acum să se certe care dintre ei va lucra mai întîi la strung, deşi strungul nici nu fusese încă instalat.

Pînă la urmă tot Kira făcuse începutul, deoarece cu Tolea se întîmplase o dandana întreagă şi o bucată de vreme nimeni nu se mai uită cu ochi buni la el. Asta fusese curînd după ziua aceea cînd grupa Xeniei Petrovna plecase să viziteze muzeul regional.

19

Ușa de la intrare era străjuită de două babe de piatră, pîntecoase și cu picioarele scurte și groase, a căror față turtită era roasă de vînt. Băieții colindară prin curte, unde zăceau alte babe, aidoma toate, întinse pe jos. Vreo jumătate de duzină dintre ele stăteau proptite de perete și priveau nepăsătoare cu găvanele ochilor pustii un monument funerar — un înger de marmură albă, cu aripile lăsate în jos și cu căpșorul aplecat stîngaci pe umăr — care cine știe cum ajunsese acolo. În prima încăpere se afla o femeie cu ochi albaștri bulbucați și fața cărămizie, care ținea în mîinile îndoite o furcă de tors. Femeia aceea de mucava trebuia să fie, chipurile, o țărancă iobagă care făcea clacă pentru boier.

Cu cît un muzeu e mai mic, cu atît se străduiește să semene cu unul mare. Acolo, unde muzeele înzestrate cu un material bogat și un aparat întreg de specialiști se lasă păgubașe, dîndu-și seama de zădărnicia încercării de a cuprinde necuprinsul, cele mici se încumetă să înfrunte tot acest necuprins, războindu-se cu el cu toată hotărîrea și cu toată naivitatea vîrstei lor. În muzeul regional găseai tot ce vroiai. Se străduia să fie universal și vast. Istoria lumii încăpea toată în două scheme făcute cu mîna. Istoria pămîntului se desfășura în patru etape, fiind înfățișate printr-un mastodon de ghips de mărimea unei pisici, prin bustul unui pitecantrop și printr-o măsea adevărată de mamut. Celelalte epoci și date se aflau îngrămădite într-un singur compartiment „Trecutul prerevoluționar“. Acesta începea cu bustul unui om din Neanderthal care fără doar și poate aparținea unor vremuri de dinainte de revoluție și care probabil trebuia să slujească drept verigă de legătură între epoca mastodonilor și aceea a capitalismului. O serie de fotografii și tablouri mici înfățișau felul în care țăranii erau exploatați de moșieri și

cum se ghiftuiau și petreceau negustorii. Un colț întreg era menit să ilustreze viața pe care o duceau moșierii: într-o vitrină se aflau niște farfurii și cești, marca M. S. Kuznețov, mai la o parte o măsuță sculptată și aurită, cu picioare încovoiate, două perne de divan și un fotoliu din lemn alb și îmbrăcat în mătase. Pe fotoliu, un cartonaș îți atrăgea atenția că nu e voie să-l atingi nici să te așezi pe el. În pofida opreliștei cuprinse în acest anunț, Valeri Belous ținea neapărat să vadă dacă „parazitii ședeau pe moale". Ceilalți puseră și ei mîna pe fotoliu și se încredințară că parazitilor le era într-adevăr moale. După cîteva tablouri înfățișînd scene din timpul revoluției și războiului civil urmau niște diagrame și panouri privitoare la industrializare și colectivizare. În mijlocul sălii se afla macheta cît se poate de reușită a unui furnal. Deși nu era mai mare ca un samovar, macheta fusese atît de minuțios lucrată, încît ai fi zis că era destul să aprinzi cuptorul ca să înceapă a scoate fum, lăsînd să țîșnească un șuvoi de foc. Alături o pînză în ulei, de pe care se uita încruntat la copii vestitul oțelar Korobov. Și avea tot dreptul să fie necăjit: mustățile lui, nu se știe de ce, erau verzi...

Mărturiile privitoare la istoria orașului, începînd cu planul cetății căzăcești și sfîrșind cu fotografia monumentului din parc, ridicată în amintirea eroilor aviatori din Marele Război pentru Apărarea Patriei, se aflau într-o încăpere mai mică. Tot acolo erau și niște cruci de mormînt care semănau cu ordinul nemțesc „crucea de fier".

Kira își amintea de ele; în timpul ocupației germane rămăsese cu mama ei în localitate. Scuarul din mijlocul orașului fusese transformat de nemți în cimitir și acolo văzuse multe cruci la fel cu acestea...

În chenarul pătrat de la mijlocul fiecărei cruci se aflau niște inscripții. Xenia Petrovna citi una din ele.

Soldat
Otto Fricke
kw. Zg. 8/616
geb. 17. 1. 21 gef. 2. 5. 42.

Inscripţia era în ulei. La nevoie putea fi lesne ştearsă şi înlocuită cu alta, pentru cineva *geboren* mai devreme sau mai tîrziu, dar care nu reuşise să scape de crucea de fier. De altfel, nici n-ar fi fost nevoie de aşa ceva, deoarece crucile erau fabricate în serie. Fiecare din ele purta în relief, data cînd fuseseră turnate: „1939". Otto Fricke abia apucase să termine şcoala cînd i se şi pregătise răsplata pentru viitoarele lui fapte de vitejie în cinstea Führerului.

Copiii deveniră tăcuţi şi posaci. Nu pentru că le-ar fi părut rău de Otto Fricke cu care aveau socotelile lor. Otto Fricke îşi primise răsplata cuvenită; el însă le aducea aminte de lucruri ce se depărtaseră încetul cu încetul în trecut, fără a fi fost totuşi uitate: foametea, frica, ura şi pierderile ce nu mai puteau fi înlocuite.

Într-un alt sector al muzeului se aflau păsări împăiate, cutii cu diferite roci, broaşte şi şerpi în borcane cu formalin. Într-un colţ erau înfăţişate privelişti din stepa nedesţelenită. Din nişte paie colbuite, închipuind vegetaţia stepei sălbatice, ieşea la iveală un lup împăiat, mîncat de molii; lîngă el o prepeliţă nespus de liniştită îşi privea cuibul, în timp ce deasupra ei, pe un fundal azuriu spălăcit plutea cu aripile întinse un uliu spînzurat de o sfoară.

Ultima încăpere era sortită să arate cum renăscuse oraşul după război şi realizările obţinute pe tărîmul industrial. Numeroase fotografii şi tablouri de amatori înfăţişau tot felul de hornuri fumegînde şi clădiri masive înconjurate de un furnicar de oameni. Două tablouri erau întru totul aidoma, cu singura deosebire că unul era mic, iar altul lat de vreo doi metri: un fond negru ca de cerneală cu nişte picăţele galbene, şi mai

mari și mai mici. Tabloul era intitulat „Ordjonikidzestal noaptea". Copiii se străduiră să descopere printre fotografii strada și căminul lor, dar negăsindu-le se grăbiră să iasă în curte unde se afla îngerul cel trist și băbuștile de piatră.

Grija și naivitatea cu care organizatorii muzeului căutaseră să adune acolo de toate — începînd cu nebulozitățile cosmice și sfîrșind cu dările de seamă asupra îndeplinirii planului la combinatul de conserve de pește — ar fi putut da naștere la o întreagă harababură în mintea copiilor; Xenia Petrovna însă într-un scurt schimb de păreri pe care îl avură acolo, stărui asupra unui singur subiect. Lăsînd la o parte mastodontul și omul de Neanderthal, le vorbi copiilor despre viața muncitorilor în orînduirea capitalistă, arătîndu-le cum se istoveau oamenii simpli trudind din greu, în timp ce moșierii și capitaliștii huzureau, punîndu-i pe alții să muncească pentru ei. Educatoarea cunoștea cîte ceva din trecutul orașului în vremurile dinainte de revoluție și în istorisirea ei, noțiunile palide, „boier", „capitalist", începură să capete viață, împrumutînd diferite nume și caractere, să aibă un înțeles. Și tot așa le povesti cum se schimbase orașul și oamenii după revoluție, cum în loc de biserici și cîrciume ieșiseră la iveală școli și palate de cultură, cum administratorul belgian al uzinei fusese înlocuit cu un muncitor, iar întreprinderea luase numele lui Lenin și cum în primul cincinal se ridicase uriașa construcție „Ordjonikidzestal"...

Copiii erau numai ochi și urechi. Îngerul de marmură părea că ascultă și el, îngîndurat, numai băbuștile de piatră priveau mai departe, nepăsătoare, cu găvanele pustii ale ochilor. Cînd și cînd Valeri Belous arunca în ele cu cîte o pietricică, iar ceva mai apoi, ca să mai dea un pic de viață obrazului turtit de piatră, desenase pe chipul uneia din ele, cu un ciob de cărămidă, niște mustăți lungi căzăcești.

Copiii se înapoiară la cămin fără ca preumblarea să fi lăsat vreo urmă vădită. Și deodată, ca o consecință,

așa, din senin, iată că se iscase o întreagă tevatură.

Tolea Savcenko era un băiat cuminte, ascultător, care învăța bine, se juca cu socoteală și se simțea măgulit cînd primea laude, într-un cuvînt era bucuria educatorilor și a profesorilor. De aceea Liudmilei Sergheevna nu-i veni a crede cînd Jana alergă la ea într-un suflet strigînd indignată din prag:

— Veniți repede — a înnebunit Tolea!

— Ce-s prostiile astea, Jana?

— Cînd vă spun că a înnebunit! Nu mai vrea să mai facă nimic, nu vrea să fie de serviciu . . .

Era atît de revoltată „Mutuloanca" încît dădea din mîini și-i mergea gura de ziceai că-i Kira întreagă. Liudmila Sergheevna se duse cu ea. Tolea Savcenko stătea îndîrjit în mijlocul sufrageriei, roșu ca focul la față, înfruntîndu-i cu o privire scînteietoare pe Kira, Sima și Mitea care răcneau care mai de care la el de-ți spărgeau urechile. În gemulețul dinspre bucătărie, pe unde se aducea mîncarea, răsări chipul Efimovnei cu buzele strînse a supărare. Văzînd-o pe directoare copiii amuțiră, făcîndu-i loc să treacă, iar Tolea își vîrî capul între umeri ca și cum s-ar fi păzit de o lovitură, fără să-și plece însă ochii scăpărători.

— Ce s-a întîmplat, copii?

— Nu vrea să pună masa . . . Și ar trebui să sunăm...

— De ce nu vrei, Tolea?

— De-aia, nu vreau!

Auzind gălăgie, copiii începură să se strîngă, ciopor, la ușă și să se uite înăuntru pe geamurile deschise.

— Totuși, trebuie să ai un motiv. Explică-ne și nouă de ce nu vrei.

— Nu sînt servitor și de-aia nu vreau să pun masa. Acum nu mai există lachei ca pe vremea capitalismului . . . Doar sub orînduirea capitalistă unii munceau și alții trăgeau foloasele . . .

Afară, cineva, pesemne Valet, se porni pe rîs, și rîzi, și rîzi.

— Dar Efimovna? Dar educatoarele? Dar eu? Ce, noi sîntem lachei după părerea ta?

— Dumneavoastră primiți un salariu. Eu nu-s obligat...

Liudmila Sergheevna păli. Tolea, deși o cam sfecli-se, îi înfrunta mai departe privirea. Ce-i drept „sărise peste cal“, dar acum nu mai avea ce face, nu mai putea să dea îndărăt. În altă împrejurare o asemenea izbucnire fără noimă s-ar fi terminat foarte simplu: îndărătnicia nesocotită și ifosele neroade ale unui copilandru care pierduse măsura s-ar fi mistuit sub un zîmbet sfios; acum însă duelul era urmărit de zeci de ochi și de urechi într-o tăcere încordată. Tolea parcă nu mai auzea nimic: era îmbătat de cutezanța lui. Orice pedeapsă sau mustrare l-ar fi întărîtat și mai mult și, pe deasupra, ieșirea lui prostească s-ar fi înconjurat de nimbul unei fapte vitejești.

— Bine, — răspunse Liudmila Sergheevna fără să se tulbure cîtuși de puțin. Dacă-i așa, nimeni nu mănîncă azi.

— Cum adică? holbă ochii mari Kira.

— De vreme ce Tolea socotește cu cale că nu trebuie să miște un deget pentru alții, nici pentru el alții n-au să facă nimic... Efimovna, închide ferestruica, iar voi, fetelor, strîngeți tacîmurile și farfuriile, — porunci ea îndreptîndu-se spre ușă.

— Bine dar o să sece mîncarea, — începu să bombăne Efimovna; întîlnind însă privirea supărată a directoarei lăsă gemulețul în jos.

Nimeni nu luă în serios ordinul directoarei. Se putea oare ca Liudmila Sergheevna să lase un cămin întreg nemîncat, numai pentru că Savcenko, după cum spunea Taras, „înnebunise“? Cu ce erau vinovați ceilalți?... Nici vorbă că era doar așa o sperietură și că pînă la urmă tot el, Tolea, o să fie mai tare... Pe Liudmila Sergheevna o iubea toată lumea și o respecta, ba unii chiar îi știau de frică. Cum să nu se bucure totuși, văzînd că și ei, care în orice împrejurare avea

dreptate și făcea totul după placul său, putea „să-i închidă gura“ cineva... Mulțumit de întorsătura pe care o luaseră lucrurile Valeri îl lăuda pe Tolea c-un fel de bucurie răutăcioasă.

— Bravo, Tolică! Bine i-ai făcut!

— Tu să taci — șuieră disprețuitor printre dinți Mitea.

— Vino încoace, Alla! o strigă Kira zărind-o pe geam.

— Ce vi s-a mai întîmplat? se strîmbă Alla apropiindu-se de ușa deschisă.

— Tolea Savcenko nu vrea să fie de serviciu! Spune-i, te rog...

— Nu mai terminați o dată cu mofturile astea prostești?

— Nu, să vezi numai ce i-a trăsnit prin cap... Zice că el nu e lacheu, că la noi nu mai există capitaliști...

— Un tîmpit! pufni Alla și aruncîndu-i o privire piezișă lui Tolea, o porni spre ușă.

— Unde te duci? Vorbește cu el, doar ești președinta detașamentului nostru.

— Pînă cînd vreți să vă dădăcesc? N-am timp.

— Da' ce-i cu ea, ce a apucat-o? se miră Mitea.

— A, nu e pentru prima oară... A intrat în școala medie tehnică și acum nu-i mai ajungi cu prăjina la nas.

— Nu mai spune!

Copiii o petrecură din ochi pe Alla, apoi își întoarseră din nou privirile spre Tolea.

— Uite ce zic eu, copii, — rosti Kira. Dacă Savcenko nu vrea să-i servească pe alții, atunci n-are rost să-l servim nici noi pe el. Treaba lui. Dar de ce noi ăștialalți trebuie să rămînem fără masă? Am dreptate? Hai, scoate-ți brasarda.

Cu mîinile tremurînde Tolea își scoase brasarda.

— Na... N-am nevoie!...

— Asta o s-o vedem noi, — spuse Mitea. Cine-i de serviciu mîine? Sima și Gorbaciov? Atunci pune-ți-o

tu, Gorbaciov, și du-te cu Jana la Liudmila Sergheevna; rugați-o să ne lase să mîncăm. Iar cu Savcenko mai stăm noi de vorbă...

Toți erau convinși că găsiseră în sfîrșit deslegarea. Leoșka și Jana însă se întoarseră de la directoare abătuți. Liudmila Sergheevna îi luase lui Leoșka brasarda spunînd că nu îngăduie nici un fel de schimb și că pe ziua de azi nimeni n-o să mănînce.

— Nu vrea să audă nimic... Și a spus că n-are nevoie de avocați...

— Și atunci din pricina unui trîntor înseamnă să rămînem nemîncați? întrebă Kira cu un glas ascuțit, mînioasă la culme.

Mîndru de biruința cîștigată Tolea Savcenko își spunea în sinea lui că la urma urmei putea să rabde o zi de foame, numai ca să nu se dea bătut, și că, prin urmare, era de partea lui dreptatea. Băiatul nu bănuia că prezența Liudmilei Sergheevna nu era cîtuși de puțin primejdioasă pentru el, dimpotrivă, îl ocrotea și că, plecînd, directoarea îl lăsase în fața unui judecător neînduplecat ce nu cunoștea mila.

O bucată de vreme acest judecător cu mai multe voci rămase nedumerit de încăpățînarea fără rost a Liudmilei Sergheevna care se îndura să-i lase pe toți flămînzi din pricina unui „neghiob“ „cu gărgăuni în cap“; mai apoi, însă, hotărîrea directoarei și opreliștea de a mînca trecură pe planul al doilea și gîndurile copiilor se îndreptară de la sine spre „neghiobul“ cu pricina și „gărgăunii‘ lui. N-avea decît să mai rabde de foame, dar ce avea să însemne asta — că el nu e lacheu? Adică toți ceilalți sînt? Da’ cine-i mă rog dumnealui să-l servească alții? Asta mergea pe vremea capitalismului, nu acum, sub orînduirea socialistă! Ia te uită cum face pe contele!...

Tolea încercă să se apere; el nu înțelegea un lucru și anume că prin purtarea lui asmuțise împotriva sa ceea ce era mai de temut în ei. Colectivul recunoaște autoritatea unui ins cînd acesta într-adevăr o merită,

dar nu iartă disprețul pe care i-l asvîrle cineva în față. Și, acum, această Nemesis cu mai multe capete se uita la el cu ochi scăpărători și plini de sarcasm, împresurîndu-l, alcătuind un cerc strîns în jurul lui. Tolea dădu să plece, dar copiii îi tăiară drumul, înghesuindu-l lîngă perete. Nu ca să-l bată, deși cineva spuse că n-ar strica „să-l învețe minte“, iar Efimovna care băgase capul pe gemuleț bodogăni ceva despre folosul pe care-l aducea odinioară „sfîntu' Niculai“. Poate c-ar fi fost mai bine să-l fi bătut.

Pînă și Valet, care puțin mai înainte strigase că bine a făcut, acum rînjea batjocoritor, poreclindu-l „Fon Patefon“. Timp de cîteva minute, care mai de care îl șfichiui pe Tolea Savcenko cu un cuvînt cît mai usturător, căutînd să-i arate că „nu era decît un trîntor“.

Tolea nici nu mai încerca să le țină piept. Isprava lui acum își arăta fața cealaltă, dovedindu-se a fi o faptă rușinoasă, iar nimbul de vitejie se topi fără urmă, ca un balon de săpun. Înghesuit în perete, băiatul arunca în jur priviri speriate și în locul scăpărărilor de curaj, ochii lui se înnourară în chip suspect. Cuvintele „Fon Patefon“ puseseră capacul. Buzele începură să-i tremure și boabe de lacrimi i se prelinseră pe obraji.

— A, contele a dat drumul la robinet! rosti Valet neîndurător.

Ceilalți strigară la el să se astîmpere. Vinovatul își primise pedeapsa meritată, poate chiar mai mult decît i se cuvenea — dar nu-i nimic, las' să se-nvețe minte! Copiii se uitară un timp la victima sentinței lor, care, cutremurat de un plîns înăbușit, își ștergea obrajii — amarnică mărturie a căinței sale.

— Hai, gata! spuse Mitea luîndu-și un glas aspru. Nu te mai smiorcăi ... Du-te la Liudmila Sergheevna și cere-i iertare.

Înduioșată, Sima îi întinse un șervet.

— Șterge-te!

Tolea își șterse fața cu mîneca și, punînd capul în pămînt, se îndreptă spre biroul directoarei.

Liudmila Sergheevna începea să regrete că luase o hotărîre pripită. Ce-i trecuse prin cap să-i lase pe toţi nemîncaţi... din pricina unui copil fără minte... Acum însă nu mai putea da îndărăt. Oamenii mari, cu scaun la cap, i-ar fi dat, desigur, dreptate, dar ăştia de aici erau copii! În ochii lor prostuţul ăsta o să devină un erou. Mă rog, dacă nu i-e frică nici de directoare! Şi atunci orice-ar spune ea, n-o să mai folosească la nimic. Nu, aşa ceva trebuie smuls din rădăcină.

Nu cumva însă înfipsese prea adînc hîrleţul? Dacă lăstarul e prea gingaş şi se va rupe? Dar dacă se repetă iar istoria aceea cu Romka Kunin, întîmplată în primul an cînd venise aici, la cămin? Cu chiote şi fluierături, cu pietre aruncate în geamuri... Copiii pot fi atît de lesne influenţaţi. Dar nu, nu se poate. Nu trebuie să se mai întîmple aşa ceva.

În momentul acela se auzi o bătaie sfioasă în uşă şi în prag se ivi Tolea, îmbujorat la faţă şi răvăşit de suferinţă. Căutînd să-şi ascundă bucuria şi în acelaşi timp înduioşarea pe care o simţea faţă de acest „luptător pentru o idee" cu obrazul mînjit, Liudmila Sergheevna îl întrebă cît se poate de liniştită:

— Ai ceva să-mi spui, Tolea?

— Vă rog să mă iertaţi — îngînă el, smiorcăindu-se, cu ochii plecaţi în podea — nu mai fac altă dată.

Lacrimile nu-i mai şiroiau acum pe obraji, în schimb îi curgea nasul, pe care şi-l ştergea mereu cu mîna.

— Nu pe mine m-ai jignit, Tolea, ci pe tovarăşii tăi, aşa că lor se cade să le ceri iertare. Să mergem.

Copiii ascultară tăcuţi cuvintele bolborosite de Tolea cu glasul sugrumat:

— Voi ce ziceţi, copii — întrebă Liudmila Sergheevna — merită să-l iertăm? Eu aş zice da. Nu e băiat rău. A avut şi el o clipă de rătăcire.

— Nu v-am spus eu că a înnebunit, — întări Taras şi toţi izbucniră în rîs.

Rîsul ăsta, care de astă dată nu mai avea nimic sarcastic, era cea mai bună dovadă că fusese iertat.

— Du-te şi spală-te...

Cîteva minute mai tîrziu, Tolea, încă îmbujorat în obraji, smiorcăindu-se din ce în ce mai rar, cu brasarda elevului de serviciu pusă peste mînecă, aducea la masă farfuriile cu ciorbă.

Aşa se încheie, fără pic de glorie, „rebeliunea" lui Tolea Savcenko.

Leoşka era înduioşat de păţania lui Tolea, care se împotmolise atît de rău dintr-o prostie, dar îşi dădea seama că îşi primise răsplata meritată. Nu-i bine niciodată să te bagi unde nu-ţi fierbe oala. În sinea lui, Leoşka îşi spusese că el niciodată „n-o s-o păţească". Şi totuşi, iată că „a păţit-o". Asta însă, s-a întîmplat ceva mai tîrziu, după ce intră în şcoală.

20

Actele lui Leoşka fură găsite în sfîrşit la şcoala din Armavir. Luîndu-şi tălpăşiţa din oraş, unchiul Troşa nici măcar nu-şi mai amintise de ele. Liudmila Sergheevna obţinuse, prin secţia învăţămînt, ca Leoşka să fie admis la şcoala unde învăţau mai toţi copiii de la cămin, încunoştiinţîndu-l că fusese înscris în clasa a VI-a B. În preajma lui 1 septembrie băiatul primi un ghiozdan de pînză, nişte caiete şi două cărţi de şcoală cam ponosite: o geografie şi o botanică. Aveau prea puţine manuale, care trebuiau deci să treacă din mînă în mînă. La rîndul său Taras Goroveţ a căpătat o carte de istorie, o zoologie şi o culegere de probleme. Celelalte manuale fură date în primire Simei şi Janei care erau mai ordonate. Leoşka era în aceeaşi clasă cu fetele şi cu Taras. Valeri Belous urma şi el tot clasa a şasea, dar Leoşka nici nu-l punea la socoteală. I-ar fi plăcut mai mult să înveţe cu Iaşa şi Mitea, dar aceştia intraseră, ca şi Kira, într-a şaptea.

Şcoala semăna cu cea din Rostov, o casă cu un singur etaj, cu ferestre largi şi cu o curte nu prea mare

dar curată, cu pămîntul bătătorit. Ca și acolo, de-a lungul gardului zăceau niște crenguțe frînte și călcate în picioare — tot ce mai rămăsese din puieții săditi cu mare alai. La un moment dat lui Leoșka i se păru chiar că s-a întors înapoi la Rostov. Mereu se aștepta să audă un bocănit de pași pe scară și Mitka să-i tragă una, din fugă, cu ghiozdanul... În aceeași clipă simți un ghiont vîrtos în spinare. Leoșka suci capul și dădu cu ochii de figura luminată de bucurie a lui Vitka Gușcin.

— Noroc!

— Noroc!

— Înveți la noi? Ce bine îmi pare!

Leoșka se bucura din toată inima că-l întîlnise pe Vitka, îi părea rău numai că era în altă clasă. Dădură o fugă să vadă clasa lui Vitka. Leoșka strecură o privire pe ușa deschisă; întîlnindu-se din nou după vacanță elevii rîdeau și vorbeau în gura mare de parc-ar fi fost surzi. Printre ei o găsi și pe fetița cu ochii catifelați, „zîna timpului probabil".

— Și ea e aici?

— Cine, Natașa Șumova? Mda! Hai afară.

Curtea clocotea de strigăte și tropot de picioare. De bucurie, cîțiva băieți începuseră să se bată cu ghiozdanele. Auzindu-se strigat, Vitka se topi în gloată. Leoșka așteptă cît așteptă și în cele din urmă se hotărî să intre în clasă. Tocmai își făcea drum printre școlarii mai mărunței, care se zbenguiau prin curte, cînd deodată se simți lovit într-adins de cineva cu umărul. În fața lui stătea Vitkovski, îmbrăcat cu haine noi, cu părul dat peste cap, și privirea zîmbind batjocoritor. În locul unui ghiozdan de pînză, avea o servietă de piele adevărată, pe care o ținea cu un deget, legănînd-o încolo și încoace.

— Ce dorești?

— Ni-mic! spuse răspicat Vitkovski.

— Vezi-ți de treabă!

— Și dacă nu vreau? se uită la el chiorîș Vitkovski.

— Bine n-o să-ți fie, — răsună deodată în spate glasul lui Taras.

Leoșka se întoarse și dădu cu ochii de Taras și de Valet. Valet băgă un deget în gură și fluieră. Cît ai clipi ieșiră ca din pămînt Mitea Erșov, Tolea Savcenko și toți copiii de la cămin, cu care Leoșka mergea la școală. Se strînseră cu toții roată în jurul lui Leoșka și a lui Vitkovski și tăceau așteptînd. Vitkovski făcu o strîmbătură în chip de zîmbet.

— Să nu te atingi de cei de la cămin! Ai înțeles? rosti Mitea.

— Poate c-o fi vrînd să-i dăm niscaiva ... explicații — adăugă Valeri, făcînd un gest cu tîlc.

Zîmbind disprețuitor Vitkovski se trase un pas înapoi, se întoarse și plecă legănîndu-și servieta pe deget.

— Ce, iar a început? se repezi Vitka, dîndu-i la o parte pe ceilalți.

— Nu, i-a fost frică.

— Trebuia să-l cîrpiți!

— Nu-i nimic, îl cîrpim noi cînd o fi nevoie!

Clinchetul clopoțelului umplu curtea, ascuțit, chemînd elevii care intrară buzna gălăgioși pe ușa larg deschisă.

Leoșka, care stătea în aceeași bancă cu Taras, asculta explicațiile profesoarei uitîndu-se în același timp în jurul său. Și printre elevi însă erau unii care se uitau la el; i se întîmpla, cînd și cînd, să întîlnească vreo privire cercetătoare. Un băiețandru din banca alăturată nu-l slăbea o clipă din ochi. Era buclat, cu ochi mari deschiși, în care strălucea parcă o mirare voioasă, și zîmbea necontenit, făcînd gropițe în obraji. La un moment dat, profesoara strigă numele lui Iuri Trîhno și bucălatul se ridică. Ascultă surîzător exercițiul și-l scrise pe tablă, apoi, vîrîndu-și mîna în păr, răspunse la fel de surîzător că nu știa cum să-l rezolve.

— Și de aia ești atît de vesel? îl luă la rost profesoara. Treci la loc.

Trîhno nu se întoarse la loc plouat, dimpotrivă, părea şi mai zîmbitor ca înainte. Profesoara întrebă cine poate să rezolve exerciţiul. Cîteva mîini se ridicară ici şi colo; Leoşka ridică şi el mîna, cam nehotărît.

— A, elevul cel nou! îl observă profesoara. Treci la tablă.

Simţind fără să le vadă toate privirile aţintite asupra lui, Leoşka dezlegă la repezeală problema şi se întoarse la loc. Jana îi zîmbea din prima bancă, iar Sima dădea din cap în chip de încuviinţare.

— Bine — rosti profesoara — numai că nu-i nevoie să ciocăneşti aşa cu creta în tablă...

În aceeaşi zi Leoşka fu examinat şi la limba rusă, răspunzînd bine; deşi nu mai călcase de mult pe la şcoală, ţinea minte o mulţime de lucruri. Toată lumea îl lăudă: şi profesorii, şi Xenia Petrovna, şi Liudmila Sergheevna, care îl descusură pe îndelete cum şi ce fel fusese prima lui zi de şcoală.

La început repetară materia pe care Leoşka o cunoştea din scurtul răstimp cît învăţase la Rostov şi Armavir, aşa că nu mai avea nevoie să-şi facă lecţiile şi băiatul începuse a se obişnui cu gîndul că nu mai trebuia să pună mîna pe carte. Mai încolo, însă, se schimbară lucrurile. Într-o zi, profesoara de geografie îl scoase la tablă şi-l puse să arate cea mai mare apă curgătoare din apusul Europei. Vergeaua din mîna lui şovăi o clipă între Nipru şi Dunăre, şi se opri în sfîrşit pe Nistru, lunecînd pe firul lui de la gură în sus.

Clasa începu să freamăte. Îngrozită, Sima îşi puse mîinile în cap.

— După tine fluviile izvorăsc din mări? îl întrebă profesoara. O apă curgătoare trebuie arătată din locul unde izvorăşte şi pînă unde se varsă în mare. Ce apă e asta pe care ai arătat-o? Leoşka se uită cu coada ochiului pe hartă, dar nu putu desluşi ce scria. Din primele bănci îi veni la ureche o şoaptă:

„str ... tru ... tru ..."

— Nipru, — răsări Leoşka.

— Nu mai spune! În locul Dunării îmi arăţi Nistrul care văd că l-ai botezat Nipru... Dar Peciora unde este?

Leoşka îndreptă vergeaua mai întîi spre rîul Vîcegda, apoi spre Suhona şi abia atunci se dumiri că greşise. Sima făcea o mutră desperată şi toată clasa rîdea, în timp ce profesoara scria ceva în catalog. Boris Kostiuk care stătea în banca întîia se săltă puţin şi aruncînd o privire pe furiş, ca să nu-l vadă profesoara, ridică în sus două degete...

Leoşka se simţea prost, aşa cum te simţi de obicei cînd faci una boacănă sau cînd un lucru îţi iese pe dos. Îi trecu însă repede. Săptămîna următoare căpătă un doi la limba ucrainiană şi unul la matematică. Cum însă era deprins de la Rostov cu valurile vieţii de şcolar, Leoşka nu se prăpădi prea mult cu firea.

Într-o zi cînd iarăşi căpătase o notă proastă, pe drum Mitea Erşov se apropie de el şi-i spuse răspicat:

— Ascultă, termină o dată cu asta!

— Cu ce?

— Cu droaia asta de note proaste!

— Ce-ţi pasă ţie?

— Cum, ce-mi pasă? Auziţi, băieţi?

Băieţii auziseră. Cu buzele strînse, încruntaţi, se strînseră în jurul lui Leoşka şi al lui Mitea.

— Ce crezi tu, că noi sîntem băieţii lui tăticu şi ai mămichii, ne lăsăm aşa, pe tînjeală? Noi sîntem copiii statului! Pricepi?

Leoşka dădu din umeri:

— Ei, şi?

— Să faci bine şi să nu mai iei note proaste, că de nu, o întoarcem pe foaia cealaltă...

Leoşka îşi aminti cum „întorseseră foaia“ cînd cu Tolea Savcenko şi îl trecură toate năduşelile.

— Ca să nu lungim vorba, uite ce e: bagă-ţi minţile în cap, să n-o păţeşti! îl sfătui apăsînd pe cuvinte Mitea şi-şi văzu mai departe de drum.

Băieţii, în afară de Iaşa, plecară cu Mitea. Kira mergea uitîndu-se mereu înapoi. Cînd băieţii tăbărîseră cu toţii pe el, ea tăcuse chitic; părea că i-e milă de el... Că mare nevoie are el de mila ei!

— Nu trebuie să te superi, — grăi Iaşa cu blîndeţe în glas. Caută să înţelegi că nu eşti singur, de capul tău, ci cu noi laolaltă. Înseamnă că răspundem de tine. Dacă îţi vine greu, spune şi o să te ajutăm, şi eu şi ceilalţi.

Leoşka îi aruncă o privire piezişă: nu, Iaşa nici gînd n-avea să-l ia peste picior.

Iaşa nu obişnuia să-şi bată joc de nimeni, nici să vorbească de sus cuiva, cu dispreţ, deşi era tobă de carte. De o seamă cu ei, era totuşi foarte cumpănit în vorbe, ca şi cum le-ar fi luat-o mult înainte, şi de acolo, de departe, unde se afla, era totdeauna gata să le întindă mîna, aşteptînd răbdător şi cu bunăvoinţă să vină şi ceilalţi. Ştia mult mai multe decît toţi cei de o vîrstă cu el şi de aceea băieţii îl porecliseră „academicianul". Totdeauna profesorii îl ascultau ultimul şi numai atunci cînd nimeni nu se pricepea să răspundă, fiindcă el era oricînd gata cu răspunsul.

— Eu cred că de-aia îţi vine ţie atît de greu pentru că citeşti prea puţin...

— Dar cînd vrei să mai şi citesc? N-am timp, abia pridideşc cu lecţiile...

— Eu cum citesc? Şi cum citesc alţii?... Ţi se pare numai că n-ai timp şi că asta te ia de la lecţii. Un om care citeşte, înţelege mai bine lucrurile, n-are nevoie să mai tocească...

— Da' ce, crezi că eu n-aş vrea? Noi însă n-avem cărţi.

— E adevărat că avem prea puţine la şcoală, — întări Iaşa. Hai cu mine să te înscriu la bibliotecă.

Două zile mai tîrziu, Leoşka uitase de toţi şi de toate. Citea cartea „Colţ Alb" şi fiecare pagină îi deschidea parcă o poartă spre o lume nouă în care nu mai exista nimic obişnuit, nu mai exista plictiseală. Leoşka

habar n-avea că scriitorii știu să descopere neobișnuitul în lucrurile cele mai obișnuite, uimiți ei înșăși de ceea ce văd și stîrnind uimirea și încîntarea celorlalți. I se părea că eroii cărții sînt niște oameni fără pereche, care nu semănau de loc cu ceilalți și asta numai datorită îndeletnicirii pe care o îmbrățișează. Leoșka rîvnea să fie și el ca ei, drept care își puse în gînd să se facă geolog. Iașa socoti că era o idee bună, amintindu-i însă că un geolog trebuie să cunoască foarte bine matematica, fizica și chimia. Leoșka se puse deci cu rîvnă pe carte și cîtva timp se uită cam de sus la Valeri pe care-l „treceau nădușelile" la ora de matematică.

Cartea lui Seton Thompson despre animale, murdară și umflată ca un burete, pe care Vitka i-o adusese de nu se știe unde, stîrni din nou înflăcărate imbolduri în inima băiatului, iar filmul „Poveste din pădure" le întrecu pe toate. Nu geolog, ci naturalist și vînător trebuie să se facă! Apoi Jack London făcu să pîlpîie în fața ochilor săi razele tremurătoare ale aurorei boreale, iar cartea lui Kaverin „Doi căpitani" îi desvălui adevărata lui vocație, aceea de explorator al Arcticei... Paustovski îi arătă cum se preschimbase Colchida dintr-un ținut cu pămînturi sterpe cum era pe vremuri, într-o grădină de portocali, iar povestirile lui Staniukovici îi aduseră la ureche vuietul mării și glasul îmbietor al farului...

Viața nemărginită, necuprinsă, cu întîmplări mărunte și cu cele mai felurite priveliști îl chema cu mii de glasuri, deschizînd în fața lui drumuri fără de număr. Și Leoșka stătea în cumpănă, cu inima ticăind, între toate drumurile astea, gata să răspundă tuturor chemărilor deodată. Pas de-ți mai fă lecțiile, atunci!

Văzînd notele lui Leoșka pe primul pătrar, Xenia Petrovna deschise brațele, consternată.

— Nu ți-e rușine?

În aceeași seară îl chemă la ea Liudmila Sergheevna. Băiatul care n-o văzuse toată ziua, intrînd, o salută. Liudmila Sergheevna îi răspunse fără să se uite la el.

În birou se mai aflau Sima, împreună cu Jana și toți ceilalți din colectivul de conducere al detașamentului. Toți se fereau să se uite la Leoșka. Numai Kira și Alla îi aruncară o privire, și își întoarseră numaidecît ochii în altă parte.

— Ce ne facem cu el? întrebă Liudmila Sergheevna, arătînd din cap spre Leoșka și ocolindu-i și de astă dată privirea.

— Să ne spună cum s-a întîmplat, — propuse Mitea.

— Ce-a avut de spus, a spus aici. Liudmila Sergheevna luă de pe masă carnetul de note al lui Leoșka și-l ridică în sus. Ce poate să ne mai spună? Că este greu de cap? Ori că-i persecutat?

Toată lumea se uită la note, apoi la Leoșka.

— Ei, ce e, v-a pierit graiul? Atunci am să vorbesc eu. Uite ce e, copii, nu știți să fiți buni tovarăși. Da, da! ... Vă lăudați că sînteți toți pentru unul? ... Unde, la păruială? Sigur, acolo imediat săriți. Dar cînd cineva se lasă pe tînjeală, cînd vedeți că i se duce de rîpă viitorul — nu vă pasă?

— Noi i-am spus, — se apără Mitea. Am încercat să-i deschidem capul ...

— Numai Iașa e de vină, — vorbi Kira, rumenindu-se la față. Ce? Da, numai el ... De la el a luat patima asta a cetitului.

— Vorbești prostii! ... surîse Alla. Spune mai bine că-i leneș și gata.

— Nu-s de loc prostii! Las' că știu eu ... înainte învăța bine, adică nu chiar așa cine știe ce, dar tot învăța ... Pe urmă s-a vîrît cu nasul în cărți și a uitat să-și mai facă lecțiile. Pînă și la masă citea ...

— E adevărat ... — recunoscu sfios Iașa. Ce mi-am zis: o să îndrăgească, poate, cărțile, o să prindă gust de citit și atunci o să-i fie mai ușor să învețe. Cum văd însă a ieșit tocmai pe dos — și desfăcu brațele nedumerit.

— Să nu i se mai dea voie și gata — ridică Mitea pumnul, dîrz.

— Cum? Să-l oprim de la citit? Asta ar fi chiar o prostie, — spuse Liudmila Sergheevna. Nu putem face așa ceva. Of, Aleoșa, Aleoșa! suspină dînsa și tăcu o clipă. Credeam că ești băiat mare, cu mintea coaptă, că le pricepi pe toate... Destulă bătaie de cap avem cu cei mici, cu prichindeii, ba să aibă nasturii cusuți, ba să nu le curgă năsucul — cum e și firesc, că doar sînt mititei... Dar tu... Acum, ce să facem? Să-ți ștergem și ție nasul?...

Toți copiii, înafară de Alla, începură a zîmbi. Alla se uita la Leoșka de sus, de la înălțimea nemăsurată a primului an de învățămînt tehnic, cu atîta dispreț și cu un fel de curiozitate rece, amestecată cu un pic de scîrbă, de parcă, într-adevăr i-ar fi curs nasul.

— Poți pleca, — spuse în cele din urmă Liudmila Sergheevna. Voi ăștialalți mai rămîneți.

Leoșka ieși.

Cum îi ura!... Da, așa e, citise tot felul de cărți în loc să-și învețe lecțiile... Dar poate că n-avea nevoie să le învețe! Poate că el o să aibă o meserie în care să se descurce și fără ele! Cum? Foarte simplu: o să plece și o să se facă... Și Leoșka se opri sub un plop, gîndindu-se ce o să se facă el mai tîrziu.

Sufla un vînt rece și crengile despuiate, pline de promoroacă după sloata din ajun, sunau ca sticla. Foile veștede de pe jos, înghețate și ele, foșneau sub picioare. Leoșka dăduse o raită cu băieții dimineața pe malul mării și văzuse că lîngă țărm apa prinsese o pojghiță subțire de gheață, că se învîrtoșase, parcă, se făcuse mai grea, ca și cum s-ar fi strîns de frig.

Și acolo în nord. pe unde călătorea acum vasul „Gastello", probabil că erau numai ghețuri. Cine știe dacă vaporul nu nimerise cumva într-un pustiu de gheață, și căpitanul Alexei Erofeevici cu Cernîș și cu toți ceilalți nu se aflau acum în aceeași situație ca echipajul vasului „Celiuskin"... De aia, poate, nu-i trimisese

Alexei Erofeevici nici un rînd măcar. Mai bine, fiindcă altminteri te pomenești că Liudmila Sergheevna i-ar fi scris despre notele lui proaste.

Leoșka îl și văzu parcă pe Alexei Erofeevici citind scrisoarea și pe Anatoli Dimitrievici uitîndu-se peste umărul lui și fluierînd a pagubă: „A făcut-o fiartă, puștiul! Nu-i pentru el cartea!“ ... Alexei Erofeevici tace și se uită doar încruntat, așa ... de parcă n-ar mai fi el, ci Alla.

Ei și! O să plece și gata: n-au decît să se încrunte și să spună ce-or pofti ... Uite, chiar acum o s-o ia din loc, o să se urce într-un tren de marfă și bun rămas ... Or să vadă pe urmă că lipsește, or să-l caute peste tot, or să anunțe miliția. Iar el o să stea pe platformă, tremurînd de frig, dar n-o să se dea jos din tren, în ruptul capului, n-o să se mai întoarcă ...

Vîntul i se strecura pe sub pantaloni, îi umfla haina. Leoșka se sgribuli; nu se mai gîndea cu aceeași înfierbîntare la fuga lui și la ce o să mai fie după aceea.

— Ce-ai rămas aici? îl întrebă Kira care venise alergînd după el. Hai acasă, vrei să îngheți?

— Treaba mea. Lasă-mă în pace!

— Vezi cum ești, — rosti Kira cu un tremur în glas ... Mai zăbovi puțin, apoi o luă la fugă înapoi. Copii! o auzi de departe Leoșka. Strigați-l pe Gorbaciov, uite-l cum stă acolo ... O să răcească!

Taras și Iașa se apropiară de el.

— Vino acasă! îi spuse Iașa.

— Da' ce aveți cu mine! Ce, sînt copil mic? se răsti Leoșka.

— Ba bine că nu, — i-o întoarse Taras. Chiar Liudmila Sergheevna a spus că ești un țînc ... Mergi de bună voie sau te luăm pe sus?

Leoșka se îndură în sfîrșit să-i urmeze.

Treptat, treptat, necazul și amărăciunea ce-l năpădiseră după discuția pe care o avusese cu Liudmila Sergheevna îi mai trecură un pic. Și tot așa se mai do-

moli, ca în cele din urmă să-l părăsească de tot și gîndul de ducă. Leoșka totuși nu vorbea cu acei care, după părerea lui, îl nedreptățiseră. În schimb ei se purtau așa de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic.

Pesemne scăpase vreo vorbă cineva despre cele petrecute la adunarea ținută de colectivul de conducere a detașamentului, fiindcă într-o seară Valet, rînjind batjocoritor, spuse așa, ca pentru sine:

— Ar fi timpul să facă nani copilașul?

Leoșka făcu pe niznaiul, ca și cum n-ar fi fost vorba de el.

Altădată Valet, cu același rînjet zeflemitor, începu a cînta uitîndu-se în ochii lui Leoșka:

Nani, nani, puiș. ...

Leoșka tăbărî asupra lui, dar între timp și săriseră băieții să-i despartă și, înșfăcîndu-l, îl trîntiră pe pat și-l ținură acolo pînă încetă să se mai svîrcolească. Mitea și Taras se duseră întins la Valet.

— Hai puțin afară, să vorbim ceva, — îl pofti Mitea, arătînd cu capul spre ușă.

— Ia lăsați-mă în pace! sări cu gura Valet, dar întîlnind privirile celor doi se potoli pe loc și ieși după ei.

Discuția se sfîrși repede. Valet se întoarse cam plouat, gîfîind. Și se ferea să se uite spre Leoșka.

Leoșka rămase mai departe îmbufnat. N-are nevoie de nici un ajutor, nu trebuie să-l ia nimeni sub aripa lui. Dacă așa au înțeles să se poarte cu el, foarte bine, și el o să facă întocmai. Se ținea departe de băieți și tot mai des se vedea că nu e în apele lui. Tot mai des avea nevoie să-și zgîndere paraponul, să trezească amintirea ce începea să se șteargă, pentru a nu-l pufni rîsul cînd băieții se porneau pe rîs, ca nu cumva ei să-și închipuie că uitase tot și că nu mai era supărat. Nu voia nici să uite, nici să ierte. Da' ce își închipuie!... S-au găsit ei mai deștepți! Nu-i el prostul ăla. Dacă și-ar pune mintea cu ei, ar vedea că nu-i cu nimic mai prejos. Numai să vrea, că le-ar arăta el...

Să le arate se dovedi însă un lucru destul de greu. Trebuia să-i ajungă din urmă şi în acelaşi timp să înveţe şi lecţiile noi, pe care de multe ori nu le pricepea, deoarece se bazau pe un bagaj întreg de cunoştinţe, iar el descoperea mereu goluri în cunoştinţele ce şi le însuşise mai înainte. Leoşka scrîşnea din dinţi şi, întărîtat, citea şi răscitea materia învăţată. Uneori nemaiînţelegînd nimic, ridica ochii de pe carte şi întîlnea privirile lui Mitea, Kira sau Iaşa, în care citea un fel de milă şi dorinţa de a-i veni în ajutor. Leoşka însă se întorcea cu spatele la ei şi îndesîndu-şi pumnii în tîmple începea iar să citească. Ce credeau ei, c-o să-i roage? ... Să aştepte mult şi bine!

Trecură cîteva săptămîni pînă ce doiurile dispărură din catalog, fiind înlocuite cu trei şi patru. Acum de cîte ori Leoşka răspundea la lecţie, pe chipul lui Taras se zugrăvea un fel de încurajare cumpătată. „Mutuloanca" îi zîmbea, iar ochişorii puţin boboşaţi ai lui Sima străluceau. Leoşka se făcea că nu vede nimic. Că mult îi lipsea încurajarea lor! Nici altminteri n-avea nevoie de ei. Singurul lui prieten adevărat era Vitka Guşcin.

Vitka se avea bine cu toţi colegii lui de clasă, în afară de Vitkovski, dar se simţea mai legat de Leoşka, probabil pentru că îl asculta mai bucuros decît alţii, nu-l contrazicea niciodată şi nu-l lua peste picior cînd el începea să trăncănească, spunîndu-i cum o să ajungă un marinar cu faimă-n lume. Vitka se apucase să copieze de prin cărţi fel de fel de poze cu vaporaşe şi bărci cu pînze cu care, apoi, umpluse pereţii acasă. Uneori Milocika, surioara lui, reuşea să pătrundă în sfîrşit la el în cameră şi să fie lăsată să stea acolo datorită lui Leoşka, care-i ţinea parte. Fetiţa se uita uimită şi cu jind la pozele de pe pereţi şi ofta din greu: ea nu avea asemenea minunăţii. Leoşka îi desena nişte vapoare să juri că erau adevărate. Milocika însă nu părea să se împace cu realismul. Apăsîndu-şi buza de sus cu vîrful limbii şi gîfîind de atîta casnă, prefăcea dîra uşoară de fum ce iese pe coşul vaporului într-o spirală groasă,

răsucită, pe punte smîngălea nişte oameni înalţi cît catargul, iar sus, deasupra vasului, trîntea un avion care semăna cu o găină zbîrlită...

Din păcate nu putea să se ducă prea des la Guşcin, nici să zăbovească prea mult: trebuia să fie la timp acasă la prînz şi la cină, să-şi facă lecţiile. Iar la cămin tot timpul se simţea strîmtorat, stingherit. Oricît se străduia Leoşka să-şi zgîndere rana, nu mai simţea ceea ce simţise cîndva. Acum nu se dumirea de ce şi pentru ce se supărase atît de rău, certîndu-se cu băieţii pentru toată viaţa. Fiindcă nu se îndoia cîtuşi de puţin c-o să rămînă certat cu ei toată viaţa.

Într-o zi, după şcoală, Mitea îi lăsă pe băieţi s-o ia înainte şi, grăbindu-se apoi să-l prindă din urmă pe Leoşka, îi spuse, ca şi cum s-ar fi întors la o discuţie întreruptă în ajun:

— Vezi că tot eu am avut dreptate!

Leoşka se uită la el chiorîş.

— Toată lumea zicea că trebuie să fii ajutat, iar eu o ţineam una şi bună: c-o să te descurci tu şi singur şi o să-i ajungi pe ceilalţi. Şi uite că i-ai ajuns, aşa că nu mai are rost să faci mutre!

— Cine face mutre — eu?

— Da' cine, eu, cap de dovleac? începu să rîdă Mitea şi-i trase una cu ghiozdanul în spate.

— Da' ce, eu fac mutre? izbucni Leoşka în rîs, pocnindu-l la rîndul său pe Mitea cu ghiozdanul.

— Săriţi, băieţi! Îi bat pe-ai noştri! strigă Mitea.

Luă de jos un pumn de zăpadă şi zvîrli cu el în Leoşka. Acesta îi răspunse. Băieţii veniră în iureş şi o ploaie de bulgări se abătu asupra celor doi. O clipă mai tîrziu toată strada părea bîntuită de viscol. Trecătorii îşi încetineau pasul şi se uitau la ei zîmbind. Îşi aminteau pe semne de copilăria lor la fel de zglobie şi gălăgioasă, de bătăile cu zăpadă şi tare ar fi vrut să arunce şi ei un cocoloş de omăt în careva, dacă n-ar fi fost oameni în toată firea. Se aplecau jos să ia un pumn de nea pe care-l frămîntau apoi, zîmbind sfios, plecau mai de-

parte la treburile lor, ducînd cu ei amintirea asta din copilărie ce se topea repede, curgîndu-le printre degete.

Deodată, în toiul luptei, se auzi un răcnet :

— Ce, aţi căpiat? Derbedeilor!

Un om în vîrstă, de pe trotuarul vecin, scutura în aer bastonul. Pe reverul paltonului negru cu care era îmbrăcat se vedea un cerc alb — urma lăsată de bulgărele ce se strivise de pieptul lui.

— Păzea! strigă Valeri.

Băieţii înşfăcară ghiozdanele şi o tuliră la fugă.

La drept vorbind nu se speriaseră nici de cetăţeanul acela gras, nici de bastonul lui. Le plăcea însă şi erau bucuroşi să alerge şi să zburde, aşa cum o clipă mai înainte le plăcuse să se bată cu zăpada care scîrţîia în mîini şi mirosea a proaspăt şi a ger. Fugeau strigînd în gura mare şi tropăind de zor ca să scîrţîie zăpada şi să duduie cît mai tare pămîntul sub picioarele lor.

Zarva ce făcea să clocotească strada şterse orice umbră de supărare, pe care Leoşka voia s-o păstreze pe veci în sufletul său, între el şi tovarăşii săi. Şi iarăşi începu să meargă cu Iaşa la bibliotecă. Iar deschidea fiece carte ca pe o uşă fermecată spre o lume nouă, necunoscută care, ca prin minune, începea în cîteva sute de pagini. Numai că de astă dată Leoşka nu mai căuta să tragă după sine uşa, uitînd de tot ce era în jur.

„Ţapul" împreună cu motorul fuseseră aşezate pe un postament, cureaua şi roata de transmisie agăţate de perete şi toată instalaţia pusă la punct. Acum, duminica, de cîte ori Vadim Vasilievici intra cu tărăboi în curtea căminului, Kira, Mitea şi Tolea se închideau cu el în atelier, de unde răzbăteau mai apoi cînd un uruit gros, cînd trosnete sau ciocănituri. În sfîrşit Vadim Vasilievici declară că totul era gata şi că puteau să-i dea drumul, grăbindu-se să adauge însă numaidecît că lucrurile trebuiau făcute aşa, ca lumea.

Cum adică „aşa, ca lumea"? Desigur atelierul nu era o construcţie uriaşă ca în industria grea, dar nici

la cămin, vorba ceea, nu se deschidea cîte un atelier chiar așa, în fiecare zi. Nu era deci un prilej de sărbătoare? Nu era într-adevăr o zi mare pentru cei ce aveau să scoată primul șpan cu ajutorul acestei mașini antideluviene? Și nu s-ar cădea oare ca solemnitatea de față să fie numită „Sărbătoarea primului șpan"? Aud? Sună frumos, nu-i așa? Poate că în felul acesta se va statornici o tradiție: ca fiecare copil care va începe să lucreze la strung să scoată primul șpan în văzul tuturor și cu toată pompa! Tradițiile nu trebuie numai păstrate, dar și făurite!... Nu e rău, ai?

Cu capul aplecat pe umăr, mijind ochiul stîng și deschizîndu-l mare pe celălalt, așa cum privea întrebător jur împrejur, Vadim Vasilievici semăna cu o pasăre ciudată, pleșuvă. Nimeni însă nu găsea c-ar fi ceva de rîs aici; viitorii strungari se uitau la el cu dragoste și respect.

— Să-i chemăm și pe cei de la școala profesională, — propuse Kira.

— Sigur că da, — se învoi Liudmila Sergheevna.

De la școala profesională veniră elevii pe care-i cunoscuseră, împreună cu Eremenko. Acesta cercetă și pipăi totul cu cea mai mare grijă; ba chiar ținu să vadă cît era de trainic postamentul pe care se afla pus strungul.

— E bine, e bine, — încuviință el, gîfîind și ștergîndu-și mîinile. Numai că trebuie uns cît mai des! Așa îi place lui... strungului, să fie uns cît mai des.

— Ce, nu l-am uns destul? se miră Kira.

Fata îl urma pas cu pas pe Eremenko, băgîndu-și și ea peste tot nasul, pe care izbutise chiar să și-l mînjească.

— Ba nu, e bine, e bine, — o liniști Eremenko. Să știi, fetițo, că ai să ajungi un strungar de ispravă, se vede după nas! începu să rîdă el, observînd petele de ulei de pe nasul Kirei. Ei, acum ce să mai spun, dragii mei, puteți începe!

— Dacă-i vorba de început, atunci începeți dumnea-

voastră , — îi spuse Liudmila Sergheevna, întinzîndu-i foarfeca. Dumneavoastră ni l-ați dăruit, dumneavoastră se cade, așadar, să faceți începutul.

Întrerupătorul era legat de tabloul de comandă cu o panglică roșie, subțire. Și tot așa era legat și suportul strungului de postament.

Se așezară cu toții în semicerc — prichindeii în față, elevii mai mari la spate. Pînă și Efimovna își lăsase baltă bucătăria ca să asiste la inaugurarea strungului. În fund se zărea statura înaltă, cam adusă din spate a lui Ustin Zaharovici. El era cel ce făcuse postamentul și tot el ajutase la instalarea motorului și a strungului ; cu toate astea nu-și schimbase cîtuși de puțin părerea despre ele, privindu-le cu aceeași mutră acră.

Eremenko păși în mijloc, unde era locul liber. În liniștea ce se lăsase se auzi țăcănind de două ori foarfeca din mîna lui.

— Să fie într-un ceas bun, cum se zice! le ură el îndepărtîndu-se de strung și dînd să vîre, din obișnuință, foarfeca în buzunar, de parcă ar fi fost un micrometru.

Mitea se apropie de motor și împinse întrerupătorul. Motorul începu să duduie. Cureaua de transmisie se smuci și începu să lunece în sus lovindu-se de marginea roții și țăcănind ca un metronom. Încordată și cam palidă la față, Kira puse piciorul pe grătarul de lemn din dreptul strungului și se uită la Vadim Vasilievici. Acesta încuviință din cap. Kira băgă în manșon un șurub rotund, învîrti manșonul și începu să strîngă cu o cheie franceză camele. Cheia îi scăpă din mînă și se lovi de glisieră.

— Ai grijă! strigă Eremenko, lovit parcă în inimă, și întinse spre strung foarfecele pe care le ținuse tot timpul în mînă, după ce încercase zadarnic să le bage în buzunar. Se uită mirat la ele și le dădu vecinului.

Kira puse în mișcare motorul. Aplecată deasupra lui, Kira apropie binișor sania. Cuțitul atinse șurubul o dată, de două ori; pe suprafața lui tuciurie

apăru sclipitor un inel care începu a se desfășura ca o panglică. Cojindu-se parcă de negreală lăsă să se vadă șurubul și suprafața lucie a metalului. Svîcnind, șpanul se răsucea în spirală. Mirosea a ulei și a fier încins. Răsucindu-se, șpanul bătea cînd în galben, cînd în negru. Cuțitul ajunse la came. Kira trase deoparte sania, opri motorul și se întoarse către cei de față.

— Ați văzut? Nu mă credeați, — exclamă Eremenko. Nu v-am spus: e un strung grozav. Și începu să aplaude.

Toată lumea începu să bată din palme. Emoționată, Kira își șterse cu palma broboanele de sudoare ce-i ieșiseră pe frunte și deasupra gurii. În locul lor se iviră niște dîre negre. Copiii se porniră pe rîs, bătînd mai vîrtos din palme. Nu rîdeau de ea, ci fiindcă erau bucuroși. Mînjită de ulei pe față, nu era cîtuși de puțin comică, ci părea frumoasă fetița asta cu gura întredeschisă, pe care flutura un zîmbet fericit, cu ochii strălucitori și plini de mîndrie.

Eremenko scoase bulonul șlefuit, se uită la el și rosti mulțumit:

— Merge, și încă foarte bine!

Bulonul trecu din mînă în mînă. Fiecare voia să atingă, să miroasă obiectul acela lucios și cald, de parcă ar fi fost viu. Netezeau ca fermecați bucata rotundă de fier și parcă nu se îndurau s-o lase din mînă. Cine oare n-o invidia în clipa aceea pe Kira? Și cui oare nu i se părea că ține în palmă o frîntură din viitorul său?

Vadim Vasilievici culese de pe jos șpanul răsucit. Rupse o bucățică din el și-o puse într-o cutie pe care o scoase din buzunar.

— Nu e un briliant, firește — îi spuse el — dar cu timpul o să-ți dai seama că amintirea unui lucru pe care l-ai făcut pentru prima oară cu mîinile tale prețuiește mai mult decît toate briliantele din lume. Poftim, păstrează-o!

Kira luă cu grijă cutiuța, ca și cum așchia aceea de fier ar fi putut să zboare. Copiii începură iar să aplaude și să strige cît îi ținea gura. Fata însă nu

auzea nimic: şpanul albastru strălucea ca o floare a norocului. De cînd se pomenise pe lume, Kira nu mai trăise o zi ca asta şi s-ar fi simţit în culmea fericirii dacă... dacă Leoşka Gorbaciov n-ar fi fost atît de nesuferit. Stătea ceva mai încolo de vorbă cu Serghei Lomanov şi făceau haz amîndoi de cine ştie ce, fără să se sinchisească nici de Kira, nici de bucuria ei.

21

Vitka părea schimbat. Cîteva zile în şir era potolit, apoi îl apucau deodată năbădăile şi începea să-şi facă de cap, în recreaţii striga mai tare decît toţi, căuta ceartă cu lumînarea şi abia aştepta un prilej să sară la bătaie. Mustrările nu ajutau la nimic. El se uita în lături cu o privire sălbatică, făgăduind că „n-o să mai facă altă dată" şi era tot atît de obraznic şi zvînturat ca şi mai înainte. La învăţătură, cînd lua nota cinci, cînd trei. Diriginta o chemă atunci pe maică-sa la şcoală şi află că şi acasă Vitka era cu toane: cînd tăcea, de nu puteai să scoţi o vorbă de la el, cînd n-o lăsa în pace pe soră-sa, necăjind-o şi făcînd-o să plîngă; se răstea la femeia de serviciu, ba chiar şi la maică-sa.

— Vîrsta cea mai ingrată, — oftă diriginta. Mulţi copii sînt aşa la vîrsta asta... Trebuie să căutăm pe cît posibil să evităm orice prilej de enervare pentru ei.

— Dar cine-l enervează? El ne scoate pe toţi din sărite.

— Psihologia unui adolescent e ceva foarte complicat. Trebuie să avem grijă, multă grijă...

Colegii de clasă însă nu se gîndeau cîtuşi de puţin să-l cruţe pe Vitka. Îl „prelucrau" în adunările clasei lor, la adunările detaşamentului. Bosumflat, cu obrajii arzîndu-i ca focul, băiatul căuta să se apere, cu un glas tărăgănat, plin de ciudă. Se uita la judecătorii lui, pe sub sprînceană, strîngînd mînios buzele sale groase: îi dau mereu zor cu lecţiile, cu notele, cu lenea... Putea el oare să-şi deschidă inima faţă de ei?

Tulburat, Vitka ar fi vrut să se destăinuie cuiva, să-i mărturisească bucuriile și necazurile, între care sufletul lui se zbătea ca o surcică purtată de un val năprasnic, făcîndu-l să se poarte atît de urît. Totdeauna se căia de isprăvile lui, dar remușcările se iroseau curînd, lăsînd în loc același zbucium și lucrurile se desfășurau ca mai înainte. Singurul care nu-l plictisea cu întrebările și nu-l dojenea era Leoșka Gorbaciov; lui se hotărî Vitka să i se destăinuie.

Într-o zi cînd se întorcea de la școală Vitka căută într-adins să facă un ocol ca să zăbovească mai mult împreună. El mergea pe marginea trotuarului, lovind cînd și cînd cu vîrful pantofului trunchiurile copacilor. Crengile tresăreau, scuturîndu-se de omătul pufos. Deodată băiatul își luă inima în dinți și se întoarse spre prietenul său.

— N-o să spui nimănui?

— Nu.

— Pe cuvîntul tău?

— Pe cuvîntul meu.

— Ascultă, tu ai fost vreodată îndrăgostit?

Leoșka căscă ochii mirat și se făcu roșu ca racul. Se poate să vorbești despre una ca asta așa în gura mare?

— Nu, — îngînă el.

— Eu, însă, sînt — îi mărturisi Vitka încruntat, izbind din răsputeri cu piciorul într-un copac.

Leoșka șovăi, neștiind ce se spune în asemenea împrejurări.

— De cine? întrebă într-un tîrziu.

— De Natașa Șumova.

— De Șumova?

— Ei da, de ea, ai ceva împotrivă? îl înfruntă Vitka. Ce, ți se pare urîtă, da? Și mie tot așa mi se părea ... mai înainte.

Fetița aceea cu gura mare, cu umerii obrajilor ieșiți în afară, cu părul zbîrlit, într-adevăr, numai frumoasă nu era, după părerea lui Leoșka.

— Ce o mai fi și asta? întrebă Vitka nedumerit. Era

urîtă foc şi deodată aşa tam-nesam am început s-o văd frumoasă!

— Ştiu eu? răspunse Leoşka.

El atîta ştia că Alla fusese totdeauna frumoasă şi că pe zi ce trecea se făcea mai frumoasă.

— Spune, e drept? oftă Vitka.

— Ce?

— Să fie aşa... îi răspunse în doi peri Vitka. Ţine minte: ţi-ai dat cuvîntul, auzi tu?

Pînă mai ieri Nataşa Şumova nu se deosebise prin nimica de celelalte fetiţe din clasă şi de ceilalţi copii. Puteai, aşa, la întîmplare, s-o tragi de păr, s-o înghionteşti, s-o necăjeşti. Vitka nu se sfia s-o facă şi chiar cu dragă inimă, pentru că Nataşa însăşi îl zgîndărea uneori şi în toate se ţinea în rînd cu băieţii. O dată, cînd în recreaţia mare spusese că numai dintr-o singură buză a lui Vitka s-ar putea croi trei, băiatul se repezi la ea, hotărît s-o înveţe minte. O ajunse tocmai la gard, de unde nu mai avea cum să fugă şi, înşfăcînd-o de braţ, o smucise. Nataşa se întoarse spre el, îmbujorată la faţă, cu părul vîlvoi, săgetîndu-l cu ochii ei mari şi mînioşi.

— Hai dă, dacă îndrăzneşti! Încearcă!

Şi în aceeaşi clipă băiatul, cu mîna ridicată, gata s-o lovească, băgase de seamă cît era de frumoasă. Cîteva secunde stătuse aşa ca înmărmurit, cu ochii la ea, apoi se făcuse deodată stacojiu la faţă de parcă l-ar fi opărit cineva şi lăsase să-i cadă mîna în jos. Nataşa se grăbise s-o şteargă.

Uluit de această descoperire neaşteptată, Vitka toată ora se uită pe furiş la Nataşa. Era uimitor de frumoasă! Totul era frumos la ea. Şi ochii, şi sprîncenele, şi părul zburdalnic care nu voia să ştie de pieptene, şi gura chiar, gura aceea mare nu i se mai părea acum lui Vitka nici mare, nici urîtă. Cum îi mai sticleau dinţii, cum se ridicau şi se coborau genele lungi şi dese, cum i se apleca gîtul mlădiu, cu pielea străvezie sub care se zărea o vinişoară albastră.

Natașa nici habar n-avea de Vitka. Asculta explicațiile profesorului și tot șușotea ceva cu vecina ei, fără să-l învrednicească măcar cu o singură privire pe Vitka. În schimb el nu-și mai putea lua ochii de la ea și făcea fețe, fețe. De cîte ori Natașa ridica mîna ei subțire și delicată, Vitka se simțea năpădit de un val de duioșie și milă pentru mînuța aceea palidă. Iar cînd se întorcea cu spatele spre el, se uita cuprins de extaz la mîneca țesută în cot a bluzei verzi de lînă.

O sorbea din ochi și ar fi fost în stare s-o privească așa mereu, necontenit, o veșnicie... Din păcate veșnicia dragostei nu se împăca de loc cu orarul școlar, fiind întreruptă de clopoțelul care suna recreația. Natașa o zbughise afară cu prietenele ei, iar Vitka se ținuse după ea, ursuz, dornic s-o vadă măcar de departe.

Din ziua aceea Vitka n-o mai necăjise, nu-i mai căutase pricină. Îndura fără să cîrtească orice batjocură din partea Natașei și o urma ca o umbră, pas cu pas; sfîșiat de rușine și topindu-se de fericire, ar fi suportat orice, cu gîndul la un singur lucru: ce să facă să-i fie pe plac Natașei, ca să se uite în sfîrșit la el și să-i zîmbească. Oricît își trudise mintea, Vitka nu izbutise să găsească nimic. Încruntat, gîfîind, cu urechile aprinse și inima învîlvorată, îi tot dădea mereu tîrcoale, ba de la o vreme schimbase și drumul spre casă, numai să se poată ține după ea, așa de departe. Natașa nici nu-l băga în seamă. Dacă Vitka se încăiera cu cineva, sau făcea cine știe ce poznă deochiată, fata se mulțumea să dea din umeri și se uita la el ca și cum n-ar fi fost.

De cîte ori Vitka nu-și jurase că n-o să se mai apropie de Natașa, nici n-o să-și mai întoarcă ochii spre ea. Cum intra însă pe poarta școlii, picioarele cu de la sine putere parcă îl duceau acolo unde se afla Natașa și capul fără voia lui se întorcea spre ea.

Rănit în adîncul inimii de nepăsarea fetei, Vitka visa să cadă o dată bolnav la pat. Și cu un fel de voluptate amară și cu o jale adîncă își închipuia clipa

morţii sale şi durerea tîrzie a Nataşei, care abia atunci o să-l înţeleagă şi o să-şi dea seama cît preţuia el, plîngînd nemîngîiată lîngă sicriul în care el o să zacă galben ca ceara, rece şi înstrăinat.

Vitka se tot uita în oglindă, căutînd să descopere pe chipul său urmele suferinţei prevestitoare de moarte, dar nu vedea decît buzele-i roşii, pline, obrajii rumeni, bucălaţi, cîtuşi de puţin potriviţi pentru un om care, răpus de durere, trage să moară.

Vitka credea cu tărie că dragostea-i neîmpărtăşită era adînc înmormîntată în inima lui, cînd într-o zi, intrînd în clasă, dădu cu ochii de o formulă scrisă pe tablă cu cretă „G + Ş = ?“. Vitka se înroşi ca focul şi se grăbi să şteargă tabla pe loc. În recreaţie îşi luă o mutră ca şi cum n-ar fi avut nici în clin nici în mînecă cu formula aceea, dar uitîndu-se la Nataşa îngheţă: mînioasă foc, fata îi azvîrlea lui Vitka nişte priviri de parc-ar fi vrut să-l răpună. Vitka ameninţa cînd pe unul cînd pe altul dintre băieţi, bănuindu-i pe rînd c-ar fi autorii celor scrise pe tablă, ba chiar sări şi la bătaie, dar tot degeaba, căci formula ieşea iar la iveală. Într-o zi Vikenti Pavlovici observînd pe tablă o altă formulă „G : Ş = tîmpit“ se uită la ea, ridicînd mirat din sprîncene şi spuse :

— M-da ... O ecuaţie cu tîlc. Ştergeţi-o totuşi.

Ceea ce pumnii pe care Vitka îi împărţea în dreapta şi-n stînga, din prisos, nu reuşiră să facă, îndeplini obişnuinţa. De la o vreme băieţii se obişnuiră cu gîndul că Vitka „e îndrăgostit“ şi nu mai luau în seamă starea lui, aşa cum nu mai vedeau scrijeliturile de pe bancă din anii trecuţi sau pata de cerneală de pe podea de lîngă banca întîi.

Nataşa nu vorbea cu Vitka, deşi se părea că nu-i mai ţinea supărare. Pînă atunci Vitka nu îndrăznise să-i spună nimic; de astă dată însă se hotărî să lămurească lucrurile. După ce mîzgăli un caiet întreg, rupîndu-l foaie cu foaie, se convinse că nu se află cuvinte în stare să-i tălmăcească simţămintele. Îşi frămîntă mintea o

bucată de vreme şi în sfîrşit găsi mijlocul de a şi le mărturisi cît mai scurt şi mai cuprinzător. Nici cerneala, nici creionul nu erau potrivite însă pentru asemenea lucru ce trebuia rostit de însuşi glasul inimii. Vitka luă de la Sonia un ac şi se închise la el în cameră. Îşi împunse un deget, stoarse o picătură de sînge pe o peniţă curată cu care desenă apoi o inimă, scriind la mijloc literele „V + N".

Toată ziua stătu la îndoială şi abia în ultima oră îşi luă inima în dinţi şi-i aruncă bileţelul împăturit în patru. Se temea ca Nataşa să nu-l azvîrle fără să-l citească. Fata însă nu-l azvîrli. Făcîndu-se că-l ascultă pe profesor, Vitka o pîndea cu coada ochiului. Nataşa desfăcu bileţelul şi deodată se îmbujoră toată: obrajii, urechile şi chiar gîtul îi erau roşii ca focul. Se încruntă şi ascunse bileţelul. Pe urmă Vitka o văzu scoţînd iar hîrtia şi mîzgălind de zor ceva pe ea. Cu suflarea tăiată, Vitka se tot foia în bancă, aşteptînd răspunsul. Răspunsul însă nu-i sosi. În schimb Vitka o surprinse pe Nataşa în timp ce-i arăta bileţelul vecinei sale, care pufni în rîs. Pe urmă biletul ajunse în banca următoare, unde iarăşi fetele începură a se hlizi şi a şoşoti între ele. Hîrtia trecea mai departe, din bancă în bancă. La un moment dat încăpu în mîna lui Voşceakov şi acum băieţii întorceau capul spre el şi rînjeau. Stacojiu, Vitka îşi propti fruntea în palme, să-şi ascundă obrajii ce-i ardeau şi lacrimile gata să-i curgă. Auzi rîsete şi şuşoteli în spatele lui şi sucindu-se deodată reuşi să pună mîna pe nefericitul lui mesaj. În ce hal ajunsese! Nataşa ştersese cu grijă litera „N", scriindu-i în întregime numele „Viktor", adăugînd inimii pe care Vitka o desenase cu sîngele lui două urechi clăpăuge.

Inima, înflăcărată de dragoste, semăna acum cu o căpăţînă de măgar...

Nimeni pînă atunci nu-l umilise atît de crunt pe Vitka. Băiatul îşi băgă nasul în carte, făcîndu-se că

citea, dar rîndurile îi jucau în fața ochilor împăienjeniți de lacrimi.

Vitka stătea ca pe ghimpi așteptînd să sune, și cum auzi clinchetul clopoțelului înșfăcă ghiozdanul pe care-l ținea la îndemînă și o zbughi primul pe ușă afară. Coborî glonț scara, smulse paltonul din mîna îngrijitoarei și fără să-și mai încheie nasturii ieși buzna în stradă. Fugea fără să mai audă că era strigat din urmă. Sub pașii lui zăpada înghețată bocnă scîrțîia, iar sus, pe cerul albastru, strălucea soarele. Cerul însă i se părea lui Vitka întunecat, iar soarele se prăpădea de rîs. Pînă și zăpada rîdea parcă în hohote, sfredelindu-i urechile... Grom și Lovki se porniră să schelălăie, primind cîte un picior de la Vitka iar ușa de la intrare fu izbită atît de puternic, încît începu să curgă de sus tencuiala.

— Veniși, zurbagiule? bombăni supărată Sonia.

Vitka se încuie la el în odaie și văzînd că bătăile în ușă nu mai contenesc, strigă fără să deschidă că azi nu mănîncă, nu vrea și încă ceva nedeslușit. Milocika se apropie și ea de ușă și trase cu urechea: înăuntru se auzeau niște zgomote ciudate.

— Vitka plînge, — îi șopti nedumerită Milocika păpușei sale și plecă de acolo în vîrful picioarelor.

Vitka plîngea într-adevăr. În viața lui nu suferise atît de crunt. Totul era distrus, călcat în picioare. Și biruit de durere și de milă față de sine, Vitka plîngea amarnic.

Furtunile năprasnice nu țin însă prea mult. Domolind suferința cumplită a primei umilințe îndurate, lacrimile-i secaseră. Băiatul care stătuse pînă atunci cu capul vîrît în perină, se întoarse pe spate, cu mîinile la ceafă.

De aci încolo viața lui nu mai avea nici un rost. De vreme ce nimeni pe lume (adică Natașa) nu-l înțelegea și nu-l prețuia, ce nevoie mai avea de lumea asta? N-ar fi mai bine ca într-un gest de dispreț suveran să renunțe la ea? Da, chiar așa, s-o părăsească fără

nici o părere de rău. Totul se năruise, nu mai avea nimic de pierdut, nimic după care să-i pară cumva rău. O să-l regrete, nici vorbă, dar atunci o să fie prea tîrziu...

Stăpînit de o dureroasă hotărîre, Vitka începu să depene în minte mijloacele pe care le-ar avea la îndemînă spre a părăsi lumea asta, cînd tocmai îi bătu în ușă maică-sa, spunîndu-i să lase prostiile și să vină îndată la masă. Vitka se prefăcu că doarme, ba chiar începu să și sforăie, dar maică-sa nu-l crezu și-l amenință c-o să afle și taică-său de năzbîtiile lui. Așa că trebui să mai amîne un timp despărțirea de lumea asta.

Vitka se spălă pe față, dar ochii îi erau tot umflați și roșii. Băgînd de seamă, maică-sa, cu lipsa de tact pe care o au adesea părinții, începu să-i pună tot felul de întrebări, ca să afle ce se întîmplase. Băiatul răspunse că nu s-a întîmplat nimic doar atît că se cam ciondănise cu... Voșceakov. Se ciondănise cu el ori se bătuseră? Ei da, chiar așa, se bătuseră...

Gîndindu-se la soarta lui nefericită și la nepriceperea părinților „de a vorbi același grai ca și copiii", Vitka, fără să știe cum, mîncă o farfurie cu supă, chiftele, compot și ar mai fi cerut o ceașcă de compot, dacă nu și-ar fi adus chiar atunci aminte de toate cele întîmplate; făcînd un gest dezolat cu mîna, se lipsi. Ce rost mai avea compotul?...

Apoi în loc să-și învețe lecțiile — la ce bun? — Vitka, cu bărbia rezemată în pumni, stătu la fereastră și se uită cum afară se învîrteau, cernindu-se, fulgi pufoși de zăpadă.

Adormi așa, frînt de durere; nici nu știa cum ajunsese în pat.

A doua zi dimineața Vitka mîncă pîine cu unt, își bău ceaiul și se pregăti să plece la școală, numai așa de ochii maică-si. Din păcate, în poartă se ciocni nas în nas cu Tolea Krutilin.

— Mergem împreună? îl întrebă Tolea.

Vitka se stăpîni și o porni în pas cu el. Cînd o văzu pe Natașa intrînd în clasă, se înroși tot și se întoarse cu spatele, ferindu-se să se mai uite la ea.

Și iată că minciuna pe care i-o spuse maică-si se adeveri. În recreația mare Voșceakov așezîndu-se așa ca Vitka să-l poată vedea duse palmele la cap și începu să și le fluture de parcă ar fi fost niște urechi clăpăuge. Vitka tăbărî pe el cu pumnii. Chemat la director, Vitka luă toată vina asupra lui. Stătea cu inima pierită, de teamă ca nu cumva Voșceakov să spună din ce pricină se încăieraseră. Voșceakov se prefăcu însă că habar n-are și nu scoase un cuvînt.

Natașa nici nu se sinchisea de suferințele lui Vitka. Învăța tot atît de bine ca mai înainte, zburda în recreații și n-avea cîtuși de puțin de gînd să-și facă sînge rău pentru că Vitka umbla cu o mutră jalnică.

Vitka se silea să se uite cît mai puțin la ea, însă băgase de seamă prea bine că Natașei îi plăcea să vorbească și să rîdă tot mai des cu Vitkovski și că după școală plecau împreună acasă.

Asta era culmea. Ce merita o fată care se putea uita la un filfizon ca ăsta, lins în cap, cu care, zău, nu știu ce găsea de vorbit? Nimic alt, decît disprețul.

Vitka îi mărturisi lui Leoșka, fără să intre în amănunte, că era dezamăgit de viață, că de fapt nici nu există dragoste pe lume, că toate nu erau decît fleacuri și născociri și că singurul lucru ce prețuia cu adevărat pentru el era prietenia între doi bărbați. Înainte fusese prieten cu Sereoja Lomanov, care însă plecase din clasa a șasea la școala profesională, și dacă el, Leoșka, vrea, o să rămînă prieteni toată viața.

Leoșka se bucură, spunîndu-i că primește cu dragă inimă, deoarece cel mai bun prieten al lui era Mitka, rămas la Rostov. Cît privește dragostea, Leoșka nu rosti nici un cuvînt; n-avea încă nici o părere despre ea.

Dragostea lui Leoșka nu semăna cîtuși de puțin cu izbucnirile furtunoase ale lui Vitka. La drept vorbind nici nu era ceea ce se chema „dragoste". Dragostea era

pentru oamenii mari în cărțile pe care le citea el. Acolo eroii țineau pologhii întregi despre dragoste, se chinuiau, erau nenorociți. Pe urmă se însurau, ori se măritau și iarăși se chinuiau și erau nenorociți. Simțămintele lui nu semănau de loc cu cele zugrăvite în cărți; i se părea că ceea ce simțea el, nu mai simțise nimeni altul înainte.

La început credea aproape cu tot dinadinsul că o ura pe Alla, și chiar așa și era. Dar cu cît se întîlnea mai des cu Alla cu atît mai greu îi venea să țină vreo supărare. Prima ciocnire, pe care o avusese cu ea la ședința colectivului de conducere al detașamentului își tocise de mult ascuțișurile; Leoșka uitase cît de adînc îl umilise cuvîntarea ei plină de semeție și acum se uita la ea fără umbră de necaz, dimpotrivă, o privea și o asculta cu drag vorbind. Ea era cea mai frumoasă, cea mai deșteaptă dintre toți și toate le făcea mai bine decît ceilalți. Avea un glas argintiu și plăcut la auz, iar pasul ei ușor, lunecos, era și el, firește, aparte, nu semăna cu al nimănuia. Și lucrurile ei erau mai bune ca ale celorlalți; dar erau mai bune fiindcă erau ale ei. Leoșka avea totdeauna grijă să se așeze în așa fel ca s-o poată vedea pe Alla. Nici prin gînd nu i-ar fi trecut să-i trimită bilețele, așa cum făcuse Vitka. Ar fi murit de rușine dacă Alla ar fi bănuit numai că îi plăcea să se uite la ea. Nu căuta niciodată să intre în vorbă cu ea, iar dacă fata îi spunea vreun cuvînt, se fîstîcea tot, se înroșea și o ștergea de acolo.

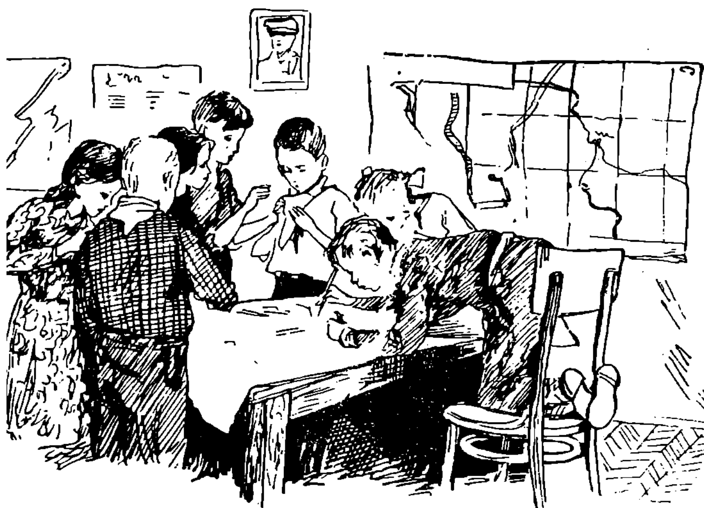
Alla habar n-avea de nimic. Prea era prinsă de lecțiile ei la școala tehnică, de lucrurile pe care le vedea acolo, de cunoștințele proaspete ce și le însușea, de noile ei colege din anul întîi. Se întorcea seara tîrziu la cămin, după ce se întuneca. Băiatul căuta să fie prin curte la ora cînd venea ea, ba uneori ieșea afară, pe poartă. Dacă avea noroc, o vedea apropiindu-se de casă cu pas ușor, de parc-ar fi plutit, pe aleea mărginită de tufișuri tunse, și intrînd pe poartă. Cum o zărea

de departe Leoşka se pitula în umbră, mulţumindu-se s-o petreacă numai din ochi.

Uneori, Alla venea însoţită de noile ei prietene şi colege. Vorbeau în gura mare şi rîdeau zgomotos.

În ultima vreme însă din ce în ce mai des începuse să fie însoţită nu de fete, ci de băieţi, ba mai bine zis, de unul şi acelaşi. Se opreau amîndoi pe alee, puţin înainte de cămin, şi vorbeau în şoaptă. Leoşka simţea cum i se usucă cerul gurii şi ar fi vrut să le facă ceva în necaz. Nu s-o pîrască, desigur, Liudmilei Sergheevna, ci să-i asmută, de pildă, pe băieţi, să-l înhaţe pe cel ce venea cu ea, silindu-l să se caţere pe gard şi să cînte cocoşeşte, aşa cum făceau flăcăii din Rostov cînd fetele de pe strada lor erau petrecute acasă de flăcăi străini... Leoşka însă tăcea. La urma urmei, dacă Alla s-ar fi întîmplat să-l trimită pe el, pe Leoşka, după băiatul acela, el şi-ar fi înăbuşit supărarea şi s-ar fi dus totuşi...

Partea a treia

Căpitanii

22

Alla începuse să-i dea de gîndit Liudmilei Sergheevna deși nu aflase de existența băiatului care o însoțea în fiecare seară pînă acasă. Fata care rămăsese mai departe la cămin se interesa din ce în ce mai puțin de ceea ce se petrecea aci, ba uneori se uita cu un fel de dispreț la tot și la toate. Sigur, era mai mare decît ceilalți, și pe urmă intrase într-un alt mediu, acolo, la școala tehnică. avea alte preocupări, totuși Alla se lepădase prea lesne și prea curînd de tot ceea ce cîndva fusese viața ei. Fusese într-adevăr? Sau poate mai înainte se

ocupase cu atîta rîvnă de cămin numai pentru că se afla în fruntea detașamentului? Și atunci parcă simțeai în purtarea ei semeție — se uita cam de sus la cei mai mici. Înainte lucrurile astea se simțeau doar uneori, pe cînd acum se vădeau la tot pasul, în felul ei de-a fi. Înainte vreme nu se întîmpla nimic în cămin fără știrea ei, fără ca ea să ia parte. Acum Alla nu mai lua parte la nimic, nu se mai sinchisea de nimic, iar dacă era cumva invitată, aștepta cu o mutră plictisită să se isprăvească. Colectivul de conducere al detașamentului în fruntea căruia stătuse fără întrerupere un an și jumătate, parcă nici nu exista, și se adunaseră atîtea între timp... Numai cu Belous cîtă bătaie de cap fusese!

Tatăl lui Valeri căzuse ca atîția alții pe cîmpul de luptă. Cu pensia de soldat pe care mama lui Valeri o primea pentru fiu-său și salariul ei de femeie de servici, abia se ajungeau, dar o duceau totuși, de bine de rău, din toamnă pînă în vară, cînd începeau verdețurile. În timpul secetei cumplite ce bîntuise în o mie nouă sute patruzeci și șase, pămîntul tare ca piatra îi lipsise însă de singurul ajutor ce le mai rămăsese, zarzavaturile de la ei din grădină. Ca să poată trăi, maică-sa fusese nevoită să vîndă la talcioc cele cîteva lucrușoare pe care le mai avea în casă. Asta însă nu ținuse cine știe cît. Ca mai totdeauna cînd vremurile-s grele, ieșise la iveală soiul acela de oameni gălăgioși și șmecheri — speculanții — care se prășiseră ca ciupercile. În același timp sporiseră năprasnic și prețurile alimentelor de nu te puteai atinge de nimic. Valeri însă creștea, avea nevoie de zahăr și de unt... Maică-sa o mai încropea cu rația de pîine. Lăsîndu-se deseori nemîncată, reușea să pună deoparte cîte o pîine întreagă, cu care se ducea în tîrg s-o vîndă pe sub mînă, să mai cumpere cîte ceva de-ale gurii. Pe vremea aceea era interzis să se facă speculă cu pîine și cei prinși asupra faptului erau aspru pedepsiți. Și astfel, într-o zi, mama lui Valeri fusese luată împreună cu un grup

întreg de speculanți învechiți în rele și condamnată la cinci ani.

Valeri rămăsese singur în camera pustie. Tot ce se putea vinde fusese dus la tîrg, iar de mîncat trebuia să mănînci în fiecare zi. Vecinele se milostiviseră de băiețaș și-i mai dădeau din cînd în cînd ceva de îmbucat, ba o farfurie de supă, ba cîțiva cartofi. Fiecare dintre ele însă aveau familia și greutățile ei și cu timpul Valeri începu a uita ce înseamnă să mănînci pe săturate. Prin grădini se pîrguiau merele și perele. După ce dădu iama peste noapte împreună cu alți băieți prin curțile învecinate, Valeri umbla cu burta doldora, dar tot flămînd: merele nu erau tot una cu pîinea — numai cu ele nu te puteai sătura. Pe urmă nu întotdeauna se întîmpla să aibă noroc, pentru că fie că stăpînii își păzeau singuri grădinile, fie că aveau cîini răi.

Valeri începu să șterpelească prin piață. Cum însă nu era învățat cu de-alde astea, nu prea ajungea să-și facă rost de mîncare, în schimb, încăpea, adeseori, în mîna precupețelor furioase. Aici, în piață, se înhăită cu alți copii vagabonzi, fiind poreclit „Valet". Noii săi prieteni își băteau joc de naivitatea și stîngăcia lui cînd fura sau cerșea cîte ceva de mîncare: lor le sticleau ochii după „biștari" — adică șterpeleau de preferință bani. Dar Valeri nu izbuti să ajungă hoț de meserie: miliția îl dibui curînd pe pungașul acesta începător și îl trimise la cămin. Aici chiar din primele zile deveni mîna dreaptă, ajutorul și factotul lui Romka Kunin.

...Vai, ce era pe vremea aceea! Cîte nu mai făcea și ăsta! Era mai mare ca vîrstă și mai voinic decît toți, nu se temea de nimic și nu asculta pe nimeni. Pe cine să asculte și de cine să se teamă oare? În cămin nu se aflau decît niște pici; încolo nici pomeneală de organizație de pionieri, nici urmă de educatori. Romka era un haidamac de vreo cincisprezece ani. Fuma în văzul tuturor, trimițîndu-i pe prichindei după țigări,

ba cîteodată duhnea chiar a votcă... Se întîmpla uneori să-şi ia tălpăşiţa şi să nu mai dea semn de viaţă cîte două-trei zile în şir.

Dar atunci cînd venise cu un braţ întreg de turte dulci şi bomboane şi le împărţise puştimii, ca un boier ţăranilor de la curte... Sigur că erau de furat, altfel de unde putea să le aibă? Cei mici, prostuţii de ei, se bucuraseră şi mîncaseră de zor... Dar şi ea — halal directoare! — îşi pierduse capul de tot, se apucase să smulgă turtele din mîinile lor, să le arunce pe jos şi să le calce în picioare, ocărîndu-i în gura mare pe toţi pungaşii şi puşlamalele din lume... Auzi ce minte!... Se duse apoi la ea în cameră şi nu-şi mai găsea astîmpăr, îi venea să urle: cum trebuia să se poarte? ce trebuia să facă? În clipa aceea se auzi o răpăitură de pietre în geamul ei... O rebeliune în toată puterea cuvîntului... Sigur că Romka îi asmuţise... Puţin mai lipsea ca să facă praf toate geamurile. Ajungînd la capătul răbdării, fugise afară înaintea lor strigînd:

— În mine aţi vrut să daţi? Hai, daţi! Cine are pietre? Tu, tu?

Numai aşa îi potolise. Niciunul dintre ei nu dăduse cu piatra. Dar puteau foarte bine să şi dea. Stătea cu inima pierită... Nu se întîmplase însă nimic. Romka nu mai venea cu lucruri de furat la cămin, dar din ziua aceea nu mai putea s-o înghită.

— Nu vă bateţi capul cu mine — o sfătuia el — că tot n-am să fac mulţi purici pe aici...

De cîte ori nu încercase ea să-i arate că apucase pe o cale greşită şi că pînă la urmă o să ajungă rău de tot. O asculta cu un rînjet batjocoritor şi-şi vedea mai departe de ale lui. După o încăierare ce avusese loc pe strada Strelka, unde intraseră în funcţiune şi cuţitele, Liudmila Sergheevna fusese chemată la miliţie pentru a-l identifica pe elevul său Kunin. Acolo se străduise iar pentru a nu ştiu cîta oară să-i deschidă capul lui Romka, zugrăvindu-i soarta ce-l aştepta în caz cînd nu se va schimba: tribunalul şi închisoarea, sau casa de

corecție... Romka, care asculta posomorît, spuse într-un tîrziu:

— Nu vă mai osteniți degeaba! Mai bine m-ați trimite la o casă de corecție... Aici n-o să se aleagă nimic de capul meu.

La fel fusese sfătuită mai înainte, atît la secția de învățămînt cît și la miliție, dar Liudmila Sergheevna nu se îndurase. Îi era milă de băiețandrul ăsta dîrz, cu fața prelungă, în sufletul căruia, cel puțin așa îi plăcea ei să creadă, sălășluiau și însușiri bune. Romka își dădea și el seama, probabil, de calea pe care o apucase, dar nu era în stare să se rupă de gașca lui dinafara căminului. La rîndul său Liudmila Sergheevna nu avea nici putere, nici n-ar fi știut cum să-l țină în frîu, spre a-l îndepărta de cîrdășiile ce-i stricau firea, apărîndu-l împotriva lui însuși. Și atunci se înduplecase. Asupra unui singur lucru stăruise totuși: să fie lăsat să plece singur, fără însoțitori, nu așa cum erau trimiși de obicei delicvenții. Cei de la miliție făcuseră haz pe socoteala ei, spunîndu-i că băiatul într-adevăr o să plece, dar pe aci încolo. Liudmila Sergheevna însă băgase de seamă cît de uimit fusese Romka de propunerea ei, care-i măgulea atît de mult amorul propriu, și voia din tot sufletul să se bizuie pe făgăduielile lui.

Îi cumpărase așadar bilet de tren, îi dăduse bani de drum de la ea și-l petrecuse la gară. Stătuseră în ploaie pe peronul deschis, pînă la plecarea trenului. Amîndoi tăceau. Romka se sgribulise și-și tot sucea gîtul din pricina picăturilor ce i se prelingeau pe sub guler, stăruind mereu fără să ridice ochii din pămînt:

— Duceți-vă, dumneavoastră, de ce să stați în ploaie?

— Nu-i nimic, am să aștept, — îi răspundea Liudmila Sergheevna.

Dogit, ca dintr-un butoi spart, clopotul sună a doua oară. Liudmila Sergheevna îi intinse lui Romka mîna, ca unui om mare, spunîndu-i:

— La revedere. Cred că ai să te faci băiat de treabă.

El îi aruncase o privire piezişă şi se urcase în vagon. Trenul pornise. Liudmila Sergheevna rămăsese pe peron, uitîndu-se după el, pînă ce un controlor o pofti să părăsească gara.

Puţin după aceea casa de corecţie o înştiinţă pe cale oficială că elevul Kunin sosise. Trecuse apoi un an întreg în care nu mai primise nici o veste. Şi într-o bună zi îi veni o scrisoare. Romka se afla încă la casa de corecţie; se apucase iar de învăţătură şi cînta în orchestra de suflători, la fagot, instrumentul lui preferat. Îşi amintea de năzbîtiile lui din vremea cînd stătea la cămin, şi, deşi cu întîrziere, îşi cerea iertare... De atunci îi scria regulat, la două, trei luni, comunicîndu-i nu numai titlurile potpuriurilor pe care le studia orchestra, dar şi notele căpătate. Scrisorile lui Romka erau păstrate într-o cutie în care ţinea hîrtiile cele mai de preţ: actele de naştere ale fetiţelor, brevetele ordinelor şi medaliilor primite de soţul ei, obligaţiile de împrumut.

Romka avea într-adevăr personalitate. Cei ca el ori se frîng şi pier, ori se îndreaptă şi ajung oameni integri. Valeri însă era ca un ţipar — îţi luneca printre degete. Niciodată n-avea curajul să se împotrivească pe faţă ci, prefăcîndu-se că se supune, îşi făcea de cap; făgăduia că va îndeplini ceva, dar dădea bir cu fugiţii.

După plecarea lui Kunin, nemaiavînd pe nimeni să-i poruncească, nemaifiind nimeni să-l întărîte, Valeri se mai cuminţise. Apoi încercase să ajungă el capul răutăţilor. Cum însă, între timp, se înfiinţase organizaţia de pionieri şi începuseră să vină băieţi mai mari în cămin, îl puseră repede la punct. Cu toate acestea, tot ce era rău şi reuşea să pătrundă în cămin dinafară, i se datora lui... El se înhăitase cel dintîi şi-i adusese la ei în curte pe derbedeii aceia care făceau potlogării cu porumbeii. Fuma într-ascuns, adunînd de pe stradă chiştoace de ţigări. Cu munca nu prea se împăca, în schimb era gata oricînd să aţîţe o „zîzanie", cum numea el orice nemulţumire dată pe faţă. Chemat în

fața colectivului de conducere al detașamentului sau de Liudmila Sergheevna ca să dea socoteală, se apăra, tăgăduia pînă în pînzele albe, mințea, dar dacă era prins cu minciuna mărturisea totul, făcînd cu cea mai mare ușurință și din plin tot felul de făgăduieli, pe care apoi nu și le mai ținea. Îi plăcea să fie măscăriciul căminului, stîrnind rîsul unora; își bătea joc de cei mai slabi decît el, cruțîndu-i însă pe cei mai tari. În carnetul lui de note nu găseai nici un cinci, în schimb treiurile se înșirau cu duiumul, ba uneori se strecura și cîte un doi.

Încercase toate metodele, toate mijloacele, dar niciunul nu răspunsese așteptărilor ei. Valeri șovăia, se căia, mințea și rămînea la fel ca mai înainte. Doar n-o să se apuce acum să-l bată! Uneori, scoși din sărite, băieții îl amenințaseră că „au să-l pună cu botul pe labe“ și Liudmila Sergheevna se temea ca nu cumva, fără știrea ei, să-i tragă o chelfăneală.

Directoarea se hotărî în cele din urmă să pună din nou în discuție cazul lui la adunarea generală. Tot trebuia să fie convocată ca să aleagă pe altcineva în locul Allei.

Iașa anunță ordinea de zi: alegerea unui președinte al colectivului de conducere și cazul Valeri Belous. Toată lumea întoarse capul spre Valeri. Acesta se prefăcea că nici habar n-avea, luîndu-și o mutră nepăsătoare, totuși se mai astîmpără, încetînd să mai „bată putineiul“, adică să se foiască pe bancă și să-și înghesuie vecinii.

Luînd cuvîntul, Liudmila Sergheevna le spuse că de cînd Alla intrase la școala tehnică avea mult de învățat și nu mai avea răgaz să se ocupe și de colectiv, din care pricină lucrurile au cam rămas în urmă; de aceea e de părere s-o elibereze pe Alla de munca asta și să aleagă pe altcineva ca președinte.

Alla care ședea în prezidiu se făcea că se uită pe geam, ca și cum n-ar fi fost vorba de ea. Îi părea rău că de aci înainte n-o să mai fie la loc de frunte printre

copii, iar cuvîntul ei n-o să mai aibă trecerea pe care o avusese pînă atunci; în acelaşi timp însă simţea şi o uşurare: era timpul să se termine o dată şi cu asta, doar n-o să aibă toată viaţa grijă de copii; la urma urmei se făcuse mare, nu mai avea ce să caute printre puşti, cînd o aşteptau lucruri mai importante.

— Mitea Erşov! propuseră cîţiva deodată.

— Iaşa Bruk!

— Kira! strigă Sima.

— Nu, nu mai vrem fete!

— De ce? Fetele sînt mai disciplinate!

— Dar n-au destulă autoritate!

— Destulă, pentru cît vă trebuie vouă!

— Mitea!

Iaşa ridică mîna şi cînd se potoli gălăgia aduse la cunoştinţa adunării că fuseseră propuşi trei candidaţi: Mitea Erşov, Kira Rojkova şi el, Iaşa Bruk.

— Numai că pe mine n-aş vrea să mă alegeţi, — spuse Iaşa. Îmi retrag singur candidatura, nu cred că face pentru mine.

— De ce să-ţi retragi candidatura? Las' că ştim noi pentru cine face şi pentru cine nu!

Taras Goroveţ ridică la rîndul său mîna:

— N-am avea nimic de spus împotriva lui Iaşa — are şi destulă autoritate şi e şi cel mai învăţat dintre noi toţi. Numai că e prea bun, i-e milă de toţi... Trîntorii însă nu merită să-ţi fie milă de ei. Un preşedinte trebuie să fie, uite, aşa, şi Taras încleştă pumnul, vînturîndu-l ameninţător, ca şi cum ar fi avut cu adevărat în faţa lui un trîntor.

— Va să zică are nevoie de pumni ca să se bată? întrebă în zeflemea Sima.

— Nu ca să se bată, dar ca să păstreze disciplina. De aceea eu cred că ar fi mai potrivit Mitea.

Sima sări de la locul ei şi începu să dea cu gura, arătînd că nici Kira nu era mai prejos; învăţa bine şi va şti să ţină disciplina, aşa că trebuie neapărat s-o aleagă pe ea ca să nu-şi mai dea atîtea ifose băieţii. Kira,

care ședea alături, cu capul în pămînt, o trăgea de rochie pe Sima, silind-o să se așeze la loc: nu-i plăcea să fie lăudată în gura mare și pe urmă știa că băieții n-o prea aveau la stomac, fiindcă-i lua totdeauna peste picior.

Cele mai multe voturi fură pentru Mitea Erșov. Acesta stătea cu ochii în jos ca să nu se uite la cei ce-l votau, străduindu-se din răsputeri să-și ia o mutră nepăsătoare, din care pricină fața i se încleștase, dar în momentul cînd Iașa anunță rezultatele, nu mai putu să se stăpînească și zîmbi, îmbujorat, dîndu-și astfel în vileag bucuria.

Alla se ridică și o porni spre ușă.

— Încotro? o întrebă Iașa.

— Acum nu mai am ce căuta aici, — îi aruncă peste umăr Alla, cu un zîmbet silit.

— Cum adică nu mai ai ce căuta?

— Uite așa!

Și ieși trîntind ușa.

— Ce-a apucat-o?

— Te pomenești că s-o fi supărat?

— Nu-i nimic. Ne descurcăm noi și fără ea!

— Al doilea punct pe ordinea de zi — cazul Belous — rosti Iașa, uitîndu-se spre Liudmila Sergheevna.

— Acum să vezi tu ce papară ai să mănînci! îi șopti Sima lui Valeri, întorcînd capul spre el.

Acesta stătea cu capul vîrît între umeri și se zgîia la directoare.

Liudmila Sergheevna se ridică în picioare și rămase un timp tăcută, mușcîndu-și buzele. Nu făcuse bine procedînd așa cu Alla. Ar fi trebuit să stea mai înainte de vorbă cu dînsa... De aceea nici cazul Belous nu se cuvenea să fie lichidat așa, în doi timpi și trei mișcări. Trebuia mai întîi să-l discute...

Cu cît tăcerea ei se prelungea, cu atît liniștea din sală se făcea mai adîncă, iar Valeri se chircea parcă și mai mult în bancă.

— Uite ce e, copii — rosti în cele din urmă Liudmila Sergheevna — ordinea de zi n-a fost întocmită cum trebuie... Din vina mea, — se grăbi ea să adauge îndată. Cred că ar fi mai bine să discutăm cazul în colectivul de conducere şi abia după aceea în plenară.

— Atunci ce facem: ridicăm adunarea?

— O ridicăm. Să rămînă numai colectivul de conducere.

Copiii ieşiră lăsîndu-i în sală numai pe membrii colectivului de conducere şi pe Belous care era cam plouat.

— Tu poţi să pleci, — îi spuse Liudmila Sergheevna.

— Bine, dar despre mine-i vor...

— Nu-i nimic, te chemăm noi cînd o fi nevoie.

Aşa ceva nu se mai întîmplase niciodată. De obicei, era mustrat în faţa tuturor. Vîrîndu-şi capul între umeri, Valeri se uita cu gura căscată la Liudmila Sergheevna. Taras se apropie de el şi-i dădu un ghiont uşor în falcă.

— Închide gura! Şi şterge-o, imediat!

Valeri ieşi.

— O să vă mire ce am să vă spun acum, fiindcă nu vă aşteptaţi la aşa ceva, — îi înştiinţă Liudmila Sergheevna. Peste o săptămînă e ziua lui Valeri. Ce-aţi zice dacă am serba-o?

Cei din colectivul de conducere izbucniră în rîs. Erau convinşi că Liudmila Sergheevna spusese asta în glumă şi rîdeau cu poftă fiindcă era o glumă bună.

— Vorbesc foarte serios.

Rîsetele încetară deodată.

— Vă aduceţi aminte ce bine era cînd ne sărbătoream onomastica în sînul familiei. E o datină pe care ar trebui s-o păstrăm şi noi... Familia noastră e mare, avem destui care să-şi serbeze ziua... Eu zic să începem cu Belous.

Copiii se priveau nedumeriţi.

— Bine, dar e un zurbagiu!

— O haimana!

— Un trîntor!

Kira sări de la locul ei și înecîndu-se parcă de indignare începu să înșire toate păcatele lui Valeri: învață prost, nu vrea să facă nimica, înjură ca derbedeii de pe maidan, scrie pe ziduri tot felul de porcării... Îi bruftuluiește pe cei mici, necăjește fetele și pe băieții mai slabi decît el. Nu e cinstit, minte — o secătură, ce mai încolo, încoace!... Și tocmai lui să-i serbeze ziua? Păi, dacă-i vorba să sărbătorim, să începem cu unul care o merită...

— Așa e, are dreptate!

— Întîi să merite!

— Toate astea le știu și eu, copii, — spuse Liudmila Sergheevna. Dar nu sînt de acord cu voi, fiindcă voi vă închipuiți că Belous e un băiat rău. Eu însă cred că nu-i așa, că se preface numai ca să ne sîcîie, ca să se arate el grozav. Poate c-o face într-adins. „Voi — s-o fi gîndind în sinea lui — ziceți că-s îndrăcit; prea bine, atunci chiar așa am să și fiu... Se întîmplă uneori și de-alde astea.“ Pe urmă, ia stați și judecați puțin — cum ne purtăm noi cu el?

— Da' ce, ne purtăm urît, cumva? Nu-l dădăcim tot timpul?...

— Da, dar cum? Îl luăm la rost, îl dăscălim, îl judecăm de parcă ar fi cine știe ce criminal. Cînd el nu-i decît un băiețel. Nici prea răsărit, nici prea deștept...

— Asta cam așa e! întări Taras.

— Și el, ca și voi, de altfel, o să vă bucurați serbîndu-i ziua de naștere.

— Ce șireată sînteți, — zîmbi viclean Taras.

— Nu prea, — zîmbi Liudmila Sergheevna, făcîndu-i și pe ceilalți să zîmbească.

— Înseamnă că trebuie să-i facem cadouri? întrebă Mitea.

— Sigur că da.

— Și prăjituri, — sări și Kira. Nu știți ce prăjituri grozave făcea mama! Cu dulceață...

— Da, și prăjituri. Să fie o serbare în lege. E bine să ne gîndim de pe acum la toate... Numai că deocamdată lui să nu-i spuneți nimic, trebuie să păstrați secretul...

Secretul însă nu fu păstrat. Vreo două zile în șir pe chipul lui Valeri flutură un zîmbet nedumerit. Nu știa cum să primească sărbătorirea pusă la cale și se tot ducea cînd la unul cînd la altul să-i spună:

— Ai auzit? Cică vor să mă sărbătorească de ziua mea. Zău, ce oameni ciudați!

23

Oamenii „ciudați" își dădeau toată osteneala. Efimovna nu mai pridideа cu binevoitorii dornici s-o sfătuiască ori s-o ajute. Atît noul președinte al comitetului cît și Liudmila Sergheevna nu mai aveau tihnă din pricina celor care veneau cu fel de fel de propuneri, ba să cumpere cutare lucru, ba să facă ori să dăruiască cutare lucru. Să fi avut mijloace căminul să ducă la îndeplinire toate aceste propuneri ar fi însemnat ca Valeri să umple o cameră întreagă cu darurile primite, iar cît privește bunătățile, ar fi avut berechet, să-i ajungă toată iarna.

Lui Taras Goroveț, care nu avusese niciodată parte să-și sărbătorească ziua în sînul familiei, toată forfota asta i se părea zadarnică și fără nici o noimă, de aceea bombăni supărat:

— Dar ce credeți voi că-i din țara lui Flămînzilă? Ce o fi în capul vostru? Chiar de s-ar îmbuiba să plesnească și încă n-ar putea să mănînce atîta!

Liudmila Sergheevna se văzu silită să mai domolească oleacă neastîmpărul și osîrdia copiilor. Colectivul de conducere al detașamentului hotărî să i se facă un dar din partea fetelor și unul din partea băieților. Nu era nevoie să fie mult. Mai bine să organizeze și o reprezentație ca să fie cît mai multă veselie. De asta avea să

se ocupe Xenia Petrovna. Şi în fiecare zi, pînă cînd se auzea sunînd clopotul de culcare, sufrageria răsuna de cîntece, tropăituri şi larmă voioasă.

Trezindu-se din somn, duminică dimineaţa, Valeri nu se grăbi să se scoale, fiindcă el nu se grăbea niciodată; se întinse şi deodată băgă de seamă că pantalonii şi cămaşa lui nu mai erau pe speteaza patului. Sări jos din aşternut şi se uită sub pat, dar nu-i găsi nici acolo.

— Măi băieţi, care din voi mi-a luat hainele?

Jur împrejur nu întîlni decît priviri mirate.

— Da' ce să facem cu ele?

— Ia lăsaţi glumele! Cine mi le-a ascuns?

Copiii se strînseră în jurul patului:

— Nu ţi le-a ascuns nimeni. Caută-le mai bine. Cine ştie unde le-ai băgat...

— Altă treabă n-aveam!

Valeri mai căută o dată în pat, se uită şi sub pat. Hainele nicăieri.

— Ce dracu' mai e şi asta! răbufni el supărat.

— Dar astea ce sînt? şi Mitea arătă spre scăunelul de lîngă pat pe care se afla un pachet înfăşurat într-un ziar.

Valeri desfăcu ziarul şi scoase la iveală o pereche de pantaloni şi o cămaşă nouă.

— Astea nu-s ale mele...

Taras pipăi stofa pantalonilor ca un cunoscător.

— Lucru fain! Chiar e păcat...

— Păcat? De ce?

— Fiindcă tot o să-i faci praf în cîteva zile.

— Va să zică sînt ai mei?

— Dar ai cui vrei să fie? Nu sînt pe scăunelul tău? Înseamnă că-s ai tăi.

Valeri se uită neîncrezător la ei, apoi la darul primit, şi în cele din urmă, cu fereală, de parcă s-ar fi temut să nu-l frigă, începu să se îmbrace. Hainele foşneau ca orice îmbrăcăminte nouă, răspîndind un miros aparte, de magazin de textile.

— Nu mai rămîne decît să-l tragem în poză, — izbucni în rîs Taras.

Valeri nu se simțea în largul lui în hainele astea noi. Se obișnuise cu „țoalele“ lui răpănoase, boțite și cîrpite peste tot, și astea de acum i se păreau că-l cam strîng, ba ici, ba colo, și că-l stingheresc, deși îi veneau de minune. Valeri încercă a zîmbi disprețuitor și indiferent ca alte dăți, dar surîsul ce-i miji pe buze părea mai degrabă nedumerit. Mereu veneau alți băieți să vadă hainele și, sub cuvînt că vor să pipăie stofa, îl ciupeau pe Valeri. El se făcea că nu-i pasă dar nu se putea totuși stăpîni să nu zîmbească. Surîsul acela mirat, întrebător îi rămase astfel întipărit pe obraz, pînă seara tîrziu.

Vitea Gușcin, care venise pe la Gorbaciov, observă numaidecît aerul de zile mari al lui Valeri.

— Strălucești ca un gologan nou-nouț! Ce-i cu tine? îl întrebă Vitea. A, ai haine noi. Știi că-ți vin bine?

Vitea se abătuse pe la ei, chipurile, pentru că-i trebuia o carte; adevărul însă era că nu-și mai putea găsi astîmpăr. Dezamăgit, răvășit, sufletul lui avea nevoie de o alinare pe care n-o afla la el acasă. De aceea, cînd Leoșka îi ceru Liudmilei Sergheevna îngăduința să-l oprească și pe Vitea, acesta întîi făcu un gest ca și cum i-ar fi fost lehamite de toate și pînă la urmă... rămase. La început își luă o mutră de om care nu mai simte nici o plăcere în viață, încruntînd din sprîncene și strîmbînd buzele-i groase, ceea ce-i dădea o înfățișare de copil necăjit și bosumflat, ca mai încolo, cînd se mai înveseli, sprîncenele și buzele să i se descrețească. Cînd și cînd doar își aducea aminte de cumplita lui amărăciune și atunci se încrunta din nou; nu trecu mult însă și uită cu totul de ea.

Rămăsese hotărît ca să contopească ceaiul de după masă cu cina care urma să fie servită mai devreme, la ora șase, ca să aibă timp berechet pentru reprezentație. După ce se adunară cu toții în sufragerie, la un semn al

Liudmilei Sergheevna, Mitea se sculă de pe scaun și bătu cu furculița în cana cu apă:

— Copii — adică tovarăși! Astăzi este o zi mare. Sărbătorim ziua de naștere a tovarășului nostru Valeri Belous...

— Ridică-te! Ridică-te! — se auziră șoapte din toate părțile.

Valeri se ridică în picioare. Era deprins să fie luat la refec sau mustrat. De obicei, în asemenea împrejurări nu simțea nici un pic de căință, nici nu-i era rușine. Ba chiar îi plăcea că toți erau cu ochii pe el și își lua un aer foarte degajat, ca unul care n-are de dat nimănui socoteală. De astă dată însă, n-avea nimeni de gînd nici să-l mustre, nici să-l ia la trei păzește, așa că nu se simțea în apele lui fîstîcindu-se de tot. Mai ales nu știa ce să facă cu mîinile. Încercă să și le vîre în cingătoare, dar nu-i ședea bine. Dădu să se sprijine apoi cu mîna de speteza scaunului, dar băgă de seamă că era prea departe. Și atunci își înfundă mîna stîngă în buzunar, iar dreapta și-o propti în șold, încremenind așa ca un fante de pe cărțile de joc, într-o poziție prea puțin elegantă și în același timp comică.

— Împlinești paisprezece ani! Te felicit cu acest prilej în numele tuturor copiilor și am convingerea... am convingerea — se încurcă Mitea — că vei ști să îndreptățești, spre cinstea ta, speranțele noastre...

Aplauzele veniră în ajutorul oratorului care nu prea era obișnuit cu frazele lungi, pompoase.

— Fetele îți dăruiesc — Kira! — îți dăruiesc ceva lucrat de ele...

Kira se apropie și-i întinse lui Valeri două batiste brodate în cruciulițe. Toată lumea începu să aplaude. Valeri luă stîngaci, de parcă ar fi avut o mînă de lemn, batistele și le băgă în buzunar.

— Iar din partea noastră, a băieților — uite...

Mitea desfăcu un pachet și-i înmînă sărbătoritului un caiet gros cu o poză pe copertă. Cum nu găsiseră ceva mai potrivit, luaseră un caiet pe a cărui copertă era

înfățișat moș Gerilă cu un brad în spate, iar deasupra stătea scris cu litere roșii de tipar: „La mulți ani!". Primind caietul, Valeri abia apucă să se așeze la locul lui că se și ridică în picioare văzînd-o pe Liudmila Sergheevna și pe Xenia Petrovna că se apropie de el. Veniseră și ele să-l felicite și să-i ureze... ce anume, nu se mai auzi din pricina aplauzelor.

— Strașnic! Nu-i așa? spuse Vitea, întorcîndu-se spre Leoșka. Îi mergea grozav la inimă sărbătorirea de față ce semăna atît de puțin cu cele de care avea parte acasă, cînd toată lumea trebuia, zor nevoie, să-l sărute.

— M-da, — încuviință Leoșka.

Și lui îi plăcuse tot în afară de cuvîntarea lui Mitea. Băiat bun, numai că n-avea darul vorbirii. Ei, să fi fost Alla, ce ar mai fi turuit din gură! Ar fi știut să spună lucruri mai interesante și mai cu meșteșug. Alla însă nu era de față. Sub cuvînt că ar fi avut ceva de făcut la școală, lipsi toată seara.

Se servi apoi masa: pîrjoale cu crochete de griș și ceai. Kira, Sima și Jana se duseră apoi fuga la bucătărie, întorcîndu-se după o clipă cu niște tăvi acoperite cu ștergare și încărcate cu plăcintă. Primite cu urale, fetele se opriră în spatele lui Valeri. Acesta le privi nedumerit.

— Ce mai aștepți? îl îndemnă Liudmila Sergheevna. E ziua ta azi. Tu ești gazda, noi nu sîntem decît musafiri, așa că tu se cade să ne servești!...

Valeri, pe care-l treceau nădușelile de emoție, luă tava din mîna Kirei și începu a face ocolul meselor, servindu-l pe fiecare cu plăcintă. După ce le împărți pe toate, se așeză la locul lui, privind în jur triumfător.

— Ei, cum vă place? întrebă el, luîndu-și rolul în serios.

— Grozavă! răspunse Taras cu gura plină.

Cînd să întindă și Valeri mîna spre porția lui, un glas tremurător și necăjit se auzi în încăpere:

— Da' mie?

Micuța Liusia rămăsese fără plăcintă. Tot așteptase, doar, doar și-or aduce aminte și de ea; nimeni însă n-o servea, în timp ce vecinii și începuseră să mănînce. Era atît de pufoasă plăcinta, avea atît magiun înăuntru și o coajă atît de rumenă și îmbietoare... Liusiei i se umplură ochii de lacrimi.

— Da' mie?

Petrecerea care începuse atît de bine, amenința să se termine prost. Fetele mai mari tresăriră și se uitară una la alta.

— Liusia, ia de la mine jumate, — alergă la ea Kira.

— Nu vreau jumate.

— Atunci ia-o toată!

— Nu vreau! E a ta... Da' a mea unde e? Liusia își duse mînuțele la ochi și începu să plîngă cu lacrimi fierbinți.

Valeri se uita încruntat cum îi saltă funda din păr. „Ce i-aș mai cîrpi una după ceafă", — se gîndi el și luînd farfuria lui o puse în fața Liusiei.

— Na, uite și porția ta! Numai să nu te mai văd bocind ca un havuz!

Scîncetele încetară ca prin farmec. Răschirîndu-și degetele ude de lacrimi, Liusia se uită printre ele și zări plăcinta pe masă. Suspinînd din adînc, fetița întinse mîna spre ea și se potoli pe loc.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Efimovna scoțînd capul pe gemuleț. Nu v-a ajuns? Poftim...

Pe tejgheluța din dreptul ferestruicii răsări deodată o farfurie cu plăcintă.

Valeri își căpătă și el porția. O bunătate de plăcintă, să te lingi pe degete. Ar fi vrut să mai mănînce o bucată. Farfuria se afla chiar în fața lui. Era, și altă dată n-ar fi stat de loc pe gînduri și ar mai fi luat o bucată. Acum însă, spre marea lui mirare, în loc să se întindă spre farfurie, își înfundă amîndouă mîinile în buzunare și întoarse capul, ca și cum nici nu s-ar fi sinchisit. Nu-i trebuia, de ce să zică lumea că e lacom...

Isprăvind de cinat, strînseră mesele și le dădură deoparte. Plin de însuflețire, Valeri se grăbi să ajute la mutatul lor, strigînd la prichindeii nerăbdători să ocupe un loc. „Artiștii“ se făcură nevăzuți îndărătul unei perdele prinse într-un colț al sufrageriei. Ceilalți se așezară pe băncile puse la perete ca să rămînă loc liber în mijlocul încăperii. Sima sună din clopoțel și venind în mijloc anunță:

— Festivalul dat de echipa noastră artistică de amatori începe. Slava Kulaghin va recita un fragment din poezia lui Isakovski „Cîntec despre patrie“.

Slava făcu un pas înainte, își lipi strîns brațele de trup și spuse pe nerăsuflate poezia.

— Dans rus. Dansează Kira Rojkova și Toma Bondarenko.

Xenia Petrovna se așeză la pian și începu să cînte. Îmbrăcată într-un sarafan, Kira ieși de după perdea, împreună cu Toma, îmbrăcat în cămașă și cu pantalonii băgați în cizme. Dansatorii dădură ocol sălii cu pași molcomi, apoi Kira se opri locului și începu să-și facă vînt cu batista, în timp ce Toma, tuflindu-și șapca pe ceafă, începu a frămînta încet, dar provocător, podeaua cu călcîiele. Kira răspunse țăcănind din tocuri cu un fel de dispreț. Toma se porni să tropăie mai vîrtos și mai stăruitor. Kira îi răspunse iar. De fiecare dată tropotele se întețeau pînă ce se contopiră în cele din urmă într-unul singur și, apucîndu-se de mînă, dansatorii se învîrtiră o vreme pe loc, apoi își luară tălpășița. Aplauzele nu mai conteneau în timp ce îmbujorați, fericiți, cei doi ieșeau și dispăreau mereu după perdea.

Îngroșîndu-și vocea, Tolea Savcenko recită un fragment din poemul lui Maiakovski „Bine!“. Valeri, cu un zîmbet încremenit pe buze, parcă anume ticluit, încercă să danseze „Iablociko“, dar alunecă și se așeză pe jos. Toată lumea făcu haz, însă imediat porniră aplauzele, ca nu cumva să se supere Valeri. Acesta însă nici gînd n-avea să-și facă sînge rău. Se ridică de

jos și-și sfîrși dansul. Pe urmă, cei mici mimară fabula lui Krîlov „Cuartetul“.

Vitea îi spuse lui Leoșka că trebuie să plece acasă și se îndreptară amîndoi spre ușă. Leoșka se îmbrăcă să-l conducă.

— E atîta veselie la voi, — spuse Vitea. De altfel, totdeauna te simți bine aici.

— Îhî! încuviință Leoșka.

— Și ce frumos a dansat!

— Cine?

— Aia în sarafan, Rojkova ... Și apoi e și drăguță.

Leoșka își privi mirat prietenul: ce-o fi găsit oare la Kira?

Leoșka se întoarse agale acasă. Începuse să geruiască: simțea pișcături în obraji, și zăpada scîrțîia de zor, vesel, sub pașii lui. Năpădite de chiciură, crengile copacilor împleteau minunate danteluri deasupra capului său. Ferestrele acoperite cu flori de gheață străluceau luminate, lăsînd să răzbată afară larmă de glasuri și rîsete.

Leoșka era într-al nouălea cer. Pînă atunci, nu-și pusese încă întrebarea dacă la ei, la cămin, era bine sau rău; acum însă se gîndea că Vitea avea dreptate și că fusese spre norocul lui că nimerise aici. Ar fi fost și mai fericit dacă Alla n-ar fi plecat în seara aceea la ea, la școală. Poate că s-o fi înapoiat între timp și o s-o întîlnească.

Ajungînd în dreptul grădiniții din fața căminului, Leoșka se opri — ca în atîtea alte dăți — lîngă tufișuri, unde era umbra mai deasă. Gerul se întețise. Stelele străluceau tot mai viu și zăpada scîrțîia mai abitir sub pașii rarilor trecători, făcînd să pară și mai adîncă tăcerea. Curtea căminului vuia de rîsete și hărmălaie: copiii se duceau pesemne la culcare — se dumiri Leoșka. Tocmai atunci, adus din spate, cu ochii în pămînt, trecu pe lîngă el Ustin Zaharovici. Apoi Leoșka auzi glasul Xeniei Petrovna:

— Ei, cum ți-au plăcut artiștii mei? Nu-i așa că au ieșit bine? Ce zici? Îți venea să-i mănînci — și Xenia Petrovna începu să rîdă.

Rîsul însă îi rămase deodată în gît, preschimbîndu-se într-un hohot de plîns și în aceeași clipă se desluși glasul mîhnit, mustrător al lui Vadim Vasilievici.

— Iar începi, Senicika! Fii cuminte!

— Doamne, doamne, — îi veni la ureche lui Leoșka glasul înăbușit al Xeniei Petrovna. Știu ce dragi îți sînt ție copiii ... și eu ... Și Xenia Petrovna se așternu iar pe plîns.

— Lasă, Senicika, lasă, zău, n-are rost — stăruia îngrijorat Vadim Vasilievici. Hai, fii cuminte!

Plînsul se potoli, nu se mai auzea decît scîrțîitul zăpezii sub picioare.

Inima lui Leoșka bătea să se spargă. Rămase locului o bucată de vreme, cu urechea ciulită, temîndu-se că nu vor fi plecat încă și că s-ar putea să-l vadă. Nu înțelesese ce vorbiseră între ei, nici de ce plîngea așa Xenia Petrovna și de ce lui Vadim Vasilievici îi tremura glasul. Ei care erau atît de veseli! Și acum iată, aici simțise cum se zbate și lăcrimează o mare durere.

La casa de alături se deschise cu zgomot un ochi de la geamlîc. Și o dată cu un nor albicios, răzbi afară un glas cam fîrnîit care cînta tărăgănat: „Eu am o inimă, o inimă cu cîntec ...“ O explozie de rîsete acoperi însă glasul. Apoi gemulețul se închise.

24

Amintirea lăsată de sărbătorirea lui Valeri stărui timp de cîteva zile. Valeri își luase la purtare darurile primite, cu o nepăsare ce bătea prea mult la ochi ca să fie firească; cum intra în clasă, punea pe bancă în fața lui caietul cel gros cu poza lui moș Gerilă. Și cu toate că de obicei nu recunoștea folosința batistelor, acum, după ce se slujea de degete, trecea pe la nas și

batista. Treptat, treptat, hainele deveniră niște lucruri de toate zilele, caietul ajunse o terfeloagă, iar batistele nu mai aveau un aer de sărbătoare. Valeri era și el acum cel de toate zilele: nu avea astîmpăr în timpul lecțiilor, făcea fel de fel de nebunii și nu scăpa nici un prilej să-și bată joc de cineva.

Totuși, ziua aceea de pomină lăsase urme. Sărbătoarea pusă la cale, așa, din senin, în cinstea lui, îl făcuse pe Valeri să creadă că nu era chiar un tercheaberchea, așa cum spuneau toți pînă acum, ba poate că nu era cu nimic mai prejos decît activiști ca Mitea Erșov sau Rojkova. Cine știe dacă nu chiar mai răsărit de cît ei. Atîta numai că el nu căuta să iasă în vileag ca ei; la o adică însă o să le arate el ce poate...

Nu trecu mult și sosi și prilejul „să le arate". Mitea Erșov îl înștiință că a doua zi, el, Valeri, avea să fie controlor de serviciu. Pînă atunci fusese numai de serviciu; în control era numit pentru prima dată. Băiatul simți cum îi crește inima, dar căută să nu se dea de gol.

— Și, ce trebuie să fac?

— Ce, nu știi? Să ai grijă ca totul să meargă strună.

A doua zi, Valeri cercetă împreună cu comisia sanitară toate încăperile. Comisia trebuia să vadă dacă paturile fuseseră făcute și dacă nu rămăsese pe undeva gunoi sau praf. Rezemat de tocul ușii, Valeri se mulțumi să se uite cu un zîmbet pe buze. Pentru el controlul ăsta nu era ceva serios.

După prînz, se duse împreună cu Sima să aducă de la cămară turte dulci pentru ceai. Pe drum Valeri o auzi pe Kira spunînd:

— Păi, dacă a încăput cămara pe mîna lui Valeri, să știți că nu mai rămîne nici jumătate din ea.

Valeri ar fi avut chef să-i tragă un ghiont; noroc c-o zări la timp pe Xenia Petrovna care tocmai trecea prin curte. Ajungînd la cămară se proțăpi în ușă să-l vadă toată lumea de afară și privi cum număra Sima turtele. Deodată îl fulgeră un gînd: dacă Sima o să greșească

numărătoarea și o să fie vreo turtă mai puțin toți au să creadă că o înfulecase el!

— Lasă-mă pe mine să număr, — spuse el, dîndu-o la o parte pe Sima.

Se apucă, deci, să numere și, fiindcă-i tot era teamă să nu greșească, se încurcă de cîteva ori și mînios pe sine o luă iar de la capăt. Altă dată, n-ar fi scăpat, desigur, asemenea ocazie, să-și umple buzunarele; în momentul acela însă nu avea decît un singur gînd: să nu se înșele la socoteală. Și nu se înșelă. Nimeni nu băgă de seamă asta, dar Valeri se simțea ca și cum ar fi făcut cine știe ce ispravă și se uita la Kira de sus.

Elevul de serviciu — deși pentru un timp foarte scurt — se chema, totuși, că era cineva. Și tare îi mai plăcea lui Valeri să-și bage nasul peste tot, să vadă ce și cum, știind că el era mai mare decît toți.

În sala de meditații a celor mici, puștii își făceau exercițiile, scriind de zor că mama îi dă demîncare Mașei, iar Mașa mănîncă griș cu lapte. Slava tocmai isprăvise cu Mașa, care nu mai termina niciodată de mîncat grișul, și se căznea, scoțînd limba de atîta trudă, să deseneze pe coperta abecedarului o stea. Steaua ieșise însă cam strîmbă. Slavka căuta s-o îndrepte, dar parcă o stîlcea și mai rău. Cum în sală nu se afla nici un elev mai mare, Valeri nu se putu stăpîni:

— Fă-ți lecțiile! îl luă el la rost pe Slavka.

— Mi le-am făcut.

— Cînd ți le-ai făcut? Ia să văd!

Slavka deschise îndată caietul, dar Liusia, care stătea lîngă el, sări cu gura:

— Da ce să vezi? Ce, tu ești profesor?

— Sînt de serviciu — și asta-i ca și cum aș fi profesor!

— Oho, ce profesor! N-ai decît trei și doi...

Puștimea pufni în rîs: toți știau că Valeri mîncase adeseori ceartă pentru că lua note proaste...

— Ce spui? se burzului el. Îți dau eu trei să nu-l poți duce. Te mănîncă spinarea!

Ar fi vrut s-o sperie, ba chiar s-o cîrpească... Nu făcu însă nici una, nici alta, ci își smulse brasarda pe care o purta de obicei elevul de serviciu și se duse fuga la Liudmila Sergheevna.

— Poftim! aruncă el brasarda. Nu mai vreau să fiu de serviciu!

— De ce?

— Așa, nu mai vreau!

— Da' de ce?

— Dacă nu vor să m-asculte!

— Nu vor să te asculte, va să zică?

Îi era rușine să spună că tocmai puștimea se găsise să-l ia peste picior. Acum îi părea rău că venise: sigur că directoarea o să înceapă să-l descoasă și pînă la urmă o să afle tot... Liudmila Sergheevna însă nici nu se gîndea să-l întrebe ceva.

— Lasă mofturile. Pune-ți brasarda și vezi-ți de serviciu mai departe. Nu-i nimic dacă nu te ascultă acum, ai să vezi c-o să se învețe cu timpul... Ce, așa ușor crezi tu că se cîștigă autoritatea? Trebuie mai întîi s-o meriți!

Cîteva zile Valeri umblă tot încruntat. Într-un tîrziu se duse la Liudmila Sergheevna să-i spună că pierduse carnetul de note, cerîndu-i să-i dea altul.

— Da' unde l-ai pierdut?

— Nu știu!

— Caută-l mai bine, poate-l găsești.

— Nu-l mai caut! Ce să fac cu el?...

— Cum, nu-l mai cauți?

— Să-mi dați altul nou, ce să-l mai caut pe ăsta vechi!

— Bine, dar acolo sînt notele tale.

— Ei și! Ce să fac cu ele?

— Cum, ce să faci? Nu, trebuie să fie ceva la mijloc!

— Ce să fie? Nu mai am ce face cu cel vechi și gata... Mai bine rămîn fără carnet.

— Ce înseamnă asta? Ia uite-te încoace! Valeri, ce s-a întîmplat?

Valeri smiorcăi din nas, fără să ridice capul.

— Nu vreau! Cum o să mai am autoritate cu notele alea din carnet?

Și-și aplecă și mai mult capul. Liudmilei Sergheevna îi păru bine că n-o văzuse zîmbind. Bietul băiat! În carnetul vechi nu avea decît note proaste și acum Valeri — Valet, cum i se zicea — uite, nu mai putea să se împace cu situația asta: voia să înceapă o viață nouă...

— Bine, — îi vorbi serios Liudmila Sergheevna. Am să cer să-ți dea un alt carnet. (Acum era convinsă că Valeri nu-l pierduse pe cel vechi, ci pur și simplu îl aruncase). Dar ai grijă să nu-l pierzi și pe ăsta și, mai ales, să nu-l strici cu note proaste...

Băiatul îi aruncă Liudmilei Sergheevna o privire strălucitoare și o zbughi pe ușă.

Nu-i făgăduise nimic, nici nu-și dăduse cuvîntul, fiindcă nimeni nu i-l ceruse, dar din ziua aceea începu într-adevăr o altă viață. Fusese obișnuit pînă atunci ca nimeni să nu dea nici doi bani pe el și chiar se mîndrea cu asta, fiindcă așa se deosebea de ceilalți. Și își dădea toată osteneala să păstreze această deosebire: își făcea de cap, nu-și învăța lecțiile, era totdeauna cu gura mare. Era mustrat, luat din scurt, însă el primea totul cu plăcere, deoarece astfel ieșea, oricum, în vileag, și deci era și asta un fel de mîndrie pentru el.

Și iată că, așa, dintr-odată, băiatul își dădu seama că putea să iasă și altfel în vileag. Văzu că era și el în stare să facă de serviciu și să împartă ordine ca oricare dintre cei „cu nasul pe sus", că era și el ascultat și grozav îi mai plăcea să comande, să facă pe grozavul. Viața lui începea să se schimbe și totul trebuia deci să se schimbe o dată cu ea. Dacă i-ar fi stat în putere, Valeri și-ar fi schimbat și pielea. Liudmila Sergheevna află, astfel, că la ultima vizită medicală, Be-

lous îl rugase, aproape cu lacrimi în ochi, pe medic, să-i scoată tatuajul. Mai demult, pe vremea cînd era vagabond, cineva îi tatuase numele pe brațul stîng și cum cel ce făcuse operația nu era prea tare la gramatică, îi scrisese greșit numele. Avea și pe piept tatuaje: o ancoră pe care era încolăcit un șarpe, semănînd mai degrabă cu un arc în spirală. Dintre băieți unii îl invidiau, minunîndu-se de tatuajele lui; alții însă rîdeau de inscripția agramată de pe braț și de ancora cu șarpele încolăcit pe ea, zicînd că Valeri era marinar pe uscat. Acum Valeri ar fi fost bucuros să scape de tatuaj, lucru care, din păcate, nu era posibil decît dacă și-ar fi schimbat pielea.

Valeri își începu viața cea nouă cu atîta rîvnă, încît fie Mitea, fie chiar Liudmila Sergheevna aveau mereu grijă să-l țină în frîu. Îi lua pe toți la rost, cînd trebuia și cînd nu trebuia, cerea să se respecte disciplina și amenința la tot pasul c-o să pună cutare sau cutare caz în discuția colectivului de conducere al detașamentului, sîcîind în asemenea măsură pe toată lumea, încît pînă la urmă colectivul de conducere al detașamentului se văzu silit să ia în discuție cazul lui. Din nou, Valeri se pomeni ca odinioară, în fața mesei, roșu ca racul de rușine, și toți pe rînd încercară „să-i bage mințile în cap“, ca să nu se mai umfle în pene, să nu mai fie lăudăros și să nu mai facă pe șeful.

Valeri încetă să se mai agațe de toată lumea, în schimb căzu într-alt păcat. Își puse în gînd să ajungă orator. Fie din invidie față de colegii lui care îl muștruluiau cu atîta iscusință la adunările colectivului, datorită orgoliului ce se trezise în el cerea mereu cuvîntul la fiecare adunare și ținea discursuri. Vorbea ca vai de lume. Dacă ai fi dat la o parte sumedenia de „așadar“, „prin urmare“, „așa stînd lucrurile“ și alte asemenea repetări, orice discurs de-al lui se putea rezuma la două, trei fraze; Valeri însă se întindea la vorbă și nu se mai oprea pînă ce nu-i luau cuvîntul și nu trăgeau de el, silindu-l să se așeze pe scaun. Băieții fă-

ceau haz pe socoteala lui, dar Valeri nu se supăra, ci o ținea morțiș:

— Puteți să rîdeți cît poftiți! Am să vorbesc pînă m-oi învineți și pînă la urmă tot am să învăț să vorbesc...

Cum însă la cămin nu aveau loc prea multe adunări și rîvna oratorică a lui Valeri era mereu strunită acolo, băiatul căuta să se răcorească la școală. Oricare ar fi fost subiectul discuției, el ridica mîna și-i „dădea drumul". Toate cuvîntările lui erau fără cap și fără coadă și lungi de nu se mai terminau. Băieții se prăpădeau de rîs și dacă n-ar fi fost și instructorul superior, Valeri n-ar mai fi apucat să și le încheie. Gaievski, instructorul superior, căuta să-i potolească pe băieți ba chiar îl dădea pe Valeri drept exemplu: înainte ai fi zis că-i un derbedeu, și acum, uite, se purta ca un adevărat activist. Băieții zîmbeau și-și făceau cu ochiul, iar Valeri se simțea într-al nouălea cer. În sfîrșit, era și el apreciat și încă de cine, mă rog: de instructorul superior!

25

Băieții începuseră a citi cu pasiune ziarele. Răzbiți de iureșul Armatei Populare de Eliberare gomindaniștii se retrăgeau. Fuseseră eliberate localitățile Mukden, Hirin, Cianciun. Detașamente ale Armatei Populare puseseră mîna pe trecătorile ce duceau spre marele zid chinezesc și pătrunseseră în China de nord ajungînd pînă la Tzian-tzin. Soldații armatei populare știau că fiecare pas făcut de ei era urmărit cu emoție atît de țesătorii din Șanhai, de kulii din Kanton, cît și de păstorii neștiutori de carte din Sin-tzian. Niciunul dintre aceștia n-ar fi bănuit că la o depărtare de douăsprezece mii de kilometri de ei, într-un oraș de pe malul Mării de Azov, se află un cămin de copii, unde fiece victorie a lor, fiece înaintare era primită cu bucurie și entuziasm.

La una din lecturile de fiece zi, băieţii o puseră în încurcătură pe Xenia Petrovna cu întrebările lor. Voiau să înţeleagă cuvînt cu cuvînt tot ce scria în ziare, să afle chiar mai mult decît era scris acolo. Telegramele concise din gazetă, presărate cu termeni şi nume chinezeşti greu de ţinut minte nu făceau decît să le stîrnească curiozitatea, fără să înlăture neştiinţa.

Xenia Petrovna făgădui să organizeze în răstimp de cîteva zile o discuţie cu ei în jurul acestui subiect. Şi după ce umblă pe la biblioteci şi pe la cunoscuţi să adune cărţi şi articole despre China, hărţi şi tablouri, le împărtăşi copiilor tot ce reuşise să afle despre cea mai veche civilizaţie şi cel mai numeros popor din lume, minunatul popor chinez, neasemuit de harnic şi de înzestrat. Le vorbi despre răscoale, despre Sun Ir-tzen şi revoluţie, despre lovitura dată de contrarevoluţia condusă de Cian Kai-şi, despre marele exod spre nord al armatelor revoluţionare, despre Mao Tze-dun şi Ciu De, despre oraşul subteran Tanan, care devenise o academie a revoluţiei, despre lupta armatei a opta a partizanilor împotriva cotropitorilor japonezi, despre clica lui Cian Kai-şi, care oferise ţara imperialiştilor americani în schimbul tancurilor şi tunurilor primite şi despre adierea proaspătă de vînt pe care o aduseseră comuniştii şi care se preschimbase în cumplita furtună a mîniei populare, măturîndu-i pe imperialişti şi pe gomindanişti din China.

Xenia Petrovna le vorbi astfel două ore şi abia apucă să termine că trebui s-o ia din nou de la capăt: ascultătorii aflaseră o mulţime de lucruri, dar ţineau să ştie şi mai multe.

— Destul, copii, — spuse în cele din urmă Xenia Petrovna. Nu merge aşa! Nu sînt ministru de externe, nici profesor şi nu pot să ştiu chiar tot, tot. Mai bine, hai să cercetăm împreună acest subiect! Fiecare să citească tot ce poate găsi despre China şi pe urmă să le împărtăşească şi celorlalţi ce-a aflat. O să întocmim apoi în sala de meditaţii un colţ special unde o să pu-

nem o hartă mare ca să însemnăm pe ea situația de pe front. Și tot acolo o să afișăm știrile și fotografiile mai interesante...

Cel mai harnic dintre copiii care se ocupară de colțul acesta se dovedi a fi Gușcin. Venind odată în vacanță să-l vadă pe Leoșka, Vitea rămăsese s-o asculte pe Xenia Petrovna și fusese cuprins de interes pasionat pentru China. Se arătase gata să facă el harta aceea mare, bineînțeles nu așa, singur, ci cu ajutorul altora! Dintre toți se gîndi s-o aleagă, desigur, pe Kira Rojkova, deși fata nu știa să deseneze și nici n-avea un scris prea deslușit. Vitea o lăsa să facă doar schițele în creion, pe care apoi avea grijă să le îndrepte el; după spusele lui însă Kira îi era de mare folos.

Tot timpul vacanței, Vitea se duse aproape zi de zi la cămin și desenă cu ajutorul Kirei mai întîi harta, apoi portretele lui Mao Țze-dun și a lui Ciu De. Kira se ocupa numai de fundal, iar restul rămînea în seama lui Vitea. Desenau amîndoi și vorbeau despre China: ce țară interesantă trebuie să fie și cu cît eroism luptă Armata Populară de Eliberare, gîndindu-se ce bine ar fi dacă ar putea să plece și ei acolo să lupte împotriva gomindaniștilor, pentru puterea populară. De fiecare dată însă ajungeau la încheierea că n-aveau cum să plece și să se războiască, fiindcă nu le-ar fi dat drumul de aici, de la cămin.

Cînd începură iar cursurile, Vitea desenă o hartă a Chinei pentru școala lor. Harta fu atîrnată în sala de festivități și de cîte ori apăreau știri noi în ziare Leoșka însemna așa cum făceau și la cămin, cu o panglică roșie prinsă în ace, linia frontului.

Pasiunea pentru China se întinse și la clasele celor mai mari, așa cum mai înainte cuprinsese tot căminul. Copiii scotociseră pe acasă, căutînd niscaiva lucruri aduse de pe meleagurile chineze. Iurka Trîhno veni cu o cutie de tinichea pentru ceai. Era o cutie veche, ruginită, pe care se mai deslușeau încă destul de bine

niște hieroglife. Iurka se uită la ea cu atenție și o catalogă drept un ciuruc.

— Aiurea! E o tinichea rusească dinainte de revoluție, o imitație după cele chinezești... Ia uitați-vă! și le arătă pe fundul cutiei o inscripție aproape-ștearsă „...*și Co. Moscova*".

Armata Populară de Eliberare se apropie de Beipin, silind armatele gomindanului, aflate acolo, să capituleze. În recreația mare, Leoșka trase un scaun lîngă hartă și înconjurat de o droaie de curioși înfipse un ac cu un stegulеț roșu în mijlocul unui cerculeț, indicînd locul unde se afla Beipin, care acum devenise iarăși Pekin.

— Ei bravo, mă bucur, copii, că vă interesează situația politică internațională, — se auzi un glas.

Leoșka se întoarse. În spatele lor stătea Gaievski, instructorul superior de pionieri.

— Și fiindcă văd că vă interesează atît de mult, o să ținem o adunare specială cu acest subiect. Să vii și tu, îl pofti Gaievski pe Leoșka. Cum, nu ești pionier? De ce?

Leoșka se fîstîci.

— Așa.

— Păi bine, așa înțelegi tu să te ocupi de tovarășii tăi, — îl luă Gaievski la rost pe Gușcin. Sînteți toată ziua împreună și uite că nici acum nu e încă pionier. Se poate așa ceva? Toți elevii conștienți trebuie să fie pionieri. Dar despre asta o să mai vorbim noi...

Și Gaievski plecă.

— Adevărat, de ce nu ești pionier? îl întrebă Vitka. Uite, eu ca mîine am să fac cerere să mă primească în Comsomol.

La Rostov, Leoșka fusese pionier, dar mai apoi, cînd părăsise școala, lăsase totul baltă. Cum mai putea să vadă de pionierat cînd avea toată ziua treabă la bufetul unchiului Troșa!... Cu toate acestea Leoșka se duse la adunarea consacrată Chinei.

Președintele colectivului de conducere, Tolea Krutilin, care purta insigna de comsomolist, deschise adunarea, dînd cuvîntul lui Boris Radov.

Un elev dintr-a șasea, un băiat pistruiat și tuns în cap, se apropie de catedră și, punînd în fața lui, pe masă, un caiet, începu să citească referatul. Citea prost, poticnindu-se mereu și șovăind un timp de cîte ori dădea peste vreun cuvînt mai greu de pronunțat, pe care probabil nici nu-l înțelegea. Temîndu-se să nu piardă șirul, elevul nu se mulțumea să urmărească numai din ochi fiece rînd, ci își mișca și capul totodată de la stînga la dreapta și înapoi. Băieții cunoșteau tot ce citea el — ba chiar și mai mult și cum scăfîrlia tunsă a referentului nu le trezea nici un interes începură să murmure. De cîte ori freamătul sălii se ințețea, Tolea Krutilin, sau chiar Gaievski, ciocăneau cu creionul în masă strigînd:

— Mai încet, băieți!

Referentul își ridica fața îmbrobonată de sudoare de atîta caznă, trăgea aer în piept și, vîrîndu-și iar nasul în caiet, citea mai departe.

Nici Leoșka nu mai asculta. Se uita la băieți, la prezidiu și la Gaievski. Instructorul superior nu-i slăbea pe copii din ochi și de cîte ori întîlnea privirea unuia care șușotea clătina din cap mustrător. Avea o față prelungă și palidă, ca la oamenii suferinzi ai căror obraji, oricît ar fi de mare arșița, nu sînt niciodată arși de soare, ci doar rumeniți. Totuși, nu părea nici bolnav, nici debil. Veșnic era gînditor și grăbit. Chiar cînd zîmbea ai fi zis că-i cu gîndul într-altă parte, iar ochii lui înfundați în orbite și apropiați de rădăcina nasului aproape dispăreau ascunși de crețuri. Părul blond, pieptănat peste cap, îi cădea pe tîmple, silindu-l să și-l netezească mereu cu dosul palmei, ca și cum ar fi vrut să-l lipească de ceafă; dar cum lăsa mîna în jos, îi cădea iar pe frunte în două șuvițe ca de in, pornite din creștetul capului.

Isprăvind de citit caietul, referentul se aşeză la masă, privindu-i neliniştit pe băieţi: aştepta întrebările cu inima strînsă, temîndu-se că nu va fi în stare să răspundă cum trebuie. Cineva îi puse o întrebare în legătură cu dinastia Min din vechea Chină, dar instructorul superior îi atrase atenţia că referatul privea doar situaţia pe plan internaţional a Chinei de azi şi că n-avea nici un rost ca elevii să se afunde în desişul trecutului îndepărtat. Şi cu asta întrebările luară sfîrşit.

— Cine mai vrea să ia cuvîntul?

Cîţiva băieţi se grăbiră să ridice mîna. Şi, rînd pe rînd, se duseră la catedră unde citiră de pe cîte o fiţuică angajamentul pe care şi-l lua cutare sau cutare detaşament ca în cinstea biruinţelor cîştigate de Armata Populară de Eliberare a Chinei să-şi dea cît mai mult silinţa şi să înveţe cît mai bine. Cuvintele folosite de fiecare erau altele şi altfel potrivite, dar toate se învîrteau în jurul unuia şi aceluiaşi lucru: lecţiile, disciplina, temele ce trebuiau făcute acasă. Gaievski asculta cu luare-aminte, încuviinţînd mereu din cap. Apoi se ridică de pe scaun şi aduse laude atît referentului, cît şi celorlalţi care mai luaseră cuvîntul, spunîndu-le că îşi dădeau cu toţii foarte bine seama de sarcina ce o au pionierii, ca toţi şcolarii de altminteri: datoria sfîntă de a învăţa bine spre a fi vrednici să devină schimbul de mîine.

Cu asta adunarea se termină. Leoşka, Vitea şi Kira plecară acasă împreună. Vitea făcea mereu un ocol ca să poată merge cu ei. Şi de fiecare dată ba îl zorea, ba îl ţinea de vorbă pe Leoşka, doar s-o nimeri să iasă o dată cu Kira. Leoşka îşi dădea prea bine seama de tertipurile lui. Acum nu-i mai purta pică fetei şi nu se mai supăra că mergea cu ei. Un singur lucru însă nu putea să înţeleagă: din moment ce Vitea ţinea să fie împreună cu Kira, ce rost mai avea el, Leoşka?

Vitea nu se putea lipsi de el. Cînd era şi Leoşka de faţă, se simţea mai în largul lui şi trăncănea tot

drumul. Cum rămînea însă singur cu Kira, era tăcut și ursuz, iar dacă fata încerca să-i spună ceva, nu scotea mai mult de la el decît „îhî“, „sigur“ sau „cum să nu“. Kira se uita la el mirată și tăcea și dînsa; amîndoi se simțeau atunci stingheriți și încurcați, de parcă s-ar fi certat.

Vitea înțelegea acum că toată povestea cu Natașa Șumova nu fusese decît o amăgire. Nu era vorba de o dragoste adevărată, ci doar de un foc de paie. Așa se întîmplă cîteodată să te aprinzi așa, din senin, ca puțin după aceea să deschizi ochii. O auzise pe maică-sa vorbind cu Sonia despre focuri de paie la cutare sau cutare dintre cunoștințele lor și citise și el în cărți. Acum iată că i se deschiseseră și lui ochii și își dădea în sfîrșit seama că într-adevăr dragostea lui nu avusese nici o noimă. Ce-i drept, de cîte ori o întîlnea pe Natașa inima parcă înceta să-i mai bată, dar îi trecea repede. Și asta îl făcea să creadă și mai vîrtos că focul lui de paie se stinsese și că de-abia acum știe ce înseamnă adevărata dragoste.

Ar fi vrut să fie tot timpul lîngă Kira și nu știa ce să mai facă și cum să potrivească lucrurile ca să se întîmple așa. Dacă ar fi fost cu putință, s-ar fi mutat în clasa paralelă în care învăța Kira, numai că nu găsea un motiv destul de temeinic să ceară așa ceva. În fiecare recreație căuta cîte un pretext să se apropie de Kira și dacă nu știa cum, începea să-i dea tîrcoale. Mai ales însă se bucura cînd se întorceau așa cîteșitrei de la școală. Atunci nimeni nu-l mai împiedica să vorbească în voie, să croiască tot felul de planuri de viitor și să se laude povestindu-le cum o să se facă el marinar. Kira rîdea, spunîndu-i că visează cai verzi pe pereți, iar Vitea se simțea în culmea fericirii.

Astăzi însă era tăcut. Nu-l mai mulțumea fericirea asta din care se înfrupta singur. Neîmpărtășită, i se părea fără valoare, ba chiar destul de îndoielnică. Dragostea îi dădea ghes, dar cum Vitea nu uitase încă

ce se întîmplase cu declarația lui scrisă cu sînge, cînd încăpuse în mîna Ninei Șumova, stătea în cumpănă, frămîntîndu-se, și ofta. Ofta cu atîta parapon și atît de zgomotos de parcă ar fi țîșnit aerul șuierînd dintr-un cauciuc spart.

Leoșka declară că nu-i plăcuse cum se desfășurase adunarea.

— De ce? îl întrebă Kira.

— Era atît de plicticos. Toată lumea citea după notițe. Nu înțeleg de ce aveau nevoie de fițuicile alea?

— Păi, cum vrei tu? Instructorul superior le-a citit și le-a controlat să nu fie vreo greșeală. Poate chiar el o fi scris tot ce-au spus vorbitorii.

— Cum, instructorul le-a scris va să zică? Atunci de ce n-a citit numai el?... Ce rost avea să repete așa, toți, după el ca papagalii?

— Păi, dacă așa trebuie?

La asta, Leoșka nu mai știu ce să răspundă și tăcu. Ajunseseră la grădinița din fața căminului.

— La revedere, — spuse Leoșka și coti împreună cu Kira pe o alee.

Vitea rămase singur pe trotuar. Se uită după ei, apoi, după ce mai oftă o dată din rărunchi, începu să strige:

— Kira! Numai o clipă, te rog!

Kira se întoarse înapoi.

— Iată ce e, aș vrea să-ți vorbesc, — îi mărturisi el mohorît, ferindu-și privirea. Să mergem puțin mai încolo.

O apucară pe o alee laterală pe unde nu trecea nimeri.

— Întîi aș vrea să-mi dai cuvîntul de onoare că n-ai să spui la nimeni nimic.

— Pe cuvîntul meu, — se supuse Kira.

— Să știi... că e vorba... de ceva... foarte serios. Vitea abia reușise să îngăime aceste vorbe, de parcă s-ar fi urcat în fugă pe acoperișul construcției cu cinci etaje în care se aflau locuințele muncitorilor

de la „Ordjonikidzestal" — cea mai înaltă clădire din oraș. Uite ce... — călca mai apăsat mutîndu-și greutatea trupului de pe un picior pe altul; apoi, deodată, închizînd pe jumătate ochii, își dădu drumul de la al cincilea etaj.

— Iată ce e, Kira, te iubesc!

— Ce vorbești!... se dădu îndărăt Kira.

— Asta e! încheie mohorît Vitea și se făcu roșu ca un rac.

Kira se uită speriată la el și începu și ea să roșească.

— Pe cuvîntul meu!

— Ce vorbești, Vitea! repetă Kira. Poate că ți se pare.

— Cum să mi se pară? Doar nu sînt copil mic! îi răspunse mîhnit Vitea.

— Ce nevoie aveam de asta, — îngînă Kira, descumpănită. Era așa de bine pîn-acum...

Obrajii Kirei se rumeniră și fata întoarse capul. Roșu ca focul, Vitea nu se uita nici el la ea, ci undeva, deasupra, la tufișul năpădit de promoroacă. Stătură așa, tăcuți, o bucată de vreme, uitîndu-se fiecare într-altă parte, de teama să nu li se întîlnească privirile.

— Știi ce, Vitea — prinse în cele din urmă glas Kira — hai să nu mai vorbim despre asta. Vrei? Să rămînem așa cum am fost pînă acum. Bine?

— Bine, — se grăbi să încuviințeze Vitea. Simțeam doar că trebuie neapărat să-ți spun asta, atîta tot.

— Altă dată să n-o mai faci, însă. Da? La revedere.

Și Kira o rupse la fugă.

Lucrurile nu se petrecură chiar așa cum ar fi vrut el; de fapt însă nici el n-ar fi putut să spună cum anume ar fi vrut să fie; totul era că reușise să-i facă declarația și că fata nu-și bătuse joc de el. Vitea se învioră deodată. Făcîndu-și vînt, se dădea pe gheață pe lunecușurile de pe trotuar, pe care copiii le lustruiseră oglindă, lovea cu ghiozdanul în gardurile și

portițele întîlnite în cale. Cîinii hămăiau de zor prin curți, zornăindu-și lanțurile. Lătratul lor și zornăitul de lanțuri îl însoțea peste tot ca o muzică.

La poartă, Grom și Lovki săriră înaintea stăpînului lor. Acesta se făcu deodată că alunecă și cade și începu a se hîrjoni cu ei. Grom și Lovki tăbărau pe el, chipurile, furioși, iar băiatul îi înhăța de grumaz, de picioare și tustrei se tăvăleau prin zăpadă, răscolind curtea de la un capăt la altul. Sonia îi dete cu gura că-și umpluse paltonul de zăpadă, dar el se apără atît de mucalit și rîzînd cu atîta poftă, încît o umflă rîsul și pe Sonia. Auzind gălăgie, Milocika veni și ea fuguța. Vitea o prinse de mijloc și se învîrti cu ea roată apoi o lăsă jos. Fetița chiuia de bucurie.

În clipa aceea Vitea își dădu seama dintr-odată că toată lumea din jur este neasemuit de bună și de veselă. Și parcă se simți și el mai blînd și mai bun, așa cum era bună și veselă casa și ziua pe care o trăia și cum avea să fie și mai bună încă ziua de mîine. De aci încolo toată viața lui avea să fie numai freamăt de bucurie și să scînteieze ca un curcubeu.

26

— Nu știu de ce te caută Liudmila Sergheevna, — îl înștiință Sima pe Leoșka, tocmai cînd se așezase la masă.

Leoșka se ridică și se duse îndată la directoare.

— Ți-a venit o scrisoare, Aleoșa, — îi spuse Liudmila Sergheevna.

— De la cine? se miră Leoșka.

— Deschide-o și ai să vezi, — zîmbi Liudmila Sergheevna.

Stampila de pe plic era ștearsă și abia se putea descifra sfîrșitul unui cuvînt „...mansk". Leoșka deschise scrisoarea care începea așa: „Să trăiești, tizule!"

— Știți de la cine e? sări Leoșka, cu fața luminată

de bucurie. De la secundul de pe „Gastello“, acela care m-a adus aici... Vă mai amintiți? Alexei Erofeevici...

Scrisoarea era scurtă. Alexei Erofeevici îl încunoștiința că fusese plecat într-o călătorie grea, dincolo de cercul polar, de aceea nici nu putuse să-i scrie mai curînd. Nicolai Feodorovici nu mai era pe „Gastello“, fusese numit căpitan pe un vas de pasageri și-l luase cu el și pe Cernîș. În locul lui rămăsese să comande vasul Alexei Erofeevici. Restul echipajului era același; toată lumea își amintea de Leoșka și-i trimitea salutări. Cum trăia la cămin? Se împăca bine cu copiii ceilalți? De învățat era sigur că învăța, ar fi vrut să știe însă ce note are? „Ții minte ce ți-am spus, tizule — îi scria Alexei Erofeevici — ca să fii un om adevărat, respectat de toată lumea, trebuie să-ți îndeplinești cum se cuvine munca. Așteptăm vești de la tine și, vezi, scrie-ne și nouă ce succese ai avut“.

Anatoli Dmitrievici, adăuga și el la urmă cîteva cuvinte, întrebîndu-l dacă mai dădea și acum apă la șoareci ca la Batum, atunci. Și-i amintea din nou sfatul lui „Mergi drept înainte cu toate pînzele sus, să simți cum îți șuieră vîntul în urechi!“

Leoșka îi întinse scrisoarea Liudmilei Sergheevna.

— Nu vreți s-o citiți?

— Se vede că e un om bun, — îi spuse, gînditoare, Liudmila Sergheevna, înapoindu-i scrisoarea.

— Nici nu vă închipuiți ce bun e, — rosti cu însuflețire Leoșka.

Deși nu stătuse decît două zile cu Alexei Erofeevici i se părea că-l cunoaște de cînd lumea și că nu se află om mai de treabă ca el pe fața pămîntului.

Leoșka îi arătă lui Iașa, apoi lui Mitea, scrisoarea care trecu astfel din mînă în mînă. Era citită și răscitită, și toată lumea se uita cu invidie la Leoșka. Avea și de ce: i-o trimisese doar un căpitan adevărat, de cursă lungă! Și obrazul lui Leoșka era scăldat în fericire.

A doua zi se duse mai devreme la școală să-i arate și lui Vitea scrisoarea. Vestea aceea sosită din ținuturile polare îl făcu pe Vitea să rămînă cu gura căscată. În fiece recreație se grăbea să-l caute pe Leoșka și luîndu-l deoparte îi povestea în șoaptă, de parcă ar fi fost cine știe ce secret, cum și pe unde călătorise vasul „Gastello“ și prin cîte îi fusese dat echipajului să treacă. Vitea era convins că vasul făcuse o întreagă expediție în nord, că fusese blocat de gheţuri, și că cei de pe bord suferiseră de foame și zăcuseră bolnavi de scorbut... Ba chiar era gata să creadă că „Gastello“ fusese strivit de sloiuri și că marinarii naufragiaseră pe o banchiză, ca și echipajul vasului „Celiuskin“. Spre marea lui părere de rău însă Alexei Erofeevici nu pomenea nimic despre toate astea.

Din fericire în ziua aceea Vitea nu fu ascultat, căci altfel turburarea stîrnită de scrisoarea căpitanului ar fi lăsat urme triste în carnetul lui de note.

Imaginația lui Vitea, și așa destul de aprinsă, primise un imbold atît de puternic, încît zile în șir nu mai vorbi decît despre mare, nesfîrșitele întinderi de gheață, banchize, iceberguri și despre viața minunată, extraordinară și fără de seamăn a marinarilor în ținuturile polare. Dealtminteri — era limpede ca lumina zilei că și el o să ajungă, fără doar și poate, ca Alexei Erofeevici.

— Mă lași să-i scriu și eu? Da? îl întrebă el pe Leoșka și nu se putu stăpîni să nu adauge, dînd în vileag speranța ce-i încolțise în inimă: Cine știe, poate că mă ia cu el? Mi-o găsi ceva de făcut, nu?

Leoșka răspunse la scrisoare și se duse să-i arate și Liudmilei Sergheevna, să controleze dacă nu avea cumva greșeli.

— De ce să controlez? se miră Liudmila Sergheevna. Lasă așa cum ai scris. Alexei Erofeevici așteaptă o scrisoare de la tine, nu din partea mea. Ar fi o înșelăciune.

Leoşka se gîndi şi-şi spuse că, într-adevăr, era mai bine aşa. Şi ce dacă avea greşeli?... Cînd o să termine învăţătura, atunci se schimbă socoteala.

— Dar despre note n-ai scris nimic? N-ar strica să-i trimiţi lui Alexei Erofeevici notele pe pătrarul întîi şi al doilea. Ca să-i dai raportul întreg. Cred că s-ar bucura.

— Mda! Numai că... — Leoşka tăcu încurcat o clipă şi se roşi — numai că, nu s-ar putea să i le trimit doar pe pătrarul al doilea?

— Fie şi aşa, — zîmbi Liudmila Sergheevna.

Leoşka se apucă să copieze sîrguincios notele din carnet. Liudmila Sergheevna îşi puse şi ea iscălitura dedesubt, adăugînd de la sine că „elevul Alexei Gorbaciov era silitor şi disciplinat şi că se împăca bine cu colegii lui".

Vitea ar fi vrut să scrie separat, apoi se răsgîndi: e mai sigur să trimită şi scrisoarea lui în acelaşi plic.

„Dragă tovarăşe Alexei Erofeevici" — îi scria Vitea. „Deşi nu ne cunoaştem personal, eu personal însă aş vrea să mă fac căpitan, ca dumneavoastră. Eu şi cu Gorbaciov sîntem prieteni. Mi-a povestit cum a călătorit cu dumneavoastră pe vaporul „Nicolai Gastello". Nu mă mai săturam ascultîndu-l. V-aş ruga să-mi scrieţi ce trebuie să fac ca să ajung căpitan de cursă lungă. M-am gîndit să mă înscriu la o şcoală de elevi marinari, dar am aflat că nu există aşa ceva. Şi, zău, nu înţeleg de ce. Sînt atîţia băieţi care vor să fie elevi marinari şi nu ştiu cum. Poate că mă luaţi dumneavoastră pe vapor ca elev? Fiţi sigur c-o să-mi dau toată osteneala şi o să fac tot ce-mi cereţi. De astă vară m-am înscris într-un cerc de tineri navigatori, am învăţat să vîslesc şi mă pricep puţin să conduc o barcă cu pînze, iar în curînd am să mă perfecţionez. Cunosc alfabetul Morse şi ştiu să semnalizez. Nu mă feresc de ger, toată iarna umblu descheiat la gît, aşa că pot pleca oricînd într-o călătorie în ţinuturile polare..."

Se duseră amîndoi să pună scrisoarea la cutie. Vitea ridică în sus căpăcelul, iar Leoşka băgă plicul în crăpătura îngustă. Ca să fie şi mai sigur, Vitea izbi în cutie cu pumnul.

— Te pomeneşti c-o fi rămas agăţată acolo, în crăpătură. Şi atunci putem aştepta mult şi bine...

Stătură apoi locului puţin, cu ochii la cutie, urmărind în gînd drumul pe care scrisoarea avea să-l facă pînă la Murmansk, despre care ştiau doar atît că prin părţile acelea soarele nu se arată o jumătate de an, că pe acolo e noaptea polară şi trece Golfstromul de aceea marea nu îngheaţă niciodată.

— Ah, mai bine am fi trimis-o cu avionul! se trezi deodată Vitea. Ar fi ajuns numaidecît...

La întoarcere, tot drumul nu făcu decît să chibzuiască şi să presupună cam pe cînd o să ajungă scrisoarea în mîna lui Alexei Erofeevici şi cînd ar fi să primească răspunsul. Şi de fiecare dată termenele difereau.

— Oricum — spuse în cele din urmă Vitea — de pregătit tot trebuie să mă pregătesc.

Pregătirea se desfăşură în două direcţii: mai întîi începu să studieze ţinuturile polare şi să se antreneze spre a putea înfrunta greutăţile şi lipsurile pe care le-ar fi avut de întîmpinat. În camera lui apăru pe perete o hartă mare, desenată de el, a ţinuturilor polare sovietice, şi tot felul de desene de corăbii copiate după ilustraţii, sau poze rupte din cărţi, înfăţişînd vase blocate de sloiuri, banchize, aurora boreală. Făcînd diverse călătorii pe hartă de la apus spre răsărit şi de la răsărit spre apus, Vitea învăţă denumirile tuturor insulelor, golfurilor şi capurilor, şi tot ce mai găsise în Marea Enciclopedie sovietică din biblioteca lui taică-său.

Pregătirea teoretică mergea strună, fiindcă nu avea de întîmpinat nici o piedică. Mai prost stătea cu antrenamentul menit să-l călească: ori de cîte ori Vitea

încerca să treacă de la vorbă la faptă se lovea de rezistența mamei și a Soniei.

Și mai prost o ducea cu mîncarea. Dacă n-ar fi fost ele, Vitea ar fi putut să arate că și el e în stare, ca un adevărat explorator al ținuturilor polare, să se hrănească luni de-a rîndul numai cu pesmeți și conserve. Nu era însă chip s-o facă pentru că, îndată, maică-sa și Sonia tăbărau cu gura pe el, strigîndu-i să lase „prostiile“ și amenințîndu-l c-o să-l spună tatii, așa că n-avea încotro, de voie, de nevoie trebuia să mănînce pîine proaspătă, supe și alte bucate care moleșeau trupul. Oricît s-a tocmit Vitea cu ele să-i dea voie să poarte șapcă — n-a putut s-o scoată la capăt și s-a văzut silit să-și pună căciula cu clape. Din principiu însă nu-și acoperea niciodată urechile, ca să se obișnuiască cu frigul, totuși nu se putea mulțumi numai cu atît. Se răzbuna după ce ieșea pe poartă, smulgîndu-și de la gît fularul pe care-l băga în buzunar și umlînd toată ziua cu gulerul de la bondiță descheiat. Împotriva bondiței n-avea nimic, fiindcă semăna cu un cojocel.

Cei care plecau în ținuturile polare erau, firește, nevoiți să se despartă de persoanele dragi pentru o bună bucată de vreme și să îndure bărbătește despărțirea. Sigur, că nu-i prea ușor să te desparți de tata și de mama — pe Milka n-o punea la socoteală — dar Vitea era încredințat că putea să înfrunte acest lucru. Numai că n-avea cum să-și dea seama dacă era într-adevăr așa deoarece nu prea vedea ivindu-se în viața lui chiar atît de curînd o asemenea împrejurare.

Cu totul altceva era să te desparți de o persoană pe care o iubești cu tot dinadinsul. Dragostea față de tata și mama se chema că e un lucru „obișnuit“, ceva casnic. Dragostea cea adevărată era însă aceea pe care i-o purta Kirei. Din ziua cînd îi făcuse declarația, Vitea nu mai avusese prilejul să-i vorbească; era convins, totuși, că iubirea lui dăinuia, devenind din zi în zi mai puternică. Și atunci, cum o să fie el în stare să se despartă de Kira? Vitea încercă să-și închipuie

cum o să fie atunci cînd n-o s-o mai poată vedea pe Kira în fiece zi, nici s-o audă vorbind repezit și rîzînd din toată inima. Se întristă numai la gîndul despărțirii și simțea ca un gol în inimă. Pesemne că tot așa sufereau și marinarii, ca și exploratorii ținuturilor polare.

Vitea încercă să-și zgîndăre tristețea, însă văzu că mai mult decît atît nu putea să sufere și atunci se gîndi că nu e un lucru chiar atît de grozav, că o să fie în stare s-o înfrunte. Ba chiar o să-i prindă bine despărțirea asta fiindcă așa o să-și poată pune la încercare dragostea. Dacă o să se adeverească însă că totuși Kira avusese dreptate și că „i se păruse numai"...?

Ajungînd la acest punct al meditațiilor sale, Vitea se simți stînjenit, sentiment pe care îl încerca destul de des în ultimele zile.

Era convins că povestea cu Natașa Șumova se închisese definitiv, că nu-l mai interesa cîtuși de puțin. Își dădu seama însă că n-o slăbea de loc din ochi și vedea tot ce se petrecea în jurul ei. Așa, de pildă, băgase de seamă că Natașa nu mai pleca spre casă împreună cu Vitkovski, ci singură, sau însoțită de colege și că nu mai vorbea cu el. Sigur, Vitea prea puțin se sinchisea, totuși parcă se bucurase văzînd că Natașa și Vitkovski se certaseră. Apoi nu știu cum se făcuse că Natașa începuse iar să-i vorbească, de parcă n-ar fi avut nimic pe suflet și Vitea în loc să-i întoarcă spatele cu dispreț, îi răspunsese, ba chiar zîmbise, încîntat. Vitea își mușca mîinile de ciudă că zîmbise și hotărîse în sinea lui că a doua oară n-o să se mai întîmple așa ceva. Și, totuși, se întîmplase chiar în ziua următoare și apoi mereu în fiecare zi. Povestea începuse de la capăt, de parcă n-ar fi fost la mijloc inima aceea transformată într-o căpățînă de măgar, nici toate suferințele lui. Și iarăși privirile lui Vitea erau îndreptate spre Natașa ca acul busolei spre nord. Și iarăși se perpelea de cîte ori nu putea să se apropie, cînd era cîte cineva

lîngă ea, și iarăși se simțea într-al nouălea cer cînd Natașa catadixea să-i vorbească.

În același timp însă dorea ca și pînă atunci să fie împreună cu Kira. Prin urmare, o iubea și pe ea? Atunci ce mai căuta aici Natașa?

Vitea încerca zadarnic să iasă din această încurcătură și tot aștepta cu inima strînsă ca una dintre ele să ghicească pînă la urmă ce se petrece cu el și să-l ia în rîs. Între timp Natașa și Kira se împrieteniseră — deși învățau în clase paralele — și în recreații erau totdeauna împreună. Puteau să-și destăinuie una alteia secretele — fetele nu prea știu ele să-și țină limba! Ba chiar i se păru lui Vitea că uneori se uită la el cu viclenie și zîmbesc. Speriat, băiatul căuta să se facă nevăzut.

Vitea încercă să aducă vorba despre asta față de Leoșka; pornind așa, de la generalități.

— Ia spune, dacă tu ai iubi pe cineva, ai fi în stare să faci orice ți-ar cere?

Leoșka se gîndi cam ce ar putea să-i ceară Alla și dădu din cap în semn că da.

— Ai sări pentru ea de la etajul al cincilea?

— De ce?

— Vorbeam numai așa... Dar în foc ai sări?

— Nu știu! recunoscu cinstit Leoșka.

— Eu aș sări, sînt sigur, — oftă Vitea.

Isprăvise astfel cu generalitățile, fără să fi lămurit nimic. Tăcu o clipă, apoi întrebă iar, așa, mai pe departe.

— Da' ia spune: ai putea să iubești două deodată?

Leoșka o asemui în gînd pe Alla cu celelalte fete și răspunse hotărît:

— Nu, cred că nu se poate așa ceva.

Vitea se întunecă la față.

— Dar ce s-a-ntîmplat? zîmbi zeflemitor Leoșka. Ce, acum iubești două deodată?

— Nu, am întrebat numai așa, — răspunse Vitea, încurcat.

Leoşka nu lua în serios suferinţele prietenului său. Şi dragostea, şi visurile lui nu erau decît copilării. Deşi aveau aceeaşi vîrstă, Vitea părea mult mai copilăros decît Leoşka. Vitea se avînta înfierbîntat în tot ce punea la cale ca şi cum ar fi fost vorba de un joc. Leoşka privea totul cu un fel de îngăduinţă, ca şi cum ar fi fost mai vîrstnic. Trăind alături de unchiul Troşa, Leoşka uitase să se mai joace. De cîte ori îl interesa ceva sau se simţea atras de ceva, Leoşka stătea să se gîndească pe îndelete şi cu luare-aminte. Vitea nu se gîndea, era furat de născocirile lui.

Scrisoarea lui Alexei Erofeevici dăduse un imbold proaspăt pasiunii lui pentru navigaţie. Imaginaţia lui bogată îl ajutase pe Vitea să ia foarte uşor locul, în gînd, căpitanului de pe „Gastello", să conducă vaporul pe Arctica, spre cercul polar, pretutideni. Stînd în genunchi pe scaun, urmărea cu degetul pe harta desenată de el cele mai grele itinerarii. În închipuirea lui şi pornise în călătorie: plutea pe noianul de ape, luneca printre banchize şi munţi de gheaţă, auzea cum trosnesc pereţii vasului strivit de gheţari, făcea de gardă în bezna nopţii polare. Chibzuia în sinea lui, ba chiar trăgea nădejde că Alexei Erofeevici va şti să-l preţuiască şi-l va lua cu el. Lui Leoşka însă nu prea îi venea să creadă că s-ar putea să le cadă asemenea chilipir pe cap. Aşa ceva se întîmplă numai în poveşti, nu şi în viaţa de toate zilele. Îşi aducea aminte de taică-său, de chemarea farului din Mahingiauri, de cele două zile cît călătorise pe bordul lui „Gastello", de Alexei Erofeevici, de căpitan. Acolo era viaţa adevărată şi oameni adevăraţi. Cum ar fi fost cu putinţă să te trezeşti, aşa, dintr-odată, într-o viaţă ca asta, să ajungi aşa, ca ei. Pentru asta îi scria Alexei Erofeevici „trebuie să-ţi îndeplineşti cum se cuvine munca". Dar care era munca asta, ce trebuia să facă? Era şi el destul de mare acum şi totuşi nu făcuse încă nimic şi nici nu ştia ce are de făcut.

„Uite — auzi pe unii şi pe alţii — fiţi ca Sereoja Tiulenin sau Korceaghin“. Dar cum să ajungi ca ei? Pe atunci era război şi au avut cum să-şi arate vitejia. El însă cum să facă? Dacă ar mai fi vreun război, atunci nici vorbă că ar arăta el ce poate! Dar noi dorim pacea, nu mai vrem război...

Profesorii şi educatorii le spuneau că trebuie să învețe bine, să termine şcoala şi să-şi aleagă apoi o îndeletnicire căreia să-i închine toată viaţa. În felul acesta însă — i se părea lui Leoşka — ar fi însemnat să înceapă viaţa de-abia cînd ar fi isprăvit şcoala. El însă trăia şi în momentul de faţă, iar viaţa se depăna mai departe, nu putea să aştepte pînă o să isprăvească el şcoala.

Leoşka încercă să descurce cu ajutorul Xeniei Petrovna această problemă, dar se vede că nu reuşise să-şi tălmăcească gîndul destul de lămurit sau că ea nu-l înţelesese aşa bine, deoarece se apucase să-i repete aceleaşi lucruri pe care le mai auzise de nenumărate ori: că trebuie să termine cu învăţătura, să devină om întreg şi atunci o să se lămurească în toate privinţele. Nici Liudmila Sergheevna nu înţelese la început ce voia Leoşka.

— Avem un atelier, diferite cercuri. Şi tot aşa şi la şcoală aveţi mai multe cercuri. Treptat ne îndreptăm spre învăţămîntul politehnic. Nu-ţi rămîne decît să-ţi alegi o muncă spre care te trage inima şi să-ţi vezi de ea.

Băiatul care nu ştia ce înseamnă „învăţămîntul politehnic“ îi răspunse că nu era vorba despre asta.

— Dar despre ce?

— Despre viaţă.

— Dar cum poţi să trăieşti fără să munceşti? O să-ţi alegi o meserie şi o să te îndeletniceşti cu ea.

— Bine, dar viaţa nu înseamnă numai muncă, nu-i aşa? Viaţa în sine... stărui Leoşka şi tăcu, căutîndu-şi cuvintele ca să-şi tălmăcească mai bine gîndul.

— Ei, asta, băiete, tot viața o să-ți arate! zîmbi Liudmila Sergheevna.

Explicația asta însă nu reuși să-l lumineze cîtuși de puțin.

Poate c-ar fi fost mai bine să fi stat de vorbă cu Vadim Vasilievici, dar acesta în ultimul timp era prins cu treburile la uzină și aproape nici nu mai dădea pe la cămin. Cărțile îți arătau, ce-i drept, o mulțime de lucruri și te lămureau în multe privințe; din păcate însă în ele era vorba numai de ceea ce fusese cîndva, de ceea ce se înfăptuise mai înainte. Cărțile înfățișau viața unor oameni care trăiseră mai de mult; mai toate vorbeau despre niște persoane care trăiau într-alte vremuri, cînd Leoșka nici nu era pe lume. Sigur că-i interesant să cunoști viața altor oameni, dar oamenii aceștia erau altfel croiți, viața lor se isprăvise, în timp ce a lui abia acum începea și, după cum i se părea lui Leoșka, nu semăna de fel cu a celorlalți, era cu totul altfel, o viață aparte, și trebuia deci să se desfășoare altfel decît viețile celor ce trăiseră mai înainte.

Printre cărțile pentru copii erau o mulțime pe care Leoșka nu fusese în stare să le citească pînă la capăt. De fapt, nici nu erau ceea ce se cheamă cărți de citit. Ci mai degrabă niște culegeri de probleme de bună purtare, de pildă, ce se cade și ce nu se cade să facă un copil. Și o seamă de copii — băieți și fete — născociți de autor și care nu semănau de loc cu cei din jurul lui Leoșka — își dădeau toată silința să rezolve aceste probleme.

Asemenea cărți îi aduceau aminte lui Leoșka de plăcinta de acasă, așa cum o făcea maică-sa cînd nu avea cu ce o umple. Se numeau „plăcinte cu răbdări prăjite". Pe dinafară era ca toate plăcintele, ba chiar mai bine rumenită, dar înăuntru era goală; doar unsă cu untdelemn, să nu se lipească aluatul...

Școala? La școală nu făceau decît să învețe. Dar dacă viața nu putea fi cuprinsă în toate cărțile cîte

fuseseră scrise, cum ar fi putut oare să o îmbrățișeze în întregime manualele de școală? E drept că aveau cercuri la școală, dar și acolo toată lumea socotea de cuviință să repete ceea ce spuneau profesorii și manualele. Iar profesorii vorbeau mereu de unul și același lucru: disciplină și învățătură și iarăși învățătură și disciplină.

La adunările plenare ale pionierilor se vorbea tot așa despre învățătură și disciplină, cu singura deosebire că cei ce vorbeau erau niște copii, nu băieți mari. Cînd unul, cînd altul dintre pionieri citea cîte un referat scris pe un caiețel, și oricare ar fi fost subiectul și oricum ar fi fost tratat, concluzia era că trebuie să fii disciplinat și să înveți bine. Pionierii se povățuiau într-una unul pe altul să fie sîrguincioși și cuminți. Fără prea mare folos, însă: cînd îi căutai îi vedeai „lămurind" ba pe unul, ba pe altul, fie pentru o notă proastă, fie pentru cine știe ce năzbîtie. Rosteau tot felul de cuvinte mari, dar cuvintele-s cuvinte, nu aveau nici o înrîurire asupra purtării lor. Cum plecau de la adunare, începeau iar să strige în gura mare, se țineau de drăcii, suflau și copiau în clasă, iar dacă se întîmpla să nu fi învățat lecțiile, se prefăceau că-s bolnavi, fremătînd de bucurie cînd reușeau s-o tragă pe sfoară pe profesoara lor.

Căminul și educatorii de o parte, iar de alta școala și profesorii îl împingeau parcă anume pe Leoșka pe acest făgaș. Băiatul mergea pe el fără să se mai împotrivească. Și totuși pretutindeni se răsfirau alte drumuri, se întretăiau, pentru a se răzleți iar, alte căi, cînd line ca-n palmă, cînd cu hîrtoape, însă pe ele se perindau alți oameni. Leoșka întorcea uneori capul înapoi: „E prea devreme, mai ai timp!" îi spuneau atunci, sau: „Nu e bine, nu se poate!" Leoșka mergea mai departe pe același făgaș, uitîndu-se în dreapta și în stînga, arzînd de nerăbdare și dornic să vadă cum e acolo la ceilalți și să știe și el de ce nu e bine sau nu se poate...

Adolescență! Pas în necunoscut, clipa neștiută în care un copil îi trece pragul, schimbînd bucuriile nevinovate ale vieții cu tainicile meditații, cu încercări pururi repetate de a înțelege! În copilărie te bucuri de tot ce-ți bucură inima și te întristezi de tot ce ți-o întristează, fără să înțelegi, fără a căuta pricina. O dată cu adolescența însă, se naște și conștiința care privește fără teamă, plină de îndrăzneală lumea. „Cum e făcut oare?“ sau se întreabă singură: „Care-i rostul meu pe lume?“.

Îngrădind ceea ce socotesc ei că ar fi cercul preocupărilor copilărești, oamenii maturi se silesc cu ajutorul cărților, făcîndu-le morală sau pedepsindu-i, să-i țină pe cei mici înlăuntrul acestor granițe. Ele însă nu există decît în închipuirea celor mari. Copiii trec mereu peste ele, iar dacă sînt opriți, o fac într-ascuns.

Părinții încearcă să-i împiedice pe copii de a cunoaște o mulțime de lucruri. Degeaba însă, fiindcă ei văd și descoperă totul. Văd moartea ca și durerea, cunosc dragostea ca și ura, ticăloșia ca și demnitatea, josniciile ca și înaltele imbolduri. De fapt, în adolescență omul ajunge să cunoască lumea și tot ce se întîmplă în ea. Lucrurile pe care le va afla mai apoi vor fi de bună seamă mai multe și mai precise, omul va simți și va gîndi mai adînc, cu mai mare ascuțime, niciodată însă aceste trepte ale cunoașterii nu se vor putea compara cu primele, cu acelea pe care le urcă în adolescență, încă șovăielnic, sfios, cu băgare de seamă, căzînd la tot pasul, pătruns cînd de groază, cînd de înflăcărare.

Lumea copilului nu poate fi împărțită matematic în lucruri folositoare și lucruri nefolositoare sau indiferente. Lumea lui nu se poate îmbucătăți, în ea nu există *ce-i al meu și ce nu-i al meu*, totul e al lui și pentru el. Aici nu găsești sentimente înjumătățite, nici îmbinări curioase de bucurie și amărăciune. Sentimentele sînt curate și vii. Niciodată un om matur nu va fi atît de nemîngîiat și de indignat ca în adolescență

de prima umbră de minciună ce se va fi ivit pe azurul lumii lui senine. Nicicînd nu va simți atît de puternic bucuria și entuziasmul ca în adolescență. Nu e asta oare pricina pentru care în amurgul vieții își amintește cu un fel de evlavie, nu de plăcerile maturității, ci de bucuriile nevinovate ale adolescentului?!...

27

Gîndind, Leoșka nu era deprins să folosească niciodată vorbe mari și solemne. Gîndurile lui încăpeau toate într-o propoziție pe cît de simplă pe atît de scurtă: „Ce plictiseală!". Îl plictisea faptul că trebuia să-și facă singur patul, să fie de serviciu la cămin, să meargă la școală, să-și învețe lecțiile, tot ce vedea în jur i se părea plicticos — lucruri prea obișnuite, prea cunoscute!

Vitka, față de care Leoșka își deschisese sufletul, fusese și el de părere că într-adevăr totul era plicticos și că i se făcuse lehamite. Leoșka însă nu adusese vorba despre asta numai așa, ca să fie compătimit.

— Să înveți! spuse el. Să înveți, parcă cine știe ce scofală ar fi! Uite că eroii din cărți sînt altfel decît noi, ei n-au mai așteptat să-i învețe nimeni, au căutat singuri să afle. De ce noi trebuie să așteptăm să aflăm de la alții, să ne învețe ei ?

— Așa e! Ne pregătim doar pentru viitor, — întări Vitka și, repetînd o formulă auzită undeva, adăugă: Viitorul — nu-i așa? — e al nostru, al copiilor!

— Bine, da' noi nu sîntem copii!

— Sigur că da, însă cei mari ne socotesc încă niște ținci... Hai să le arătăm că nu-i așa!...

— Nu trebuie să le mai arătăm nimic. Ce rost are să ne umflăm în pene, cînd viitorul e al nostru?...

— Așteaptă! O să facem ceva, să rămînă cu gura căscată!

A doua zi după școală, cu o mutră de parcă ar fi uneltit ceva, Vitka îl luă deoparte pe Leoșka și, după ce așteptă să plece toți copiii, se uită jur împrejur și chibzui că strada nu e un loc chiar așa potrivit pentru o discuție serioasă:

— Să mergem în grădiniță, — spuse el.

Aleile laterale erau acoperite de un strat afînat, neatins, de omăt. Vîntul legăna tufișurile despuiate și ciufulea penele vrăbiuțelor zgribulite. Băncile fuseseră ridicate încă din toamnă, așa încît băieții se așezară pe o ladă de gunoi.

— Să vezi c-o să răzbim, — rosti Vitka. Ne apucăm să studiem serios, să ne pregătim. O să ne canonim și o să ne supunem la tot felul de încercări grele. Eu zic să facem așa ceva, ca o societate sau ca un cerc... Vitka aruncă o privire în jur. Știi, ca pe vremuri, cînd nu voiau să se afle nimic... Lumea o să creadă că sîntem la fel cu ceilalți, niște oameni ca toți oamenii; între timp noi o să ne pregătim, o să studiem și, cînd o fi momentul, o să le arătăm ce știm.

— Ce să știm?

— Cum, ce? Tu ce vrei să te faci? Eu căpitan. Tu nu?

— Ei, cum să nu? răspunse Leoșka.

Nu era rău de loc să fii căpitan, numai că el nu prea trăgea nici o nădejde în privința asta.

— Cum îți spun, o să ne pregătim. O să citim tot felul de cărți, o să studiem marea, vapoarele, o să ne călim voința, firea, să nu ne fie frică de nimic, să nu dăm niciodată îndărăt... Sigur, ne-am putea duce și la debarcader, în cercul elevilor marinari, numai că acolo, vezi, te pregătesc să ajungi matroz... Mai bine, singuri!

— Dar de ce așa, într-ascuns?

— Ei, cum nu înțelegi? Întîi și întîi fiindcă-i mai interesant... Un cerc e așa cam ca o școală. Prea sînt mulți acolo. Așa o să fim numai noi. Nimeni n-o să știe, și pe urmă ce să vezi? și Vitka desfăcu palma ca

și cum ar fi vrut să arate surpriza care avea să producă preschimbarea lor peste noapte în căpitani de vapor. Ei și după aia... și tăcu încurcat. Mai știi ce se poate întîmpla?... Poate că nu reușim și atunci au să-și bată joc de noi... Așa însă nimeni n-o să aibă habar de nimic.

Leoșka se învoi. Era sigur că dacă n-ar izbuti, toată lumea i-ar lua peste picior, așa că era mai cuminte să tacă.

— Stai că nu merge așa, trebuie să jurăm că nu suflăm un cuvînt... M-am gîndit și la un nume: ce zici? „Viitorul", de pildă, ți-ar place? Dar nu pe rusește, ca auzindu-l careva să știe despre ce-i vorba! Viitorul pe latinește se spune „Futurum". Să-i zicem noi tot așa „Futurum"! E strașnic — nu?... Ar trebui să avem și o deviză.

— Cum adică o deviză?

— Cum să-ți spun... așa, ca o lozincă! Adică ce-am vrea noi. Înțelegi? Așa cum se scria pe blazoane în evul mediu.

— Bine dar acum nu sîntem în evul mediu. Ce-ți veni?

— Nu mi-a venit nimic. Uite, în „Doi căpitani" Sanea și Petka aveau un fel de legămînt între ei: „Să lupți și să cauți, să descoperi și să nu te dai bătut"! Dar noi — avem un scop? Avem! prin urmare trebuie ca deviza noastră să arate acest scop.

— „Să fim căpitani"! glumi Leoșka. Îți place?

— Dacă o iei așa în rîs... se supără Vitka.

— Bine, nu mai spun nimic. Vrei o deviză? Bine, fie și deviză.

— Eu cred că ar merge: „Să știi și să poți!" Tu ce zici?

— Merge... Numai că... Poate c-ar trebui și „să faci"!

— Atunci, stai... Uite așa!

Vitka rupse o nuia și scrise pe zăpada pufoasă, înșirînd cuvintele unul sub altul:

A vedea!
A ști!
A putea!
A face!

— E strașnic, nu?

— Da, e bine... încuviință Leoșka.

Era o deviză puternică, serioasă, sunînd ca o poruncă.

— Dar n-o scriem toată! urmă Vitka, ștergînd cu piciorul cuvintele. Ei, și pe cine mai luăm?

— Pentru ce?

— Așa, ca să fie mai interesant. Să nu fim numai noi doi singuri... Ce zici? întrebă apoi, așa parcă într-o doară. S-o luăm și pe Kira?

— Ei, na-ți-o! Ce înțelege ea? Și pe urmă fetele nici nu sînt primite în marină! Cum o să fie marinar?

— Habar n-ai, de-aia vorbești. Dar Scetinina — căpitan de cursă lungă? Dar asta... na, că am uitat cum o cheamă, care-i comandantul unei flotile de baleniere în Orientul Îndepărtat. Și încă ce comandant!... Degeaba vorbești tu, Kira e foarte pricepută și-i place să știe cît mai multe lucruri...

Leoșka îi spuse că dacă Vitka avea chef să-și bată capul cu fetele, treaba lui, să-i fie de bine, dar că asta n-avea nimic de a face cu căpitănia. Că-și dă seama că de asta a și născocit toate astea ca să fie cît mai des cu ele împreună; pe el însă așa ceva nu-l interesează. Vitka se supără foc și se certară. Toată istoria asta cu cercul, cu deviza și cu secretele i se păruse lui Leoșka nespus de copilăroasă, iar faptul de a o lua și pe Kira cu ei o făcea să fie pur și simplu neserioasă. Mai apoi însă Leoșka își luă seama. Ei și ce dacă avea s-o ia sau nu pe Kira? Nu era tot una? Cu ce-i stingherea? Nu merită să piardă un prieten, numai pentru atîta lucru.

Cîteva zile după aceea, Leoșka se apropie de Vitka și-i spuse că s-a răzgîndit, că Vitka n-avea decît să ia pe cine-o pofti. Și atunci ieși la iveală că Vitka voia s-o ia și pe Natașa Șumova. Și că între timp nu stătuse

cu mîinile-n sîn. Atît Natașa cît și Kira aflaseră din gura lui secretul. Mai mult chiar, pregătise și ștampila și emblema societății. Le săpase în flecurile de cauciuc de la pantofi. Acasă toată lumea se întreba nedumerită cum de se deslipiseră flecurile așa deodată, cînd abia fuseseră puse? Bombănind, Sonia se duse iar cu pantofii să-i pună tocuri noi. Ștampila era simplă de tot: litera F din alfabetul latin într-un cerc, iar emblema era chiar frumoasă. Pe o mare învolburată ca încrețiturile storurilor de la magazie plutea o barcă înclinată pe o coastă. În cele patru colțuri se aflau inițialele devizei. Vitka nu reușise încă să găsească o formulă pentru jurămînt. Leoșka îi spuse că după părerea lui cuvîntul de onoare făcea mai mult decît toate jurămintele. Vitka se învoi, cu condiția ca să fie rostit cu tot șartul cuvenit.

În aceeași grădiniță, pe o alee laterală, își împletiră cîteși patru mîinile într-o singură strîngere, dîndu-și cuvîntul de onoare că nu vor da în vileag nici existența cercului „Futurum", nici numele membrilor lui, nici ce fac, nici ce aveau de gînd să facă... Părîndu-i-se că joacă o scenă dintr-un spectacol de amatori, Leoșka nu-și putu stăpîni un zîmbet. Kira se supuse ceremoniei, cu gîndul aiurea, ca și cum nu s-ar fi sinchisit prea mult de ea. Numai Vitka și Natașa aveau niște mutre de conspiratori: vorbeau în șoaptă cu un aer grav și mereu se uitau cu teamă în jur.

Terminînd cu legămîntul, Leoșka spuse că era de ajuns cît vorbiseră pînă acum de una și de alta și că ar fi timpul să se apuce de treabă. Toți voiau, firește, același lucru, numai că nu știau cum să înceapă. Vitka îi înștiință că la vară aveau să facă o excursie cu barca. El știa să conducă o barcă cu pînze, iar ceilalți aveau să învețe în timpul excursiei.

— Pînă atunci o să studiem corăbiile, — adăugă el. Nu numai teoretic, dar și practic. Am eu o carte în care sînt descrise tot felul de vase.

— Dar practic? întrebă Leoşka. Marea a înghețat și nu mai e nici un vapor în port.

— Ce vorbeşti! sări cu gura Nataşa. E unul lîngă dig. Acela pe care l-au distrus nemţii. Ne ajunge deocamdată. Pe urmă mai e ăla de lîngă „Ordjonikidzestal"... care-i destul de mare.

— Ăla în care era cît pe aici să te îneci? întrebă Leoşka.

— Da, ăla... dădu din cap Vitka. Eu sînt pentru, numai că nu putem merge aşa toţi o dată: prea bate la ochi. Mai bine hai să ne împărţim în grupe.

Rămase, deci, hotărît ca Vitka să se ducă împreună cu Kira în port pe vasul ăla mare. Iar Nataşa cu Leoşka, pe vaporul torpilat.

Duminica dimineaţa, potrivit înţelegerii, Leoşka o aştepta pe Nataşa în faţa şcolii. Vîntul sufla dinspre răsărit şi deasupra uzinei „Ordjonikidzestal" se înălţau spre cer vălătuci mari de fum. În oraş nu prea simţeai suflînd vîntul, însă cum ieşeai afară la cîmp, parcă te tăia la obraz. În faţa lor se deschidea o întindere acoperită de zăpadă. Pe alocuri viscolul spulberase omătul, lăsînd să se vadă iarba degerată, iar în alte părţi îl troienise, ridicînd nămeţi mari, colbuiţi de funingine şi de praf roşcat.

— Cum ajungem acolo? întrebă Leoşka. Trebuie să fie vreo pîrtie pe undeva.

— Ei, na, de ce să ocolim atîta? se împotrivi Nataşa. O luăm de-a dreptul peste cîmp, să scurtăm drumul.

Pojghiţa de gheaţă colbuită ce se prinsese deasupra zăpezii troznea sub paşii lor, fărîmîndu-se şi lăsînd să li se cufunde picioarele în neaua afînată ca zahărul pisat. Băiatul căuta să ocolească nămeţii: îi venea mai lesne la mers şi nici nu-i intra zăpadă în ghete. Nataşa i-a aruncat de cîteva ori priviri dispreţuitoare lui Leoşka şi, pînă la urmă, n-a răbdat-o inima să nu-i spună:

— Păi aşa vrei tu să te oţeleşti? Nu vezi că de-abia ţi-ajunge zăpada la gleznă?

Stratul de nea, într-adevăr, nu era mare, dar pantofiorii Nataşei se înfundau cu totul în el; omătul ce se lipise de picioarele ei începu să se topească şi ciorapii Nataşei se udaseră leoarcă, luînd o culoare închisă. Vîntul sufla mai, mai s-o doboare şi fata trebuia să se întoarcă ba într-o parte, ba într-alta, ba chiar cu spatele şi să meargă aşa, de-a-ndaratelea. Rănit de cuvintele ei, Leoşka pornise întins la drum, fără să mai facă nici un ocol şi se uita cu un zîmbet ironic la Nataşa, aşteptîndu-se din clipă în clipă s-o audă cum se plînge de frig. Nataşa însă nici nu crîcnea. Îşi muşca îndărătnică buzele şi mergea drept înainte.

Nămeţit de zăpadă, vaporul îşi înălţa spre cer doar coşurile ruginite şi sîrmele rupte ale balustradei din jurul punţii. Chiar lîngă bordul vasului, copiii se cufundară.

Leoşka îşi ieşi din sărite. Cine dracu' l-a pus să se ia după gura lor şi să facă asemenea tîmpenie?! Ce să vadă aici? nişte coşuri ruginite şi nişte cabine arse?

În cabinele unde pătrunsese zăpada nu mai bătea vîntul, dar te strîngea parcă mai abitir în spate decît sus, ca şi cum însuşi fierul îngheţat ar fi răspîndit în jur frig. Nataşa, care pentru prima oară pusese piciorul pe un vapor, se uita peste tot curioasă, punîndu-i fel de fel de întrebări lui Leoşka. Pe puntea de comandă Leoşka îi arătă sala nautică, explicîndu-i că în cutia goală a habitaclului se afla înainte busola şi cum funcţiona cîrma. Nataşa atinse cu mîna timona cu cavile, care se mişcă din loc, scîrţîind.

— Uite, că merge!

Nataşei îi străluceau ochii. Se apropie de cîrmă şi o apucă de cavile:

— Dă comanda!

În locul comenzii însă se auzi un glas de jos:

— Hei, care-i acolo, dă-te jos!

Pe punte stătea un bărbat într-o scurteică îmblănită şi se uita la ei mînios, cu capul dat pe spate.

— Ce căutaţi acolo?

— Nimic, — îi răspunse Leoşka. Am vrut numai să ne uităm.

— N-aveţi ce vedea aici — se răsti, tot aşa, mînios omul cu scurteică îmblănită. Vreţi să cădeţi de-acolo şi pe urmă să am eu bucluc din pricina voastră? Vă băgaţi nasul unde nu vă fierbe oala...

Se dădură jos de pe vapor şi se îndreptară spre căsuţa de pe ţărm. Omul mergea după ei. Coşul barăcii fumega, aducîndu-le aminte de căldura de acasă şi în clipa aceea parcă îi răzbi mai tare frigul. Nemaiaflîndu-se acum într-un loc interzis, Nataşa prinse curaj.

— De ce ne goneşti? Doar n-am făcut nimic!

— N-aţi făcut, dar ştiu eu dacă n-o să faceţi? Persoanele străine n-au voie aici şi gata!

Şi dădu să împingă uşa căsuţei. Nataşa însă nu putea să plece aşa fără să se scuze.

— Nu voiam să facem nimic, am venit doar aşa, să ne documentăm. Fiindcă, ştiţi, noi ne documentăm asupra vapoarelor.

— Dar cine se duce să se documenteze la cimitir? Documentaţi-vă pe un vapor adevărat, nu pe unul dus de pe lume. Ce să vedeţi aici decît o ladă goală?

— Dumneavoastră sînteţi paznic? întrebă Leoşka.

— Sînt şkiper, — răspunse zîmbind omul cu scurteică.

— Şi staţi tot timpul aici? întrebă Nataşa, abia putînd să mişte buzele de frig.

— Aici... Se uită atent întîi la ea, pe urmă la Leoşka şi cu o voce mai puţin mînioasă ca pe punte le porunci: Ia veniţi încoace să vă încălziţi, curioşilor!

Un val de căldură uscată cu iz de blană de oaie şi de mahorcă năvăli pe uşa deschisă. Înăuntru se afla un godin mic, încins atît de tare încît uneori se lumina. Leoşka şi Nataşa se aşezară pe nişte scăunele ceva mai încolo şi-şi întinseră către sobă mîinile amorţite şi învineţite de frig.

— Aşezaţi-vă mai aproape — îi îndemnă şkiperul — şi tu, frumoaso, scoate-ţi ciorapii şi pune-i la uscat.

Puţin stingherită, Nataşa se hotărî în cele din urmă să şi-i scoată. Leoşka îi spînzură deasupra sobiţei, iar pantofii îi aşeză lîngă lada cu cărbuni.

— Da' tu dece nu ţi-i scoţi?

Leoşka îşi mişcă în ghete degetele înţepenite de frig, dar amintindu-şi că la un ciorap avea o gaură în călcîi, spuse că nu-i nimic, că poate să stea şi aşa.

— Dar dumneavoastră pe ce o să şedeţi? îl întrebă Nataşa sfioasă.

Ea şi cu Leoşka ocupaseră cele două scăunele.

— Am eu un tron care nu se toceşte niciodată...

Şkiperul îşi scoase scurteica îmblănită şi se aşeză pe un butuc; din cînd în cînd mai arunca în sobă nişte cărbuni.

— Ce rost mai are să-l păziţi, dacă e scufundat? Cine o să-l fure? se miră Nataşa. Îşi descheie paltonaşul şi se aşeză mai bine, strîngînd sub ea picioarele goale.

— Cum ce rost? E doar bunul statului şi trebuie păzit, ce mai încolo, încoace. De furat, sigur că n-are cine să-l fure. Şi-a trăit traiul şi şi-a mîncat mălaiul.

— A călătorit în jurul lumii?

— În jurul lumii? Nu, n-a călătorit... Vapoarele sînt şi ele ca oamenii: unul are noroc, altul nu. Uite, şi ăsta n-a avut noroc. Făcea curse pe Marea Neagră cu încărcături de păcură. Apoi i-au demontat maşinile, punîndu-l ca pe un şlep, la remorcă. Pe urmă a îmbătrînit de tot şi l-au tras la mal; era aşa un fel de depozit de păcură, aici lîngă ţărm. Tocmai atunci a izbucnit războiul. Unde să-l ducă? Nu puteau nici să-l urnească de aici, nici să-l demonteze... Şi nemţii cum vedeţi i-au făcut harcea-parcea măruntaiele. În 45 abia l-am putut ridica la suprafaţă. Ei, şi l-au mai cîrpit cum l-au cîrpit şi a mai stat aşa o bucată de vreme pînă ce s-a împotmolit iar.

— Şi o să mai stea încă aici?

— N-are cum. Dacă o începe să aducă din nou minereu, atunci n-au cum să umble cu macaraua, nu-i chip să te întorci în bazin, nici să ieși ... sigur c-o să-l ia de-aici!

Natașa își puse ciorapii care se svîntaseră. Pantofii i se încălziseră, în schimb parcă i se udaseră și mai rău. Spuse însă c-o să poată merge și așa. Copiii își luară apoi rămas bun de la șkiper și plecară. O pîrtie ducea din fața căsuței și pînă în oraș. Aveau acum vîntul în spate. Leoșka nu mai dîrdîia de frig, în schimb Natașa se învinețise toată și picioarele-i erau sloi de gheață în pantofii uzi.

— Făcea chiar să tremurăm atîta pentru o nimica toată, — spuse băiatul cînd intrară în oraș.

— Ba-ba-ba e-eu cred c-a fost foarte interesant, — îi răspunse clănțănind din dinți Natașa.

— Vax! Zău, ce-i mai trăznește prin cap lui Vitka.

Expediția lui Vitka dăduse mai abitir greș. El și cu Kira o luaseră de-a dreptul pe gheață, pînă la barcazul mistuit de foc. Scheletul de fier al vasului era aproape cu totul prins de sloiuri, numai bompresul se sălta deasupra lor, ca și cum ar fi încercat să smulgă corabia moartă din strînsoarea ghețurilor. În interiorul vasului totul era ars și acoperit cu o coajă de gheață. Coșurile de oțel, ruginite, ale catargelor se înălțau din mijlocul sloiurilor. Vîntul spulbera dintr-un bord într-altul zăpada proaspăt căzută. Iar catargele păreau că îngînă trist și înfundat vaietele vîntului. Kira și Vitka nu făcuseră nici o scofală, luaseră din nou tramvaiul și se întorseseră acasă. Vitka nu încercă să se apere, nici să discute atunci cînd Leoșka sări cu gura la el. Încruntîndu-și sprîncenele groase, Vitka se mulțumi a recunoaște că ideea lui nu fusese prea fericită. Aflînd însă că Natașa lipsea în ziua aceea se simți și mai prost. După școală, Kira se repezi pînă la ea acasă. Natașa zăcea în pat cu temperatură mare; doctorul spusese că e vorba de o gripă, adăugînd că n-ar fi exclus să fie chiar o congestie pulmonară. Kira se grăbi să-i

aducă totul la cunoștință lui Vitka, stăruind necruțătoare asupra faptului că Natașa își udase picioarele în timpul acestei expediții și că, deci, el și numai el era vinovat că fata se îmbolnăvise.

Amărît, descurajat, Vitka își spunea în sinea lui că el n-are noroc niciodată. Că toate lucrurile pe care le punea la cale ieșeau pe dos, avînd un sfîrșit fie jalnic, fie vrednic de rîs. Pe urmă se gîndi că toate încercările mari întîmpinau întotdeauna la început greutăți și că oamenii vestiți tocmai așa își cîștigaseră faima, înfruntînd fără să clipească orice nereușită și nepregetînd în fața piedicilor. De aici, nu mai era mult ca să ajungă la ideea că toate lucrurile pe care le pățise aveau și ele un rost. Faptul însăși că ghinioanele se abăteau așa cu ghiotura, dovedea că Vitka nu era un om de rînd și că mai tîrziu fără doar și poate avea să izbîndească. Îmbărbătîndu-se singur, Vitka începu să chibzuiască la pașii pe care-i avea de făcut de aci încolo societatea „Futurum" și la drumul spre glorie al membrilor săi. Roadele acestor chibzuieli fură niște bilețele pe care băiatul i le strecură a doua zi în mînă lui Leoșka și Kirei, după ce-i chemase într-o recreație afară, în stradă. Kira primise două, dintre care unul era pentru Natașa.

— Ce-i asta? se miră Leoșka desfăcînd fițuica.

Bilețelul cuprindea doar niște cifre înșirate pe cîteva rînduri.

Vitea se uită cu fereală jur împrejur și-i spuse în șoaptă:

— O scrisoare cifrată.

— De ce?

— De aci încolo vom comunica între noi în legătură cu „Futurum" cu ajutorul unui cifru, așa încît dacă s-ar întîmpla să pice în mîna cuiva să nu priceapă nimic.

— Bine, da' ce rost au bilețelele astea? Nu ne vedem în fiecare zi? Putem vorbi și-așa.

— Uf, cum nu înțelegi? se strîmbă Vitka înciudat. Mai știi, s-ar putea să ne audă cineva...

— Iarăşi te ţii de copilării: auzi bileţele, cifru!

— Păi, da, — se îmbufnă Vitka. O fi pentru tine o copilărie, dar pentru mine nu. Din moment ce-i vorba de o asociaţie secretă trebuie să păstrăm cu tot dinadinsul secretul. Şi pe urmă — spuse el supărat — nu te ţine nimeni cu sila. Nu vrei, n-ai decît! O să meargă treaba şi fără tine.

Kira în schimb n-avea nimic împotriva cifrului, ei îi plăcea vălul ăsta conspirativ în care se străduia să îmbrace orice lucru Vitka. Vitka le arătă apoi cum se citeşte cifrul.

În ora de limba germană, Leoşka strecură bileţelul în manual şi întorcîndu-se cu spatele la Taras, colegul său de bancă, se căzni să-l descifreze. Era încunoştiinţat că duminică după amiază în grădina Speranţa urma să aibă loc o şedinţă extraordinară a asociaţiei „F".

„Ce aiurit!" se supără Leoşka. „Să pierzi o jumătate de oră descifrînd scrisoarea ca să te alegi cu nimic..." Apoi, aruncînd o privire bănuitoare în jur, vîrî biletul în buzunar. Iurka Trîhno care stătea în banca învecinată se uita spre tablă, iar Taras, mişcînd din buze, scria nişte exerciţii în caiet. Leoşka se apucă şi el să-şi transcrie problemele date dar nu ajunse să isprăvească pînă sună de recreaţie, aşa că mai zăbovi puţin în clasă. Grăbindu-se apoi să bage caietul şi cartea în pupitru, Leoşka ieşi repede afară pe coridor, unde-l aştepta Vitka.

— Ai citit?

— L-am citit. Să fi ştiut dinainte că-i o prostie, nu mi-aş mai fi bătut capul degeaba: ce rost are să pierd aşa timpul de pomană? Ce grădină-i aia? Unde e?

— Nu ştii, grădiniţa noastră unde am vorbit prima oară despre „Futurum". I-am spus aşa pentru că... Ce, crezi c-ar fi fost mai interesant dacă n-avea nici un nume? Ai ceva împotrivă?

— Nu, nimic.

— Ei, vezi?... Ai ars bileţelul? Trebuie să-l arzi.

— Cum era să-l ard? Am să-l rup şi gata!

Începu a scotoci într-un buzunar, apoi în altul. Nici pomeneală de bilet.

— Să știi că l-ai pierdut!

— Nu cred, dar unde dracu' l-oi fi pus?...

Leoșka își scoase batista, își întoarse buzunarele pe dos. Biletul ia-l de unde nu-i.

— Ei, vezi? îi spuse mustrător și cu dispreț în glas Vitka. Mai poate omul să aibă încredere în tine?

Leoșka se repezi în clasă. Iurka Trîhno, care era de serviciu, ștergea grijuliu tabla cu o cîrpă. Leoșka se uită sub bancă, o și mișcă din loc. Ținea foarte bine minte că băgase biletul în buzunar; răsfoi totuși cărțile și caietele, așa ca să fie cu cugetul împăcat și, îndreptîndu-se spre ușă, mai aruncă o privire sub bancă.

— Ce cauți? îl întrebă Iurka.

— Nimic... Spune, n-ai găsit ceva?

— Nu! Ce să găsesc?

Ochii mari și liniștiți ai lui Iurka se uitau la el cu cea mai mare seninătate.

Leoșka ieși din clasă fără să-i răspundă.

— L-ai găsit?

— Nu, și Leoșka dădu din umeri, supărat.

Vitka se încruntă, tăcu o clipă, apoi, tam-nesam, îi zîmbi:

— Ei, vezi? Ce-ți spuneam eu? Dacă a picat în mîna cuiva n-o să înțeleagă nimic... Și tu care ziceai că...

Peste zi Leoșka își mai aduse aminte de cîteva ori de biletul pierdut, fără să se sinchisească prea mult, iar pînă seara uită cu totul de el.

A doua zi, după recreația mare, cînd abia sunase clopoțelul și fiecare se așezase la locul lui, Nina Alexandrovna deschise ușa clasei.

— Gorbaciov! strigă ea. Vino încoace!

Petrecut de privirile mirate ale tovarășilor săi, Leoșka ieși din clasă.

— Aș vrea... să stau puțin de vorbă cu tine.

Băiatul o urmă pe dirigintă în cancelaria profesorilor.

Vikenti Pavlovici îşi pusese de mult în gînd să se lase de fumat. Cheltuia o groază de parale cu ţigările şi înafară de asta în fiecare dimineaţă îl chinuia tusea. Cum se trezea din somn începea să tuşească de ridica toată casa în picioare. Pe urmă avea şi nervii cam slăbiţi. Era destul să se enerveze puţin ca să înceapă a-i tremura pleoapa stîngă şi din ce în ce mai greu îi era să-şi ţină firea. Nicotina-i moarte curată pentru aparatul circulator. Pe obraz îi şi apăruseră de altfel nişte vinişoare roşii închise, semn de scleroză. Doctorii îl sfătuiau într-un glas să se lase neapărat de fumat. Vikenti Pavlovici ştia şi aşa că trebuie să se lase şi îşi pusese în gînd cu tot dinadinsul s-o facă, numai că tot amîna de pe o zi pe alta. Acum că luase o hotărîre definitivă şi-şi pusese şi un termen pe a doua zi, fiecare ţigară era nespus de preţioasă. Ieşind din clasă Vikenti Pavlovici se vîrî într-un colţ, să poată fuma în tihnă una din „ultimele".

Nu avu parte totuşi de linişte. Nina Alexandrovna şi Gaievski tocmai se îndreptau spre masa la care şedea Vikenti Pavlovici învăluit în fumul de ţigară. Vikenti Pavlovici care nu putea să-l înghită pe Gaievski se întoarse cu spatele, făcîndu-se că se uită pe geam.

— Ţi-aduc o bucurie: ia priveşte aici, — îi spuse Gaievski cu înţeles. Să vezi şi dumneata cu ce se ocupă cei pe care i-ai luat sub aripa dumitale.

— Nu pricep nimic! Ce să văd; nişte cifre?

— Nici eu nu pricep. Nici nu-i de mirare. E un bilet cifrat!

— Fugi încolo, — începu să rîdă Nina Alexandrovna. Trebuie să fie vreo simplă problemă sau vreun rebus, cam aşa ceva. S-or fi jucat copiii şi pe urmă au aruncat hîrtia. Cîte nu le mai trec prin cap!

— Nu mai spune! Dumneata eşti datoare să ştii cu ce se ocupă copiii. Nu-i deloc un rebus şi hîrtia n-a fost aruncată, ci pierdută. Să fi fost un rebus, n-ar fi

căutat-o Gorbaciov așa cum a căutat-o. Aproape c-a întors toată clasa pe dos.

— E a lui Gorbaciov, va să zică? Da' de unde știi?...

— N-are a face ... i-o tăie Gaievski. În locul dumitale l-aș chema aici pe Gorbaciov. Să ne spună el ce-i cu bilețelul ăsta.

Vikenti Pavlovici se uită cu coada ochiului spre masă. În fața Ninei Alexandrovna se afla o fițuică mototolită pe care profesoara o privea mirată.

— E foarte simplu să-l chem, mi-e teamă numai că sînt niște fleacuri și atunci, cum pot eu să-i iau, așa zicînd, un interogatoriu? ... Și ridicînd capul, își încrucișă privirea cu a lui Vikenti Pavlovici. Matale ce crezi?

— Ce anume? întrebă el îmbufnat, căutînd cu ciudă la țigara ce era pe sfîrșite.

— Uite ... — și Nina Alexandrovna îi întinse bilețelul — nu știu ce să fie asta, o problemă sau ...

Vikenti Pavlovici luă hîrtia în mînă. Văzu niște cifre scrise pe trei rînduri și jos, în loc de iscălitură, litera latină „F" închisă într-un cerc.

Profesorul întoarse bilețelul pe dos și rămase pe gînduri.

— Pare să fie o criptogramă. Mă ocupam și eu cu de alde astea.

— Ce să fie? întrebă Gaievski neînțelegînd.

— Un cifru. O scrisoare cifrată.

— Ei, ai văzut! încheie triumfător Gaievski. Nu ți-am spus eu?

Nina Alexandrovna părea descumpănită.

— Și ce să facem acum? Băiatul, probabil, n-o să ne spună nimic.

— Cum adică n-o să ne spună? Las' c-ai să vezi, drăguțul de el, cum o să vorbească!

— Stați, — îl întrerupse Vikenti Pavlovici stînd cu nasul în bilet. — Mi se pare ... dacă nu mă înșel cumva, c-o rezolv în doi timpi și trei mișcări ... O

clipă numai! începu să scrie ceva, pe urmă, lăsînd creionul, îi spuse lui Gaievski:

— Fii bun, te rog, și dă-mi cartea aia cu alfabetul de pe masă.

Se apucă apoi să numeroteze literele alfabetului și confruntîndu-le cu biletelul continuă să scrie.

— Eram sigur! Cel mai naiv, cel mai simplu cifru din lume... Aș spune chiar pueril. Poftim! și-i întinse Ninei Alexandrovna tălmăcirea biletelului.

„V! Z! U! D!"

„Ședința extraordinară a membrilor „F" va avea loc duminică la amiază în grădina Speranța"

„F"

— Ce-o mai fi și asta? întrebă nedumerită Nina Alexandrovna.

— Ei asta, vezi, n-am de unde s-o știu! dădu din mîini Vikenti Pavlovici. O fi vreun joc de-a „detectivii și bandiții"... Cifrul este pueril ca și scrisul. Ce poate să fie decît niște copilării, vreo joacă de-a lor. Hai să intrăm în clasă, n-auziți că sună?

*

* *

Nina Alexandrovna scoase din buzunar biletelul împăturit, îl netezi pe masă și, ținîndu-l cu palma, i-l arătă lui Leoșka:

— Tu știi ce-i asta, Gorbaciov?

Dînd cu ochii de biletelul lui Vitka, Leoșka se cam fîstîci. În aceeași clipă își aduse aminte că nimeni nu văzuse hîrtia la el și deci nimeni nu putea să dovedească lucrul ăsta.

— Nu.

— Nu-i al tău?

— V-am spus că nu. Dacă era al meu, vă spuneam...

— Prin urmare nu știi nimic despre el?

Leoșka clătină negativ din cap.

— Atunci de ce l-ai căutat?

Leoşka îşi aminti de privirea senină, deschisă a lui Iurka Trîhno. Se întunecă la faţă şi cu suflarea tăiată întrebă:

— De unde ştiţi că l-am căutat? N-am căutat nici un bileţel, îmi căutam creionul.

— Aşa ... Şi nu ştii nici ce scrie în el?

— De unde să ştiu? Ce, l-am scris eu?

— Dar cine atunci?

— Nu ştiu, de ce mă întrebaţi pe mine? V-am spus că nu ştiu.

— Ia ascultă, nu mai face pe prostul, — îl luă la trei păzeşte Gaievski. Spune adevărul! se răsti el.

Leoşka se uită la el; pe chipul lui Gaievski, în locul unde se aflau ochii apropiaţi de rădăcina nasului şi cîteodată zîmbitori, acuma erau parcă nişte ghimpi ascuţiţi.

— Uite ce e, Gorbaciov, — urmă Gaievski fără să mai aştepte răspunsul. Noi ştim ce scrie aici. Ştim chiar mai mult decît îţi închipui tu ... Da, da! întări el, prinzînd ochiada aruncată de Leoşka pe furiş. Noi însă vrem să auzim din gura ta toate astea. Dacă ne spui, nici tu, nici ceilalţi n-o să păţească nimic. Dacă însă te încăpăţînezi să taci şi tăgăduieşti mereu, să ştii că istoria asta s-ar putea sfîrşi foarte prost. Foarte prost ... Aşa că-i interesul tău să ne spui adevărul. Doar nu crezi cumva că-ţi vrem răul?

Gaievski schimbase tonul, încercînd a vorbi cu un glas mai dulce, dar „ghimpii“ îi lunecau mereu pe obrazul lui Leoşka, aşa încît băiatul nu avea nici un fel de încredere în dulceaţa vocii instructorului de pionieri.

— Ce înseamnă „F“? Cine sînt membrii ei?

Sfîrcurile urechilor lui Leoşka se făcură roşii ca focul.

— Ce tot aveţi cu mine? Nu ştiu nimic despre nici un fe ...

— Ia seama, Gorbaciov! îl ameninţă Gaievski. Te facem noi să vorbeşti ... Are să-ţi pară rău, să ştii, mi-e teamă numai c-o să fie prea tîrziu ...

— N-am de ce să mă căiesc, fiindcă nu mă știu vinovat cu nimic, — rosti Leoșka înfruntînd „ghimpii“ înțepători ai lui Gaievski. Trebuie să mă duc în clasă.

— N-ai să te duci nicăieri!

— Așteaptă, Gorbaciov ... spuse Nina Alexandrovna. De ce te încăpățînezi? Spune tot ce știi și pe urmă poți să te întorci în clasă.

— Nu știu nimic și n-am ce să vă spun, — stărui Leoșka și începu să se uite afară pe geam, anume ca să le arate că nu i-e teamă de nimic.

— Să mergem, Nina Alexandrovna, la Galina Feodorovna, — spuse Gaievski. Nu putem lăsa așa lucrurile.

Prin ușile închise ale claselor răzbăteau glasurile înăbușite ale profesorilor. În clasa lui Vitka se auzeau rîsete, care se potoliră îndată. Femeia de serviciu care mătura coridorul le făcu loc să treacă și clătină din cap văzînd încă un drac de copil dus sub escortă de dirigintă și instructorul de pionieri, la directoare. Pe urmă își văzu mai departe de măturat.

O femeie în vîrstă, grasă, cu ochelari, ședea la birou și citea o hîrtie, făcînd pe margini niște însemnări cu un creion roșu, gros.

— Ne permiteți să vă deranjăm, Galina Feodorovna? întrebă Nina Alexandrovna crăpînd ușa.

Galina puse degetul pe rîndul unde se oprise, înălță capul și-și scoase ochelarii.

— Cine-i acolo? Ce s-a întîmplat?

Gaievski se apropie de birou și așeză în fața directoarei bilețelul lui Leoșka împreună cu tîlmăcirea.

— Poftim, uitați-vă de ce se țin școlarii noștri. O scrisoare cifrată ...

Galina Feodorovna citi bilețelul, apoi ridică ochii spre Gaievski.

— Cifru, loc de întîlnire, totul cum se cuvine... Vă dați seama dumneavoastră ce rost au toate astea?

Se vedea după bărbia directoarei cît era de mirată.

— El l-a pierdut! Gorbaciov din clasa a VI-a B. Și nu vrea să scoată o vorbă. Întrebați-l și dumneavoastră.

— Vino încoace, Gorbaciov, (Leoşka se apropie de birou). E al tău? Galina Feodorovna întinse mîna spre bileţel fără să-l atingă, de parcă s-ar fi temut să nu ia cumva foc... De unde-l ai?... Răspunde cînd te întreb!

Îi vorbea răstit, încruntată. În ochii ei însă Leoşka nu citi nici urmă de mînie, nimic altceva decît spaimă.

— Dar ce să spun? Nu ştiu nimic, n-am ce să spun...

— Ei, cum vă place asta? izbucni revoltată Galina Feodorovna. Dumnealui n-are chef să vorbească!

Şi se uită clocotind de indignare la Nina Alexandrovna şi la Gaievski.

Pe chipul Ninei Alexandrovna se zugrăvea deasemeni indignarea iar Gaievski avea o mutră atît de cumplită, încît directoarei începu să-i tremure bărbia.

— Să spui imediat tot! Înţelegi?

Leoşka o privi pe sub sprîncene şi, mutîndu-se de pe un picior pe altul, rosti:

— De ce strigaţi aşa la mine, doar n-am nici o vină!

— Îl auzi? începu Galina Feodorovna şi i se curmă glasul. Bine, Gorbaciov... rosti ea după un răstimp. Am să fiu cea dintîi care o să se bucure aflînd că n-ai nici o vină, fiindcă toată istoria asta aruncă o pată... o pată... asupra şcolii... Glasul i se frînse iar, silind-o să tacă. Din moment ce nu eşti vinovat, n-ai dece să-ţi fie teamă şi nu trebuie să ne ascunzi nimic. Aşa n-o să-ţi faci decît rău, şi ţie, şi prietenilor tăi, şi şcolii... Nu te silesc să vorbeşti — te rog: ajută-ne să ne dumirim şi noi ce înseamnă toate astea. E doar numai spre binele tău. Hai, vino încoace, aşează-te şi spune-ne tot în legătură cu biletul ăsta.

Leoşka nu se aşeză, nici nu deschise gura.

— Poate că nu ţi l-a dat la şcoală, ci în altă parte? întrebă cu un fel de speranţă în glas Galina Feodorovna. Se poate oare să nu-ţi iubeşti colegii, nu ţi-e dragă ţie şcoala, renumele ei? De ce vrei să ne înşeli pe toţi?

Galina Feodorovna așteptă răspuns și apoi îi spuse tăios:

— Du-te în clasă și să vii mîine cu taică-tău la școală.

— N-are părinți, — se amestecă Nina Alexandrovna. E de la cămin.

— Atunci să vină directoarea, scrie-i un bilet, Nina Alexandrovna, îl semnez eu. Și trimite-i-l prin altcineva.

— Ce s-a întîmplat? îl întrebă Taras în șoaptă cînd se întoarse înapoi în clasă și se așeză la locul lui.

Leoșka nu-i răspunse nimic. Proptindu-și obrajii în pumni, puse ochii în pămînt și se gîndi ce o să spună Liudmila Sergheevna.

Sună clopoțelul. Copiii săriră toți cu gura pe el:

— Ce e? Ce s-a întîmplat, Gorbaciov? De ce te-au chemat?

Leoșka îi dădu cu mîna la o parte și se îndreptă spre banca lui Iurka Trîhno. Băiatul tocmai își așeza în pupitru cărțile și caietele, părînd cufundat în această îndeletnicire.

— N-ai găsit nimic, va să zică? îl luă în primire Leoșka. N-ai văzut nici un bilet, ai?

Iurka ridică spre el ochii lui mari și senini.

— Nu, nimic, — îi răspunse el.

Nu se pierdu cu firea, nici nu se înroși, dar după tresărirea pe care i-o văzu în ochi și după felul cum căuta să-i ocolească privirea, Leoșka pricepu că Iurka îl pîrîse. Iurka la rîndul său își dădu seama că Gorbaciov îl descoperise și, fără să-și ia ochii de la el, începu să se tragă înapoi. Leoșka îi lipi pe îndelete două palme pe obraji.

— Stai, ce te-a apucat, ce ai cu el? săriră băieții să-l despartă de Iurka.

Pe obrajii lui Iurka șiroiau lacrimi mari, prelingîndu-i-se în gura cu buzele întredeschise și tremurătoare, pe care băiatul le culegea cu limba, stînd mai departe

cu privirile-i senine, deschise, ațintite asupra lui Leoșka.

Iurka nu se mîniase, nu încercase măcar să se apere, și pentru că nu făcuse nici una nici alta, Leoșka se convinsese că el și nu altul fusese cel care găsise biletul și-l dusese la cancelarie. Și în aceeași clipă își dădu seama că se dăduse de gol. Pînă atunci putea foarte bine să tăgăduiască, spunînd că habar n-avea de bilet. Nu existau nici un fel de dovezi. Biletul nu era al lui. Mărturia lui Iurka putea fi respinsă. Faptul că-l lovise pe Iurka îi trăda vinovăția. Dacă nu știa ce-i cu biletul și n-avea nici în clin nici în mînecă cu el, ce-l apucase atunci să tabere asupra lui Trîhno? Leoșka se smulse din mijlocul băieților și o zbughi afară din clasă. Stătu în stradă pînă ce sună de intrare ca să nu-l mai piseze nimeni cu întrebările și intră în clasă o dată cu profesorii. În recreația următoare se pregătea tocmai s-o șteargă iar afară, dar Taras, Sima și Jana îi aținură calea. Iașa se apropie și el, împreună cu ceilalți copii de la cămin.

— De ce ai dat în Trîhno? îl luă la zor Taras. Spune, ce-i cu biletul ăla?

— Nu-i treaba voastră, — se rățoi la el Leoșka.

— Cum adică nu-i treaba noastră? rosti Taras, uitîndu-se la colegii dimprejur.

Leoșka zări mutra îngrijorată a Kirei. „I-e frică", se gîndi el cu dispreț, apoi cu glas tare:

— Nu vă dau vouă socoteală.

Mitea se uită împrejur și văzu că elevii începuseră să se strîngă cu toții buluc în jurul lor.

— Destul, băieți! spuse el. Vorbim noi acasă.

Leoșka fu lăsat în pace, dar atît în timpul lecțiilor cît și în recreație se simțea ținta unor priviri pline de nedumerire. Ca să nu le întîlnească, stătu tot timpul cu ochii pironiți pe tablă sau în bancă, fără să știe ce scrie, fără să audă ceea ce spun elevii și profesorii.

După școală se răzleți de copii, silindu-se să tărăgăneze pasul, ca să întîrzie cît mai mult răfuiala pe care

era sigur c-o s-o aibă cu Liudmila Sergheevna. Vitka îl ajunse din urmă, gîfîind:

— Unde-ai fost? Nu te-am văzut toată ziua ... E adevărat că te-a chemat directoarea?

— Îhî!

— Şi că l-ai bătut pe Trîhno?

— L-am bătut. Nu atît cît merita! oftă cu părere de rău Leoşka. El a transmis biletelul la cancelarie.

— De unde ştii, ţi-a spus el?

— Nu. Dar ştiu!

— Ei şi ce-a fost?

— La început m-au descusut diriginta şi cu Gaievski, m-au şi ameninţat chiar, pe urmă şi directoarea ... Acum o să mă cheme Liudmila Sergheevna.

— Ce le-o fi căşunat aşa?

Leoşka tăcu.

— Şi acum ce-o să se întîmple? întrebă cu teamă Vitka.

— Ştiu eu? Ceva tot o să fie ...

Şi, întorcîndu-se, îl văzu pe Vitka speriat.

— Nu-ţi fie frică, n-am să te dau de gol, — surîse cu amărăciune Leoşka.

— Cine ţi-a spus că mi-e frică? răspunse Vitka cu glas sugrumat.

Degeaba însă, că era într-adevăr speriat. Nu pentru ce o să păţească. Se întreba însă ce o să se întîmple, dacă o să iasă totul în vileag şi o să afle taică-său că era şi el amestecat în dandanaua asta? ... Vitka îşi aducea cînd şi cînd aminte, că din pricina lui — ştia el bine asta — taică-său căzuse bolnav după ciocnirea pe care Vitka o avusese cu Liudmila Sergheevna. Acum toată istoria asta i se înfăţişa înaintea ochilor nespus de limpede, ca şi cum s-ar fi petrecut nu acum doi ani, ci acum două ore.

Leoşka habar n-avea nici de Şarik, nici de boala ce-l trîntise la pat pe tatăl lui Vitka şi de aceea nu înţelegea de ce-i atît de speriat prietenul său. Se vedea însă cît de colo că Vitka se temea. Nataşa era bolnavă,

așa că rămînea înafară, cît despre Kira era firesc să se fi speriat, Leoșka nici nu se aștepta la altceva din partea ei. Iată însă că și Vitka, tovarășul și prietenul lui pe vecie, părea înspăimîntat. Acum Leoșka era singur, singurel și trebuia să ia totul asupra lui, să răspundă pentru toți.

29

Mitea îi înmînă Liudmilei Sergheevna plicul primit la școală și așteptă să termine de citit înștiințarea.

— E vorba de Gorbaciov?

— Da.

— Ce s-a întîmplat?

— Am vrut să-l întreb... S-a găsit la el un bilet și atunci l-a chemat directoarea. Pe urmă a sărit să-l bată pe Trîhno, un băiat de la el din clasă. Probabil că Trîhno dusese bilețelul la cancelarie... E o mîrșăvie, desigur, din partea lui Trîhno, dar așa nu se poate s-o iei cu bătaia! Iarăși o să se spună că noi ăștia de la cămin sîntem zurbagii... Ar trebui poate să-l chemăm în fața colectivului de conducere să ne spună despre ce-i vorba.

— Lasă, Mitea, asta se poate și mai pe urmă. Cheamă-l încoace.

— Ei, ce poznă ai mai făcut? îl întrebă Liudmila Sergheevna cînd Leoșka intră. Băiatul își ticluise în gînd o cuvîntare întreagă, din care să se vadă că el nu era vinovat cu nimic, iar cît despre Trîhno, nu căpătase decît ceea ce merita... Cum păși însă în biroul directoarei, din toată cuvîntarea lui atît de meșteșugită nu-i mai rămase în cap decît o singură frază:

— L-am bătut pe Trîhno.

— Lasă-l pe Trîhno, o să vorbim mai încolo despre el. Spune, de ce te-a chemat directoarea?

Leoșka înghiți saliva ce-i umpluse gura și lăsă capul în jos.

— Ce-i cu biletul pe care l-au găsit? De ce taci? E secret?

Leoşka dădu din cap.

— Să zicem că-i aşa. Galina Feodorovna cunoaşte însă secretul ăsta şi-o să mi-l spună şi mie.

— N-are de unde să-l cunoască. Nu ştie nimic! Şi pe urmă ce o priveşte pe dînsa? Parc-aş fi făcut cine ştie ce!

— În biletul ăla nu era nimic rău?

— Nu.

— Dar atunci ce era? De ce nu vrei să vorbeşti? Ea tot o să mi-l arate.

— E cifrat, de aia mă bat aşa la cap . . .

— Cifrat? . . . Şi ce scrie acolo?

Leoşka-i spuse.

— Şi ce înseamnă asta? . . . De ce trebuie să-ţi scot vorba cu cleştele din gură? se supără Liudmila Sergheevna.

Leoşka o privi drept în ochi:

— Mai bine nu mă întrebaţi, fiindcă tot n-o să vă spun nimic.

Liudmila Sergheevna simţi o durere în tîmple şi începu să şi le frece cu degetele.

— Aleoşa, eu credeam că sîntem prieteni, că ai toată încrederea în mine şi acum văd că m-am înşelat.

Leoşka se uită la ea pe sub sprîncene şi lăsă iarăşi ochii în jos.

Tocmai ea, care-i atît de înţelegătoare, acuma nu vrea să înţeleagă de loc . . . Suspină din adîncul pieptului.

— Îmi dau seama, fireşte — rosti Liudmila Sergheevna — că nu e numai un secret al tău. Nu ştiu ce o fi însemnînd acest „F“, dar din moment ce se vorbeşte în bilet despre nişte membri înseamnă că nu eşti numai tu amestecat aici. Despre ceilalţi n-aş putea să spun nimic, fiindcă nu-i cunosc; bănuiesc însă că şi tu eşti membru al acestui „F“? Mîine ai să vezi, directoa-

rea o să mă anunțe că s-a găsit asupra lui Gorbaciov un bilet și că elevului i-e frică să vorbească...

— Cine zice că mi-e frică? Nu am dreptul! Mi-am dat cuvîntul de onoare!... Nu ne-ați spus dumneavoastră de atîtea ori că întotdeauna cuvîntul dat trebuie respectat?

— Da... oftă Liudmila Sergheevna. Cuvîntul dat trebuie întotdeauna respectat...

— Liudmila Sergheevna! îi vorbi Leoșka din adîncul inimii. Dacă ar fi fost ceva rău, credeți că n-aș fi venit eu singur să vă povestesc? Vă dau cuvîntul meu de onoare că eu... adică noi... n-am făcut nimic rău! V-ași spune tot, zău, și ați vedea că nu-i așa, dar nu pot... Mi-am dat cuvîntul de onoare! Și orice ați face, nu scoateți o vorbă de la mine! strigă el și o zbughi afară din biroul directoarei.

Liudmila Sergheevna se hotărî să-l lase în pace. După ce o să se mai liniștească, băiatul o să vină chiar el să-i dezvăluie secretul pe care îl apără cu atîta îndîrjire acum. Nu avea nici cea mai mică îndoială, de altfel, că nu era nimic la mijloc, nici o „grozăvie". Mult mai mult o îngrijora bătaia dintre Leoșka și colegul lui. Firește, așa-s băieții, cînd cresc aproape că nu se poate să nu se încaiere între ei, dar Gorbaciov nu avea oare prea multe pozne dintr-astea în spinarea lui? Te pomenești c-o să ia obiceiul să-și facă singur dreptate cu pumnii, ca fiind unicul mijloc de a și-o dobîndi.

Dimineața trebui să vadă de treburile gospodărești, să umble pe la diversele instituții după niște ordonanțări, apoi împreună cu contabilul și directorul administrativ să verifice niște conturi. Abia către seară Liudmila Sergheevna își aduse aminte de Gorbaciov și sosi la școală după ce se isprăviseră lecțiile.

O găsi în cancelarie pe Galina Feodorovna iar alături de ea, stînd țeapănă și solemnă pe scaun, fără să se proptească de spetează, Elisaveta Ivanovna. În fund,

Gaievski și Nina Alexandrovna. Din colțul de lîngă fereastră, se ridică un nor de fum. Acolo ședea Vikenti Pavlovici cu ochii pironiți pe masă și desena ceva. „Desenează piramide" își spuse Liudmila Sergheevna. La toate consiliile Vikenti Pavlovici mîzgălea mereu același lucru: niște piramide și un sfinx. Sfinxul avea o figură atît de mirată și de nenorocită, de parcă s-ar fi întrebat: „Cît o să mă mai țină aici oare?" Și de fiece dată Liudmila Sergheevna chibzuia în sinea ei dacă întrebarea sfinxului era legată de șederea lui în mijlocul nisipurilor, sau se referea la consiliu. Și pe urmă uita de el.

Galina Feodorovna îi dădu un bună ziua rece Liudmilei Sergheevna și o pofti să șadă:

— Luați loc, vă rog. Ați venit tocmai la timp, abia începusem. Potrivi nervoasă fața de masă roșie și după ce-i aruncă o privire Elisavetei Ivanovna urmă: Întîmplarea asta aruncă o umbră, o pată și nu știu cum o să se termine lucrurile. Ne-am gîndit c-ar fi bine să discutăm, să ne sfătuim... Nina Alexandrovna, ai cuvîntul...

Diriginta clasei a VI-a B era emoționată. Se temea pentru soarta lui Gorbaciov dar în același timp se temea și pentru sine. Luase în primire clasa abia în anul acela, se chema totuși că avea răspunderea ei. Nina Alexandrovna își pipăi obrajii ce dogoreau și cu glasul unui om ce se simțea parcă vinovat povesti cum fusese găsit biletul lui Gorbaciov, elev în clasa VI-a B. Biletul cuprindea o înștiințare asupra locului și datei cînd trebuia să aibă loc ședința nu știu cărui „F". Și ce era mai grav: înștiințarea era cifrată. Nici ea, nici instructorul de pionieri nu reușiseră să-l deslușească; au avut noroc cu Vikenti Pavlovici care-i ajutase să se descurce...

— Copilării! se auzi în colțul învăluit de fum...

Toți întoarseră capetele într-acolo, apoi își ațintiră iarăși privirile asupra Ninei Alexandrovna.

— Nu, nu-s copilării, Vikenti Pavlovici! La început și eu am crezut că-s niște copilării, ca pe urmă să-mi dau seama că nu era chiar așa. Și eu și tovarășul Gaievski am stat de vorbă cu Gorbaciov. Băiatul nu vrea să recunoască nimic. Nici Galina Feodorovna n-a putut să scoată nimic de la el...

— N-o fi al lui biletul.

— Ba da, e al lui! întări Gaievski. De ce a sărit atunci să-l bată pe Trîhno?

Gaievski se uită la ei victorios. Uite, să-l întrebăm pe Trîhno. I-am spus să rămînă... — Gaievski deschise ușa dinspre coridor: Iurik, vino încoace!...

Trîhno intră sfios pe ușă și-i salută pe cei de față, îndreptînd asupra lor o privire senină, deschisă.

— Spune, e adevărat că Gorbaciov te-a bătut ieri?

— Îhî! oftă Trîhno. De două ori. Adică mi-a tras două palme... A ghicit că eu v-am dat bilețelul.

— Care, ăsta?

— Îhî.

— Dar cum l-ai găsit?

— L-am văzut încă din oră cum l-a citit și după aia l-a ascuns. Iar cînd să iasă din clasă i-a căzut din buzunar. L-am ridicat de jos, m-am uitat, dar n-am înțeles nimic. Atunci m-am dus să i-l dau lui Iakov Andreevici. Și Gorbaciov m-a bănuit că i l-am dat și a sărit să mă bată...

Iurka îndreptă din nou spre ei o pereche de ochi mari, senini, care parcă nu știau ce-i minciuna. Liudmila Sergheevna se uita la el cu necaz. Cuminte, bucălat la față și senin, cu părul tuns scurt și cu gropițe în obraji. Și de loc intimidat. Probabil așa era și cu Gorbaciov. Totdeauna pe semne era așa: orice ar face, nici un dram de stîngăcie, nici o umbră de sfiiciune. I-a căzut bilețelul și în loc să-i spună, s-a dus repede să-l pîrască... De pe acum e fățarnic și nu pare să-i pese de nimic. Cîți ani să aibă? Treisprezece? Ce-o să se aleagă de el mai tîrziu?

— Fii pe pace — îl liniști Gaievski — n-o să mai îndrăznească să dea în tine.

Din colț se auzi o mormăială nedeslușită. Toată lumea întoarse capul într-acolo, dar în aceeași clipă mormăiala încetă.

— Poți să te duci acasă, — îi spuse Galina Feodorovna.

Trîhno ieși.

— Ei, ce facem acum? întrebă Nina Alexandrovna. Trebuie să luăm o hotărîre. Nu-i putem lăsa pe copii așa, de capul lor....

Elisaveta Ivanovna se aplecă spre Galina Feodorovna să-i șoptească la ureche ceva. Aceasta dădu din cap și se adresă Liudmilei Sergheevna:

— Gorbaciov stă la dumneata la cămin — nu-i așa? rosti ea. Ce poți să ne spui despre el?

— Vă spun îndată... Mi se pare că v-ați cam pripit în cazul ăsta. Nu știm încă nimic doar, cum vreți atunci să discutăm? Ar trebui mai întîi să lămurim lucrurile și noi n-am lămurit încă nimic, așa că pe cît se pare tot ce o să discutăm și o să punem la cale e numai așa ca să ne punem la adăpost. Să se vadă, mă rog, că noi nu sîntem de acord... Dar nu asta-i problema! Eu nu știu ce fel de organizație o fi asta sau dacă există într-adevăr. Poate că nu-i nici pomeneală de așa ceva. O fi pur și simplu o năzbîtie copilărească. Aș putea să jur că-i așa... De ce? și întoarse capul spre Gaievski care pusese întrebarea. Pentru că îl cunosc pe Gorbaciov, cunosc toată viața lui! E o fire mai complicată, închisă, dar e un băiat cinstit și sincer. E adevărat că nici mie nu mi-a spus nimic dar mi-a dat cuvîntul lui că nu e vorba de nimic rău sau dăunător. Și îl cred pe cuvînt...

Elisaveta Ivanovna zîmbi ironic.

— Îl cunosc pe Gorbaciov — urmă Liudmila Sergheevna — de aceea sînt liniștită. Sînt convinsă că mai încolo, dacă o să-l lăsăm în pace o să vină singur

să ne povestească tot și o să vedem atunci că nu era nimic rău...

— Mă scuzați! îi tăie vorba Gaievski. Noi să-l cocoloșim pe Gorbaciov și-n vremea asta ei să-și vadă de treaba lor? O să spele frumușel putina, și cînd i-o veni chef lui Gorbaciov să-și deschidă inima, o să fie prea tîrziu....

Liudmila Sergheevna își ieși din sărite și mai că nu-i azvîrli în față „tîmpitule“. În clipa aceea nu putea să sufere mutra lui scofîlcită și ochii mici, scăpărători, înfrigurați.

— Pe mine nu mă miră... — rosti Elisaveta Ivanovna și se întrerupse o clipă așteptînd să se întoarcă toate capetele spre ea. Pe mine nu mă miră cîtuși de puțin faptul că în toată istoria asta e amestecat Gorbaciov și că directoarea căminului unde stă el se arată atît de calmă.

Vorbea pe îndelete, cu un fel de solemnitate. Nici nu se uita măcar la Liudmila Sergheevna care își dădea seama, simțea lămurit că Elisaveta Ivanovna era într-al nouălea cer.

— Am spus într-adins „stă“ și nu e „crescut“ pentru că din păcate nu se poate vorbi de nici un fel de creștere ce s-ar da copiilor la acest cămin. Am lucrat acolo, ce-i drept nu prea mult timp, destul însă, ca să văd cum merge treaba. Gorbaciov e un băiat cu apucături foarte rele și nu mă mir cîtuși de puțin că e băgat în această urîtă și poate — cine poate să știe deocamdată? — dăunătoare și chiar primejdioasă istorie. Noi, pedagogii sovietici, nu putem privi cu mîinile în sîn ceea ce fac copiii după ce ies pe porțile școlii și nu se mai află sub ochii noștri. Mai mult chiar: sîntem răspunzători pentru ceea ce fac — apăsă pe cuvinte, cu înțeles, Elisaveta Ivanovna. Am avut prilejul să văd cu cît calm tovarășa Rusakova privește tot ce se petrece la dînsa în cămin... Tovarășa Rusakova și acum este tot atît de calmă. Calmul ăsta, însă — sau mai bine zis indiferența — e pro-

pice tocmai unor asemene isprăvi... Asta-i însă altă socoteală și nu are rost s-o discutăm aici. În ceea ce-l privește pe Gorbaciov, eu cred că școala nu poate să stea în rezervă, că trebuie să-și spună cuvîntul în această problemă.

Liudmila Sergheevna sări indignată să-i răspundă, dar Galina Feodorovna o opri.

— Vă rog, Iakov Andreevici.

Gaievski se ridică și își netezi spre ceafă părul răvășit.

— Tovarăși — începu el — să zicem că directoarea căminului de copii are dreptate și că nu s-a întîmplat nimic deosebit — și desfăcu mîna cu degetele răschirate. Să cercetăm, însă, tovarăși, faptele. Și care sînt faptele? Noi, cum bine știți, tot ce facem, totul e pentru copii. Le-am asigurat un viitor fericit, sînt îngrijiți, învață carte, sînt educați. Tineretul ne-a fost încredințat ca să-i dăm educație, și noi îl educăm în spiritul unui devotament nețărmurit. E sau nu așa, tovarăși? Și deodată, poftim, ne trezim că iese la iveală nu știu ce organizație aici, la școală, la noi! De ce? Eu cred, tovarăși, că nu-i ceva întîmplător!...

— Sigur că nu, izbucni de lîngă fereastră, scos din sărite, Vikenti Pavlovici. Ați semănat atîta plictiseală aici, încît nu-i de mirare că elevii au început să-și facă de cap...

— Ce vreți să spuneți? îl întrebă Gaievski.

— Exact ce-am spus. Prea e plictiseală aici la voi. O plictiseală de moarte!

— Ei da, firește, avem unele lipsuri în munca noastră... Lipsuri pe care o să le înlăturăm cu ajutorul profesorilor. Însă, să vă spun drept, prea n-am băgat de seamă ca dumneavoastră, Vikenti Pavlovici, să-mi fi dat vreo mînă de ajutor în privința asta.

Și socotind că îl făcuse praf pe Vikenti Pavlovici cu răspunsul lui, Gaievski își netezi din nou părul spre ceafă, pregătindu-se să urmeze. Vikenti Pavlovici însă nu se dădu bătut. La început îi ascultase nedumerit apoi, clocotind tot mai mult de indignare, auzi ros-

tind tot felul de cuvinte cumplite de care se speriau ei singuri, ca să adauge apoi altele și mai cumplite. Nu-l înghițea de loc pe Gaievski și nici nu-l stima. Se încredințase stînd de cîteva ori de vorbă cu el că era un om mărginit, destul de incult, străduindu-se să ascundă lipsa lui de cultură cu îndemînarea pe care o avea de a ticlui pe loc în orice împrejurare fraze răsunătoare. Vikenti Pavlovici nu dăduse nici o importanță biletului cifrat de care și uitase. Aflînd că din cauza lui trebuia să rămînă după ore la școală, ridicase din umeri și ocărîse în gînd: era obosit și abia aștepta să se ducă la masă. În cele din urmă, văzîndu-i cum din țînțar făceau armăsar, își ieșise cu totul din fire.

— La ce voiai, mă rog dumitale, să-ți dau o mînă de ajutor? își încruntă el sprîncenele sbîrlite și stufoase ce începuseră să-i încărunțească, străpungîndu-l cu privirea pe „fanfaronul" de Gaievski, cum îi spunea el. — Să-i învăț să facă rapoarte? Că la dumneata toți copiii fac rapoarte! Sînt niște moșnegi cu caș la gură... Așteaptă mai întîi să chelească, să le crească burta și pe urmă să se apuce de rapoarte. Deocamdată sînt niște copii! Mă înțelegi? Copii! Lăsați-i să se joace, să sburde, să născocească, nu să se țină de ședințe!...

— Îmi dați voie, — îl întrerupse Gaievski pe Vikenti Pavlovici, aproape strigînd. Fața lui, de obicei palidă, era galbenă ca ceara. Îmi dați voie, tovarășe Fomenko! Ce să-i lăsăm, mă rog, să născocească? Organizații secrete? Cifruri? Și dumneavoastră puteți îngădui asemenea lucruri? Îi puteți îndemna la una ca asta!... Știți oare dumneavoastră cine stă în spatele acestei organizații, cine o conduce? Dacă or fi niscaiva ticăloși, niscaiva criminali, sau mai știu eu ce pramatii? Dar să zicem că na-r fi nimic la mijloc. Noi educăm generația care se ridică în lumina directivelor primite. Tovarășul Fomenko, însă, nu e, mă rog, de acord. Eu, ce să vă spun, nu cunosc nici un fel de

directive în care să se arate că munca organizației de pionieri ar merge prost. Puterea sovietică e mulțumită de felul cum lucrează organizația, numai tovarășul Fomenko nu e mulțumit. Dînsul e de părere că organizația de pionieri înființată de puterea sovietică — rosti apăsat Gaievski — lucrează prost. Vă dați seama dumneavoastră împotriva cui vă ridicați? încheie aproape într-un răcnet Gaievski, înălțînd degetul arătător.

Vikenti Pavlovici se făcu stacojiu. Pleoapa stîngă începu să i se bată. De cîte ori se izbea de demagogi, simțea că-și iese din sărite. Închise ochii de teamă să nu-și dea drumul la mînie.

— Tăceți? rosti Gaievski triumfător. Nu se poate, va trebui să dați socoteală de asta.

Dar mînia sparse zăgazurile.

— Ascultă, tinere! Vikenti Pavlovici se ridică, proptindu-și pumnii în masă: eu cunosc bine puterea sovietică, dar nu din ziare. Eu am luptat pentru ea. De două ori. Nu sînt nici împotriva puterii sovietice, nici împotriva organizației de pionieri. Sînt împotriva celor mici la suflet care nu înțeleg nici una nici alta și care ne împiedică să ne ocupăm de educația copiilor... În loc să faci pe Sherlock Holmes, mai bine ai învăța și te-ai gîndi să afli ce vor copiii, ce nevoi au. Ți-e lene să înveți însă, iar de gîndit nu poți și nici nu vrei...

— Să nu-ți închipui că ai să scapi! strigă Gaievski. Neștiind cine era Sherlock Holmes, se întărîtase și mai rău. N-ai să scapi orice ai face! Noi căutăm să fim pururea vigilenți, și dumneata vrei să ne derutezi. Să știi că n-are să-ți meargă! Ai să mai dai socoteală și pentru că-i aperi cu atîta înverșunare...

— N-ai decît să faci o plîngere și împotriva mea! Poftim, du-te și mă pîrăște, cum l-a pîrît mucosul ăsta de adineauri pe Gorbaciov...

Galina Feodorovna ridicase de mult mîna și tot ciocănea de zor în cana de apă:

— Vikenti Pavlovici! Ce înseamnă asta? Liniște vă rog, tovarăși! Directoarea se străduia să pună capăt acestei discuții înfierbîntate. Nu încape nicio îndoială, spuse ea, cazul Gorbaciov trebuie lămurit cît de curînd. Însuși faptul că discutăm cu atîta aprindere este o mărturie că este un lucru față de care nu putem fi nepăsători și sînt sigură că vom găsi pînă la urmă un limbaj comun.

Vikenti Pavlovici bombăni ceva supărat auzind că directoarea nădăjduia să găsească un „limbaj comun" și se duse să se îmbrace.

Galina Feodorovna îi spuse cîteva cuvinte Elisavetei Ivanovna, ca și cum și-ar fi cerut iertare, apoi se apropie de el.

— De ce ai făcut atîta tevatură? îl mustră ea în șoaptă. Și tocmai de față cu inspectoarea! Ce o să creadă despre școala noastră!

— Puțin îmi pasă, — îi trînti Vikenti Pavlovici.

— Dumitale ți-o fi păsînd prea puțin, dar eu, eu ce mă fac? De răspuns, eu răspund, nu dumneata. Cine știe ce întorsătură o să ia toată dandanaua asta pentru școala noastră, și dumneata te-ai găsit tocmai acum să ne faci de ocară. Gîndește-te în ce situație m-ai pus pe mine...

Vikenti Pavlovici, care-și îmbrăcase paltonul, înșfăcă bastonul cu un gest de parcă ar fi vrut să-l folosească.

— Păi da, numai la dumneata te gîndești — rosti în gura mare Vikenti Pavlovici — gîndește-te mai bine la copii! Asta e! Și începu să-și pună cu zgomot galoșii. Din pricină că unul din ei avea căptușeala ruptă la spate, nu putea să-și bage pantoful, ceea ce îl făcu să se mînie și mai tare.

— Cunoaștem și rostim atîtea cuvinte frumoase, dar cînd e vorba de fapte ne ascundem capul ca struțul. N-avem decît grija noastră... și bătînd cu bastonul în podea, ieși fără să ia cîtuși de puțin în seamă indignarea zugrăvită pe chipul directoarei.

Bastonul noduros și-l cumpărase cîndva ca să arate mai impunător și mai elegant. Nici acum nu-i era de folos, nu se simțea cîtuși de puțin șubrezit, dar se obișnuise să-l poarte și nu se putea lipsi de el. Depănînd în minte de la început discuția aprinsă pe care o avusese cu „fanfaronul“ și „cloșca speriată“ cum o poreclise în clipa aceea pe Galina Feodorovna, Vikenti Pavlovici își zbîrlea și mai rău sprîncenele răzvrătite și lovea mînios trunchiurile copacilor de parcă ar fi dat în ei, în „fanfaronul“ și în „cloșca speriată“.

30

Liudmilei Sergheevna nici prin gînd nu i-ar fi trecut că istoria cu bilețelul ar fi putut să ia asemenea întorsătură. Mic la suflet cum era, Gaievski născocise toată afacerea asta iar Galina Feodorovna, speriată cum era, nu încerca s-o descurce; Drozdiuk, firește, va căuta să umfle toată povestea asta, nu mai așa ca să-i facă ei în ciudă. Drozdiuk își închipuia desigur că Liudmila Sergheevna era, dacă nu direct, măcar într-un fel oarecare vinovată de cele întîmplate. Nu trecu mult și se dădu în vileag că nu numai Drozdiuk credea așa ceva. Curiera secției învățămînt îi aduse într-o zi o hîrtie prin care Olga Vasilievna, șefa secției învățămînt, o invita pe Liudmila Sergheevna să se prezinte de urgență la dînsa. Urmă o discuție lungă și destul de penibilă. Șefa secției învățămînt era de aceeași părere cu Elisaveta Ivanovna. Cu singura deosebire că Olga Vasilievna, cunoscînd cazul Gorbaciov doar din auzite și știind mai puține lucruri despre el, îl socotea, așa cum se întîmplă întotdeauna în asemenea împrejurări, mult mai grav. Drozdiuk se mulțumea doar cu amenințări vagi și ocolite, în timp ce Olga Vasilievna pomeni despre răspunderea ce apasă asupra Liudmilei Sergheevna acuzînd-o pe față și cu asprime, ca și cum s-ar fi dovedit că ea și numai ea era vinovată și că prin urmare

va trebui să dea socoteală de toate, atît pe linie de partid cît și în cadrul serviciului său.

Liudmila Sergheevna protestase, spunînd că nu erau decît năzăriri, că Gaievski și alții fac din țînțar armăsar, dar vorbele ei se risipiră în vînt; n-avea cum să le dovedească. Nici cei care iscaseră toată vîlva asta nu aveau dovezi. Pentru ei însă asta nu era o piedică. Zău, nici nu-ți venea să crezi. Fără să arate întrucît era vinovată, îi cereau ei dovezi că nu are nici o vină, socotind lipsa acestora ca o dovadă de vinovăție. Dracu să-i mai înțeleagă: să se teamă, să nu se teamă...

Avea nevoie însă de dovezi și Gorbaciov era singurul care putea să i le dea. De ce să se poarte față de el cu mănuși? El să facă pe cavalerul fără prihană, iar ea să-și macine nervii...

Liudmila Sergheevna se întoarse acasă hotărîtă să afle din gura lui totul din fir a păr și cum sosi trimise după el. În locul lui Gorbaciov veni Sonia Petrovna să-i spună că Gorbaciov nu se mai înapoiase la cămin și că Taras îi adusese cărțile.

— Asta ne mai lipsea!

Taras le povesti că dimineața plecaseră împreună la școală. Gorbaciov era, ca de obicei, doar ceva mai posac. După prima recreație îl chemase diriginta să-i spună nu știu ce. Băiatul nu suflase o vorbă din ceea ce-i spusese diriginta; mai încolo însă o ștersese fără ca nimeni să prindă de veste. Nici paltonul, nici șapca lui nu mai erau la vestiar, iar cărțile și caietele i le adusese Taras acasă.

— E adevărat c-o să-l elimine din școală? Așa spun băieții, c-o să-l dea afară neapărat.

— Ce prostii! se supără Liudmila Sergheevna și-l lăsă pe Taras să plece.

În sinea ei însă nu era chiar atît de convinsă că ar fi niște prostii, așa că se duse numaidecît la școală.

Nina Alexandrovna habar n-avea unde putuse s-o șteargă așa Gorbaciov. Ea nu făcuse decît să-l înștiințeze ca după orele de curs să se prezinte la cancelarie.

Băiatul însă în loc să se prezinte, plecase pe aci încolo. Cine știe dacă nu și-o fi luat lumea în cap?

Faptul că Gorbaciov dispăruse îl făcu pe Gaievski să creadă mai vîrtos că era vorba de un lucru foarte grav, drept care se uita la toată lumea cu un fel de triumf sinistru. De astă dată nimeni n-o să mai poată cocoloși tărășenia asta, scoasă la iveală mulțumită vigilenței de care dăduse dovadă el, Gaievski.

Liudmila Sergheevna încercă să stea de vorbă cu Galina Feodorovna. Speriată însă de aluziile lui Gaievski, și de tonul pe care-l luase șefa secției învățămînt în timpul discuției avute cu ea, directoarea primise aproape cu bucurie știrea că Gorbaciov spălase putina. Asta era pentru ea o dovadă că organizația cu pricina există undeva în afară și că prin urmare primejdia ce ar fi pîndit școala, adică pe ea, pe Galina Feodorovna, nu era chiar atît de mare. Liudmilei Sergheevna, în schimb, îi vorbea răstit, socotind-o vinovată, deși fără voia ei, de tot buclucul ăsta cu Gorbaciov.

Liudmila Sergheevna se întoarse așadar la cămin fără să fi aflat ceva. Gorbaciov tot nu venise. Trecuse destul timp de cînd i se pierduse urma. Copiii erau îngrijorați. Și i se părea că citește în ochii lor o osîndă: cum de putea ea, Liudmila Sergheevna, să-l lase pe Leoșka Gorbaciov să plece? De ce stătea cu mîinile în sîn în loc să-l caute? Liudmila Sergheevna o rugase pe Xenia Petrovna să se ducă la miliție, să anunțe dispariția lui Gorbaciov și să întrebe dacă nu aveau vreo știre despre el.

Cu Xenia Petrovna, ca de altfel cu toată lumea, nu vorbea decît despre fuga băiatului. Nici nu și-ar fi îngăduit să se gîndească la altceva. Oricît s-ar fi străduit să-l alunge însă din minte, acel „altceva“ se întorcea din ce în ce mai stăruitor, mai lămurit. Și un om în toată firea ar fi fost năucit de asemenea acuzații, dar'mite un copil!

Xenia Petrovna se înapoie. La miliție nu se știa nimic, dar îi făgăduiseră că vor lua măsuri.

Liudmila Sergheevna își tot făcea de lucru prin sala de meditații, prin dormitoare. De fiecare dată simțea îndreptîndu-se asupra-i priviri îngrijorate în care se citea ca o întrebare, ca o așteptare mută. De fiecare dată băgase de seamă că mai ales Kira se uita la ea cu o privire cercetătoare, plină de grijă. Liudmila Sergheevna se silea să zîmbească, de parcă n-ar fi fost nimic, întreba ceva, dădea cîte un răspuns fără să audă ce i se spunea, căznindu-se să înțeleagă chiar vorbele rostite de ea.

Se lăsa noaptea și odată cu întunericul ce cobora se risipeau și speranțele că totuși se va întoarce Gorbaciov. Liudmila Sergheevna se lupta să alunge gîndul că se va fi întîmplat vreo nenorocire. O să-l răzbească foamea și frigul și o să-și îndrépte pașii spre cămin...

Să vezi însă că iar au să se țină de capul lui! Gaievski o să-l ia din scurt, o să-l amenințe... E atît de mic la suflet doar! De aceea e atît de fricos și-i bagă și pe alții în sperieți. Cei mai cruzi sînt oamenii lași... Ar fi în stare să-l aducă pe Gorbaciov... Cine știe unde ar fi în stare, doamne ferește, să-l aducă! Nu, ea nu trebuie să stea așa cu mîinile în sîn. Trebuie să lupte, să ia măsuri...

Gaievski o înspăimîntase pe directoarea școlii iar știuca aia uscată de Drozdiuk pusese paie peste foc, băgînd-o și mai tare în răcori pe Olga Vasilievna. De spaimă, tuturor li se năzăriseră tot felul de bazaconii. Și uite unde ajunseseră! Nu e glumă să arunci pe capul unui copil asemenea osîndă... Nu, nu mai poate zăbovi o clipă. Trebuie să se ducă la comitetul orășenesc de partid, la Gușcin! Și nu așa, singură. Fiindcă nu era numai ea indignată; și Fomenko se simțea revoltat. Bine-l mai pusese la punct pe farfaraua de Gaievski! Trebuia neapărat să-l ia și pe el! Și fără zăbavă...

Liudmila Sergheevna își luă hotărîtă paltonul din cuier și începu să se îmbrace. Tocmai atunci se auzi o ciocănitură sfioasă în ușă.

— Cine-i acolo? A, tu erai, Kira?

Kira trase ușa după ea.

— Vrei să-mi spui ceva? N-ai putea să lași mai pe urmă? Trebuie să plec.

În loc să-i răspundă, Kira se întoarse cu fața la perete, își înfundă obrazul în încheietura brațului și se așternu pe plîns.

— Ce-i cu tine, cine te-a necăjit?

Kira plîngea atît de amarnic încît îi săltau umerii sub rochița subțire. Străbătuse într-un suflet curtea, fără palton pe ea. Liudmila Sergheevna o cuprinse de umeri și-o întoarse cu fața la ea.

— Ce-ai pățit? Ce-i cu tine?

— I-i-i-adevărat c-o să-l dea afară pe Gorbaciov? Așa zic băieții, c-o să-l dea afară și din școală, și de la cămin...

— Da' de unde! Cine a mai scornit-o și pe asta?

Kira se uita la Liudmila Sergheevna, silindu-se să citească pe chipul său dacă era adevărat ce spune. Lacrimile ce-i șiroiau pe obraji o împiedecau să vadă bine și copila și le ștergea de zor, mîzgălindu-și fața:

— Ba nu! Nu vreți să-mi spuneți... O să-l dea afară! ... Știu eu!...

— Nu știi nimic! Gata, nu mai plînge, prostuțo! De unde ați mai scos-o și pe-asta?

— Toată lumea vorbește, și aici, și la școală.

— N-avea nici o grijă... Nici vorbă nu poate să fie de dat afară...

— Dar de ce a fugit?

— Nu se știe dac-a fugit. De, dacă n-a vrut să spună nimic! Și-a făcut singur rău în felul ăsta...

— E foarte mîndru, n-o să scoată o vorbă, — suspină Kira.

— Ei vezi?... Și de-aia mi-e greu și mie să-l apăr. Uite, nici eu nu știu nici o iotă din toată istoria asta.

Trăgînd din cele auzite concluzia că Gorbaciov o să fie totuși dat afară, Kira se porni iar pe plîns, zicînd că tot una-i acuma, n-au decît s-o dea afară și pe ea.

— Da' tu ce amestec ai în treaba asta?

— Da , da de ce numai pe el, cînd sînt și alții?...

— Care „alții"? o apucă de umeri Liudmila Sergheevna. Și tu? Destul, nu mai plînge! Uite, ține aici batista, șterge-ți ochii și vorbește. Știi ceva despre organizația asta?...

Suspinînd, Kira dădu din cap.

— Și tu faci parte din ea?

Kira înclină din nou capul.

— Nu-i nicio organizație, e „Futurum"... Dacă vă spun, n-o să-l mai dea afară — nu?

— Sigur că nu.

Spaima pe care o citise atuncea Leoșka pe fața Kirei nu era legată de ea, ci de el. Fetei i-era teamă să nu pățească el ceva.

Din prima zi cînd îl luase la rost în ușa sufrageriei, Kirei îi plăcuse băiețașul nou venit, cu ochii lui suri, mînioși. Ar fi vrut să fie prieteni amîndoi și încercase în fel și chip să se apropie de el, dar degeaba, fiindcă o lua gura pe dinainte și-i trîntea în față cîte un cuvînt pișcător, în timp ce Leoșka se zbîrlea din ce în ce mai mult cînd o vedea. Fata se căia de fiecare dată că avea o limbă atît de ascuțită și că nu-și putea pune frîu la gură și în cele din urmă încetase să-l mai înțepe cu vorba, dar era prea tîrziu. Leoșka nu se mai sinchisea acum, aproape că nici nu băgase de seamă că ea își schimbase felul ei de a fi. Puțin îi păsa dacă ea era sau nu lîngă el, dacă vorbea sau dacă tăcea. Și asta o necăjea și mai tare chiar, decît neroziile pe care i le spunea Valet, ținîndu-se scai de ea.

Leoșka era încredințat că nimeni n-are habar de ceea ce simțea el pentru Alla. Chiar așa și era, nimeni nu bănuia nimic înafară de Kira. Kira nu-l scăpa însă din ochi și uneori plîngea într-ascuns. Alla era

frumoasă coz. Ce n-ar fi dat Kira să fie și ea tot atît de frumoasă, de deșteaptă, de nepăsătoare. De cîte ori se uita în oglindă, își spunea că de la ea și pînă la Alla mai va, că ea nu era cîtuși de puțin frumoasă, și-și tot frămînta mintea cu întrebări fără de răspuns: de ce o fi atîta nedreptate pe lume, ca unii să fie chipeși, iar alții nu, de ce un om n-o place pe ființa care-l place pe el, ci pe cu totul alta?

Mărturisirile de dragoste ale lui Vitka o speriaseră. Ea n-avea ce face cu dragostea lui, nici măcar nu se gîndea la asemenea lucruri, socotindu-le niște prostii. Despre dragoste se vorbea în cărți, și tot despre ea șoșoteau și fetele între ele. Auzindu-le, Kira strîmba din nas. Dragostea era un lucru foarte încîlcit, mare și îndepărtat. Kira își dădea seama că în sinea ei nu simțea nimic din cele zugrăvite în cărți.

Vapoarele nu-i spuneau nimic, n-avea de gînd să ajungă căpitan de vas, fiind cu tot dinadinsul hotărîtă să se facă strungar. Îi plăcea strungul, îi plăcea să muncească la el, îi plăcea pînă și mirosul de ulei și de metal încins pe care-l răspîndea șpanul. Primise totuși cu dragă inimă să facă parte din „Futurum", pentru că Vitka știa să născocească fel de fel de lucruri năstrușnice și mai ales pentru că Leoșka se afla și el acolo și Kira dorea să fie oriunde ar fi fost și el.

Faptul că Leoșka fusese chemat la cancelarie, pe urmă palmele pe care i le dăduse lui Trîhno o neliniștiseră, iar cînd băieții începuseră să spună că Gorbaciov o să fie dat afară din școală, Kira se sperie de-a binelea.

Natașa era bolnavă și ea nu putea să facă nimic pentru ea. În recreația mare, Kira îl luase la o parte pe Vitka Gușcin și ieșind cu el afară pe stradă, mai că nu-i cărase la pumni. De ce Leoșka trebuia să tragă ponoasele pentru toți? De ce Vitka, — el, care pusese totul la cale — se ascundea acum după alții? Dacă-i așa, atunci nu era decît un laș și nimic mai mult! Cum poate el să-l lase așa pe Leoșka, să fie tras la răs-

pundere, din moment ce cu toţii erau vinovaţi? Adică nu erau cu nimic vinovaţi, dar de vreme ce tăbărîseră pe capul lui Gorbaciov şi voiau să-l dea afară din şcoală, putea el, Vitka, să stea cu mîinile în sîn, făcînd pe n-aude n-a vede? Dacă aşa mergea treaba, să ştie atunci că ea, Kira, îl socotea un netrebnic!

Roşu ca racul de ruşine, Vitka încercă să se apere, spunîndu-i că n-o să fie nimic, că n-au să-l dea afară pe Gorbaciov, că n-aveau dreptul s-o facă. Strivit de argumentele zdrobitoare ale Kirei, băiatul promisese în cele din urmă, cu glas înecat, că dacă s-ar întîmpla ca Leoşka să fie dat afară, el o să se ducă imediat la directoare şi-o să-i spună tot. Dacă tăcea, deocamdată, o făcea nu pentru că i-ar fi fost frică, ci pentru că... Şi în loc să-i lămurească tăcerea lui, Vitka izbucnise în plîns şi-o rupsese la fugă.

Leoşka nu mai venise acasă. Cineva răspîndise zvonul că în cazul cînd avea să fie dat afară din şcoală, n-o să mai poată rămîne nici în cămin. Kira ştia prea bine că din mîndrie Leoşka n-o să sufle un cuvînt, luînd asupră-şi toată vina. Dar de ce trebuia să sufere numai el? Kira nu era chiar atît de convinsă că Vitka voia într-adevăr să dea totul în vileag. Aşa că nimeni alt nu putea să-l salveze pe Leoşka decît ea, Kira. Ei, şi... dac-o fi să-l dea afară, n-au decît s-o dea afară şi pe ea. Bileţelul putea foarte bine să fi fost găsit nu la Leoşka, ci la ea, şi atunci ei i s-ar fi cerut socoteală. Şi, bineînţeles, ar fi tăcut mîlc ca şi el, n-ar fi dat pe nimeni în vileag!... Acum însă se schimba treaba. O să mărturisească totul, dar nu pentru că i-ar fi frică, ci numai ca să-l scape pe el; dacă-i vorba să fie tras la răspundere şi să aibă de suferit, atunci să răspundă şi să sufere împreună...

Smiorcăindu-se şi cocoloşind în mînă batista udă, Kira îi spuse Liudmilei Sergheevna povestea lui „Futurum“, cum luase fiinţă, ce făcuseră ei şi cît era de nedrept ca Gorbaciov să aibă de suferit pentru toţi.

Liudmila Sergheevna o îmbrățișă, simțindu-i în palmă umerii slăbuți:

— Îți mulțumesc, Kira.

— Și credeți că n-o să pățească nimic? o întrebă Kira, privind-o drept în ochi.

— Nu... Cred că n-o să mai pățească nimic.

Kira îi spuse că erau patru în total, fără să pomenească însă numele Natașei și al lui Vitka. Era hotărîtă în sinea ei să împărtășească soarta lui Leoșka. Îi era însă îngăduit oare să-l dea în vileag pe Vitka — pe el, cel mai vinovat dintre toți, și mai cu seamă pe Natașa?... După ce-i povesti din fir a păr despre „Futurum", Kira se opri speriată.

— Numai, vă rog... vă rog să nu-i spuneți că ați aflat de la mine, se grăbi ea să stăruie, strîngîndu-și mîinile la piept.

Știa că de cîte ori încerca mai înainte să-i ia apărarea, Leoșka se supăra.

De astă dată, dacă i s-ar spune, ar fi în stare s-o urască. Mai bine să nu aibă habar de nimic și să creadă că lucrurile se limpeziseră de la sine, nu datorită Kirei...

— Fii pe pace, Kira... N-o să afle nimic. Nimeni n-o să afle nimic... Și, acum, hai să mergem. Trebuie să plec neapărat.

Strîngînd-o pe Kira lîngă ea, Liudmila Sergheevna o înveli cu pulpana paltonului și o conduse pînă în pragul pavilionului unde se aflau dormitoarele.

— Spală-te și culcă-te. Eu mă duc să lupt pentru Gorbaciov.

Kira sui treptele de la intrare și întoarse capul. Buhăită de plîns, fața ei strălucea acum de bucurie.

31

Vikenti Pavlovici n-avea nici un chef în ziua aceea. În timpul lecției, în clasa VI-a B, îl strigă la tablă pe Gorbaciov. În locul acestuia se ridicase responsabi-

lui clasei, înștiințîndu-l că Gorbaciov fusese la prima oră și că după aceea nu știu unde plecase. Vikenti Pavlovici n-avea de gînd să-l asculte pe Gorbaciov. Îl strigase numai așa, ca să vadă ce mai face. Niciodată Gorbaciov nu trăgea chiulul de la școală așa cum obișnuiau alții. În ce hal îl aduseseră, bietul băiat, ca să ajungă el s-o șteargă de la școală...

Simțea cum crește în el indignarea ca dospeala în aluat. De teamă să nu-și iasă din sărite, se ferea să se uite la Gaievski, care se tot învîrtea mereu prin cancelarie, cu o mutră îngîndurată și în același timp mulțumită. De aceea, cînd Liudmila Sergheevna veni într-un suflet, iarăși, la școală și, întîlnindu-l pe coridor, îl rugase să meargă împreună cu ea la comitetul orășenesc de partid, Vikenti Pavlovici primise fără să stea prea mult în cumpănă, lipsindu-se chiar de masa ce-l aștepta acasă.

Dacă șovăise totuși o clipă, o făcuse nu pentru că s-ar fi gîndit că nu trebuia să se ducă. Dimpotrivă, trebuia neapărat. Șovăise pentru că nu-i plăcea să dea ochii cu șefii. Vikenti Pavlovici nu se temea nicidecum de ei, dar n-ar fi vrut ca alții — și cu atît mai puțin șefii lui — să-și închipuie, cumva, că s-ar teme de ei; de aceea în asemenea împrejurări căuta să se arate cît mai liber în gesturi și cît mai firesc. Era destul să încerce însă acest lucru, ca și aerul firesc și libertatea gesturilor să dispară, făcîndu-l să devină posac și să aibă ceva forțat în mișcări; din pricina asta se necăjea, devenind și mai posac.

În sala de așteptare, la o masă, stătea o tînără cu o figură încordată din pricina silinței pe care și-o dădea să pară cît mai impunătoare. Purta niște ochelari cu ramă de baga, prea mari pesemne pentru ea, fiindcă îi lunecau mereu pe vîrful năsucului, făcînd-o să semene cu o bunicuță. Supărată, îi împingea la loc, dar cum se apleca deasupra mesei, ochelarii îi lunecau iar pe vîrful nasului, făcînd-o să semene cu o bunicuță.

După ce o ascultă cu o mutră serioasă pe Liudmila

Sergheevna, fără să se uite la ea, ci undeva, în gol, tînăra intră în biroul lui Guşcin, crăpă apoi uşa şi, ţinînd-o cu mîna ca şi cum s-ar fi temut că cei doi vor lua-o printr-altă parte şi nu pe acolo, îi pofti înăuntru.

Guşcin tocmai vorbea la telefon. Văzîndu-i pe noii veniţi, dădu din cap şi le făcu semn cu mîna să ia loc în fotoliile de lîngă birou.

Pe faţa lui, ca şi în ochii cu sprîncene dese şi îmbinate, se zugrăvea o mare oboseală. Şedea într-o rînă, întors pe jumătate spre biroul pe care se aflau trei telefoane. Liudmila Sergheevna îi privea stăruitor ceafa, ca şi cum ar fi putut citi acolo în ce fel avea să se desfăşoare discuţia. Ceafa lui însă nu avea nimic deosebit, doar că era cam groasă.

Secretarul de partid lăsă receptorul jos şi ridicîndu-se puţin de pe scaun dădu mîna cu Liudmila Sergheevna şi cu Vikenti Pavlovici, recomandîndu-se:

— Guşcin.

— Fomenko, — rosti la rîndul său Vikenti Pavlovici, trăgînd scrumiera mai aproape.

Scrumiera se agăţă însă de faţa de masă, încreţind-o. Vikenti Pavlovici se fîstîci şi începu a-şi netezi cu o mînă ţeapănă mustăţile ce semănau cu ale lui Gorki. N-avea nici o nevoie să le netezească, gestul era forţat. Simţind că nu e în apele lui, Vikenti Pavlovici se supără şi nici nu mai căută măcar să aşeze la loc faţa de masă. Cutele acelea însă îl necăjeau şi, cînd şi cînd, se uita la ele, înciudat.

— Vikenti Pavlovici e profesor la şcoala unde învaţă copiii de la noi din cămin, — îl lămuri Liudmila Sergheevna. Uitaţi pentru ce am venit. Patru copii, dintre care doi de la cămin, mînaţi cu toţii de dorinţa de a deveni căpitani de marină, au înfiinţat un fel de asociaţie pe care au numit-o „Futurum". Scopul lor era să studieze navigaţia, corăbiile etc., ca mai tîrziu, cînd vor isprăvi şcoala de 7 ani, să se facă toţi căpitani de vapor, — spuse ea zîmbind. Guşcin zîmbi şi el. Cum vedeţi, nimic serios, mai mult o joacă... În-

tîmplător s-a găsit însă la unul dintre ei un bilet... Şi-i întinse lui Guşcin textul descifrat.

Guşcin citi şi ridică din sprîncene.

— Da' asta ce înseamnă: V. S. P. F.?...

— Sînt iniţialele vorbelor „A vedea, a şti, a putea, a face“ care alcătuiesc deviza lor.

Sprîncenele lui Guşcin se lăsară în jos şi secretarul izbucni într-un hohot de rîs.

— I-auzi, dracii de copii! Ştii că nu e rău? Bravo, îmi place!

— Numai că vedeţi, bileţelul era cifrat, scris cu ajutorul unui cifru...

— Ce fel de cifru?

— O prostie! se amestecă în vorbă Vikenti Pavlovici, ceva copilăresc de tot. Au numerotat literele alfabetului, înlocuindu-le cu cifre...

— Şi pentru ce?...

— Cum pentru ce? sări Vikenti Pavlovici, mîniindu-se dinainte la gîndul că s-ar putea să fie contrazis. Aşa, de dragul misterului! Cine n-a avut în copilărie un secret al lui? Fără mister parcă n-are nici un haz!... Cînd eram şi eu la vîrsta lor am născocit un fel de hieroglife şi corespondam cu un prieten care stătea peste drum de mine numai prin bileţele cu semne misterioase. N-aţi făcut şi dumneavoastră tot aşa? Nu v-au plăcut şi dumneavoastră misterele, nu v-aţi jucat niciodată de-a „Peştera misterioasă?“

— Nu, — zîmbi Guşcin.

*

Avea un zîmbet puţin încurcat, ca şi cum s-ar fi simţit vinovat că nu se jucase niciodată de-a „Peştera misterioasă“, de care nu auzise în viaţa lui şi nici acum n-avea habar ce înseamnă, sau pentru că îl năpădiseră dintr-odată amintirile copilăriei, care pînă atunci i se păruse atît de îndepărtată şi pe veci mistuită în trecut, de parcă nici n-ar fi fost. Acuma aceste amintiri treziseră în suflet o duioşie, care-l mira, deoarece n-avea nici un motiv să se înduioşeze.

— Nu, nu m-am jucat, — repetă el. N-am avut

cînd ... Crezi că mai putea fi vorba de joacă pe atunci? Am plecat să lupt, nu eram decît un băieţandru... adăugă el, în timp ce zîmbetul i se ştergea de pe obraz.

— D-d-a! ... rosti Vikenti Pavlovici după un răstimp. Erau alte vremuri pe-atunci...

— Ei şi mai departe? se uită la ei, întrebător, Guşcin.

— Bileţelul cifrat a încăput în mîna instructorului de pionieri Gaievski, care a născocit o poveste întreagă, zicînd c-ar fi vorba de nu ştiu ce organizaţie...

Liudmila Sergheevna îi vorbi despre şedinţa din biroul directoarei, de întorsătura pe care o dăduseră lucrurilor, deşi, în fond nu ştiau nimic lămurit, de atitudinea pe care o luase faţă de întîmplarea cu pricina secţia învăţămînt, povestindu-i cum, speriat de toată tevatura, elevul Alexei Gorbaciov fugise de la şcoală şi nu mai pusese piciorul la cămin; şi încă n-ar fi nimic dacă ar fi vorba numai de o fugă...

Uitîndu-se cu luare-aminte cînd la unul, cînd la celălalt, Guşcin îşi încrunta tot mai tare sprîncenele. Numai cît auzi pomenindu-se de Gaievski şi Vikenti Pavlovici se făcu foc de mînie. Lăsînd deoparte orice stinghereală îşi dădu pe faţă toată indignarea pricinuită de acest demagog care, băgîndu-i în sperieţi pe cei din jur, încerca să facă din ţînţar armăsar. După ce-şi vărsă tot focul se simţi iar în apele lui; netezi creţurile feţei de masă şi îşi aprinse o ţigară, fără să bage de seamă că sprîncenele dese ale lui Guşcin se încruntaseră de tot, săpînd de-a curmezişul frunţii o cută adîncă.

Guşcin se uită la ceas, apoi apăsă pe butonul soneriei. Tînăra cu mutră serioasă intră în birou.

— Cheamă, te rog, pe şefa secţiei învăţămînt. Şi vezi dacă mai e acolo şi asta... cum se numeşte inspectoarea? Drozdiuk? Să vie şi ea. Chiar acum. Dă un telefon şi pe urmă trimite maşina să le ia.

Aşteptau fără să scoată un cuvînt. Guşcin se ridică şi începu să se plimbe în spatele biroului, între perete

și fereastră. Din cînd în cînd se oprea la geam și-și ațintea privirea în noapte, pe urmă se întorcea înapoi. Liudmila Sergheevna își dădu seama că secretarul anume nu vorbea nimic, așteptînd să asculte și părerea părții adverse, dar tăcerea asta încordată o neliniștea, și cu cît muțenia lui Gușcin se prelungea, creștea și neliniștea ei. Tulburarea Liudmilei Sergheevna se răsfrînse și asupra lui Vikenti Pavlovici, care se prefăcea însă că se simte în largul lui, dînd afară pe sub mustăți fumul de țigară.

Drozdiuk și Novoselova sosiră, în sfîrșit. După ce strecură o privire piezișă spre Liudmila Sergheevna și Vikenti Pavlovici, Olga Vasilievna se întoarse către Gușcin. Elisaveta Ivanovna părea și mai țeapănă ca deobicei, de parcă abia atunci fusese scoasă de sub teasc. Două pete roșii i se aprinseseră în obraji.

Petele acestea dădeau în vileag nu emoția ei, ci un sentiment de triumf. Fiindcă nu se îndoia cîtuși de puțin de triumf... Vikenti Pavlovici se ferea să se uite la cele două femei. Lua din scrumieră cîte un chibrit și-l făcea bucățele, încruntat, gîndindu-se că și el și Rusakova aveau să primească o săpuneală strașnică.

— Știți dumneavoastră ce s-a întîmplat la școala numărul 5? o întrebă Gușcin pe șefa secției învățămînt.

— Da, Ivan Petrovici. Voiam tocmai să vă deranjez în legătură cu asta, — răspunse Novoselova.

— Dar ce anume s-a întîmplat acolo?

— Probabil că vi s-a comunicat, — și arătă din ochi spre Fomenko și Rusakova.

— Nu interesează ce mi s-a comunicat. Vreau să aud ce spuneți dumneavoastră.

— Să vedeți, tovarășa Drozdiuk a cercetat cazul... Și Elisaveta Ivanovna îi spuse liniștită și pe îndelete povestea cu biletul.

— Încă n-am studiat chestiunea mai amănunțit — încheie ea — dar o s-o facem cît de curînd. Un lucru

e sigur: că lucrurile stau cît se poate de prost! Dacă privim chestiunea din punct de vedere politic...

— Da, într-adevăr! tresări Guşcin, care pînă atunci o ascultase fără să clipească. Spuneţi-mi ce se întîmplă dacă privim chestiunea din punct de vedere politic?

Şi se lăsă pe spătarul scaunului, pregătindu-se să asculte.

Elisaveta Ivanovna simţi ceva în glasul lui Guşcin care îi atrase atenţia, dar, privindu-l pe secretar, nu desluşi nimic pe chipul lui care să-i dea de gîndit.

— Chiar dacă în cazul de faţă n-ar fi nimic deosebit — continuă ea, apăsînd pe ultimul cuvînt — e vorba totuşi de o manifestare nesănătoasă. Care poate fi rostul înfiinţării acestei organizaţii misterioase?... Părerea mea e că... Şi tăcu o clipă, cercetînd din nou cu luare-aminte chipul nepătruns al lui Guşcin, apoi vorbi mai departe, tot atît de apăsat şi cu aceeaşi convingere. Nu putem tolera aşa ceva! Chiar dacă nu cunoaştem încă ce anume urmăreşte, sîntem încredinţaţi că este o organizaţie primejdioasă şi că trebuie să smulgem răul din rădăcină, de la început!

— Aş-a-a. Dar părerea dumitale care e? se întoarse el către Olga Vasilievna.

— Sînt de acord cu tovarăşa Drozdiuk, — răspunse Novoselova.

— Mda! Guşcin rămase tăcut un moment, apoi se aplecă puţin din mijloc şi-şi sprijini coatele pe birou. Uite ce am să vă spun eu, dragi tovarăşi... „Politica", „din punct de vedere politic" sînt pentru noi cuvinte de preţ şi nu vă putem îngădui să le folosiţi fără rost. Dacă-i vorba pe aşa, atunci cazul de faţă are şi un aspect politic, dar nu acela pe care-l vedeţi dumneavoastră, ci acela că dumneavoastră aţi făcut atîta vîlvă în jurul unui lucru de nimica, iar atunci cînd nişte oameni cu scaun la cap n-au fost de acord cu dumneavoastră, aţi început să-i suspectaţi şi pe ei şi să-i scoateţi vinovaţi...

Olga Vasilievna clipi din ochi speriată. Fața Elisavetei Ivanovna se rumenea treptat, treptat, de la grumaz în sus.

— La urma urmei, ce s-a întîmplat? E vorba doar de niște copii care, de plictiseală, și-au găsit o îndeletnicire pe placul lor, altminteri folositoare, și anume, s-au apucat să studieze navigația, cu gîndul de a se face mai tîrziu căpitani de vapor... Nu-i așa? întrebă Gușcin, întorcîndu-se către Liudmila Sergheevna, care dădu din cap în semn că așa era. Copiii însă nu s-au mulțumit că lucrul ăsta era interesant și folositor în fond, au ținut ca el să fie interesant și în formă. Și atunci au născocit secretul — niște bilețele misterioase... Ce i-a îndemnat să facă asta? Dumneavoastră nu știți ce i-a îndemnat? Să vă spun eu, atunci: plictiseala! Și indiferența pe care o simțeau în jurul lor, — continuă ridicînd glasul Gușcin și aprinzîndu-se la față.

Tăcu o clipă, căutînd să se stăpînească, apoi urmă ceva mai liniștit:

— Deocamdată, copiii ăștia sînt niște copii buni. Nici prin gînd nu le-ar trece lucrurile de care dumneavoastră îi acuzați. Dar ce o să se întîmple dacă vor fi suspectați mai departe, hărțuiți, interogați?... Se vor înrăi și vor începe să-i urască și pe cei care-i persecută așa... De ce să scorniți un pericol, cînd nu există de fapt? Mai bine v-ați da seama de el atunci cînd există cu adevărat! Foarte rău că n-ați înțeles asta și v-ați luat după gura lui Gaievski... Și pentru că veni vorba, cine-i, mă rog, Gaievski ăsta?

— I-am văzut dosarul — răspunse Novoselova, e în regulă, are o biografie excelentă.

— Dă-o dracului de biografie! Cînd o să înveți o dată să citești în sufletul oamenilor, nu să stai cu nasul în dosare?

— Dar bine, Ivan Petrovici... Cum se poate? Doar e scris negru pe alb. E un om verificat.

— De verificat o fi el verificat, numai că-i un dobitoc — izbucni Gușcin indignat. Dumneavoastră nu ve-

deţi că omul ăsta ca să cîştige prestigiu politic şi să se poată lăuda că-i vigilent, a făcut din ţînţar armăsar? În loc să vă daţi seama de asta, aţi intrat în panică... Mai bine aţi căuta să-i feriţi pe copii de asemenea indivizi, care umblă numai după căpătuială.

Guşcin sări de pe scaun, făcu cîţiva paşi spre fereastră şi se aşeză iar la birou:

— Ei, fir-ar să fie! Şi pentru a creşte viţei sau purcei ai nevoie de vocaţie. Iar dumneavoastră vă apucaţi să daţi copiii — auzi, copiii! — pe mîna unui trancafleanca, a cărei unică zestre sufletească sînt nişte fiţuici!... Ce fel de oameni pot să iasă din mîinile acestea? Nişte palavragii şi nişte făţarnici, de teapa lui!... Aşadar — încheie el, aşezîndu-se — ispràviţi o dată cu istoria asta, pe care numai el a născocit-o — anchetă, para-anchetă şi dealde „o să le arătăm noi, nu le permitem"... Nu trebuie să smulgeţi nimic din rădăcini; mai bine ocupaţi-vă de educaţia copiilor!

— Dar bine, Ivan Petrovici, — spuse Novoselova. Nu se poate să nu-i pedepsim... Ce-au să creadă despre educatorii lor? O să ne pierdem toată autoritatea în ochii lor!...

— De ce s-o pierdeţi? Adevărul tot nu poate fi ascuns şi nici autoritatea păstrată prin minciuni... Fii pe pace! Copiii noştri sînt daţi dracului de isteţi, o să-şi dea ei seama cine a greşit şi cine umblă cu fleacuri... Dar ce ne facem cu conspiratorii aceştia? se uită el întrebător la cei de faţă. Ar trebui, cred, să le abatem cumva, cît mai delicat cu putinţă, gîndurile de la asemenea năzbîtii... Poate ne dai dumneata vreo idee, — se îndreptă Guşcin spre Liudmila Sergheevna.

— Îngăduiţi-mi să încerc eu — spuse Vikenti Pavlovici, care era grozav de încîntat de felul cum vorbise secretarul de partid. Şi ca dovadă că era întru totul de acord cu el, îşi netezea de zor mustăţile şi-şi tot dregea glasul, silindu-se să-şi ascundă un zîmbet de mulţumire. Le-ar trebui ceva care să-i atragă...

— Sigur că da! zîmbi Guşcin. Dumneavoastră sînteţi doar specialist în mistere, peşteri şi toate celelalte, aveţi şi cărţi la îndemînă. Faceţi cum vă pricepeţi!... S-a înţeles, tovarăşi?

Guşcin îi petrecu pînă la uşă, apoi se apropie de geam. Fereastra era îndreptată spre sud. Vara, dincolo de tălăzuirea verde a cartierului Slobodka, se vedea marea. Cînd şedea la birou, pervazul ferestrei îi ascundea priveliştea caselor şi a frunzişurilor verzi, lăsînd la iveală doar marea. Marea, care umplea încăperea cu vuietul sirenelor de vapoare, acum încremenise, cuprinsă de gheţuri; şi afară era noapte. Vîntul răbufni în geam, zgîlţîindu-l.

„Bate vîntul de la sud — îşi spuse Guşcin — o să spargă gheaţa. Era şi timpul... Şi noi am spart-o!... şi un zîmbet trist îi flutură pe buze. „Isteţii" ăştia crescuţi lîngă poala mamei erau cît pe ce să aţîţe un foc... Noroc c-au fost pe acolo Rusakova şi profesorul ăsta... cum îi zice... Fomenko. Nu s-au speriat chiar aşa, cu una, cu două de nişte cuvinte umflate. În timp ce activistele astea s-au topit de frică..."

Afară se auzi ca un huruit înfundat. Gheaţa să fie? La o distanţă ca asta? Guşcin îşi lipi urechea de geam. Zăngănea sub răbufnirile vîntului. Undeva, prin Taman şi Perekop îşi croiau drum primii vestitori ai primăverii, vînturile dinspre Marea Neagră fărîmau gheţurile văluroase. Cu vuiete şi trosnete se spărgeau în noapte cîmpii întregi de gheaţă, se surpau, afundîndu-se în mare, sloiuri cît munţii, lăsînd calea deschisă primăverii. Zvonul paşilor ei se desluşea în zuruitul molcom al geamurilor.

Foarte rece, Novoselova îşi luă rămas bun de la Liudmila Sergheevna. Altă dată lucrul ăsta ar fi amărît-o pe Liudmila, acum însă nici nu-l băgă în seamă. Nu poate să fie atentă nici măcar la vorbele lui Vikenti Pavlovici. Într-al nouălea cer după biruinţa cîştigată, acesta nu se mai sătura spunîndu-i ce bine făcuseră ve-

nind la Gușcin, cum pricepuse el de minune totul și ce om cumsecade părea să fie. Liudmila Sergheevna îi răspundea, la întîmplare. Bucuria izbîndei îi era întunecată de neliniștea ce o stăpînea. Ar fi fost, desigur, mai plină această bucurie, să fi venit mai curînd, pînă nu apucase Gorbaciov să-și ia cîmpii. Nu cumva izbînda sosise prea tîrziu?

La cămin toată lumea dormea dusă. Morișca făcută de elevi cu mîna lor și cocoțată sus pe acoperișul atelierului se învîrtea de zor, scîrțîind, sub bătaia vîntului. Zornăindu-și lanțul, Naliot țîșni afară din cușcă, dar cînd văzu că nu era decît stăpînă-sa, se vîrî iar în culcuș. Liudmila Sergheevna intră în pavilionul scund unde se aflau dormitoarele. Xenia Petrovna picota cu o carte în mînă în camera de gardă. Auzind pași, se sculă îndată și se grăbi să iasă, tiptil, înaintea directoarei. Degeaba însă, că Liudmila Sergheevna și crăpase ușa zărindu-l pe Leoșka la lumina lămpii mici cu gaz acoperită cu un abajur.

Băiatul dormea cu pumnul lipit de tîmplă. Și-n somn chipul îi era tot încruntat și trist. Liudmila Sergheevna ieși, trăgînd binișor ușa după ea.

— S-a întors! Singur s-a întors — îi șopti Xenia Petrovna, căreia îi scînteia privirea. Toți dormeau cînd a sosit el...

Xenia Petrovna se uită la chipul directoarei și-și întoarse îndată ochii.

— E o sloată afară, — îi spuse în treacăt Liudmila Sergheevna, ca și cum ar fi vrut să se scuze, ștergîndu-și obrajii uzi. Noapte bună! De astă dată într-adevăr bună...

Ieși afară, în stradă. Vîntul legăna copacii, spulberînd gunoaiele în întuneric. Pe cerul întunecat se fugăreau de-a valma nori alburii. Aduceau cu ei boarea sărată, pătrunzătoare a mării slobozite de ghețari.

La început Leoşka nici nu se gîndise măcar să fugă. De vreme ce nu era vinovat, nu puteau să-i facă nimic.

Se vede că puteau totuşi să-i facă. Băieţii prinseseră de veste — nici nu-ţi vine să crezi cum află ei totul — că în ajun, seara, se discutase despre el în biroul directoarei şi Valeri se şi grăbise să-l înştiinţeze c-o să fie dat afară din şcoală. Leoşka nu crezu o iotă, însă cînd Nina Alexandrovna îi spuse să vină după recreaţie la cancelarie, nu mai avu nici o îndoială că va fi dat afară. Altfel ce rost avea să-l ia de la oră, chemîndu-l la cancelarie? Îşi puse, atunci, căciula şi paltonul la vestiar şi o sbughi în stradă.

Şcoala fremăta. Obosiţi de tăcerea şi nemişcarea din timpul orei, copiii alergau besmetici şi strigau cît îi ţinea gura. Îşi dădeau seama că nu fac bine, că nu se cade, şi nici n-ar fi vrut să se poarte aşa. Totul însă parcă se întîmpla de la sine. Picioarele o luau singure la fugă, de scăpărau, tropăind din răsputeri, şi tot aşa, singure, izbucneau din gîtlej răcnetele acelea asurzitoare. Un cazan cu aburi ar face explozie, dacă vaporii de prisos, ce nu-şi află întrebuinţare, n-ar fi eliminaţi prin supapa de siguranţă. Energia necheltuită a copiilor trebuia să fie şi ea irosită; ei, după ce stăteau cîte un ceas întreg nemişcaţi, se grăbeau s-o elimine cu un sentiment de uşurare prin supapa de siguranţă a recreaţiilor. Pe geamurile de la parter şi etaj se zăreau o mulţime de capete şi, un vuiet înăbuşit ca de valuri ce s-ar fi izbit de mal, făcea să se cutremure pereţii, năvălind pe ferestrele deschise.

Leoşka ciulea urechea la vuietul ăsta şi privea copiii ce zburdau prin curte. De aci înainte n-avea să mai zburde cu dînşii. Ei rămîneau la şcoală, în timp ce el era surghiunit din mijlocul lor, în virtutea cuvîntului usturător ca un bici „eliminat". Şfichiuitura aceea de bici îl despărţea pe Leoşka de tot ce avea, trăgînd

în jurul lui un cerc fatal. Totul — școala, colegii, viitorul — se afla în afara cercului. Înăuntru, — doar Leoșka și amărăciunea lui. De aceea îi ardeau așa ochii, și pumnii i se încleștau, neputincioși.

Uite, acum, în clipa asta o să-l cheme, să înceapă iarăși a-i toca la ureche cîte și mai cîte. Să-l ia la refec, să-l dojenească, să facă pe miloșii, să-l amenințe, ca pînă la urmă să-l anunțe c-a fost „eliminat". Poate că în acel moment n-o să se poată stăpîni și o să-l podidească plînsul. De eliminat, însă, tot au să-l elimine. De vreme ce au hotărît așa, puțin le pasă dacă el plînge sau nu, dacă i se rupe inima că părăsește școala, dacă e cinstit sau e un șarlatan. Hotărîseră că-i un băiat rău și prin urmare trebuie eliminat. Atît ar mai lipsi să plîngă în fața lor și să se roage de ei! Ce nevoie are să asculte toate balivernele lor...

Sunetul clopoțelului se răspîndi, tremurător, pe scări și coridoare. Larma izbucni mai vîrtos, apoi treptat, treptat începu să se molcomească. Ușa se trînti zgomotos după ultimii copii care sburdaseră prin curte. Școala parcă amuți cu totul. În clipa următoare Vikenti Pavlovici o să intre în clasă și, privind fețele îmbujorate ale copiilor, o să-și netezească mustățile cu degetele-i îngălbenite de tutun și-o să spună ca de obicei: „Ei, și-acum, voiniceilor, picioarele vi-s rupte de oboseală, în schimb creierul s-a odihnit — așa-i? Putem să ne apucăm de lucru..." Leoșka ieși în stradă smiorcăindu-se sau, poate, chiar plîngînd. Acum totuna era! Ce rost avea să mai intre la ora asta dacă pe urmă n-avea să se mai ducă la nici o altă oră? Din obișnuință o apucase pe străzile ce duceau spre cămin. Acolo fără îndoială au să tabere pe capul lui, să-l întrebe ce și cum... Acum nici vorbă c-au să-l dea afară și din cămin. Acum că nu se mai ducea la școală n-avea ce să mai caute acolo unde toți copiii învățau.

Oamenii forfoteau de zor pe străzi. Pe alții îi vedea prin ferestrele bodegilor, bînd și mîncînd, pe scaune îmbrăcate în alb. Ceva mai încolo, în dreptul căminului,

niște copii jucau tontoroiul de frig. Pe un panou-reclamă era zugrăvită în nuanțe violete o femeie care plîngea. Pe obrazul ei se prelingea o lacrimă cît o pară, tot violetă și ea. Deasupra pieții străruia o pîclă și clocotea zarva mulțimii. La marginea orașului furnalele și coșurile roșii-arămii ale uzinei „Ordjonikidze-stal" scoteau flăcări și trîmbe de fum, împrăștiate de vîntul ce sufla din spre sud. Brațul macaralei cobora în jos spre golful pescarilor, huruind și scrîșnind de cîte ori se răsucea pe loc.

Trecătorii grăbiți îl îmbrînceau pe Leoșka, luîndu-i-o înainte, alții traversau strada, ieșindu-i în cale. Unde te uitai, nu vedeai decît oameni zoriți, preocupați. Treceau pe lîngă el, aruncîndu-i cîte o privire nepăsătoare și se mistuiau în mulțime. După ei veneau alții care se mistuiau și ei în mulțime. Leoșka se simțea din nou ca la Batum, pierdut în mijlocul șuvoiului nesfîrșit de oameni.

Cînd îl răzbea frigul, Leoșka intra în cîte un magazin, la căldură. Se oprea în dreptul galantarelor, se uita la dulapurile cu geamuri, pînă cînd băga de seamă că femeile venite după tîrguieli se uitau la el bănuitoare, strîngînd cu grijă baierele genților. Leoșka ieșea din magazin și o pornea iar hai-hui pe străzi.

Și tot așa, pe nesimțite, ajunse în grădiniță. Pe aleia lăturalnică, unde luase ființă „Futurum", zăpada acoperise urmele de pași. Urna răsturnată zăcea în același loc. Leoșka o scutură de omăt și se așeză. Totul în jur era întocmai ca atunci, numai că între timp lucrurile se schimbaseră. Grădina Speranței se transformase în grădina Desnădejdii. Toate speranțele i se spulberaseră. Viața de pînă atunci, în care Leoșka se simțea din ce în ce mai în largul său și care i se părea tot mai îmbietoare, se încheiase. Trebuia să înceapă acum una nouă, dar cum și în ce fel, habar n-avea. Simțea cum îi ardeau ochii, îl usturau.

Zăpada scîrții sub pașii cuiva. Cu capul în piept,

amărît, Vitka venea pe alee. Dînd cu ochii de Leoşka, făcu o mutră mirată şi bucuroasă totodată.

— E-e-e, aici erai? Te caută peste tot!

— Cine?

— Eu, .. Kira, băieţii. Ce stai aici?

— Da' unde vrei să stau? Tot au de gînd să mă dea afară ... — îi răspunse Leoşka.

Vitea tăcu şi se aşeză lîngă el. Nu-i rămînea decît o cale.

— Mîine mă duc şi le spun tot!

— Ce-ai făcut cu asta? O să te elimine şi pe tine, asta o să fie.

Sigur că aşa o să se întîmple. Nici nu s-ar fi putut altfel. Ei n-aveau nimic cu Leoşka, ci cu organizaţia în sine, şi de vreme ce Vitka pusese totul la cale, fireşte că întîi şi întîi pe el au să-l dea afară ...

— Haidem, — rosti Vitka ridicîndu-se.

— Nu merg nicăieri! Ce, iarăşi vrei să mă sîcîie cu fel de fel de întrebări? Ce zor am?

— Atunci, hai la mine!

La Vitka putea să se mai încălzească şi să stea pînă-n seară.

Leoşka se gîndi să se întoarcă înapoi, la cămin, după ce toată lumea se va fi culcat. Pe urmă, dimineaţa, ce-o fi, să fie ...

Leoşka nu voi să meargă la masă. Vitka îi aduse nişte pîine cu unt şi porţia lui de compot. În timp ce Leoşka mînca, Vitka se tot scărpina în cap şi ofta din greu, plimbîndu-se dintr-un colţ într-altul al odăii: se trudea să ia o hotărîre şi nu izbutea.

— Ştii la ce mă gîndesc? O să vină tata şi o să-i spun tot. Să mergem să-i vorbim amîndoi. Ştii, e un om foarte înţelegător! Numai că, vezi tu, mi-e cam teamă ... Nu fiindcă aş păţi ceva ... Dar dînsul e o fire tare iute şi suferă de inimă. Mi-e teamă să nu se îmbolnăvească iar din pricina mea, poate chiar mai rău ca data trecută ... Că, de, acum nu mai e vorba de Şarik, ci de un lucru mai serios ...

Vitka îi povesti despre ciocnirea pe care o avusese cu Liudmila Sergheevna și ce necaz trăsese atunci cu taică-său.

Leoșka stătu o clipă în cumpănă și-și dădu cu părerea că ar fi mai bine să nu-i spună nimic. În primul rînd s-ar putea să cadă iar la pat și pe urmă — cum ar veni asta? — ar însemna că-și apără propriul fecior!

— Ți-ai găsit! Grozav o să mă apere! Treaba ta, descurcă-te singur, — mi-a zis atunci. Strașnică lecție mi-a dat! îi răspunse Vitka, fără să-i spună, însă, ce fel fusese lecția aceea. Îi era și acum rușine să vorbească despre asta.

Se încinse o discuție aprinsă; cu cît discutau mai mult, cu atît hotărîrea lui Vitka era mai nestrămutată. Foarte frumos din partea lui Leoșka, desigur că vrea să ia asupra lui tot; ar însemna totuși, că dintre toți numai el avea curaj, iar ceilalți erau niște lași. Vitka nu voia să creadă lumea că e laș, nici să se arate mai puțin curajos decît el.

Trecuse timpul cînd tatăl lui trebuia să fi venit la masă. Dar el nu sosise încă; dăduse în schimb un telefon să spună că avea treabă, dar că o să caute să vină seara mai devreme și atunci o să mănînce și masa de prînz și cina. Începuse să se întunece. Se înnoptase. În biroul lui Ivan Petrovici ceasul bătu nouă.

— Mă duc, — se ridică Leoșka.

— Mai stai! Trebuie să pice acum. Poate că e pe drum...

Leoșka mai așteptă puțin, apoi se hotărî să plece.

— Bine — se învoi Vitka — am să-i spun eu tot...

Leoșka se duse. Vitka se trînti pe pat și începu să se gîndească cum să facă să-i povestească lui taică-său pățania. Ca să nu adoarmă, trase lampa de masă lîngă pat, lăsînd aprins și becul din tavan. Lumina puternică îi bătea în ochi împiedicîndu-l să chibzuiască. Vitka stinse becul de sus, iar lampa de masă o ascunse după

o carte deschisă. Acum putea să cugete în voie. Şi tot gîndindu-se aşa, adînc, fără să ştie îl cuprinse somnul.

Vîntul sufla din spate, ca şi cum l-ar fi mînat pe Leoşka tot înainte, aducînd cu sine un vuiet şi nişte svonuri nedesluşite. Leoşka se opri, ciulind urechea. Vuietul venea dinspre mare. Ceva se mişca legănat, încet şi fără întrerupere, în noapte. Era ceva necunoscut, ceva ce-i dădea fiori, ca şi gîndul zilei de mîine.

Xenia Petrovna îi zîmbi bucuroasă şi-l chemă cu degetul la ea.

— Stai colea şi mănîncă. Numai că toate s-au răcit.

Pe masă, acoperită cu un şervet, îl aştepta cina şi un pahar cu ceai rece. Leoşka şovăi o clipă, apoi se aşeză pe scaun, aşteptînd să curgă întrebările. Xenia Petrovna însă citea.

— Mulţumesc, — spuse Leoşka.

— Să-ţi fie de bine! îi zîmbi din nou Xenia Petrovna, întinzînd la loc şervetul peste farfuria goală.

Leoşka mai zăbovi cîtva timp neştiind ce să facă: tot aştepta să-l întrebe în cele din urmă pe unde umblase. Dorea chiar să fie întrebat, dar fără nici o teamă acum.

— Du-te şi te culcă, — îl îndemnă Xenia Petrovna. E tîrziu.

Leoşka intră în dormitor şi se vîrî în aşternut. Vorba aceea şfichiuitoare ca o urzicătură de bici îi vîjîia din nou în ureche, îndepărtîndu-l de tot ce era în jur, de cămin, de copii, de dormitor, de Liudmila Sergheevna, de patul ăsta cu care se obişnuise şi în care se simţea atît de bine, de Xenia Petrovna şi de zîmbetul ei... De ce oare nu era mînioasă pe el ci, dimpotrivă, îi surîdea? Ba chiar îi păstrase mîncarea, deşi nu se cădea s-o facă. S-o fi apucat mila tocmai acum?... Toată noaptea visă că mergea pe o stradă. Trebuia neapărat să ajungă la capătul ei, ca să afle un lucru foarte important... Cum nu se poate mai important pentru

el: și după aia ce o să se întîmple? Întindea pasul, alerga... Și mereu îi ieșeau înainte sumedenie de trecători, milioane. Se izbea de ei, și ei îl îmbrînceau; Leoșka însă alerga, alerga mai departe... Strada părea că nu se mai isprăvește, așa cum nu se mai isprăvea puhoiul de trecători.

— De unde ai ieșit? se holbă la el Valeri, cînd Leoșka deschise ochii. — Băieți, s-a găsit hoinarul!

Băieții se strînseseră buluc în jurul lui.

— Unde ai fugit? De ce ai plecat de la oră? Pe unde ai umblat?

— N-am fugit nicăieri. Am plecat fiindcă... fiindcă mă durea capul.

— Las' că știm noi cum te durea capul!...

— Copii, cum ne-a fost vorba? tună glasul Xeniei Petrovna. Hai, dați-i zor, făceți-vă patul și marș la spălat.

Apoi, către Leoșka, în șoaptă:

— Liudmila Sergheevna a venit și te cheamă la dînsa. Să nu-ți fie frică, s-a aranjat tot, — îi zîmbi ea.

Cu inima ticăindu-i în piept, Leoșka străbătu în goană curtea.

— Bună ziua, Aleoșa, — îl întîmpină Liudmila Sergheevna în ușa biroului. Am fost și ieri aici să-ți spun, dar te-am găsit dormind. Fii pe pace, nu te elimină din școală. Lucrurile s-au limpezit, îți pare bine?

— Îhî! Vă mulțumesc, Liudmila Sergheevna.

— Eu însă n-aș putea spune același lucru — i-o întoarse Liudmila Sergheevna. Îmi închipuisem că ai mai multă încredere in mine, că poți să te bizui pe noi, și cînd colo, tu ți-ai luat cîmpii... Cîte ne-au trecut prin gînd...

Liudmila Sergheevna avea un glas mustrător și trist.

— Nu mi-am luat cîmpii, am fost la Vitka, încercă să se apere Leoșka, roșu ca un rac.

O scrîntise rău de tot: va să zică așa, în timp ce ea se frămînta toată, dumnealui se odihnea la Vitka. Fîstîcindu-se de tot, Leoșka bolborosi formula în care își

găsesc de obicei copiii scăparea: — Zău, n-am să mai fac!

— Bine! zîmbi Liudmila Sergheevna.

Ce buni erau toți! Și Liudmila Sergheevna și Xenia Petrovna și Gușcin... Sigur că treaba asta el a făcut-o! Și Vitka, bravo lui — i-a spus tot, nu i-a fost frică! El, Leoșka, ar fi fost în stare să-i spună maică-si — de taică-său abia își amintea — știind că ar fi fost primejdios pentru dînsa, că i-ar fi scurtat zilele? Nu, n-ar fi fost în stare! Vitka, însă, uite că fusese. Ca să vezi ce înseamnă un prieten adevărat.

Abătut și trist, prietenul adevărat se ducea la școală, abia tîrîndu-și picioarele. Îi venea să-și muște mîinile că adormise fără să-și fi pregătit cuvîntarea pe care voia să i-o țină lui taică-său și nu avusese destul curaj, dimineața, să ciocănească în ușa dormitorului său. Taică-său nu se trezise încă. Sonia îl muștruluise să nu facă zgomot și să-l scoale, fiindcă venise tîrziu acasă. Vitka în adîncul sufletului era totuși bucuros că adormise și că nu-și luase inima în dinți să-l trezească din somn dimineața: ținea minte prorocirea Soniei că într-o bună zi „o să-l bage-n mormînt pe taică-său".

Cînd îl văzu pe Leoșka grăbindu-se să-i iasă înainte, Vitka se înroși tot și se opri locului. Leoșka care nu băgase nimic de seamă îi strigă de departe:

— S-a arajat, Vitka! Înțelegi, a aranjat dînsul tot.

— Cine?

— Tatăl tău! Mi-a spus Liudmila Sergheevna că s-a aranjat tot și că n-o să pățesc nimic... Și ție — auzi! — ți-era frică! S-a supărat rău?... Leoșka însă nu-i lăsă timp să răspundă, fiindcă nici nu aștepta un răspuns. Du-te, a zis Liudmila Sergheevna, și să n-ai nici o grijă că n-o să pățești nimic... E grozav! Nu-i așa?

Vitka înțelesese doar atît: că lucrurile se liniștiseră. Și înveselindu-se pe loc, de bucurie, îl pocni pe prietenul său cu servieta.

— Da' ce credeai tu?

— Spune-mi cum a fost? S-a supărat rău de tot?

Vitka se fîstîci și se îmbujoră iar.

— Știu eu?... Așa, de obicei...

Tocmai atunci sună clopoțelul, scoțîndu-l din încurcătură; fiecare intră la el în clasă.

Vitka nu era în stare să asculte explicațiile profesorului; se tot frămînta în sinea lui. Lucrurile se împăcaseră cum nu se poate mai bine, fără ca el să fi făcut nimic. Leoșka însă era încredințat că totul i se datora numai și numai lui Vitka, care, luat pe nepusă masă, se sfiise să mărturisească pe loc că nu avusese nici un amestec. Leoșka îl socotea un prieten adevărat, vrednic și curajos, cînd el nu era nici vrednic, nici curajos, ci un laș sadea. Și un mincinos! Se arătase așa, ca și cum într-adevăr ar fi vorbit... La urma urmei era el, oare, un om cinstit sau nu?...

În recreații aproape că nu deschise gura. Plecară cîteșitrei împreună acasă: el, Leoșka și Kira. Leoșka și Kira discutau cu aprîndere cele întîmplate, ridicînd-o în slava cerului pe Sergheevna, pe tatăl lui Vitka și pe Vitka însuși. Kira mai ales nu mai înceta lăudîndu-l pe Vitka, că-i spusese lui taică-său tot și că era atît de curajos. Vitka schimba fețe, fețe, se sgribulea și tăcea mîlc.

Vîntul dinspre sud-vest alunga pe cer pîlcuri de nori albi, făcînd loc soarelui. Atît de tare ardea soarele încît începuse să le fie cald cu paltoanele pe ei și cu căciulile pe cap.

— Ce vuia oare azi noapte? își aminti Leoșka.

— O fi crăpat gheața: de cîteva zile încoace bate vîntul dinspre miază-zi, — spuse Kira. Ia, hai pîn-acolo să vedem.

Pîrîiașe murmurau printre bolovani, coborînd spre mare, iar pe trotuarul de beton în trepte apa curgea în mici cascade. În dreptul debarcaderului, locomotivele șuierau șăgalnic, iar vagoanele își ciocneau cu zgomot tampoanele. Cățărîndu-se pe platformele frînarilor, copiii trecură peste calea ferată. Chiar la margi-

nea terasamentului li se iviră înaintea ochilor sloiuri verzui de gheață, îngrămădite de-a valma. Se înălțau ca un talaz uriaș, lîngă mal, înfigîndu-se în el. Dedesubt, în adînc, se sbuciuma vajnic marea nevăzută. Gheața ce o acoperea se mișca într-una molcom, trosnind și gemînd. Cînd ici, cînd colo, sloiurile verzui se ridicau în sus, se înghesuiau scrîșnind, claie peste grămadă, și se năruiau fărîmîndu-se. Mai departe, hăt încolo, strălucea de-ți lua ochii o fîșie îngustă de apă limpede. Ca un cuțit scînteietor își croia drum spre zări, spintecînd scoarța văluroasă de gheață ce acoperea marea. Mînată spre mal, sloiurile se risipeau.

— Încă puțin — spuse Vitka — și cum o începe să sufle tremontanul au să se împrăștie numaidecît! Ce-ar fi să mergem? Uite cum bate vîntul aici...

— Halal marinar! Te sperie vîntul! izbucni în rîs Kira. Știți ce, băieți? sări ea deodată. Ce-ar fi să mergem pe la Natașa? Tot avem drum pe acolo.

Leoșka și Vitka stătură în cumpănă: sigur că e și maică-sa acasă și cine știe ce-o să le mai spună...

— Ce, vi-e frică de mama ei? îi zădărî Kira. Ei, bravo, așa viteji, mai rar!

Veni să le deschidă chiar mama Natașei.

— A venit poșta — spuse ea, după ce o ascultă pe Kira, uitîndu-se zîmbitoare la Leoșka și Vitka care se fîstîciseră. — Hai, desbrăcați-vă! Numai aveți grijă să vă ștergeți bine pe picioare. Apoi, deschizînd o ușă anunță cu glas tare: Natașa, te caută niște cavaleri.

Leoșka și Vitka se fîstîciră și mai mult și-și ștergeau cu atîta rîvnă picioarele pe preș, încît mama Natașei începu să rîdă.

— Destul, destul, hai intrați înăuntru, altminteri rămîneți fără pingele.

Natașa stătea în pat. Într-o mînă ținea o carte, iar cu cealaltă mîngîia mîța culcată pe pîntecele ei. Ghemuită și cu urechile lipite de cap, pisica albă abia aștepta un prilej s-o sbughească din pat. Cum încerca să se miște însă, Natașa îi și lipea una peste spinare și

atunci rămînea tupilată mai departe și cu urechile plecate. Pe scaunul de lîngă pat se aflau fel de fel de sticluțe cu doctorii și-n toată casa mirosea a farmacie.

— Ei, cum te mai simți? Bine? începu Vitka. Uite, ne-am gîndit să venim să vedem ce mai faci...

— Nu-i adevărat, eu i-am adus! Le era frică de mama ta, — îi dădu de gol Kira rîzînd.

— Bine ai făcut!... Ia, povestiți-mi ce mai e nou... Da' ședeți o dată, oameni buni.

— De atunci ești bolnavă, de cînd am fost pe vapor și ți-ai udat picioarele? o întrebă Leoșka.

— Îhî... Fii cuminte — și Natașa îi lipi iar o palmă pisicii. Hai, povestiți-mi.

— Nici nu știi, Natașa, ce-a fost! Pe el — și Kira arătă spre Leoșka din priviri — era gata, gata să-l dea afară din școală.

Natașa făcu ochii mari.

— Da' de ce?

— Pentru „Futurum".

Kira și Leoșka începură să spună toată pățania; de fapt Kira era aceea care istorisea, întorcîndu-se cînd spre Vitka cînd spre Leoșka să-i întărească vorbele: „Nu-i așa?" Leoșka dădea din cap încuviințînd, în timp ce Natașa se întuneca la față, făcînd o mutră îngrozită.

— Nici eu n-aș fi spus nimic! rosti în cele din urmă Natașa cu însuflețire, cătînd spre Leoșka. Ori ce ne-ar fi făcut — și izbi vîrtos cu pumnul.

Lovitura o încasă biata mîță care scoțînd un miorlăit înăbușit sări jos din pat.

Kira îl lăuda mai abitir pe Vitka, zugrăvindu-l ca pe un adevărat erou. Vitka se îmbujoră tot și nu știa cum să se ascundă mai bine în colțul dintre dulap și etajeră.

Cît fusese bolnavă, Natașa se trăsese la față și se făcuse mai palidă, din care pricină ochii ei păreau și mai mari. O întrebară apoi pe Natașa cînd o să se însănătoșească, îi dădură de știre că pe mare începuseră

să curgă sloiurile și plecară. Vitka îi petrecu pînă la cămin.

— Stai puțin, — îi spuse el lui Leoșka. Așteptă puțin să se îndepărteze Kira, apoi, cu ochii în pămînt îi mărturisi: Uite ce e, voiam să-ți spun ceva... Șovăi o clipă, apoi rosti, într-o suflare. Să știi că nu-i adevărat.

— Ce anume?

— Nu i-am spus nimic tatii... Tu ai crezut că i-am spus. Mi-a fost frică însă și am lăsat pentru azi... Ei singuri au descurcat lucrurile... Sînt un nemernic, zău, și ai tot dreptul să mă disprețuiești.

Lui Vitka îi tremurau buzele; tăcu.

— Atunci taică-tu n-a aflat nimic despre tine?

— Nu!

— Prostule! începu să rîdă Leoșka. Cu atît mai bine. N-ai de ce să-ți faci sînge rău! La revedere!

33

Noul instructor de pionieri se numea Kostea Pavlov. Instructorul nu-i chemă pe pionieri la vreo adunare, nici nu-i strînse în careu pentru a face cunoștință, ci timp de o săptămînă aproape intră din clasă în clasă să-i vadă pe copii, să-i asculte, să stea de vorbă cu ei. Zîmbea tot timpul cît vorbea, dar fără ironie, încît băieții nu se dumireau dacă rîdea de ceea ce făceau ei mai înainte, sau de pionierii care nu se împăcau cu ceea ce făcuseră pînă atunci. Înalt, ager și foarte voinic după cum arăta, umbla fără șapcă și peste puțin lepădă și haina, cu toate că nu era chiar atît de cald afară. Deși nu veniseră încă zilele de arșiță era ars de soare pe față și cu sprîncenele decolorate. După ce stătuse de vorbă cu noul instructor, și mai ales după ce jucînd cu el șah pierdu o partidă, Iașa spuse sus și tare că într-adevăr Kostea era tobă de carte, iar Vitka, dînd cu înțeles din cap, întări: „E deștept foc“!

Leoşka n-ar fi vrut să ia parte la adunarea pionierilor din clasele superioare, dar Vikenti Pavlovici îl chemă la el şi-i spuse să vină imediat şi să-i aducă pe toţi „futuriştii" cu el...

Copiii se aşezară cîte trei şi chiar cîte patru în bănci, în clasa şaptea B, în timp ce instructorul împreună cu Vikenti Pavlovici luară loc la catedră.

— Nu v-am chemat la o adunare aşa cum eraţi obişnuiţi, ci ca să stăm puţin de vorbă — îi înştiinţă Kostea. Aveţi cuvîntul, Vikenti Pavlovici.

— Copilăria mea — rosti Vikenti Pavlovici — şi-mi închipui că abia vă vine a crede că am fost şi eu odată copil, aşa cum nu vă vine a crede că veţi fi şi voi odată bătrîni — pentru voi aproape că face parte din vremurile preistorice.

Copiii rîseră politicos.

— Cu toate acestea trebuie să ştiţi că şi eu am zburdat pe atunci, ca şi voi, în pantalonaşi scurţi şi tot ca şi voi mă gîndeam că oamenii mari nu se sinchisesc de loc de copii; că nu-i lasă să lupte pe front, nu le dau pe mînă locomotive, vapoare, ci-i pun doar să înveţe fel de fel de reguli şi să rezolve probleme... Treburile astea mi se păreau — aşa cum se întîmplă cu mulţi dintre voi — lipsite de interes, plictisitoare şi căutam pe cît ne stătea în putere să ne facem o viaţă cît mai interesantă. Tot ce vedeam în jur era prea banal pentru noi, prea de toate zilele, arhicunoscut, în timp ce noi duceam dorul necunoscutului, al lucrurilor neobişnuite, învăluite în taină. Credeam cu tot dinadinsul că în preajma noastră nu puteam afla nimic ieşit din comun, nimic misterios, de aceea căutam să născocim ceea ce nu găseam...

Leoşka îi dădu cu cotul lui Vitka, privindu-l cu coada ochiului. Lui Vitka i se aprinseră urechile.

— Trebuie să vă spun, voinicilor — zîmbi pe sub mustăţi Vikenti Pavlovici — că nu mă întrecea nimeni în asemenea născociri... Umblam după comori închipuite, după armuri de războinici ruşi, drept care

ne-am apucat să scotocim prin cîteva gorgane. Ne străduiam apoi să prindem în capcană stafii și nu știu de ce eram convinși că la Gluhova, într-un anumit loc, ar exista un papirus din mormîntul lui Tutankamon; și cum nu știam limba vechiului Egipt, corespondam unul cu altul prin hieroglife...

Vitka întîlni privirea Natașei și se întunecă la față.

— Și-n vremea asta în jurul nostru erau o mulțime de taine ce-ți săreau în ochi, te chemau cu glas tare. Noi însă ne astupam urechile și le întorceam spatele... Credeam cu tărie, ca niște sălbatici mici, în puterea vrăjită a nuielușei tăiate de noi, nesocotind toiagul de nădejde al cunoștințelor care ne putea desvălui tainele viitorului... Din diferite pricini nouă ne-a venit mintea la cap mult mai tîrziu decît vi-e hărăzit vouă. De aceea nu toți am ajuns ceea ce am fi dorit și am fi putut să fim...

Vikenti Pavlovici tăcu și începu a măsura clasa în lung, zburlindu-și sprîncenele.

— Nu e nevoie deci să repetați greșelile săvîrșite de noi; deschideți bine ochii și urechile și ațintiți-vă privirile spre viitor. Nu trebuie să alergați după modele. Uite, de pildă, noi sălășluim aici pe țărmul mării. Ce știți voi despre mare? Că-i un noian de apă, că uneori e liniștită, iar alteori vijelioasă? Ni se pare că singurul zgomot pe care-l face ea e freamătul valurilor ce se izbesc de mal și totuși marea, vedeți voi, are și ea glas. Ne-am obișnuit să spunem: „Mut ca peștele“ cînd peștii de fapt...

— Cîntă, — îi suflă în zeflemea Vitkovski.

— Da, așa e, cîntă! întări Vikenti Pavlovici, aruncîndu-i o privire piezișă. Cunoașteți — nu-i așa? — povestea istețului Odiseu care a ascultat cîntecul fermecat al sirenelor. Poate că aceste sirene — plăsmuite de fantezie — nu erau, de fapt, decît niște pești mari din Mediterană. Sirenele astea au fel de fel de glasuri. Cocoșul de mare, de pildă, care trăiește în Marea Neagră, mîrîie și bolborosește iar delfinii șuieră.

O mulțime de pești și de animale marine emit diferite sunete și aud zgomotele. Pescarii de pe Marea de Azov și Marea Neagră prind lobanul pe rogojină, în momentul cînd, speriat de zgomote, peștele sare afară din apă. Marea nu-i cîtuși de puțin surdă, nici mută, cum ni se pare nouă.

Sînt atîția pești și animale marine, care aud ceea ce noi nu putem auzi — glasul mării. Urechea omului percepe sunete cu cincisprezece pînă la douăzeci de mii de vibrații pe secundă. După acest prag al undelor sonore vin undele infrasonore. Cu ajutorul lor se înregistrează cutremurele de pămînt și se fac cercetări biologice. Academicianul Șuleikin a descoperit că pe timp de furtună, cînd se deslănțuie vîntul, pe crestele și la poalele valurilor iau naștere o serie de unde infrasonore, pe care le-a denumit „glasul mării". Undele acestea se află răspîndite pe o suprafață uriașă, propagîndu-se vertiginos în apă, cu o iuțeală de o mie cinci sute de metri pe secundă. E „glasul mării". Auzind cumplita-i amenințare, cu mult înainte de a se stîrni furtuna, animalele marine fug la adăpost. Puricii de mare și răcușorii aceia numiți paguri, pe care îi vedem umblînd pe nisipul umed, ies pe uscat unde nu-i mai pot ajunge valurile. Crabii se vîră și ei prin crăpături sau coboară cît mai afund. Tot așa peștii și meduzele. Glasul mării le dă de știre că vine furtuna cu mult înainte ca barometrul să ne-o fi anunțat nouă.

Locuim pe țărmul celei mai mici și mai puțin adînci mări din lume: doar 14 metri adîncime. Aici nu bîntuie furtunile. Nu sînt nici valuri cît casa. Insule aproape nici nu există... S-ar zice că-i o mare plicticoasă rău, nu? Ei, aflați că nu-i cîtuși de puțin așa! Dimpotrivă, e o mare extraordinară: deși atît de mică și de puțin adîncă e mai bogată în pește decît oricare alta din lume. Știți ce cantitate de pește ne dă? Optzeci de kilograme la hectar. Adică de trei ori mai mult decît cele mai îmbelșugate mări: Marea Japoniei și Marea de Nord. Marea Neagră dă de cincizeci de ori

mai puţin peşte la hectar, decît marea noastră de Azov, care-i unică în felul ei. Este o adevărată pepinieră de peşti, în care o seamă de specii găsesc hrană din belşug. Mai mult chiar: e cea dintîi mare pe care omul şi-a pus în gînd s-o amenajeze, s-o supună ţelurilor şi nevoilor sale. Cercetaţi cu un ochi mai atent, mai pătrunzător şi o să vedeţi ce de minunăţii şi taine o să vă desvăluie, de n-o să vă mai puteţi lua privirile de la ea, minunăţii şi taine ce nici pe departe nu se pot asemui cu misterele şi toate bazaconiile născocite de voi! încheie hotărît Vikenti Pavlovici.

— Toate astea — luă apoi cuvîntul instructorul de pionieri — Vikenti Pavlovici vi le-a spus nu ca să vă îndemne să vă faceţi cu toţi, aşa, peste noapte, marinari sau hidrobiologi ... Or fi desigur printre voi şi unii care vor să se facă oţelari sau topitori, ca taţii lor; cutare o fi visînd, poate, să fie aviator, iar cutare trage nădejde să cultive cîndva nişte struguri cu boabele cît castraveţii de mari ... Nu trebuie să aşteptăm! Nu se poate să aşteptăm! Mulţi poate că îşi spun cam aşa în sinea lor: o să isprăvesc şcoala, pe urmă facultatea, şi cînd o să am o specialitate, o să fac nişte lucruri grozave să rămînă toată lumea cu gura căscată ... Ei bine, aflaţi că nimeni n-o să rămînă cu gura căscată dacă o să staţi aşa şi o să aşteptaţi să vină totul de la sine. Nimic nu vine de la sine, copii! ... Uite, ca mîine o să isprăviţi şcoala şi o să primiţi o diplomă, aşa numită „diplomă de maturitate“. Dar, vă întreb eu, o să fiţi oare într-adevăr maturi atunci? Pentru ce? Ce o să ştiţi să faceţi? Nimic. O să daţi din colţ în colţ, întrebîndu-vă ce să faceţi şi încotro s-o porniţi. Şi o să aveţi atunci 16—17 ani ... La vîrsta de 14 ani Lermontov a scris versuri de care şi astăzi se minunează oameni în toată firea, Herzen la 16 ani s-a jurat pe munţii Vorobiov să lupte pînă la capătul vieţii pentru eliberarea poporului. Din liceu încă Volodea Ulianov şi-a ales calea de pe care toată viaţa nu s-a abătut nici un pas...

„Bine“, o să-mi spuneți, „dar ce, noi sîntem genii ca ei?“ ...

— Chiar așa! se auzi o voce.

— De unde știți? întrebă serios și puțin răstit Kostea Pavlov.

Zîmbind sfios, copiii se uitară unul la altul.

— Poate că mai tîrziu unul sau altul dintre voi o să fie mîndria școlii noastre, a orașului și chiar a țării întregi? ... Bineînțeles dacă acest geniu în fașă nu va sta cu mîinile în sîn ... Ați auzit adesea spunîndu-se un lucru pe care de altminteri îl știți și anume că voi sînteți viitorii stăpîni ai vieții. Dar ce înseamnă a fi stăpîn? Unii cred că dacă se pricep să dea cu gura, să poruncească și, mai cu seamă, să urle, sînt într-adevăr stăpînii vieții ... Vreți să vă spun cum vine asta? E ca și cum ai zice că trăsura merge, deoarece calul are la gît zurgălăii care sună ... A deveni stăpîn al vieții înseamnă să știi, să poți, și să faci. Mulți dintre voi se plîng: ce plicticos e! Sigur că-i plicticos să ții mereu adunări și consfătuiri. Ce-ați făcut, vă întreb, la aceste adunări? L-ați dăscălit cînd pe unul cînd pe altul sfătuindu-l să învețe și să fie cuminte ... Haidem acum să ne apucăm și de treabă.

Fiecare, firește, își are gusturile și preferințele lui. Fiecare deci să-și găsească o îndeletnicire care-i place ... Ne vom organiza pe cercuri sau pe grupe. În cutare grupă, de pildă, toată lumea se ocupă de același lucru, toți se vor ajuta unul pe altul, se vor lua la întrecere: care o să știe mai mult, care o să facă mai bine ... Și așa, treptat, treptat, o să ajungeți specialiști. După voi o să se ia și ceilalți școlari, așa cum se și cade să fie, fiindcă sînteți pionieri — nu-i așa? — adică deschizători de drumuri ... Ei, ce ziceți, vă place?

— Da! Foarte mult!

— Numai că să știți de la început un lucru: că într-o lună sau chiar în două — zîmbi Kostea — n-o

să faceți nici o descoperire genială. N-o să construiți nici o rachetă interplanetară, nici n-o să inventați vreun tip nou de submarin. Nu trebuie să vă supărați dacă am să vă spun că sînteți încă mici și abia începeți acum să aflați și să pricepeți cîte o fărîmă din tezaurul de cunoștințe ale omenirii întregi. Pentru asta, omenirea a avut timp, nu glumă, la dispoziție — mii de ani — în care a reușit să facă destule descoperiri. Voi însă veți ridica vălul deocamdată doar de pe un colțișor încă necunoscut de pe tărîmul științei, pe care o să-l îndrăgiți, învățînd să-l folosiți spre binele tuturor... S-ar putea să greșiți în alegerea îndeletnicirii, să vă înșelați în privința vocației voastre adevărate, dar aveți tot timpul să reparați greșeala. La 40 ori la 50 de ani ar fi, desigur, prea tîrziu. Dar și așa o să vă prindă bine lucrurile pe care o să le aflați. Nu există cunoștințe și îndeletniciri nefolositoare, ci numai oameni leneși care nu știu să le folosească!... Ei, ce ziceți, sînteți de acord? îi întrebă Kostea Pavlov zîmbind.

Cineva din fund începu să bată din palme și într-o clipă toată sala clocoti de aplauze.

— Stați puțin — ridică mîna Kostea — încă n-am terminat. Fiecare cerc sau grupă, cum am spus, va avea îndeletnicirile ei. Firește însă că n-o să stăm tot timpul închiși în birou sau în clasă. Un pionier — nu-i așa — trebuie să știe să înoate mai bine ca toți, să fie mai iute la picior decît toți, să nu se plîngă dacă are de mers 5—10 kilometri, nici să nu dîrdîie dacă se întîmplă să-l apuce ploaia... Într-un cuvînt...

— „Să nu te temi nici de frig, nici de arșiță!“ — îi suflă Tolea Krutilin.

— Întocmai! O să facem marșuri și diferite excursii. Nu cu trenul, nici cu vaporul sau cu mașina — ci pe jos! O să mergem la uzină, o să ne ducem în port, o să facem o excursie în rezervația cu plante și animale de stepă nedesțelenită, o să ne plimbăm apoi pe malul mării și o să găsim de lucru pentru toți — și pentru

miciuriniști, și pentru biologi, ca și pentru fotografi și radio amatori...

— Uraaa! răsună un glas.

— Stați, stați puțin, nu vă grăbiți să strigați „ura". Dar să vă întreb un lucru: știți să mergeți?

— Cum adică? se uitară, nedumeriți, băieții unul la altul. Doar nu sîntem betegi!

— Nu sînteți, e drept, și totuși nu știți să mergeți pe jos. Te uiți cîteodată cum umblă pionierii, și-ți vine să-ți pui mîinile în cap! Merg grămadă, tîrșindu-și picioarele, fără cadență, se bălăbănesc, toba bate alandala, iar din trompetă suflă toți pe rînd... Vă întreb, atunci, ne putem noi încumeta s-o luăm în felul ăsta prin mijlocul străzii? Ar rîde toată lumea de noi. Cînd ar trebui să ne invidieze! De aci încolo, deci, s-a isprăvit, nu mai mergem pe trotuar! Ci prin mijlocul străzii, încolonați. O să avem un singur gornist care o să dea semnalele numai cînd trebuie. Iar toboșarul o să-și învețe și el meseria, în așa fel încît trecătorii să țină pasul cu noi, în tact de marș, cînd o să bată el toba. Iar cînd o fi să plecăm în excursie, plecăm fără nici o dădacă după noi. O să luăm noi tot, n-avem nevoie nici de bucătar, nici de vreun alt ajutor. Ce-i de făcut, putem face și singuri. E bine așa? N-o să vă fie frică? N-o să vă plîngeți?...

34

Liudmilei Sergheevna nu-i venea să-și creadă ochilor.

— Ia vino încoace...

— De ce? se zbîrli Alla.

Liudmila Sergheevna scoase batista și i-o întinse:

— Șterge-te imediat!

Alla se făcu roșie ca focul și își dădu capul pe spate, înfruntînd-o. Își încrucișară astfel privirile cîteva clipe. În cele din urmă Alla lăsă capul în jos, scoase batista

și-și șterse rujul de pe buze. Se supusese, strivind însă între gene lacrimi amare de umilință.

Degeaba stătuse de vorbă cu ea Liudmila Sergheevna. O mustră, încercă s-o convingă, să-i explice. Alla stătea cu capul întors întro parte, și Liudmila Sergheevna își dădu seama că fata n-o mai ascultă, că nu se gîndea decît la supărarea ei...

Ți-era și silă să vezi o fetișcană ca ea cum se schimonosea vopsindu-și buzele fragede, cu ruj. Dar asta încă n-ar fi fost nimic — nici buzele vopsite și nici sprîncenele smulse care-i dădeau o înfățișare pururea mirată și nătîngă în același timp. Nici faptul că luase obiceiul să dea capul pe spate și să rîdă tare, anume ca să atragă toate privirile. Sau că atunci cînd vorbea căsca ochii largi și clipea mereu, ca puțin după aceea să-i închidă iar, „să tragă obloanele" — cum spuneau băieții. Toate gesturile și ticurile astea, deprinse de Alla de la noile ei prietene, erau ridicole, fără a fi cumva primejdioase. Cu toate că și alte fete se luaseră după ea. Prostuța! Voia să fie cît mai repede mare, ca și cum s-ar fi putut să scape asemenea prilej...

Toate astea, însă, erau fleacuri. Mai rău era că locuind mai departe la cămin, Alla începuse să se înstrăineze tot mai mult de el. Nu se mai interesa de nimic, nu se mai sinchisea de nimic. De cînd nu mai era președinta colectivului de conducere se îndepărtase cu totul de preocupările celor de la cămin. Era ca și cum s-ar fi rupt de ei. Educatoarele nu mai însemnau nimic pentru ea; numai Liudmila Sergheevna mai avea oarecare autoritate asupra ei. Dar și această autoritate începea să slăbească, ba chiar, ca în ziua aceea, de pildă, o întărîta și-i stîrnea ciudă.

Înainte, Alla găsea timp pentru toate. Mergea la școală, își făcea lecțiile, broda, se ocupa de gazeta de perete, se juca cu cei mici. Ținea foarte mult la prestigiul ei de președintă și era spaima ștrengarilor. Avea vreme chiar să spele și să calce cîte ceva. Veselă, vorbăreață, era privită de toată lumea ca o adevărată că-

petenie. Acum însă nu mai avea timp de niciunele. Se ducea la școala tehnică și-și pregătea lecțiile cu mutra unui om convins că nu există nimic mai greu și mai important pe lume. Dacă o ruga cineva să facă un lucru ori altul, dădea din mînă supărată, sau se uita de sus: „Cum își îngăduie oare s-o sîcîie cu asemenea fleacuri"?

Cei drept era și cea mai răsărită dintre copiii de la cămin. Și singura care urma o școală tehnică. Numai ea avea voie să se culce nu ca toată lumea seara, ci noaptea tîrziu, după ce termina lecțiile. Pentru ea fuseseră cumpărate cărți speciale de școală, hîrtie velină și o planșetă. Și i se făceau hatîruri, trecîndu-se peste regulile căminului. Alla primea totul ca și cum i s-ar fi cuvenit, datorită însușirilor ei excepționale. De aici mai era un singur pas pînă la credința că, păstrîndu-și toate drepturile, nu avea în schimb nici o îndatorire, și Alla nu întîrzie să ajungă și acolo. Într-o zi Liudmila Sergheevna o văzu pe Sima făcînd patul Allei:

— Ce-i asta? De ce Alla nu-și face singură patul? întrebă Liudmila Sergheevna.

— E grăbită, se pregătește de examene...

A doua zi Liudmila Sergheevna se duse anume în dormitor și o auzi pe Alla spunînd, așa, în treacăt:

— Fetelor, faceți-mi și mie patul, că trebuie să plec...

Alla ascultă dojana directoarei cu o mutră acră și se apucă să-și strîngă patul, căutînd să arate însă prin atitudinea ei că tot ea avea dreptate și că directoarea o „persecuta". Ceva mai încolo avu loc o nouă ciocnire din pricina zilei de serviciu. Mitea îi aduse la cunoștință că Alla nu voia să facă de serviciu și că el nu știe dacă Alla era sau nu obligată să facă acest lucru. Alla nu se simți cîtuși de puțin vinovată cînd directoarea o chemă la ea, dimpotrivă, era indignată și mînioasă foc.

Cu ce drept o silește să facă de serviciu? Se vede că habar n-au ce înseamnă o școală tehnică! Aici nu mai e vorba să rezolvi ia, acolo, niște exerciții! Cum se gîndea oare s-o mai pună și de serviciu o zi întreagă,

cînd are atîtea pe cap? Ce, nu mai sînt și alții în cămin? N-o să moară dac-o mai face unul ori altul cîte o zi în plus de serviciu... Doar a muncit destul pînă acum! Să mai muncească și alții, că ea nu poate...

Și plecă trîntind ușa.

Sigur că Alla nu era totuna cu micul Tolea Savcenko, care se încurcase între cei trei brazi. Avea să umble, să protesteze, să se plîngă, să pîrască, să ceară să i se facă dreptate, căutînd să arate orișicui că ei i se cuvine să nu pună mîna pe nimic...

Plîngerile și reclamațiile pînă la urmă nu înseamnă mare lucru. Pot fi îndată descurcate. Mai rău e că au crescut un trîntor la ei în cămin. Exemplul Allei putea să-i molipsească și pe alții. Și asta nu mai trebuia îngăduit.

Cînd și cum s-o fi întîmplat oare asta? Cum de nu băgase nimeni de seamă, cum de-i scăpase din vedere Liudmilei Sergheevna și educatorilor? Să fie vorba de anumite înclinări, de anumite aptitudini? Prostii, astea nu se transmit, se dobîndesc. Cum a fost oare cu putință ca o activistă, care era un exemplu pentru toți, să se preschimbe într-o făptură atît de egoistă și de orgolioasă? Poate tocmai fiindcă i s-a spus mereu și s-a insistat că-i fată bună și vrednică? Chiar oamenii în toată firea își pierd cumpătul cînd sînt lăudați peste măsură... Totdeauna Alla era dată ca model celorlalți, toți o priveau ca pe o ființă excepțională și acum, uite, i-a intrat în cap că într-adevăr trebuie să se facă deosebire între ea și ceilalți. De vreme ce se cheamă că este un om excepțional, cum ar putea ea să se coboare la asemenea îndatoriri mărunte. Firește că pentru alții sînt obligatorii; ea însă are numai drepturi. Cît mai multe drepturi și cît mai puține îndatoriri.

Un mădular scrîntit îl poți pune lesne la loc. Numai că sufletul nu e un mădular: nu poți să-l tragi la încheietură, să-l îndrepți... Dojenile nu ajută iar pedepsele mai mult întărîtă. E foarte ușor să începi să te socotești un om cu stea în frunte, dar ia să vedem dacă

ești în stare să renunți la asta? Singurul mijloc este să-i creezi omului asemenea condiții de viață încît să nu se ridice deasupra altora, toată lumea să fie deopotrivă în jurul lui. Egalarea e leacul cel mai bun împotriva trufiei, după cum munca este leacul împotriva trîndăviei. Asta e! Sigur, o să-i vină greu la început. O să cîrtească adesea și o să se plîngă de tratamentul prea aspru... Nu-i nimic. Cîtă vreme cartilagiile nu s-au osificat e ușor de îndreptat beteșugul. Mai tîrziu trebuie să le frîngi. E mult mai dureros și, cîteodată, nici nu folosește. E o lecție binevenită și pentru ceilalți. Prichindeii se uită la ea ca la nu știu ce. E atît de frumoasă, deșteaptă, și pe urmă e și cea mai mare! Și o imită ca niște maimuțe!

Toată lumea veni la adunarea detașamentului. Și, ca niciodată, nimeni nu rîdea nici nu vorbea cu glas tare. Alla mijea ochii, uitîndu-se de sus la toți cei de față, și pînă la urmă întoarse capul spre fereastră.

— Avem un singur punct pe ordinea de zi, — deschise Mitea adunarea: Purtarea Allei Jukova. Începeți dumneavoastră, Liudmila Sergheevna?

— Da.

Liudmila Sergheevna se ridică și o privi pe Alla. Fata însă se uita mai departe pe geam, mijind ochii cu un aer disprețuitor; doar obrajii i se rumeniseră puțin.

— Și mie, ca și vouă, copii — oftă Liudmila Sergheevna — îmi vine greu și mă doare în suflet că trebuie să punem în discuție purtarea Allei... Acum un an era încă președinta colectivului de conducere și totodată o elevă model. Îi făcea și pe alții să fie disciplinați, era cinstită și sîrguincioasă. Și acum, uite, am ajuns să discutăm despre ea. Alla s-a înstrăinat de tot ce se întîmpla aici, la cămin. Crede că-i prea mare acum și nu mai are timp pentru asta. Să zicem, deși nu-i chiar așa. Din păcate, însă, Alla nu mai vrea să facă nimica, nu mai pune mîna pe nimic, și noi nu putem îngădui așa ceva. Căminul de copii e un colectiv. Aici nu e nimeni mai bun sau mai prost decît ceilalți, toți au ace-

leași drepturi și aceleași îndatoriri. Fiecare trebuie să muncească pe măsura puterilor și priceperii sale, să muncească pentru alții, așa cum și alții muncesc pentru el. Alla însă a hotărît în sinea ei că are dreptul să stea cu mîinile în sîn iar toți ceilalți sînt datori să lucreze în locul ei. Mai țineți minte cum s-a încurcat Tolea Savcenko? Tolea a greșit. Și-a recunoscut însă greșeala și a îndreptat-o. Alla este o fată mare acum, aici nu mai e vorba de o greșeală ci de un lucru făcut în mod conștient. Am stat cu ea de vorbă nu numai o dată, și eu, și Xenia Petrovna, dar degeaba. S-o lăsăm acum pe ea să ne explice purtarea ei. Nu-i prea tîrziu încă să și-o îndrepte. Poate că între timp și-a dat seama că n-a făcut bine și are de gînd să se schimbe. Sau poate că și voi gîndiți ca ea că are tot dreptul să stea degeaba și vreți să munciți în locul ei?

Liudmila Sergheevna se așeză. Copiii își întoarseră privirile încruntate de la directoare spre Alla.

— Vorbește! o îndemnă Mitea.

— Cum să nu! răspunse Alla. După ce că-s învinuită așa, degeaba, tot eu trebuie să mă dezvinovățesc?

— Ridică-te în picioare, — se răsti Mitea.

— Nu vreau să mă ridic! Nu sînt vinovată!...

— Atunci o fi Liudmila Sergheevna vinovată? ridică glasul Mitea. Dînsa a vorbit în picioare și tu vrei să stai jos ca o cucoană? Ridică-te, îți spun!

— Ridică-te, hai, ridică-te, ce mai stai! strigară copiii.

Mulți dintre ei avuseseră prilejul să fie chemați în fața colectivului de conducere pe vremea cînd Alla era președinta acestuia și tocmai ea, uite, se încumetă, de astă dată, să nesocotească ceea ce odinioară îi obliga pe alții să facă?

— Poftim, uite, mă scol, parcă-i mare scofală. Alla se ridică în picioare. Oricum ar fi, însă, n-aveți dreptul să mă judecați! Nu-i adevărat ce spune directoarea, i-a cășunat pe mine și mereu mă jignește. Nu aveți dreptul să mă jigniți! Știu eu, m-am interesat...

Nu vreau să fac ceea ce dînsa ține morțiș să fac! N-are decît să-i dădăcească pe ăia mici, eu nu mai sînt copil. Legea îmi dă dreptul să stau la cămin, și gata. Nu-mi puteți face nimic! Ce, vreți să-mi pierd timpul cu tot felul de fleacuri și să nu-mi văd de carte? Datoria mea este să învăț bine, și eu mi-o îndeplinesc. Nimeni nu poate să mă oblige...

Toată lumea o iubea și o stima pe Alla, toți ar fi vrut să fie ca ea și căutau s-o imite. Chiar după ce încetase să mai fie președinta colectivului de conducere nimeni nu ieșea din cuvîntul ei și nimeni nu s-ar fi gîndit să găsească vreun cusur faptelor ei. Aflînd că la adunare se va pune în discuție purtarea ei, copiii nu mai știau ce să creadă. Cum putea fi chemată la judecată tocmai ea, care îi judeca pe ceilalți și îi judeca drept? Pe măsură însă ce vorbea, privindu-i chipul frumos, acum schimonosit de răutate, copiii simțeau cum treptat nedumerirea lor se risipea și-n locul ei creștea indignarea. Da' ce-și închipuie ea, că e cu stea în frunte? Și ce dacă învață! Ce, ei nu învață?

Rînd pe rînd se ridicau s-o dojenească copiii pe Alla, aducîndu-i aminte cum îi dăscălea odată și cerea să fie pedepsiți, în timp ce azi vrea să facă pe cucoana și să i se aducă toate de-a gata. Alla strîmba din buze cu dispreț și se uita la cei ce luau cuvîntul de parc-ar fi vrut să-i răpună.

Leoșka stătea tocmai în fund, la perete, în spatele tuturor. I se rupea inima de mila ei și asculta revoltat cum o făceau cu ou și cu oțet. Suferea de parcă fiece cuvînt l-ar fi lovit pe el. Tăcea însă. Fiindcă tot ce spuneau ei era adevărat.

— De ce să mai lungim discuția? rosti Iașa, luînd cuvîntul la urmă. Alla a fost cea mai destoinică dintre noi și ne mîndream cu ea... Acum însă nu vrea să ne mai dea ascultare, colectivul nostru nu mai are nici o autoritate în fața ei. Ne disprețuiește, ce mai încolo, încoace... La drept vorbind nici nu știm ce

să facem acuma. Şi Iaşa se uită spre Liudmila Sergheevna: Orice om hotărî noi, ea tot n-o să se supună..,

— Sigur că nu! sări cu gura Alla.

— Are dreptate Iaşa, — se ridică din nou Liudmila Sergheevna. Alla nu mai ţine seama de colectivul nostru, nu se mai sinchiseşte de el. Se crede superioară lui şi e convinsă că poate să facă ce vrea ... E o boală şi este o boală grea şi afurisită, care trebuie tratată prin măsuri drastice. Părerea mea e că ar fi cazul să luăm în discuţie problema eliminării ei din cămin...

— N-aveţi dreptul s-o faceţi, — protestă Alla.

— Fii pe pace, îl avem.

Timp de un minut se aşternu o tăcere apăsătoare.

— Cum adică? se auzi un glas şovăitor.

— Am fost la secţia învăţămînt şi la şcoala tehnică şi m-am interesat. Învaţă bine, aşa că o să capete un loc în internat şi o bursă. Noi trebuie să chibzuim acum nu ce pedeapsă s-ar cădea să-i dăm ci în ce fel s-o ajutăm să se îndrepte. Din păcate însă nu mai avem nici o înrîurire asupra ei; o să aibă grijă viaţa să-i deschidă ochii. Are 16 ani, vîrstă la care alţii lucrează şi-şi cîştigă existenţa cu mîinile lor. Să o lăsăm deci să trăiască independentă. Aici avea totul de-a gata, acolo va fi nevoită să-şi poarte singură de grijă, să muncească... Se ştie că nu e leac mai bun pe lume împotriva trufiei, decît munca. Aici toată lumea o răsfăţa, acolo o să fie în rînd cu toţii. O să-i vină greu, fireşte, nu însă mai greu decît celorlalţi. Nu-i cine ştie ce mare lucru. Mai rău e cînd un om o duce mai bine decît cei din jur, din care pricină începe să se creadă mai grozav decît ei...

Alla părăsi a doua zi căminul. Îşi puse într-un coşuleţ toată „zestrea" ei, rufăria, rochiile şi cărţile de şcoală şi ieşi din dormitor. În curte copiii, fără să se fi înţeles dinainte, se adunaseră grămadă cu toţii. Nu era o plecare pentru care să fi fost pregătiţi şi la care să se fi aşteptat. Alla pleca să trăiască o altă viaţă, independentă, şi copiii simţeau o strîngere de

inimă și se gîndeau cu milă la ea. Cum o s-o ducă oare acolo? O să se înțeleagă cu ceilalți? Va ști să se descurce?

În mijlocul prichindeilor, Anastasia Feodorovna își ștergea cîte o lacrimă pe furiș. Pitindu-se după trupeșa lor educatoare, fetițele mai mărunțele plîngeau; băieții se uitau încruntați, iar fetele mai mari păreau abătute. Efimovna, din bucătărie, ieși și ea strîngînd din buze întristată.

Văzîndu-i strînși acolo toți, Alla își încetini pasul o clipă, apoi străbătu curtea, fără să privească în dreapta sau în stînga. Buzele ei erau schimonosite de o strîmbătură disprețuitoare, în timp ce sprîncenele subțiri, pensate, îi dădeau un aer mirat și nătîng totodată. Nu se duse să mulțumească nimănui, nu-și luă rămas bun de la nimeni. Trecu așa, fără un cuvînt, pe lîngă cei de față, deschise poarta și se mistui după tufele de salcîm.

Liudmila Sergheevna se întoarse îndată la ea în birou. Posomorîți, copiii se risipiră care încotro. Îndurerat pînă în adîncul sufletului, Leoșka rămase cu ochii la tufele după care dispăruse Alla cu coșul în mînă. Plecînd, luase oare cu sine numai ce se afla în coș? Cîteva cărți și niște țoale? Cum de se îndurase oare să plece așa, fără să se uite la nimeni, fără nici o părere de rău?...

35

Leoșka îi invidia pe colegii lui că se puteau hotărî atît de repede în alegerea lor. Fiecare se îndeletnicea cu cîte ceva pe cînd el se simțea atras și de școala de marină și de laboratorul de fizică, unde Mitea ajunsese să scapere fulgere cu mașina electrică, și ar fi vrut să studieze ca Natașa fauna mării, să învețe numiri atît de răsunătoare ca plancton, necton, bentos... Nu s-ar fi dat în lături să meargă și la săpăturile de la

Pantikapeia, unde voia să plece Tolea Krutilin, care se pregătise să-și petreacă vara la mătușa lui, la Kerci. Mai mult ca orice însă îl atrăgea uzina, care noapte de noapte arunca vîlvătăi, la marginea orașului, învăpăind jumătate de cer.

Într-o zi Leoșka ducîndu-se la Gușcin, dădu acolo peste Serghei Lomanov. Vitka și Sereoja mergeau acum pe drumuri diferite; fiind însă vecini, rămăseseră prieteni și se vedeau mereu. Leoșka se uita cu drag cum discuta Serghei cu blîndețe și cu un pic de ironie în glas, îi plăcea uniforma școlii profesionale pe care o purta, ca și felul lui de a fi, sigur de sine cum e omul care știe cîte parale face. Lăsîndu-l pe Vitea cufundat în traversele lui de punte și coaste de corăbii, plecă împreună cu Sereoja, la acesta acasă. Sereoja îi arătă caietele și manualele lui, îi povesti ce învățau la școala de meserii și cum făceau practică. Leoșka îl ascultă cu interes, dar fără să se simtă pasionat. Băgînd de seamă, Serghei tăcu și își ridică ochii spre el.

— Vai de capul tău! Ce crezi tu, că asta-i floare la ureche, hai? Știi tu ce înseamnă un oțelar? Habar n-ai! Păi, oțelarul e ăla ... pe care se reazămă totul!

— Cum, adică, totul?

— Stai să vezi: să zicem că așa dintr-odată n-ar mai fi nici oțel, nici fier pe lume, înțelegi! Uite, să luăm o peniță de pildă. Dacă nu există peniță, n-ai cu ce să scrii, nu-i așa? Și atunci n-o să existe nici hîrtie fiindcă și ea e fabricată cu ajutorul mașinilor. N-o să existe nici pluguri, nici tractoare și n-o să ai cu ce ara pămîntul ... Nici electrică n-o să ai și nici gaz pentru lampă, fiindcă gazul e făcut din țiței, iar țițeiul este scos din pămînt tot cu ajutorul mașinilor. N-o să fie nici fabrici, nici uzine, nici cărbuni, nici cale ferată, nici vapoare, nici avioane ... nici case chiar ... ia încearcă să faci o casă, fără fier și oțel! Dar pe orice ai pune mîna ... Gîndește-te, dacă omul n-ar mai avea fier și oțel, cu ce-ar mai rămîne? Cu bîta și piatra. Și atunci înseamnă să ajungi iar un sălbatic, ca în epoca

de piatră... oțelarul, măi frățioare, e omul cel mai important de pe fața pămîntului! Și tu vii să-mi spui...

Leoșka însă nu mai spunea nimic. Se gîndea uluit ce-ar fi dacă omenirea ar rămîne fără oțel și fără fier. Într-adevăr fierul și oțelul erau peste tot: de pildă, furculița și cuțitul cu care mînca erau din oțel. Efimovna le făcea mîncare în crătiți de fier smălțuite, pe o mașină de gătit de tuci; pe urmă firele electrice de pe stradă; ca să se poată deschide, fereastra era prinsă cu balamale de fier și se ținea într-un cîrlig, și el tot de fier, iar cupa de 7 tone a macaralei din port era și ea făcută din oțel. „Nikolai Gastello" era, ca toate vapoarele, construit din fier, iar Naliot era legat de cușca lui cu un lanț de fier, și tot de fier erau și potcoavele lui Meteor; pe străzi uruiau mașini și camioane ca niște monștri de oțel; pînă și tocurile lui Leoșka erau bătute în cuie de fier. Pînă atunci nu se gîndise niciodată la așa ceva, iar acum parcă i se tăiase suflarea în fața acestei descoperiri. Ca și cum lucrurile din jur ar fi fost înșirate toate pe un ax uriaș: era destul să tragi deodată de ax, ca toate aceste lucruri să-și piardă forma și consistența și să se risipească pe jos. Să juri că-i o adevărată minune, zău, o minune însă ieșită din mîna oamenilor, acolo la „Ordjonikidzestal", unde niciodată nu se stingeau furnalele. Și asta făcea — mai bine zis învăța să facă — și băietanul ăsta bălan, cu fața lui bucălată și zîmbitoare...

Leoșka îl năpădi pe Sereoja cu tot felul de întrebări, răsfoi din nou cu sfințenie cărțile lui și luă în mînă bucățelele turtite de oțel ce trebuiau analizate în laborator, iscodindu-l dacă ar fi greu să intre și el în școala profesională și dacă o să-l primească, oare, acolo. Pînă una alta trebuia să aibă răbdare, să facă măcar șase clase cum făcuse el, Serghei.

— Azi, precum știi, clasa muncitoare nu mai lucrează după ochi, — îi explică Serghei, are nevoie de învățătură.

Leoșka rămase pe gînduri. Ar fi vrut să se înscrie

chiar a doua zi la şcoala profesională. Nu-i nimic. Nu mai avea mult pînă să termine clasa a şasea. Şi la plecare luă un manual pentru tinerii oţelari — deocamdată numai aşa, să citească — încredinţat că va ajunge într-o bună zi la fel cu Serghei Lomanov.

Băieţii îşi aveau fiecare îndeletnicirea sa.

Încă din iarnă, cînd învăţaseră la botanică despre plantele industriale şi despre cultura grădinilor de zarzavat, Taras Goroveţ fusese uimit aflînd că în sud cartoful începuse să degenereze. Cartoful, cum se ştie, este o plantă din clima temperată iar în sud era cultivat la fel ca pretutindeni. Îl sădeau primăvara şi-l recoltau toamna. În regiunile sudice însă tuberculele se formau tocmai în timpul căldurilor. De aceea creşterea era încetinită şi cartofii recoltaţi toamna erau mici. Taras ştia foarte bine asta . . . Academicianul Lîsenko venise cu propunerea ca, în sud, cartofii să nu mai fie sădiţi primăvara, ci peste vară. Cartoful putea să se desvolte în toiul arşiţei însă, în cazul acesta, tuberculele nu s-ar mai fi format în timpul verii ci pe la începutul toamnei şi atunci recolta ar fi fost mai îmbelşugată şi cartofii mai mari.

Taras dădu o fugă pînă la Ustin Zaharovici să-i împărtăşească această descoperire.

— Nu se poate! spuse bătrînul după ce-i dădu ascultare.

— Da' de ce, moş Ustin?

— Astea-s aiureli!

Moşneagul numea „aiureli" tot ceea ce după părerea lui era o născocire şi deci nu merita să fie luat în seamă de un om cu scaun la cap.

Taras stătu în cumpănă. Pînă în clipa aceea cuvîntul lui Ustin Zaharovici fusese lege pentru el. Vikenti Pavlovici însă şi mai ales academicianul ştiau probabil şi ei ceva. Pentru prima dată Taras era încercat de o îndoială: să aibă oare într-adevăr dreptate moş Ustin cu tot ce spune el, şi tot ce face el să fie chiar atît de bun? Taras încercă să alunge îndoielile, dar

o dată ce-i încolţiseră în suflet era greu să se descotorosească de ele. Doar nu puteau să se fi înşelat chiar toţi agronomii, în frunte cu academicianul Lîsenko! Era vorba de lucruri dovedite ştiinţific, de care moş Ustin nici nu voia să audă.

În primăvară, cînd pămîntul se încălzi şi veni timpul să pună cartofi în grădina lor de zarzavat, Ustin Zaharovici stabili o zi pentru treaba asta. Taras însă se împotrivi spunînd că ar fi mai bine să-i sădească vara.

— Aiureli! dădu plictisit din mîini Ustin Zaharovici.

— Nu-s de loc aiureli, moş Ustin! Aşa spune ştiinţa.

— Cînepa, băiete, creşte singură, fără nici o ştiinţă.

— Da' dar e mai bine aşa cum spune ştiinţa! se amestecă în vorbă Leoşka, fiind şi el de faţă.

— De unde ştii tu că-i mai bine? Din cărţi? Cînepa creşte pe cîmp, băiete, nu în cărţi...

Mitea Erşov se băgă şi el în discuţie, apoi şi directoarea, Liudmila Sergheevna, care spuse, ca şi Taras, că ar trebui să încerce să pună o parte din cartofi vara. Aşa cere agrotehnica şi apoi le-ar veni şi copiilor mai la îndemînă fiindcă atunci vor fi isprăvit şi şcoala.

Părerea lui Taras birui în cele din urmă, însă băiatul nu se bucura de loc că izbîndise. Era mulţumit fireşte că de aci încolo cartofii aveau să fie sădiţi „în mod ştiinţific", în schimb îl rodea gîndul că zdruncinase cumva prestigiul lui moş Ustin. Valeri însă ar fi vrut să înflorească şi mai mult această izbîndă.

— Aşa-i trebuie! Ce ştie el? Un om înapoiat, incult...

Taras îşi ieşi din sărite.

— Da' ce, tu eşti cult? Măcar de-ai avea tu atîta minte în căpăţîna aia cît are moş Ustin într-un călcîi!...

Taras era mîhnit că tocmai lui îi fusese dat să-i ţină piept lui moş Ustin, şi nu putea în ruptul capului îngădui să-l vorbească de rău pe unchiaş cineva, cu atît mai puţin o „farfara" de teapa lui Valeri...

Ustin Zaharovici se înclină în fața hotărîrii pe care o luase directoarea, mulțumindu-se să adauge doar atît:

— Taras e un băiat isteț și harnic... Nu v-am spus eu: cum mi-ar fi dat mîna să fiu dascăl? Eu știu doar să muncesc, nu să-i învăț pe alții...

La vreo cîteva zile după această discuție veni un locotenent de miliție tînăr și fercheș, care întrebă dacă la ei la cămin lucra cumva un anume Ustin Zaharovici Prihodko. Dînd cu ochii de el lui Ustin Zaharovici i se muiară deodată încheieturile; scăpă din mîini șeaua, și obrazul începu să-i tremure. Îngrijorați, copiii făcură roată în jurul lui și al locotenentului de miliție.

— Ustin Zaharovici Prihodko? îl întrebă pe un ton oficial acesta din urmă. Iscăliți vă rog de primire... E o înștiințare din partea secției de cercetări și urmăriri a regiunii Ternopol, Alexandr Andreevici Prihodko în etate de opt ani și Vasili Andreevici Prihodko în etate de nouă ani se află la căminul de copii din regiunea Ternopol. Adresa e scrisă aici...

— Nepoții mei... abia reuși să îngîne Ustin Zaharovici cu un glas înăbușit.

— Ei, vezi! zîmbi locotenentul, dîndu-și șapca pe ceafă. Un smoc de păr bălai îi căzu pe frunte și aerul său oficial îl părăsi pe loc. Vezi, moșule! Și dumneata care nu voiai să crezi! Nu ți-am spus eu: așteaptă c-o să dăm de urma lor. Cînd miliția se apucă de o treabă, să nu duci nici o grijă!

— Nepoții mei! repetă Ustin Zaharovici. Dar Galia? ...Noră-mea unde e?...

— N-am putut afla încă nimic despre Galina Prihodko — se întunecă la față locotenentul. Cine știe, s-ar putea s-o găsim, totuși, deși mă cam îndoiesc. Am dat de urma copiilor, însă de a ei nu... Ține, moșule, și iscălește...

Ustin Zaharovici abia, abia reuși să-și mîzgălească numele pe hîrtie, apoi apucă în mîinile lui mîna locotenentului.

— Nu ştiu cum să vă mulţumesc! Zău, nu ştiu... Sînteţi un om tare bun!...

— Ei lasă, lasă! zîmbi încîntat locotenentul, încercînd să-şi desprindă mîna.

Ustin Zaharovici însă nu voia de loc să-i dea drumul.

— Zău, vă sînt atît de îndatorat! Nepoţii mei!...

Cele două zile, în care Ustin Zaharovici avu de îndeplinit formalităţile cerute de plecarea sa din post, i se părură un an.

Îi fugea mereu gîndul cînd la nepoţi, cînd la Galia. Acum, că nu mai avea nici o speranţă s-o găsească vreodată, uitase cum se purta mai înainte cu ea, nu mai ţinea minte cum se burzuluia şi se necăjea cu ea. I se părea că o preţuise şi o stimase totdeauna, ba îi fusese chiar dragă. Se gîndea acum ce bine se potrivea cu Andrei al lui, cît era de veselă şi harnică, cu ce foc cînta, „de ţi se rupea inima de jale“! şi ce mamă duioasă fusese pentru feciorii ei şi ai lui Andrei — nepoţeii lui!... Încercă zadarnic să-şi aducă aminte cum arătau la faţă. Nu-şi amintea decît de un singur lucru — cum bocea Galia în gura mare, în timp ce ăia mici se uitau la ea înspăimîntaţi şi plîngeau cu sughiţuri... Cît or fi pătimit sărăcuţii şi prin ce or fi trecut de-atunci. Acum se isprăvise însă cu toate suferinţele, acum avea să-i aducă înapoi, acasă... Ce o să fie cînd o să-şi aducă nepoţeii acasă! Ustin Zaharovici nici nu putea să-şi închipuie aşa ceva. Totul se topea într-un sentiment năvalnic, luminos şi plin de voioşie, sentiment ce putea fi tălmăcit printr-un singur cuvînt — fericire!

Tot căminul îl petrecu pe Ustin Zaharovici la gară. La plecare, Efimovna venise fuga de la bucătărie şi-i vîrîse, supărată, în mînă, coşcogea pacheţoiul.

— Ţine — îi spusese ea cu dojană în glas. Să ai pe drum şi să le duci şi nepoţilor ceva bunătăţi... Aşa sînteţi voi, bărbaţii, niciodată n-aveţi grijă de nimic! şi se întoarse la bucătărie, ştergîndu-şi ochii.

Pe peron Ustin Zaharovici era înconjurat de hărmălaia copiilor. Obrajii lui stacojii erau chindisiți cu tăieturi proaspete de la ultimul bărbierit. Care de care căuta să-i spună acum în ultimul moment cîte un cuvînt bun, duios, numai Taras stătea lîngă el, tăcut, strîngîndu-i mîna mare, vînjoasă.

— Va să zică ne-am înțeles, Ustin Zaharovici — îi atrase atenția Liudmila Sergheevna — să nu uiți: îți iei nepoțeii cu dumneata și te întorci înapoi. Copiii au să rămînă la noi, la cămin, lîngă dumneata. Altminteri nici nu se poate!... Că doar sînt micuți și au și ei nevoie să le poarte de grijă o mînă de femeie.

— Bine, bine!... Mulțumesc!

Ustin Zaharovici se urcă în vagon și scoase numaidecît capul pe geam. Copiii îi făceau semne, fluturînd batistele, ridicînd mîinile și îi urau sănătate și drum bun. Iar el dădea din mînă, spunînd ceva nedeslușit. Ce curios părea zîmbetul ce se ivise, ca niciodată, pe chipul lui, de obicei posomorît, încremenit. Și cu greu te puteai dumiri care era tîlcul lui: să fi fost bucuria gîndului că-i va revedea în curînd pe „ăia mici", adică pe nepoțeii lui, sau tristețea despărțirii de „prichindeii" ăștialalți, de care se simțea atît de legat.

Trenul se puse în mișcare. Ferestre, uși, fanioanele conducătorilor începură a se perinda prin fața ochilor, ca puțin după aceea să nu se mai vadă decît lumina roșie de la ultimul vagon; copiii însă tot mai stăteau pe peron și fluturau mîinile, făcîndu-i semne prietenului lor pururea încruntat.

Nu le părea rău că se despărțeau de Ustin Zaharovici care se ducea să-și vadă nepoții și, deci, avea parte de o mare bucurie. Copiii totuși erau triști. Să fi fost oare presimțirea altor despărțiri apropiate? Cu fiece zi mai apropiate. Examenele erau pe sfîrșite și în curînd elevii din clasa a șaptea aveau să părăsească de tot căminul.

Trecură și examenele cu nelipsitele lor emoții și griji, examene ce păreau totdeauna fără sfîrșit dar care treceau totuși atît de repede. În ultima zi, Galina Feodorovna și Nina Alexandrovna veniră să-i felicite pe elevi că absolviseră clasa, fiind promovați într-a șaptea și să le ureze o vacanță plăcută în care să-și împrospăteze forțele pentru viitoarele succese. Boris Protenko mulțumi profesorilor în numele clasei și, în rîsetele celor de față, le ură la rîndul său acestora să se odihnească bine, acum că scăpau de ei pentru o bucată de vreme, căci oricît s-au străduit ei să fie cuminți și să facă gălăgie cît mai rar, își dăduseră totuși de multe ori în petec. Valeri Belous îi anunță în șoaptă că „o să toarne acum un discurs". Băieții care erau pe lîngă el îl apucară de haină, de pantaloni, și nu-l lăsară să vorbească. Apoi toți grămadă îl petrecură pînă acasă pe Vikenti Pavlovici, rîzînd și sporovăind în gura mare. Copiii se țineau de mîini în lanț, strînși unul lîngă altul, de ocupaseră toată strada. Vikenti Pavlovici mergea la mijloc. Trecătorii se uitau mirați la gloata gălăgioasă de școlari și la omul acela cărunt cu mustăți pleoștite, care rîdea și vorbea tare, în rînd cu ei.

În fața locuinței lui Vikenti Pavlovici droaia lărmuitoare de copii se împrăștie, plecînd care încotro. Kira, Natașa, Vitea și Leoșka merseră împreună. Pe drum discutară cam ce avea de gînd să facă și încotro s-o apuce fiecare dintre ei. Natașa rămînea mai departe la școală, Kira voia să treacă la școala profesională, Vitka se pregătea să se înscrie și el într-o școală profesională electrotehnică, fiind încă prea devreme să se gîndească la intrarea în școala navală. Pe Leoșka nu-l întrebară nimic, deoarece erau convinși c-o să urmeze școala mai departe.

— Fiecare în altă parte, deci — spuse Kira. Păcat!

Asta nu înseamnă că nu trebuie să ne mai vedem! Nu-i așa?

— Da' ce-ți închipui că ne-am și despărțit? sări cu gura Vitka. Ai uitat excursia?

În ajun colectivul de conducere al detașamentului hotărîse să organizeze prima excursie, nu prea departe, la un colhoz pescăresc ce se afla cam la vreo douăzeci de kilometri distanță. Trebuiau să plece cu toții în excursie a treia zi după examene; Kostea însă propusese să trimită mai întîi în recunoaștere un grup de cîțiva pionieri, să ia înțelegere cu cei din colhoz, să le găsească un loc pentru rămas peste noapte și să vorbească apoi cu ei în vederea unei mici manifestări artistice. Grupul de pionieri fusese alcătuit din Tolea Krutilin, Natașa și Kira. Tolea se cam codise să primească, ar fi vrut să plece la Kerci îndată după examene și nu prea avea chef de excursie. Tot timpul discuției, Vitka se frămîntase pe loc, încruntînd din sprîncene și abia într-un tîrziu se hotărî să întrebe:

— Și cum aveți de gînd să mergeți — pe jos?

— Dacă om întîlni o mașină în drum, cu atît mai bine — răspunsese Kostea — dacă nu mergem și pe jos.

— Atunci, o să pierdeți două zile cu recunoașterea asta! Uite ce zic eu: n-ar fi mai bine să plecăm cu o barcă cu pînze? Ca s-o luăm pe jos de-a lungul țărmului e cam departe, pe cînd așa, pe apă, vă duc pînă acolo în trei ore, de-a dreptul! adăugă Vitka umflîndu-se în pene.

— Adevărat — se învoi Kostea — ar fi o idee. De barcă fac eu rost, vorbesc cu Lujin.

În locul lui Tolea, spre mulțumirea amîndurora, fu numit Vitka. Voios nevoie mare, băiatul se duse la Leoșka să-i împărtășească vestea, așteptîndu-se ca și el să se bucure, dar Leoșka nu se arătă cîtuși de puțin entuziasmat.

— Ei și? Duceți-vă sănătoși, — îi spuse el, punînd ochii în pămînt.

Vitka se uită la el nedumerit, apoi se lovi peste frunte cu palma și făcu stînga împrejur.

— Stai! Așteaptă-mă puțin! îi aruncă el din fugă, întorcînd capul.

Cîteva minute după aceea se înapoie și mai vesel ca înainte.

— S-a făcut! îi strigă el încă de departe. Kostea ne dă voie!

— Ce vă dă voie?

— Să te luăm cu noi! Înțelegi? Înțelegi? I-am spus: uite așa și așa... „Ai dreptate" zice. „Nu se poate să-ți lași prietenii... De altfel, zice, ar fi bine să-l atragem cît mai mult, pare să fie un băiat de ispravă!..." Înțelegi? Adică tu... Bravo lui! Nu ți-am spus eu că-i isteț?

Plecarea fusese stabilită pentru ora patru după amiază, dar Vitka se înființă la cămin încă de la unu și începu să-i zorească pe Leoșka și pe Kira. Se duseră apoi s-o ia și pe Natașa și o ținură tot într-o fugă pînă la debarcader, unde stătură ca pe ghimpi aproape două ore să-l aștepte pe Kostea, dînd mereu cîte o raită pînă la șosea să-i întrebe pe trecători cît e ceasul. În sfîrșit sosi și instructorul. Vitka trăsese mai de mult la debarcader barca cu pînze „Boiki". Kostea cercetă dacă există colaci de salvare și vîsle și dădu comanda de plecare.

Vitea așeză cîrma la locul ei. Kostea ridică pînza care prinse să pocnească în bătaia vîntului și se umflă în timp ce apa susura pe lîngă bord. În larg, la oarecare distanță de țărm, vîntul se înteți, aplecînd barca pe o coastă, și apa începu să susure mai tare. Casele de pe mal se pierdeau în puhoiul de verdeață al grădinilor revărsate peste tot. Norii albi se destrămau, topindu-se sub razele soarelui.

— Ce bine e, — suspină Kira, mijind ochii și îndreptîndu-și fața la soare.

O ceață vioaie învăluia treptat grădini și case; doar trîmba de fum ce se înălța spre cer, deasupra uzinei

„Ordjonikidzestal“, mai amintea de țărmul rămas departe, în urmă.

— Ei, căpitane, întoarcem? întrebă Kostea.

— Aplecați-vă! porunci Vitka.

Strîngînd din buze, cu toată fața încordată, băiatul mută pînza, cîrmind, apoi se uită la ei, umflîndu-se în pene. Kostea îl lăudă, însă ceilalți nu-și dădură seama niciunul cu cîtă iscusință manevrase Vitea.

Natașa încerca să prindă meduzele ce pluteau în jurul bărcii, ca niște farfurioare de gelatină.

— Mîine o să fie frumos, — rosti ea convinsă.

Kostea se uită și el la puzderia de meduze ce pluteau pe fața apei și întări: sigur, o să fie frumos.

Din nou ieși la iveală dunga întunecată a țărmului, deasupra căreia răsăreau coșurile și furnalele uzinei. Devale, în dreptul mormanelor roșcate de minereu din curte, mijea, mohorîtă, semănînd cu un fier de călcat, prora vaporului scufundat. Leoșka își aminti cum se întîlnise prima oară cu Vitka în cala vaporului, apoi de expediția pe care o făcuse împreună cu Natașa. Natașa se uita și ea într-acolo, amintindu-și probabil de aceeași împrejurare. În clipa aceea privirile li se întîlniră și amîndoi începură a zîmbi, gîndindu-se ce copilăroși fuseseră atunci. Acum toate lucrurile astea li se părea că se întîmplaseră de mult de tot, cine știe cînd.

Și tot așa de mult, atît de demult de parcă nu el le-ar fi văzut, ci altcineva, se perindară în amintirea lui Leoșka Rostovul și Mahingiauri, semnalele farului, fața schimonosită de furie a unchiului Troșka, fuga lui, vaporul „Gastello“ care sălta greoi pe valuri, primele zile petrecute la cămin... Și acum, uite, se apropiau cele de pe urmă.

Dis-de-dimineață, Leoșka așteptase un prilej potrivit și cînd Liudmila Sergheevna rămăsese singură se dusese la ea.

— Ce este, Aleoșa?

— Voiam să vă întreb dacă-mi dați voie să mă duc la o școală profesională?

— La o școală profesională? Ce, nu mai poți să aștepți? Mai ai răgaz să stai încă un an la cămin. Și cam ce ai vrea tu să înveți?

— Aș vrea să mă fac oțelar.

— Oțelar? Grea meserie.

— Știu... Dar tot vreau.

— Nu ajunge să vrei.

— Răzbesc eu... Am să pot!

— Fie — se învoise Liudmila Sergheevna — du-te, dacă vrei. Sînt convinsă că ai să poți... Dar mai e vreme pînă atunci: chibzuiește bine!

— Bine! Dar sînt sigur că n-am să mă răzgîndesc, — zîmbise Leoșka și o zbughise.

Mai avea o lună cel mult — nu mai avea decît să înainteze o cerere și după aceea să înceapă o viață nouă...

Uzina rămase la stînga, apoi în urmă. În dreptul uzinei malul sticlea în bătaia soarelui. Deodată, în locul acela, scăpără și se prelinse în jos ca o dîră de foc.

— Ce-i aia? arătă cu mîna într-acolo Kira.

— O haldă, — o lămuri Kostea. N-ai obosit, căpitane? Dacă vrei pot să-ți iau locul.

— Cine spune că am obosit? se burzului Vitka. Ce, crezi că-i prima oară?

Era mîndru de nu-și mai încăpea în piele. Ei și ce dacă nimeni în afară de Kostea nu putea să-și dea seama cît de bine știa să conducă o barcă cu pînze? Era destul că-și dădea seama Kostea!

Se ivi, în sfîrșit, și țărmul rîpos al satului Logaciovka cu debarcaderul centrului de colectare al fabricii de pește conservat. Acostară lîngă schelă, apoi căutară să tragă barca mai aproape de mal, pe cît le îngăduia adîncimea apei.

Leoșka rămase să păzească barca — de gardă — cum îi spuse Vitka, iar Kostea se duse cu ceilalți la

administrația colhozului. Așezîndu-se jos la pupă, Leoșka își lăsă picioarele să-i atîrne peste bord.

Pe țărm, chiar la marginea apei, se preumblau niște grauri, cu un aer măreț, ca niște valeți în frac, din filmele străine, ciugulind peștișorii aruncați de valuri pe plajă. Un cîrd de gîște veni legănîndu-se și gîgîind și-i zburătăci. Graurii se lăsară pe un tufiș scund și porniră să facă o larmă, de nu știai dacă se sfădesc între ei sau se burzuluiesc la neciopliții de gînsaci, grosolani. Apoi cu un „fr-rr" își luară zborul toți o dată.

O șalupă remorcă la mal două barcazuri pline ochi cu peștișori argintii. Pescarii coborîră în barcaz capătul în formă de pîlnie al unui furtun de cauciuc cu spirală de metal. Puseră apoi în funcțiune un motor, și, tresăltînd, furtunul pompei începu să înghită peștișorii, vărsîndu-i apoi pe o bandă rulantă. Banda trecea pe sub o cutie de alimentare, din care curgea sare, încît peștele cădea gata sărat în cadă.

Umbrele ce cădeau pieziș se lungiseră peste măsură, pînă să se înapoieze Kostea împreună cu ceilalți. Veneau însoțiți de un pescar cu fața numai crețuri, arsă de soare, aproape smolită.

— O să rămînem peste noapte la uscătorie, — îl înștiință Vitka. Avem loc berechet acolo, să încapă toată școala...

— Ei, acum, hai să plecăm repede!... îi zori Kostea. E timpul să ne întoarcem acasă, mai ales că vîntul abia mai adie...

— Aproape că nici nu mai bate, — spuse pescarul.

Vîntul într-adevăr încetase. Copacii de pe malul povîrnit nu mai fremătau iar marea era oglindă.

— V-ar prinde bine o șalupă, v-ar trage pînă în port, — spuse pescarul.

— Da, dar a plecat!

— A plecat, așa-i!

— Oare o să mai bată vîntul?

Pescarul cercetă din ochi cerul și marea.

— Nu cred. Dacă a stat acum, atunci tot aşa o să fie pînă mîine dimineaţă.

— Ce ne facem? întrebă Kostea.

Leoşka parcă zări fluturîndu-i pe buze un zîmbet şiret.

— O să rămîneţi peste noapte aici, n-aveţi încotro — le spuse pescarul. Puteţi dormi chiar la mine, că doar loc e destul.

— Eu unul nu mă mişc de aici, — sări de colo Vitka, — mi s-a dat barca în primire.

— Sigur că da. Ce facem însă cu ceilalţi?

— Cu cine — cu noi? Şi ochii Nataşei scînteiară — da' ce chiar aşa prăpădiţi ne crezi? Rămînem şi noi. Uite, chiar aici — şi arătă o grămadă de năvoade vechi ce trebuiau să fie drese.

— Haideţi mai bine în casă, — îi pofti pescarul.

— Nu, mulţumim! Vrem să stăm aici, — îi răspunse Kostea. (După felul cum vorbea părea încîntat de hotărîrea aceasta.) Totuşi, poate careva dintre voi o fi jinduind după un pat moale?...

— Cine, noi? sări Kira indignată. Să ştii că pot chiar să nu închid ochii toată noaptea!

— Prin urmare, vezi — se întoarse Kostea către pescar, desfăcînd braţele. Bine, atunci, aşezaţi-vă cum vreţi, iar eu dau o fugă la cooperativă, să aduc ceva de mîncare.

Kostea plecă împreună cu pescarul. Vitka şi Leoşka se duseră să adune tot ce ar putea pune pe foc: găteje, surcele... Aducîndu-şi aminte de noaptea petrecută pe cîmp, Leoşka se apucă să strîngă băligar.

— Ce-s murdăriile astea! se revoltă Nataşa, văzînd cu ce plocon venise Leoşka.

— Nu-i nici o murdărie, ci combustibil, — îi luă apărarea Kostea, care se înapoiase între timp. Surcelele ard într-o jumătate de oră, pe cînd bunătatea asta de băligar o să ţină toată noaptea. Acolo unde nu există păduri, băligarul e cel mai bun combustibil...

Mîncară apoi din salamul și pîinea aduse de instructor și băură suc dulce de fructe.

Un difuzor făcea să adie peste casele adormite sunetele prelungi, tărăgănate, ale unui cîntec tînguios. „Vino, dragule, vin'!..." Pe urmă se auzi un țăcănit în difuzor și liniștea coborî peste sat. Stelele răsăriseră pe cer rînd pe rînd și o dată cu ele începură a licări pe oglinda neagră a mării perechile lor. Dîrele roșietice ale focului șerpuiau pe unde, călătorind spre stele, fără să le poată ajunge vreodată...

Îndoind brațul, Vitka își rezemă capul pe el și începu să pufăie încetișor.

Natașa și Kira se culcară și ele. Stelele oglindite în apă prinseră să tremure, să se risipească și, pe nesimțite, Leoșka adormi și el.

Îl trezi din somn răcoarea dimineții. Focul se stinsese. Era la ceasul acela din preajma zorilor, cînd întunericul nopții se învîrtoșează parcă anume ca să zăgăzuiască revărsatul zilei. Lumina încă nu începuse a miji, dar nu mai avea mult, se apropia treptat de orizont, în timp ce întunericul căuta să-i stea împotrivă cu forța-i cernită și mută.

Copacii de pe malul rîpos fremătau, valurile plescăiau molcom. Sus pe cer stelele abia mai pîlpîiau; licărul lor nu mai avea putere să se oglindească în mare.

Leoșka mai aruncă niște vreascuri pe foc și începu să sufle spuza de pe jăratec. Kostea se trezi.

— Sus, copii! Hai, repede, s-o pornim cît mai bate vîntul!

Zgribulindu-se de frig, copiii se suiră în barcă. Pînza flutura deasupra lor, ca o aripă vineție și peste puțin debarcaderul, așezarea pescărească, țărmul rămaseră în urmă, se mistuiră în noapte.

— Cum o să mergem așa, pe întuneric? se miră Kira. Cine știe unde nimerim...

— Fii pe pace, nu ne rătăcim noi, — o liniști Kostea, care conducea barca. Cum trecem de pintenul ăsta

ai să vezi orașul, uzina... Și pe urmă, acu' se face ziuă...

Un șirag de lumini începu a sclipi în zare, la tribord, în timp ce Kostea purta barca mai departe, în largul mării. Doar cînd în apă prinseră a tremura răsfrîngerile luminilor îndepărtate ale uzinei, lăsă slobodă pînza.

— Ia uitați-vă, uitați-vă! strigă Kira. Prin pîcla luminoasă ce învăluia uzina se văzu țîșnind deodată o vîlvoare.

— Asta-i șarja, — le spuse Kostea.

Vîlvoarea se stinse, ca să izbucnească iar, o clipă mai tîrziu, străpungînd și risipind umbrele nopții. În cele din urmă întunericul se dădu bătut. În spatele furnalelor cerul începu a se lumina, bătînd în trandafiriu, și aprins parcă de vîlvoare. Mijiră zorile.

Kostea schimbă volta și pînza ascunse uzina, fără să poată ascunde și revărsatul zilei. Sclipirile-i se răspîndiră pe fața mării, cerul fu cotropit de lumină, pînă și pînza bărcii începu a se îmbujora ca dogorîtă de foc.

Vîntul sufla dinspre nord-est și Kostea trebuia să cîrmească barca. Cînd schimbă iarăși volta, sucind pînza, soarele se ridicase deasupra orizontului scăldînd de astă dată malul nu într-o lumină trandafirie, ci poleindu-l cu aur. Copiii nu văzuseră niciodată pînă atunci un răsărit de soare pe țărmul mării care în clipa aceea li se părea misterioasă, necunoscută.

— Nu-i așa — rosti deodată Natașa — parc-am fi argonauți?...

— Îhî — încuviință Vitka — ca în Jack London. Îți amintești?

Precum argonauții odinioară,
Am părăsit cămin și țară,
Și acum pe mări călătorim, tim, tim, ti-rim
Lîna de aur s-o găsim, ti-rim, tim, tim...

— Fugiți de aici! se strîmbă Natașa. Ăia erau căutători de aur. Pe cînd aurul nostru uite-l aici!

Şi, aplecîndu-se peste bord, luă în căuşul palmei apă. Soarele făcea să se prelingă pe degetele ei picuri de aur.

— Căpitani! strigă Vitka. Pentru el cuvîntul căpitan întruchipa tot ce putea fi mai bun pe lume şi vrînd parcă să-şi vadă mai curînd visul cu ochii, băiatul îi numea pe toţi căpitani, socotindu-se şi el în rîndul lor. Căpitani! Ţărmul de aur e în faţa voastră! Viteză maximă!

Vîntul, ce acum bătea dinspre răsărit, se înteţi. Kostea schimbă volta. „Boiki" se aplecă pe o coastă şi o porni glonţ spre mal.

Leoşka îşi aminti în clipa aceea de vorbele pe care Anatoli Dimitrievici le rostise la plecare.

— Viteză maximă! strigă el. Să şuiere vîntul în urechi!...

Lumina vie a dimineţii proaspete luneca pe unda uşoară care se grăbea să le iasă înainte.

1952—1954

CUPRINS

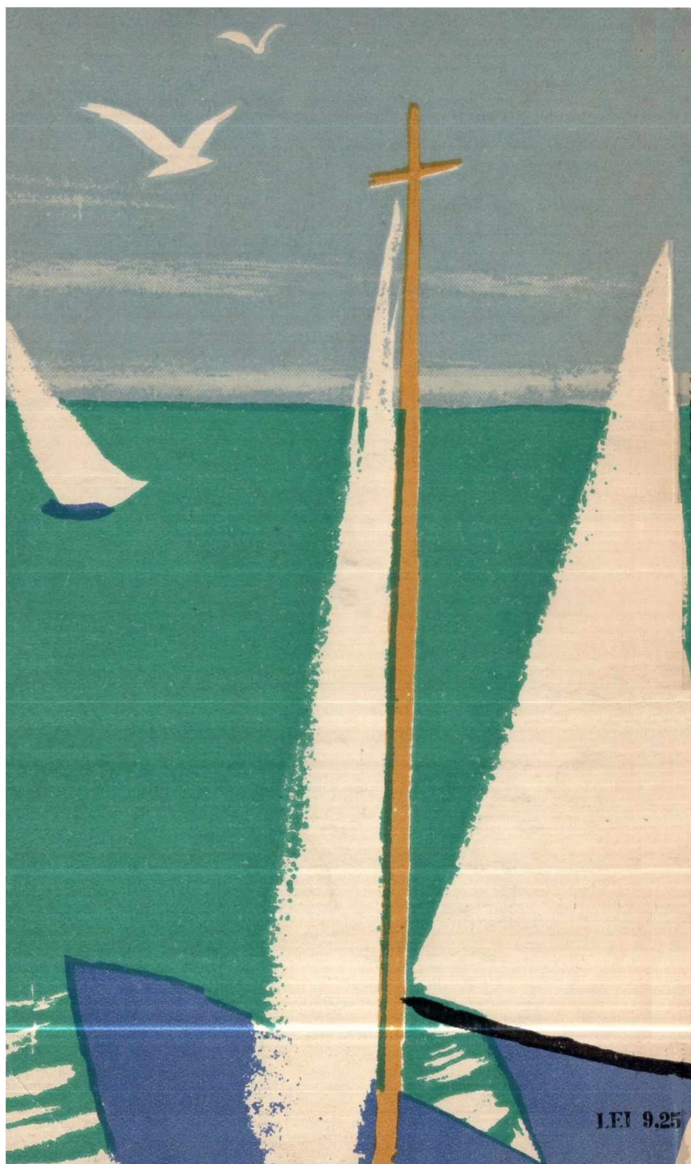
Nr. 2412

Redactor de carte: Lena Iacob
Tehnoredactor: C. Guluță
Corector: Prohasca Aloisiu

Dat la cules: 20. VIII. 957. Bun de tipar: 5. XII. 957. Tiraj: 20.100 ex. broșate și 4050 ex. cart. Hîrtie: Semivelină și cărți școlare de 65 gr. m. p. Coli de tipar: 26. Coli de editură: 22. Ft. 32/84×108. Com. editurii: 2637. Ediția I. Planșe: 8 tipo și 1 offset. A: 03513. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8(S)=R.

Tiparul executat la Intreprinderea Poligrafică Cluj — 6653/1958.

E: 14792

LEI 9.25